

PETRI CUNAEI,

Eloquentiae & Juris Romani quondam in Academia Batava Professoris,

&

DOCTORUM VIRORUM AD EUMDEM EPISTOLAE.

Quibus accedit

ORATIO

In obitum

BONAVENTURAE VULCANII.

Nunc primum editae

cura

PETRI BURMANNI.

LEIDAE,

Apud PETRUM VANDER AA,

Typographi Urbis & Academiae.

MDCCXXV.

VIRIS AMPLISSIMIS ET NOBILISSIMIS

PETRO CUNAEO, J. U. D.
URBIS LEIDENSIS SENATORI ET CONSULARI, NUNC AD SPLENDIDISSIMUM COLLEGIUM, QUOD AMSTELAEDAMI CURAM CLASSIUM ET RERUM MARITIMARUM AGIT, LEGATO.

JACOBO ADRIANO CUNAEO, J. U. D.
ET SUPREMI TRIBUNALIS, QUOD HAGAE COMITUM BRABANTIS, DITIONIS BATAVICAE, JURA REDDIT, ASSESSORI.

CELEBERRIMI PETRI CUNAEI EX AMPLISSIMO VIRO

JOANNE CUNAEO,
NEPOTIBUS.

ET

CONRADO RUISCHIO, J.U.D.
SENATORI LEIDENSI ET CONSULI, ARCAE ACADEMICAE PRAEFECTO, ET OMNIBUS FERE IN HOLLANDIA DIGNITATIBUS ET HONORIBUS SUMMA CUM INTEGRITATE ET LAUDE PERFUNCTO, AMPLISSIMORUM CUNAEORUM, PER MATRIMONIUM CUM SANCTISSIMA MATRONA,

MARIA CUNAEA,
AFFINI.

S. P. D.

PETRUS BURMANNUS.

DE-

DEDICATIO.

TRia potiſſimum omnibus, quos fortuna plebi obſcurae & inerti exemit, ornamenta, quibus non modo inani jactatione, ſed vera etiam laude & gloria ſe efferre poſſunt, eſſe conſtat. Praeclaro & domi nobili genere ortum, majores poſſe oſtendere, qui de publica & privata re bene meriti, poſteris aditum ad ampliſſima quaeque ambienda & conſequenda munera aperuerunt, primarium jure habetur. Gentilitium deinde decus & nomen dignitate ſemper nova & honoribus ampliſſimis augere & amplificare, & inter cives primum locum tenere, ſecundas ferre, nec tam inter fortunae dona, quam virtutis inſtrumenta eſſe merito exiſtimatur. Relictam tandem a majoribus, & ſuis meritis partam gloriam & ſplendorem, indulgentia Fortunae & opibus ampliſſimis tueri, & liberalitate & munificentia omne hominum genus demereri poſſe, cumulum omnibus animi & corporis bonis addere conſuevit. Quae ſingula & univerſa cum ſummi numinis benevolentia in Vos, Viri Ampliſſimi, plena & larga manu contulerit, quis non jure beatos & fortunatos praedicare debet? Sed licet illa egregia, & partim naſcendi ſorte, partim gentis veſtrae induſtria vobis contigerint, non tamen eo nomine Vos tanto opere celebrandos eſſe exiſtimo, quam quod in tanta ſplendoris, honorum & fortunarum copia inſignem illam animi moderationem ſemper exhibuiſtis, qua Divinae benignitatis donis non ſoli frui, ſed cum omnibus communicare propoſuiſtis, & vitam ipſam non fortunae & caeco caſui, ſed rationi & ſapientiae regendam commiſiſtis. Non enim Thraſones illos, qui ſtemmata ſua, magnae quidem dignitatis & opulentiae majoribus, ſed qui extra domum, aut certe

patriam nomen nullum habent, implere solent, imitari amatis, aut pulchrum & gloriosum esse ducitis, inanibus titulis, & per ambitionem aut gratiam in priores collatis honoribus superbire. Exiguo enim temporis spatio circumscripti mortales, cum sui aevi hominum oculos specie gloriae, & magistratuum splendore praestrinxerunt, omnem saepe vitae gloriam secum sepulchro inferunt, nec famam aut memoriam sui, nisi inter gentiles & posteros, per domesticos commentarios, propagant. Majus & solidum magis decus in posteritatem defluere, & feliciores esse creditis prognatos ex talibus, qui ingenii excellentia, & eruditionis copiis, non modo supra cives suos eminuerunt, sed ita caput altius supra ipsos reipub. principes extulerunt, ut licet omnes fasti interciderent, & privatorum diurna acta abolerentur, ex communi tamen totius patriae ruina superessent, & nomen & famam in omnes gentes & secula extenderent. Ex divitiis vero & omnium rerum abundantia, quae alia honestas & existimatio sperari potest, nisi ars illis fruendi, liberalitas, & in viros bonos & bene meritos munificentia, unicum amplae pecuniae usum & fructum esse possessoribus persuadeat, si illa non in arca stranguletur, sed in non indignos prolixe & libenter erogetur? honores etiam & magistratus, ornamenta tantum esse fortunae, non virtutis praemia satis constat, nisi inde uberrimus fructus ad alios defluat, nec illustres haberi, qui imperio aut potestate efferuntur, nisi ad communem salutem, & bonorum commoda, animum intendunt. Qui vero rationes a republica sejunctas habent, licet in dignitate positi videantur, vulgares potius & viles, quam bonorum & optimatium numero habendos, sapientium omnium opinione dudum est confirmatum. Adsurgunt enim illis quidem, & ad adventum eo-

rum

rum excitantur, plebs viatorum & accensorum, & pullatorum turba de via decedit, sed nemo bonus eos Senatores aut Consules ducit, qui sibi tantum & familiae suae prospiciunt, & alios, quos iniquior fors ad humilitatem depressit, prae se contemnunt. Ex horum turba, Vos Viri Illustres, indoles sub faustis nutrita penetralibus exemit, & mens alta & semper in commune bonum intenta, generis splendorem, fortunarum amplitudinem, & summos, quos geritis, honores, non alio loco habere & reputare solet, quam subsidia virtutis, & instrumenta bonitatis, per quae beneficentiam vestram ad omnes non indignos pertinere judicatis. Licet vero, Viri Amplissimi, ea natalium felicitas, & fortunae benignitas Vobis tam laeta auspicia dederit, ut si de generis, quod ab utrisque parentibus trahitis, splendore certandum esset, paucis in patria nostra cedere deberetis, praecipuam tamen vestrae familiae nobilitatem in eo positam esse profitemini, quod inter majores, summum ingenio & eruditione virum, PETRUM CUNAEUM jactare & ostendere possitis. Qui cum omnibus animi & corporis bonis ita ornatus & instructus ab ipso naturae habitu esset, ut ad quamcumque reipubl. partem se applicare voluisset, egregium patriae rectorem, & tribunalibus judicem exhibere potuisset, singulari tamen animi in literas propensione, tranquillitatem Academicam, & honestissimum, nec sine dignitate otium, Curiarum molestiis & forensibus turbis praetulit. Certe non minus se civibus suis consulere, immo ipsi posteritati prospicere putavit, si omnes ingenii vires intenderet, ut ad primariam Patriae nostrae Academiam magna frequentia confluentem juventutem, recti bonique artibus, & politi sermonis cultu erudiret, & formaret, quam si aut ambitione

ablatus, vel lucri, saepe turpi, cupiditate allectus in civiles turbas & factiones se conjecisset, aut inter rixantes de stillicidiis, finibus aut ultimis voluntatibus jura reddidisset. Non purpura saepe renovata, non repetiti fasces tantum umquam decoris *Cunaeae* genti addere, neque nomen familiae extra Bataviae fines proferre potuissent, quam quidem immortales illi ingenii foetus, qui & materiae dignitate & pondere, & sermonis nitore & elegantia genium quemdam victuris semper libris conciliarunt, & ab omni interitu & oblivione *Cunaeum* nomen vindicarunt. Licet autem multum hodie decoris & existimationis, non tantum literas & bonas artes profitentibus, sed ipsis honestioribus studiis decesserit, & perversa hominum judicia, qui omnia vel lucro vel potentia in repub. metiuntur, multum dignitatis ordini Professorum detraxerit, Vos tamen, Viri nobilissimi, qui res ipsas non ad vulgi opinionem aut popularem sensum, sed veritatem & justum pretium exigere consuevistis, pulchrum semper & gloriosum esse praetulistis, ex Avo tali descendere, qui non, ut saepe fieri solet, per prensationem & gratiam in Academiam irrepsit, ut commodum & facilem victum ex declamatoria vilitate & Professoria lingua pararet, sed in quo uno Academiae nostrae spiritum suum & vitam fuisse positam, omnis semper Eruditorum ordo existimavit. Qui fiducia studiorum neminem prensare, nec se prostituere umquam sustinuit, sed qui cum adolescentiam, doctrinae insigni specimine edito, probasset Musarum Praesidibus, in hanc Provinciam missus, & benevolentiam summam procerum expertus, ita spartam suam ornavit, ut cum paucis semper penes eum regnum Eloquentiae & Juris prudentiae fuisse sit creditum. Qui denique tot judiciis & decretis Curatorum Academiae honesta-

nestatus fuit, ut praemiis & commodis amplioribus nemo magis ornatus fuerit. Ad cujus domum & acroaterium tanta vis discipulorum ex omnibus Europae partibus confluebat, ad sapientiae & diserti sermonis praecepta haurienda, ut commune Patriae oraculum haberetur, & invidiam reliquis doctoribus, qui inter deserta subsellia in vasta sede inani conatu vocem exercebant, saepe faceret. Cujus scripta, omni melle dulciora, & Ciceroniano lepore & Attico sale condîta, quicumque legerit, hunc unum fuisse fateatnr, qui sermonis politi dote & ingenii divitiis artes indotatas & jejunas locupletare & ornare posset. Si vero in omnibus, quae ad vitae humanae commoda, & publicas privatasque res promovendas pertinere videntur, judice Cicerone, primas semper tenuit Eloquentia, pacis & otii socia, & bene constitutae Civitatis alumna, secundas vero sibi vindicarit Juris, & aequitatis, quae vincula sunt reipublicae, prudentia, in utraque primas tulisse CUNAEUM nemo, nisi invidiae & obtrectationis studio occaecatus, hodie negare sustinebit. Nam & summis Oratoribus eum semper aequavit communis eruditorum consensio; & prompta illa & facilis, nec minus tamen nitida & elegans dicendi vis & copia, non modo olim subsellia & judices commovebat, sed in stuporem, quoties ex cathedra Academica verbis ad audiendum jucundis, & sententiis ad evincendum, quod intendebat, accommodatis tonabat, auditores rapiebat. Hanc ex divini ingenii viribus collectam laudem, & numquam, dum studiis honor constabit, emorituram quicumque gloriam, velut legitimam hereditatem, ad posteros transmisit, nae ille mihi in gentem, etiam antea minus nobilem, regiam quamdam dignitatem & amplitudinem intulisse videtur. Hi sunt tituli, haec genti-

litiae nobilitatis insignia, quae praecipuis & perpetuis, etsi omnes alii (qui tamen sunt amplissimi,) honores abessent, ornamentis *Cunaeam* stirpem ad ultimam seculorum memoriam honestabunt. Et unde, quaeso, nisi ab hoc fonte, derivatam illam, qua Vos, Viri Ampl. insignes habemini, benevolentiam & voluntatem esse dicemus, qua Academiam nostram & juventutis Doctores semper complexi fuistis, nisi quod imaginem illam Avi vestri semper oculis, & animo obversantem venerari soleatis? Quis nostrorum Procerum, (sine ulla obtrectationis suspicione dicere hoc mihi liceat,) quis Magistratuum majori studio a Togatorum Collegio colitur & observatur? Ullosne mihi, aut certe paucos, praeter hanc Musarum alumnam & tutricem gentem ostendetis, quos majori honore & cultu, ut patronos artium & doctorum Maecenates suspiciunt & admirantur Academiae Leidanae Antistites? Cujus purpurati, aut Senatoria dignitate splendentis viri, in tota urbe domus magis aperta & hospitalis, placidis doctorum virorum numinibus, Musis, quae in lares *Cunaeos* & sancta illa antiquae disciplinae penetralia, velut in portum se recipere gaudent & triumphant? Quantam vero in te, PETRE CUNAEE, gentis tam praeclarae principe, cum nuper Urbis nostrae Consulatum, diu quidem debitum meritis, sed in aequiora reipubl. tempora frementibus bonis delatum, gereres, experta est humanitatem & favoris significationem universus Professorum ordo? quam obvia & exposita omnibus comitate quotidie, duris laboribus & catenatis occupationibus defatigatos, literarum cultores reficere & recreare summam tibi voluptatem esse ostendisti? Quam prolixe, nos lucubrationum fumis saepe enectos, & scholarum tenebris & faetore squalentes, amaenissimis

sub-

ſuburbani praetorii viridariis, xyſtis & ambulationibus ſaepe renovaſti, & omnes ſcholaſticae provinciae moleſtias, vultu bono, frugum exquiſitiſſima copia, & fragrantiſſimo etiam Liberi flore diluere nondum ceſſas? Tantam denique morum & ingenii in te facilitatem non omnes modo cives tui, ſed in primis docti & eruditi, qui in te CUNAEI, Avi tui, ut nomen, ita & imaginem venerantur, experiuntur, ut neminem, ad cujus ſuaviſſimos ſermones, & vivendi ſocietatem ſe libentius applicent, & apud quem laborioſae & plenae negotiis & moleſtiis vitae taedia deponant, noſcere ſe fateantur. Tu vero, Ampl. JACOBE ADRIANE CUNAEE, licet ab ipſa ſede Muſarum ampliſſimi muneris, quod ſuſtines, procuratio te abſtraxerit, & totum te litibus, quae ad Forum & Conventum Brabanticum, qua eſt Foederatorum juris, referuntur, dijudicandis impenderis, nullam tamen bene de literatis merendi intermittis occaſionem. Ego certe, quotieſcumque tui ſalutandi aut videndi facultas mihi obtigit, numquam non eximiam erga literas & ſtudia voluntatem, & bonos & honeſtos adjuvandi ſtudium defuiſſe deprehendi. Et quamvis merita tua, quibus me quoque praeter ceteros devinxiſti, multa commemorare poſſem, malo tamen id in Te laudare, unde ad rem noſtram ſive publicam, ſive literariam magna commoda brevi reditura augurari libet. Praecipuum enim aliquid praeter Fratrem & Affinem, quo tuum & *Cunaeae* gentis decus non modo conſervare, ſed in longam poſt nos memoriam extendere poteris, Te habere gaudemus. Solus ex ampliſſima familia prole beatus, non degenerem, ſed qui in prima juventute jam magnum ſpondet virum, nobis in diſciplinam dediſti PETRUM filium, in quo eam ingenii felicitatem, eam laboris & induſtriae contentionem non e-

go

go solus deprehendi, sed omnes, quibus operam dedit, magistri uno ore laudant, ut cum ad metam studiorum, quam jam fere tangit, adspiraverit, eas eum promturum opes doctrinae & ingenii felicis omnes ominemur, quae in bonum reipub. & Academiae ornamentum, & Urbis Leidensis gloriam & decus,uberi copia redundabunt. Te vero, Amplissime RUYSCHI, cujus uxor MARIA *Cunaeorum* soror, matrona sine exemplo, conjux, cum qua sine querela a primis juventutis annis ad proximum hunc annum vixisti, & cujus pietas, diligentia, beneficentia, largitas, & omnes quae sexum illum ornare possunt virtutes, totius patriae ore & linguis celebrantur, sed quae nuper domum tuam matura quidem sibi, sed Tibi, & amicis omnibus nimis properata morte incestavit, Te, inquam, RUYSCHI, qua grati animi & tot officiis & beneficiis devincti significatione compellabo? quo ore, qua dicendi copia, si jam mihi aliqua vis dicendi adesset, tua bene facta & merita, non modo in patriam, quam universam fere, per omnes enisus honorum & dignitatum gradus, quos quidem Amplissimi ordinis viri consequi possunt, amplexus fuisti, sed in literas nostras, in Academiam, & Musarum antistites congesta celebrabo & expromam? Nemo certe, non dico nostri ordinis, qui vulgo Doctissimi titulo insignitur, sed vel pervulgato tantum cultu literarum commendabilis, inveniri potest, quem non singulari comitate & benignitate complecti & fovere soles. Domum tuam & atrium, quasi Musis & Gratiis sacratum templum, semper literatis patentia, & Professorum salutationibus ferventia, Bibliothecam selectissimis libris instructissimam, & omnium usibus reclusam, videmus celebrari. Ad focum etiam & mensam, lautis & mundis,

dis, licet non damnosis aut nepotinis, dapibus splendentem, assidentes Togatos, & Platonicis epulis, quae in posterum etiam mentem alant, satiatos quis non praedicare beatos inter Leidenses consuevit? Nec perdere horas & tempora, ut saepe inter insulsorum congerronum nugas & loquaces fabulas se cogi literati dolent, sed omnes illas vesperas lucrifecisse se profitentur, quas in suavissimo tuo convictu sibi componere conceditur. Quam non renovati, & refecti, ad publicos & privatos se referre labores festinant Professores, qui ab ore tuo, Nestoreum mel destillante, pendere; & inter cibum exquisitissimum, & laetitiae auctorem Liberum patrem, jocis literatis & lepore Attico temperatos sermones tecum commutare, primariam & praecipuam felicitatem, quae eruditis Leidae magna quidem urbe, sed tamquam in solitudine quadam saepe viventibus, contingere potest, esse credunt. Cum enim tanta jam temporum, quibus omnia in pejus labuntur, sit perversitas, ut non modo mediae plebis juvenes, sed in primis, qui ex familiis illustrioribus genus trahunt, dedecorari vitae elegantioris cultum artium bonarum studiis & professione passim & multifariam jactent, nec infectos & inquinatos scholasticis nugis ad rempublicam gerendam esse accommodatos, quis non interiorum literarum cultor Te admirari & suspicere in animum inducat, & ad nullum inter Patriae nostrae moderatores libentius se adplicare gaudeat, quam ad eum, qui eruditis sermonibus & ipse delectatur mirifice, & materiem semper novam meditationibus doctorum praebere potest. Adolescentiam enim & primos juventutis annos, sub disciplina summorum in unoquoque disciplinarum genere magistrorum, ita ad omnem humanitatem & elegantiam conformasti, ut si non domesticus Te generis splendor,

dor,

dor, & virtus ad ſummum inter honoratos reipublicae proceres gradum vocaſſet, inter eruditos facile tueri potuiſſes locum. Artibus deinde bonis excultum ingenium, & moribus ad omnem nitorem compoſitis cum decoraſſes, ut vim illam a natura inſitam, & doctrinis confirmatam, uſu rerum & recti cultu promoveres, per omnes humanioris Europae partes circumvectus, ex ſingulis gentibus illa tibi tantum delibanda propoſuiſti, quae vel ad privatae vitae ſplendorem, vel ad publicam utilitatem poſtea exſerere poſſes. Relictis etiam unicuique genti ſuis vitiis & maculis, quarum contagione trahi ſe plurimi noſtrates patiuntur, nihil niſi literaria ſpolia, & honeſtiſſimarum artium, Architectonices, Picturae, & Muſicae, quibus nos haud dubie a multis gentibus vincimur, ſpecimina domum retuliſti, ut inde in penetralibus tuis Theſaurum, exteris ſpectandum, amicis vero tuis, & harum deliciarum cupidis, quaſi proprium exſtrueres. Quem Tu numquam aperire & exponere inſtituis, quin ſimul eruditis, & mira feſtivitate conditis narrationibus, pretium & uſum ita commendare ſoles, ut Docti, quos ſors iniquior, & fortunae malignitas intra patriae fines ſuae concluſit, in rem praeſentem venire videantur, & venerandae antiquitatis reliquias, quas ex libris ſolum ſupereſſe in aliis partibus orbis didicerunt, nunc oculis aſpicere & manibus tractare gaudeant. Neſcio equidem quam ceteris ſuaviſſimae illae itinerum a Te juvene emenſorum adficiant commemorationes; de me liquido adfirmare poſſum, ſemper ſitientem & anhelantem ad limen tuum feſtinare, ut ex Te, tamquam uberrimo & numquam exareſcente fonte, aeſtum illum omnia penitius & accuratius, quae de Italiae antiquae gazis nobis inde reduces narrant & ſcribunt, inſpiciendi ſedem & exſtinguam.

guam. Neque umquam magis de rapaci temporis cursu, & vesperarum etiam hybernarum brevitate conqueri soleo, quam cum serior me hora a doctissimis & suavissimis tuis colloquiis divellit. Non praedicabo nunc beneficia; nec omnia, quibus me Tu, & tota *Cunaeorum* Gens, semper prosecuta est, officia, quae non tunc demum, cum sedes in hanc Academiam & Urbem transtuli, mihi semper constiterunt, enumerabo. Nam repetenda illa essent, ab ipsa mea fere pueritia, cum per Fratrem meum Vir. Ampl. *Carolum Crucium*, vobis non modo longa collegii societate, sed a primis annis conciliata amicitia, conjunctissimum amicum, *Cunaeae* & *Ruisschiae* familiae ita sum traditus & commendatus, ut inter illarum cultores & clientes jam nomen meum a longo tempore professus fuerim. Sed ut fere omnia, ex quibus decus & nomen aliquod mihi accessit, magno illi praeceptori, & alteri velut parenti, *Graevio*, me debere lubens fateri soleo, ita hoc quoque nomine gratissima esse solet tanti viri memoria, quod ut magnis & principibus viris adolescentiam meam commendandi occasiones nullas sibi elabi pateretur, ita me quoque Tibi meliori de nota conciliandum esse existimaret. Memini enim, neque umquam dies ille albo notandus calculo effluet, quo ad eum, amplissimo *Bleiswyckio*, Academiae hujus Curatore, comite Ultrajecti inviseres, & hospitali senis festivissimi comitate mirum in modum delectareris, me quoque quasi Deorum epulis adhibitum, nectare illo & ambrosia summorum & doctissimorum virorum ex penu depromtis, ita fuisse saturatum, ut in omnem deinde vitam ejus gustu frui potuerim. Immo jam tunc ex eo desponsatum mihi favorem tuum & gratiam fuisse postea expertus sum, cum Te Consule, & in primis auctore, in hanc Academiam

miam evocatus, eam benevolentiae praerogativam sentirem, in qua omne dehinc mihi praesidium & decus esse positum colligerem. Tua certe amicitia & familiaritas, omnes fere molestias, & tot relictarum caritatum desideria, quae saepe respiciens in patriam animus renovabat, ex pectore delevit. Ne vero haec quis blandius aut ambitiosius dicta, & Gnathoni, qui locupletiorum coenas captare, quam domi esurire praeoptat, non liberalium artium Professori convenientia esse calumniari posset, non fateri pudebit, & publice praedicare; numquam me ideo Regibus uti voluisse, ut ventrem, quem domi satis pascere possum, implerem, sed ut laborum taedia, quae suboriri solent, honesta quadam relaxatione abstergere liceret. Neque umquam ita me in literis contentiones & labores placere potuerunt, ut ex museo ergastulum facere, aut in solitudine vivere sapientis & docti unicum argumentum haberem. Valeant & sibi placeant Timones illi, qui in scholis & lucubratoriis conclavibus regna & imperia sibi fingentes, ab omni se cultiorum hominum coetu ideo segregant, ut de reliquo humano genere, si non palam male dicere, certe iniquius existimare sibi licere tuto putent. Forum, Curiam & superba potentiorum civium limina, non minus his lucifugis vitare consuevi. Et cum illis licet miseros esse censeam, quos vel ministerii vilioris obsequia, vel utilitatis mutuae ratio, in potentium comitum numero conspiciendos facit; non tamen fastidiose umquam circulos, convivia, confabulationes, aut etiam in suburbana praedia & viridaria excursus refugi; sed temporis, quod studiis & muneri publico debeo, ut quisquam rigidissimus exactor, fatigatus saepe & exhaustus, omnia honestae & politae vitae delectamenta circumspexi, & non modo principum virorum in consuetudine o-

mnia

mnia taedia laboriosae vitae & catenatarum occupationum me diluere, sed etiam personae, quam sustineo, ornamenta non vulgaria inde semper accessisse deprehendi. Hanc vero vivendi (vel ut ita dicam,convivendi) rationem non modo non voluptate ingenti, sed nec uberrimo fructu, qui non in mea solum studia, sed & publica commoda redundat, carere, si non ex multis aliis argumentis evincere liceret, certe PETRI CUNAEI avi vestri, Viri Ampl. Epistolae facile persuadebunt: Tam longi enim temporis custodiâ, ut jam de iis omnis fere spes eruditis, qui semper CUNAEI eloquentiam & ingenium summis laudibus extulerunt, decolasset, cohibitas, quasi aeternis tenebris damnatae essent, quid quaeso, in ora hominum protraxit, nisi insignis illa & praedicanda semper vestra, Viri Amplissimi, humanitas, qua mihi, & simul omni literato orbi, scrinia *Cunaea* reserastis, & thesaurum illum elegantiae, venustatis & mundissimae dictionis cum omnibus communicare permisistis. Scitis, Viri Amplissimi, quantis laetitiis incesserim, cum primum eas mihi inspiciendas & legendas praeberetis; quam faciles vero, & non magna ambitione fatigati, omne eas evulgandi jus in me transcripseritis, ego semper agnoscam, & grata semper commemoratione pro viribus celebrabo. Ad quos vero jam typis descriptae, ulla specie aut colore, redirent hae Avi vestri Epistolae, nisi ad muneris auctores, & si morem illum, tralatitium & publicum, tutores & patronos libellis novis conciliandi, usurpare vellem, in quorum, quaeso, sinum & praesidium securius & laetius confugerent haec postuma Auctoris clarissimi & domestica documenta, nisi ad magni viri Nepotes, qui nominis claritatem, non modo amplissimis accessionibus auxerunt, sed unicos fere se Mae-

cenates & deos tutelares pereuntibus Musis praestant. Accipite ergo laeti & placido vultu, ad Vos, unde profecta sunt, redeuntia dona, & in hac, quam suscepi ultro & lubens, cura, etsi nullus aut ingenii aut doctrinae ostentandae, sed tantum fidei & industriae probandae locus mihi erat relictus, solam reddentis beneficium mentem & animum spectate. Credite affirmanti, qui blanditiis aut lenociniis verborum gratiam emendicare nec soleo, nec volo; Credite, multo plura vos de me, immo de toto orbe literato, meruisse, dum has Epistolas mihi edendas commisistis, quam vel ego, vel omnis Eruditorum chorus oratione vel mentis gratae significatione explicare queat. Utinam modo Deus Vos, Viri Amplissimi, non egregie modo de Republica, quam fortiter & fideliter geritis, sed & de literis & Academia, meritos, diu perennare & nobis incolumes esse velit & jubeat. Utinam senectutis, cujus jam spatia ingressi estis, metas longe longeque extendat, ut sub auspiciis & favore vestro literae nostrae vigeant, ordinis nostri dignitas & jura conserventur, commoda & honores docentium amplificentur, discentium praemia & immunitates crescant, tota denique Academia, & Musarum hoc sacrarium, Rei publicae & privatae fatale & salutare pignus, pristino splendori & famae restitutum, ad invidiam usque vigeat & efflorescat, & quae vel iniquitate hominum erga literas non optime animatorum, vel temporum perversitate labefactata vel perculsa sunt, reficiantur & redintegrentur. Valete, Viri Amplissimi, & Burmanno, vobis aere & mancipio addicto, favere pergite. Leidae a. d. xx. Junii CIƆIƆCCXXV.

PE-

PETRI BURMANNI
PRAEFATIO.
Aequo & benevolo Lectori.

Mori pervulgato magis, quam necessitati obsequens, pauca praefanda duxi, Lector benevole. De PETRO CUNAEO enim, cujus Eruditionem summam, & Eloquentiam divinam nemo non, qui eum novit, praedicavit, nihil habeo, quod tot elogiis virorum doctorum addam, neque de his, quas nunc demum in lucem prodo, Epistolis aliud edocendus eras, quam ut, quorum beneficio cum publico communicentur, scias; quod, Te debere Amplissimis viris, CUNAEI *nostri nepotibus, ex ipsa dedicatione satis discere poteris. Hi, viri egregii, cum prolixa voluntate omnes, quas in scriniis possidebant, ad amicos a* CUNAEO *scriptas, & vicissim remissas Literas, mihi tradidissent, illas inde seligere; quas nunc exire videtis, operae pretium duxi, omissis pluribus, quae vel res domesticas, & quas scire neminis fere hodie interest, complectebantur, vel solo verborum honore & officiorum testificatione absolvebantur. Quantum vero ad literarum & artium bonarum emolumentum & ornatum pertineat, virorum insignium Epistolas producere, cum sit tralatitia omnium, qui in simili caussa laborarunt, oratio, verba hic commendandis magni Viri reliquiis perdere minime est necesse. Me certe semper incredibilem in modum singularis quaedam voluptas capit, quotiescumque ex epistolis non modo de eruditione & eloquentia clarorum virorum judicare, sed in primis interiorem illorum vitam discere, & quid de sui aevi viris doctis eorumque scriptis opinati sunt, existimare datur. Neque etiam facile quemquam reperiri puto, ex omni eruditorum copia, immo ne quidem, ex Ephemeridum, Bibliothecarum & Vitarum conditoribus, qui non data occasione, cum illis expostulare soleat, qui premere & intra claustra bibliothecarum privatarum pretiosas has gazas cohibere studeant. Ingentes contra gratias*

tias illis haberi semper videmus, qui eas orbi literato exponere & legendas unicuique dare laborant. Sed licet hic omnium eruditorum sit sensus, & nemo paullo humanior non cupide eas accipiat, perpetua tamen, quae consilia saepe optima disturbat, difficultas exorandi cupidam solius lucri Librariorum gentem efficit, ut plurimae, quae jam collectae, & paratae ostendebantur, virorum doctorum Epistolae interciderint, vel aeternis tenebris damnatae adhuc lateant. Cum enim ignaris politioris doctrinae, & literariae historiae, nulla voluptas ex hominum sibi ignotorum commercio obvenire possit, & res, de quibus inter se contulerunt prioris aevi viri docti, ab eorum aliquando disciplina & studiis abhorreant, evenire saepe experimur, egregias etiam & selectissimas Epistolas, quas unusquisque, dum latebant, magno clamore & conviciis etiam a possessoribus depoposcerat, ubi editae fuerunt ita jacere & negligi, ut vix emtores inveniant, nisi cum longi temporis tractu, & per totum terrarum orbem dispersae, in tabernis reperiri vix venales possint. Insano tunc quidem pretio, & eo solo nomine, quod Epistolarum titulum prae se ferant, animose comparari videmus libellos, quos recentes & praelo exeuntes unusquisque fastidiebat. Et haec caussa unica fuit, cur ex ingenti Epistolarum, quas & ipse possideo, & undique collegi, Thesauro aliquot vulgandi consilium cum cepissem, neque facile Typographum, qui sumtus in Syllogen talem excudendam facere vellet, invenire possem, confugere coactus fuerim ad viam vulgarem, laudabilem quidem & aequam, sed lucripetarum fraudibus ita jam corruptam & suspectam, ut metus sit, ne & ejus brevi fastidium subnascatur. Omnia enim, etiam rectissime instituta, cum avaritia & lucri immensa cupido temerare & corrumpere soleat, & illi, qui pecuniam ad libros producendos repraesentaturos sponte se offerunt, postea se turpi mangonio in fraudem illectos, & malis mercibus hederam mendacem suspensam, esse deprehendant,

dant, vereor ut primarii viri, & conatibus honestissimis faventes, optimis libris carere, quam impostoribus se decipiendos libentius praebere malint. Non tamen umquam in animum inducere potui, ut taedio tot, quibuscum viris eruditis colluctandum est, difficultatum & molestiarum, cessarem, & non omnes intenderem nervos ad protrahenda in lucem, quotquot virorum, qui eruditionis & laudis gloria floruerunt, scripta, ad quae ullus mihi aditus pateret. Cum vero in Syllogen, quam cum maxime non sine ingenti rei literariae emolumento me prodere credo, conjicere has CUNAEI *epistolas antea decrevissem, numerus earum, qui justum per se volumen implere possent, me deterrebat; ipsa deinde copia Epistolarum, quae minime quatuor, quos promisi, tomis comprehendi poterit, locum illis negabat. Quare cum diligentissimum, & qui de re Libraria non solum optime meruit, sed qui ab Amplissimis Viris,* CUNAEI *nostri nepotibus magnis semper beneficiis ornatus, eo nomine omnem illis cultum & observantiam detulerat,* Petrum vander Aa, *paratissimum adhunc foetum magni viri suscipiendum offenderem, statim antequam vel fervor defervesceret, vel scaevitas aliqua interveniret, licet occupatissimus, ad Epistolas has seligendas & ordinandas me accinxi. Potuissent quidem (& meritae certe erant) splendidiore cultu & specie elegantissimae hae Epistolae se lectoribus commendare, sed & hic fastidio occurrendum judicabat vir, negotiorum suorum peritissimus; qui ut bene emi & cupide appeti possent, in modicum coartandum volumen eas esse censebat. viderat enim quantum, optimis etiam libris, existimationis & famae detrahatur, quorum ex splendore chartae, typorum elegantia, characterum nitore & amplitudine, ita pretium intenditur, ut in tanta, qui quotidie exeunt, librorum copia, paucorum arcae sufficiant in damnosam harum mercium coëmtionem. Quis non vidit summorum virorum* Grotii, Vossii, Casauboni *& aliorum epistolarum*

larum, quas ineditas nullus non magno aere redemisset, aut quotidianis fere conviciis ab omni literato orbe exposceret, tantam fuisse vilitatem, ut pene abjectae, & vix solius chartae pretio aestimatae fuerint. Non aliam ob caussam, quam quod magno numero exemplaria per omnes tabernas dispersa, iniquo primum pretio emtoribus deterritis spem faciebant, brevi parvo pretio parabilia fore. Haec sola fundi hujus calamitas, cui non aliter occurri poterit, quam si exemplarium modica tantum copia protrudatur, ne ex satietate contemptus oriatur, & quantum fieri possit, in minimum volumen conjiciantur Epistolae, ut unicuique literarum studioso, etiam non pecunioso, facultas exigui libelli emendi supersit. Fateor quidem lubens, nihil magis allicere lectorem, aut majus aliunde decus, quam ex splendore & nitore chartae & characterum conciliari libris, & ad posteritatem etiam usque non modo pretium illis conservari, sed intendi: At in hujus generis libellis, magis publicae utilitati, quam paucorum & beatorum voluptati & cupiditati consulendum esse putavi. Numquam deerunt illis, qui hoc elegantiae studio, si non morbo, tenentur, sumptuosa & operosa volumina, quae magis ornandis pluteis, & lautitiae splendidi domini ostentandae, inservient, quam ut instrumentorum doctrinae & necessariae supellectilis numero habeantur. Si qua vero sit, qua minime carere potest, vir mediocriter etiam doctus, eruditionis variae pars, ea est Historiae literariae intelligentia: nullus enim, qui libros tractare consuevit, ad lectionem se accinget, quin antea auctoris mores, instituta, sectam, munera & totius vitae cursum comperta sibi & cognita esse velit; quae si ignoret, nec perspicere se satis scriptorum sensus, nec voluptatem tantam ex lectione se percipere experitur, quam si omnia ante explorata habeat. Unde vero plenius edoceri de alicujus opinionibus, moribus & interiori etiam vita possumus, quam ex simplicissimis animi interpretibus,

ad

ad amicos & familiares datis, epistolis, quae mentem penitus saepe nudant, & aliis saepe nobis exhibent viros, quam in magnis summa cum cura & diligentia expolitis operibus se ostendere solent. Evolve modo, Lector studiose, innumeros, qui vitas clarorum virorum descripserunt, auctores, & his adde Lexicorum, quorum hodie numero & mole obruimur, Historicorum concinnatores: omnem fere paginam implebunt, si supersint, Epistolae ab ipsis vel ad illos missae: ex quibus solis plura subsidia, quam ex ambitiosis elogiis, publicarum rerum historiis, & funebribus orationibus, se arcessere posse fatebuntur. Inspice quaeso, quod hodie, inter hujus generis libros, principem locum merito sibi vindicat, diligentissimi Baylii *Lexicon: quos non ille libellos, viles hodie & abjectos, quot non epistolarum volumina perreptavit, ut neglecta & ignorata aliis Lexicographis exhiberet, & pretium supra omnes ejus consortes suo operi conciliaret? Si Syllogen nostram Epistolarum, in qua nunc edenda laboramus, si & has Magni* CUNAEI *epistolas vidisset, magnam sibi accessionem factam sine dubio labori suo gratulatus, & forte novo tomo materiam sibi datam gavisus fuisset. Nullus ergo dubito, quin optime me meritum de re literaria judicaturi sint, quotquot elegantioris doctrinae studiis capiuntur, nec fastidium harum deliciarum & obtrectandi libido umquam efficient, ut si non, dum vivo & spiro, ab hoc seculo, certe a posteritate erudita magnam gratiam initurus, & laudem etiam, quam ex tenuibus ingenii & eruditionis modicae copiis domesticis sperare vix licet, ex alienis scriptis ab oblivione vindicatis sim reportaturus. Conscientia certe instituti honestissimi, & voluntatis propensissimae in publica rei literariae commoda promovenda semper me sustinebit, cui si suffragationes cordatorum & eruditorum hominum accedant, magno me stimulo excitari sentiam ad plura hujus generis, quae ad manum sunt, scripta producenda, quibus*

bus etsi solus in rem meam uti possem, malo tamen omnibus communia exponi, quam ut fieri solet, post fata mea dissipari & disperdi. Praeter vero Epistolas, quae per se satis placebunt, nec commendatione mea egent, in publicum simul nunc prodit Oratio, quam in funere Bonaventurae Vulcanii *habuit* CUNAEUS; *& propter quam variis calumniis a Theologorum, quos semper iniquiores expertus fuit, nonnullis fuit dilatus, quas Epist.* XLVIII. LXV. *&* LXXVIII. *& alibi satis animose diluit, & refutat. Dissertatiunculâ etiam apud Curatores Academiae & alios Proceres caussam suam egerat, sed quae adhuc inter ejus reliquias reperta non est. Dissertationes praeterea aliquas de quibusdam Juris materiis elaborasse se in his Epistolis (vid.* XXIII. *&* XXX. *& alibi) adfirmat, quae quidem supersunt, sed cum a nostro instituto sint magis alienae, hic producere non visum fuit. Tu interim, Lector benevole, his fruere, & labori nostro & studio fave, & CUNAEI posteris bene dicere ne cessa.* Leidae. a. d. xx. Jun. CIƆIƆCCXXV.

ERRATA IN DEDICATIONE.

Pag. 8.	lin. 28.	*delatum*, lege	*dilatum*,
14.	15.	*me*	*mibi*

P E-

PETRI CUNAEI
ET
DOCTORUM VIRORUM
AD EUMDEM
EPISTOLAE.

EPISTOLA I.

PETRUS CUNAEUS

Henrico Henningio

Ecclesiae Middelb. Pastori fidelis.

Medioburgum.

Fidem meam libero, Vir Doctissime. En tibi disceptationem nostram, quam mitti tibi petebas sive jubebas. Eam si tanti est, lege, & judicio tuo de doctore nostro *Arminio* utere. Sententiam suam vir maximus expressit; cui qui obloquitur Scripturae fidem tollit. & obloquitur tamen nonnemo: is nempe, qui λόγων σκινδαλμοὺς nimis amat, & dum fax etiam in meridie praefertur, tamen κολακεύοντας λημᾷ. Legatur tota ad Hebraeos & Galatas Epistola, legatur tertium caput Epistolae secundae ad Corinthios. Qui tria ista, Promissionem, Vetus Testamentum, & Evangelium ubique inter se opponi vel subordinari non videt, prope est ut dixerim, nihil videt. Sed enimvero fatendum est, ea ingeniis fere nostris annata labes est, ut ambitione quadam disceptare malimus, quam vivere; &, si quis cautior τὰ τοῦ πονηροῦ κόμματος recudere velit, illum statim damnet conversus pollex omnis vulgi. Tu, vir clarissime, inter eos es, quos melior mens habet: qua fruere & vale.

Lugd. Bat. 22. Oct: 1605.

EPI-

Arminio operam dedisse Cunaeum, & eo praeside propugnasse septimam decimam quart or epetitarum Disputationum A. 1605. & *Apollonio Scotte*, oe tempore Syndico Medioburgensi, & *Joanni Matthisio*, Harlemensi Ecclesiastae, Græco carmine dedicasse, docuit nos diligentia *Crenii* tom. v. Animadv. Philol. & Hist. p 155.

EPISTOLA II.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotto

J. U. D. Civitatis Middelburgensis Syndico.

Medioburgum.

ASsertiones hasce Theologicas publice discutiendas damus, vir amplissime, & nomini tuo meritissimo eas dedicamus. si splendor vester aut dignitas huc me vocat: ille apud omnes magnus & haec in excelso posita. Si virtus aut doctrina, utraque sic ornatus es, ut familiam ducas inter gentis tuae primos. Urgent te, scio, majores reipubl. curae, dum subnixus ambulas in columnis legum & peristyliis: Si quando tamen ex illo fastigio per otium descendere tibi licet, istis quoque divinis studiis incumbere non spernis, & primam quamque horam bonae menti consecrare. Gratum igitur, ut spero habebis munus nostrum, mole fortean exiguum, sed ab animo utique commendandum, ut alia desint, ab animo, inquam, pondus suum accipiunt: quem jam ante dudum cum veneratione pariter & amore probare tibi volebam. sed volebam, non poteram. Nam (fatebor enim quod res est) malus me hactenus literarii studii ardor abripuit, &, ut cum Homerico illo Elpenore fatum meum μικρόν τι παρῳδῶν lugeam

Ἆσε με δαίμονος αἶσα κακὴ, καὶ ἀθέσφατος ἄτη.

Quare ad sapientiae studium sero quidem & serio revertor, & fluentes istas solutasque Nymphas severiori Musa sic constringo, ut nequid posthac me ὑπὲρ τὰ ἰσκαμμένα πηδᾶν cogant. quod si quis plane eas me deserere velit, nihil agat. quin illud statim Siculi vatis audiet:

ὡς πρωτεὺς φώκας, καὶ Θεὸς ὢν, ἔνεμε.

Sed haec alibi opportunius meliusque dicentur: nunc quod institui, ne mireris, vir clarissime, si quid in hac materiâ tractandâ mutatum a nobis aut innovatum deprehenderis. Secedit paullum a communi illa Theologorum opinione nostra sententia; sed secedit, non discedit, diversa potius, quam adversa.

Ecce Sacri Scriptores magno consensu a nobis stant: quorum nemo promissionis pactum cum veteri testamento, & hoc rursus cum Evangelio confundit. & quae igitur

tur

tur invidia est rei tam obscurae facem aliquam praeferre, ad divini verbi lumen accensam? Invident tamen nonnulli, ut ait ille, ἄνευ χάριτος, qui ἀρχαίας τινὰς κηλῖδας καὶ μονονουχὶ εἰς φύσιν ἐπανεχθείσας mordicus defensum eunt. Sed ipsi viderint. mihi eorum maxime placet mens, qui doctorem nostrum *Arminium* virum esse doctum, virum sapientem, virum bonum censent. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα τούτοις τρίτους νικήσεις. Tu vero, vir amplissime, judicio tuo, quo multum vales, utere: & ut coërceam animum nimis se diffundentem, studiis nostris favere pergito. Lugd. Bat: 22. Octob. 1605.

EPISTOLA III.

APOLLONIUS SCOTTUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

Nihil ate expectare gratius, mi Cunaee, potui, quam id animi tui signum, quod Theologicis thesibus, *De comparatione legis & Euangelii* dedicatis, erga me declarasti. Rem specto? quam arduum est illud, arbitrum adsciscì me, in aliâ magis arte versatum, sacrosanctae huic disquisitioni? siquidem & illud jucundum est ad vicina nonnunquam transire, & divinis rebus admisceri, mihi certè immortalitatis cujusdam instar habet auctorem! es quidem tu ille commendatissimus, cum ob veterem Parentum utriusque nostrum amicitiam. τὸ πρέπει τὰς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας κληρονομεῖν; ut ille monet. tum ob nostram quoque conjunctionem, quam Patria studiaque communia vel summam efficiunt. Cætera, quae mihi tribuis, quibusque causis te dedicandarum mihi thesium tuarum usum dicis, amoris ea judicio magis, quam propriè tuo ponderata video. neque enim sum, qui aliquid in me possim agnoscere, quod secus ulli magnopere placere debeat. Sed illud cumprimis laetum ex litteris tuis obvenit mihi, quod seriò te jam principi illi studio deditum esse perspicio: & quidem ita aliis artibus linguarumque scientia praemunitum, ut huic uni deinceps, caeteris neglectis, possis incumbere. & quod dicitur Ἀπολέμου τῆς ἁμάξης, τῶν δ' ἔνων ἐᾶν μέλειν. Nam, quod nunc plerique faciunt adolescentes, probare nequeo. qui cruda admodum

Philosophiae linguarumque cognitione praediti, sublimes illas & quasi praesides scientias auspicantur. fit enim ut minus istarum eruditi, cum se necessario tam perplexas hasce cognoscendi subsidio destitutos vident, ut filum illud studiorum, quoties nodus aliquis occurrerit, quod nulla facultas patitur, interrumpere cogantur. Id ne tibi accidat bene provisum esse gratulor. Habet enim Theologia, quantum judicare possum, illud peculiare prae caeteris, ut quo sublimior est plurium aliarum rerum cognitione, tanquam gradibus quibusdam indigeat. His autem naviter confectis & superatis, non video quid tibi in mentem venerit fatum tuum hujus assimulandi fato, qui

— Scalis delapsus ab altis,
Occurrit Regi flebilis umbra suo.

Non ita nascimur, mi Cunaee, caeteris ut rebus satis idonei, statim ad summa quaeque possimus pertendere. multum aetatis abit infantibus: multum maternam linguam balbutientibus: prima quoque scholarum taedia suum sibi tempus vendicant. ne alios referam, qui illic deficiunt, unde incipiendum est, quam multi scholarum jam excusso pulvere, in studia quaedam ludicra vanaque dilabuntur, neque unquam emergunt? quam pauci plenâ aetate seriò id agere incipiunt, quod deinceps semper agendum est? Tu igitur humanae infirmitatis memor, cum aliis fortunam tuam compara. Vix plenâ, nisi fallor, pubertate majores, & Musarum, ut ita dicam, stipatus choro, divinum illud Theologiae sanctuarium non solum ingrederis, sed propemodum obtines; & optanda tibi majora censes esse? vel me amor in te meus, mi Cunaee, multum decipit, vel magno aliquo lumine Zelandiam nostram abs te quandoque perfusum iri, non in vanum auguror. tu modo quem studiorum institisti cursum, fac constanter obtineas. quotidie in oculis summos ad eam rem viros habes, à quibus non praecepta solum capias, verum & exempla doctrinae. in iis (quid enim dissimulem?) quin principe quasi loco D. *Harminium* censeam, nihil causae video. Adeo tanti viri splendor, postquam in illa luce Lycei Lugdunensis versatur, vel in has oras usque sese transfudit. Unum vellem hisce perplexis omni miseriarum genere temporibus non ita novandis rebus operam poneret: agit ille fortasse seriò causam suam: id enim malim, & quia malim, potius credam: quis enim vel opinari possit tam insignem virum ingenii jactandi gratia,

tia,

tia, quod mille veris modis extendere poteſt, tam in gravi re ludere, quae moveri nequit, niſi conſenſus ſaltem doctrinae noſtrae concutiatur; quod quam hodie perniciosum ſit quis non videt? Verum ſerio licet agat, tamen cum extrinſecus hoſtilibus armis pariter & ſophiſmatis eccleſia perſtrepat, profectò etiam conſtanter ſentienti (audio vero *Harminium* in multis dubitare magis, quam diſputare vel ſententiam promere) connivendum ad levia quaedam fuerat, ne in viſceribus illa ſuis inſuper divelleretur. nedum illa niſi decretoriis argumentis (quod tamen ipſum non temere fieri debet) in diſquiſitionem adducenda (id enim a multis audio) in quibus tota niti ſalutis noſtrae contignatio non male hactenus credita eſt. Haec aliorum reprehenſionibns exacerbata, quemadmodum omnia longinquitate creſcunt, alii non ſolum emollitum, ſed nec minus acriter defenſum eunt. Ego mihimet imperavi nihil temere credere, nec ulli-dum parti accedere, denique quidquid iſtorum eſt, nunquam iis tam altè veſtigandis memet ingerere, ut muneris mei limites exceſſiſſe videri poſſim. nam in hiſce talibus ſanctam quandam ignorantiam, ſubtili iſtâ nimiſque exquiſitè diligenti ſcientiâ ſecuriorem ſemper exiſtimavi. tibi autem haec ſcribere, Mi Cunaee, viſum eſt, cui quo ingenium acrius eſſe novi, eo cautius ut ſit percupio. qui quanti quidem *Harminium* feceris, me judice jure feceris: ſed eorundem, quos veneramur, opinionibus nullo nobis arbitrio ſervato, tanquam brevibus quibuſdam adhaereſcere, nec verum eſſe arbitror, nec tuae prudentiae conſentaneum. Vetus illud hîc valeat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. nec *Harminii* omnia ſcita probanda puto, nec aliorum, praeſertim, quae hactenus valuerunt, vituperanda. Habes gratiarum non tam actionem a me, quam oſtentationem, Mi Cunaee, quas alias referam cum potero. habes non tam judicium, quam ſenſum amicè candidéque (quod inter nos ſit) expoſitum ſuper *Harminii* controverſiis. tu annitere, ut tua etiam ope quondam uſa, perrumpere caligines omnes Eccleſia, quod ſemper fecit, etiamdum poſſit. quod cum voveo, Deum Opt. Max. ſimul precor; ut quemadmodum ſtudia tua, ita & valetudinem ſecundare velit. Kal. Novembr. CIↃ. IↃC. V.

EPISTOLA IV.
PETRUS CUNAEUS
Apollonio Scotto
S. D.

Hagam.

MErita in me tua, vir Ampliss. tam magna sunt, ut eorum nullam partem referendae gratiae consequi possim. Sensi enim nihil esse tam promtum, aut tam paratum, quam in his rebus, quae ad me ornandum pertinent, studium tuum & diligentem operam. Deinde quod mihi in optatis fuerat, ut praeter te, qui omnia posses, alium etiam defensorem quempiam florentem gratia, auctoritate, honoribus nanciscerer, qui tecum pariter rerum mearum curam susciperet; id summa prudentia, & judicio a te effectum fuit singulari. Tradidisti enim me amplissimo Senatori D. *Hogerbeetsio*, qui deinde tam inusitata erga me fuit benevolentia, ut non minus quam tu toto animo de me, deque ornamentis meis & commodis cogitaverit. sed tibi, vir eximie, cujus praeterita multa beneficia his recentioribus meritis aucta sunt, alio tempore, quantum pro universis debeam, testabor, ne jam magnitudine rei obruar. Nunc vero quod differri amplius non debuit, ad clarissimum collegam tuum has literas dare visum est, quibus ei gratias agerem. *Heinsius* noster adhuc peregre est, & desiderio suo mire me torquet. Is ubi reversus fuerit, caussam nostram in Senatu Academico aget. Metuo tamen vehementer, ne ante ferias Octobris frustra quid auspicer. Ego te quaecunque porro in causa mea restant, eodem studio in posterum confido absoluturum. Quod ut facias, more magis, quam quo te admonendum putem, rogo. Neque enim fieri possit, ut quae semel coepisti, deseras jam, & ipse te retexas. Vale. Lugd. Batavorum. xv. Septemb. CIƆ IƆCX.

EPISTOLA V.
APOLLONIUS SCOTTUS
P. Cunaeo S.

Leidam.

MAluissemequidem ex teipso intelligere, mi Cunaee, successum rerum tuarum: Sed *Hogerbetius* auditum à

Van-

Vandermilio hodie mihi retulit, linguae (ut conjiciebamus, id enim fcifcitari neglexerat) Latinae profitendae provinciam hifce comitiis Curatorum tibi datam effe. quae res pro amore in te meo fummo mihi gaudio fuit. Eaque opto ut & tibi honorem & reipub. Litterariae, prout potes, emolumentum afferat. Utinam autem vel mihi Lugdunum, vel tibi huc excurrendi quam primum occafio detur, ut voluptatem, quam abfens capio, coram impertiri poffim, cujus expectationi imputabis, quod haec pluribus nunc non perfequor. Caeterum de famulo quod rogaveram ut mihi difpiceres, nolo ulterius in ea te operam ponas, & pro ea, quam hucufque fufcepifti, habeo gratiam: hîc enim fatis idoneum, ficut videor, reperi: Cum *Trelcatio* quid egeris fcire velim. jam enim annus, ut vides, fere eft quod dies fyngraphae ejus ceffit, & frater litteris fuis, quas heri accepi, monere inftat ne poenam librae Flandricae, nifi ille fuo die folveret promiffam, velim negligere. quaefo igitur etiam hanc petas, præter enim morem honefti mercatoris pecuniam illam tamdiu debet. abutor fortaffis humanitate tua, mi Cunaee, fed hunc pudorem neceffitas mea mihi imponit, noftra familaritas excufat. neminem enim illic alium, cui mandem, habeo, ubi autem res tuae poftulabunt fimilem a me operam, libenter eam me daturum tibi recipio, Benè Vale. XVI. Kal. Martii. 1611.

EPISTOLA VI.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotte.

OMnia fumma a te confecutus fuiffe videbor, fi hoc, quod noviffime a te petii, effeceris. Id fi jam praeftitum a te fit, fane caufa eft, cur me fruftra has fcripfiffe gaudeam. fin forte cafus aliquis, ut fit, intervenerit, etiam atque etiam obfecro te, maxime Senator, da mihi hanc operam, et fac, ut *Mathenefius* & *Mylius* ex te intelligant, quid mihi debeatur. Non prenfo quenquam, neque ipfe me proftituo. Sed cum magni intereft, rationem aliquam mei nunc haberi ab iis, qui quid merear fcire non laborant, ad te patronum meum eo, in tuam fidem me do. Equidem etfi non dubito, quin tuo hortatu Ampl.

vir *Hogerbeetsius* omnia, quæ in rem meam ſunt, ſedulo agat, tamen valde id ad meam laudem pertinebit, ſi tu quoque, cujus inuſitata eruditio in auguſta illa veſtra curia elucet, cauſam noſtram defendas, meque totum ſuſcipias. febriculoſis quibuſdam hominibus, & ineptis et putidis magnus hîc honor habetur. nos qui recta indole, vivido ingenio maxime contendimus; niſi honeſta conditione liberale ſtipendium conſequamur, reſtat ut de balneo potius deque fumo conducendo, quam de tuenda literarum dignitate cogitemus. Ego quid actum a te, Ampliſſime vir, ſit intelligam, ubi proxima Saturni die Hagam venero. Vale, magnum decus & praeſidium noſtrum. Lugd. Bat. IV. Maji. CIƆIƆCXI.

E P I S T O L A VII.

P E T R U S C U N A E U S

Apollonio Scotto.

Hagam.

CUm hodie caſu quodam Eccleſiaſtes tuus in oculos mihi incurriſſet, coepi cogitare de loco iſto, quem, tu recte ſenſiſti, mire intricatum eſſe. Certe Rabbinis quoque hîc aqua haeſit, qui cum alibi ſoleant ordinem dictorum & nexum anxie quaerere, multum hîc quoque ſe verſant. Ego, quae opus eſſe videbitur paucis perſcribam ἀμαθέστερόν πως καὶ σαφέστερον. Ipſum capitis initium cenſet *Aben Ezra* mire diſſonum eſſe praecedentis: niſi forte, inquit, jungatur verſui ſexto ſuperioris capitis, ubi de paupere cordato loquitur Eccleſiaſtes, quem nunc ait ex recte factorum fama majorem voluptatem capere, quam ſi unguentis eſſet perfuſus. Sed hoc minus placet. videtur enim novi ſermonis principium eſſe, cum jam a rerum vanitatibus ad conſolandum & docendum ire parat. Judaei totius Libri tres *Sedarim*, hoc eſt ordines & ſectiones faciunt. Initium ſecundae ſectionis ducunt a cap. III. verſ. 13 *quin etiam omnis homo* &c. Tertium ordinem ab hoc loco Cap. VII. 1. auſpicantur. Quartum ab illis verbis cap. IX. 7. *eja ede in laetitia. David Kimchi & Chaldaeus interpres* priorem verſiculi hujus partem repetunt in poſteriore ejuſdem membro. ut ſit, *melior eſt hominis fama unguentis, & dies mortis eidem homini, cujus fama & virtus clara eſt, optabilior fuerit quam dies natalis.* Qui naſcitur,

tur, ei superest, ut ad virtutem per multa impedimenta contendat: a cujus recto tramite facile depelli potuit. At, qui mortuus est, virtutis jam laudem solidam sibi vendicat, quam & pepererunt sibi pauci, & partem quidam vitio imbecillitatis humanae amisere. caetera persequi longum foret. Quae sequuntur pluris sunt. vers. 23. finem imponit superiori orationi, descripturus porro alia quaedam vana. *Horum,* inquit, *ego omnium periculum feci beneficio sapientiae, qua me Deus ornaverat. Dixi, sapiam,* id est, jam opinione mea & aliorum videbar attigisse sapientiae fastigium, *sed frustra fui. sensi enim longe me ab hac abesse* vers. 24. *remotum est id quod fuit*, id est, procul absunt homines ab eorum, quae fecit Deus, quaeque faciet, cognitione. post, & *profundum profundorum* (id est profundissimum) *quis inveniet illud?* loquitur universim de abditis Dei operibus, quae aciem ingenii humani eludunt. Sic enim malim, quam quod Rabbini hic somniant; qui solennia nugantur, & censent hic arcana legis, aut opera sex dierum intelligi. vers. 25. *circuivi* &c. quasi diceret, & quanquam tam obscura esset rerum notitia, ut, qui antea me nihil ignorare putabam, idem nunc paucissima mihi consecutus viderer, tamen anxiè versabam animo meo, lustrabamque singula, ut quae sapienter & cordatè, quaeque stultè fiunt, agnoscerem. Duo contraria perspicere curae habuit, ut ex utriusque contentione, tandem sapientiae rationem teneret. vers. 26. *& invenio &c.* id est, dum consilium meum & institutum persequor, ac utriusque cognitionem, sapientiae & insaniae, quaero, tandem illud inter caetera accidit, ut animadverterem *rem quavis morte acerbiorem esse mulierem illam, in cujus animo &c.* Nimirum, hanc etiam vanitatem, dum aliarum in hoc libro numerum recenset, omittere non debuit, cum haec in vita hominum sit propemodum prima. *Aben Ezra* haec de amore accipit qui homines etiam summos transversos agit. Non errabit meo judicio, qui de muliere mala & meretrice dicta credat: quam qui deperit, pejus facit, quam qui saxo saliat, ait Comicus. Caeteri Judaei magistri aliter sentiunt: quibusdam enim *mulier* est haeresis & falsa doctrina. atque hoc illi pro reliqua sua nugacitate. *Schelemo Jarchi* vero, quem ego inter Talmudicos auctores familiam ducere existimo, si non laudandam magnopere, certe tolerabilem sententiam affert: putat haec quippe de prima mulierum Eva dici, quae Adamo & omnibus deinceps poste-

ris exitio fuit. Quam ille opinionem confirmat verbis illis, quae sunt vers. 29. *Deus fecit hominem rectum*, singulari numero, de Adamo, cum adhuc solus esset. *mox ipsi quaesiverunt* &c. numero multitudinis, quia jam Eva illi adjuncta fuit, a qua ad peccandum est pellectus. Sed hoc, ut verum dicam, subtilius est. Quare, quod supra dixi, potius nunc sequar, & simili ratione sequentia interpretanda censeo. sic enim vers. 27. *Vide, hoc inveni* &c. pergit de mulieribus loqui. a quibus animum sapientis avertit, ne se in illius laqueos induat. Pendet totus versus ab insequenti, cum quo jungendus est, *dum unum ad unum*, id est dum res singulas diligentius inter se conferebam, *ut invenirem rationem*, id est ut inde certi aliquid elicerem, *hoc inveni*, id est deprehendi animo & intellexi. ver. 28. *aliquid esse tam rarum, ut licet anxie quaesierim, tamen non repererim*, nempe mulierem rectam. *Nam cum inter mille viros forte reperissem unum rectum, ex totidem mulieribus nullam repperi.* Non negat ullam rectam esse mulierem, sed majorem esse ait hujus sexus stoliditatem, quam virorum. ponatur utrimque certus numerus, hinc virorum, illinc mulierum. si in illo unum reperis, in hoc nulla erit. quod si in isto tres quatuorve, jam fortè in hoc videbis unam. vers. 29. *Duntaxat hoc* &c. quasi diceret, paucis admodum viris virtutem inesse, foeminis vero etiam paucioribus sensi: nam de caetera turba quod sperem nihil est. omnes omnibus vitiis sunt operti. Adeo sunt hominum pravae mentes & coelestium rerum inanes. quod cum mirarer, &, unde esset quaererem, solummodo hoc reperi, hominem initio rectum esse a Deo conditum, sed evenisse postea, ut ipse suis commentis malisque artibus se corrumperet &c. Haec sunt, Amplissime Senator, quae in mentem mihi venerunt. neque vero satis certum habeo, an tibi scrupulum exemerim, qui me etiam nunc torquet. De *Junio* ita sentire te velim, non esse ei fidem ubique habendam. Mihi ille non vertisse Biblia, sed explicuisse videtur. non enim Hebraea Latinis reddidit, ut de Scripturae sensu aliis liberum sit judicium, sed ipse, qua quidque sit ratione intelligendum, praecipit. Tum & sententiam, sive somnium potius suum, involvit miris verborum ambagibus: *Pagnini* interpretatio praestantissima est, nuda, simplex, plane ad fidem Hebraismi. ea si usus in posterum fueris, non erit cur sanctae linguae peritiam tibi magnopere optes. Vale, vir amplissime, &
do

de scripto tuo, fac, quod omnes eruditi a te expectant, & suo quasi jure petunt. Lugd. Bat. XVIII. Juli CIↃ. IↃC. XI.

EPISTOLA VIII.
APOLLONIUS SCOTTUS
P. Cunaeo,

Leidam.

G*Rotius* hodie mecum egit de sua Dissertatione, mi Cunaee, quam a me habes. Et quoniam ab amicis commonitum se dicebat, quorumdam theologorum, quod sane genus hominum admodum hodie irritabile est, judicia de eo scripto hujusmodi esse, quasi religionem Christianam nimis latis terminis includat, rogabat me, ut eam quam primum per litteras a te vellem repetere: non tam quod aequitati tuae & prudentiae diffidat: scit enim mecum, quam in hujusmodi rebus uti expertus, ita circumspectus sis. quam quod crabronum istiusmodi impetum non alia ratione melius eludi posse existimet, quam si causa, qua irritati sunt, aliquandiu silentio prematur. itaque ne ejus justissimae voluntati deessem, has in ipso consessu Senatus nostri subito ad te exaravi. quas uti scio pondus apud te habituras esse: ita ut festinanter & incuriose scriptis ignoscas propter necessitatem, qua expressae sunt, rogo. bene vale, mi Cunaee, et nos amare perge. III. Aprilis 1612.

EPI-

Conferri cum hac epistola debent XIV & XIV Grotii ad *Antonium Walaeum*, in quibus de hoc eodem libello agit. an vero *Ordinum Hollandiae ac Westfrisiae Pietas* intelligatur, quia illa sequenti anno prodiit; an alius faetus, quem *Milesium* mox vocat Cunaeus, quo titulo nihil prodidisse Grotium novi, non statuo De *Pietate* Vide *Vossii Epist*: XV. ad Grotium, & *Colomesii* Biblioth. select. pag. 122.

EPISTOLA IX.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotto

S. D.

Hagam.

VIr ampliſſime, diſſertationem *Grotii*. ſive *Mileſium* tibi remitto, in qua ego putidos Theologos noſtros quidquam reperiſſe miror, quod reprehendant. Adeo enim erudite & pulchre rem totam pertractavit, ut, ſi operam una conferant omnes iſti praeclari ſacrorum antiſtites, nihil tale eos magnis laboribus & multa cura extrudere poſſe exiſtimem. Qui profecto viri, dum leges ſuas & decreta ſanciunt, fines Theologiae paulo longius, quam rei natura ferret, protulerunt. Ego communis illius, quae inter Chriſtianos eſſe debet, religionis, multo pauciora capita poſuiſſem, eaque iſtiusmodi eſſe conſiderem, ut, qui nihil ultra inquireret, is & vir pius eſſe, & bene de Deo Opt. Max. ſentire videretur. Vale, vir ampliſſime. Lugd. Bat. IV. April. CIↃ. IↃ CXII.

EPISTOLA X.

APOLLONIO SCOTTO

Petrus Cunaeus

S. D.

Hagam.

VIr ampliſſime, libros noſtros de Republica Judaicâ ob hanc cauſſam non publicamus, quia cum jam pridem a nobis ſumma manus operi eſſet impoſita, noviſſime nunc ſenſimus tandem id à nobis omiſſum eſſe, quod erat in hac re praecipuum. Etenim quoniam omnem operam in juris perveſtigatione ponimus, haud recte atque ordine feciſſe videbamur, qui nihil dixeramus de jure Judaico. Itaque hic reſtat actus, in hoc elaborandum eſt. conferendae ſunt leges Quiritum cum Judaeorum legibus, ad quam rem tempore opus erit. Quoniam tamen in libro tertio egimus de veteri eccleſia Hebraeorum, quod argumentum eſt ſingulare; viſum nobis eſt eum deſcribere, & ſeorſim edere in anteceſſum. Is liber, uti in manus tuas perveniat. *D. Grotius* curabit. Ita enim nobis pollicitus eſt.

est. ubi acceperis, peto uti legas. Es enim tu ille, cujus judicium jure facio maximi. Pleraque ad antiquitatis historiam pertinent, suntque observationes earum rerum, quas literae nobis, & praesertim Hebraismus atque Rabbinismus suppeditavere. Videbis & Theologica quaedam, sed ita pertractata, uti decuit: sunt enim amoena & plausibilia: quaedam vero etiam ejusmodi, uti reipublicae Christianae, bonisque omnibus & eruditis existimem profutura. Sententia quidem nostra de Melchisedeco praesidium inexpugnabile addit Epistolae, quae scripta ad Hebraeos est. Quae autem de Cabbala diximus, omnem tollunt haesitationem, quae nascitur ferme ex locis parallelis. Vale, Vir amplissime. Lugduni Batav. 24. Februarii 1615.

EPISTOLA XI.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotto

S. D.

Hagam.

VIr Amplissime. quod novissime a te petii, id iterum te etiam atque etiam rogo. Videbor enim mihi videre speciem aliquam surgentis laudis meae, si istud impetravero. Cum una mehercule ambulatiuncula, atque uno sermone nostro omnes fructus Academiae non confero. Equidem pro eo quanti te facio, quidquid decreveris approbabo. sed tamen te quoque confido ea decreturum, quae a me intelligis maxime optari. Nescio enim qua permotus animi divinatione, non despero. Lugd. Bat. postridie al. April. CIↃIↃCXV.

EPISTOLA XII.

APOLLONIUS SCOTTUS

P. Cunaeo.

Leidam.

LItteris tuis, quas ante dies aliquot accepi, Mi Cunaee, ideo hactenus verbis non respondi, quia multo minus factis respondere possum: suppuduit enim tantis laudibus affici me, qui scio cum quoad merita erga te privata, tum quoad publicas virtute, quas mihi tribuis, tantum

tum deesse, quantum amori tuo benivolentiaeque superat ad haec de me praedicanda. ego ut sim ille, qui ad tuam aestimationem aliquid conferre potuerim, quam tuo tibi Marte, nullis aliunde accersitis subsidiis tam animose parasti, quam gloriose tueris? equidem agnosco tenuitatem meam, quam ei, quam sustineo, provinciae parem esse, votorum summa meorum est. Nam jurisprudentia nostra (si qua tamen nostra est) quae forensi pulvere foedam jamdudum rubiginem contraxit, si ad elegantiam academicam accedat, cujus tu primas procul dubio partes sustinebis, ubi hanc spartam ornare coeperis, non poterit non multo obscurior deformiorque videri. quippe vulgares opiniones sectari, & non quid verum in rebus sit scrutari, sed quid Barbaro jam saeculo per summam ignorantiam natum, hominum oleo operaque male usorum propagine in foro radices egerit, observare nobis relictum est. illa vero aurea juris principia, scintillas integras mentis excutere, & doctae antiquitatis cognitionem ad juris interpretationem conferre, hoc est ab auctoribns ipsis eam repetere, & moribus illis, e quibus natae primum sunt leges, comparare tibi soli, mi Cunaee, vel cum paucis admodum deinceps incumbit. Cui rei benè factum quod jam nunc accingeris, tametsi scio talem tibi copiam jamdudum suppetere, ut etiam imparatus in promptu habere possis, quod cum omnium admiratione depromas. Utinam ea nos felicitas aspiceret, ut saepe tuo ex auditu domum doctiores possemus reverti. quod sane, cum primum vela solves lectionum tuarum, quam libenter faceremus, si dies nobis notus, nec forensibus negotiis occupatus esset. nam XVI hujus mensis, qui hesternus fuit, cum in ipsa Bacchanalia inciderit, facile suspicatus sum vobis otiosum futurum. Sed quod non nisi per occasionem nobis propter loci intervallum licebit, spero *Scotisco* nostro, cujus te curam jam nunc gerere mihi gratissimum est, aliquando commodum fore. nisi tamen animi ardor & occasio iis initiis, quibus nunc patientiam tuam impendis, promota, rebus te majoribus implicabit. quod ipsum, licet ex re nostra non futurum, voveo, mi Cunaee, simulque omnia coepta tua optime tibi succedere ex animo opto. Bene Vale. Salutat te uxor mea. XVII. Februarii CIϽ. IϽC. XVI.

EPI-

EPISTOLA XIII.
PETRUS CUNAEUS
Apollonio Scotto.

Hagam.

REdiisse te ex Zelandia valde gavisus sum. Etsi enim vivere tecum, atque una esse haud possum, tamen fallo interdum memet ipse, & multo magis jam te intueri atque audire, velut praesentem, videor, cum sic nobis in propinquo es. Equidem omnino existimo te, dum apud Zelandos in otio fuisti, absolvisse ea, quae de chronologorum erroribus primum coeperas commentari. Quod si factum est etiam atque etiam peto, uti ea ad me transmittere non recuses. Sane enim adhuc in Flavio Josepho omnis cura nostra stat. Quem auctorem, si aliquando ita adornare, uti cupimus, nobis licuerit, digito me coelum putabo attingere. Existimo autem, amplissime Senator, permulta me discere posse ex lectissimis observationibus tuis; quas nos, ubicunque res atque occasio feret, celebrabimus ex vero. Utique ardeo cupiditate incredibili, neque, ut ego arbitror, reprehendenda, ut nomen tuum scriptis illustretur nostris. Quoniam enim omnino futurum video, ut te agnoscant aestimentque saecula sequentia, sane quod ab aliis fiet, id vero ante occupasse me perquam gloriosum mihi erit. Quare noli hoc, quidquid est beneficii, *Ubboni Emmio* tribuere, cui scripta tua te commissurum audio. Meminisse potes etiam nos aliquid esse, neque, ut existimo, periculum est, ne aut tineas quondam pascamus, aut simus *Annales Volusi*, nosti caetera. Jam poene mensis est, ex quo familiam alere coepi. Peto a te etiam atque etiam, ut ad nos venire cum uxore, filioloque, atque per dies aliquot nobiscum morari digneris. Nihil mihi poteris facere gratius jucundiusque. Excipiemus te more nostro, haud nimis operose, sed animo tamen lubente ac sereno. obsecro te, Senator amplissime, da hoc precibus nostris, & veni, nosque invise. Salutat te officiose Socer meus. Deum Opt. Maximum rogo, ut te cum uxore & cum suavissimo *Scotisco* diu servet incolumem. Lugd. Bat. 5. Julii 1617.

EPI-

EPISTOLA XIV.

PETRO CUNAEO

A. Scotto

S. D.

Leidam.

EN tibi, vir Amicissime idemque Clarissime, Vincentium, quem monui ita sese compareт apud Dominum Socerum tuum Virum Amplissimum, ut hoc ei ministerio probatus, majoribus aliquando rebus idoneus videri possit. Sed Vincentium nunc apud vos relinquo, & venio ad ea, quae in litteris tuis sunt reliqua: quas quidem video vel amoris abundantia magis, quam judicio, quod alioqui tibi exactissimum est, vel moris causa nimium hodie usitati potius, quam tuopte ingenio, quo me meaque penitus perspexisti; multa mihi tribuere, quorum equidem nullam partem in me possum agnoscere. Praeter enim impensissimam voluntatem erga eximiam illam ingenii doctrinaeque præstantiam, qua terrarum orbi jamdudum te conspicuum fecisti, nihil habeo quo tibi vel ulli viro docto possim commendari: tametsi ne id quidem nihil esse puto, in delectu primum eorum, quos diligas, judicio non aberravisse. deinde quorum virtutibus incensus sis, eos affectu postea digno constanter prosequi, qua in parte cum felicitate quadam mea, tum firmissimo proposito, nec ulla re praeterea glorior. Nam quod Chronicis nostris commentatiunculis tantum tribuis, ut earum desiderio teneri videaris, & ex iis aliquid discere posse te speres: itaque petis, ut eas ad te transmittere ne recusem: profecto si id fiat, cito thesaurus hic carbones erunt. ideoque male me consulturum lucubrationibus meis arbitror, si eas hac existimatione, qua nondum visae sunt apud te, exemtum eam. ut enim missis jocis verum dicam, cum alibi, tum hac imprimis in re infelicem me laborem sumpsisse magis magisque coepi animadvertere. Propositum mihi fuit, non ex Chronologorum scitis, quae illi, prout captus est, nullam saepe auctoritatem secuti sanciunt: Sed ipsis historiarum monumentis temporis quandam rationem eruere, eamque cum temporibus sacrorum librorum comparare. Dum in eo sum, & ad Persica jam tempora deveni, ex quibus deinceps reliqua sunt exploratiora, multa quidem occurrerunt, quae in aliis culpari, posse vi-

viderentur: an ipse tamen certiora dederim affirmare vix ausim, adeo totam hanc rem multis ambagibus involutam deprehendi. ecce enim unum, ex quo de reliquis conjecturam facias. Cyrum omnes fere coepisse in Persia regnare anno Nabonassareo 188. statuunt. is incidit in annum olymp. 55^{a}. primum. ex quo sequitur Cyaxarem magnum, qui 75. annis Cyrum praecessit, coepisse An. Nabon. 113. olym. 36. an. 2. Huic tribuuntur duae res ab Herodoto, quae regnante Nabuchodosoro in Babylonia contigerunt: Vastatio Nini urbis, quam adjuvante Nabuchodonosoro peregit. Tobiae cap. ult. & bellum quinquennale cum Lydis, quod sexto anno ob solis defectum a Thalete praedictum, intercedente eodem Nabuchodonosoro, quem Herodotus Editionis Stephani Graecolat. p. 33. Labynetum vocat, compositum est. hoc bellum cum alibi exposuisset ita collocat Herodotus pag. 49. quasi Nini obsidionem praecesserit. quod nullo modo fieri potest, nam Ninum jam obsidebat, Scythis Asiam invadentibus, quod factum Ardye adhuc rege Lydorum, ut ex pag. 7. & 49. collatione potest intelligi. Is Ardys autem ante primum Cyri annum regnare desiit annis integris 71. quadriennio fere post Cyaxarem factum regem Medorum. Ergo Nini obsidio à Scythis interpellata fuit circa initium Cyaxaris, qui 28. annis, quibus illi Asiam infestarunt, satis habuit, si se incolumem praestare posset, nedum cum Lydis bellum gessit. quod multo posterius accidisse cum haec aliaeque rationes, tum illa comprimis vincit, quod Alyattes, quocum gestum est, 13^{a}. anno post obitum Ardyis, coepit: necesse ergo est Scythis inter pocula oppressis, quod circa 30. annum Cyaxaris factum est, & bellum cum Alyatte gestum, & Ninum deletam esse. quorum hoc non videtur admittere Jeremias Propheta. Nam cap. L. vers. 18. *Jehovam Babyloniae regem visitaturum* minatur, *sicut regem Assyriae visitaverat.* ex quo possis concludere Ninum jam tunc deletam fuisse: est autem illa prophetia edita (ut apparet ex eod. Jerem. cap. seq. v. 59.) anno 4. Sedechiae regis, qui duodecimus est Nabuchodonosori, & 22. Cyaxaris. Hoc autem ita probari potest. 19. Nabuchodosori, sub cujus initium templum est dirutum, primum Cyri in Babylone annum 70. annis antecessisse (tot enim sunt captivitatis Babylonicae anni, quae à Cyro soluta est) ex variis liquet S. Scripturae locis. 2. Reg. 25, 8. 2. Chron.

B 36.

36. 21. Esdrae 1. 1. Jerem. 25. 11. & 29. 10. Cyrus autem 9. annis Babylonem in potestate habuit, teste veteri Canone Mathematico, quem *Scaliger* Eusebio subjecit, & hoc in loco approbavit lib. II. Can. Isagog. ad Euseb. p. 285. atqui regnavit Cyrus 29. omnino annis, unde sequitur 22. annum Persici regni primum esse Babylonici. atqui 22. anni conjuncti cum 75. annis, quibus Cyaxares antiquior est. 97. reddunt, quibus 70. anni captivitatis Bab. ac deinde 6. anni detracti ad 12. Nabuchod. usque 21. exactos Cyaxari relinquunt. Utcunque autem ad Jeremiam responderi possit, non designare illum ultimam Nini vastationem, sed de rebus Assyriorum tunc temporis cum Medorum bello, tum Scytharum invasione ad summas angustias redactis loqui, ita Ninum à Cyaxare post 30. regni annum deleri potuisse: alia tamen difficultas de bello cum Lydis gesto manet, quia defectus ille à Thalete, non (ut Herodotus scribit) Cyaxare, verum Astyage regnante, observatus legitur apud Ciceronem Lib. I. de Divin, & Plinium lib. II. c. 12. cujus quidem exemplaria quaedam *Alyattem* habent pro *Astyage:* sed cum eum observatum à Thalete scribat an 4. olym. 48. contigisse autem anno Urbis 170. (qui Plinio Olym. 49. est 2. quod ejus mentem esse non animadvertit *Scaliger* de Emend. libro 5. p. 365.) omne dubium tollit, quin Astyage regnante contigisse velit. Nam Cyaxaris 40. annus & ultimus, incidit in Olymp. 46. an. 1. Non equidem horum auctoritate moverer, qui tanto intervallo ab illis temporibus diremti sint, ut ab Herodoto hîc discedendum putarem, qui toties inculcat hoc Bellum ab ipso Cyaxare compositum fuisse. Sed & *Mercator*, & *Scaliger* nullum hîc Solis defectum, nisi anno Nabonassareo 165. admittunt. hoc ille diserte ostendit A. Mundi 3385. *Scaliger* de Emend. lib. 6. p. 543. anno Nabuchodonosori 23. hunc defectum vult contigisse: atqui eum 142. Nabonnassareo coepisse vult (licet alibi lib. 5. p. 376. & prolegom. in Not. ad fragm. 18°. patris anno initium ejus constituat. qui ipsi esset Nabonas. 140. Nam 13. an. cum patre vult regnasse: tam parum sibi constat.) Quod si ita est, Herodoto temporibus illis multo viciniori auctoritas sua perit, quem tamen auctorem secutos Ciceronem & Plinium nullus dubito. His igitur argutiis & multis aliis defatigatum, cum praesertim Eclipsium rationes non satis intelligam, taedere coepit incepti: nec deinceps dignum aliquid, quod

quod in tuas aut docti cujusquam manus perveniret, praestare potui. Si tamen haec videndi tantus est amor, tute fac, quod ipse me rogas, quippe tibi hoc magis est commodum: me enim curia nostra ob paucitatem Collegarum tanquam scopulo alligatum retinet, nec quoquam finit prodire. Ergo ipse nobis cum uxore & filiolo aliquot dies impende. Certe enim & nos aliquid meriti nobis videmur, ut cum jam Materteras inviseris satis saepe, Hospitale jus nobiscum quoque subinde renoves. Nosti frugalitatem nostram, nec plura addam: Jam enim charta incipit deficere. Resaluta Socerum, & suavissimam Uxorem tuam, & ipse vale. x. Julii 1617.

EPISTOLA XV.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotto:

Hagam.

Amplissime domine Senator. Multis magnisque difficultatibus circumsepta est tota ea res, de qua nuper ad me scripsisti. ut non mirer ego hactenus ad ejusmodi scopulos industriam chronologorum obhaesisse: utique fixisti crucem iis omnibus, qui in posterum haec à se conciliari posse credent. Omnia enim tentantibus nihil procedet: multoque citius illos desperatio & taedium in notam quandam pudoremque vertet. Narrabo quid mihi evenerit. Equidem, ut haesitationes tuas acceperam, coepi animum meum his intendere. Nosti id vitium ex ipsa mortalitate in plerisque inesse, nimis ut bene de se praeclareque opinentur. Sperabam id apprime pulchrum gloriosumque fore, si tibi, viro oculatissimo, καὶ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν ἀπηκριβωμένῳ aliquid lucis adferrem ego ὁ πάντων ἐλάχιστος, qui eruditum eum pulverem haud antea attigissem, neque unquam chronologum pictum, ut dicitur, vidissem. Sed egregie poenas dedi. Postquam enim totos tres dies in his desudaveram, tanto ardore hercle, ut vix otium mihi ad scalpendas aures reliquissem, tandem huc me evasisse video, multo ut incertior quam ante sim. quicquid horum attingebam ulcus erat. Ita male instituta pervestigatio exitum invenire non potuit. Nunquam operam magis molestam sumpsi. itaque plane, ut apud Comicum ille inquit:

πλέον ἐνιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπῆλθον.

Caeterum, quoniam ex Eclipsium ratione viam reperiri posse latentis veri existimas, petii a *Snellio* nostro, ut dispiceret, num quod praesidium in mathematicorum arte esset. Quid ille, aut quam bene dicturus sit, mox videbimus. Certe magnas moles convectat: & praeclarum quiddam, quod supra opinionem sit, promittit. Sed nimis metuo, ne ostendat, quibus rebus sit impar. Tuum tamen est, Amplissime Senator, ab incepto non desistere. Sane enim si pertendas, omnino aut tu temporum hanc discrepantiam, post tot commentationes aliorum, compones; aut hercle nos docebis primus, esse haec ejusmodi, e quibus sese expedire vis humani ingenii nequit. Sed prins malumus, atque etiam, ita fore, nescio qua animi divinatione, auguramur. Nos interim, sicubi in Flavio Josepho lacunam aut hiatum ejus generis reperiemus, dissimulanter praeteribimus, donec edocti quondam a te certiora erimus: nemo enim est profecto, a quo discere plura & possim, & cupiam. Quod Hagam me vocas, & hospitio tuo uti jubes, humanitatis tuae est, qua pridem ita me devinxisti, ut nexu & mancipio tuus sim. Tua apud me munera, dum vita suppetet, aeterna erunt, idque profiteri apud omnes non erubesco: Caeterum, si tu maxime benevolentiam in promtu habes, quam nunquam fatigari certus sum: haud tamen propterea committam, ut temere ea abusus fuisse videar. Quare patiere cum Hagae fuero, apud materteras me, aut apud socerum esse. Satis id ingens beneficium erit, si adeuntem me, & atria tua servantem postica non falles: denique si animum eum erga me retinebis, quem toties & tam ingentibus experimentis reperi mei studiosissimum. Postremo, ut verecundiae fines transiliam, rogo te iterum, ut per has ferias cum uxore, & cum deliciolo tuo *Scotisco* aliquantisper apud me sis, videasque quo loco vivamus, ac quam sim attentus ac frugi paterfamilias. Hoc idem antea tam obnixe a te petii, ut quibus verbis amplius rogandus sis, non reperiam. Exspectabo te propediem. Vale, amplissime Senator. Uxori tuae salutem. Lugd. Bat. ipsis Calendis Augusti 1617.

EPI-

EPISTOLA XXI.

APOLLONIUS SCOTTUS P. Cunaeo.

Leidam.

SOceri tui, viri ampliſſimi, morte non mediocriter affectus fui, amiciſſime Cunaee, cum aliis de cauſis, tum imprimis, quod cum res tuae illo ſuperſtite magnopere viguerint, eodem adempto quoſdam exorituros metuam, qui virtutibus tuis nullo tuo merito infenſi, omnia moliantur, quae facere poſſe putent ad curſum honorum tuorum ſiſtendum. Novi quidem cum propter communem humanarum rerum imbecillitatem, tum propter diuturnum ejus morbum, nihil nec inſolens, nec inexſpectatum ejus obitu tibi oblatum eſſe. nec ea eſt vel rerum tuarum conditio, vel animi tui humilitas, ut quiſquam invidiae ſuae de te explendae ſpem poſſit concipere, etiamſi omnibus aliorum praeſidio nudus eſſes. Commovebat tamen me, quod Viri tam conjuncti ſuaviſſima uſura tam brevi careres, & ejus propinquitate in optima ſpe conſtitutus, maximum ad ſumma quaevis conſequenda momentum perdidiſſes. Sed hoc a me non eo dicuntur, quod ſua forſan ſponte jam obductum vulnus tuum imprudens refricare velim: verum ut ſcias mihi quoque juxta ac tibi caſum hunc graviſſimum accidiſſe. & quod nunc proculdubio facis, mea quoque ſententia comprobari intelligas. ut ſcilicet eorum, quae deinceps impendent, in Deo omnipotenti, ac deinde in animo tuo, qui maximarum virtutum ſatellitio, ut ſic dicam, ſemper inſtructus fuit, ſpem praeſidiumque tuum reponas: nihil enim tibi ſic comparato ad res fama ac opinione hominum clariſſimas deeſſe unquam poterit. nam quod honores & munera civilia, & ſuum quoque in republica ſuffragium nonnulli in ſumma votorum ponunt, hiſce virum conſideratum, hoc praeſertim patriae noſtrae difficillimo tempore, aequo, animo cariturum exiſtimo. Haec mihi, alioqui non admodum facundo, in tuo nunc luctu promenda viſa ſunt: ne cum variis haud dubie conſolationibus amicorum aures tuae nunc impleantur, importuno ſilentio ſolus officium, quod pro amicitia noſtra maximum mihi incumbit, deſeruiſſe videar. Uxori & ſocrui tuae, quas equidem vereor nimio luctu confectas pro-

pemodo nunc esse, si quid hoc illas allevare poterit, meum ex tam acerbo casu dolorem significabis: simulque meis Uxorisque meae verbis plurima salute imperties. tuo item Cunaeolo suavium impinges. bene vale. ipsis nonis Octobris CIↃIↃCXVII.

EPISTOLA XVII.

PETRUS CUNAEUS

Apollonio Scotto.

Hagam.

VIr Amplissime. magnum mihi solatium in summo luctu attulerunt literae tuae, vel ob hanc saltem caussam, quod facile conjectarem ex illis, constantem esse te in suscepto semel mei amore. Ego vero tali tantoque amico, Socero meo, orbatus animum meum quotidie, id quod necesse est, magnis exemplis confirmo, et Deum, quo auctore cuncta eveniunt, sine murmure sequor. scio me esse invidiae et malevolentiae expositum caput. Sed quid agam? non hodie primum didici cum his malis luctari. vetus isthaec nostra calamitas est. Quare stat illud animo, non moveri & sola patientia fatigare, quantum uspiam est improbitatis, & vecordiae. Cursum honorum meorum, si, ut metuis, sisti contingat, etiam hoc, ut caetera mortalia, fortem animum tolerare jubebo. non tamen interim mihi meisque deero. et reperientur fortasse, qui modestiae et virtuti pretium ponent. Sane quidquid ejus futurum est, me quidem semper, amplissime Senator, cum beneficiorum tuorum memorem, tum dignitatis tuae, maximarumque virtutum, quas in te elucere summus deus voluit, observantissimum habebis. Vale cum uxore et suavissimo *Scotisco*. Reverendae dominae uxori tuae salutem dico. Lugd. Batav. VIII. Octob. CIↃIↃCXVII.

EPISTOLA XVIII.

PETRUS CUNAEUS

D. Apollonio Scotto.

Hagam,

NEmo est ex omnibus minus ad te consolandum accommodatus, quam ego. Nam & recenti luctu domestico adhuc perculsus sum, & nunc inopinatus iste casu

fus, qui te adflixit, ingenti aegritudine veterem moerorem meum auxit. Noli enim cogitare mihi hoc, quod tibi nunc accidit, haud infigniter dolere. Nos enim de te fic pendemus, ut de magnete Platonis annuli ferrei. Tu in nos vim quandam arcanam depluis, nofque vegetas & animas, pene ut hoc ipfum, quod vivere nobis & aliquid pulchrum conari libeat, tni muneris fit. Quare profecto, quae res tibi nunc fummi luctus acerbitatem adfert, ea me quoque tantopere commovet, ut confolatione ipfe egeam. Et tamen, quoniam acrioribus ftimulis fortaffe animus tuus paternus agitur, ftatui noftrae neceffitudinis effe, non tacere tali tempore. Non ego hîc luculenta illa & praeclara fapientum monita, qui aegerrimo pectori impatientiam excutere queunt, tibi ob oculos ponam, ut cogites viri effe boni, praebere fe fato; placuiffe ita principi illi Deo, qui per haec dura & afpera animi tui praetentat robur: adactos nos ad hoc facramentum effe, mortalia ut feramus. In regno nos natos videri, & fummam libertatem effe, parere numini. Nimis bene effe cariffimae proli tuae, quae in placidam quietem recepta fummo bono apud Deum fruitur, neque unquam feculi contagione afflabitur. Ea nunc mifceri, parari, impendere reipublicae, quae qui reliquerit nullo modo deflendus fit. Adhoc tibi nihil novi accidiffe: ufui quaedam nobis, at nihil mancupio dari: & pro ea ipfa exigui temporis ufura grates tibi agendas. Satius effe fobolem acceptam fic amififfe, quam non fufcepiffe: cum non exigua res fit, veftro ex conjugio animam effe beatorum coetui adfcriptam, & Chrifto Servatori noftro fociatam. Etiam fupereffe tibi adhuc nunc fpem liberorum: Poftremo, effe alios longe pejore conditione, quorum infantibus aut nutrix alte obdormiens interclufum fpiritum exftinxit, aut male imprudens gerula caufam dedit pereundi. Haec, & quae hujus generis funt, tibi viro eruditiffimo fapientiffimoque adeo non ignota funt, ut ea petere a te alii debeant. Quare nolo ineptus videri, aut tibi haec oggerere, quae maxime in promtu habes. Non poffum tamen, quin te in fine Tullii mei, atque etiam tui, verbis alloquar rogemque, ut memineris tuendam tibi gravitatem & conftantiae ferviendum. Nam quod allatura eft ipfa diuturnitas, quae maximos luctus vetuftate tollit, id nos praecipere confilio prudentiaque debemus. Etenim fi nulla unquam fuerit, liberis amiffis, tam imbecillo mu-

lier animo, quae non aliquando lugendi modum fecerit, certe nos, quod est dies allatura, consilio antecapere debemus: Neque exspectare temporis medicinam, quam repraesentare ratione possimus. Haec satis esse puto animi tui aegritudini vel mitigandae vel etiam tollendae. Quare finem facio. Peto autem, ut uxori tuae dolorem meum socrusque meae & uxoris ex acerbo funere significes, illique nostris verbis impertias multam salutem. Quamprimum opportunum erit, excurrere ad vos & te videre cupio, interim ut aequo animo sortem tuam feras etiam atque etiam rogo. Vale Lugd. Bat. 28. Octobr. 1617.

EPISTOLA XIX.
APOLLONIUS SCOTTUS
D. Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

REmitto ad te praeclaram hanc dissertationem, amicissime Cunaee, serius paulo quam fortasse debui, vel quam ab initio facere cogitaram. Sed bona tua venia praecipua quaedam argumenta subnotanda putavi, non quod pondus in iis ullum viderem, sed ut si quando iis urgeremur, responsio esset expeditior. equidem mihi persuadere vix possum, Socerum tuum, virum dum viveret summo judicio præditum, iis de suo multum addidisse: Sed ex Grotiana penu totum hunc apparatum ductum existimo, cui homini satis est, dummodo subtilibus captiunculis sese instruat, nihil quid aliis persuasurus sit, pensi facere. retinuit hoc ex munere advocati, quod nuper reliquit. forsitan Socero tuo animus fuit manum etiam suam admovere, sed morbo impeditum fuisse credo. alioquin aliquid forsan visuri eramus, ex quo meliora disceremus nostris cogitatis. Haec autem pleraque ex Saturni podice, ut ajunt, repetita sunt: quae ad hodierni temporis statum nihilo plus quadrant, quam si Sp. Melius, aut Manlius Torquatus affectare se regnum dixissent, quia Romae aliquando fuissent reges. reliqua tam sunt futilia, ut risum potius mereantur, quam confutationem. miseret me nostri, si hisce persuasi Decuriones nostris admonitionibus locum non dabunt, & tamen ejus-

jusmodi sunt, ut prae *Hogerbetianis* aliquid esse videantur: tu cogita caetera. Nunc quod ad te attinet, amicissime Cunaee, omnino persuasum habeas volo, nunquam quieturum me, donec omnia fecero, quae ad te amplificandum pertinere videbuntur. Sed astu ea res, uti scis, curanda est: tu vide ne tibi desis. Dominae socrui & uxori tuae dulcissimae me commendo, filiolo quoque, tuo suavissimo basiolum impingi volo. XIV: Novemb. 1617.

Puto innui hîc Grotii *dissertationem de summarum potestatum imperio*, sive *jure circa sacra*, docebit nos Epistola Cunaei ad Grotium infra producenda. hujus enim exemplar hoc tempore *Nic Seystio*, socero Cunaei, dederat legendum, quem cum ægrotare audiverat, *Vossio* etiam mandaverat ut illud nancisceretur: sed videtur post mortem *Seystii*, dissertatio *Cunaeo* cum *Scotto* communicata fuisse, de qua ille, ut erat diversarum partium, judicium non satis aequum hîc expromit. Vide *Grotii* Epist. ad Vossium CV. ubi male *Suistius* vocatur. *Gerardus* etiam *J. Vossius* sententiam suam de hac controversia late exponit Epist. XXIII. cujus in fine de *Grotii* libro hoc agit, et se, si quis rescribere velit, ejus defensionem suscepturum spondet ore & calamo.

EPISTOLA XX.

APOLLONIUS SCOTTUS

D. Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

TAm perturbata est ubique reip. facies, Clarissime Cunaee, ut quid primum querar, nesciam. itaque non possum aliud quicquam, quam optare tui saltem similes multos, qui quae corrigere nequeunt, iis saltem gravissima simul ac justissima oratione indoleant. Itaque tibi etiam accedo, & quantum possum conscientia mea contentus, a publicis doloribus ad privata studia animum revoco. Cave autem vel *Hogerbetio*, homini vanissimo, vel cuiquam istorum me compares: qui avaritia & ambitione ita transversi aguntur, ut non solum amicorum, sed sui ipsorum obliti, quidvis malint, quam quales antea videbantur, bonorum virorum & Patriae amantium Civium officium praestare. nihil ergo dubita de meo erga te affectu, qui prius spiritum hunc, quam tantillum ex amore

tui amittam. *Hogerbetio* autem nihil me amplius debere exiſtimo, poſtquam is ultra aras amicum me ſibi poſtulare coepit. ſcis, opinor, quid velim: nempe in religione & repub. pervertenda adjutorem. illius autem amicitia tam aequo animo careo, quam aegre fero me ſemel elegiſſe tam male. Sed querelarum numquam ſatis eſſet: temporis autem tam parum ſupereſt, ut verear propoſitae a te quaeſtioni ſatis examinandae, nedum diſcutiendae defuturum. itaque miſſis illis ad hanc venio. Quaeſtio eſt ex media Juriſprudentia depromta: cujus pleraque ſcita a Juſtiniano abrogata, inter fori ſtrepitu occupatos parum loci inveniunt. Quare vide ne in primum Juris noſtri caput pecces, qui Juſtitiae ſacerdos ſuum cuique ex illarum praeſcripto non tribuis. Primum enim ad hominem vix in foro ſtatum ſuum tenentem, quaeſtionem ex abdita Juriſprudentia defers, cui illa jamdudum oblita eſt. deinde iis praeconiis ornas, aut potius oneras me, ut ſi iis reſpondere velim multarum noctium vigiliis, homo alioqui ſomniculoſus, nihil eorum poſſim efficere. Non ergo fumo mihi, ut quaſi ex tripode oracula pronunciem. ſatis erit ſi veſtrorum diſcipulorum more, cum publice propoſitam theſin defendunt, non plane elinguis repertus fuero; Caetera committam tibi, tamquem hujus certaminis agonothetae.

Sed ad rem venio. quaeris recte ne Papinianus in L. *filio*. de liber. & poſtum. *Filio, quem pater poſt emancipationem a ſe factam, iterum arrogavit, exhaeredationem antea ſcriptam nocere* dixerit? Et, nequa ſit exceptio, de ſcripta exheredatione ante emancipationem ex l. *non putavit* 8. §. *ſi quis emancipatus*. De bon. poſſ. contra tabulas, Ulpianum de emancipati jam filii exheredatione hunc Papiniani locum accepiſſe oſtendis. Hoc ergo ejus reſponſum nondum tibi probatum, valido aliquot argumentorum ariete oppugnas. quae huc redeunt omnia, ut vel aequitatem juris huic Papiniani ſubtilitati opponas, vel eam contraria juris ſubtilitate retundas. Equidem, ut verum fatear, eſt tota haec quaeſtio, ſicut pleraque juris Civilis, ejus generis, quas Ariſtoteles ait τοσαύτην ἔχειν διαφορὰν καὶ πλάνην, ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ μή. ut mirum non ſit rationes afferri poſſe, quae diverſum aliquid cogant approbare. Ita *Fr. Connanus*, primarius inde a patrum memoria ICtus, contra quaedam veterum Interpretum reſponſa accurate diſputavit. Et hodie nonnulli Gallici juris peri-

ti

ti magni nominis multas juris Civilis decisiones non leviter impugnare solent. Denique minus hoc est novum in exhaeredationis vel praeteritionis liberorum definitione veterum, quam nobis Constitutionibus ἐκ ἀλόγως ita Justinianus castigavit, nihil ut illorum exquisitis acuminibus reliquum fecerit. Sed hoc mirum, hanc sententiam Papiniani, quae veteris juris rationem prae se fert, ita aliis ejusdem juris rationibus a te impelli, ut stare posse non videatur. Videndum tamen, num illo jure obtinente aliter Papinianus respondere potuerit. Nam cum eodem jure nullius momenti esset testamentum, in quo filius praeteritus erat, vel agnatione sui heredis rumperetur: quod quidem Jure Civili ad eos, qui essent in Patris potestate, tantum pertinuit. Praetor autem, quoniam Emancipatis praeteritis contra tab. bonorum possessionem permittit, cavendum quoque fuit testatori, ut illos nominatim vel institueret vel exhaeredaret. D C. et Inst. de lib. & post. injusto, rupto, & irrito facto testam. Exheredat. lib. Ideo ICtus, cujus sapientia in hoc maxime excubabat, ut consulentibus cautiones ejusmodi dictaret, quibus vel in ultimis voluntatibus vel actibus inter vivos, omnes cum civilis, tum praetorii juris scopulos enavigarent, ne quod fecissent alioqui in nihilum redigeretur, satis habuit illorum duntaxat admonuisse, quae actui, de quo quaerebatur, nocere poterant. aliud fortasse responsurus, si principi in jure novo condendo vel veteri interpretando consilium suppeditasset. Cum ergo consuleretur, an exheredatio emancipati, rursus arrogato tamen noceret: expendit rationes omnes. nam, ut ex d. l. *non putavit* §. 8. apparet, exheredationem ante factam extraneo arrogato non nocere comperit. Non poterat tamen idem statim de filio emancipato videri, quia ut recte ex l. *quidam* 132. in. f. princ. de verb: obl. observasti, exheredatio res in extraneo inepta est. neque quod in eum casum incidisset, qui valere poterat, vim potuit accipere. Quia *omnia, quae ex testamento proficiscuntur, ita statum eventus accipiunt, si initium quoque sine vitio ceperunt.* l. 201. de Reg. Jur. l. 29. & pen. eod. tit. l. *fico.* 4. de his, quae pro non scriptis habentur. &c. Atqui Praetorio jure non erat inepta res exhaeredatio emancipati, sed maxime necessaria ad impediendam contra tab. bon. possessionem. itaque initio suo nequaquam erat vitiosa. an ergo nocebit ei, qui cum exheredatio scriberetur,

non

non erat suus haeres, nunc arrogatione factus est? quod unum est ex fortissimis tuis prioris generis argumentis. Sed vide, ne eadem ratione dicere possis, Postumo nondum concepto, qui ne in rerum quidem natura fuit, vel nepoti, vivo adhuc patre, exheredato jure veteri illam non nocuisse, si ille postea natus esset, huic vivo avo testatore pater esset mortuus, quia iidem, qui tunc non erant sui heredes, nunc facti sunt. quibus tamen eam nocere manifestum est. §. *Postumi.* & seq. Inst. de exhered. lib. & aliis infinitis locis. Certe nihil hic interesse visum fuit Papiniano, quia satis putavit eum, qui jam suus factus est, ut ei exheredatio noceret, nominatim exheredatum, neque id supervacuum vel inutiliter inveniri, eum dico, quem Praetor jam non adjuvat, quoniam exheredatus est, quod solum postulavit. Nec jus Civile alio loco habet, quam si nunquam exiisset patria potestate: huc enim altera Papiniani ratio spectat, *ne imagine*, quam jus Civile in adoptionibus sequitur, *naturae veritas adumbretur.* ut est in d. l. *filio.* Cessat enim civile jus, ubi *Jura naturalia praevalent*, ut loquitur Ulp. in d. l. *non putavit* §. *si quis emancipatum.* Videri ergo potest haec quaestio non ad jus civile, ut putas, quo impune praeteriri poterat emancipatus, sed ad praetorium referenda. quasi quaereretur an edicto satisfactum sit, ut testamentum valeat, quia arrogationem emancipati ejusdem exheredatio praecesserit, quemadmodum nepotis successionem in jus sui haeredis praecedens exheredatio, civili quoque jure, lege scilicet Velleja, sustinetur. Inst. d. §. *postumorum autem.* in. f. Huc pertinet elegans Tryphonii responsum in l. *filius a patre.* 28. §. *filius fam.* t. de lib. & post. quod sic habet. *Filius fam. miles de castrensi peculio fecit testamentum, habens filium in ejusdem potestate. Cum militare desisset, patre eodemque avo defuncto, quaesitum est an rumperetur ejus testamentum. Non quidem adoptavit: nec hodie ei natus est filius: nec priore subducto de potestate suo herede, ulterior successit in proximum locum. sed tamen in potestate suum heredem coepit, quem non habebat. simulque paterfam. factus est, & filius sub ejus recidit potestatem: rumpetur ergo testamentum. Sed*, inquit, *si heres sit institutus vel exheredatus iste ejus filius, non rumpitur. quia nullo circa eum novo facto, sed ordine quodam naturali nactus est potestatem.* Nova quaedam Tryphonio quoque oblata erat species non recuperandae, ut Papiniano.

sed

sed adipiscendae patriae potestatis. Sed quia nihil eam differre, a prodita jam nepotis successione in jus sui heredis videret, idem quoque jus obtinere censuit non solum in institutione, sed & exheredatione, quod fecit & Papinianus. Alterum argumentorum tuorum cornu aggrederer, quod totum Juris Civilis imaginario emancipationum commento suffultum est. sed cum ostenderim jam ad praetorium jus Papinianum, non civile respicere, forsitan hunc impetum facili declinatione eludet. Cum praesertim nihil hîc sit discriminis: nam filius emancipatus per talem subtilitatem rupta institutione, alia via hereditatem adipiscitur; sc. ab intestato successione, vel forte etiam secundum tab. bonorum possessione, qua de re nunc nihil disputo. Praeterea longe diversa ratio est filiifamilias instituti, & postea emancipati, quam emancipati exheredati, iterumque arrogati. in illo enim, ut recte *Anton. Faber*. 1. Conj. 15. remancipatio suum heredem exhibens testatori, subtilitate Juris rumpit testamentum. in hoc vero, cum nominatim exheredatus fuerit, qui tunc quidem non esset suus heres, sed jure praetorio testamenti vim convelleret, arrogatio nihil mutat, quam jus civile non agnoscit, quod imagine tantum alludit ad res natura non existentes, cum hîc naturalia praevaleant, ut jam vidimus. Jus autem Praetorium contra praecedentem emancipationem non adjuvat, quod adjuvandi vel supplendi, vel corrigendi, non evertendi, Juris Civilis gratia praetores introduxerunt. l. 7 §. 1. de Just. & jure. Ne illud quidem nobis obstat, quod plus esse reris, si in nepotis locum hic emancipatus arrogetur, quam si in filii. Semel enim hoc constituto, naturam hîc praevalere figmento Juris Civilis, nihil refert, quo gradu adoptio facta sit. Haec fortasse non Papinianus pro se, sed aliquis mei ordinis, hoc est infimi subsellii ICtus pro Papiniano responderet; quem si existimabis tamen aliqua in parte defensum, multum sane profecero, qui huic tam eminenti Juris asylo dignus patronus fuero visus: sin minus, nihil illi decedet, cujus optima causa (ut de se *Donellus* noster aliquando dicebat) pessimum defensorem nacta videbitur. Nunc quod me hoc amoenissimo tempore cum uxore invitas, gratiam quidem habeo, qui nec per occupationes forenses, nec per uxoris instans puerperium, quod ad finem Maji exspectamus, domo abesse possum: te vero, vir Clarissime, idemque amicissime,

me, vicissim rogo, ut quod a nobis toties jam impetrasti, ipse quoque nobis aliquando praestare velis: non caret hic locus suis amoenitatibus, ut scis: & nos temporis mala suavibus colloquiis fallemus. Interea cum Uxore tua filioloque, quem Deus superstitem velit, bene vale. XXVIII. Aprilis CIƆ. IƆC. XVIII.

Haec ita raptim ob matris tuae discessum, ut liturarum pudeat, quas velim ex aequo bono corrigas, & simul si quid excidit minus dignum auribus tuis boni consulas: iterum vale. vereor enim jam profectam socrum tuam, & haec charta plura nec capit.

EPISTOLA XXI.
APOLLONIUS SCOTTUS
P. Cunaeo.

Leidam.

UXor mea, Vir Clarissime, nudius tertius filiolam mihi peperit pulcram, valentem, plane similem *Scotisco* nostro, nisi quod sexus discrepet: Hoc cum ad te scripturirem, commode, vir amplissimus D. *Adrianus Junius*, in Curia Hollandiae & Selandiae ex primariis senatoribus, me postulavit, ut nepotem suum, modestum sane et facillimis moribus praeditum adolescentulum, tibi commendare vellem, quem omnibus modis studet apud te, omnium bonarum rerum artiumque exemplar, collocare. Adolescens mihi tantum ex relatu notus est: Virum autem amplissimum D. *Junium* cum ex fama tibi notum esse sciam, longiore commendatione non egere judico. est sane, praeterea, quae optimis experimentis publice jam omnibus patuerant, quae quidem sunt maxima, vir bonarum partium studiosissimus, quique effecit in Curia provinciali, quominus ista tyrannis, quam vestri quotidie in Cives suos exercent, indiciis quoque comprobaretur, quod si per illum & paucos alios non stetisset, jam insultarent omnium Religionis & patriae amantium cervicibus *Barneveldistae*. Sed haec satis in loco, qui ne amicorum quidem litterulis tutò patet. Rogo autem, si quid mea causa vis facere, & si tibi ullo modo est commodum, ut huic meae commendationi

facias

facias locum, & pro rebus tuis, de Viri maximi desiderio nihil interire permittas. nihil autem, siquid nostra causa feceris, interiturum tibi spondeo, sive illum spectes, sive me, cui hoc omnino imputari cupio. bene vale, mi Cunaee, cum uxore suavissima, filioloque dulcissimo. Postridie Nonas Majas. CIↃ. IↃC. XVIII.

EPISTOLA XXII

APOLLONIUS SCOTTUS

P. Cunaeo

S. D.

Leidam.

QUod nomen tuum inter eos a Senatu est editum, Mi Cunaee Clarissime, ex quibus Collegas sibi duos assignari ab Ordinibus postulat: non mea solius commendatione, quæ quidem exiguum pondus habuit; sed ipso merito tuo effectum est: talis enim agnosceris & aestimaris ab omnibus, ut nemo te non omnibus modis ornatum cupiat, nisi cui ipsa virtus & eruditio displicet: itaque nihil tibi credo ad eam dignitatem, quam omnes tibi optamus, defuturum, si tamen quid deerit, quam quod Hollandus non es natus: qua in re video nonnullos nimis inique religiosos esse, cum praesertim nativitatis ratio a Selandis nostris habita nunquam fuerit, modò publicis alicubi muneribus in eorum Provincia Hollandi fungerentur. *Husseno* enim non obstitit Hollandia Patria, sed aliae peculiares causae, cur a Selandiae Ordinibus electus, a Senatu nostro repulsam passus sit. *Santenum* etiam videor alias audisse a Senatu nostro nominatum, cum Oratoris sive Syndici munere apud Middelburgenses fungeretur. Certe *Beaumontium* nuper etiam inter caeteros Selandiae Ordinibus obtuleramus: neque eum natale solum, sed propria voluntas a cooptatione in Senatum abstinuit. nullo enim privilegio Selandis in Hollandia, nec vicissim his in Selandia munera obire vetitum est. Sed cum haec sit hominum sive invidia, sive cautio: fortasse tibi etiam omnia molienti, tot praesertim competitoribus, impedimento futura est, hac duntaxat in re. de Syndicatu majorem spem video.

deo.

deo. ea enim de re cum D. *Baersdorpio*, quem unicum habebam, locutus sum, ab eoque intellexi, tui etiam rationem habitum iri. conveniendus ergo, & prensandus tibi ante omnes est D. *Brouckhovius*, affinis ejus: is enim unus omnium opinione designatur, qui posthac in ea urbe plurimum poterit. Quod si eum hîc videre potuissem, quod *Baersdorpius* futurum putaverat, viam tibi qualemcunque munivissem mea commendatione: tametsi parva mihi cum viro familiaritas intercedit. Sed nescio quae res impedimento fuerit illi: Certe rescire nequivi, an hîc deinde fuerit, erat etiam consilium meum Principem de te convenire: sed eo cum fidis communicato, ac etiam cum fatre meo, eorum dissuasione deterritus sum. ratio est, quod princeps haec talia munera magistratibus a se creandis tribuenda deferat, itaque offendatur inutili & molesta commendatione. Haec etiam causa fuit, cur serius ad litteras tuas responderim. quas tamen 18. hujus mensis sub vesperam, praesente fratre accepi, scriptas die 15. bene vale, cum Uxore filioloque tuo. XXI. Octobris 1818.

E P I S T O L A XXIII.

P E T R U S C U N A E U S

Apollonio Scotto.

Hagam.

UNus ego omnium optime scio, vir amplissime, adeo luculenter te pertractavisse eam, quae pridem tibi in manibus fuit, methodum universi juris civilis, ut omnium hodie ICtorum in tam grandi & praeclaro opere labos, nihil nisi jejunitas & mera esuritio sit. Quare non ero tam imprudens, ut rem tantam & talem suscipiam minorum gentium leguleius. Sed tamen, quoniam per te, virum nostri studiossimum, perque alios amicos id quotidie ago, ut relicta hac Academiarum umbra ad curam reipub. traduci, & in luce hominum statum aliquem dignitatis tenere possim, plane cupio otii illius, quod hîc egerim, aliquod extare monumentum. de quo dum cogito, coepi cum adversaria mea percurrere, tum illustrissima quoque juris loca lustrare, ut tractationem,

non illam vulgatam quidem, sed mirifice tamen utilem instituam *de iis, quae sunt juris & facti*, ex quibus, ut nosti, multa in jure nostro dependent, quae sunt subtilissimi momenti. Video in aliis Academiis quosdam esse, qui hoc uno se amplectuntur, atque id serio triumphant, quod scripsisse aliquid & in lucem edidisse videantur. Non est nobis haec a natura benignitas negata. satis feliciter soleo, quae animus concepit, in chartas conjicere. Quare

—— tentanda via est, qua me quoque possim
Tollere humo, victorque virûm volitare per ora.

Verum ea tractatio, de qua dixi, aliquantum tempore opus habebit, cum sit gravioris operae. Itaque placet in antecessum singulari commentario materiem fructuum exequi, quos Domino, rem suam evincenti, bonae fidei possessores restituant, quosque suos faciant. Cujus rei causa leges ad unam omnes verbo tenus, sed ordine servato, exhibebimus, & ubi sensum cujusque ac quaestionem expediverimus, ad similia procedemus, & bonâ occasione caetera, quae tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certe collectione supplebimus. utique non tam id agimus, ut super tritissima quaestione novam sententiam proferamus. Tentatae enim a nostris omnino omnes viae sunt. Sed quoniam ii, quibus hoc curae fuit, miseras duntaxat quasdam antinomias enodavisse contenti, rem omnium utilissimam copiosissimamque famelica & exsucca commentatione absolvunt: nos neque quae ab illis tanti aestimantur omittemus, & praeterea aliquid edolabimus, quod fortassis animum etiam cordatioribus JCtis expleat, qui in hac Juris nostri pervestigatione nubes & inania scholasticis doctoribus relinquunt, ipsi rerum pondera pensantes. Initio de possessione bonae & malae fidei, justa & injusta quaedam disseruimus; ac malae quidem fidei possessionem diximus, quae vel ex injusta causa, nulloque vel malo titulo sit, utpote cum violentae, clandestinae, precariae vel fraudatoriae possessioni insistitur, id quod in formulis interdictorum tribus verbis explicari solet, *vi, clam & peccario.* vel quae simpliciter ex scientia rei alienae, cum titulus adest, proficiscitur, ignaro aut non volente Domino. Qua in parte locus fuit dicendi de denunciatione, vel protestatione extrajudiciali; an & quando malam fidem inducat; item de litis contestatione, an per eam possessor semper in mala fide constituatur. Postremo malae fidei

possessionem tradidimus, quae ex titulo quidem, & ex Domini voluntate ac consensu tenetur, sed lege improbante. Cujus generis sunt quae maritus uxori, aut haec illi donavit. Item quod quis a minore XII annis nupta sibi quasi in dotem sciens accepit, aut quod emit ab eo, cui sciebat bonis interdictum: sicut autem malae fidei possessionem triplicem posuimus, ut ad eam constituendam sufficiat vel una ex tribus superioribus causis: ita bonae fidei possessionem unam simplicemque statuimus, eam, quae justa sit, & trium illorum vitiorum nullam capiat, sed quae titulum habeat legitimum citra rei alienae scientiam cum juris approbatione. Plane quemadmodum natura sic comparatum est, ut multiplex mali & injusti, simplex autem sit boni ratio, in suo cujusque rei genere. Postquam haec in antecessu leviter per summa rerum fastigia excussimus, sane antequam rationem persequamur fructuum quos lucratur redditve bonae fidei possessor, constituendum nobis in magna dissentientium multitudine aliquid certum est, ad quod deinceps referantur lectiones & observationes nostrae, quas scriptionis hujus caussam & caput esse volumus. Videor autem recte atque ordine facturus, si tuam, Vir amplissime, sententiam exquiram, qui totum locum de acquirendo rerum Dominio tam diligenter excoluisti, ut etiam in hac quaestione nihil esse possit, quod aut ipse summa solertia non excogitaveris, aut ab interpretibus ingeniosissime traditum judicio tuo bene atque feliciter non probaveris. Placeret utique nobis *Ant. Fabri* opinio, nisi eam penitus everteret *L. Fructus* 45. de Usur. sed enimvero cum videam & eos, qui superstitiosissime verba, textumque ubique tuentur, necessitate quadam interdum eo adigi, ut aut lectionis receptae admittant emendationem, aut JCtorum fateantur dissensum: Sane etsi *Fabrum* alibi plerumque temere in haec proclivem non fero, ferme tamen est, ut existimem eum optima ratione hic cum multis maximisque incommodis decidisse. Quare eam viam adhuc sequor,

— Nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis, equidem nihil hinc diffingere possum.

Qui discrimen hic inter causam lucrativam & onerosam fecere, speciosa illi quidem adferunt, sed JCtorum auctoritate neutiquam juvantur. Qui cum toties simplicissima oratione bonae fidei possessores fructus suos facere ajunt; penitus has possessionis causas non distinguunt, quarum tamen necessaria esset notatio, ut taceam, optimis argumen-

tis

tis me effecturum, ut qui haec sentiunt in laqueos se induisse videantur, unde pedem proferre difficile sit. Nec vero magis illis accedo, qui fructus exstantes non omnes Domino vindicanti restitui volunt, sed naturales tantum, industrialibus omnibus apud bonae fidei possessorem manentibus: atque ita cum aliis legibus conciliant d. l. *Fructus* 45. quasi ejus sententia sit, fructus quidem industriales percipiendo virum vel uxorem ex re donata suos facere, sed aliam esse rationem fructuum naturalium; quippe qui & cujuslibet bonae fidei possessoris non statim fiunt atque manent, si nec dum, puta, sint consumti. Nimium hercle illis incommodat §. *si quis a non Domino* 35. Inst. de rer. divis. Tum & quod caput rei est, l. 22. C. de R. V. quibus in locis aperte & in universum de extantibus fructibus nullo discrimine conveniri bonae fidei possessorem constituitur, non in transcursu utique, sed dedita operâ. Praetermitto alias rationes, easque notabiles, ne modum epistolae excedat. Duntaxat enim tentare sententiam tuam volui, quam omnium, qui hodie vivunt, judiciis antepono. Et vero, si meliora nobis significaveris, pulcrum ducam te unum auctorem celebrare. Veterum quidem interpretum, hominum consultissimorum, auctoritas haud me permovere nunc potest: quos ego tamen magna religione & pene ambitiose sequi soleo, atque interdum etiam animi causa, ut leviter vexem nostros pungamque. Quare in L. *vinum* de reb. cred. nuper *Bartolum* adversus omnium recentiorum commenta defendimus, argumentis illis, opinor, rationibusque, quas nemo temere convellet, si quando repetitionem ejus legis, & quicquid de ineunda rei debitae aestimatione dici debet, vulgaverimus. vale, vir amplissime, cum carissima uxore filioloque. Peto etiam atque etiam, ut res ea tibi curae sit, quam per amplissimum D. Cos. fratrem tuum apud Middelburgensem Senatum effici posse existimas. Lugd. Bat. 5. Febr. 1619.

EPISTOLA XXIV.

APOLLONIUS SCOTTUS.

Doctissimo D. Petro Cunaeo S.

Leidam.

Litteris tuis nuper ad me datis, sine die tamen & Cos. magnopere delectatus sum, quod viderem multos in

jure nodos, qui tot magnorum JCtorum, quos hoc saeculum tulit, diligentiam mihi semper visi sunt elusisse; eum vindicem nactos esse, qui summo ingenio & judicio doctrinam omnis litteraturae incomparabilem adjunxisset: ut in spem erectus sim levia omnia & plana factum iri, ad quae manum admoveris. Unum me non parum commovit, quod opinioni, quam de me videris habere, nulla ex parte respondere possum. Etsi enim juri in ordinem redigendo jam ab annis aliquot multorum insignium JCtorum vestigia secutus, mei exercendi gratia nonnihil operae impendi, & nondum adeo displiceat hoc quodcunque est vel ingenii vel industriae, quin si otium esset, summa cum voluptate in eo pergerem: quod hoc pacto rationem juris melius insidere nobis expertus sim, quam si per partes saepe a se invicem remotissimas discatur. nihil tamen propterea mihi vindico prae caeteris; imo nihil a me præstitum scio, quod non longe infra aliorum inventa subsideat. Praeterea maxima ex parte rude adhuc & impolitum est, quicquid ejus nobis adhuc adolescentibus excidit: nisi quod portionem vix centesimam, *de suo cujusque jure extra commercium cum aliis posito*, jam pridem coepi recolere, qua occasione ob vicinitatem argumenti de *acquirendo rerum dominio* nonnulla retractavi, quia ex eodem titulo olim in Academia disputandas theses proposueram. Quapropter cum me praeter aequum tam magnifico testimonio ornasses, vel onerasses potius, magnopere dubitavi, deberemne tecum communicare, quae de fructibus a Bonae fidei possessore lucrandis meditata haberem. Non quod tibi quicquam occultum meorum esse vellem: sed quod metuerem, si ea vidisses, non fore tui stomachi: neque modo non iturum te in sententiam meam, sed quamcunque de me hactenus opinionem concepisses, eam depositurum. Vel ut maxime amore magis nostri, quam tuopte judicio eam retineas, tamen si in libro a te de fructibus edendo, (quem dubium non est in omnium discentium & doctorum manibus versaturum) mentionem mei fecisses, quod minari videris, futurum ut cruda haec nostra, nec satis adhuc concocta, cum a Doctissimorum hominum sententiis abire reperirentur, risum magis lectoribus, quam laudem excuterent. Vicit tamen amor erga te meus, nec sustinere potui quicquam tibi denegare, etsi quantovis cum meo incommodo id concessurus essem. Confido autem prudentiae & aequitati tuae, vel non positurum te in monumentis tuis nomen meum, ne

ex

ex tam illuſtri loco, ob ſui vilitatem, plus ignominiae, quam decoris reportet. Vel ſi hoc facere omnino tibi decretum erit, ita facturum, ut in hac umbra noſtra delituiſſe non praeoptem: hoc eſt nihilo plus mihi tributurum, quam mea tenuitas ferre poſſit. Caeterum cum haec quaeſtio majoris eſſet apparatus, quam ut eam epiſtola quantumvis longa caperet: neque mihi nunc deſcribendi ſuppeteret otium, quae de ea tota tractatui noſtro de jure Dominii, eoque acquirendo inſeruiſſem, pagellas ipſas, quibus continerentur ea, ita ut erant, varie interpolatas ad te mittendas decrevi. Etſi enim nec accurate diſputata adhuc ſunt, nec elegantiore pumice expolita: quippe in privatum duntaxat uſum, memoriae cauſa comparata, ejuſmodi tamen ſunt, ut quid nobis de fructibus a bonae fidei poſſeſſore acquirendis videatur, facile ex iis ſis percepturus. Quae ſi probabis, proh! quam beabis me? Coelum ipſum petam ſtultitia; ſin minus probabis, forſan etiam beatior ero, ex diſciplina Zenonis, modo me ex errore ad verum direxeris. Ubi autem legeris, rogo ad me fideliter remittas, ne tantum videlicet opus mihi depereat: nullum enim habeo aliud deſcriptum. Miſiſſem ſtatim ab acceptis tuis litteris: ſed variis ſubinde occupationibus interturbato, ad relegendum ante non fuit otium: nunc etiam tam tumultuaria opera perlegi, ut verear multa te negligenter diſtincta, & perperam ſcripta offenſurum, atque hoc quoque nomine levius hoc noſtrum munus viſum iri. Bene vale una cum lectiſſima uxore & filiolo tuo. III. Kal. Martii anno Salutis CIↃ.IↃC.XIX.

EPISTOLA XXV.

PETRUS CUNAEUS
D. Apollonio Scotto
S. D.

Hagam.

DUm te Hornae adhuc in legatione eſſe, & civium motibus componendis operam dare exiſtimabam, poſt tertiam demum ſeptimanam intellexi te Hagam rediiſſe. Quo quidem ex tempore cupientem me in dies ad te venire, occupatiuncula quaedam, atque etiam valetudo languorque domi tenuerunt. Quare ſcripta tua, Senator ampliſſime, tibi mitto, quibus hercle multo me eruditiorem eſſe factum ingenue apud omnes fatebor. Equidem tracta-

tum nostrum de iis, quae juris & facti sunt, pertexam sedulo; sed non ero tam imprudens, ut etiam quae de fructibus commentari constitueram, absolvam. Abjiciendum ex animo istud propositum est, cum sit adeo accurate & feliciter a te enodata haec difficilis quaestio, ut caeteros omnes, qui sese hactenus fatigarunt, nubes & inania captasse existimem. Idque relegenti identidem, repetentique magis magisque ita visum fuit. Quare noli credere, Vir Amplissime, me assentatiuncula quadam gratiam tuam aucupari, cum hoc, quod res est, dico. Non poterat elegantius explicari quid sibi velint illa Pauli verba in l. 48. de acq. rer. dom. *non tantum eos, qui diligentia & opera ejus pervenerint, sed omnes*, & cur dicat *fructus interim acquiri*, & rursus cur in l. *in pecudum* de usur, & l. *qui vas*. §. *ex furtivis* de furtis, dicantur ea, *quae in fructu sunt, statim fieri b. f. possessoris*. Verissimo autem argumento ex l. 44. & l. 53. de rei Vind. ostensum, fructus opera ejusdem quaesitos ne quidem exstantes restitui. Nam *Fabri* quidem distinctionem inter ea, quae acquirere & lucrari dicimur, neutiquam probare jam possum, ex quo primus omnium fecisti, ut Labeonis sententiam intelligerem in l. *si ejus* 78. de rei vind. sed apprime mihi animum explevere quae ad l. 4. §. *lana* de usucap. sagaciter deprehensa a te sunt, plane ut ejusdem genii esse credam, quae conciliationis causa ad l. *qui vas* 48. §. *ex furtivis* de furtis, attulisti in ea parte methodi tuae, quae de usucapionibus est. Utique in sententiam eam, de qua novissime tibi scripseram, praecipue me adduxerat textus l. 22. C. de rei vind. Et habet is hercle plurimum momenti: sed cum ad eam duplex tibi responsio prompta fuerit, posteriorem duntaxat sequor. Quod enim extantes fructus illic pro pendentibus accipi placet, ipso textu confutatur. Dicitur enim *extantes praestari a possessore*. Quod si pendeant & pars fundi adhuc sint, & nondum illos habeat, non video quo pacto illos praestare possit: apertissime autem in l. 3. C. de Condictione ex lege, dicuntur *extantes restitui*. Accedit quod & in d. l. 22. & d. l. 3. fructibus consumptis ex adverso opponuntur extantes, id est non consumpti, si oppositionem contrariorum stare intra fines suos, ita ut decet, volumus. Neque ad rem facit l. *si pendentes* 27. de usufr. Constat enim fructus stantes, diversos esse ab extantibus, cum utique illi quidem haud aliter, nisi solo cohaerentes, cogitari debeant; hi vero etiam separati a solo esse possint,

ta-

& tales dicantur, quamdiu consumpti non sunt. Illud vero avidissime amplexi sumus, quod in l. 25. in fin. de usur. cum JC. fructus eos, qui post scientiam rei alienae percepti sunt, ipsi possessori acquiri dicit, quamdiu evicta res non est, modo is, qua tempestate sereret, bonam fidem habuerit; totum id ad illud duntaxat genus fructuum refers, qui serendo aut alio facto possessoris provenere, quibus & ii junguntur recte, quos servus alienus possessori ex re ipsius, aut ex operis suis acquisivit. Nam ut ad caeteros fructus, qui post scientiam rei alienae ante evictionem percepti sunt, id ipsum quoque producatur, non permittit nobis Paulus in l. 48. §. 1. de acq. rer. dom. qui prodesse ad eam rem negat exemplum usucapionis, cum haec juris sit, & bona fides in facto versetur. Quare quod ad confirmandam sententiam tuam de fructibus, opera possessoris post scientiam rei alienae perceptis, argumentum ab usucapione ducis, quam non impedit superveniens haec scientia, si nihilominus supersedeat Dominus rem vindicare, id vero nondum probare potui. Enimvero in omni usucapione etsi bona fide opus sit, tamen quoniam juris est, satis est initium esse justum, ut mox mala fide, quae facti est, haud vitietur; notum quippe est, ea quae sunt juris, id est civilia, non tolli aut infirmari per ea, quae facti sunt, id est naturalia, at e converso quae facti sunt, vim suam effectumque dum ipsa durant, non etiam ultra, retinere. Igitur longe magis altera ratio placet, qua Juliani sententiam in d. l. *qui scit.* 25. & fin. de usur. probas, quia hoc modo & culturae agrorum & fructuum perceptioni bono publico prospicitur, quos alioqui negligeret possessor, si nihil inde acquireret: & quia Domino nihil quicquam decedit, qui nihilo plus fuisset habiturus, si ille non sevisset: denique cujus res inculta deterior facta esset. Quod tamen ex hac ipsa ratione colligis, usucapionem post acceptum judicium impleri, non satis intelligo, quo pertineat: non enim proprie usucapio post acceptum judicium ideo impletur, ut ne alioqui rem negligeret possessor, si nihil inde acquireret. Sane enim haec causa minus communis est, cum & ante litem contestatam usucapio ob id ipsum procedat, & praeterea, etiamsi post acceptum judicium usucapio non impleretur, nihilominus tamen possessor fructus, qui facto ejus provenere, perciperet, quamdiu res nondum evicta est. d. l. *qui scit.* 25. in fin. de usuc. Vera autem proximaque causa, cur post litem con-

contestatam usucapio perficiatur, haec esse videtur, quia retinetur possessio, d. l. 18. de R. V. & l. 2. §. ult pro empt. neque nocet quod incipit cognoscere possessor rem esse alienam, quia superveniens mala fides, impedimentum usucapioni non adfert. Enimvero nihil certius est. Etenim quemadmodum ea, quae juris sunt, (in quo genere postliminium est) non restituunt ea, quae facti sunt, cujusmodi est possessio: sic contra, quae facti sunt, non pertinent ad corrumpenda ea, quae juris sunt, ex quo etiam fit, ut neque tempus, cum facti sit, modus esse possit tollendae obligationis. Denique in universum quoniam & usucapere potest, qui acquirere fructus non potest, & rursus is, qui non potest usucapere propter rei vitium; fructus tamen suos facit l. 48. §. 1. de A. R. D. Sane hinc efficitur, ut a fructuum perceptione ad usucapionem, aut contra, non procedat argumenti vis. Postremo, haec usucapio, quae post litem contestatam impletur, civiliter duntaxat & imagine tenus perficitur. Plane autem effectu caret, inutilisque est, & pro justa acquisitione non habetur, si enim appareat mox possessorem reddere rem debuisse initio litis, jam nec usucepisse videtur, & restituere rem cogitur, quae quidem non modo codicis constitutionibus, sed ff. jure sic recepta sunt. In quam sententiam mirifice clara est l. 18. & l. 20. & 21. ff. de rei vind. video & illud ibidem in transcursu significari, non modo possessorem hereditatis, etsi ab initio justam causam habuit, sed omnem cujuslibet rei possessorem post litem contestatam, imo post motam controversiam incipere esse malae fidei possessorem. Equidem ego fateor id ita esse ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον & vulgo. Fit enim ferme, ut possessor, per litis contestationem, aut ante eam mota controversia, cum summatim dominus jus illi suum exponit, allegatque, scire incipiat rem alienam esse; atque ita accipimus, *l. item veniunt* 20. §. *potitam* l, *sed etsi* 25. §. *de eo autem*, & §. *si ante litem* ff. de petit, hered. sed id hercle perpetuum non est: quotiens enim non apparet evidens calumnia rei conventi, in dubio existimandum est retinere eam conscientiam, quam initio illaesam habuit, ut potius de jure suo experiri, quam denuntianti & interpellanti cedere temere velle videatur. Mala quidem fides indiciis perspicuis probanda est. arg, l. 6. C. de dol, eaque interpretatio semper admittenda, quae delictum excludit. Quare ne quidem is in mala fide constituendus est, qui inter moras litis ambigere de jure suo incipit, dum-

modo

modo non certo cognoscat, se litem injustam suscepisse. Extat ejus rei argumentum in l. *illud* 40. pr. de pet. hered. ubi tradit Paulus, *re naturaliter post litem contestatam perempta, damnari praedones, & fures, at non damnari bonae fidei possessores*; Aitque etiam *hoc justum esse, in specialibus petitionibus*, hoc est in rei vindicatione. Et luculenta ratio illic affertur, quia non debuit possessor aut mortalitatem praestare, aut propter metum hujus periculi temere indefensum jus suum relinquere. Sane vero, quod bonae fidei possessor post litem contestatam, pariter, ut qui mala fide possidet, fructus illos, qui facto ejus non provenere, restituit, etiam tunc cum bonam fidem post acceptum judicium retinet, id utique fit sola vi litis contestatae, quae efficit, ut & causa rei restituatur, id est, ut hoc omne habeat petitor, quod habiturus foret, si eo tempore, quo judicium accipiebatur, restituta illi res fuisset l. *praeterea* 20. de R. V. l. *illud.* 40. pr. de pet. hered. Itaque haec praestatio non est poena malae fidei, sed est ex conventione, hoc est, ex obligatione, & ex quasi contractu judicii accepti, quia judicio contrahitur l. 3. §. 11. de pecul. Haec, quae retulimus, amplissime senator, non ad caput rei, neque ad convellendam sententiam tuam, quae rectissima verissimaque est, adnotata nobis sunt, sed ad περιεχόμενα quaedam pertinent, quae obiter attinguntur. Itaque magis ea adscripsimus, ut divinas commentationes tuas non incuriose legisse videremur, quam quod ita necesse esset. Rogo te, etiam atque etiam, ut seculum hoc nostrum pulcherrimo hoc munere beare, & quae mira felicitate scripsisti, edere etiam digneris. Noli enim illis accedere, qui deminutionem fastigii sui esse putant; scientias disciplinasque, & in his jurisprudentiam, rerum dominam, exornare. Ego nec *Everardum a Middelburgo*, nec *Viglium Zuichemum*, praesides, neque *Hubertum Giphanium*, qui Caesari ab intimis consiliis fuit, neque *A. Fabrum* summi Senatus Sabaudici Principem, neque *Andream Gailium* aut *Mynsingerum*, aliosque senatoria dignitate viros pro ludimagistris, aut paedagogici ingenii hominibus habeo, quod otii sui monumenta posteritati, quae semper eos intuebitur, repraesentarunt. Nam quod plerique, qui ambitione se pascunt, haec nunc parvi faciunt, insania temporum est, a qua nos longe longeque remotos esse decet, qui bonae menti operam damus. Diu est, cum mundus aeger coepit delirare & vanas imagines accipere: neque id mirum

eſt in tanto ſenio. Ipſa enim ſenectus morbus eſt. Quanquam ſcio hercle non adeo te contemtu ſtudiorum noſtrorum haec tua vulgare nolle, quam quod laborum noſtrorum judex eſſe, & nullius ipſe judicium ſubire, cupis. Quod profecto vere eſt juxta Graecorum proverbium ἀπὸ πύργου κρίνειν Ἀχαιούς, & in ſpecula ſedere.

Deſpicere unde queas alios, paſſimque videre
Errare.

Sed providebimus, ut ne tibi profit εἰρωνεία iſta. Omnino enim quod bonitate cauſae eblandiri non poterimus, pertinacia extundemus. Vale, Vir Ampliſſime, & me amare perge. Ego vero D. *Honertio*, collegae tuo, & D. Conſuli fratri tuo ſalutem dico. Leidae 27. April. 1619.

EPISTOLA XXVI.

APOLLONIUS SCOTTUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

PRioribus tuis non reſpondi a foro impeditus. Nec ego de juris quaeſtionibus velitandi aliqua cupidine, quod negotia noſtra alioqui non abhorrenti negant, ſed tuo mandatu, cui nihil facile negare poſſum, aperiendae ſententiae meae de fructibus b. f. poſſeſſori acquirendis, chartulas quasdam, quibus eam eſſem complexus, miſeram. Interea explicationem L. *Certum*. 22. C de R. V. quam in medio a me relictam, ipſe pluribus approbas, an ſequi adhuc poſſim neſcio: nam quod *praeſtandi* verbum ad extantes, ſed a fundo ſeparatos fructus, cum *Facbinaeo* duntaxat referri vis, ſi ejus verbi vim expenderis, aliter te fortaſſe ſenſurum exiſtimo: praeſtat enim is quoque, qui non diminuit, neque tollendo aufert fructus, qui ſub litem motam vel conteſtatam pendebant, quod ſibi licere putaret ex. l. *qui ſcit*. 25. §. fin. de uſur. Uſufructuarius quoque cum ſalva ſubſtantia rem praeſtat, nihil ſeparatum a corpore ejus reddit. *Praeſtare* denique eſt facere ut habere liceat, aut alias damnum refundere. Denique in perſonalibus actionibus *praeſtandi* vox eſt receptior. Unde perſonales praeſtationes mixtas actiones, natura ſua reales, efficiunt. In perceptis autem fructibus *reſtituendi* vox uſitatior eſt JCtis, cum praeſertim ſummi Juris ratione, ut tenent omnes, eos jam ſuos feciſſet poſſeſſor. Quod vero l. 3. C. de condict.

dict. ex lege. quae non *praestari*, sed *restitui* extanres jubet, ad hanc rem citas, quid eo faciat, videre nequeo, loquitur enim de malae f. possessore. Idem de eo argumento dictum esto, quod consumtos opponi extantibus ibidem notas, nam in d. l. 22. nulla extat mentio consumptorum, sed omnium. Malae fidei autem possessor, de quo agit d. l. 3. etiam consumptos restituit, ut propterea eorum mentio facienda fuerit. Praeterquam quod extantes & nondum percepti, recte quoque opponantur consumptis. Illud vero, quod de usucapionis exemplo nihil ad fructuum perceptionem faciente differis, optime tu quidem & verissime: nam ita Paullum scripsisse in l. *bonaef.* 48. de A. R. D. ipse quoque non multo supra attigeram: sed duobus locis postea de Usucapione loquor, priore ut etiam in aliis, quam in percipiendis fructibus similitudinem inter conjuges & bonae fidei possessorem, qui postea cognovit alienam esse, notarem, quod nihil ad hanc de fructibus quaestionem attinet. Posteriore, ut quod in fructibus videtur spectasse Julianus, idem in Usucapione, etiam post acceptum judicium implenda ex parte spectatum, fuisse ab aliis, indicarem, quod nihil facit contra d. Pauli locum, immo potius eo juvatur. Nam ut jus est Usucapio, ideoque scientia rei alienae superveniente non impeditur, ita jus quoque sit necesse est, ut fati a bonae fidei possessore fructus adhuc post scientiam ejus fiant. Nam si factum esset, ut in casu, quem Paullus proponit, de eo, qui sciens alienum, hoc est cum jam non esset bonae fidei possessor, fructus, quos ita sevit, aut alioqui natos suos vult facere; non fierent ejus, quoniam *Verendum, ne non sit bonae fidei Possessor.* Sed nos similitudinem duntaxat rationis, non vim aliquam argumenti spectavimus, secuti Gajum in l. 18. & 20. ff. de R. V. qui fruuctum post judicium acceptum restituendorum, & rei usucaptae reddendae tractatum conjunxit.. Quare pati possumus, ut haec de usucapione mentio, quam alio loco exactius inquirendam servavimus, hic deleatur. De Lite autem contestata, quae dicitur in mala fide constituere possessorem, ut verum dicam, non probasti mihi opinionem tuam. tametsi hunc quoque locum attigi tantum, ut objectionem removerem, quae hinc moveri poterat, non ut quaestionem, de mala fide, in qua possessor per judicium constituitur, exacte discuterem. Quod enim perpetuum hoc esse non vis, ut lite contestata in mala fide quis constituatur, ad casus fortuiti

interea

interea supervenientis excusationem si respicias, dici forte poterit. Sed quoad fructus interea perceptos & percipiendos, & alia omnia, in quibus factum & culpa possessoris deprehendi potest, omnino certum est: cur enim in l. *sed etsi* §. *si ante litem*. de pet. her. omnes possessores pares fieri dicerentur, post motam controversiam, si adhuc excusatio bonae fidei cuiquam condemnato restaret? nam quod eam interpretationem admittendam ais, quae delictum excludit: recte quidem in dubiis, sed dubium esse quî potest, quod jus certum facit? hoc autem bonae fidei possessorem post litem contestatam in m. f. constituit. neque solum post litem contestatam. ne putes hoc contractum facere, qui tunc quasi initur, sed post motam controversiam d. l. *sed etsi* §. *si ante litem*, l. 20. §. *petita* eod. tit. unde appa-ret id non tam ex contractu, quam ob malam fidem fieri, in qua per litem motam constituitur. Alio enim spectat, quod dicitur judicio accepto quasi contrahi, quod nunc non est operae, ut attingam. Interea magnopere delectatus sum judicio tuo, quo nostram sententiam ita approbas, ut omnium etiam celeberrimorum hominum conatibus in hac quaestione praeponas. quod tamen absit, ut mihi sumere ausim. Tracto enim haec talia per otium, aliud agens, aut certe ab eo opere, quod mihi muneris mei ratio imponit, laxamentum quaerens. Quare noli me in eam insaniam propellere, ut unquam carceres effringere haec mea patiar. non ea vis animi, nec tanta nobis superbia. cum ab iis praesertim rebus destituar, quae commendare vel infelix inventum possint. Certum enim est, non fastidio aliquo, vel optimarum mentium contemptu, quae nobis hanc studiorum lucem excitarunt, & adhuc excitant, etiam publicis negotiis occupati; sed quod conscius sum imbecillitatis meae, intra privatos parietes me coërcere, & quantum ipse proficiam hunc studiorum meorum habere summum finem. Sic enim optime meo me modulo metiar, nec committam facile ut aliis risum praebeam. Interea cum amiculis garrire, & illis, dummodo hac communicatione augeri possim, vel intima mea committere jucundum erit. tantum abest, ut alieni laboris judex esse, & nullius ipse judicium subire cupiam. Nunc redeo ad posteriorem epistolam tuam, & gratias primum ago de munere Snelliano, magna ex parte librum perlegi; & quae intellexi bona visa sunt, credo & quae nondum intellexi. Rudis enim mathematicarum artium, nihil aliud de doctissimo

ca-

earum professore judicare possum. De libello famoso doleo nostram vicem, quod editus non est. nihil enim gratius accidere mihi potest Remonstrantium odio, qui ipsi odio generis humani, (utinam non Dei ipsius) laborant. Deinde id quoque gratum esset, amicitiae causa hac quoque in parte tecum conjungi. cum autem nihil praeter stulta maledicta, & inania convitia effutivissent (neque enim mihi ullius sceleris conscius sum,) quid praeter suum morbum & nostram publicè notam innocentiam decantassent. itaque nescio an me propter hoc indicium *Barlaeo*, etiam post factiones amico, debitorem profitear: tametsi ille optimum suum erga nos animum prodidit. Si quid in causa Middelburgensi pro te potero, ne dubita quin acerrimum dignitatis tuae promotorem habiturus sis, & forte non erit desiderium tuum irritum. Tametsi melioribus rebus te natum intelligo, neque semper erunt tempora in viros doctos, & bene de litteraria repub. meritos ingrata. Sed videlicet parere tibi in omnibus animum induxi. Interea si curatores de honestiore tecum conditione egerint, quod facturos *Honerdius* spopondit, suadeo ne propter spem pretium dimittas, quo praesertim ea ipsa spes non modo non minuetur, sed confirmabitur. Utinam mihi vacuum fuisset voluntati tuae parere, & te per hasce nundinas Leydenses domi tuae convenire. Sed cum alter fratrum destrictus judicio perduellionum: alter Synodi reliquus: ipse quoque variis ob instantes ferias occupationibus tenear. id in praesens nobis non licuit. Interea te; Mi Cunaee, cum uxore lectissima & suavissimis liberis D. O. M. commendo. IV. Id. Maji. 1619.

EPISTOLA XXVII.
APOLLONIUS SCOTTUS
Petro Cunaeo S. P.

Leidam.

MUnusculum illud meum, amicissime Cunaee, propter tenuitatem effluxerat: itaque commode aurem vellicasti mihi. Sed quid hoc sibi vult, quod tali hostimento illud compensas? an aliter putasti non potuisse impetrari? Vere tu auro contra libellum vilissimum aestimasti. accipio tamen quod offers, sed ea conditione, ut depositi loco apud me sit, & si quando animus tibi erit ad haec propen-

pensior, repetenti cedat. Interea, licet mihi non sumam judicium de Theologicis, quod hodie video nimis periculosum esse, lecta tamen praefatione, dolui auctoris vicem, qui mihi nequaquam commeruisse videtur tantam Theologici fori severitatem. Sed id ferrum nunc cuditur. *Honerdius* noster cum reliquis Curatoribus hodie ad excutiendos doctores quosdam Lugdunum proficiscitur. Scio non sua sponte hoc illum * Theologorum stomacho dare, sed

* Respicit hîc exauctorationem Professorum, quos suspectos Arminianismi remotos volebant Deputati utriusque Synodi Hollandiae & Westfrisiae. quae hoc anno peracta fuit, per Mauritium Principem Arausionensem, Curatores, Consules Leidenses, D. a Swieten, & Harlemenses, Delphenses & Alcmarienses delegatos. cujus totius negotii seriem legere nunc licet in Epistolis Ecclesiasticis & Theologicis, quae praemissae sunt in renovata editione A. 1702. p. 8. unde diritas illorum temporum, & odii Theologici acerbitas apparet: ea vero acerbitate ex Deputatorum Synodi (qui hîc sibi auctoritatem in Academiam & Professores acquirere conabantur, & jam praejudicaverant de *Vossio*, *Bertio* & *Barlaeo*, inaudito & temerario incepto), consilio actum, ut non modo magnus ille *Vossius*, & *Caspar Barlaeus*, qui Collegium Ordinum moderabantur, ejecti fuerint, sed ipse Oeconomus, qui pascere alumnos solebat e publico, cedere loco jussus fuerit, ne scilicet venenaret illos cibo suo. *Bertius* exauctoratus, *Coddaeo* & *Jacchaeo* interdictum ad tempus publicis in Academia & privatis domi Scholis. *Meursius*, quod maxime posteritati pudendum videbitur, quia multos libros scribendo studia ejus inhibebantur, admonitus, ut libros edere supersedeat, & nisi melius se gerat, post sex menses illi alium Professorem surrogandum fore denunciatum, & simul aditus ad Senatum Academicum interclusus. cui decreto si paruisset, caruissemus doctissimis ejus libris, quibus nemo hodie eruditior privatum se esse vellet; *Corn. Sylvio* Juris Professori, missionem petenti, data, addito interdicto ne privatim doceret jus. tandem novo modo & legibus ordinatis Academia & Collegio, cautum tamen est ab Ordinibus, ne Deputatis Synodorum posthac liceret se immiscere Academicis rebus, & rescissa acta nuperae Synodi Hollandiae Australis. Mirandum vero nihil de tota hac conversione & καταστροφῇ actis Academicis notatum: tantum video Kal. Febr. A. 1620. decretum, ut abdicatis nihil ex pecunia, quam Rector Mag. ab illis, qui nomen Academico Albo inscribunt, accepit, impertiretur, sed illa tota cederet *Walaeo* & *Thysio* nuper creatis Professoribus. suspensis, vero, ut vocant, id est *Coddaeo Meursio* & *Jacchaeo* dimidium daretur. quod iniquitatis nota non caret.

ſed faciemdum eſt. Hæc ego occaſione uſus exolvo me pollicitis. addidiſſem & alterum, ut ad invitationem tuam non ſane invitus hunc diem tibi impendiſſem, niſi me negotium illud *Diertii* impediſſet. Hic enim dies creditoribus ſtatutus eſt conſilii capiendi quid facto opus ſit. Videbo num ſequentium aliquo magis ſit vacuum futurum. Vale cum uxore ſuaviſſima liberiſque, nos valemus. 26. Auguſti 1619.

EPISTOLA XXVIII.

PETRUS CUNAEUS S.D.

Viro D. Apollonio Scotto.

Hagam.

L*Erium* de rebus Americanis, & litteras tuas acccepi, Ampliſſime Senator. Sed non veniſſe te tota ſeptimana, cum maxime ſpem nobis feciſſes, dolui. Quid a Curatoribus noſtris actum ſit, quos ſignificabas Leydam veniſſe, ut Profeſſores quoſdam excuterent, nondum intellexi. Adeo ſum ſecurus earum rerum, quae aguntur, ut nec inquiſiverim. Cupiebam Syndicum *Pawium* ſalutare, quem nunquam antea, niſi ſemel, compellaveram, ſed inquirenti defuit occaſio. Et rurſus, cum Ampliſſimum *Honertium*, quem mei amantiſſimum feciſti, viſere volebam, jam diſceſſerat: Adeo difficulter officia iſthaec Curatoribus, dum hîc ſunt, praeſtantur, & capeſcenda ejus rei opportunitas Hagae eſt. Porro quid nudiustertius contigerit, narrabo tibi breviter, Patrone optime, ſed rogatione addita, ne ejus mentio apud alios fiat, quorum non intereſt haec ſcire. Venit ad me è concionatoribus quidam, qui ſibi, & tribus inſuper aliis, collegis ſuis, id negotii datum ajebat, ut nomine Provincialis Synodi mecum loquerentur. Ajebam gratum id fore. Et cum diceret una omnes non gravatè ad me venturos, atque hanc moleſtiam ſumpturos, reſpondi, quoniam delegati a ſolenni conſeſſu eſſent, velle me id honori eorum dare, & ad hoſpitium, ubi eſſent, venire. Cum acceſſiſſem, amica praefatione uſi, ſignificaverunt, vehementer gaviſam fuiſſe totam Synodum, cum ex Leydenſium, atque aliorum relatu accepiſſent; me ſacris rectae, intemerataeque religionis deditum eſſe, & praeclaros conatus adjuviſſe eorum, qui tot, tantaque pericula pro adflictis Eccleſiae rebus ſubiiſſent. Caeterum, quoniam coenae Dominicae nuper particeps factus

essem, & in eorum societatem allectus essem, qui religionis reformatae studium profitentur, velle Synodum intelligere, quo animo consilioque monumenta quaedam edita a me essent, quae ante plures annos prodierunt; Ac primo quidem non probare se, quod in Libris de Rep. Hebr. pag. 518. dixissem, *potuisse plebem Hebraeam in veteri Ecclesia perduci ad salutem propter fidem Patriarcharum*; contra enim se in ipsa illa plebe etiam fidem requirere. Nec rursus illud rectum videri, quod mox pag. 525. quaedam recensuissem, quae in universum credere ante omnia necesse habebant Israëlitae, quae postea negassem definitione comprehendi posse, quodque eos reprehendissem ibidem, qui omnia in formulas, & definitiones includunt pag. 526. Nam eo dicto videri confessiones, ab Ecclesiis editas, & formulas Catecheticas improbari. Mox ad Satyram ventum est, quam variis interpretationibus in fraudem Ecclesiasticorum abreptam ajebant, excusseruntque ea loca, qui sermonibus hominum materiem praebuerant. Tandem, cum & pro libris rerum Judaicarum, & pro jocis satyricis dixissem, quae in rem forent, honorifica, & perhumana utrimque oratione, dextris junctis, placuit, ut quispiam ex ipsis ad me familiariter, & amice scriberet epistolam, responsionisque occasionem mihi offerret, qua testatum facerem, me nec in Libris de Rep. Hebr. convellere voluisse sententiam nostrae Ecclesiae, nec Satyrae editione studuisse caussam religionis, dignitatemque Ecclesiae deridere, atque ut deinceps eae litterae, sic junctae in lucem emitterentur ab eo, qui responsum a me accepisset. Verba fecit caeterorum nomine *Balthasar Lydius*, Ecclesiastes Dordracensis. Ita discessimus. Audio delegatos ab Ecclesia Leydensi restitisse, ne quid horum a Synodo fieret; suam enim propriam agi caussam existimabant. Etenim, cum ipsi, nulla petitione mea, jussu Consistorii Ecclesiastici ante tres menses me ad communionem coenae sollicitassent, sententiamque meam de capitibus religionis per duos delegatos, *Festum Hommium*, & *Everardum Vorstium* abunde exquisivissent, non debere nunc mihi objici ea, quae & ante annos multos publice edita essent, & ipsi nunc postremo, tamquam supervacua, praeteriissent. Et hercle, miratus ego sum, quo jure, quave aequitate Synodus hoc vellet. Sed puto haec Dordracensibus suggessisse eum *, qui temulentum Bacchi hymnum unà cum hymno Christi conjunxit, qui quotannis Flandriam, Bra-

* *Danielem Heinsium* intelligit.

Brabantiamque visere solebat, ut cum Jesuitis, aliisque Pontificis satellitibus sermonem sereret, epistolarumque commercium cum illis habuit; qui in novissima Poëmatum editione delevit, mutavitque, quicquid in Papam, & Lojolitas patres scripserat ante; qui tot spectatissimorum, clarissimorumque virorum amicitias Hagae affectavit, & omnes mox sprevit, abjecitque, unius *Musii* affinitate inflatus, & quia in Synodo actuarius fuerit, quo tempore fractae, attritaeque Remonstrantium res erant, & nullum ab illis malum formidaret. Is nunc scilicet in me incursabit, qui tempore periculosissimo, magna animi libertate, identidem offensionem in me conciverit eorum, penes quos tunc summa rei stabat. sed haec omittam. Utique, si ii, qui a Synodo delegati sunt, ita ad me scripserint, ut promittere visi sint, responsum a me honorificum, ac luculentum accipient, quod bonis omnibus animum expleat. Sin, dictorum immemores, durius me, aut inhumanius compellaverint, centies excommunicari, & quidvis exspectare malo, quam aemulis quibusdam, invidisque aliquid largiri. Interim saepe, dum isthaec cerno, mecum ita tacitus cogito,

Io Quirites, libertatem perdimus.

Dum enim publicis malis remedium adhibetur, in contrarium vitium incurritur, &, quod ille ait,

Excedit Medicina modum.

Ex effreni Remonstrantium Theologorum licentia in servitutem quandam detrudit nos pars altera, & finem saeviendi non faciet, nisi vos, & vestrum similes feceritis, qui legibus, jurique, & Reipublicae praeëstis. In fine te rogabo, Patrone Optime, ut si D. Consul, frater tuus, Middelburgo ad te venerit, id mihi significare velis. Brevi enim adfuturum se dixit, ut in consessu Ordinum Generalium quaedam nomine Zelandorum exequatur, addiditque, sese bona occasione tunc effecturum, ne in versione tot sententiarum, quas Senatus Ordinum Foederatorum ad me misit, vanum laborem sumpserim, cum *Arsenio*, *Sommelsdijkii* Domino, pro Gallica versione amplum praemium sit datum. Vale, Patrone Optime, meque, ut soles, ama, &, ut Amplissimus D. *Honertius* eodem in me animo sit, operam, obsecro, da, cum apud eum omnia possis. Lugd. Bat. prid. Cal. Septemb. 1619.

BALTHASARIS LYDII, Deputati Synodi Auſtralis Hollandiae, omniumque nomine ad *Petrum Cunaeum* Epiſtola.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro *D. Petro Cunaeo*, Profeſſori in celeberrima Academia Lugduno-Batava. S.

Noſti, Vir Clariſſime, illud Juvenalis

Fallit nos vitium ſpecie virtutis, & umbra:
Cum ſit triſte habitu, vultuque, & veſte ſeverum.

Imprimis hoc evenire ſolet iis, qui in alios dicere parati ſunt; apud quos, (ut quidam recte obſervavit) zelus facile degenerat in ſcelus. Simile quid tibi quoque contigiſſe in Satyra tua Menippea, & aliis quibusdam tuis ſcriptis, judicant non tantum Theologi in Belgio, quos perſtrinxiſti, arridentibus, & in ſinu hoc nomine gaudentibus Jeſuitis, verum etiam alii viri docti in Europa, quos aliquid hac de re monuiſſe ſuſpicamur: ingemuiſſe autem quam plurimos nulli dubitamus, quos ſtricturae ingenii, paſſim in ſcriptis tuis relucentes, non tanto gaudio affecerunt, quantos gemitus expreſſerunt aculeata tua, & in religionem ipſam vibrata tela. Nos quaedam non ſtudio obtrectandi enumerabimus tibi, ſed eo tantum fine, ut ſcripta tua, in quibus ſplendet ſcientia, poſthac omnium bonorum probet conſcientia. Tuum erit, ut ſacerdotis Juſtitiae (hoc enim titulo non nemo veſtrum inſignivit ordinem) ea, quae excuſare non potes, ingenua erroris confeſſione obliterare, cum nullus pudor ſit, ad meliora tranſire, &, ut Minutius Faelix ſcripſit, *confeſſae imperitiae ſumma ſit prudentia.*

Non enumerabimus ſingula, neque *Α'γυρτικῶς* in ſingula inquirere decrevimus. ut, quod pag. 1. Satyrae tuae dicis, *Totum hoc admodum leve, & venia dignum eſſe mentiri.* Certe hoc non decet Chriſtianum, qui Deum novit eſſe veritatem, & ſibi dictum eſſe a Deo, *Sancti eſtote, ſicut ego Sanctus ſum.* Perſae profecto ſuum Oramagden corpore luci, anima veritati ſimilem eſſe putabant. Si inutilis verbi nobis reddenda erit ratio, quanto magis mendacii? An ergo jocari vetatur? Non hoc dicimus, ſed jocos innocuos eſſe oportere, nullique noxios omnes pii judicabunt.

Non hoc exaggerabimus, quod pag. 17. indicas, *Certum tibi ſtare, fines ſcientiae paullo longius, quam natura voluit, proferre.* Quae mera vanitas eſt, non enim aberrandum à linea ὑπὲρ ἐσκαμμένα.

Neque

Neque etiam illud examinabimus, quod ibidem dicis, *non omnes ad Tartari sedes, & Ditis ad regnum mitti, sed fatum quoddam singulare eorum esse, qui in terris dum essent, doctrinae studia secuti fuerunt*: nos tertium locum prorsus ignoramus, &, quod amplius est, nullum talem locum esse, ex scripturis novimus.

Praeteribimus etiam illud, quod nulla ratione conciliari haec duo posse putamus, quod in praefatione in Satyram fatearis, *quosdam degeneres, & pravos leviter te notasse*, postea in praescriptione tua ad Lectores, quasi oblitus tui, dicas, *neminem te scientem laesisse.*

Vel sola pag. 28; ubi *de pallore invidiae* agis, & iis, *qui dolebant alium à pluribus adolescentulis audiri*, satis docet, bile interdum tuum detumuisse jecur, neque à te servatum moderamen inculpatae tutelae. Optime Augustinus in Epist. ad Galatas: *Quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis. Dilige, & dic, quod voles.*

Amando, (ait idem, de verbis Domini, Sermone 16.) *debemus corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi: si peccaverit in te frater tuus, quare illum corripis? quia doles, quod peccavit in te. si amore tui illud facis, nihil facis: si amore illius, optime facis.*

Haec, inquam, & similia, omittemus in praesentiarum, quaedam majoris momenti notabimus. Lemma Libri tui est, *Sardi Venales.* Nosti originem proverbii, & mentem, usum illius esse, cum indicare volumus, *Alium alio nequiorem.* In hoc libro, Theologi utramque tibi faciunt paginam, illos, tamquam omnium pessimos, orbi exsibilandos, & deridendos propinasti.

Juvenile vitium est, regere non posse impetus.

Speramus te jam agnoscere, calorem, & fervorem juventutis, temporibus illis te abripuisse transversum. Nos aliud Lemma praefigendum putamus iis, quae de Theologis dixisti, videlicet hoc, *Sabini somniant, quod volunt.* Tantumne, o Cunaee, tibi otii fuit a re tua, aliena ut curares, eaque, quae nihil ad te attinent?

Oblitus hic fuisti praecepti, quod pag. 99. & 101. tibi a Sophrosyne datum esse finxisti, nimirum, ut *nihil ipse molireris, omnium spectator esses.* Nam illa aetatula, tamquam tertius ex coelo Cato, ex tripode (ridentes, non irati haec scribimus) nescio quae oracula, lauro devorata, fudisti, & summum tibi de Theologorum doctrina, & moribus arro-

gasti judicium, ut Catonis Censorii titulum videaris ambiisse.

Hactenus eminus, tunc cominus. Pag. 10. & 11. dicis, *contentionem inter Theologos ortam de fato, re anili, & plena superstitionis.* De fato Stoico recte hoc pronuntiatur. Nemo reformatorum illud adserit, sed nomen, & rem despuit. De praedestinatione Divina, & cohaerentibus quibusdam articulis, orta proh dolor! in Batavia controversia est. Hanc vero fatum Stoicum nominari, in Deum contumeliosum est: quinimmo haec Doctrina fatum Stoicum refutat solidissime. Neque enim Deum caussis secundis, tamquam catena quadam, alligat, aut complexum fingit caussarum secundarum, cui ipse Deus irretiatur, sed illum superiorem omnibus caussis, & caussam omnium rerum bonarum, gubernatorem autem malarum statuit.

Quod sutores, ac fabros, ut quereris, *ea controversia tenuit*, iis imputandum, qui Theses de hac materia in Academia disputatas in linguam verterunt Belgicam, ut malum extra Academiam serperet longius, neque ullis repagulis, aut carceribus contineretur. Si quidam, qui capere ista nequeunt, *in furias, & desperationem*, ut dicis, *aguntur*, id non fit genio illius doctrinae, sed abusu. Neque hoc nomine culpandi Theologi, si qui illa doctrina abutantur. *Non* enim, (ut Augustinus recte judicavit) *propter eos, qui capere non possunt, haec doctrina iis reticenda est, qui capere possunt.* Nam alias futurum esset, ut tales capiantur contraria falsitate. Doctrina praedestinationis etiam a priori, (ut in scholis loquuntur) tradita, solidam praebet in maximis tentationibus consolationem. Exempli gratia. si quis effecta fidei in se sentiat esse tenuia, non adigitur hac doctrina ad laqueum, sed monetur, Electionem suam non niti fide, aut fidei effectis, sed gratuita Dei miseratione, qua Deus immerentem complexus est, & foedere perpetuo sibi desponsavit, cujus desponsationis infallibilia sunt sigilla; fidei etiam infirmae, modo sit sincera, indicia. Nihil in hac doctrina est, quod non erigat labescentem, tantum abest, ut eum praecipitet in desperationem. Minus ergo, Doctissime Vir, peccasses, si satyrico sale defricuisses, qui haeresin Semipelagianam de paxillo in Batavia suspenderunt.

Pag. 80. & 81. non in hos, aut illos Theologos, sed in ordinem ipsum abuteris facundia tua, cum eos vocas, *majorum gentium sapientes, gentem sacrosanctam, & omni majorem exceptione, inter quorum familias Divam Sophiam uus-*

nusquam reperiri, sed falsam tantum ejus imaginem, & quandam umbram. Pag. 83. liberrime judicas, quae postea pag. 86. tamquam intercalarem versum cum exaggeratione quadam repetis.

Norunt profecto, Clarissime Domine, Theologi *ex parte se cognoscere, ex parte prophetare*, & sibi subinde illud succinunt, *quanta nescimus!* Utinam, qui in illos tam sunt diserti, satis expenderent illud,

Metiri se quemque suo modulo, & pede verum est.

Absit omen, quod in nulla familia illorum, qui soli veram sapientiam docent, ejusque Mystae, & praecones sunt, *ulla sapientiae vola, aut vestigium* reperiatur. *Magna crimina*, (ait Bernardus in Cantic.) *tarde credenda sunt; cum audiuntur, & citius punienda, cum vera agnoscuntur.* Utinam haec expendisses, Vir Doctissime, non tam graviter impegisses, neque in ordinem Theologicum tam fuisses injurius, hoc illis derogando, in quo solo occupantur ex officio sibi a Deo imposito.

Pag. 90. dicis, *Horrescere tibi animum, cum cogitas, magistros rudes, & indoctos ea, quae nondum satis exploratè percepta sint, & cognita, veluti certa affirmare.* Magnum peccatum Theologorum, si ab iis sit admissum. Indignum facinus tuum, si praeter fas, & meritum, tam graviter a te accusentur. Scimus, nihil audacius esse ignorantia. Sed ex altera parte multis nimium arridere Scepticam Theologiam, cum summo dolore experimur, quasi nihil fere sit definitum, verum, paucissimis tantum dogmatibus exceptis, veritas demersa sit in Abderitae puteo, ac numeris Platonicis omnia sint obscuriora. Huc multi trahunt illud, *Sanctius, & reverentius esse, divinas res credere, quam scire.* Certe, *si vides, non est fides.* Quod si argumentis, cum corrupta ratione congruentibus, in caussa fidei niti volumus, atque hac ratione *scire*, nondum scimus, ut oportet: nam etiam intellectum captivari oportet in obsequium Christi. Quod si practextu reverentiae erga sacra, scientiam, & certitudinem Dogmatum tollimus, nae in altero extremo peccamus.

Ambiguum quoque illud est, quod eadem, & sequenti pagina scribis, *Pauca duntaxat oracula adflatu Dei, instinctuque fudisse viros sanctos, quae si aperta, & clara forent, melius, atque tranquillius sese res mortalium habituras.* Existimamus bona pace tua, haec verba non decere Orthodoxum, sed lucifugas scripturarum. Hi enim (ut verbis I-

renaei utamur lib. 3. cap. 2.) *cum ex scripturis arguuntur, in accusationem convertuntur ipsarum scripturarum, quasi non recte habeant, neque sint ex Auctoritate, & quia variae sint dictae, & quia non possit ex his inveniri veritas ab his, qui nesciant traditionem.* Contra, Christianus adorat Scripturae plenitudinem, quae ei factorem, & facta plene revelat; Lactantioque adstipulatur, qui de falsa religione lib. 1. cap. 1. *Scripturam*, vocat, *doctrinae uberrimum, ac plenissimum fontem, cujus haustu, atque potu, sedent lectores conceptam visceribus sitim.* Additque, *Esse illis omnia facilia, prona, manifesta, modo ne pigeat, ad percipiendam sapientiae disciplinam, legendi, vel audiendi patientiam accommodare.* De obscurioribus autem nonnullis, quae sunt in Sacris Scripturis, pii usurpant illud Prosperi in Epigrammatibus;

Exercent animum dona morata tuum.
Gratior est fructus, quem spes productior edit,
Ultra oblatorum vilius est pretium.
Exercent adoperta etiam mysteria mentem.
Qui dedit ut quaeras, addet, ut invenias.

Absit etiam a Theologis (agnosce verba tua) *ut ad quamcunque sunt sententiam delati, ad eam, tamquam ad saxum adhaerescant*: nam non deferuntur tamquam tempestate ad hanc, vel illam sententiam, sed diu deliberant, quid de Religione tandem statuant, & filum scripturae sequentes, ex omnibus Labyrinthis se expediunt, & *ad stationes credendi*, (ut cum Tertulliano loquamur,) *perveniunt.*

Neque etiam, ut pag. 92. scribis, *tam sunt pertinaces, ut nunquam aliquid perperam didicisse, aut docuisse velint videri.* Sed ea nolunt sibi extorqueri, de quibus ex verbo Dei sunt edocti, optantque, ut qui haec, & similia ipsis objiciunt, sibi dictum putent:

Parcius ista viris post objicienda memento:

aut dent probanda.

Clamores etiam eorum, qui vociferantur, nolle illos

Quae juvenes didicere, senes perdenda fateri;

tamquam calumnias negligunt, conscii apud animum suum, in se immerentes haec dici.

Absit etiam (quod ibidem illis impingis) *ut sibi regnum vi, ac factionibus muniant.* Didicerunt a Servatore suo, Regnum suum non esse de hoc mundo, ministros se esse Jesu Christi, & membrorum ipsius. Si statum mundi pervertere putentur, concitare populum, perturbare Israël,

ter-

terram non posse ferre ipsorum conciones, hoc testimonio conscientiae suae freti, susque deque ferunt. Sciunt, *servo debere sufficere, ut similis sit domino.* Consolantur se exemplo Eliae, Amos, Apostolorum. Orare norunt, flere, & obsecrare. Aliis armis uti nec volunt, nec possunt, quicquid aliis de ipsis dictet splendida sua bilis, cujus suo tempore Deo reddent gravissimas rationes, *cum Deus tarditatem supplicii gravitate compensabit.*

Displicet quoque illud, quod pag. 98. Sophiam pingis, ac fingis dicentem: *Cives quidem meos in posterum nullos, nisi eos agnoscam, qui & libera esse judicia patiuntur, neque unquam ultra id, quod verisimile occurrerit, procedunt.* An putas, Vir Clarissime, Theologos esse servum pecus, & judicia hominnm authoritati adstringere? Falleris: soli Verbo Dei se alligant: hujus, non hominum, sunt servi, in qua servitute vera est libertas. Hoc fundamento Verbi Dei nixi procedunt ultra verisimile, & certi sunt de iis, quae credunt, certi, inquam, ex testimonio Spiritus Sancti, testantis in verbo suo, *Spiritum esse Veritatem* 1 Joh. 5. 6. Multoque de hoc sunt certiores, quam Philosophi de iis, quae demonstrantur a priori, aut quae naturâ nota sunt.

Proficiunt nihilominus pii judices, sed in eadem, non in alia doctrina, sicut eadem, non alia membra ad justam paullatim magnitudinem perveniunt, ut optime demonstrat Vincentius Lirinensis. Quare in Theologia explodendos judicamus illos homines, quos Sophia pag. 100. *Maxime ingenuos judicat, quorum pulcherrima scientia sit, nihil admodum scire.* Nos illos ad agnatos amandandos, & ex Ecclesia Christi relegandos esse putamus, & in Academicorum album referendos.

Reliqua a pag. 106. usque ad finem ferè, quid sunt, nisi atrae bilis vomitus? ut, quod pag. 108. Theologos dicis, *omnibus vitiis plenos.* pag. 110. *propriam illius ordinis virtutem esse, animo feroci esse, in omnes incursare.* pag. 114. *quod semidocti cruda adhuc studia propellunt in templa*: pag. 115. *Quod tollant liberos in spem esuritionis.* Omnibus his conviciis, & toti Satyrae, verbis pene singulis ex Satyra tua descriptis, pag. 130. hoc modo respondemus: *Inter ipsos litteratos, qui nobilitare industriam suam hodie vult, Satyram scripsit in Theologos, perinde quasi ordinem istum traducere, id demum esset ingenio uti.* Vide, ne aliquando mirmillo aliquis exoriatur, qui tibi, quod Deus avertat, retiario exemplo condigno os verberet. Nos te rusticatim Theologos adorientem, urbanatim excepimus. D 4 Haec

Haec ad Satyram, per saturam.

In praefatione in Julianum, (quem ingenuè apud nos fatebaris improvidè à te Satyrae Menippeae subjectum) displicet multis, quod *pietati patrum defuisse Candorem* scribis; neque eo contentus, *laudatissimum eum* voces *principem, qui maximis heroibus accenseri debeat*; quod *Patres tranquillissimo pectori extorserint patientiam. Debuisse illos imperia mitigare obsequio.* Quod Julianus *magno studio innocentiam concupiverit, & assecutus fuerit.* Quod itidèm conquueraris, *eum fatorum iniquitate, cum prima spatia firmioris aetatis ingrederetur, extinctum.*

Nosti illud, quod ex Varrone quidam laudant veterum, *In multis contra omnes sapere, est desipere.* Tota de Juliano aliud sensit antiquitas. De Mari, Episcopo Chalcedonensi refert Socrates lib. 3. cap. 12. quod cum Julianus ei acerbe objiceret vitium oculorum, (quod virum bonum non decebat) dicens, *Num curabit te Galilaeus ille Deus tuus?* responderit, *Gratias ago Deo meo, qui coecum me reddidit, ne hominis tam impii vultum videam.*

Sozomenes Lib. 5. cap. 4. & 5. diligenter in illo varia notavit vitia, inter alia dicens, quod exilio sub imperio Constantii condemnatos Sacerdotes revocaverit, non misericordia illorum tactus, sed ut Ecclesiam illi per mutuam contentionem, intestina digladiatione oppugnarent, & a constitutionibus deficerent, vel ipse Constantium traduceret.

Judicium Nazianzeni, & Athanasii de vita, & morte ipsius praeteribimus, quibus putamus vel te judice ea, quae juvenanti animo à te scripta sunt, & illa aetatula tibi exciderunt, componi ad aequilibrium non debere, tantum abest, ut putemus praeferenda.

Recte de Juliano judicarunt, qui eum *Victimarium*, & *Graecanicum literionem* vocarunt. Sed fuerint sanè in illo quaedam virtutes politicae: Nosti illud Augustini, tractatu 25. in Johannem: *Et sunt opera, quae videntur bona, sine fide Christi, & non sunt bona, quia non referuntur ad illum finem, ex quo sunt bona.* Item illud Epist. 99. *Quadam indole animi delectant illae Ethnicorum virtutes, ut non libenter illas damnemus: Sed quid coram judicio Dei sit peccatum, non aliunde, nisi ex ejus verbo discendum esse.*

Interim non negamus, sed cum eodem Augustino dicimus Epist. 130. & contra Julianum Lib. 4. cap. 3. *has virtutes* (liceat nunc ita vocare) *in Ethnicis fuisse dona Dei,*

tum non ipsi, sed Deus in ipsis ista sit operatus: sed cum Christo adjungimus, *Tulisse illos mercedem suam.*

Addimus denique, haec talia non esse, tam Hyperbolicè extollenda, sed cogitandum, gentes multis suis actionibus obfuscasse splendorem Politicae probitatis; ut, quae splendebant quadam claritate, eae evanuerint postea naturali vanitate. Veniemus ad libros tuos de Rep. Hebraeorum, qui publici saporis non sunt; in quibus grati suspicimus cognitionem linguarum, & antiquitatis Judaicae. Tria praecipue in illis observavimus, quibus non putamus adscribendum, *Bonum factum.*

I. Est de Melchisedeco. Lib. 3. cap. 3.

II. Quod de fide vulgi Israëlitarum asseris. pag. 525.

III. Quod pag. sequenti de formulis fidei scribis.

Quod primum illud attinet de Melchisedeco, quem statuisti fuisse filium Dei, qui pro tempore humanam formam assumpsit: Utinam toto illo capite expendisses, quod pag. 398. dicis, *non esse convellendum temere, quod a pluribus constanter statutum est, quippe, ubi hoc fit, periculum esse, ne omnia pervertat innovandi libido*, non sic in ronchos abiisses, & toti Antiquitati, addo & Ecclesiis omnibus, insultasses, scribens Athanasium, hunc locum enarrantem, implevisse omnes futilitatis numeros, & neminem aegrotum somniasse quicquam tam infandum, quod non aliquis affirmet sapiens. Quid hîc regeremus? Illud. Non sic pugnare decebat te juvenem veterano. Decuisset sanè aetatem illam tuam, qua ista scripsisti, aliter venerari canos, & consensum veteris Ecclesiae. Fatemur tecum, *cum receptae opinioni adversatur ipsa ratio, valentiorem esse debere omni authoritate veritatem*: Sed ut hoc tam de opinionibus proprie sic dictis, quam de Axiomatibus in Ecclesia Catholica receptis, libenter conceditnr, ita putamus non permittendum esse, ut quisquam hac in re sibi sit Suffenus, & sibi ipsi plaudat, antequam rationes, quae adferuntur contra receptam sententiam, ad obrussam verbi divini rigidè sint exactae.

Joachimus Camerarius in vita Philippi Melanchthonis pag. 359. editionis Anni M. D. LXVI. contra istud scribendi cacoëthes, & pruriginem animorum quaedam scripsit; quae, si annis aliquot praeteritis, in Batavia observata fuissent, minus laborassemus. Verba ipsa subjiciemus; *In Aegypto*, inquit, *olim, quemadmodum fertur, quod quisque in aliqua arte excogitasset, id in conventu peritorum consideratum, &* diju-

dijudicatum sic demum, si approbatum esset, curabatur tamquam verum in columnis perscribendum, quae in sacris quibusdam locis servabantur. Tales conventus nunc quoque agi erat optandum, & expediret, ut de iis scriptis, quae proferenda aliquis in lucem, & edenda existimasset, docti, & sapientes consulerentur, deque illorum sententia, utilia, ac bona publicè reponerentur, mala, atque perniciosa obliterarentur delendo. In quo melius esset, ne nomen quidem scriptoris conservari; id quod in Aegypto quondam factum accepimus. Hoc sane pacto obviam iretur cupiditati immodice ambitiosorum, & gloriae appetitio reprimeretur, & non complerentur animi hominum, opinionum mirabilium absurdarumque varietate. At nunc, quoniam scribendi facultas conceditur cunctis, & judicandi potestas datur cuilibet, qui sunt audacissimi, ii vulgò in pretio, honoreque habentur, & omnia ubique perniciosis, & turbulentis contentionibus personant. Verum apponantur, & ista ad miseriarum nostri temporis acervum, & fatalium poenarum gravitatem. Hactenus Camerarius.

Faelices (dicebat ille) forent artes, si de iis soli artifices judicarent, nec sinat posthac magnus Deus, ut ii, qui in Petronio Arbitro, Apulejo, Triumviris amorum, Martiale, & similibus, magis, quam in sacris litteris sunt versati, ut vel stylus ipsorum arguit, qui colorem ex propudiis istis scriptorum duxit, summum sibi de controversiis Religionis sumant judicium. Sed ad lineam. Rationes illae, quas pro sententia tua de Melchisedeco adfers, non sunt demonstrationes, neque difficile fuisset singulas refutare, & quantum in iis subaerati esset, ostendere, sed ne nimium excresceret haec Epistola, sufficere putamns, haec tibi instillare: Melchisedicianorum errorem à te quodammodo recoctum esse, & argumenta illa tua in commentariis in Genesin, & Epist. ad Hebraeos, cùm à nostris, tùm à Portificiis scriptis, solidè esse refutata.

Ad secundum veniemus. pag. 525. Libri tui de Rep. Hebraeorum haec scripsisti, quae cum summo animi dolore legimus, *quae in universum plebs Israëlitarum credere necesse habuit, ea ferme istiusmodi sunt, Dei virtute res posse maximas, & admirandas perfici: certa esse illius promissa: colendum illum non vultu, & fronte, quibus simulatio facillime sustinetur, sed animi obsequio: eam gloriam, eas opes esse pulcherrimas.*

Haec ne *Cassandro* quidem, aut *Acontio* placuissent. Nos isti sententiae tuae opponimus hacc loca, Es. 53. 11. *In scien-*

ſcientia ſua juſtificabit ipſe juſtus ſervus meus multos. Actor. 15. 11. *Per gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti, credimus ſalvari, quemadmodum & illi.* Rom. 3. 24. *Juſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem, quae eſt in Chriſto Jeſu, quem propoſuit propitiationem* PER FIDEM IN SANGUINE IPSIUS.

Ad tertium de formulis fidei haec obſervavimus: quod pag. 525. cum Theologia Venatoriana (cui tamen cum gaudio intelleximus, te fuiſſe adverſatum, cum doctoratus Medici lauream apud vos ambiret) in praecipua quadam parte pulchre tibi convenit. Opponis enim ibi te acriter formulis, & ſymbolis Eccleſiarum, ſcribens; *Ridiculam ſuperſtitionem eſſe, de definitionibus ſemper ſollicitum eſſe. Quaedam enim non recte limitari, ita rerum indolem ferre. Doctores umbraticos, qui omnia in formulas includant, ſaepe in arctum deſilire, unde pedem referre non ſinat pudor, & incepti lex. Hinc diſcordias, iraſque, & nullam modeſtiam contentionum.* Pag. 537. & ſeq. dicis; *non eſſe cujuſquam ſani hominis, de ſingulis operoſè diſputare, atque argutias ſerere. Non debere coeleſtem ſapientiam in has anguſtias ex ſua majeſtate detrahi, neque eos ipſos, quibus hoc facere curae eſt, quicquam magnopere proficere: nihil enim, niſi flexus, diſponere, quos cum magna moleſtia debeant relegere.* Haec plauſum merentur apud illos tantum, qui magnas potius quaerunt Eccleſias, quàm caſtas, & non expendunt, quantam paleam levent contra pauca grana: neque limites a Deo poſitos, à peſſulis humanis, aut licentiam à libertate diſtinguunt, ideoque invehuntur perpetuo in Confeſſiones, & Catecheſes Eccleſiarum, à quibus ſuam prophetandi libertatem ſentiunt conſtringi, exiſtimantes, rectius ſe humanas res habituras, ſi Religio accommodetur ad Rempublicam, ideoque recipiatur fides, veteri, & novo teſtamento comprehenſa: quaenam verò illa ſit, non definiatur, niſi quoad pauciſſima, & catholica quaedam dogmata, qualia fere Catecheſi Gaudana exprimuntur.

Huic judicio opponimus praxin veteris Eccleſiae, in qua ſemper fuit ὑποτύπωσις ὑγιαινόντων λόγων. 2 Timoth. 1. tmem. 3. & λόγος τῆς ἀρχῆς, καὶ τελειότητος. Hebr. 6 tmem. 1. His poſtea ſucceſſerunt Symbola varia, videlicet Apoſtolorum, Synodi Nicenae, Symbolum Athanaſii; Determinationes Synodi Epheſinae, & confeſſio fidei in Chalcedonenſi concilio edita, in quibus contra errores fidei ſuboleſcentes, nonnulla inſerta ſunt, quae iis refutandis face-

facerent; tantum abeſt, ut pacis cauſſa, vela confeſſionum ſuarum (ut nunc fieri amat) contrahenda putarent.

Vides, Vir Clariſſime, non umbraticos doctores, ſed maxime practicos, & in iſto ſtadio exercitatos, Symbolorum, & formularum uſum inveniſſe, & urſiſſe.

Quaerunt quidam, quo fructu? Reſpondemus, ut quicquid per univerſum divinorum voluminum corpus, immenſa diffunditur copia, totum illud in talium ſymbolorum colligatur brevitate perfecta.

Recte Auguſtinus Lib. 1. de Symbolo ad Catechumenos cap. 1. *Iſta verba, quae audiſtis, per divinas ſcripturas ſparſa ſunt, ſed inde collecta, & ad unum redacta, ne tardorum hominum memoria laboraret, ut omnis homo poſſet dicere, poſſet tenere.* Idem nos dicimus de Confeſſione, & Catecheſi noſtra. Compendia judicamns eſſe ſcripturarum, & ſcripturas ibi per ſcripturas, ſecundum Analogiam fidei, explicatas eſſe: neque tamen, ut Patres hyperbolice locuti ſunt, ſymbola illa vocamus *Regulas fidei*, *Catholicae fidei fundamentum*, *Normas fidei*, ſed pro normatis haberi debere judicamus, donec contrarium ex verbo Dei fuerit demonſtratum: neque licere putamus cuiquam privata authoritate formulas illas arrodere, aut traducere, quod ſummo periculo pacis Eccleſiaſticae, & Politicae fieri, praxis ipſa, ſtultorum quoque magiſtra, nos docuit.

Haec ſunt, Doctiſſime Vir, praecipua, quae in tuis ſcriptis multi viri boni obſervarunt, quibusque a te ipſo nigrum Θῆτα praefigi debere exiſtimant, & ingenua confeſſione purganda eſſe judicant. Speramus te exiguo aliquo ſcripto, ſeorſim edito, & nobiſcum prius commnnicato, haec, & ſimilia retractaturum. Ita fiet, ut non tantum Eccleſiam, quam contriſtaſti, rurſum exhilares, & aedifices, ſed, quod praecipuum, & palmarium eſt, hac in foetus tuos ſeveritate, manus tuas Domino ſanctifices. Vale, vir clariſſime.

Tardius haec ad te mittimus, quia is, cui ſcribendi provincia impoſita fuit, obrutus mole negotiorum, ſcriptis tuis evolvendis, prius vacare non potuit. Rogamus autem, ut nobis adhaec reſpondere non graveris, idque prima occaſione, propter inſtantem Synodum, in qua nobis actorum reddenda erit ratio. Speramus autem reſponſum fore tale, quod ſatisfaciat Synodo noſtrae; in quo voto haec finimus,

mus, tibi omnia fauſta precati a Domino. Hagae Comitis in conventu noſtro VI. Julii, Ao. 1620.

Tui ſtudioſiſſimi
Deputati Synodi Auſtralis Hollandiae, omniumque nomine
Balthazar Lydius. M. F.

PETRI CUNAEI ad praecedentem *Balthaſaris Lydii* Epiſtolam reſponſio.

Viris Reverendis, Spectatiſſimis, Delegatis Synodi Auſtralis Hollandiae S. D. *Petrus Cunaeus.*

CUm nuper apud vos eſſem, Viri Reverendi, ſumma fuit veſtra erga me humanitas, comitasque, quae totum me in admirationem veſtri, & ſingularem quandam obſervantiam pertraxit. Quare qui omnibus bonis viris, & praeſertim piis, libenter ſemper rationem reddidi eorum, quae facta a me, ſcriptave eſſent, non recuſavi vobis, tam amico colloquio de Satyra mea Menippaea, deque commentationibus rerum Judaicarum ſententiam meam exquirentibus, animum penitus explere. Quae quidem facilitas mea adeo probata vobis fuit, ut multis ſpectatiſſimis, integerrimisque viris ſignificaveritis, effectum id omnino eſſe, quod deſiderabatis. Utique, ſi inſtituta adverſus me accuſatio fuiſſet, petiviſſem per gradus quosdam, & ordine ad illud perveniri, ut primo cauſſam mihi dicere liceret apud Senatum Eccleſiaſticum Leydenſem, qui ſuperiore aeſtate poſt finitam Nationalem Synodum, edita ante multos annos Satyra, ac vulgatis pridem rerum Judaicarum libris, in ſacra Religionis Reformatae me ſuſceperat. Mox, ſi obſequium ſpectatiſſimo illi coetui non praeſtitiſſem, aut ſatis ei non feciſſem, conſequens erat, ut res ad Synodum devolveretur: ſed nihil me abs re mea facturum exiſtimavi, ſi & verbis apertis in conſeſſu veſtro coram, ac deinde Epiſtola quadam teſtatum facerem, me nec in Libris de Rep. Hebraeorum convellere voluiſſe ſententiam Orthodoxorum, nec Satyrae editione ſtuduiſſe cauſſam Religionis, dignitatemque Eccleſiae laedere. Ac nunc igitur, cum praeter exſpectationem meam litteris veſtris me reum poſtulari, & omnia ad accuſationem, eamque ſeveriſſimam, compoſita eſſe video, jure illud, meritoque petere poſſem, ut Eccleſia haec Lugdunenſis, in cujus

cujus leges, & imperia me submisi, dicentem me audiret, ac mox de ea re, si opus esset, relationem in vestro consessu faceret. Quod si solennia haec omittere, & recta via vobis respondere ad singula paratus essem, facerem equidem pro ea observantia, quam praeclaro muneri vestro, & Provinciali Synodo debeo: sed rogo vos etiam, atque etiam, Viri Reverendi, ut pro prudentia vestra apud animum vestrum cogitetis, an id fieri publice expediat. Dixi in praefatione Satyrae, *Ita me egisse de Theologis, ut paucos quosdam, eosque degeneres, & pravos leviter notarem. De caeteris autem sanctissimis integerrimisque viris, quorum est innumerabilis multitudo, omnia magna me sentire, iisque ut decus suum, & honos constet, è Republica esse humani generis, & credidisse me semper, & in posterum non obscuris monumentis testaturum.* Et mox in praescriptione ad Lectorem, *quosdam esse, qui Divini illius ordinis vibices, ac maculae sint.* Tum & *lepores hos innoxios esse, & Romanos, qui in eruditorum duntaxat manibus versarentur, nec a proletaria multitudine legi de plano possent.* Item, *quae in controversiis posita sunt, de industria me praeterivisse, quia non erat ei rei in Satyra locus.* Addo etiam ibidem, quod caput rei est, *ad mores tantum, & ad vitam quorundam pertinere, neque obscura esse, sed in oculos incurrere.* Tum & pag. 133. ne ipsa religio violetur, illa monitio apponitur, *providete diligenter, ne erroribus nostris vindicandis, Divini juris aliquid immixtum violetis.* Etiam paullo ante pag. 86. Sophia pseudotheologos a veris, probisque distinguit: *hi* (spurii, & pravi nempe) *ubi veros sacerdotes meos, ceremoniarumque antistites esse in magno honore cernunt, (nam assurgit iis populus, increpantes metuit, dicto cuncti audientes sunt) rati scilicet id, quod res est, longe hoc pulcherrimum esse, ad similem dominatum maxima ope nituntur: non sane vigilantia, labore, indefesso doctrinae studio: sed breviore via, astu, iisque, artibus, quae promittant magnam sapientiam.* Utique Satyra nihil, nisi purum putum poëma est, & fabulam refert, plane, ut hic introducere fictas personas, easque diversissima, & contraria loquentes, fas sit. Quare quae in hac scena ab hoc, aut illo dicuntur, ea sic accipere, quasi ab Auctore omnia probarentur, id vero esset injuriam facere poëtae. Quippe is haec recitat, ut mox bona occasione destruantur, quae perperam jactata sunt. Quicquid igitur pag. 106. & deinceps, paullo asperius disseritur, cuidam homini novo, Theologo

Bata-

Batavo, tribuitur, ut in eo ſtudium reprehendendi notetur. Itaque verba ejus retuli cum hac cautione, quae praemittitur pag. 105. & 106. *Inter hos è Batavis unus, ab eadem diſciplina homo, etſi recens in Senatum lectus, tamen praeloqui occupat. Saepe ego puer admodum ſermonibus ejus interfueram, cum ingenia ſuorum vernilia, & putida inſectaretur. Qui enim querulus eſſet, & cenſor, caſtigatorque praeſentium, vitio humanae mentis haud facile collegas ſuos iiſdem ſacris operantes tolerabat. Is ſermone nimium acri ita ait*, &c. ſequitur hunc deinde alius, cujus fuiſſe *procaciſſimum ſermonem* additur pag. 121. Caeterum hos ambos tandem retundit graviſſimis verbis, non aliquis ſimulata bonitate, *ſed unus inter primos honeſtus, in quo vera indoles virtutis, & modeſtiae.* Is non jocularia, ſed quae ſeria, & in rem eſſent, effatur, ac ſummam totius negotii, ita ut decet, conficit, finitque. Inter caetera de Batavo iſto novitio, deque eo, qui ſecutus ipſum erat, ait pag. 127. & *ſeq. Indigne, & à quibus minime decuit, circumventi ſumus. Surrexere duo de noſtris, ut manus ſuas in nos, hoc eſt, in viſcera ſua, verterent. Qui, quando tales ſunt, audeant tandem, hortamur, rerumque ſacrarum odium, & quicquid diu male diſſimulatum eſt, palam fateantur. Sunt in hoc ordine noſtro quidam, quibus religionem omnem ex vita tollere libido eſt. eam pulcram victoriam putant. Hoc ut faciant, vitia noſtra apud plebem culpant. Mox, ubi pietatis fidem ſibi praeſtruxerunt, cum magna mercede fallunt. Et haec quidem a noſtris patimur, praeter jus, faſque. Nam quod caeteri, qui ad haec ſacra admiſſi non ſunt, noſtra, noſque inſectantur, id nunc haud primo fit. Vetus ille morbus eſt, furere in virtutis magiſtros, & hanc mercedem rependere ſanctiſſimis viris. Publicè malignum ſemper in optime meritos mortale genus fuit. Omnes umbram rectae indolis perdiderunt*

Qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus juraſſe putes.

Et mox: *Neque nos propterea defetiſcimur tamen, aut opem ferre aegris mentibus ceſſamus. Nam & Deos, quos imitari par eſt, ſaepe ignorantibus, imò invitis meminimus prodeſſe: & nobis recte factorum ſemper maximus fructus fuit, feciſſe. Hoc illud eſt, quod ſeculo, & orbi praeſtamus. Totius humanae gentis paedagogi ſumus, & defenſorem mali ſui populum, quantum nos deſperata perverſitas ejus tardat, ad rectum iter admovemus.* Hanc orationem tandem is exitus ſequitur, *ut duo illi, qui ſententiam antea dixerant, ſuomet indicio, quaſi ſorices, perierint, & noluerint*

rint huc exitum. Omnium enim oculis notabantur. Hic actus ultimus est, & tractatum claudit. Atque haec igitur etsi satis ostendunt, minime voluisse me traducere bonos fidelesque Ecclesiae pastores, quos in hoc mundi senio plurimos adhuc reliquit nobis Dei benignitas; tamen quaecunque in malos quosdam dicta sunt, ea sic reprehenditis, Viri Reverendi, quasi falsa omnia essent. Quod ego crimen in me non agnosco. Homo sum, fateor, & ex communi lege mortalitatis obnoxium me imprudentiae, & incogitantiae, ac plurimis etiam peccatis sentio. sed tamen nunquam me studuisse calumniis certus sum. Quare Epistolae vestrae adjungenda defensio mea esset: atque oporteret haec omnia, quae de vita, moribusque relata sunt, ad vivum secari, & exemplis singularibus, ac veris argumentis ostendi, quid, aut quatenus vere, aut falso dictum esset. Ea autem deduci per species, atque excuti nec utile Ecclesiae esset, neque tristissimis temporibus his conveniret. Quocirca mirum in modum ab aequanimitate vestra efflagito, ne ea necessitas mihi imponatur. Enimvero cum nuper in Collegio vestro adessem, Reverendi Domini, diceremque me, ita ut testatione publica in limine Satyrae professus sum, de pravis tantum moribus, deque vita illorum retulisse, qui penitus indigni sunt honore, & praestantia nominis vestri; memoria probe teneo, respondisse vos, ingentem sane multitudinem eorum esse, atque in hos non defuisse animadversionis vestrae severitatem, cum Synodus Hollandiae Australis, quae ab hinc biennio habita Delphis fuit, quibusdam e consessu suo delegatis id negotii dedit, ut hos ordine moveret, non utique ob dissensionem super quinque religionis controversis Capitibus, quorum judicatio adhuc apud Synodum Nationalem Dordraci pendebat, sed quod facta, dictaque eorum, & mores, atque vitam approbare Ecclesia haud posset. Puto me recte atque ordine facturum esse, si testimonium ejus viri recitavero, cujus summam eruditionem, & sincerum in Reformatam Religionem affectum mirifice & aetas haec coluit, & dignis prosecutus honoribus fuit serenissimus Magnae Britanniae Rex. *Isaaci Casauboni*, inquam: qui in Epistola, quam IX. Kal. Mart. 1613. ad me dedit, ita scribit: *Gavisus sum perditissimos mores nunc hominum excitasse ingenium tuum, ad illud scribendi genus capessendum, quod adversus vitia jam diu fuit inventum. Non poteras illam eximiam tuam Latini sermonis facultatem alia in re utilius,*

lius, ut arbitror, occupare. Omnino enim ita hodie vivitur, ut, quemadmodum scribis, difficile sit, Satyram non scribere. Non dubito fore multos, qui iniquo animo ferant, Theologos esse à te perstrictos. atque ego redemptum magno vellem minus justam occasionem te habere ea ludendi, quae in illos ludis. Nunc sibi ipsi imputent, & , si sapiant, admoniti proficiant in melius. De illis loquor, quibus tua descriptio convenit: quos nimio plures esse, quam par est, boni non diffitebuntur.

Sed jam cupio, Viri Reverendi, aliquam viam capescere, qua vestro, & Provincialis Synodi desiderio satisfiat. Faciam itaque libens, volensque, quod petitis: &, ut pie admonuistis, *si quae ejusmodi sint, quae excusare non possim, ea ingenua confessione obliterabo, cum nullus pudor sit ad meliora transire, &, ut Minutius Foelix scripsit, confessae imperitiae summa sit prudentia.*

Sane, quod pag. 10. & 11. exstat, *contentionem de fato, re anili, & plane superstitionis*: merito notavistis. Id enim per errorem, perque imprudentiam in poëmate ita est à me scriptum, ut ipse ego mox illud improbaverim in serio opere. Cujus quidem rei manifestam fidem faciant libri mei de Rep. Hebræa, ubi dixi Lib. 3. cap. 1. & 2. & 4. *Ecclesiam ineffabili Dei judicio fuisse velut unius familiae haereditatem, & paucorum hominum. Displicuisse Deo indiscretam multitudinem: & in minorem numerum identidem factam esse contractionem. Delectos fuisse quosdam, a quibus solis religionem, sacraque, & ceremonias suas suscipi voluit.* Et rursus pag. 428. *Cum ex Rebecca gemelli, Esavus, & Jacobus, nati essent, singulare fatum Jacobi fuisse, cui suam addixit benevolentiam summus rerum arbiter. idque multo ante ex oraculo intellexisse matrem gravidam.* Item alia ejus generis plura.

Itaque locum illum in Satyra pag. 10. & 11. sic emendari cupio; *Nuper, ecce, contentio inter illos orta est de fato, re obscurissima sane, cujus arcanum, & ineffabiles caussas soli sibi summus Deus reservat.* Vox quidem *fati* placuit, propterea quod Romani sermonis rectum usum amabam. Quod si *praedestinationis* nomen aptius sit, nulla res vetat id substitui.

Pag. 90. & 91. quod scripsi, *si divina oracula aperta, & clara forent, melius, atque tranquillius se res mortalium habituras*: periculose dici, & calumniae obnoxium esse, admonitus etiam sum antea à viris clarissimis. Sunt sane in Sacra Scriptura multa obscura: neque id negari potest, sed ne-

necessaria ad salutem non suapte natura sunt obscura, verum per hominum malitiam sunt obscurata. Recte igitur is locus hoc modo constituetur: *Utique oracula quaedam adflatu ejus, instinctuque fuderunt viri sancti: quorum cognitio cum sit interdum quibusdam obstructa difficultatibus, saepe tamen, quam quisque minimum intelligit, tam maxime fidens est.*

Etiam pag. 98. cum Sophia ait, *Cives meos in posterum nullos, nisi eos agnoscam, qui & libera esse judicia patiuntur, neque unquam ultra id, quod verosimile occurrerit, procedunt*: non satis in scripto poëtico consideravi, quam grave momentum haec traherent. Ita enim accipi possent, quasi Doctrina Christiana coërcenda sit intra fines τ͂ πιθανοῦ, id est, ejus, quod verisimile est. Quod utique de capitibus ad salutem necessariis, deque aliis plurimis non sentio; & omnino admittendum non esse praeclare, & vos monuistis, Reverendi Domini, & antea quoque mihi significarunt Viri Clarissimi. Quare non tantum ea verba deleri volo, sed etiam similem locum pag. 100. & 103. & 104. eradere totum cupio. Erasissem autem antea, & mutavissem & haec, & alia ejus generis: sed quoniam multas molestias mihi attulerat hac scriptio, tanta me animi impatientia cepit, ut Typographis, iteratam editionem subinde parantibus, atque ut eam nova accessione augerem petentibus, responderim, plane me apud animum meum constituisse, nunquam eas juveniles nugas, & luxuriantis ingenii foetum vel leviter attingere. Quod si recudere vellent, haud male eos facturos, si Erasmi Moriam, & Lipsii Somnium adjungerent, ne primus ego hoc seculo usurpavisse viderer id scripti genus, quod jam olim fuit à Graecis, Romanisque non inutiliter repertum, ut fictis nominibus publica temporum vitia tangerentur sine cujusquam noxa. Notissima sunt illa veterum, quae tamen recitare pretium operae est. Ait Phaedrus,

Suspicione si quis errabit suâ,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam, & mores hominum ostendere.

Item Querulus Prologo;

In ludis autem, ac dictis antiquam nobis veniam exposcimus.

Nemo

Nemo sibimet arbitretur dici, quod nos populo dicimus:
Neque propriam sibimet caussam constituat communi ex joco.

Est & Persii illud de Horatio;

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Dicit, & admissus circum praecordia ludit.

Ac postremo alius ait,

Hunc servare modum nostri didicêre libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.

Et *Lipsius* quidem in Criticos duntaxat jocatus est. Caeterum *Erasmus*, quem imitari cupiebam; cum omnes Eruditorum familias pervaderet, ordinem etiam Theologicum, quem apprime eruditio honestat, non praeteriit. Nuperrime autem inter ipsos Theologiae Professores *Eilbardus Lubinus* Rostochii, in Theologos Satyram scripsit, ut alios non referam, qui versati in eodem genere fuerunt. Illud sane haud jucundum mihi est, quod, cum libri mei de Republica Hebraea, Deo propitio, satis cupidum, & gratum Lectorem ubique habuerint, tamen haec jocularia nostra multo magis in omnium manibus versentur, etiam foris, atque apud exteros. Quoniam autem scripta haec semel jam publici juris facta sunt, & in manu mea positum non est, ne vel apud nostros, vel apud Romanos, Gallosque recudantur, optimum fortasse esset, ea à me recognosci, & emendari, ut non tantum mutarentur ea loca, quae supra retractavi, sed etiam ut multa alia delerentur, quae calor styli, ac juventutis impetus, &, quod praecipuum est, poëtarum licentia dictaverunt. Video autem caetera, quae adnotata a vobis sunt, Reverendi Viri, ad duo capita posse referri. Quaedam enim ejusmodi sunt, ut in totum ordinem vestrum, & in ipsam Theologiam dicta existimentur. Reliqua aperte quidem ad degeneres, & pravos pertinent, sed asperiora sunt. Quae prioris generis sunt, restringere, ac arctis repagulis limitare: posteriora delere ubertim, & obliterare, atque, ut Epistola vestra suadet, *banc severitatem in proprios foetus exercere* paratus sum. Sed nec recuso, adlocutionem novam adjicere ad Lectorem, eumque de his, & aliis id genus, quae omisimus, aut mutavimus, monere; atque sic deinde omnia Ecclesiae, & iis, quibus convenit, communicata in lucem hominum edere. Quod si vero fuerit insuper adhuc quispiam, cujus ex animo nondum sublatus omnis scrupulus sit, is ad me privatim adeat, ac fraterne me compellet.

 Dabo

Dabo operam etiam, atque etiam, ut non ante a me abeat, quam abunde satis sibi factum esse dixerit. Ad hæc ego libenter procedam, etsi sunt sane multa, quae me excusent. Nam & Satyra ante annos octo, commentatio autem Rerum Judaicarum prodiit ante tres annos, cum nondum admissus ad Ecclesiae sacra essem. Admissus deinde sum rite per legitimos tramites, & quidem post Nationalem Synodum, atque in ea urbe, ubi publico munere per novem annos functus sum. Deliberatum de tota re fuit in Senatu Ecclesiastico, ejusque nomine duo delegati Viri Reverendi, & Spectatissimi ad me venerunt, quibus ego satisfeci. Postquam satisfactum esset, leges Ecclesiae suscepi, sed in futurum nempe, non retro. Praeclaram juris constitutionem nobis reliquerunt Imperatores Theodosius, & Valentinianus, quam ex ipsa aequitate, & natura profectam omnia tribunalia receperunt, Leg. 7. Cod. de Legib. & Constit. *Leges, & constitutiones futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta praeterita revocari: nisi nominatim & de praeterito tempore, & adhuc pendentibus negotiis cautum sit.* Possum & illud vere dicere, fuisse me in eorum numero, qui consilia sua conferre ad Ecclesiæ, & Reipublicae stabilitatem studuerunt. Equidem oneris aliquid vobis imponere, Viri Reverendi, nec possum, nec debeo. Sed tamen, quod sine molestia vestra fiat, inspicere vos cuperem praefationem meam librorum de Rep. Hebraea, qua ante tres annos allocutus sum Bataviæ ordines. Dixi illic, *Rempublicam nostram ad summum evectam esse iisdem caussis, quibus aucta, & stabilita est Hebraea Respublica, cujus omne praesidium fuit in Sancti populi virtute bellica, inque mutua concordia, & in communibus sacris.* Addidi, *fractas esse vehementer illius Reipublicae vires, cum Hieroboamus, homo improba dominandi flagitia edoctus, decem tribus in partes suas abduxit, &, ne concordia rediret, veterem, rectamque religionem novitate quadam, & futili commento interpolavit.* Idem autem ordinibus esse providendum moneo, *ne per eam, quae super religione nuper erat recens excitata, dissensionem labefactaretur Respublica haec, quae Dei benignitate, atque invictissimi Principis auspiciis, & virtute Ordinum adeo nunc potens esset, ut nihil hostes nisi de magnitudine ejus quererentur.* Mox in ipso opere, in Lib. 1. cap. 15. perniciosas illas Hieroboami artes diligenter executus sum; & in lemmate ipsius capitis aperta admodum sunt verba hæc: *Religionum, sacrorumque mutatio, quoddam flagitiosae dominationis arcanum.*

De

De Juliani lusu in Caesares Romanos possum dicere, ut antea coram respondi, Viri Reverendi, esse id scriptum ideo a me primae editioni adjunctum, propterea quod jocosi argumenti erat, neque me per imprudentiam cogitasse, id reprehendi a quoquam posse. Itaque mox statim, cum recudi Satyram intellexissem, auctor fui, ut Caesares illos omitterent Typographi, atque ut *Erasmi* Moriam, & *Lipsii* Somnium subjicerent. Caeterum ad rem ipsam quod attinet, testor vestram æquanimitatem, nihil in praefatione ejus libri me dixisse, quod pietatem laederet, multisque cautionibus, quae illic appositae sunt, provisum a me esse, ne quis id agi existimaret. Equidem ego, cum de integro vertissem Juliani libellum, a clarissimo Senatore *Carolo Cantoclaro* olim editum versumque, in quo Imperator ille vitia Romanorum principum, hominum Gentilium, perstrinxerat: quaedam ea occasione dixi de virtutibus ejus civilibus, sed nempe eadem omnia, quae *Petrus Martinius Navarrus*, & *Johannes Leunclavius*, Viri Eruditissimi, & pii, ante me dixerant, prolixa uterque dissertatione. Et quidem illi viri non ita sollicite operam dederunt, quemadmodum ego, ut impietatem ejus damnarent. Pag. 10. dico, *in omni negotio apprime pulcrum esse, res natura sua dissociatas secernere, &, singula, uti per se sunt, intueri.* Res dissociatae sunt virtutes civiles, quae in Ethnicis, & Paganis quoque sunt positae, & pietas Christiana, quae in illos non cadit. Dein pag. 8. *Non committam equidem, ut, quod omnes merito reprehensione dignum censent, id probare ullo pacto videar. Scio enim, & doleo, fuisse illum religionis nostrae, cui semel sese addixerat, desertorem; & hostem. Turpe omnino facinus, & furiarum ultricibus poenis mulctandum.* Sequitur alia cautio pag. 9. *sed ea res, etsi illum è sanctissima Christianorum gente expungit, interque prophanos locat paganosque, tamen non efficit, ut propterea maximis Principibus, qui sacra nostra contempserunt, adjungi non possit.* Quare non dico, eum cum Christianis, neque cum Constantino, sed *cum caeteris Ethnicis comparari posse, qui religionis nostrae hostes fuerunt.* Et evidentius pag. 23. *Id modo agimus, ut eum cum caeteris Principibus, hominibus paganis, & Gentilibus, componamus.* In toto Juliani libello nihil est, quod ad Christianos pertineat. Uno tamen loco, cum tria, aut quatuor verba ad opprobrium religionis nostrae facere videbantur, statim in margine pag. 108. illud annotavi, *verba abominandae impietatis plena, & pagano digna*

digna homine. Tum & in ipsa praefatione manifestum est illud, quod dixi, *Enimvero ille universi conditor, & rector Deus, cum ex tanta mortalium, qui ubique per orbem tunc erant, multitudine perpauci quidam salutarem illam lucem, quae a Christi vultu nobis affulget, sequerentur, tamen multa exstare voluit illustria documenta, ex quibus disceremus omni loco nasci posse virtutem.* Jam, quae in virtutibus ejus numeravi, ista sunt: contemptio imperii, ad quod invitus, ac dolens accessit. fortitudo bellica, qua Germanos, Persasque, invictos antea, devicit. Eruditio, quae rara in bellatore. Castitas, & continentia, paucorum Regum virtus. Tum moderatio animi, qua Antiochensibus, à quibus erat lacessitus, pepercit, cum perdere eos poterat. De his politicis virtutibus certissima illa sunt, & omnino firmiter credi oportet, quae praeclare relata à vobis sunt, Reverendi Viri, ex Augustini scriptis, *esse haec opera, quae videntur bona, sine fide Christi, & non esse bona, quia non referuntur ad eum finem; ex quo sunt bona.* Item, *quadam indole animi delectare illas Ethnicorum virtutes, ut non libenter illas damnemus: sed quid coram judicio Dei sit peccatum, non aliunde, nisi ex ejus verbo discendum esse. In Ethnicis fuisse dona Dei, cum non ipsi, sed Deus in ipsis ista sit operatus.* Trajanus, ac Diocletianus persecutores, atque acerrimi hostes Christianorum fuerunt. sed tamen optimos Principes, & summis virtutibus politicis praeditos certum est. quare & in codice Justiniani nullas fere leges ita aequitate, & justitia insigni temperatas videmus, ut illae sunt, quae auctorem habent Diocletianum. Id quod a multis Juris interpretibus observatum est. Porro id candor jubet, ut in Gentilibus, quorum vitia odimus, haec dona Dei amemus. *Virtutis ea vis est*, inquit ille, *ut etiam in hoste posita nos delectet.* Et eadem mente D. Hieronymus: *Nec bonis*, inquit, *adversariorum, si honestum quid habuerint, detrahendum est, nec amicorum laudanda sunt vitia: unumquodque non personarum, sed rerum pondere judicandum est.* Et rursus, *contentiosum inter se funem ducunt amatores quorundam, obtrectatoresque, ita ut nihil medium appetant, nec servent modum, sed totum hominem aut probent, aut improbent. Ego libentius piam rusticitatem, quam doctam blasphemiam eligam.* Atque hoc illud est, quod de Graecis patribus retuli. Cum enim Constantinus, Princeps alioqui nunquam satis laudandus, vitia quaedam habuerit, quæ boni Principis famam deturparent, illi

illi penitus haec cernere non potuerunt. Neque vero primus ego id dixi, sed verborum meorum testem luculentum, & omni exceptione majorem adducere possum D. *Theodorum Bezam*, qui hoc ipsum in Græcis patribus, & eodem modo culpavit. Illud autem negari non potest, me eosdem illos Patres ornavisse debita laude, pag. 4. *Ego plurimis maximisque argumentis esse illos excellenti, & divina virtute viros judico.*

Caeterum non diffiteor, me in toto illo argumento tractando nimis operosum fuisse, & grandiore oratione exuberasse. Itaque verè scribitis, Viri Reverendi, *non fuisse haec talia tam Hyberbolicè extollenda, sed cogitandum, gentes multis suis actionibus obfuscasse splendorem politicae probitatis: ut, quae splendebant quadam claritate, eae evanuerint postea naturali vanitate.* Sed hoc vitium in me, & in plerisque litteratoribus agnosco. Quoties aliquid, quod placuit, asserere incipimus, non ante finem facimus, quam omnes dicendi vires, atque omnia Rhetorum loca exhauserimus.

Judicium vestrum, Reverendi Domini, de Libris meis de Republica Hebraea; *quos publici saporis non esse, & in quibus gratos vos suspicere cognitionem linguarum, & Antiquitatis Judaicae*, significatis, mirè jucundum mihi, & honorificum est. Ac pro ea re ingentes vobis gratias habeo. In sententia mea de Melchisedeco probanda rursus agnosco solenne vitium litteratorum, quod nimis fortasse magnifice, & animose me extulerim, ac paullo acrius quaedam dixerim adversus tot clarissimos, eruditissimosque viros, quibus diversa placuit opinio. Itaque ea omnia, quae ejusmodi sunt, ut modestiae temperamentum absit, in iterata editione delebo. Athanasium, cujus est inter Patres illustris sanctitas, & eruditio, veneror, aestimoque. Sed sententia ejus, quam retuli, non tantum ab omni SS. Scripturae auctoritate, sed etiam a recta ratione abhorret. Etenim, ut pag. 416. notavi, *Melchisedecum quendam fingit, cujus imprecationibus effectum sit, ut terra ima dehisceret, patremque illius, & cunctos absorberet consanguineos. Atque hanc caussam esse ait, cur eum Apostolus fuisse sine parentibus, & sine genere dicat.* Haec & fabulosa esse, & sine injuria reprehendi posse existimavi. Quod ad ipsam quaestionem, & ad sententiam meam pertinet, non puto, in ea quidquam reperiri, quod sit contra Analogiam fidei, contraque pietatem. Quin & argumenta omnia, quibus

usus sum, epistolam ad Hebraeos juvant, roborantque; atque insuper aeternam Domini nostri, Servatorisque Jesu Christi Deitatem adserunt. Tum & quaestio haec penitus est Historica, neque ad capita fidei, aut religionis Christianae referri potest. In his autem, & similibus libera semper eruditorum judicia fuerunt. Eaque res comprobari exemplis potest plurimorum, qui de Religione Reformata bene praeclareque meriti fuerunt. Et potest haec videri privata quaedam, & singularis opinio. Itaque pag. 425. addidi, *Quae de Melchisedeco diximus, si non omnino certa, at verisimilia tamen sunt. neque aliter quaestionem hanc, quae mere Historica est, decidimus.* Quod si tamen Ecclesia ferendam non esse hanc sententiam, sed SS. Scripturae, & doctrinae Christianae contrariam statuerit, sanctioribus, & melioribus suffragiis cedam.

Quod pag. 525. scripsi, *Quae in universum plebs Israëlitarum credere necesse habuit, ea ferme istiusmodi sunt, Dei virtute res posse maximas, & admirandas perfici: certa esse illius promissa: colendum illum non vultu, & fronte, quibus simulatio facillime sustinetur, sed animi obsequio: eam gloriam, eas opes esse pulcherrimas.* non eo pertinent, ut doceam, hac fide Israëlitas perduci potuisse ad aeternam beatitudinem. Omnino enim Christi virtute, & meritis id eos obtinuisse significavi pag. 517. sed cum summum hoc bonum nemo quisquam acquirat, nisi per fidem in Christum, disputavi eo capite ultimo, utrum populus Judaicus,(qui ad Galat. cap. 4. vs. 1. 2. 3. *infans fuisse, & sub elementis vixisse* dicitur) servatus sit per suam in Christum fidem, an vero per fidem Patriarcharum, quia *infans*, & νήπιος dicitur ab Apostolo. pag. 518. *quia Patriarchae Messiam mente intuiti sunt, & hanc foederis promissionem acceperunt, Ero Deus vester, & posteritatis vestrae. ejus autem foederis sponsorem fuisse Messiam, qui propterea dicitur Angelus foederis.* pag. 519. Atque id similitudine ab infantibus nostris ducta explicui, qui, si moriantur, salutis aeternae participes sunt, quia in foedere sunt, & per fidem, non suam, sed parentum. Unde & pag. 519. & 520. *certum esse addo, liberos, qui nati ex altero parente impio sunt, sanctos tamen esse propter alterius fidem.* Postquam disputandi caussa haec proposui, adjicio non necesse esse ad ista confugere. populum enim Israëliticum credidisse. Dico autem fidem in eo fuisse duplicem. Primò generalem quandam, *qua crederet Dei virtute res maximas posse effici: certa esse*

esse ejus promissa &c. pag. 525. Hanc autem fidem *non posse certa definitione comprehendi*, *quoniam latissime patet*: *& male eos facere*, *qui semper & ubique de definitionibus solliciti sunt.* pag. 525. quas *definitiones* mox *formulas* appello, ad imitationem M. Tullii pag. 526. Hanc autem fidem *improprie fidem* esse, & potius *fiduciam*, atque *obsequium* fuisse, cui contraria *sit contumacia*, & *inobsequens affectus.* pag. 527. & 528. Tum & de hac re agere Apostolum in Epist. ad Hebr. cap. 3. v 9. & 10. & 18. & cap. 4. vs. 2.

Porro quoniam hac fide generali, quae in universum virtuti, & potentiae divinae adhibetur, non potuit populus Israëliticus pervenire ad coelestem, & aeternam vitam, tandem pag. 532. & 533. & seq. addo, *plebem piorum Israëlitarum olim etiam in Christum credidisse*, *atque hac ipsa via salutem ei obtigisse* : *idque paucis quidem*, *sed tamen certissimis testimoniis posse demonstrari.* In quam rem loca illustria recitavi ex cap. 4. Johann. ubi de muliere Samaritana agitur, atque ex cap. 11. Epist. ad Hebr. itemque ex 1 Epist. ad Cor. cap. 10. v. 3. & 4. Haec pag. 533. usque ad finem libri. Quoniam autem difficultas moveri poterat ex 2 Epist. ad Cor. cap. 3. v. 13. ubi dicitur, *Mosen imposuisse velamen faciei suae*, *ne intuerentur filii Israël finem ejus*, *quod abolетur*, *id est*, *legis* : ex quo consequi videbatur, populum Israëliticum nihil cognitum, aut perceptum habuisse de Christo, qui cap. 10. ad Rom. vs. 4. appellatur *finis legis*: dico tandem pag. 537. *Hanc de Christo cognitionem*, *fidemque in merita ejus*, *contigisse populo Israelitico*, *non ex lege*, *cujus finem ignorabat*, *sed ex vaticiniis Prophetarum.* Haec est simplicissima summa eorum, quae in illo capite dixi. &, si quid non satis explicatum apertè est, efficiam in secunda editione, ut nemo mentem meam ignorare possit. Quae cum ita sunt, verba illa pag. 525. *quae in universum plebs Israëlitarum credere necesse habuit*, *ea ferme ejusmodi sunt*, *Dei virtute res posse maximas perfici* : *certa esse illius promissa*: *colendum illum animi obsequio* : scrupulum non habent. Sed tamen ut magis satisfiat omnibus, cupio in fine ejus loci illud addi cautionis caussa pag. 532. *Satis diximus de fide*, *quam in universum Dei verbis commodare vetus Hebraeorum debuit populus. Quae quidem fides est ejusmodi*, *ut obtineri per eam aeterna beatitudo nequiverit. Nunc tandem*, *quod caput rei erat*, *etiam illud dicimus*, *plebem &c.*

Quod autem pag. 526. de *formulis* dixi, intelligi volui de

definitionibus non omnium rerum, sed earum, quae certis limitibus claudi possunt. Ajo enim, *Quaedam haud recte limitantur, quia ita rerum indoles fert.* pag. 525. & rursus, *doctores umbraticos saepe in arctum desilire*, non qui quaedam, sed *qui omnia in formulas*, hoc est, definitiones Logicas, *includunt.* At de formulis catecheticis, & aliis, quae ritè ab Ecclesia receptae sunt, nunquam id sensi. Atque omnino vera esse agnosco, & profiteor, quae de confessione Ecclesiarum, & Catechismo, deque solennibus, & publico consensu, approbatis fidei formulis a vobis, Viri Reverendi, rectissime, & eruditissime ex antiquae Ecclesiae historia, atque ex sanctis Patribus annotata sunt. Etsi enim non aliam licet agnoscere regulam veritatis, quam sacras litteras, divinitus inspiratas, tamen cum ex iisdem fontibus haeretici perperam detortis, perniciosarum opinionum rivos hauriant; ut arctioribus repagulis noxia curiositas compescatur, magna ratio suadet, ne cui fas sit ab his Ecclesiae formulis recedere, priusquam correctio earum facta ab illis fuerit, quibus commissa sacrorum cura est.

Puto me satis explicuisse, quo animo haec, de formulis quae scripsi, accipienda sint. Quod si adhuc aliquem offendere is locus potest, libens eum totum omittam in iterata editione.

Sed haec, quae attigi, video fuisse longiora, quam fortassis occupationes vestrae, Viri Reverendi, ferant. Quare finem facio, Deumque optimum maximum rogo, uti incolumes vos servet, vestrisque conatibus Ecclesiam, & pios omnes benignè tueatur. Valete, Viri Reverendi. Lugd. Bat. pridie Kal. Aug. 1620.

EPISTOLA XXIX.
PETRUS CUNAEUS
D. Apollonio Scotto
S. D.

Hagam.

QUi antea lentum nomen semper fui, nunc id vitii, emendandum censeo, Senator Amplissime. Itaque *Wesenbecium* tuum, qua fieri potuit celeritate lustratum perlectumque reddo tibi, & gratias, uti decet, ago maximas. Cupiebam inspicere eum autorem, propterea, quod pluri-

rimi

rimi, a me efflagitaverant, ut * . . . . . Ita cum Demea Terentii Plebem paulatim primatum facio meam. Et bene procedit. Existimo posse te apud D. *Honertium* pro ea, qua vales, autoritate, illud efficere, ut ad vacuam hanc juris professionem vocetur quispiam, qui & muneri illi, & Academiae conciliet dignitatem. Incredibile dictu est, quanti intersit, aliquem in ea quoque parte antecessorem esse moribus, fama, annis, & gravitate spectabilem, qui juvenes, prima elementorum spatia ingredientes, ita ducat, atque ita eorum animos eruditionis amore inflammet, ne plerique, antequam ad digesta, & ad codicem pervenerint, studiorum desertores fiant. Non satis est ingenium, magnarumque rerum promissio, aut ostentatoriae cujusdam eruditiunculae laus, quae in juvene saepe intra unum aut alterum annum, velut in herba vel flore praecepta, ad nullam certam aut solidam pervenit frugem. Fidemque, autoritatem & reverentiam facit aetas, & testata publicis monumentis indoles industriae, atque insuper quaedam a rebus externis commendatio. Obsecro itaque te, Senator amplissime, da hoc Academiae, seculoque & bono publico, ut intercessione tua consilioque Jurisprudentia nostra, cujus tu primarium decus & lumen es, ornetur, & stabiliatur, quae hac labe temporum, ita strata atque perculsa jacet, praedicetur ut ab omnibus, ostentandi, credo, gratia, a paucis intelligatur. Vale, Vir Amplissime, & me ama. Lugd. Bat. 21. Januarii. 1620.

* Hic quidam versus inducti erant, ita ut vix legi possent. Sed ex quibusdam verbis collegi, egisse eum de explicanda extra ordinem juris aliqua materia, ut ita conciliaret auditorum animos.

EPISTOLA XXX.

PETRUS CUNAEUS

D. Apollonio Scotto

S. D.

Hagam.

ETsi existimo, Vir Amplissime, nondum ex animo tuo excidisse, quae te novissime rogabam, tamen quia ordinem nostrum ornari apprime cupio, iterum a te etiam atque etiam petendum censui, ut de *Catsio* D. *Honertium* commonefacias. Non videor de re tanta nimium esse solicitus,

licitus, & si id effectum fuerit, habebit profecto quod tibi imputet Academia. Excitavit me iterum D. *Honertius*, ut commentationes meas de Causis juris & facti evulgarem, in quo paria tecum fecit. Quare capessenda ea cura erit, praesertim nunc, postquam consedisse intelligo indignationem ordinis sacri. Ex quo enim Leydam redii, relatum mihi est, bene honesteque in Synodo judicatum de me esse, neque opus videri, ut dedita opera scriptum aliquod concinnetur, sed satis id fore, si tunc, cum res feret, & cum criticum aliquid aut literarium a me edetur, bona occasione & in transitu aliquantulum lenivero invidiam, ex juvenilibus jocis natam. Id quod sane facturum me, ita ut opus videbitur, promisi. Sed si mihi credis, Vir amplissime, proximis his septem annis nihil literarium a me prodibit. Quoniam enim semel jam totum hoc negotium arbitrio judicioque meo relictum est, nimis promptum erit aliquid identidem causari, quod me, velut magis necessarium, occupet, & impediat. Interim iras omnes tempus franget, & omnino, ut in ipsa Satyra multo ante divinavi,

Hi motus animorum, atque haec certamina tanta
Pulveris exigui jactu compressa quiescent.

Vale, vir amplissime, & me, ut semper fecisti, porro ama. Lugd. Bat. 5. August. 1621.

EPISTOLA XXXI.
APOLLONIUS SCOTTUS S. D.
D. Petro Cunaeo.

Leidam.

NAE tu festivus homo es, Doctissime Cunaee, qui cum unis in litteris nescio quod commissum, vel potius omissum purgas, beasti me binis. Nihil enim jucundius mihi accidere potest litterario hoc tuo alloquio. Sed scin quam crasse a te peccatum sit? ita quidem, ut meos tui Rhadamanti oculos fefellerit, nisi monuisses. Dum enim manum amicissimam illam tuam etiam ex inscriptione nosco, securus nomen adscriptum nec ne sit, in avidissimam lectionem totus effusus sum. Sed scio quid te in fraudem egerit. Belgicum morem ac stylum, Romana, qua polles, Eloquentia absolvisti. itaque quod ex illo subscribi solet, in fronte adscriptum nomen facile existimasti. quae sane

sane negligentia non est, sed paratissimi potius ingenii indicium, cujus fiducia ne relegere quidem scripta soles.

Ergo ita ne rursum pecces, Doctissime rerum,
Dragma tuis pennis ponderis adde mei.

Adjunxisti elegantissimam gravissimamque * orationem, in qua quod nihil meo dignum judicio autumas, rem dixisses, si eam supra captum meum hominis semipagani judicasses. Non modo non offendor, sed etiam gaudeo & delector deliciis tuis, qui amore mei betam sapere vis sine vino, & pipere: ipse autem ex tuo captu, qui nunquam te ipsum non soles vincere, me putasti judicaturum. Sed meae quidem res eo sunt loco, ut vestram limatissimam dicendi copiam vix satis admirari possim. Sed satis nugarum est. Quod superest de quaestore stationis Lugdunensis habeo gratiam, & in negotiis tuis, ubi potero, referam. D. *Honerdium* aliquoties de eo, quod voluisti conveni, etiam cum nuper iter Lugdunum pararet. Itaque miror quid in causa fuerit, quo minus dicta facta dederit. Is nunc febri tertiana laborat. Quare morbo insuper & funere natarum maximae occupatum semel tantum, ex quo domum rediit, invisere datum est, & quidem non sine arbitris. Alioqui non praetermisissem, quid de te actum esset percunctari. Neque committam quin hoc etiam die, vel occasione prima cum eo loquar. profecto ut ejus viri erga te animum perspectum habeo, recipere ausim, quemadmodum mea in te commendando diligentia nunquam languescet, ita ejus auctoritatem nunquam in te augendo tibi defuturam. Bene vale, vir clarissime, cum lectissima uxore tua. Haga-Comitis 24. Febr. 1625.

* Intelligit orationem habitam VIII. Febr. hujus anni, cum Rectoris munere abiret. Quae hodie secundum inter ejus Orationes locum habet.

EPISTOLA XXXII.
PETRUS CUNAEUS
D. Apollonio Scotto.

Hagam.

Vir amplissime, venit ad te *Conradus Merckinius*, Emmerikanae nuper pastor, dum illic Euangelium ex melioris nostrae doctrinae praeceptis passus est praedicari Elector Brandeburgicus. Nunc munere vacat, sed Ordinum

Foederatorum stipendiis, ut ante, fruitur. Is, cum agebatur his diebus de ministro quodam verbi divini in Ecclesiam Hagiensem adsciscendo, nominatus est cum paucis aliis, quorum nomina offerentur Societati Hagiensi, quam sic appellant, cujus pars est supremus vester Senatus Juridicus. Vir est integerrimus fidissimusque, Graece & Hebraice eruditus, omninoque iis instructus artibus, quas Ecclesiae salus & utilitas requirunt. Confidit autem tua commendatione multum te adjuvari posse, ut munus publicum in ea Ecclesia consequatur. Ad eam rem, ut operam tuam, Vir Amplissime, flagitarem, effecit & virtus ejus, & amicitia atque consuetudo, quae parentibus meis cum optima ejus uxore & cum ejusdem patre fuit. Equidem fore illud spondeo, ut quidquid in hac re ei commodaveris, id homini optime merenti & ecclesiae ac reip. studiosissimo tribuisse videaris. Vale, vir amplissime. Lugd. Bat. 16. Febr. 1616.

EPISTOLA XXXIII.

PETRUS CUNAEUS. S. D.

Amplissimo Apollonio Scotto.

VIr amplissime. Cum *Gronovius* vester coram saepe verbis ac postremo etiam literis me suis obnixe rogaverit, ut si quas haberem *Casauboni* ad me literas, eas ad se transmitterem, ad editionem omnium, quas conquirere ab amicis possit, instruendam. Ego, etsi nusquam ejus instituti aliis autor fuerim, ac contra nunc etiam existimem amicorum familiares literas premi, quam evulgari, satius esse; tamen quoniam inceptum ille suum urget, ac pene perfecit, facile passus sum, me inter eos quoque conspici, qui in notitiam pervenerint viri incomparabilis. Caeterum cum unam ejusdem epistolam, in qua inerant multa τοῦ μακαρίτου erga me amoris documenta, nunquam a patritio quodam Hamburgensi, cui eam dederem, receperim, alteram autem nescio quis casus mihi abstulerit, hanc, quae sola mihi superest, tibi mitto, ut eam a te *Gronovius* accipiat, atque tibi reddat. Rogo te etiam atque etiam, summe Senator, ut istud, quidquid est officii, mihi impertias, neve id tibi molestum sit. Scis non deesse, neque defuturum tibi unquam, cui mandes, atque etiam imperes, si quid sit, quod fieri a me posse credideris; Respondi etiam

ei-

eidem *Gronovio* ad quaestionem, quam ex l. *contractus*, 23. ff. de reg. jur. mihi proposuerat; hortatusque eundem sum, ut indolem praeclaram ac literis abunde excultam, ad leges nostras & ad juris cognitionem transderet, eique curae totum sese impenderet serio ac bona fide. non verebor iterum a te petere, ut ejus rei causa eum ad te voces, atque ut haec quae mitto, a te accipiat. Vale, vir amplissime, cum lectissima matrona, uxore tua, ac cum liberis, meque, ut soles, porro ama. Lugduni Batavorum, 21. Julii 1638.

EPISTOLA XXXIV.
PETRUS CUNAEUS
D. Simoni Scotto. S. D.

CUm dubitarem, vir praestantissime, utrum in Batavia nunc, an in Zelandia esses, binas dedi literas, sed eodem fere exemplo, alteras ad fratrem tuum Senatorem, has vero ad te. Non enim praetermittere poteram, quin statim ad te perscriberem, quae te scire permagni referebat. *Gomari* mentem coram tibi nuper exposui. Quippe (quod meministi) significaverat ille mihi, quoniam huc usque frustra cum luctuoso Academiae fato conflictatus esset, tandem se manum tollere & cedere velle. Haec ille mihi candide, ut solet, & aperte. Nunc illud addendum est, quod maxime huc spectat . . . . Se interim nihilo minus omnia clam habiturum, neque metuendum, ne res vulgetur. Haec tibi scribenda, vir summe, existimavi, ut quod in rem est, & facto opus videbitur, prudenter & sedulo facias. Equidem certus sum, initia ista vestra non aliunde majus incrementum capere posse, quam ab illo viro, cujus & nomen diu huic scholae salutare fuit, & eruditio apud omnes clara est & illustris. Quod si ea occasio, cujus magnum momentum nescio quo pacto in celeritate positum nunc est, praetereat, frustra postea quaeretur. Vale. Lugd. Bat. XV. Januarii CIↃIↃCXI.

Agit haec epistola, lacunis quibusdam abrupta, de migratione *Gomari* in Medioburgensem Scholam & Ecclesiam, quo hoc anno concessit, & mansit ad annum CIↃIↃCXIV. *Simon* vero *Scottus* fuit Medioburgensi civitati ab actis, & ad Synodum Dordracenam postea legatus, vide Acta Synodi pag. 7. in fol. & *Halesii* Epistol. 11. nuper a Cl. *Moshemio* editam pag. 294.

EPISTOLA XXXV.
ELANDUS SANTENUS
Petro Cunaeo S. P. D.

Leidam.

Καὶ σὺ φίλων ἄριστε ubi es? vel quis es? ubi reliqui, ni fallor, & qui ſoles. En me, quem latere fortaſſis exiſtimas, erumpo, &, quod debui, ultro te appello. Impulit animus, qui, qualis erga te ſit, jamdudum noſti. Nihil amori noſtro vel abſentia, vel taciturnitas detraxerit, confido. Solidus enim ille & firmus eſt, in nobis praeſertim, qui liberaliora illa litterarum ſtudia ὁμοθυμαδὸν exercemus, & ſupra communem partem proculdubio hac in re ſapimus, ἵνα θυμὸν ἔχοντε. Habe, aliquid mei. Aureliis ſum, cum *Fabiano* noſtro vivo. Ego quamplurimum diſceſſurus, ille haerere aliquantum ſtatuit. Et *Vitellius* hic, & *Beinhem* & *Donenborch*, aliique multi. Dicam libere quod ſentio. Diſplicent mihi & vita & mores noſtrorum, quibuſcum (non bonos, non modeſtos tango) niſi compotes, colludas &, ut parum ſani ſolent, diſcurras, nullus, id eſt nihili es. Diſcedo, inquam, & cum ratione inſanienti turbae me ſubduco. Burdegalam tendo. Scio quid dicas, inter mercatores? & inſtabiles fortunae rota? Audi, mi vir, Divae meae ibi, imo dimidium mei, ne mirare: vocant me illae, & ad viam, ex qua exorbitavi nimium diu, revocant. hiberna ibi ponam, interim de certa ſtatione apud me diſponam. Scis quomodo ſtatueram vivere, Tholoſae videlicet. Autor mihi mutandae ſententiae Doctiſſimus *Caſaubonus*. Barbara ibi gens, & in religionem noſtram vehemeus, parum abeſt quin dicam crudelis, jam revera abhorreo. Aliquam enim εὐσεβείας rationem habendam mihi eſſe cenſeo, quod ſi quiſquam mecum non ſenſit, nihil ſentit. Habes, ut intelligo, fratrem Burdegalis, tu ſi ad me quid dare velis, quod mihi gratiſſimum erit, fratri mitte, ego me amicitiae & familiaritati ipſius inſinuabo. πρωθύστερον aliquid addo, de morbo tuo ex Fabiano intellexi, profecto moerorem mihi incuſſit ille non mediocrem. attamen bene nunc ſpero, ſi tu ſpiras. Ego εὐεξίαν tibi ab AEſculapio precatus ſum. Vive & vale, mi Cunaee, ne in morte tua detrimentum aliquod ſentiat Reſpub. noſtra litteraria, quae enim non promittit iſta ingenii tui facilitas; iſtud in re difficili judicium? quod in viris ſi requiras, vix invenies. non in gratiam loquor, nec quod paraſiti

ſolent

ſolent coram blandior. Dico quod res eſt, & ut eſt auguror τά τ' ἐσσόμενα. τὰ σά, ſi Deus det vitam, teſtabuntur. Ego tibi eadem quae mihi precor. ἔῤῥωσο φίλη κεφαλή. & has ut animi mei teſtes infallibiles tecum depono. —— —— —— ἐμέθεν μεμνημένος ἤματα πάντα.

Ama me VI. Id. Decemb. CIↃ IↃXCV.

Fabianus te quam officioſiſſime ſalutari per me voluit.

EPISTOLA XXXVI.

ELANDUS SANTENUS

Petro Cunaeo S. P. D.

Leidam.

Litteras tuas & ſincerum in illis erga me affectum videre, bone Deus quam fuit mihi volupe! Non fallis, mi Cunaee, ut quidam ibi apud vos. Primis meis reſpondes, quid illi, quibus ego toties? ſilent & contemnunt, ni fallor, eſto, eſto. Majoris ego poſthac meas aeſtimabo, quam ut ad illos mittam, qui ſic ſentiunt: τηλȣ̃ φίλȣς ναίοντας οὐκ εἶναι φίλȣς. Ite ceſſatores, & venerabile illud amicitiae nomen ne temere ita uſurpate, quibus nihil minus in animo, quam amare. Ite inquam, nam defeciſtis, vel coram ſimulaſtis: οὐδεὶς γὰρ ἐραστής, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. Diſpariſſimus tu ab his, amice, quos noto. Litterae teſtantur dulce illud, quod adjungis, μελύδριον abunde confirmat, quod adeo me profecto affecit, ut etiam interiora tetigerit. Sic tua omnia, pura puta philtra, ut ita dicam, quibus vel ipſam invidiam in tui amorem trahas. Quod de valetudine parum firma ſcribis: nolim amplius. vulnus vulneri addis. Plus enim nimio Ampliſſimi *Lipſii* morte laeſus ſum: tibi ſi quid humanitus contingat, vereor ne mihi praeter humanitatem, hoc eſt hominem, aliquid. Habe hîc carmen morti illius inſcriptum. jejunum fateor, ſterile, ſiccum. Longe intra tuos ſpiritus. Quid tum? mitto tamen. In maerore effuſum, imo inter ipſas lachrymas, cum divinitatis illud lumen, quod in nobis maxime obſcurum, corporis & animi vires maxime occluſae. Si legis, quod ſpero facies, conatum proba: mihi ſufficiet, qui de effectu contra me ipſum judico. Tibi ſcriptum ſcito. quem ego *Lipſii* amantiſſimum jam ante cognovi. Placet? excitabor ad majora: diſplicet? poſthac cautius. Tibi bene ſit. Frater tuus deſeruit. Pote-

ris tuas per Delphenses meos mittere. Vale. & me ama. Burdigalis x. Kalend. Maji, ∞. ıↄc. vı. Est quod addam: Primum ut cessatores illos admoneas. Secundo, quod etiam per alios monui, hic tamen repetos, *Stochium* nostrum falli, qui per me litteras Aureliam mitti vult, cum nos in extremis oris Galliae simus, ubi vix ulla opportunitas est mittendi. potuisset commodius per nuntios ordinarios. apud nos nulli. Litterae apud me haerent. si serium quid in illis, mea culpa non est quo minus deferantur, qui omnes occasiones capto, sed frustra. mone illum quaeso ne tale quid amplius. ne ego in suspicionem falsi incidam. Illi, *Campio*, *Heinsio* (cujus amatorem, admiratoremque me nosti) & *Forestio*. S.P. offeras velim. Adde *Baudium*, si placet in occasione: illi enim hoc debeo, & agnosco, quod *Lipsio* innotuerim.

Πέτρῳ τῷ Κυναίῳ.

Ὦ ἑτάρων τριπόθατε, φίλον τρέφος Ἀθηναίας,
Εὖ μὲν ἔχων χαίρειν εὖ τῷ ἔχοντι φέρω·
Εὖ τῷ ἔχοντι φέρω χαίρειν πολὺ, οὔνομα ῥήσω,
Κυνεάδῃ περιπόλῳ Σάνθενος εὐαρέτων·
Σάνθενος ἀμέτροις εἱλιστομένος στεναχοῖσι,
Λιψιάδου στυγερὸν πότμον ὀδυρόμενος.
Λιψιάδου τῷ θυμὸς ἐμὸς ζωάγει ὀφέλλει
Τὸν δὴ γὰρ ἐκ σκοτέων λαμπρὸν ἐς ἦγε φάος.
Λιψιάδου τῷ τοῦτο μελύδριον ἄπνοος ἦκα
Πένθιμον, εὔδηλον σῆμα τ' ἐμῶν δὴ γόων.
Οὐδὲ μόνον μεο Λιψιάδου τόδ' ἐς αἶνον ἔγραψα,
Ἀλλὰ καὶ εἰς ἐρατὸν δῶρον ἐμῶν ἑτάρων·
Ὧν σὺ μὲν ὦ πανάριστε μούσης ἀρχηγὸς ἐσαιεὶ,
Μοῦνος ὅτι πολλῶν μακρὰν ἀπόντα φιλεῖς.
Χαῖρέ μοι· εὐθύμως τὸ φίλον λαβὲ δῶρον ἑταίρου,
Σμικρὸν ἐμᾶς μεγάλας μαρτύριον φιλίας.

Elandus Santenus.

EPISTOLA XXXVII.

FRANCISCUS JUNIUS

Petro Cunaeo.

Leovardiam.

S. Nihil mihi gratius accidet, mi Cuneae, quam si amicitiam hactenus inter nos contractam omnibus modis prosequamur & foveamus. Infido enim hoc seculo quid magis optabile, quam verae & sincerae amicitiae inter bonos

nos cultus? Hanc igitur ut bonis avibus inter nos jam ante aliquod tempus coepimus, ita per me ſpero non fiet ut interrumpatur. Idem de te quoque mihi ſpondeo. Quae de me praedicas in litteris tuis, omitto: τυφλῶται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον τὸ φιλοῦν. De quaeſtionibus, de quibus mecum diſputas, nonnihil tecum ago, & quidem paucis pro anguſtiâ temporis. Omiſſis autem iis, quae diſputationi tuae interſeris tanquam extra controverſiam poſita, prima ſic habet: An Adamus toto illo centum & triginta annorum ſpatio, (quo demum Geneſ. IV. dicitur genuiſſe Schethum) nullam aliam praeter Hebelum & Kajinum prolem ſuſceperit? Ut omittam vanas illas Judaeorum, quas recenſes, fabulas, variae ſunt hac de re magnorum virorum ſententiae, quorum alii affirmant Adamum interea temporis etiam alios liberos genuiſſe, alii negant. Tu à priorum partibus ſtas. Et ego quoque veriorem illorum, quam horum ſententiam ſtatuo, non ſolum quia tantam primis illis parentibus foecunditatem a Deo non fruſtra infuſam fuiſſe credo, verum etiam quia veritati divinae magis conſentaneam puto. Quum enim Kajin Geneſ. IV. 17. dicatur uxorem habuiſſe, ex qua amplam progenuerit ſobolem, eam certe uxorem aut Hebeli, aut Adami, aut alius alicujus ex Adami liberis filiam fuiſſe neceſſe eſt. Hebeli non fuiſſe, ſtatuunt omnes, quotquot me legiſſe memini, qui omnes uno ore aſſerunt Hebelum in coelibatu ſuo a fratre interfectum. Ergo aut Adami, aut alicujus ex aliis Adami liberis filia fuit. Horum utrumvis dicatur, evincitur, Adamum intra illud tempus alios praeter Hebelum & Kajinum habuiſſe liberos. Horum autem cur nulla in S. litteris mentio fiat rationem adfers non quidem ἄδοξον, ſed quae tamen ſola conjectura nititur. Ego vero hanc ſubeſſe cauſam arbitror, quia Spiritui Sancto minime fuit propoſitum omnia familiae Adami aut aliorum capita recenſere, ſed ea potiſſimum, ex quibus ſancti V. T. patres originem ſuam ducunt. Hinc enim fit, ut in hac ipſa Genealogia, etiamſi dicatur, Adamum poſt natum Schethum genuiſſe alios filios & filias, ſolius tamen Schethi nominatim, neglectis illis, fiat mentio, quia nempe ex ſolo Schetho oriundus erat Sanctus ille Noach, ad cujus hiſtoriam properat Spiritus Sanctus. In altera quaeſtione ſtatuo cum ſanioribus interpretibus, imaginem Adami, ad quam dicitur genitus fuiſſe Schethus, à Spiritu Sancto opponi imagini Dei, in qua conditus fuerat Adam, ut oſtendat Adamum poſt lapſum ſuum non ge-

F 2

genuisse liberos suos ad puram illam imaginem, ad quam creatus ipse fuerat, sed tantum ad impuram illam & conspurcatam, quam ipse ultro sibi & posteris suis justo Dei judicio acquisiverat. Haec sententia mihi, ut simplicissima & S. litteris optime consentire videtur, quare & in ea facile acquiesco. Si qua in re à me dissentias, gratum feceris, si amplius mecum agas. Biblia mea cum discedes aut ad me remitti velim, aut *D. Sibrando* tradi, qui plures habet à me libros, cum quibus & illa remittere ad me non dedignabitur. Dono tibi darem, si alia scirem mihi venalia. Sed nunc servare cogor mihi. Vale, mi Cunaee, in Domino, qui secundet iter tuum ex animi tui & mei sententia. Leidae, si placet, salutabis plurimum *D. Gomarum* & *Trelcatium*; Leovardiae materteram tuam cum Sorore illius. Ex ruderibus arcis Groninganae 13. Augusti 1607. st. v.

Frankeram si revertaris, *D. Sibrandum* meo nomine salutes rogo, & indices, non opus esse, ut de Ecclesia Anloënsi amplius sit sollicitus. Salutabis, si placet, & notos omnes, praesertim vero *D. Jacobum ad Portum*.

Hic est *Franciscus Junius*, *Johannis Casimiri* filius, *Francisci* Theologi nepos, Juris Professor & deinde Senator Groninganus. vide ejus vitam inter Professores Groninganos. pag. 224.

EPISTOLA XXXVIII.

JOHANNES DRUSIUS

Petri Cunaeo

שלוכך, יכגא ־לחרא.

Leovardiam.

LEctis literis tuis, juvenum ornatissime, animum affectus mei flumine aestuantem cohibere non potui, quin quamprimum tibi responderem. Animadverto enim me à te nimium in illis extolli: & hoc quid si velit, non plane perspicio. Credamne εἰρωνικῶς te ויגל דרך סני נהור esse locutum, & me indignissimum tantis laudibus irrisisse? Istud credere benevolentia tua, quam saepe mihi declarasti, cum hîc praesens adesses, non patitur. Quin omnia benignissime interpretanda, & in optimam partem rapienda docet. Igitur non tantum quicquid scripsisti, boni consulo: sed gratias etiam quam possum maximas ago, quod χρύσεα

χαλ-

χαλκέων commutaveris, hoc eſt, eruditam epiſtolam pro ineruditâ repoſueris. Parentes mei hodierno die Sabbathi in Hollandiam profecti ſunt, ut ibi interſint nuptiis. Lugduno huc ſex ſtudioſi advenerunt: quinque nimi. Galli, & unus Hiſpanus. Vale, & commenda me iterum atque iterum avunculo tuo, ſcripſit celerrime,

Joh. Druſius Junior,

האוהב אותך בלב שלם ותמים ובוחר
באהבתך באמת ולא בערמה

EPISTOLA XXXIX.

JOHANNES DRUSIUS J. FIL.

Petro Cunaeo.

Leidam.

Literae tuae, amicorum intime, *Lugduno* ad me Franekeram perlatae ſunt xxx. Martii, ſtylo veteri: & non minus gratae fuerunt, quam quae xxvii. ejuſdem menſis ab *Ambroſio Regemortero*, juvene crudito & honeſto, mihi tradebantur. Quin ideo gratiores tuas fuiſſe ſcito, quia in calce earum, nonnulla proponuntur fori mei; quibus, quam potero breviſſime, reſpondebo.

Verba, quae habentur p. 159. in R. Salomone ab הַיֹּשְׁאג אַרְיֵה uſque ad אִם יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר referri debent ad verſ. 4. & 5. cap. 6. Prophetae Amos. Forte ſcribenti in hos verſus illa exciderant, quae poſt ſubjungit: ſicut ſolent viri docti omiſſa ſequentibus annectere. In magnis Bibliis Venetianis idem verborum ordo ſervatur, ut nemo ſuſpicari poſſit typographorum incuria ſede ſua mota. Typographis erga minime imputandum, ſed autori πολυγράφῳ: quanquam אין ארם שלא יתיגא במלאכת הרפוס.

Pag. 162. retinendam prorſum cenſeo ſcripturam, nulloque modo mutandam. Facit autem חזוקי in ſtatu abſoluto חִזּוּק confirmatio, corroboratio: quod eſt formae שִׁלּוּם retributio, קִדּוּשׁ ſanctificatio p. SS. Gram. Chald. Merceri, & 57. Reverendi patris mei. Vau igitur non debet deleri, nec ſcribi חזקי. Nam ſi legeretur חִזְקִי haberet utique ſtatum abſolutum חֵזֶק, aut חֹזֶק quod utrumque Ebraicum eſt, non Rabbinicum. Unde Pſ. 18. 2. יהוה חִזְקִי DNS. fortitudo mea. Quod neſcire ais te, quid

ſit

ſit חווקו; in eo non imperitiam, ſed ingenuitatem prodis tuam. Etenim hanc vocem & Munſterus in Lexico ſuo praetermiſit, neque Elias Levita in Thisbi poſuit. Quàm infinita porrò ſunt vocabula, quorum ſignificatus viri linguarum Orientalium callentiſſimi adhuc ignorant. Nemo omnium mihi indicare poterit, quid תורא in Oncelo Exod. 39. 22. in Jonatha כרצוץ vſ. 28. ejuſdem capitis Aben-ezram p. 180. ita interpretor, ſecundum R. Haij piae memoriae מְדִיאָכֶם habet ſignificatum, qualem in Deuteroſi H. e. ſignificat animal, cujus adeps vetitus eſt. (Legi debet חֵלֶב non חָלָב: quo ſignificatur lac, ut illo adeps, ſeu pinguedo.) Et non eſt ſpecies per ſe, ſicut ſcribit Saadias Caon (nomen dignitatis olim apud Judaeos, ut videre eſt in Cabbala R. Abrahami Davidis filii, quam nos in Latinum ſermonem vertimus) R. Saadias, memoria ejus in benedictionem; qui dicit adipem ejus eſſe licitum (מותר & אָסור antitheta duo ſunt,) & interpretatur in linguâ Iſmaëlitica id eſt Arabice Camus. Et non eſt in locis iſtis, ac eſt major bove, eique ſimilis.

Belgae noſtri nomen huic animali (quod reperiri ajunt in Italia, & odiſſe rubrum colorem) indiderunt, vocaruntque *eenen Buffel*, *wilden Os*. Nam & a Latinis nominatur Bubalus, quem Julius Scaliger contra Cardanum p. 662. bubalin vocat, niſi fallor, & diſtinguit a bufalo Italorum. Vide illum & Geſnerum, itemque Mercerum, & Lectiones Rev. Patris mei. His paucis contentus eſto: alias prolixius, ſi expetas, tuis propoſitionibus reſpondere conabor. Certè non ſegnis ero in reſpondendo להיות תמיר ברית כרותה בני ובינך ופן אתנו יתערב זר. Academiae veſtrae gratulor כי נתחרש ובאו מלמדים אליה וחכימיא דעסיקן באוריתא דריחיחון נדיף הי כקטורת בוסמיא Tibi vero non gratulari etiam non poſſum, quod excelſo & illuſtri loco ſita ſit laus tua in plurimorum & ſtudioſorum & civium conſpectu. Academia noſtra multum damni pertulit, quo die ἰατρὸς ille אשר שמעו הולך בכל המדינות, literarum illud ſingulare ac celeberrimum decus, morte ſublatus nobisque ereptus eſt. Ad haec ſemel ac iterum ille cum hydrope laborat graviſſime, & in privigni ſinu atque complexu, animam paene agens eſſet. Non queo plura de illo ſcribere: impedit maeror. Epitaphia duo: unum Latinum a *Tiomero Fabro*, Juriſconſulto; alterum Graecum a *Sixto Arcerio* conſcriptum tibi mit-

mitto, qui de utroque optimè judicare potes. Tyrannus ille λίθος me non multis abhinc diebus pessimè afflixit, & affixit humo divinae particulam aurae. Nunc (Deo laus) meliusculè valeo: & per tuas, ut & Ambrosii literas, nonnihil sum recreatus, quoniam illis משכתם עלי חוט חסד ואהבה Si frequentes ad me dederitis, rem longe gratissimam & spem recuperandae aliquando pristinae valetudinis facietis. Videmini enim non solum favere mihi, id quod & mea & studiorum caussa prius fecistis, sed etiam gravem curam suscepisse, vehementerque esse de me soliciti. Deus Opt. Max. te nobis incolumem & salvum conservet, ויזכה אותך להגדיל את. שמו הגדול ולשתות מי באר מים אשר לא יכזבו מימיו.

Scriptum ὡς τάχιστα x. Aprilis.

Inclusam epistolam, si placet tradas Cl. viro *Francisco Gomaro.*

Haec epistola, etsi annum adscriptum non habeat scripta videtur inter annum 1607. & ante 1609. quo *Drusius* hic mortuus fuit. nam natus anno 1588. obiit ex calculo in Anglia anno aetatis primo & vigesimo, ut testatur *Abel Curiander* in vita Patris *Drusii*, qui & Patrem de filio hoc suo egisse in praefatione ad Annotationes in N. Testamentum narrat. quam qui legerit, praecocis hujus juvenis stupendos in prima aetate progressus numquam admirari desinet, ideoque cum nulla fere tanti juvenis momenta exstent, hanc epistolam praetermittere religio fuit.

EPISTOLA XL.

SIBRANDUS LUBBERTUS

Petro Cunaeo.

S. D. D.

Leidam.

GRata est mihi epistola tua, est enim eleganter scripta, & plane ostendit studia tua ad posteritatem spectare. Verumtamen ubi se dat in laudes meas, prorsus *καινεύει*. Mi Cunaee, ego scio me metiri meo pede. Posthac igitur cum ad me scribis, (ut autem saepe ad me scribas, peto) abstine ab illis. Quod ad quaestionem attinet. An Deus daturus fuisset Adae secundum legem operanti mercedem ex debito? Uno verbo respondeo, quod non. Nihil tale exstat in tota Scriptura, neque ulla consequentia inde deduci potest. Sed neque memini

me tale quippiam apud ullum ex antiquis & probatis patribus legisse. Possem ego contrariam sententiam solidis argumentis debellare, sed tu non desideras. Theologiam istic non καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν nova parere, doleo; quanquam id non theologiae; sed irrequietis hominum ingeniis tribui doleat. Vale, mi amicissime simul & doctissime Cunaee. Volebam *Heinsio* gratias agere de munusculo ad *Arcerium* transmisso; sed ille mihi tam diu responsum debuit, ut aegre scribam. Nam si tam diligens est in studiis, ut ad amicum scribere non possit, non debet interturbare; si vero veteres amicos non tanti facit, non debet obtundi. Tu tamen, salutabis eum meis verbis. Iterum vale. VI. Cal. Maji. Ao. 1608.

EPISTOLA XLI.

SIBRANDUS LUBBERTUS

Petro Cunaeo.

S. D. P.

Leidam.

DUm istic essem, dicebam me refutationem Socini absolvisse; nunc sum in describendo, & nisi quid ineluctabile accidat, dabo illam futura hyeme. Dubito an velim Socini librum una edere, ut Lector ipsius rationes, & nostras ad eas responsiones inter se conferre, & ex utriusque partis collatione judicare possit, quid verum sit, quid falsum. Mitto tibi replicationem meam ad defensionem *Gretzeri.* Si potes intelligere, quid viri docti de ea sentiant, fac me certiorem. Vale. Fran. Ao. 1608. 27. Julii.

Adjunctum exemplum B. *Scriverio* tradito, eumque meis verbis officiose salutato.

De hoc *Lubberto* & libro ejus adversus Socinum vide quae nuper adnotavit ad *Jo. Halesii* Epistolam VIII. pag. 265. *Cl. Moshemius*, qui ex Arn. Poelenburgio quaedam verba refert, quibus docet, *parum accurata refutatione plures ad Socinianismum adductos, quam omnibus Socinianorum libris, qui multis retro annis essent editi.* Plura de eo vide apud Baylium Diction. T. II. pag. 1790.

EPI-

EPISTOLA XLII.

SIBRANDUS LUBBERTUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Mitto tibi ſecundum Antigretzerum meum. Homo iſte quaerit laudem ex aliorum inſectatione. Exiſtimavi igitur me recte facturum eſſe, ſi aliquid reſponderem; ut oſtenderem, quam ſit vanus obtrectator ille & quam faeda ſit doctrina Jeſuitarum, qui ut ſunt omnium hominum ineptiſſimi indoctiſſimique, ita omnium ſcientificentiſſimi, magiſtratiſſimique videri volunt. Tu lege & judica, non dubito quin inter legendum aliquando riſurus, imo ſubſannaturus ſis monachi craſſam inſcitiam & ſupinam ignaviam. Vale. Franek. Ann. 1609. 18. Octob.

EPISTOLA XLIII.

PETRUS CUNAEUS

Sibrando Lubberto.

Franekeram.

Vir clariſſime, etſi oneris tibi imponere nec audeo quidquam, nec debeo, tamen, quod ſine moleſtia tua fieri poſſit, vehementer te rogo, ut libellum hunc, quem tibi mitto, perlegere ac ſententiam de eo tuam ferre digneris. Plane enim ſic exiſtimo, ac mihi perſuadeo, maximum me hujus operis fructum retuliſſe, ſi tibi viro ſummo, καὶ πρὸς πᾶσαν παιδείαν ἠκριβωμένῳ aliquid laude dignum praeſtitiſſe videar. Equidem ut primum Franequeram ante annos aliquot veneram, ſedulo id unum ſpectavi ſemper, ut tibi me quam maxime meaque omnia probarem, quo quidem ex tempore deinceps memoria teneo, neque meam tibi obſervantiam, neque mihi tuam ſummam benevolentiam ac ſtudium defuiſſe. Caeterum benevolentiam illam aliquantiſper nunc, me libente, depones, ut libere, quanti haec facienda ſint ex re & veritate judices, non ex amore. certe enim, quoniam poſthac ad majoris rei commentationes in Graecorum & Judaeorum diſciplina me parare conſtitui, nihil aeque aut incitare me aut retrahere poterit, quam doctorum hominum rigida cenſura de

primo isto & joculari conatu. Ego, vir clarissime, quicquid pronunciaveris, te mihi amicum; sive (id quod opto) aliquid severè, etiam amicissimum esse judicabo. Vale. Lugd. Bat. XXII. Junii CIↃIↃCX.

EPISTOLA XLIV.

SIBRANDUS LUBBERTUS

Petro Cunaeo

S. D. P.

Leidam.

Nonnus ubique tumet, miraris? turgida magni
Materies libri, quàm canit, illa tumet.
Omne tulit punctum, qui sic sua condit, ut aptae
Carmina materiae convenienter eant.
Ergo quem tua castigat censura tumorem,
Hunc Nonnus laudi cur sibi ducat, erit.
Nolo tamen (testis mihi magnus Apollo) negare,
Plurima quin scriptis pulchra notata tuis.
Nec dubito, quin illa tibi, doctissime Petre,
Aeternam laudem conciliare queant.

XII. Cal. Aug. Ann. 1610. Franicae.

EPISTOLA XLV.

SIBRANDUS LUBBERTUS

Petro Cunaeo

S. D. P.

Leidam.

Meum judicium de tuis notis in Nonnum tibi non omnino displicere laetor. Imprimis autem laetor, mi Cunaee, quod polliceris te numquam tale quid in Theologia tentaturum esse. Ego etiam a libidine innovandi serio abhorreo. In hujus rei testimonium scripsi nunc librum, quem tibi dono mitto, & peto ut eum in bonam partem accipere, severeque legere, & tuum de eo judicium sine simulatione ad me perscribere velis. Vale. Fran. Ann. 1611. Calend. Maji.

EPISTOLA XLVI.
PETRUS CUNAEUS
Sibrando Lubberto.

Franequeram.

TAnta fuit jam pridem tua in me benevolentia, Vir Cl. ut merito te semper inter primos amicorum numeraverim. Quare cum hos de Rep. Hebraeorum libros ederem, omnino eos ad te mittendos existimavi, Equidem ego etsi in hac Academia Professione Juris & Politices fungor, tamen incredibili quodam studio teneor Hebraismi: neque omittere potui, quia horis subsecivis haec scriberem, quae si non plane improbaveris, gaudebo. Judicium quidem tuum, ut mihi significes, atque etiam ea annotes, quae culpanda existimas, etiam atque etiam peto. Non sum enim qui ferre aliorum reprehensionem nesciam: In primis in id censorem & imploro & exposco, cujus est eruditio pene incomparabilis. Videbis interdum admixta Theologica quaedam, sed ea duntaxat, quae historiis affinia sunt, cujusmodi est quaestio de Melchisedeco, quam nos paulo aliter, quam interpretes solent, explicuimus; propterea quod existimabamus hanc libertatem in Historicis controversiis posse ferri sine cujusquam offensione. Vale, Vir Cl. & munusculum nostrum boni consule, atque ita existima, esse me tui observantissimum. Lugd. Bat. IX Maji. CIϽ IϽCXVII.

EPISTOLA XLVII.
PETRUS CUNAEUS
D. Rumoldo Hogerbetsio S. D.

Hagam.

CUm decrevissem initio Hagam venire, Ampl. Vir, ut tibi pro summis tuis in me meritis gratias coram agerem, tandem a mente illa & suscepto consilio destiti. Immensum enim quiddam, quod tibi debeo, & infinitum videbatur, ac longe majus, quam ut tibi verbis pateretur res ipsa satisfieri. Quod igitur supererat, hanc epistolam ad te mittere placuit, qua tibi jam nunc totum me sic obstringo, ut si me aliquando parum constantem esse contigerit, tabulis obsignatis mecum agere quilibet, ac in jus me voca-

re

re possit. Ego profecto diem illum, quo nuper absenti mihi, neque unquam viso, gravissimum judicii tui testimonium dedisti, ita pulcrum & illustrem duxi, ut tunc speciem aliquam viderer animo cernere surgentis gloriae meae. Quum enim omnes sic existiment, quasi lumen aliquod in sanctissima curia vestra elucere, & religionem tuam & doctrinam, cogitabam te neque gratiae caussa istud mihi tribuisse, qui religiosissimus esses, neque judicio temere potuisse falli, quod a certo eruditionis tuae sensu proficisceretur. Non sum equidem tam ineptus, ut propterea ingenio meo fidam (scio enim quam exiguum hoc sit) sed tamen postquam tua unius opera factum est, ut jam sperem in hac luce hominum, in urbe celebri & liberalissimis studiis affluente, locum mihi aliquem futurum, sentio fieri non posse, quin animum meum cogitatione virorum excellentium, qui hîc vixerunt, in dies conformem. Quod si vero deinde ex hac contentione quiddam nescio praeclarum & singulare existat, ejus omnem fructum merito, vir ampliss. in primis tibi refundam. Meum enim erit efficere, ut maximo praesidio te omnibus eruditis esse, & nunc intelligant homines, & in posterum memoria teneant. Ad hanc ergo rem tibi mea studia, curas & cogitationes polliceor, idemque facient omnes, qui isto nomine tibi obstricti sunt: quorum est sane ingens multitudo. Quare etsi plurimos habebo sive socios, sive aemulos, tamen cupiam hîc, si quid valebo, primas tenere. Caeterum nihil faciam insolenter, neque te tali natura praeditum hortabor, ut reliquis meis rebus omnibus pari animo erga me, & eadem voluntate sis. Scio enim te in hoc, quod semel coepisti, non solum humanitatis, sed etiam constantiae tuae caussa perstiturum. Certe magna spe futurorum erigit se animus meus, & fatum ipse suum miratur. Habeo enim te & acerrimum defensorem, & quod optandum fuit, summae auctoritatis. Cum igitur ea, quae perficienda posthac restant; diligentem adhuc operam & curam tuam desiderant, facile omnia per te obtinere me posse confido, quo intercedente jam semel vincere didici. Vale, vir Amplissime. Lugd. Bat. xv. Septemb. CIↃ IↃCX.

EPI-

EPISTOLA XLVIII.
PETRUS CUNAEUS
Rumoldo Hogerbetsio.

Hagam.

VIR Amplissime. Ante dies aliquot rogatu Magnifici Rectoris & Senatus Academici Laudavi *Bonaventuram Vulcanium* oratione, in qua reprehendi quaedam audio ab imperitis, & jam perlatus Hagam rumor est. Ego non decrevi Orationem publicare, neque enim tanti est. Sed tamen animi causa scripsi brevem Dissertatiunculam, quam legi a vobis cupio, uti intelligatis, quam frigida & febriculosa sint, quae illi culpavere. Praecipue illud exagitatum est de *Lipsio* & *Erasmo*. De *Lipsio* crimen dilui satis solide. *Erasmum* autem ita defendi, ut sub illius persona caussam ipse meam egerim. Etiam illud culpavere, quod de Christi meritis locutus non sum. Sed multae caussae fuere, cur haec & alia multa omiserim. Novimus nos, novere caeteri *Vulcanium*, qui familiariter cum illo vixerunt. Sane quoties aliquis hominem extrema senectute ad mortis meditationem hortaretur, vehementer irascebatur ille. Sermones vero de Christo aut de pietate, adeo nunquam ex sene audivimus, ut saepe mirati simus, quibus ille cogitationibus fessam aetatem solatus fuerit. Itaque laudo in funere ea, quae cunctis eruditis literatisque communia. Caetera omisi, ne viderer scenae inservire. Sermones de Christo non sunt gladii Delphici, qui omnibus aptari possunt. Et profecto qui haec indignantur, relegandi sunt ad *D. Heinsii* orationes, quibus Nobiliss. *Douzam* & *Scaligerum* laudavit. Eadem enim illi objici possunt, atque etiam objecta fuerunt. Vale, Amplissime Senator. Lugd. Bat. Kal. Nov. CIↃ IↃCXIV.

Hanc Epistolam publicae luci exposuit *Baylius* in Lexico Historico Critico in *Vulcanio* tom. IV. pag. 2861. & similis argumenti aliam dabimus ad Mylium, qua caussam suam ampliori Oratione agit. Ceterum intercidisse ipsam Orationem doleo, quam cur edere noluerit Cunaeus, caussam non reperio.

EPISTOLA XLIX.
PETRUS CUNAEUS
Hugoni Grotio.

AMplissime Vir. Quod me coram tecum agere puderet, id sine rubore exponam absens audacius. Constitui publicis lectionibus Satyras Horatianas interpretari. Cujus rei ab Amplissimis Academiae Curatoribus jam ante facta mihi potestas fuit. Quare a te maximo opere pro tua singulari humanitate etiam atque etiam peto, & quaeso, ut, si te res nulla impedit, ad prima auspicia mea venire digneris. non quod aliquid auditurus sis, quod eruditissimis tuis auribus sit dignum. sed quia permagni interesse intelligo ad honoris mei fructum te, virum doctum & dignitate excellentem, benevolentiam erga me tuam hoc tempore sic publice testari. Ego Orationi ex more habendae diem Sabbati & horam ejus diei decimam elegi. idque adeo ob hanc caussam, ut caeteri Professores omnes sine lectionum impedimento me audirent. quod si tuum quoque vultum mihi tunc indulgebis, summi illud beneficii loco, ut debeo; ducam. Vale, Vir amplissime, Lugd. Bat. XIV. Octob. CIↃ IↃCX.

Est ea Oratio XI. in editione Cellarii pag. 202.

EPISTOLA L.
PETRUS CUNAEUS
Hugoni Grotio
S. D.

Roterodamum.

VAlde gavisus sum munere tuo, Vir Amplissime, quo nuper me donavisti. Facile enim ex eo conjectabam constantem esse te in suscepto semel mei amore, atque id serio triumpho. Gratias tibi agerem, nisi hoc, quod tibi debeo, longe majus quiddam esset, quam ut tibi verbis pateretur res ipsa satisfieri. Librum quidem tuum, ingenii tui divinum monumentum, laudare velle, inepti sit. Defendis enim caussam Amplissimi Senatus Batavi, quem integer populus, fautor & cultor bonorum, non haec zelotarum factio probat. Justissimam habuisti caussam ea scri-

ſcribendi, quae in Theologos quoſdam ſcribis. Itaque ipſi ſibi imputent. Et, ſi ſapiant, admoniti proficiant in melius. Enimvero, & hîc ob eam rem, vir maxime, admiranda quaedam tui nominis caritas, amorque in te ſingularis omnium civium tuorum. Quippe te aeſtimant, te ſuſpiciunt, primarium in Rep. noſtra virum. Inter hos ſemper nomen ego profitebor meum, omnique ope enitar, ut obſervantiae in te meae exſtent olim quaedam documenta. etſi autem hujus ſtudii plurimos habeo aemulos, tamen cupio, ſi quid valebo, primas tenere. Lugd. Bat. VII. Decembr. 1613.

EPISTOLA LI.
PETRUS CUNAEUS
D. Hugoni Grotio S. D.

Roterodamum.

VIR Ampliſſime. Lucanum tuum, luculentum hercle ſcriptorem, quem vehementer ego ſemper amavi, nuper mihi attulit frater tuus: gratiſſimum id mihi munus fuit, & gratias tibi ago, uti decet, maximas. Sane perſaepe cogitaveram integrum commentarium conficere, in quo de rebus pulcherrimis, quarum ille amplam dat materiam, liberrime diſſererem, & me efferrem magnifice: Nunc conſilium muto, & me continebo. Notae enim tuae, breves illae quidem, ſed ſupra modum eruditae, ita mihi animum explevere, nihil ut ſit praeterea requirendum. Felicem te, vir Divine, qui paucis chartis & aliud agens, ea conficis, ob quae caeteri multo conatu magnas convectant moles. Saepe iraſcor laborioſis tuis occupationibus, quas Reip. impendis: intelligo enim quidquid illi das, id omne auferri nobis. rurſum, cum video non aliter ſalvam fore patriam, niſi eam tu & tui ſimiles regant, conſolor memetipſum, & jam hac mercede placet iſtud damnum. Simul cogito apprime illud noſtro ordini eſſe glorioſum, cum tu, qui omnis doctrinae & ingenii princeps es, ſummum quoque in Republica locum teneas. Rarum enim eſt, ut injuſtus virtutum aeſtimator populus ſua bona intelligat, & magnis viris debitum rependat praemium. Itaque in hac re ſingulare eſt tuum fatum: atque id gratulor ſeculo noſtro. Caeterum pro humanitate tua, qua jam non ſemel uſus es in me, quantum tibi debeam,

beam, clarissime Syndice, alio tempore testabor, neque deesse nobis occasio poterit. Jampridem de Rep. Judaeorum quaedam collegi, quae ego cum cura iterum lustrabo, & cum opportunum erit, edam. Multum juvit nos Hebraismus, a quo fuit imparatus *Sigonius*. Interim te rogo, vir amplissime, uti, quo animo hactenus in me fuisti, eodem esse pergas, meque ames. Lugd. Bat. 29. Maji 1614.

EPISTOLA LII.
PETRUS CUNAEUS
Hugoni Grotio S.

Roterodamum.

VIr amplissime. Tuas ad *Langeracquium* & *Thuanum* literas, in queis erat mei commendatio, haud potui, uti decreveram, Parisios perferre. Cum enim in Zelandia primulum per paucos dies, privati negotii causa, substitissem, plane tandem iter meum tardavit exspectatio rerum Gallicanarum. Adeo tristes rumores quotidie illinc afferebantur de principum discordiis, quas, uti ego opinor, nulla alia res, nisi ferrum & vis, judicabit. Jam *Condaeum*, & qui cum illo sunt, aditu urbium prohiberi, ac vagari hinc inde ingentem militum manum, non vanis auctoribus, acceperamus; & adhuc fama est. Quare imprudenter facturus mihi videbar, si tali tempore turbatam viserem rempublicam. Ad hoc ingenia gentis noveram immoderata, & lanienas in regina urbium Lutetia editas. Hoc tibi significandum duxi, vir amplissime, uti scires haud sine gravi causa iter istud in aliud tempus me distulisse. οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς οὐδ' ἐνιαυτός. plures rccurrent feriae, per quas exspatiari nobis, & vicinos adire Gallos licebit. Interim permultum sane humanitati tuae debeo, quod dederis abeunti aliquod vocis tuae testimonium. Ego vero nihil gloriosius mihi fore existimabam, quam si a te commendarer, qui & omnium, quos novi, es eruditissimus, & pretium habes eruditionis, quod est in rep. nostra rarissimum, uti gratia, auctoritate, gloria floreas. Dum hic sum, intelligo in lucem brevi exituros *Antonii Walaei* commentationes, adversus *Utenbogardii* librum, in quo ille rerum ecclesiasticarum potestatem dominatumque principibus & magistratibus adscripserat. Eadem opera confutavit quo-

quoque cuncta argumenta, quae pro opinione iſta exſtant in *Pietate* tua, etſi per modeſtiam nunquam te auctorem nominavit: quid ille, aut quam benè dixerit, mox videbimus. Equidem ego, cum Eccleſiam veterem Graecam Romanamque intueor, nihil magnopere reperio, quod judicium meum moretur. At de populo Hebraeo, quanto ſaepius cuncta rerum excuſſi momenta, tanto ſum factus incertior. Erat in libris noſtris de republ. integrum caput huic diſſertationi dictum. Sed dicam libere, jam bis terque illud mutavimus, delevimus, interpolavimus. Nunc vero tandem plane viſum nobis eſt illud omittere. Neutri enim parti diſſentientium accedo: ac potius medium quiddam ſequor, & quod ille ait:

Factus ſum veſpertilio, neque
Jam in muribus plane aut in volucribus ſum.

Mea ſic eſt ſententia, religiones, ceremoniaſque non acceſſionem aut ſtabilimentum, ſed animam atque ſpiritum fuiſſe reipubl., plane uti regnum illud totum fuerit ſacerdotale, cujus cum pars quaedam, ſed ignobilior, in civicis bellicisque eſſet poſita negotiis, ſelecti e populo quidam fuere moderatores, qui hanc regerent. De ipſo Rege nunquam animum meum inducere potui, uti cum vulgo ſentirem. Datum enim illi a numine eſt, non uti ſummam reip. modo, ſed, quod erat praecipuum, Eccleſiae teneret. Fuit enim perſona ἱερωμένη, cui Dei vox & Prophetae denunciatio auctoritatem, decus atque imperium dedit. Ipſa unctio, quae per vatem fiebat, μεῖζόν τι ἢ κατὰ πολιτικὴν πραγματείαν erat, & ſacram tuitionem ac cuſtodiam notavit. Ego vero Judaeorum Reges usque adeo cum Levitis ſacrificulisque componere non dubito, uti etiam fuiſſe eos Sacerdotes autumem. Ad Davidem hercle, qui de tribu erat non Levitica, ſed Judaea; illud diſertis verbis dictum eſt, *filii tui erunt Sacerdotes.* Id Sacerdotium nihil aliud, niſi religionum ceremoniarumque praefectura & ſumma poteſtas fuit, quarum curatio tamen & miniſterium Levitarum tribui, hoc eſt, Pontifici & Sacrificulis, atque horum adjutoribus relinquebatur. Id enim eorum erat, victimas caedere, expiationes facere, item alia munia in templo obire. Enimvero quod Regibus ea tempeſtate jus fasque fuit ſacra ceremoniaſque inſtaurare, mutare; ſacriculos ordine movere, errata eorum corrigere, non illud ab hac cauſa eſt, quia vates fuerunt (nimis febriculoſum hoc quorundam commentum eſt) ſed quod unctione erant initiati,

tiati, & Sacerdotes constituebantur; ac regnum illis committebatur, quod ipsa nominis vox in biblico codice *Sacerdotale* appellavit. Atque hoc proprium fuit & singulare Judaicae genti. Cum in omnem partem bene me versavi, tandem huc evadere necesse fuit: sed haec attingere pretium operae non foret. Haud sane quod magnis obstructa difficultatibus sint, sed quod tractata decus nullum aut nitorem sint habitura, nos popularia quaedam persecuti sumus. Illa aspera & inculta magistris quibusdam relinquimus, qui hodie, cum nondum didicerunt quid sit scire, ac nunquam theologum pictum, ut dicitur, viderunt, nullam tamen rem constanti vultu definire, nihil asserere parcunt. Tu, Groti divine, inter paucos es, queis rectiores sensus indidit excellens natura atque eruditio. Quare jure te admiramur colimusque, magnum labentis in pessima saeculi praesidium atque columen. Vale. Middelb. Zelandorum, 25. Augusti 1615.

EPISTOLA LIII.

HUGO GROTIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

PRimum omnium, Vir Clarissime, Deum veneror sacri conjugii auctorem, ut hoc matrimonium, tibi, novaeque nuptae, nostrisque omnibus sospitet. Ego vero has tibi nuptias non ut unus e vulgo, neque hercule dicis causa gratulor, sed pro ea reverentia, qua praeclaros in gerenda rep. aut in literis viros semper sum prosecutus, partem aliquam meae felicitatis arbitror, quod prudentissimo Socero doctissimus gener obtigisti, ita ut & tua studia auctoritati ipsius ornamento, & tuis studiis ipsius auctoritas praesidio esse possit. Sicut autem magnae mihi voluptati fuit, quod ex benigna tua invitatione me in classe prima amicorum tuorum poni intelligo, ita sane dolet, quod hoc tuo beneficio uti mihi non licet. Cum tua mihi epistola traderetur, veniebam tum recens Dordraco, cujus urbis Magistratui, ad peragenda quae restabant negotia inter nos communia, id ipsum tempus condixeramus, quod auspicatissimis tuis nuptiis constitutum video. Quanquam autem omnia mihi negotia vilia sunt prae conspectu tuo, Socerique tui, & tot summorum virorum, quorum ego amicitiam

tiam praecipuum vitae meae fructum judico, tamen quae mea est servitus, non video, quomodo aut dictus dies diffindi possit, aut ego eximi negotiis meo ministerio inchoatis. Accedit quod uxor (quae ipsa quoque pro vocatione immensas agit gratias, faustaque omnia pactae tuae apprecatur) ea est valetudine, quae medici ope quotidie indigeat: quo nomine socrum quoque, jamdudum abiturientem, vix hîc assiduis precibus retineo. Eadem causa nos coëgit cognato nostro, Senatoris *Vosbergii* fratri, multum nos roganti operam similem denegare. Opus forte esset operosiore excusatione, nisi apud aequissimum judicem causam hanc agerem. Unum ergo rogo, ne haec mea necessitas aliqua ex parte amicitiam nostram imminuat, quae a me plurimi facta semper, a te vero officiis plurimis & hoc insuper recenti contesserata est. Vale, Vir Clarissime, & me amplissimo viro socero tuo, si placet, commenda. Rotterodami XXII. Maji. CIↃIↃCXVI.

EPISTOLA LIV.

PETRUS CUNAEUS

D. Hugoni Grotio

S. D.

GRatias tibi ago, vir amplist. pro insigni munere tuo, quod nobis attulit *Vossius*. Jam a multo tempore nullum scriptum in manus meas pervenit, quod magis animum mihi expleverit. Ita ubique argumentorum vi atque gravitate lectorem percellit. Utique crucem omnibus fixisti, qui plausibilem haeresin commenti, late jam seculum veneno suo afflaverant. Quare, ni aliud praesidium ad caussam deploratam adferant, actum de illis est. Hoc tibi orbis Christianus, hoc omnes boni acceptum ferunt. neque profecto aliud majus debere tibi possumus. Vale. Lugd. Bat. 25. Septemb. 1617.

Munus illud fuit Grotii liber de *Satisfactione Christi*, *contra Faustum Socinum*, qui hoc anno prodiit, & cujus exemplaria Leidensibus Professoribus & amicis distribuenda mandavit *Vossio*, Epistola, quae est CIV. inter editas. de hoc libro & qui ei rescripserunt, vide *Colomesii* Biblioth. select. pag. 167.

EPISTOLA LV.
HUGO GROTIUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

VIr Clarissime. Benignius de opere nostro sentis, quam accuratissimum tuum judicium decet. Sed hoc amplius tibi debeo, quem decipere nihil potuit, praeter nostri amorem. Rogo pergas ita velle falli. Sed magis etiam me obligaveris, si quae in legendo libro deprehenderis minus rectè aut commodè dicta, eorum me moneas ea libertate, qua uti inter se amicos convenit. Paratur nova editio, quae utinam te adjuvante in melius procedat. Obitum viri summarum virtutum Soceri tui gravissime fero. Scio quibus temporibus quantum subsidium non urbs modo ista, sed & patria amiserit. Certe in nostro conventu nulla liberior, nulla prudentior vox erat. Quanquam autem publicis malis fideliter indoleo, movet tamen etiam privatae jacturae sensus. Diligebat enim me, quanquam tot annis minorem, fraterne: nec quoquam ferme nostri ordinis familiarius utebatur. Et quemadmodum ego illius sequi gaudebam vestigia, ita nostri vicissim labores ipsi probabantur. Si quid unquam euenerit, in quo testari possim quanti ipsum fecerim, & quantopere glorier ipsi amicum fuisse, avide arripiam. Tibi vero, vir inter literatos eminentissime, hac commendatione opus non est, quod viri optimè & de patria praeclare meriti es gener: tibi ipse, imo aliis quoque commendandis sufficis, apud illos certe, qui doctrinae ac virtuti pretium norunt ponere. Quare in eo, de quo scribis, unice tibi faveo: neque unquam deero eximiis ingenii tui dotibus id praebere testimonium, quod amicitia exigit, & ut amicus essem veritas imperaret. Rogaveram nuper *Vossium*, deinde ***Corvinum***, ut chartas quasdam partim Latinas, partim Belgicas, quas Socero tuo legendas dederim, quarumque usum res praesentes exigunt, mihi tradi curaret. Idem tibi commendo. Illae chartae sunt literae utriusque juridici Senatus ad Ordines, cum libello uno atque altero ejusdem argumenti. Vale, vir laudatissime. XXVIII. Sept. CIↃIↃCXVII.

EPI-

EPISTOLA LVI.

PETRUS CUNAEUS

Hugoni Grotio

S. D.

VIR Amplissime. Quo die litteras tuas acceperam, intellexi ex *Justo Swaneburgio*, qui Senatui nostro urbano a secretis est, missas jam ad te esse chartas eas Belgicas, in quîs de causa utriusque Senatus Juridici agitur. mox, cum Hagae essem, & te convenire cuperem, dictum mihi est Roterodamum te abiisse. Scripta Latina de Magistratuum auctoritate in rebus sacris diu quaesivi, ac vix tandem reperi. Tradet ea tibi D. *Corvinus*, qui illis paulisper sibi opus esse dixit ad editionem instruendam. Si quid praeterea Socero meo legendum dederis, quod nondum redditum tibi sit, peto ut id D. *Corvino*, qui ad te veniet, significes. Dabitur enim sedulo a me opera, ne quid desideres. Magno mihi solatio & gaudio fuit in summo luctu meo tuum de Socero meo judicium, non minus honorificum profecto, quam candidum. Ille vero, quod tibi neutiquam esse obscurum potest, pariter unum te fecit pluriumi, atque ita saepe mihi significavit, neminem sese post * Nestorem nostrum, τὸν θεῖον γέροντα, novisse, in quo plus spei atque praesidii Respublica nostra jam haberet, quam in te: quod quidem ille profecto haud difficulter nobis persuasit. Jam enim dudum antea ego, caetera fortassis haud admodum oculatus, in perspiciendis tamen maximis tuis virtutibus haud caecutire visus sum. Quare jam anni ferme octo sunt, cum ego non repentina voluntate, sed certo consilio te meis officiis amplexus sim. Quo quidem ex tempore memoria teneo, neque meam tibi observantiam, neque mihi tuam summam benevolentiam defuisse. In his vero tristissimis animorum dissidiis, quae firmissimis pectoribus constantiam excutiunt, tanto te impensius enixiusque colo, quod, quasi avem albam, videar civem bene de Republ. sentientem videre. Peto a te, ut quo animo semper erga me fuisti, eodem esse pergas, coeptisque meis & nascenti spei faveas. Meum vicissim erit videre, ne te unquam ejus rei poeniteat. Vale, vir maxime. Lugd. Bat. 8. Octobr. 1617.

* *Joh. Oldenbarneveldium.*

EPISTOLA LVII.
PETRUS CUNAEUS
Hugoni Grotio
S. D.

Hamburgum.

VIR Amplissime. De *Hartzwigio* JCto ante plures menses judicium animi mei ad quosdam Hamburgensium proceres ita perscripseram, ut ejus virtutibus & doctrinae testimonium dare non potuerim luculentius. Nunc vero, cum etiam literis tuis, quas nuper ad me scripsisti, omnia eadem praedicari video, credere coepi haud potuisse me decipi in laudatione ejus, quem tu quoque, vir incomparabilis, & ingenii omnis doctrinaeque princeps, tantopere commendasti. Utique si bona sua aestimare Hamburgenses didicerunt, facile intelligent reipublicae interesse, ut indoli ejus decus suum pretiumque statuatur. Ego quacunque in re aliquid praestare potero, quod ei gratum & jucundum erit, non patiar ei deesse operam meam, studiumque & promtissimam benevolentiam. Id vero cum soleam nulla prece rogatus sponte facere, peto a te, ne credas ex eo aestimandum fore, an in aliqua parte haereas memoriae Lugdunensium. Majora enim quaedam esse cupio, quae tibi, tanquam certissima documenta, testatam faciant nostram observantiam. Utinam vero, quemadmodum divinas animi tui dotes mundus universus admiratur, ita iis uti Batavia tua possit. Sed haec nostra & temporum infelicitas est. Verbo dicam: obstat tibi non optimorum civium adfectus, sed publica seculi calamitas, & temporum diuturnior παροξυσμός. Est apud vos praestans nobilitate juvenis, ex primaria inter Saxones familia, *Henricus de Frisen*, in quo, praeter alia plurima animi bona, excellit insignis quaedam eruditio, ob quam amo eum mirifice aestimoque. Is mihi scripsit, se quotidie tecum una esse, ac colloquia tua tanti facere, ut nihil in vita habeat carius. Equidem invidere nullius fortunae possum. Sed tamen dolet mihi, quod in ejus felicitatis partem non admittar. Nihil insolenter faciam, neque te rogabo, ut hujus virtutibus faveas, qui virtutum maximarum non fautor modo, sed etiam exemplum es. *Claudius Salmasius* ante mensem ad nos tandem pervenit cum familia. Qui eum ad nos vocaverunt, operas certas ei imposuerunt, uti confutaret

Ba-

Baronium. Ante tamen ad respondendum *Petavio* se parat in privata causa. Quae res illum diu poterit multis molestiis taediisque implicare sine ullius commodo: cum aliud ex alio surget scriptionis hujusce argumentum. Vale, vir amplissime, & officia omnia, quae a me proficisci poterunt, cumulate exspecta. Lugduni Batavorum 17. Decembris 1632.

Dedi etiam literas ad *Joannem Brant*, amicum meum, virum doctissimum, & civitatis Hamburgensis primarium Senatorem. Atque alteras item ad *Henricum de Frisen.* Rogo te etiam atque etiam ut jubeas perferri quo oportet. Iterum vale, vir summe.

EPISTOLA LVIII.

PETRUS CUNAEUS

Hugoni Grotio

S. D.

CUM ante annum ad literas tuas respondissem, Vir Amplissime, epistolam Senatori supremae Curiae *D. Reigersbergio*, affini tuo, commisi, quam pervenisse in manus tuas credo. Ea scriptione summam meam in te observantiam, ut debui, testatus sum, ac simul de *Petro Hartzwigio*, JCto Hamburgensi, quem mihi commendaveras, judicium laudabam tuum. Nunc quod etiam novissimis literis tuis petis, ut *Cassio* tuo, si quid possum, bene faciam, mirifice ejus causa & cupio & debeo. Ille vero nulla re magis animos sibi omnium eruditorum conciliabit, quam quod se tibi probatum fuisse domestico ministerio, atque ab illo divino ore tuo pependisse gloriari potest. Quanta contentione quantisque praemiis non a Suecis modo, sed a Rege Daniae etiam, atque ab ipso Imperatore inviteris, non ex vano rumore, sed optimis certissimisque autoribus accepi. In qua re habebit utique quod vehementer obstupescat posteritas, cum tu & patrio solo extorris, & honoribus dejectus amplissimis, amorem Bataviae tuae ita constanter retines, ut privatam apud exteras gentes vitam degere, quam capessere oblatam ibidem a Principibus majorem dignitatem malis. Id firmissimi pectoris consilium inter Bataviae miracula non posuerunt illi, quos olim scis epigrammate utrinque de his certavisse,

 quia

quia nondum tunc contigerat res tam nova. Observationes tuae in novum testamentum cur editae non sint, dum in Gallia esses, causam forte comminisci possum. At quid nunc te retardet, non video hercle. Rogo te, ne fructu tam praeclari operis diutius carere patiaris seculum nostrum. Deus te, vir summe, incolumem servet, nobisque & patriae tuae reddat. Lugd. Batavorum 21. Decembris 1633.

EPISTOLA LIX.

PETRUS CUNAEUS

Hugoni Grotio

S. D.

VIR Amplissime. Literis tuis novissimis, quas mihi tradidit *Cassius* tuus, respondi nuper XXI. Decembris, ac Summae Curiae Senatorem *Reigersbergium*, affinem tuum, rogavi, ut epistolam meam ad te transmitteret, a quo etiam simile officii genus ante annum expetii. Nunc, cum iter ad te parat ille idem *Cassius*, abire eum sine meis ad te literis passus non sum. Ego juveni cultissimo eruditissimoque, & ad omnem laudis excellentiam nato, praestiti, non quantum commendatio tua, & virtus ejus merebantur, sed quantum potuit mediocritas mea. Supervacuum erit, si te monuero, ut quem semel gravissimo luculentissimoque judicii tui testimonio prosecutus es, eundem porro ornare quibuscunque rebus poteris, velis. Cum enim semper mirum in modum propenso erga omnes tuos affectu sis, quidquid huic feceris, non nobis tribues, sed moribus tuis. Evulgavit is nuper duas *Augusti Buchneri* dissertationes, in quibus castigatae cujusdam doctrinae genius supra Germanorum eminet indolem. Si plura id genus monumenta Witenberga prodierint, credam plus eam gentem rebus turbatis, quam in media pace, posse. Vale, vir summe & incomparabilis; ac seculi nostri primarium decus. Lugduni Batavorum 18. Martii 1634.

EPI-

EPISTOLA LX.

PETRUS CUNAEUS

Hugoni Grotio

S. D.

Parisios.

VIR Illustrissime. Venit ad te *Justus Ryckewardus*, *Theophili* filius, summae doctrinae, & rari ingenii juvenis, qui tunc se Gallicani itineris fructum consequi posse credit uberrimum, ubi alloquio tuo & adspectu frui identidem datum ipsi fuerit. Existimat enim, id quod res est, in uno te repraesentari hodie quicquid paene uspiam eruditorum hominum habet nostra haec aetas. Eum ergo sine meis dimittere literis nolui, non quod commendatione egebat nostra apud te, qui optimus ingeniorum aestimator es, sed quod significare tibi hac occasione volebam, esse me ac fore semper observantissimum studiosissimumque maximi nominis tui, ac insigniter laetatum me fuisse, cum intellexi inter tot Principum certamina, qui procul a patria hac nostra imponere virtutibus tuis aliquem dignitatis cupiebant apicem, placuisse in primis tibi id munus, ut Suecicas res curares, atque tuereris in ipsa Gallia, hoc est in florentissimo orbis terrarum regno, atque apud eum regem, cujus extabant jam pridem in te ingentia amoris documenta. Equidem ego neutiquam ignorare possum, quam magni intersit etiam ad reip. nostrae stabilitatem omnia bene feliciterque evenire regno Suecico. Quare Deum opt. max. supplex quaeso & veneror, ut legationem hanc tibi Sueciaeque, & Germaniae, ac nobis omnibus fortunatam reddat, atque ut res a fortissimo rege vestro, dum viveret, ductu admirabili optimisque auspiciis coeptas perficiat penitus, easque ex tot rerum difficultatibus in tuto locet. Vale, Illustrissime Legate, & diu seculo huic perenna. Lugduni Batavorum 25. Julii 1635.

EPISTOLA LXI.

JANUS RUTGERSIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

AMicissime, & doctissime Cunaee. * In Horatii Satyram praefatum te esse non sine summo applausu significavit mihi per literas *Gomarus* noster. Cur celasti me? Non debuerat latere hominem tui amantissimum consilii tui ratio. Optavi adesse, & nunc non adfuisse sane poenitet. Dictum FELICITER oportuit. Quod quia ignoratione instituti tui a me neglectum est, solis votis te juvabimus. An Juvenalem interpretaturus essem ambigebam. Est penes nos vetustissimum auctoris ejus exemplar. Id libenter misissemus, aut saltem variantis lectionis excerpta. Quid nunc mediteris scire velim. Nam cessare non cadit in ingenium tam excellens, tam vividum. Nos Varias absolvimus, & in eo sumus ut relegendo emendemus quaedam; solent enim multa sub styli acumen cadere, quae recidenda sunt. Vale Cl. vir, & nos amare perge. Scribebam in Batavorum Metropoli xx. Octobr. cIↃ IↃ cx. Dion.

* Est oratio, qua Linguae Latinae Professionem est auspicatus; N. xi. p. 203. Editionis Cellarianae.

EPISTOLA LXII.

PETRUS CUNAEUS

Clarissimo Viro D. Petro Bertio.

VIR Clarissime. De verbis illis, quae sunt 1. Samuel. 2. 25. nihil mihi magnopere succurrit, quod respondeam. Certe Hebraeis nusquam τὸ כי idem video esse, quod לכן vel על כן: sed contra iidem ipsi appellant הפך. quod ubi fit, כי על כן nihil aliud est, nisi כי simpliciter, vel יען כי, vel עקב אשר. nihil enim differt. Nobis non licet in manifesta luce trepidare, neque loci sententiam juvare insolenti commento. Quare mittendum est illud, quod heri quaerebamus, an כי hic exponi possit, tanquam si scriptum esset, לכן. Non enim procederet τὸ ἐπιχείρημα. Tum & ipse Chaldaeus

Para-

Paraphrastes, quem maximi facio, quia quae durius dicta alibi sunt, emollire solet, nobis adversaretur. Is enim sic vertit לא קבילו למימר אבוהין ארי רעוא קדם יי לקטלותהון. Id est, non admiserunt dictum parentis sui, quia sententia illa firma stetit Deo, de ipsis morte puniendis. Caeterum Rabbini hîc anxie solliciti sunt, & tantas moles convectant, ut in una hac re crederes omnes eorum fortunas verti. Unus tamen est R. *Schelemo Jarchi*, qui, cum alibi firme amet solennia ineptire, hoc loco praeter morem suum, quod verum esset attulit. Ait enim שכבר נחתם גזר דין אבל קודם שנחתם גזר דין נאמר כי לא אחפוץ במות המת, quasi diceret, Deum jam semel antea horrendis eorum peccatis sic succensuisse, ut decreverit eos perdere: Neque post illud decretum, illis reliquisse paenitentiae locum, quare neque patri serio monenti eos auscultavisse. At vero antequam illud decrevisset, firmum, inquit, illud stetit Deo, quod alibi dixit, nolo mortem morientis, sed ut se convertat. Nimirum, prioris peccati poena fuit haec, obduratio cordis, privatio gratiae, ablatio Spiritus Sancti. ex qua deinde punitione aliud peccatum extitit, nempe non obedire patri revocanti. Atque hoc factum est admirabili consilio Dei, qui eos hac cordis duritie statuit punire, ut propter alia deinde peccata longe severius eos multaret. Haec sunt judicia Dei nec occulta, nec injusta. neque multum huic dissimile est illud 2. Paral. 25:20. de Amazia, qui responsis Joae Regis Israelis non est obsecutus, quoniam Deus statuerat eum tradere Israëlitis. Nos, nisi haec admittimus, valde teneri sumus, & delicati, neque illum ipsum doctorem sequemur, cujus scita pleraque lenia & moderata, & doctrinae prudentiaeque plena esse credimus. Lugd. Bat. VI. Novemb. CIↃIↃCX.

EPISTOLA LXIII.

PETRUS CUNAEUS

Petro Bertio

S. D.

V. Cl. abfui per hos dies ab urbe, itaque de loco illo, qui est Genes. 15. sententiam tibi meam perscribere non potui. hodie autem, cum illum inspicerem, nihil reperi, quod obscurum aut admodum difficile videretur.

Fuero

Fuere quidem nonnulli, qui illud ויחשבה de Abrahamo accepere, quasi ille hoc totum, quod Deus promiserat, acceptum tulerit illius justitiæ, & misericordiae: verum quia D. Paulus ad aliam interpretationem nobis praeit, ab illo dissentire nostrum haud est. Rab. *Sal. Jarchi* plane eodem modo haec intellexit הקב״ה חשבה לאברהם לזכות ולצדקה על אמונה שהאמין בו id est, *Sanctus Benedictus ille Deus reputavit hoc illi in meritum, & justitiam propter firmam fidem, qua credidit.* Quae Rab. *Aben-Ezra* notat, vix libet referre. ait בדברי קדמונינו ז״ל דרך צדקה אחרת, id est, voce צדקה *in veteribus scriptis aliud significatur, quam in sacris litteris.* passim enim illic accipitur pro eleemosyna, quod non ignorant qui illorum scripta legerunt. sensus simplicissimus hic est; credidit Abraham Deo, qui eum propterea justum reputavit. qui haec de objecto fidei & de Christo capiunt, videntur mihi ab ipso Apostolo dissentire: ait enim Rom. IV. D. Paulus, justum a Deo reputatum Abrahamum, non quia promissionem de Christo est fide amplexus, sed quia de virtute credidit posse fieri, ut ex uxore vetula filium susciperet, & multarum gentium aliquando diceretur pater: itaque Divine Apostolus ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι &c. hanc igitur Abraham fidem opposuit operibus legis, & hoc fine verba Mosis citat ex Genes. xv. etsi profecto praeter mentem & sensum Mosis. non enim hoc ibi agit Moses; ut fidei justitiam diversam faciat a justitia, quae est ex lege, sed divus Paulus mystica quadam interpretatione haec verba ad rem, de qua loquitur, accommodavit. nos hujusmodi expositionis rationem etsi non intelligimus, tamen quia à Spiritu Dei est, rectam esse & veram credimus. Plane eodem pacto Apostolus verba Mosis Deut. xxx. 12. in alium sensum trahit mystica, ut dixi, interpretatione, ad Rom. cap. x. vers. 6. & sequentibus. ἡ δὲ ἐκ πίστεως &c. Moses enim nihil tale cogitavit. Sic author epist. ad Hebr. cap. 11. vers. 6. locum è Psalmo VIII. citat haudquaquam e mente Prophetae: non magnopere errabit, qui haec petita ex Cabala mecum crediderit. Vale. Lugd. Bat. IX. Januar. CIↃ. IↃ CXIII.

EPI-

EPISTOLA LXIV.

PETRUS CUNAEUS

Cornelio van der Mylen.

Hagam.

ADmirabilis est quaedam tui nominis caritas, Amplissime domine, amorque in te singularis omnium eruditorum: ita merentur virtutes tuae, ad quas te excellens tua natura & vivida ingenii vis armavit. Quod enim rarum est in illustri vestro ordine, ac prope inusitatum, de studiis hisce nostris, deque omni doctrina bene & subtiliter judicas: tum & omnes, quos semel probasti, effusissime diligis, eosque in tuis non numeras, sed aestimas. Equidem non vereor ne assentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar, cum hoc, quod res est, dico: nam neque tu is es, qui quid sis nescias, & nobis constat eos potius, qui non admirantur, invidos, quam eos, qui laudant, ineptos dici debere. Jam duo anni sunt, cum ego non repentina voluntate, sed certo consilio tuam amplitudinem meis officiis amplexus sim; quo quidem ex tempore memoria teneo, neque meam tibi observantiam, neque mihi tuam summam benevolentiam defuisse. Non igitur verebar tibi, viro nostri studiosissimo, & alia omnia posthac committere, & nunc quoque ea ipsa de meis rebus perscribere, quae te scire vehementer desidero. Ea tu hoc animo, Vir maxime, leges, ut tantisper Academiae Curator esse desinas, meque velut privatus audias, ac tanquam patronus. Certe enim neminem vestrûm prensare decrevi, neque unquam erit, ut ipse me prostituam. Quin nec alios subornavi unquam, qui id agerent; & tamen erunt fortasse nonnulli, qui nostra curabunt, non a me moniti sane, sed suapte sponte & fato quodam meo, quod ego plane tale esse comperio, ut multos summos homines, eosque doctissimos (quod apprime gloriosum est) valde deditos mihi esse sentiam. Nihil ego hujusmodi foris quaeram, quum mihi in vigilantia mea, inque meis meritis praesidium sit domi, quod apud vos pro me semper stabit inexpugnabile. Suscepit mecum docendi munus ante menses aliquot *Joannes Meursius.* Uterque eodem quidem tempore, sed ego incerta quadam, & multo deteriore conditione. Quod non ea causa a me factum est, ut serviliter quidquam ambire

bire, aut rem erecta mea indole indignam facere viderer, sed ut virtute ipsa & provocarem alios, & incenderem vestros animos. Non debeo quenquam deprimere vel inferiorem vel parem. Pertinet enim ad gloriam meam, quam maximum videri illum, quemcumque praecedo vel exaequo. Quare sit ille, me libente, etiam maximus, nos & illius merita, & aliorum multorum superamus. Nemo me recte jactantiorem dixerit; quum de me aliorum judicium, non meum profero, praesertim apud te, nobilissime Domine, qui nec ullius invides laudibus, & faves nostris. Enimvero quum Academia vestra erudiendae Batavae & peregrinae juventuti instituta sit, ille mihi primas ferre videtur, cujus opera quam plurimi quotidie docentur. Miserum est videre deserta omnia fere Jurisconsultorum subsellia, & per Medicorum sedes vastam quandam solitudinem. Nam ut de caeteris artibus melius speretur, nihil est. Eunt enim vulgo doctores & operam ludunt, sequuntur duo tresve adolescentes, conducti & redemti mancipes. tanti constat, ne soli inter columnas rem gerant. Dicendum aperte est, apud *Baudium*, *Heinsium*, & me stat nunc, stabitque istud regnum. Nos enim tres soli magna frequentia audimur, nos aestimamur. In nostris sedibus Academia vestra prope intermortua vitam & spiritum ducere mihi videtur. Sed illi quidem duo, ut meriti sunt, insigni fruuntur munificentia & liberalitate. Supersum ego, cui quantum tribuendum sit, statuetis ipsi, &, ut cupio, statuetis ex nostra dignitate. Nos caeteris somnia sua de ordinaria professione, & hujusmodi plura (quae habent speciem gloriae ex inanissimis splendoris insignibus collecta) libenter relinquimus, stulta, vernilia, putida. Ego verum decus primo in virtute positum existimo, quae maxime illustratur magnis in Academiam meritis: deinde in vestris honorificis de me judiciis & decretis. Mihi, si in Zelandia vivere liberet, parata forte honesta conditio. jam enim non semel Middelburgenses tentarunt, quid animi super hac re haberem. Ego tanta hujus loci in celebritate & in ista hominum luce magnum mihi momentum positum existimo, atque adeo hîc malo esse, ubi aliquo numero sim, quam istic, ubi solus sapere videar. Nunquam igitur tam improvidus ero, ut ab excitata fortuna ad dubiam & adhuc jacentem descifcam, aut tam inconstans, ut collectam gratiam florentissimorum hominum effundam, a meque ipso deficiam. Caeterum unum restat, nobilissime

Vir,

Vir, quod vehementer te etiam atque etiam rogo. De titulo professionis meae velim illud sequaris, quod maxime sit naturae meae accommodatum. Suasit tibi dudum *Heinsius* noster de Poëtica, & porro forte suadebit etiam nunc. Ego illi suum judicium relinquo; est enim mihi amicissimus. Interim tamen illud de Poëti nescio quomodo jure odi. Sum enim paene totus in antiquitate Romana lustranda, iisque explicandis, quae ad majestatem illius gentis, ad Historiae lucem spectant. Quare nihil mihi convenientius fuerit, quam professio Latinae Linguae. Res non nova est, sed dudum usitata, nam & Lovanii olim *Petro Nannio*, & nunc ibidem *Puteano*, tum & hîc quoque *Merulae* haec delata est. Sic per omnes praestantissimos Authores liber & solutus ibo, ac animo meo sine lege morem geram. Magni autem interest ad vires nostras & ardorem laxari industriae fraenos, neque angustissimo gyro ingeniorum impetus refringi. Haec tibi, Amplissime Patrone, qui pridem nascenti meae laudi virtutique praefuisti, scribendum duxi, ut quarum rerum spe ad hoc institutum incitatus sum, harum fructu in reliquum facias me alacriorem, mihi certum est aliquid singulare & honorificum futurum, quod meritis meis tribuet non miseratio, sed aequitas, planeque confido tantum te mihi commodaturum, & in hac re & in caeteris, quantum tua fides, amplitudo, dignitasque patietur. Lugd. Bat. IV. Maj. CIϽIϽCXI.

EPISTOLA LXV.

PETRUS CUNAEUS

Cornelio vander Mylen.

Hagam.

Vir Nobilissime. Ante dies aliquot parentandum fuit *Bonaventurae Vulcanio*: neque quisquam repertus est, qui homini, optime de Academia merito, extremum pietatis officium praestaret, donec tandem ego precibus Senatus Academici permotus sum, ut id facerem, quod esset ex dignitate publica. Laudavi itaque defunctum; sed ita, ut omnium eruditorum caussam egerim, studiorumque nostrorum divinam praestantiam illis ob oculos posuerim, qui eam aut non intelligunt, aut certe non aestimant. Ea cum haud ingrata fore omnibus bonis viderem, constitueram hoc, quidquid est, vulgare. Nunc, cum intellexi quae-

dam

dam ab ineptis reprehendi, omittam illud consilium, & tenebris damnabo scriptum, in quo tamen omnia rectissime dicta esse existimant amici mei, viri gravissimi, quorum judicium permagni facere soleo, nobilissime Myli. Caeterum quoniam audio etiam Hagam vestram perlatos esse hos rumores, scripsi brevem dissertatiunculam, quam non publicabo equidem, sed tamen legi a vobis cupio, ut intelligatis, quam frivola & febriculosa sint, quae illi culpavere. Eam dissertationem tibi mitto, & ut legas, peto. Praecipue illud de *Lipsio*, quod dixi, exagitatum est, tum & quod de Christi meritis locutus non sum. Sed multae caussae fuere, cur hoc in ista laudatione omiserim. Novimus nos, noverunt caeteri *Vulcanium*, qui cum illo familiariter vixere. quoties aliquis hominem extrema senecta ad mortis meditationem hortabatur, vehementer irascebatur ille. Sermones vero de Christo, aut de pietate, adeo nunquam ex sene audivimus, ut saepe mirati simus, quibus ille cogitationibus fessam aetatem solaretur. Itaque laudavi in funere ea, quae communia cunctis eruditis literatisque sunt. Caetera omisi, ne viderer scenae servire. Sermones de Christo non sunt gladii Delphici, qui omnibus aptandi sunt. Et profecto, qui haec indignantur, ii relegandi sunt ad D. *Heinsii* orationes, quibus ille *Douzam* & *Scaligerum* laudavit. Ego quoniam me fatigari video improbitate atque invidia aemulorum, recte facturus videor, si in Jurisconsultorum castra, quae & ante secutus sunt, transeam, ubi nec paedagogica malignitas regnum tenet, & solida rerum pondera atque momenta, non autem verba atque umbraticae ineptiae requiruntur. Etiam decrevi intra breve tempus publicare libros meos de Republica Judaeorum, quos tibi, vir nobilissime, mox transmittam, quem ego spei meae auctorem parentemque semper habui. Lugd. Bat. Kal. Novemb. CIↃIↃCXIV.

EPISTOLA LXVI.

PETRUS CUNAEUS

Cornelio van der Mylen.

Hagam.

VIr Nobilissime. Ex quo tempore nuper a te discessi, diu sane inter chartas meas eam epistolam quaesivi, quam a me petebas, nec reperire potui, donec tandem casu

casu quodam in manus meas incidit. Quare statim eam amanuensi meo describendam dedi, tibique mitto. Equidem ego haud admodum sollicite servare ejusmodi scripta soleo. Gaudeo tamen non periisse, quia interest mea aliquod exstare ingenuae libertatis nostrae monumentum, adversus hominem maledicentissimum; si palam illi convicia pro conviciis reposuissem, furorem ejus inflammassem. Nunc clam eum admonui; vicit immanem hominis ferociam humanitas mea. Ea vero pulcherrima victoria est, non ulcisci hostem, sed injuriae licentiam adimere, quod abunde factum a nobis est. Vale. Lugd. Batav. 29. Decemb. CIƆIƆCXV.

EPISTOLA LXVII.
SIXTUS ARCERIUS
Petro Cunaeo suo
S. P. D.

Leidam.

MOdo mihi redditae literae tuae, mi Cunaee, ut diu desideratae, ita quoque pergratae fuere. Cum autem Secretarius noster *Domannus* die crastini ad vos cogitet, responsum differre nolui, tum ut amicitiam meam tibi probarem, quam perennem mihi tecum, ac tui similibus esse cupio, tum ut in tempore prospicerem de eo, qui onus, quod tibi imponere satis audacter non fui veritus, in se recipiat. De *Scriverio*, quîcum mihi non nova amicitia, quia mones, & operam ejus mihi spondes, scribo illi, speroque, qua est humanitate, non negaturum. Pudet profecto pigetque; tam esse me hîc infelicem, ut alibi aliis molestus, atque oneri esse cogar. Sed quid faciam? Quando ut volo non licet, debeo id quod possum. Judicium meum, quod fateor tenue esse, de tuis Animadversionibus video tibi non probari tantum, verum etiam, quia mihi forte liberiora quaedam verba temere, ac festinanter in calamum venere, pene te nonnihil indignari. Si aliorsum ea accepisti, atque a me scripta sunt, veniam postulo. Non consuevi etiam aliis, nedum amicis ad trutinam loqui. Quum ea scripsi, putavi me praesentem tecum familiarius contendere, & non animadversionibus tuis (quas doctissimas profiteor), sed tibi studio adversari. Dicta ergo ista non dicta esse cupio. Interea te excusatum libens

habeo, quod operam tuam mihi non denegaturus fuisse nisi abesse debuisses. Sed *Exaius* ille vester quis, & quid militare premat, nondum satis intellexi. Si scire dabitur, gratum erit. Vale, & haec in aequam partem interpretare. D. *Heinsium*, D. *Scriverium*, D. *Baudium*, *Rutgersium* caeterosque vestrûm officiose a me saluta. Raptim Franekerae. VIII. Junii. CIↃIↃCXI.

EPISTOLA LXVIII.
PETRUS CUNAEUS
D. Danieli Heinsio.

Leidam.

VIr Clarissime. Vehementer a te peto, ut mihi mittere velis seminarium illud * *Jo. Baptistae Bernardi.* cupio enim deinceps in Platone serio versari, &, ubi opus erit, ex Itali illius collectaneis subsidium petere. Heri Tyrium Maximum ab *Elzevirio* accepi. Cujus lectio majorem noctis partem mihi abstulit: neque unquam melius insomniam meam solatus sum. Jam me enthusiasmus quidam capit, & esse extra me videor. Suavissimam secutus est philosophandi rationem, sed quam tu una dissertatione superasti. Cui si plures addideris, omnibus Platonicis per te miseris esse porro licet. Profecto in notarum libello, qui oppido exiguus est, plus admirandae eruditionis esse judico, quam in multis *Ficini* & aliorum voluminibus. qui mihi viri, dum supra plebem philosophorum animo & cogitatione surgunt, nubes & inania captasse videntur. Quod enim Socrati maligne Comicus tuus objicit, vere sunt μετεωρολέσχαι καὶ λεπτοτάτων λήρων ἱερεῖς. In tuis inusitata eruditio, singularis divinitas, &, quicquid alibi non reperio, elucet. Quare tu mihi in posterum non mortalis homo, sed quiddam majus eris. Certe enim in illo pectore

Quis Deus incertum est, habitat Deus.

In qua sententia caeteri omnes una mecum essent, nisi aut judicio plerique destituerentur, aut quibusdam continuus aspectus minus te verendum ipsa satietate faceret. Vale, vir incomparabilis. Sub vesperam, si tibi obvium est, cupio

* Edidit ille seminarium Philosophiae Aristotelicae & Platonicae Venet. 1582. III. Vol. quod hac epistola ex Bibliotheca publica cui *Heinsius* praeerat, petit *Cunaeus*.

ad

ad te venire, ut, hoc ſudo coelo, deambulatiuncula famem tecum obſonem. Lugduni Bat. x. Martii. CIƆIƆCXII.

EPISTOLA LXIX.
DANIEL HEINSIUS
Petro Cunaeo
S. D.

DE morbo tuo dolui. Spero tamen potius languorem eſſe, quam morbum. Ego quoque toto hoc die minus recte valui. Puto ſane ab heſterno eſſe. plusculum enim animum remiſeram. Verti tamen feſtinanter admodum quae petebas. Verſus ille, ὃς καὶ χρυσὸν ἔχων πάντῃ τρυφᾷ ἠΰτε κούρη, non eſt niſi fallor Homeri. Sed pro eo legitur in fine catalogi. ὃς καὶ χρυσὸν ἔχων πόλεμόνδ' ἴεν, ἠΰτε κούρη Νήπιος. Ergo illud πάντῃ παραπληρωματικὸν eſt, neque caeleſtem & inimitabilem Homeri caſtitatem ſatis decere videtur. Quod ad locum illum, θύων ὁ Ῥωμύλος τὰ κρόνια, πάντας ἐκάλει, interpres κακοζήλως locum Virgilii exprimere voluit. Docti vero & politi homines, aliud ſciunt eſſe, *facere pro frugibus*, quam *pro Saturnalibus*. Romani Saturnalibus faciebant pro familia, non pro Saturnalibus, quod eſt ſtultum. Verte, *cum ſolemnius Saturnalibus victimas mactaret*, vel, *cum de more Saturnalibus ſacrificaret*. Quod omnino exprimit autoris mentem. Primum carmen ita reddidi, *Longe alius quam pridem hoſpes nunc eſſe videris.* Ita ſecundum, *Qui teneræ auratus laſcivit virginis inſtar.* Ita tertium, *Si quod fecit habet, jus illi contigit aequum.* Ita poſtremum, —— *quiſquis ſapienſve bonusve eſt, diligit uxorem quantum pote.* Aut ad verbum, *Curat amatque ſuam quantum pote.* Scio aliud eſſe *laſcivire*, aliud *luxuriare*. Sed Graecum τρυφᾷν, non minus illi, quam huic reſpondet. Et arbores cum luxuriant, *laſcivire* dicuntur. Quare mea fide licet ſic vertas. Haec ex tempore, & ut in mentem veniebant. Tu vale, & aequi conſule ac boni. Lugd. Bat. CIƆIƆCXII. XII. Novemb.

EPISTOLA LXX.
PETRUS CUNAEUS
D. Danieli Heinsio
S. D.

Leidam.

VIr clarissime, etsi oneris tibi inponere, nec audeo quidquam, nec debeo, tamen, quod sine molestia tua fieri possit, vehementer te rogo, ut, cum Leidam venero, consequi a te possim instrumentum istud, de quo nuper tibi dixi: venturus autem sum intra triduum aut quatriduum. Certe qui in aliis rebus permultum mihi commodare soles, nunc ab humanitate tua, opinor, non descisces, nec te ipse retexes. Ego inter fori lites pene mei oblitus sum: planeque cupio adesse tempus illud, cum vobiscum iterum vivere, atque ea studia recolere mihi licebit, quibus ab adolescentia quondam mire deditus fui. Constitui tamen ante exspatiari paulisper, & per has ferias Parisios adire; cujus rei magna nunc facultas data nobis est. Sed non morabor te longis sermonibus. Ponam in extremo quod sentio. Nihil est, vir clarissime, cum omnia a te exspectem, quod mihi gratius facere possis, quam si hoc, quod petii, impetravero. Vale, & me tui observantem ama. Salutat te D. *Scottus*. Hagae Comitis 21. Julii. 1615.

EPISTOLA LXXI.
PETRUS CUNAEUS
D. Danieli Heinsio, Equiti
S. D.

Leidam.

VIr nobilissime, literas tuas mihi hodie tradidit cognata tua, D. *Neraei* uxor, ex quibus demum intellexi, quid constitutum in ea * causa sit, quam ex Senatus Academici mandato ordinibus Bataviae commendavimus. Caeterum non fefellit me divinatio mea. Plane enim, ut ante existimabam, lentissimum hoc negotium est, quod per varias

* Nihil reperio in actis Academiae, unde huic Epistolae lux possit accedere.

mo-

morás in plures annos extraheretur. Tibi mihique uberrimus ex conſcientia fructus erit, quod publica ſeculi commoda non ignave promovimus. Hac ſola cogitatione ipſa nos ſolabimur, cum impenſe ſuccenſebunt nobis magiſtelli omnes, qui inſtituta ſua mutare, & quae alios male docuerunt, dediſcere cogentur. Si quid amplius erat, quod excitare ſpem noſtram potuit, fruſtra id erit, ut has res video. Noſti illud *Sic vos non vobis*. Reliqua non addo. *Severotius* tuus, aut noſter potius, ſubinde me viſit, eſtque mihi gratiſſimus ac jucundiſſimus. Cupio illi ex animo omnia, quae optat. Significavit mihi ex ſermonibus ipſius *Ambroſius Teunemanus*, Eccleſiae Warmondanae Paſtor, jam eo loco res ejus eſſe, vix ut poſſit diutius exſpectare aliquam vivendi conditionem, utique ne illum incepti poeniteat, providere omnes oportet, qui pretium aliquod ponere magnis ingeniis amant. Quicquid autem hujus rei eſt, id unus optime omnium efficere poteris, vir ampliſſime. Quod ſi tu me adſciſcere in hujus laudis ſocietatem volueris, opera tibi mea, ſtudiumque & propenſiſſima voluntas non deërunt. Abſentiam tuam apud collegas, ut voluiſti, libenter excuſabo: atque id feci antea etiam, ubi ejus rei occaſio aliqua fuit. Juſtas tibi cauſas ex privatis negotiis eſſe omnes ſciunt. Et ut nullae admodum eſſent, ea tamen ſunt tua in Academiam merita, ut nemo ferre iniquo animo hanc breviſſimi temporis ceſſationem debeat. Illud mihi aegre eſt, quod interim adſpectu atque alloquio viri amiciſſimi, & quod caput rei eſt, eruditorum omnium principis; non liceat frui. De morbo clariſſimi D. *Vorſtii* puto te audiviſſe. Paulo jam melius habebat, cum heri ei adeſſem. Spero propitium nobis fore Deum, ut Academiae ſpectatiſſimum graviſſimumque profeſſorem, ac Senatui noſtro decus ſuum relinquat. Vale, vir eximie, & ampliſſimum maximumque virum D. *Rutgerſium* meis verbis officioſe ſaluta. Lugd. Bat. 19. Octobr. 1624.

EPISTOLA LXXII.
PETRUS CUNAEUS
Conrado Vorſtio.

Goudam.

Clariſſime Doctor. Qui antea admirandam eruditionem tuam veneratus fueram, tandem nunc etiam, ex

 quo

quo tempore nuper te Goudae salutavi, insignem tuam amare coepi humanitatem. Itaque vehementer doleo quadam fortunae iniquitate in iis te locis vivere, ubi alloquio tuo frui quotidie, ac de maximis religionis mysteriis libere sermonem tecum serere non possim. Nuper scriptum quoddam edidi, quod tibi mitto, & uti judicium de illo tuum perscribere nobis velis, etiam te atque etiam rogo, maxime Vorsti. Omnes eruditorum familias atque ordines perambulavi, & quia Theologi hodie maxima pars sunt ineptientium, sane continere me non potui, quin saepe illos, & non uno loco, in hanc Satyrae nostrae scenam introducerem. Elusi Parcarum tabulas, & anile fatum, quod hodie inter sacrificulos nostros excitat tragoedias. tum & multa de eorum vernilitate dixi, qui certis quibusdam destinatis sententiis quasi addicti & consecrati, neminem ferunt a se dissentientem. Etiam de Juliano sententiam meam, non sine multorum indignatione, exposui Epistola ad Ampliss. *Zeystium*, quae est in limine posterioris libelli. Verum tu, clarissime doctor, cujusmodi haec sint, facile per te videbis. Equidem ego gaudebo, si tibi haec, accerrimi judicii viro, probari intelligam: nam ut omnibus placeam, nunquam fore spero, neque profecto mea refert. Vale, vir maxime. Lugd. Bat. XXIX. Dec. CIↃIↃCXII.

Haec epistola legitur & in editione orationum a Cellario curata pag. 578. desumpta ex Epistolis Ecclesiasticis Praestantium Virorum. n. CCI.

EPISTOLA LXXIII.

JOANNES FORESTIUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Doctissime Cunaee. Beatos eos esse duco, qui tanquam Lucianeus Mercurius & Charon ex edito loco res humanas considerant: beatissimos autem illos, qui non modo quid rerum hîc geratur perspiciunt, sed & caeteris, qui non iisdem oculis utuntur, quodcunque in vitâ peccetur, planum faciunt, atque id commodissima ratione corrigunt. Horum in numero tu merito ponendus es: nemo enim mo-

mores sui seculi magis intus & in cute novit: nemo vitia facetius, ac minus morosè censuit. Latinè agis profecto; id est non tantum ut Priscianus vocabulum hoc intelligit: verum etiam ut Martialis, qui (ut nosti) lepidum & jocosum illud interpretatur. Ex quo constat quantum te Genius a plebe segregatum habet. plerisque enim in hoc genere scribendi (ut & in aliis, ubi haec duo requiruntur) utrumque video deesse. Rationem tuam valde probo: quandoquidem non minus ad virtutem pertinere arbitror vitia ante oculos poni, quam virtutem ipsam. Fateor quidem illud Platonis esse verissimum, si facies honesti cerneretur, mirabiles excitaturam esse amores sapientiae: non tamen facies turpitudinis, si cernatur, minus mirabiles injiceret sui terrores. Sed quamvis redeat eodem, sive virtus alliciat ad se, sive vitia deterreant a se: magis tamen mihi placet tuus, quam philosophorum instituendi modus. Nam ut omittam, quod illorum scribendi ratio non tam spirantem & exactam exhibeat imaginem virtutum, quam vitiorum Satyra: Plebs Numae densaque turba non valde philosophorum praeceptis tangitur: dum vel desperat propter difficilem virtutis viam, vel retrahitur, cum videat ipsos institutis suis minime congruere, vel languescit, cum nihil faceti in eorum scriptis occurrat; Satyra vero dum ludit & ridet mirificè docet. Homines hîc, non personae, ambulant in scenâ. Cum itaque in hoc scripti genere nihil ficti, nihil umbrarum sit, sed omnia vera & solida: necesse est ut vel minimi sensus homines continuo commoveantur. Gratulor ergo tibi, mi Cunaee, quod cum immensâ & profundâ doctrinâ sapientia tibi obtigerit: quod quam paucis contingat, Satyra tua sit testis. Reipublicae vero Literariae & Academiae nostrae gratulor, quod tantum patronum nactae sint. Gratias praeterea tibi summas habeo, quod absentiam nostram non finis de amore tuo erga me minuere, nec unquam me tuorum laborum expertem habes. Ex animo, Vir admirande, precor ne boni, quod mihi facis, te poeniteat, neve me desinas amare. promitto mutuum a me fore. Vale. Hornae nono Calend. Febr. CIↃIↃCXIII.

Hujus *Jo. Foresti*, Jac. fil. Hornani, & in suprema curia Hollandiae Senatoris, meminit *Valerius And.* Bibl. Belg. pag. 502. & Poëmata quaedam ejus memorat, praeter quae vidi alia, quae inscribuntur; *Merita Principis Auraicae in Belgas*, *& aliquot*

affines hujus argumenti versus. A. 1610. Leidae. Ex quibus facile apparet, quam sectam in Republica & religione secutus sit, nec idem sensisse, quod *Hogerbeetsius* & *Grotius*, aliique optimates. Vide & de eo *Heinsii* Epistolam ad *Is. Vossium* XLII.

EPISTOLA LXXIV.

J. FORESTUS

Petro Cunaeo

S. Dicit.

Leidam.

DUplici nexu, vir doctissime, & quo ego, & quo D. Senator *Hogerbetius*, quem tu, dum vixit, mecum coluisti, tibi devinctus fuit, confirmatus, hunc juvenem tibi commendare recepi. Meus hic amicus est, viri illius & famulus & discipulus fuit. Pretium ministerii (quid posset majus?) eruditionem ab eo tulit. Sic pius ille vir carcerem suum toleravit. Ne & tam tristis locus sibi foret iners, juvenem hunc moribus, pietate, & literis instituit, & a grammatica ad perfectam pene cognitionem jurisprudentiae perduxit. Ex Academia illa profectus juvenis Lugduni doctrinae suae periculum fieri, & palmam huic positam, accipere expetiit. Quando autem ad tam sublime fastigium nixu ei opus erit; nec firmior, nec fidelior te mihi succurrit. Itaque te per pios *Hogerbetii* manes obtestor, ut operi ejus summam manum imponas. Ille quod Domino suo pro officiis tantis debet, & tibi debebit: & tibi cum tanto viro pietatis hujus gloria erit communis. Vale, diu reipublicae literariae, & me ut soles ama: ego autem in aeternum non dëmutabo. Datum Hornae III. Calend. Maji CIↃ IↃ CXXVI.

EPISTOLA LXXV.

PETRUS CUNAEUS

D. Isaaco Casaubono.

Londinum.

VIR clarissime. Ea est verecundia mea, ut ad te accedere sine munere non audeam. Nuper per ludum & jocum Satyram scripsi in eos, qui hoc seculo inter eruditos magno molimine ineptiunt. Quorum est, uti scis, non unum genus. Eum libellum uti legere, ac dein judicium

dicium de illo tuum perſcribere nobis dignere, etiam te atque etiam, divine Caſaubone, rogo. Certe ſi tibi paucisque tui ſimilibus haec probavero, caeterorum moroſâ cenſurâ non movebor. Satis enim eſt equitem mihi plaudere, ut apud Flaccum Arbuſcula, contemtis aliis, ait. Per omnes eruditorum familias ambulandum fuit. Philoſophos, Hiſtoricos, Medicos, Literatores notavi, & qui maxima pars ineptientium ſunt, Theologos. Eorum enim contentiones & diſſidia quoties viderem, toties illud in animo mihi erat

Difficile eſt Satyram non ſcribere.

Sciebam quidem Sanctum illum ordinem inexpiabiles iras interdum concipere: verum id quoque memineram, in hac patriae noſtrae libertate eorum hominum ſaevitiam atque tempeſtates, nihil admodum nobis, aut certe parum nocere poſſe. Ringant ſe verſentque in omnem partem, nunquam efficient, uti quae diximus vera non ſint. Mire favent nobis & applaudunt omnes boni: Etiam ii ipſi, qui ante ſtudio pietatis in contrarias factiones ſcindebantur. Quod ego plane ſic futurum divinavi. Τὸ γὰρ ἐν μετ' ἐμοῦ, καὶ τὸ δίκαιον. In fine eſt Juliani Satyra in principes Romanos. Quem libellum e Graeco vertimus, & epiſtola liminari laudes illius Imperatoris celebrabimus ex vero, etſi non ſine quorundam indignatione, qui haec plane nova & ἄδοξα arbitrantur; in quo profecto vehementer errant. verum tu, quanti tandem Satyra noſtra, atque haec, quae accedit, verſio, facienda ſit, ſtatues ipſe; &, ut ſpero, ſtatues ex amore tuo & benevolentia. Equidem ego ſemper credidi, ex quo tempore ſemel tibi notus eſſe coepi, ſummum tuum erga me, licet immerentem, fuiſſe ſtudium. Nihil autem inſolenter faciam, neque te tali natura praeditum hortabor, uti in poſterum me amare velis. Lugd. Batav. xx. Decemb. CIƆIƆCXII.

EPISTOLA LXXVI.
ISAACUS CASAUBONUS
Petro Cunaeo
S. D.

Lugdunum Bat.

ET Satyram tuam, vir eruditiſſime, & epiſtolam accepi. Utraque ſcriptio valde mihi fuit grata. Gaviſus ſum con-

constantem esse te in suscepto semel mei amore : in quo debes credere mutuum facere me, neque in affectus sinceritate tibi concedere. Gavisus etiam sum perditissimos mores nunc hominum excitasse ingenium tuum, ad illud scribendi genus capessendum, quod adversus vitia jam olim fuit inventum. Non poteras illam eximiam tuam Latini sermonis facultatem alia in re utilius, ut arbitror, occupare. Omnino enim ita hodie vivitur, ut, quemadmodum ipse scribis, difficile sit Satyram non scribere. Non dubito fore multos, qui iniquo animo ferant, Theologos esse à te perstrictos. Atque ego redemtum magno vellem, minus justam occasionem te habere ea ludendi, quae in illos ludis. nunc ipsi sibi imputent : & si sapiunt, admoniti proficiant in melius. de illis loquor, quibus tua descriptio congruit, quos nimio plures, esse quam par esset, boni non diffitebuntur. At non sunt omnes, quales tu descripsisti. habet adhuc Ecclesia Dei fideles aliquot pastores, quos separari à malis, nisi fallor, aequum erat. Sacra enim res est Theologiâ: quae ne ludibrio exponatur magna cautio est. Ante omnia cavendum ne, dum Theologos malos insectamur, ipsi Theologiae, atque adeo ipsi Deo, ejus disciplinae auctori, injuriam faciamus. Quod igitur ais pag. 91. divina oracula, si aperta forent, melius res mortalium habituras; etsi non dubito pio sensu esse à te scriptum : vereor tamen ne calumniae sit obnoxium: quasi cum Deo expostulares qui aenigmatis quibusdam genus humanum luserit. Scis quam sit haec sententia falsa, & quam periculosa. Sunt sane in S. S. multa obscura: & insaniunt qui negant: sed necessaria ad salutem, non suapte natura sunt obscura, verum per hominum malitiam sunt obscurata. P. 98. doctrinam Christianam videris coërcere intra fines τῆ πειθανῆ: quod te serio sentire non arbitror. Vale, vir doctissime & me ama. Londini IX. Kal. Mar. CIↃIↃCXIII.

EPISTOLA LXXVII.

NICOLAUS ZEISTIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

DOctissime Cunaei. Ego tuas accepi literas, & alteras inclusas tradidi D. *Mylio*. Res tua bene successit, in ordinem ordinariorum es accensitus, sed ea conditione, ne

ne ante tres menses peractos ejus decreti testimonium edatur. De loco relictum est discretioni Professorum : nec enim video quomodo, aut qua ratione Dominus sit praeferendus, aut *Meursio*, aut *Jacchaeo*, cum uterque habeat titulum, hic Juris, alter Medicinae. Praeterquam quod non consultum fuisset, etiam tibi, illud jus decernendi DD. Professoribus abstulisse tui ob caussam, nisi voluisses istorum omnium invidiam in tuum incitare caput: D. *Baudius* cum per aliquot dies compotasset, incidit in furorem, imo rabiem, ita ut vinculis constrictus teneatur lecto, & vix adhuc teneretur, nisi duo tresve viri continuo ipsius furorem cohiberent : multa evomit in Deum, homines & diabolos horrenda. Triste sane, ut audio, spectaculum & horrendum Divini judicii exemplum. Commiseratione dignus. D. O. M. debet illi dare salutaria, & nos omnes conservare a tanta miseria, & tibi etiam largiri ea, quae faciunt ad salutem & animae & corporis. Leydae x. Aug. CIƆIƆCXIII.

Nic. Zeystius Syndicus fuit Urbis Leidae, & Curatoribus Academiae ab actis. ejus filiam postea *Cunaeus* uxorem duxit. Amicitiam ipsi veterem cum *Grotio* intercessisse testatur ipse Epistol. DCCCCXXV. ad *Cunaeum*, & eandem sectam secutum, ex multis *Grotii* ad *Cunaeum* epistolis, quae supra leguntur, facile quis colligat.

EPISTOLA LXXVIII.
PETRUS CUNAEUS
Petro Plancio
S. D.

Amstelodamum.

Vir Reverende. Intellexi te nuper in concione quadam acriter & acerbe de nobis dixisse, cum eam reprehenderes orationem, qua *Vulcanium* laudavimus. Ea enim a nobis esse dicta ajebas, quae plane ostenderent, me Christi & Ecclesiae esse hostem. Dein, qui finis est omnium sermonum vestrorum, ultricibus furiarum infernarum poenis dignum esse me judicavisti. Quae ego vehementer miratus sum. Sane meminisse poteras, criminosam esse in judicando celeritatem. Novisti ingenium malignitatis: multa saepe traducuntur, quae optime dicta sunt. Si me dicentem audivisses, aliter judicares. Nunc iis credidisti, qui Acade-

miae

miae noſtrae fortaſſe infeſti ſunt, & per meum latus cunctos petunt collegas meos. Enimvero, quod in more hujus Academiae, inſtitutoque ſummorum virorum, qui hîc ſemper vixere, poſitum eſt, id ſecutus ſum, & literarum Profeſſori, & in homine literato ea laudavi, quae ad commendationem eruditionis maxime pertinere viſa ſunt: Caetera, quae praeclare de defunctis dici queunt, omiſi, quia cunctis piis communia ſunt. Ego *Douſam* & *Scaligerum* a collegis noſtris, viris clariſſimis, quondam publice laudatos memini, ſed plane eo pacto, uti nos *Vulcanio* parentavimus. Non deeſt nobis, non deeſt, optime Planci, materies eorum ſermonum, quos de Chriſto, Deo Dominoque noſtro, apud omnes bonos haberi par eſt. Sed, cur eos illo tempore omitteremus, cauſae quaedam ſingulares fuere, quas omnibus exponere haud neceſſe eſt, ſed eas amicis quibusdam noſtris, inſigni pietate viris, probavimus, quorum judicium ſemper hucusque magni feciſti. Audiat hoc licet ipſa invidia, & male ringat ſe; Vir bonus ſum; Chriſtianus ſum: integer vitae ſum, quantum per mortalitatem licet: in Academia autem ita vivo, ut non inutilis illi civis ſim. Non debebas in nos tam acerbe declamaviſſe, antequam de tota re plene cognoviſſes. Nos omnibus Collegis noſtris animum explevimus, &, ſi judicium eorum poſtulas, intelliges cum opus erit. Sed dicam tibi, quae res malorum iſtorum cauſa ſit. In Batavia his moribus nunc vivitur: Poſtquam diſſenſus aliquis in controverſiis religionis natus eſt, quicunque veſtris litibus ſe non miſcent, iis crimen atheiſmi objicitur a parte diſſentientium. Et profecto ignorare eas erudita inſcitia eſt. Liceat, obſecro, nobis ea praeterire, propter quae tu charitatem hominum, & Chriſtianum nomen conculcas. *Haec eſt ſumma legis & prophetarum, dilige Dominum Deum tuum, & proximum tuum, ſicut te ipſum*, Matth. XXII. 39. cui illud addit Euangelii ſanctio, *crede in Chriſtum, & ſervaberis.* Paucis iſtis praeceptis, fide, inquam, atque charitate, religio Chriſtiana continetur. Et quidem charitatem ipſa fide majorem ait Apoſtolus, 1 Cor. XIII. 13. Hoc ſi cogitares, Planci, melius de iis ſentires, qui nunquam te, nunquam bonum quenquam offendêre. Clamat illud Divus Paulus, 1 Cor. XIII. 7. *Charitas omnia occultat, omnia tolerat.* Et ſummus Magiſter noſter Meſſias Matth. VII. 1. *nolite judicare, ne judicemini.* Et rurſum Matth. XI. 29. *diſcite a me, quod mitis ſum, & humilis corde.* Enimve-

vero, eſt illud dirum fulmen tuum: ſtatim quem ferre in terris non potes, eum coelo exterminas. Non eſt tui beneficii aeterna beatitudo: *experiri potentiam tuam libet. fac aliquem regem, ſi potes coeli incolam facere. facilius eſt imperium dare, quam coelum*, Curtius VIII. 5. Dicendum aperte eſt, nimis ſevere quidam divinae ſapientiae conſulti uſurpant eam, quam ſibi a Chriſto datam ajunt, *poteſtatem Clavium* Matth. XVI. 19. cogitare illud debebant, quod in ſacro codice ſcriptum extat, Joan. XIV. 2. *In domo patris mei multae ſunt manſiones.* Nos coeli jánitorem agnoſcimus, non *Plancium*, neque quenquam ejus ſimilem. Inſpector arbiterque animorum Deus eſt, & ubique atque ſemper novit ſuos. Juvenis ſum, & omnia bona in ſpe habeo. neſcio quid graviter erraverim. Sed tamen ſi qua in re erraviſſem, tuum erat nobis ignoſcere. Erroribus iraſci, quid aliud eſt, quam odium indicere toti mortalitati? *Peccavimus omnes*, ait Seneca, *alia gravia, alia leviora. Etiamſi quis tam bene obfirmavit animum, ut nihil eum obturbare amplius poſſit ac fallere, ad innocentiam tandem peccando pervenit.* Erant tibi verba & voces, quibus corrigere adoleſcentem ſenex potuiſſes. nunc, quod crudele eſt, acriter in nos detonuiſti. Non eſt exigua res, infamare hominem: omnia prius tentanda erant, antequam ultima experireris. Quae alia vita eſſet, ſi leones urſique regnarent? Homines ſumus, mi Planci, & quidem Chriſtiani. Fecit nos non natura modo, ſed religionis quoque communis lex, ſociabiles. Ne induamus animos ferarum. Quanquam, quid feras dico? Placidae illae inter ſe ſunt

Nec hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, niſi in diſpar, feris.

Soli homini hominem perdere libet; eum triumphum putamus pulcherrimum. Summa verborum meorum illuc denique redit: Niſi canos tuos & illam aetatem revererer, optime ſenex, poteram tibi multa regerere, quae fortaſſe tibi animum exulcerarent: Nunc id operam dabo, ut patientiam Chriſti imiter, ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Habes tu quoque (ne neſcius ſis) tua vitia. Quae profecto cunctis mortalibus exponere facile nobis eſſet, ſi nos calidus ſanguis, aut rerum inſcitia vexaret. Ajunt illi, qui Amſterodamo veniunt, eſſe te concionatorem ſatis ridiculum. Perſaepe fit illud, inquiunt, ut non ſatis bene meditatus adſcendas ſuggeſtum. Ibi, relicto ſaepe orationis argumen-

mento, licenter ad ea evagaris, qua minime faciunt ad rem propositam, modo de Indiis, & de novo orbe homo Geographus, nescio quid facunde differis; modo in Syderum descriptione haeres, & mathematicorum tuorum coelum perambulas. Tandem, ubi hoc quoque friget, ex stellarum orbibus subito ac derepente Leydam descendis, & ad clepsydram probra jactas in Professorum ordinem; ac ne Curatoribus quidem, viris nobilissimis amplissimisque, parcere soles, quibus illustres Bataviae ordines, quorum pars etiam ipsi sunt, Academiae tutelam mandavêre. Quae te intemperiae agitant, Planci? Ergone Academiam nostram libertate immodica concionum tuarum ibis perditum? Sane hoc restat: in hoc elaborandum est. addat istud caeteris tuis laudibus posteritas, & sit haec, si ita vis

Titulo res digna sepulchri.

Quid, quod ipsos illos Ordines, sanctissimos Patriae Patres, quorum est apud nos summum imperium, atque eos denique viros, quorum illi consilio, industriâ & studio usi, rempublicam hanc ex minima maximam, ex paupere ditissimam fecere, saepe tu ex obliquo pungis lancinasque publica voce? An tu id nunc agis, novus tribunus plebis, ut multitudini displiceant summi illi proceres? *Inest sane omni populo*, ait Plutarchus, *quiddam querulum, & malignum in imperantes.* Non opus erat, uti homines satis suâpte naturâ ad haec pronos, tuis querelis inflammares. Possem ego te jure affari istis verbis, quibus nurum suam, liberius quiddam questam, allocutus olim Romanus Princeps est, *si non dominaris, filiola, an ideo injuriam te accipere existimas?* Sueton. Tiber. 53. cur enim hoc dissimulem, videris mihi hîc quoddam regnum affectare. Ea autem res ne unquam tibi succedat etiam atque etiam rogandus Deus est. Profecto actum esset de beatâ Bataviae quiete, si praeter te nemo idoneus esset regundae reip. nostrae. Exspecto quam mox etjam in amplissimum prudentissimumque Senatum Amsterodamensem inveharis. Gliscit enim in diem, augeturque animi tui morbus, &, ut has res video, brevi tempore in insaniam ibit ultimam. Sed, quid cesso crimina confutare, quae nobis non semel objectavisti coram totâ concione? Sane quod de Juliano nobis tam acerbe exprobas, id vero utrum inscitiam potius, an malevolentiam appellem, incertus sum. Plane existimo te nunquam praefationem nostram legisse. Non enim faceres nobis tantam injuriam. Nos ab omnibus bonis vi-

ris

ris petimus, ut verba nostra inspiciant. Non aliâ defensione opus erit. Equidem ego, cum ex integro vertissem Juliani libellum, a clarissimo Senatore *Carolo Cantoclaro* olim editum versùmque, in quo ille Imperator vitia Romanorum Principum, hominum gentilium, perstrinxerat, quaedam eâ occasione dixi de virtutibus ejus civilibus, sed nempe eadem omnia, quae *Petrus Martinius Navarrus* & *Johannes Leunclavius*, viri eruditissimi, &, quod caput est rei, pii, ante me dixerunt, admodum prolixa uterque dissertatione. Et quidem illi optimi viri, cum eum laudarent, non ita sollicite, ut ego, caverunt, ne favere illius impietati viderentur. Verba nostra sunt pag. 10. *Est illud in omni negotio apprime pulchrum, res naturâ suâ dissociatas secernere, atque singula, uti per se sunt, intueri.* Res dissociatae sunt virtutes civiles, quae in Ethnicis quoque sunt positae, & pietas Christiana, quae in illos non cadit. Dein pag. 8. *non committam equidem, uti, quod omnes merito reprehensione dignum censent, id ego probare ullo pacto videar. Scio enim, & doleo medius fidius, fuisse illum religionis nostrae, cui semel sese addixerat, desertorem atque hostem. Turpe profecto facinus, & quod furiarum ultricibus poenis multandum haud negamus.* Sequitur alia cautio pag. 9. *Verum ea res, etsi illum e sanctissima Christianorum gente expungit, interque profanos locat paganosque, tamen nunquam efficiet, ut propterea maximis accenseri heroibus non debeat, qui ubivis terrarum, & quolibet in populo, sacra nostra ceremoniasque contempsêre.* Ecce dico eum non cum Christianis, non cum Constantino (quod falso nobis objicis) sed cum caeteris Ethnicis comparari posse, qui religionis nostrae hostes fuêre. Et rursum evidenter id dico pag. 23. *Id enim modo agimus nunc, ut Julianum cum caeteris principibus, Graecis Romanisque, hominibus paganis, componamus.* In toto Juliani libello nihil est, quod ad Christianos pertineat. Uno tamen loco, cum tria quatuorve verba ad opprobrium religionis nostrae facere videbantur, statim in margine pag. 108. illud annotavi, *verba abominandae impietatis plena, & pagano digna homine.* Et tu igitur dices, me favere impietati? Quis te genius non bene advocatus in illam maledicentiam impulit? Jam vero in ipsa praefatione pio argumento docemus, cur in Ethnicis quoque & Ecclesiae hostibus magnas elucere virtutes voluerit immortalis Deus. pag. 10. *Enimvero ille universi conditor & rector Deus, cum ex tan-*

ta

ta mortalium, qui ubique per orbem tunc erant, multitudine, perpauci quidam salutarem illam lucem, quae a Christi vultu nobis assulget, sequerentur, tamen multa extare voluit illustria documenta, ex quibus disceremus inesse in caeteris quoque divinitatis semina, atque omni loco nasci virtutem. Deinde, sunt illa, quae a me in virtutibus ejus numerantur, *contemptio imperii*, ad quod invitus ac dolens accessit, *fortitudo bellica*, quâ Germanos Persasque invictos antea devicit. *Eruditio*, quae rara in bellatore, *Castitas* & *Continentia*, paucorum principum virtus, tum *moderatio animi*, qua Antiochensibus, a quibus lacessitus erat, pepercit, cum perdere eos poterat. Quo, cujus edicto non licebit nobis haec laudare? Trajanus Diocletianusque Christianorum hostes maximi & acerrimi persecutores fuêre. Et tamen optimos Principes & magnis praeditos virtutibus fuisse, nemo, nisi insanus, negat. Nero pecus fuit ex omnibus flagitiis & criminibus conflatum. Sed interim optimus ille Trajanus, virtutes, quae in adolescentiâ ejus & inter imperii initia eluxerunt, ita admiratus est, ut dicere solitus sit, *omnes bonos principes multum abesse a primo Neronis quinquennio.* Enimvero, hoc candor jubet, uti etiam eorum bona amemus, quorum vitia odimus. *Virtutis ea vis est*, inquit ille, *ut etiam in hoste posita nos delectet*; Praeclare Divus Hieronymus, sanctissima anima; quem ego virum unum pluris facio, quam trecentos Plancios: *Nec bonis adversariorum*, inquit, *si honestum quid habuerint, detrahendum est, nec amicorum laudanda sunt vitia. unumquodque, non personarum, sed rerum pondere judicandum est.* Et alibi: *Contentiosum inter se funem ducunt amatores quorundam obtrectatoresque, ita ut nihil medium appetant, nec servent modum, sed totum hominem aut probent aut improbent: ego libentius piam rusticitatem, quam doctam blasphemiam eligam.* Atque hoc est illud, quod in Graecis Patribus culpavi. Cum enim Constantinus, princeps alioqui nunquam satis laudandus, vitia quaedam habuerit, quae boni principis famam deturparent, illi studio caeci haec cernere non potuerunt. At vehementiam Graecorum patrum damno. Et quodnam illud, obsecro, flagitium est? proprium hoc illius gentis vitium fuit. Illud dissimulare non debebat Plancius, quod eosdem illos patres ornavi debitâ laude. pag. 4. *Ego plurimis maximisque argumentis esse illos excellenti & Divinâ virtute viros judico.* Ad summam non fers, quod dixi pag. 4. *Pietati defuisse interdum candorem,*

cujus

cujus titulis atque imperio Christiana stat religio. Sane hoc verissimum est. Si quis tamen adhud dubitet, an isto vitio laborent quidam, qui sacra tractant, non longe eundum est. Fidejussores ejus rei erunt *Petrus Plancius*, & praeclarus gener ejus *Matthaeus Sladus*, qui nuper in *Erasmum* atque *Grotium*, inusitatâ eruditione, atque animi praestantiâ viros, atque in alios multos, quorum celebre est in Bataviâ nomen, mira animi petulantiâ incursavit, homo ex infima conditione evectus ad ludimagistri dignitatem: quo ille honore adeo nunc superbit, ut inter discipulorum gemitus, inter virgas

Ferulasque tristes, sceptra paedagogorum,

nihil aliud, nisi convicia eructet in illos viros, quorum desperat similitudinem. Inter eos, qui ab illo traducuntur, *Petrus Cunaeus*, primae juventae spatia ingressus, quod valde honorificum ducit,

Se quoque principibus permixtum agnovit Achivis.

Neque ejus rei ullam causam excogitare potest, nisi quod ante annos tres, *Erasmi* atque aliorum exemplo, sine omni malitiâ per ludum jocumque tetigit cum ineptias caeterorum eruditorum, tum, qui etiam inter eruditos numerandi sunt, Theologorum, non omnium sane, sed paucorum, qui *Plancii* & *Sladi* sunt similes. Hoc enim expressis verbis cautum est in praefatione, *Paucos quosdam, eosque degeneres & pravos, leviter notasse me fateor, nec muto factum. de caeteris, sanctissimis integerrimisque viris, quorum est innumerabilis multitudo, omnia magna sentio, iisque uti decus suum atque bonos constet, e republicâ esse humani generis & credidi ego semper, & in posterum non obscuris monumentis testabor.* Et paulo post, ne quis ipsam Theologiam, quae sacra & divina res est, contemni putet, monetur lector, *ad mores tantum haec & ad vitam quorundam pertinere.* Enimvero hoc sollicite secutus sum, quod recte poëta ait:

Hunc servare modum nostri didicere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.

Sed, ut video, jam illud ipsum non licebit nobis, nisi hac rogatione, *velitis, jubeatis, Petre Planci, & Matthaee Slade*, ut iste, nescio quis, *Cunaeus* possit personas praeterire, publica autem temporum vitia notare: minus enim peccabit ille, quam vos, qui, ut personarum immerentium nomen & famam laedatis, falsissima crimina ementimini, ne saltem sine aliquâ causâ illis maledicere videamini. Hoc discrimen inter me atque vos est. Ego fictas personas introduxi, ut nota mortalium vitia tangerem. Vos, ut no-

tas omnibus perſonas traduceretis, ficta commenti eſtis crimina. Profecto, ſi nondum publicatus eſſet noſter ille liber, jam tempus erat uti ederetur. *Plancius* enim *Sladusque* diligenter quotidie operam dant, uti vera ſint, quae illic nos diximus, nihil illis felicius procedit, quam maledicere, aeſtuare, nihil penſi neque moderati habere: Sed modum excedit epiſtola. Nos te, Planci, immoderatum concionatorem, & licentiâ temporum atque animi morbo intemperanter bacchantem, ſecuro animo feremus. Tu, ſi quid in nobis deſideras, ſcripto prius, & clam mone. Quod ſi iſtâ viâ nihil profeceris, tum vero ad ea mihi procede, quae hactenus uſurpaviſti nimis feſtinanter. Illud ſcire debes, ſi publicâ voce per ora plebis Amſterodamenſis me traduxiſti, eſſe nobis eam dicendi ſcribendique vim, qua infamiam, atque odium nominis tui, non tunicato popello, ſed cunctis eruditis, qui vivunt, viventque ſeculis ſequentibus, tradamus. quod ne fiat, optime Planci, in tua manu poſitum eſt. Mihi enim tribus verbis ſatisfacere poteris. Non ſum injuriarum memor. Et ſane, ſi eſſem, Chriſti Divina praecepta ſpernerem, quae tu felicius in ſuggeſtu interpretaris, quam in vitâ ſequeris. Satis nobis erit, ſi fore intellexerimus, ut in poſterum lenior aequiorque in nos ſis. Vides, quanto melius tecum agam, quam tu mecum. Tu palam, coram concione in nos invectus es. Ego clam, & per literas conviciis tuis reſpondeo, & dedecora tua tego. Ita potius Chriſtianos decet. Quod ſi pergis maledicere, equidem ego, quoniam in luce hominum vivo, & perſonam ſuſtineo publicam, decus nominis mei, atque Academiae totius famam, adverſus calumnias veſtras tuebor. Tu concionator es, Planci; at mihi mandata publica hîc profeſſio eſt. Quare, qui in munere honeſtiſſimo, non oculis modo, ſed etiam animis inſervimus civium, non poterimus injurias tuas inultas ſinere. Neque ad eam rem magno molimine opus erit. Etenim, ſi perſiſtis, nihil aliud, niſi hanc epiſtolam, quam alioqui premere ſtatui, publicabo, uti ab omnibus legatur de plano. Aliud reſponſum non feres. Idque jam praedico tibi. contentioſis ſcriptis certare quotidie, neque patientiae meae; neque ocii eſt. melioribus curis tempus, rem precioſiſſimam, conſumere poſſumus. *Bacchae bacchanti ſi velis adverſarier*, noſti caetera. non ego falſis opprobriis tuis amplius movebor. *Regium eſt, audire mala, cum facias bene.* Hoc mihi cum principibus rerumque Dominis com-

commune est. magni animi proprium est, placidum tranquillumque esse, & injurias atque offensiones ex alto despicere. Generosa fera latratus minorum canum secura exaudit. Magnus vir, *Desiderius Erasmus*, cum multas apologias scriberet, plures excitavit crabrones. ut enim quisque impudentior indoctiorque erat, ita confidentius illi impietatem & religionis contemtum objecit. Neque meminerat ille, quod de laesâ Majestate, diro tyrannorum saeculo, ait Tacitus, *hoc esse unicum crimen eorum*, *qui crimine vacant*. Tandem, cum nihil proficeret, plorare hostes suos, & frui suo ingenio jussit. Profecto, nihil rectius facere potuit: *Calumnia*, *si irascare*, *agnita videtur*, *spreta exolescit*. Non aliâ re haec, nisi ipso contemptu, vindicanda sunt. Finem scribendi mihi faciet praeclara Augusti vox ad Tiberium. *Aetati tuae*, *mi Tiberi*, *noli in hac re indulgere*, *&* *nimium indignari quenquam esse*, *qui de nobis male loquatur*. *Satis est enim*, *si hoc habemus*, *ne quis nobis male facere possit*. Vale. Lugd. Bat. XIIII. Nov. CIↃ.IↃ.CXIIII.

EPISTOLA LXXIX.

ALBERTUS CRUSIUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

Quoties tuorum monitorum memini! Vir Clarissime, cum autor mihi esses, ne ex amoenissimis vestris deliciis ad agrestia illa loca me conferrem! Certe vehementer me poenituisset istius facti, nisi *Gryphius* noster diligentissimus esset. Abdicavit à Secretariatu, ut liber esset, & totus tam praxi in aula Meckelburgensi, quam Theoriae, id est collegio nostro vacaret. Vere hoc affirmare possum, ita me Deus amet. uti ego nunquam antea credidissem tantum energiae vivam docentis vocem habere. Jam mediocriter diligens majores progressus in jure facio uno die, quam antea diligentissimus vix quatuor diebus poteram. Ille enim novo quodam, & quod omnes fateri coguntur, expeditissimo docendi genere utitur. Nec satis mirari queo vigorem ingenii in hoc viro, &, quod caput rei est, divinum plane judicium. Habet prae manibus nonnulla in integras Pandectas, quae, cum lucem aspexerint, illum nulli

Jurisconsultorum sui seculi secundum, inter Batavos certe primum esse probabunt. ipsi adversarii & hostes, quos bene multos habet, virtutem ejus & subtilitatem in causis decidendis etiam inviti coguntur admirari: & quem antea sibi adversissimum experti sunt, ejus patrocinium in aliis causis ultro jam implorant. Veniunt hîc Rostochium, nescio quibus ex oris, qui ejus consilio utuntur, tam late sese diffundit illius fama per omnem fere Germaniam. Explicat nobis denis Pandectas quotidie duabus horis, interdum quatuor, si quando contingit, ut ei à Principissa Meckelburgensi, apud quam est in flagrantissima gratia, abesse non liceat. Nescio quidnam illud sit, quod me, cum ex illius lectionibus recedo, semper alacriorem ad studium juris facit, cum antea Lugduni, quoties ex *Pynakeri* forte vel *Schwaneburgii* lectionibus domum redirem, plerumque quasi taedio & lassitudine aliqua defatigatus esse mihi viderer. Hoc certe mecum constitui, ab illius latere, ad quamcunque conditionem etiam vocabitur (diu enim in hoc statu mansurus non est) ante non discedere, quam ab illo totas Pandectas audiverim; tam feliciter mihi cessit mutatio in Juridica facultate, in bonis literis vero & humanitatis studio non aequè feliciter. nam cum vestras delicias respicio, plurima profecto quaecunque hîc, extra domum *Gryphii*, video, quaecunque audio, fere nauseam mihi movent: & si nonnulla mihi displicere animadvertant, ilico me Germanum exuisse, totum Batavum factum esse per contemptum mihi objiciunt. Caeterum, vir Clarissime, vehementer à te peto, mittas mihi orationem tuam in obitum *Vulcanii* P. M. si forte typis excusa est; libentissime etiam viderem libros de Republ. Judaeorum, nisi molestum tibi esset illos addere: per te enim habeam necesse est: nam hîc nullo pretio comparari possunt. Si jam habitum *Josinae* nostrae cerneres, effusissime rideres. Multum mutata est ab illa, quae quondam fuit. jam illi est color verus, corpus solidum & succi plenum, ut ille ait. Magnas tibi gratias habeo pro Carmine, abunde enim quod volui consecutus sum. Vale. Rostoch. 8. Martii Ann. 1615.

EPI-

EPISTOLA LXXX.

SIXTINUS AMAMA
Petro Cunaeo J. U. D.
S. D. P.

Leidam.

Clarissime vir. Menses duo sunt, ex quo ex Anglia redux sum. Leidam transibam, sed quod te compellare prae temporis angustiâ non licuerit animitus doleo. Avebam enim tecum de nostro *Drusio* sermones miscere, & expiscari tuum de nuperis istis turbis judicium. Sed dabitur aliquando occasio, & quidem, nisi aliquid interveniat, hoc anno coram de istis conferendi. Me quod attinet & res meas, scito me post multas difficultates & molestias, quas movit mihi magnus ille *Drusii* amicus, tandem invito ipso ad professionem Ebraicam promotum. In quâ varia mihi accidunt, & quidem talia, ut de professione abjicienda saepe cogitem. Apud Ethnicos de vivis absentibusque male loqui inter indecora habitum fuit, at hodie apud Christianos, imò Theologos, usitatum piis defunctis insultare. Ecce enim heri in conventu Academico cum satis in me evomuisset, tandem *Drusium* petebat, eum vocans indoctissimum Asinum, merum Asinistam, qui tantum apices aliquot Grammaticos callebat, eosque adhuc male, pestem Academiae, authoremque omnium turbarum, quae in ea unquam, atheum (horresco referens) nullius religionis, & si alicujus, eum Arrianis & Samosatenianis annumerandum. Quid dicam, vir clarissime, an haec toleranda sunt? Et quid agas, si litem ipsi moveas, amicos & mancipia adeo sibi devincta habet, ut oporteat

Ἄπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι.

Gener *Drusii* litem ei procul dubio moturus est, & quidem ad Curiae provincialis tribunal eum tracturus. Videbimus quid hîc facturi sint Domini. Si haec & similia impunè laturus, cujus fama vel sanctissimi erit apud eum in tuto? Quod ad ea attinet quae mihi fiunt, licet alacritas omnis fere expectoretur, tamen persero & obduro, utque culicem moleste circumstrepentem levi manu & sine ira dispellimus, ita ego ea. Dabit Deus his quoque finem. Sed fere omiseram quod maxime volebam. Mittuntur undequaque Carmina & Epicedia in obitum magni istius viri,

 quae

quae praelo dabit una cum vita D. *Drusii* Gener ejus. Et quia ego non ignoro quanti tu istum virum feceris, & quo loco tu fueris apud eum, fiducia mihi fuit te nomine Generi rogare tibique supplicare, placeat vel distichon ad nos transmittere, quo memoriam istius Heroïs sanctam apud te esse ostendas. Expectamus idem a D. *Heinsio* & *Erpenio*, quin si aliqua mihi intercessisset familiaritas cum *Meursio*, & apud eum frontem ponerem. Si tu quid potes apud eum, vir clarissime, ages scio apud eum & alios, ne & illi officio suo desint, officio inquam quod debetur tanto in Rep. literariâ viro. Vale, vir Cl. & me inter eos pone, qui tibi sunt addictissimi tuaque divinitus concessa dona admirantur. Franek. Nonis Junii MDCXVI.

Salutat te officiose noster Polonus Theologus, quem tuâ Satyrâ in admirationem tui traxisti.

Memorabilis haec epistola, qua indicari calumnias *Sibrandi Lubberti* puto. cum eo enim ultimo vitae anno *Drusius* lites acerrimas habuit, ut apparet ex ejus Epistola ad Fratres Belgas, quae est inter Ecclesiasticas praestantium virorum CCLIII. Gener ille Drusii est *Abel Cyriander*, id est, puto, *Heerman*, qui vitam soceri dedit, ex qua eam repetiit *Baylius* in Lexico Hist. Critic. & observationibus quibusdam ornavit. De *Lubberto* haec aliquis capi negaret, quia *Sixtinus Amama* eum mortuum laudavit, in quem hîc tam graviter invehitur. Sed quis nescit saepe in has laudationes coactos saepe & invitos descendere collegas, & inter Theologos etiam passim reperiri, qui scenae servientes, collegii ex legibus mortuis laeti justa faciunt, quos viventes omnibus modis vexare non destiterunt! ut exemplis, quae vidimus nos & majores, ostendere liceret. Polonus vero ille est, puto *Johannes Makowsky*, sive *Macovius*, qui cum *Lubberto* etiam rixas, parum Theologis dignas, exercere coactus fuit. Vide inter alios *Baylium* in *Macovio*, qui & de *Amama* plurima collegit.

EPISTOLA LXXXI.

PETRUS CUNAEUS

Sixtino Ammamae

S. D.

Franequeram.

VIR Clarissime. De *Drusii* obitu cum intellexissem, dolebam sane ademptum nobis primarium seculi virum

rum, cujus in me fuerat insignis & perpetua benevolentia. Sed magis me publica Hebraismi causa angebat, cum pertimescerem, ne Frisii vestri in cooptando praeclari hominis successore, dignitatem proderent honestissimae professionis. meminisse enim potes temporum, mi Sixtine, quibus natus es, cum virtutis praemia ambitio possidet, & rectis vividisque ingeniis merces doctrinae tantùm ex conscientia est. Quo magis gratulor patriae tuae, quod tu demum placuisti electusque es, qui *Drusii* locum teneres. Nunquam melius judicio suo usa Frisia est. idque serio triumphabit olim. Valde enim fallor, aut tu unus es, cui positum in manu est, ut juventus discat, quid illud sit γνησίως ἑβραΐζειν. nescio quid tibi in mentem venerit, cum epicedium a nobis postulares! Jam enim decimus annus est, ex quo carmen non scripsimus, fecit tamen amor tui, & reverentia *Drusii*, ne hoc frustra peteres. Quare habes quod voluisti, sed nihil amplius. Distichum enim modo mittimus, & hoc ipsum inelegans atque inconcinnum. Libet enim fateri. Poëta non sum, nec, ut essem, mea referre putavi. Polonum vestrum theologum, summa eruditione virum esse scivi. ut nesciebam humanissimum candidissimumque esse, antequam nuper quorundam sermonibus mire praedicari hanc ejus laudem audivi. Gratissimum est, quod ejus verbis me salutas. Tu illi significa, esse me ejus observantissimum. Quod apud omnes, cum ita res fert, testatum facio. Satyram nostram cur aestimet causam non video, per ludum enim jocumque scripta est. neque aliter accipi volumus. Illud magis gaudebo, si libri nostri de rebus Judaicis illi tibique, & paucis Hebraïsmi peritis placebunt, quos propedem publicabo. Vale, Amicissime Sixtine, & collegam illum tuum Polonum, virum Clarissimum, vicissim saluta. Lugd. Bat. 26. Julii 1616.

Ossa tibi exiguus tumulus tegit, inclyte Drusi.
Non aliud, credo, Frisia majus habet.

Viro incomparabili,
Praeceptori meo, scripsi.

EPISTOLA LXXXII.
WILLEBRORDUS SNELLIUS
Petro Cunaeo.

NEscio quid illis in mentem venerit, qui anni Jubilei sedem luxare, & in quinquagesimum transferre conati sunt: nisi forte loquendi formula vulgo recepta, quo quinquagesimus quisque annus Jubileo assignatur. Id vero non aliter intelligendum, quam octavum quemque diem esse Dominicum; aut quintum quemque annum Olympiadicum. Neque vero apertius quidquam aut clarius dici potuit, quam Jubilei anni periodus à Mose Levitici 25. est definita. *Praeterea*, inquit, *numerabis tibi septem septimanas annorum septem vicibus, ita, ut tempus septem septimanarum annorum sint tibi quadraginta novem anni: tunc facies ut ubique clangor tubae personet mense septimo, die decimo ejus mensis, die expiationum facitote ut personet tuba in tota terra vestra. Ut sanctificetis annum quinquagesimum, & proclametis libertatem in ipsa terra omnibus habitatoribus ejus: Jubilei annus ille esto vobis ut revertamini quisque ad possessionem suam, & familiam suam. Jubileus hic est, annus quinquagesimus esto vobis.* Non potuit planius explicare, anno uno tantum Jubileum esse celebrandum. Eundem tamen esse à primo anno κληρουχίας quadragesimum nonum ad umbilicum jam dimidiatum mortuum. atque ideo si ab antecedente Jubileo eundem deducas inclusive, plane quinquagesimum. Huic affine illud est Deut. 16. de festo primitiarum. *Septem septimanas numrato tibi, ex quo coeperit falx mitti in segetem, incipito numerare septem septimanas, tum celebrabis festum septem septimanarum Jehovae Deo tuo.* Hoc igitur cum sit dies undequinquagesimus, eundem quoque πεντηκοστὴν dici nemo ignorat. atque ita annum Jubileum quinquagesimum vocari in controversiam vocari non debuit. Unus, opinor, sacrae paginae locus omnes, quotquot dissentiunt, in aliquam sententiam pellexit 1 Regum Cap. 19. Ubi Amos Propheta Chiskiam Regem solatur, & Divinitus auxilium ei contra Senacheribum & suppetias pollicetur. *Illud autem*, inquit, *tibi hujus rei signum, comedere vos uno anno sponte natum, & altero anno sponte renatum: anno demum tertio serite, & metite, ac plantate vineas & comedite fructum earum.* Eum annum au-

autem non Jubileum, sed vix sabbaticum demonstrabunt; & quamvis illud verum esset, non tamen ideo hoc singulare miraculum, quo Dominus sui Numinis praesentiam Judaeis testatam voluit, ad alios annos pertinere evinci aut demonstrari unquam possit. non magis inquam, quam illam solaris umbrae retrogradationem eidem Chiskiae in certissimum sanitatis recuperandàe τεκμήριον exhibitam, ad alios quoque dies pertinet. Atque hinc tamen, si recte conficio, Rabinis quibusdam prima errandi occasio objecta, ut non quinquagesimum tantum, sed & undequinquagesimum Deo sacros ἀνηρότους καὶ ἀγεωργήτους Judaeis absque ullo terrae cultu transmissos crediderint. Cum praeter undequinquagesimum Jubileus nullus sit, quod divisio septenaria, & septies septana, annorum feriatorum charactères immutabiles constanter arguunt. Sed aliunde quoque errorem istum extitisse haud levibus argumentis adducor ut credam. idque verissimum existimo. Anni initium apud Judaeos geminum in usu fuisse tam verum est, quam nemo hactenus dubitavit. Nam illud anni caput, quod circa sedem aequinoctii Autumnalis affixerant, Deus migratis jam Aegypti finibus in aeternam liberatae & conservatae Israëliticae gentis memoriam in vernum aequinoctium retraxit Exodi 12. *Mensis iste vobis principium mensium primus erit in mensibus anni.* eundem 24. Exodi vocat *mensem verni temporis.* Hinc igitur mensium anni initium & numerus: atque a mense abhinc septimo, circa autumnale aequinoctium contractuum emptionis ac venditionis rationes subducebant. Quamobrem illud nobis considerandum, ab utro horum terminorum anni sacri initium deduxerint. Id vero nominatim ab autumno fieri Deus jussit, ut post fruges demessas, fructus etiam arborum vitiumque vergente aetate collectos, quando arationis & sationis τῆς γεωργίας tempora succedunt, terrae vacatio quoque incipiat. Inde inquam anni feriati initium, unde agricolationis: ab autumno, inquam; a mense septimo, quemadmodum nominatim Deus imperat. Atqui annus undequinquagesimus, si a verno aequinoctio eum subducas, jam dimidius est exactus cum Jubileus indicitur. Is igitur cum a medio quadragesimo nono incipiat, in medium quinquagesimum definet. Atque ita cum unicus sit annus, in duos tamen incurret. & hoc modo utrumque Jubileum fuisse verissime dicetur, qui tamen a prima agricolatione, aut proximo Jubileo exacto esset duntaxat quadragesimus nonus. Et quidem quinqua-

gesimus vulgo potius, quam undequinquagesimus dictus, quod illa anni Jubilei pars, illud inquam semestre, quo omnes terrae fructus omnibus essent communes, in quinquagesimnm incurreret ab aequinoctio verno ad autumnale ejusdem anni. Idque Mosem adeo sollicite inculcantem animadverto, ut potius quinquagesimum, quam undequinquagesimum Jubilei titulo insigniverit, quamvis in quadragesimo nono ejus initium statuat. *Ut*, inquit, *sanctificetis annum quinquagesimum*, & *proclametis libertatem in ipsa*, &c. His rationibus vir clarissime, puto me satisfecisse utrique parti. qui etsi diversissima tradant, tamen magnis autoribus suam sententiam tutari possunt. neque ulla alia ratione conciliari, salvo cuique suo honore & judicio, posse videntur. Neque vero nostra sententia ideo erit repudianda, quia nupera, quia nunc demum nata. quin potius quam vim ipsa argumenta habeant expendendum & judicandum censeo; caeterum totius hujus rei te, Collega honorande, arbitrum & judicem capio. cui si hac in re satisfecero, omnium puncta tulisse existimabo. Vale, vir consultissime, & nos ut amas, ama. 17. Decemb.

EPISTOLA LXXXIII.

PETRUS CUNAEUS

Willebrordo Snellio

S. D.

VIr clarissime, Perspexi omnes rationes, quibus adductus es, ut mediam quandam sententiam eligeres in hac maximorum autorum dissensione super anno Jubilaeo. Respondissem tibi multo ante, nisi impeditus fuissem, per molestissimas quasdam occupationes, quae otium pene omne meum scrupulatim inter se dividunt. Paucis autem expediam quid judicii mei sit. Opinioni tuae libenter accederem nisi certum mihi illud esset, semper Judaeos in septenis quibusque sabbaticis annis numerandis eandem rationem secutos esse, quam Deus immortalis in Jubilaeorum numeratione observari jussit in Levitici capite vicesimo & quinto. omnino enim omnes tam septeni sabbatici, quam Jubilaei, numerati sunt a mense septimo Tisri, hoc est ab initio anni veteris & naturalis: quare si quadragesimus & nonus annus sabbaticus initium habuit a mense Tisri, non potuit Jubilaeus, qui pariter a Tisri initium habet, a mense septimo quadragesimi noni sabbatici inchoari,

& excurrere in partem quinquagefimi fequentis. Quare non poffum illud amplecti, qui tamen non foleo pertinaciter placita mea defendere aut aliis repugnare, qui argumentis firmioribus nituntur. Cujus rei documentum tibi hoc erit, quod plane jam mutavi fententiam meam de Jubilaeo, omninoque exiftimo Maimoniden & omnes Talmudicos in magno errore verfatos effe, ex quo tempore animum meum adverti ad eas rationes, quas illuftris *Scaliger* ex Flavio Jofepho adfert in libro 5. de emendat. temp. pag. 352. tum eas quoque, quibus *Sethus Calvifius* ufus eft adverfus *Creutzhemium* & *Bucolcerum*, in ifagoge chronologica pag. 81. & pag. 82. Non eft mos meus ea inficias ire, quae manifeftiffima funt. Tibi, vir clariffime, qui confilio & opera nos juvifti, gratias ago, & Calvifium tuum tibi remitto. Si quid fit, in quo fide, cura, diligentia mea tibi opus fit, officium meum nufquam tibi deerit. Vale. Lugd. Bat. 23. Decemb. 1616.

Hanc Epiftolam, nefcio unde nactus, edidit, *Th. Crenius* T. v. Animad. p. 158.

EPISTOLA LXXXIV.
WILLEBRORDUS SNELLIUS
Petro Cunaeo.

ZEtema iftud minus tritum aut vulgo ideo notum effe poffit, quia τῶ ἀρουρῶν vox minus à pofterioribus, aut certe Graecis gaeodaetis, fit ufurpata. ejus tamen vim explicat Herodotus in Ε'υτέρπῃ, ubi de agris loquitur, facerdotibus in vacationem conceffis. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶν Ἀιγυπτίων πάντη. Ide vero de arura, fi area intelligatur, accipiendum eft. cum vero linea exporrecta intelligitur 100 cubiti in longum exporrecti, qui 150 pedibus aequivalent, accipiendi funt. ut actus quadratus 120 pedes longus, & totidem latus à Varrone Plinioque & aliis intelligitur. at actus tantum linea in longitudinem exporrecta 120 pedibus definitur. Quare in τριακοσίας μυριάδας ἀρουρῶν exporrigi non aliter potuit verti, quam in tricies arurarum; extendi, aut plena locutione in tricies centena millia arurarum; qui funt pedes quatermillies quingenties centena millia, five Romano more M. pafs. nongenties. aut Graeco more, facta ad ftadia reductione, feptingenta viginti ftadiorum millia. quo in calculo pedem Romanum affumpfi; quod utrum menti autoris confentaneum fit defpiciendum reor. fed quoties in hac rei a vete-

veteribus commiſſum? ut plane non putem id quidquam penſi habendum.

EPISTOLA LXXXV.

WILLEBRORDUS SNELLIUS
Petro Cunaeo.

VIr Conſultiſſime, Collega honorande. Dum Zetema illud tuum forte fortuna iterum in manus ſumo, multum in eo peccatum nullo labore animadverti, id namque calculus ipſe clara voce clamitabat. ſi enim εἰς τριακοσίας μυριάδας ἀρουρῶν Judaeam extendas, immanis erit ea ſumma, quaeque ipſum terrarum orbem longe excedat. ἄρουρα enim, ut jam ante ex Herodoto oſtendi, ſunt 100 cubiti exporrecti, ſi quando ad ſolam longitudinem eam menſuram referas. atque ideo in Suida emendandum, ἄρουρα πόδας ἔχει ρ. non autem ν. tantum, quemadmodum in omnibus exemplaribus male legitur, quae lectio doctiſſimo Budaeo & Agricolae quoque impoſuit. iſti enim ἄρουραν 50 pedibus, vel 10 paſſibus definiunt, Suidae pravam lectionem ſecuti. quod ſi has 3000000 aruras ad pedes revocare libeat, efficientur quater millies quingenties centena millia. qui per 625 diviſi (tot enim pedes Romani ſtadium conſtituunt) dabunt ſtadia 720000 : cum autem *Ptolemaeus* uni gradui terreno attribuat ſtadia 500, ea ſumma per 500 diviſa dabit gradus 1440 pro longitudine Judaeae: unde efficitur Judaeam quadruplo majorem eſſe totius orbis ambitu, cum iſte 360 gradibus duntaxat definiatur. quo quid abſurdius excogitari poſſit non equidem ſcio. Atque ideo initio iſtud mendacium ab Hecataeo confictum arbitrabar, ut & illa, quae de Hyperboraeis eum commentatum *Plinius* ſcribit. Movebar tamen ipſius Joſephi autoritate, qui adverſus Appionem Grammaticum, admodum acrem adverſarium, tam ſplendidum mendacium non fuerit adeo temere prolaturus. viſum eſt igitur ipſiſſimum Joſephi locum adire eumque penitius introſpicere. Ubi aliter longe, neque quidquam quod merito reprehendi poſſit ſcriptum deprehendo. τριακοσίας γὰρ (φησὶ) μυριάδας ἀρουρῶν, σχεδὸν τῆς ἀρίστης καὶ παμφορωτάτης χώρας νέμονται. ἡ γὰρ Ἰουδαία τοσαύτη πλῆθός ἐστιν. Ecce tantum terrae eos habitare dicit; non autem Judaeam tanto ſpatio exporrigi. Quamobrem alia haec eſt quaeſtio, & longe aliter ſolvenda. Ait enim Judaeam tot ἀρούρας continere,

quem-

quemadmodum & nos in ſermone vernaculo loquimur, *die boeve is bondert gemett groot.* Hîc itaque ἄρουρα idem eſt, quod Herodoto videlicet 22500 quadrati pedes: quamobrem 3000000 ἀρουραι continent jugera Romana vicies ter centena quadraginta tria millia ſeptingenta quinquaginta 2343750. & ſi pedem iſtum alicui noſtrorum, qui per univerſam Hollandiam & Zelandiam valde varii ſunt, aequipares, erit amplitudo totius Judaeae propriè dictae jugerum Hollandicorum, (*mergen Lants* vulgo appellant) centum triginta millium ducentorum & octo, in cujus meditullio quaſi erat Hieroſolyma. Haec ſunt, quae ſuper iſtum Joſephi locum tecum D. Collega clariſſime communicanda habui. quod ſi tuo judicio & petitioni ſatisfecero, ſolide gaudebo; ſin minus meliora libentiſſime expecto. Vale.

EPISTOLA LXXXVI.

PETRUS CUNAEUS

D. Johanni Buxtorfio

S. D.

Baſileam.

VIr Clariſſime. Jam pridem in pectore noſtro amorem quendam tui & venerationem excitavit *Joſephus Scaliger*, vir incomparabilis, qui de eruditione tua bene & praeclare judicavit, quoties adeſſe illi, & ſermonem una cum illo ſerere ſolebam. Ego etſi in hac Leidenſi Academia profeſſione juris fungor, tamen incredibili quodam ſtudio teneor Hebraiſmi, atque omnino eas literas aeſtimo coloque. Quare, cum hos de rep. Hebraeornm libros nunc in lucem edo, quos inter otii noſtri oblectamenta ſcripſi, omnino recte, atque ordine facturus videbar, ſi eos ad te mitterem, quem ego Hebraiſmi principem eſſe exiſtimo. Peto a te, ut munuſculum noſtrum aequi bonique facias, judiciumque tuum de his libris ad me perſcribas; atque ut omnino ſic exiſtimes eſſe me tui obſervantiſſimum. Lugd. Bat. 4. April. 1657.

EPI-

EPISTOLA LXXXVII.

J. BUXTORFIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

PRo libro tuo, vir clarissime, de repub. Hebraeorum, quas potui, per epistolam gratias egi. Nunc re animum gratum declaro, & Commentarium Masorethicum meum offero, & symbolum amicitiae esse cupio. Masorethici operis tu honeste in libro tuo recordaris, & recte. Nunc plenius ejus historia ex meo Commentario omnibus studiosis innotescet. Movit me ad id non parum judiciorum diversitas inter doctos. Vah! quam pessime de illis Pontificii scribunt. Forte quosdam in quibusdam suis opinionibus dubios hoc meo Commentario reddidero. Propono: capiat qui vult. Nauseabundus abstineat. Nulli me litigiose oppono, nec opponam. Magnus in omnibus historiae antiquae est defectus, unde fruamur appositis, donec meliora doctiores afferant. Quaestio de Punctorum origine lata est. Ad Masorethas tamen communiter nostri referunt. Eatenus tantum eam attingo, considerandi causâ, non decisive quicquam statuendi. Meministi breviter in tuo libro pag. 177. *Abrahamum Zachuth* ad tempora Esrae originem sive praesentiam referre. Ubi illa in isto libro extent, non licuit videre: velim, nisi grave tibi, mihi aliquando locum notes. Quae folio praecedenti ex eo citas, inveni in Zachuto fol. 132. ac ista de punctis non puto illic extare. Amplioris ista quaestio est considerationis, & tranquillioris otii. Caremus enim hîc certis historiis. Caeterum magnam vestrae Academiae * reformationem factam audio. Pristinum florem & nitorem ei animitus opto, & ante omnia Ecclesiis parem. Vale, vir clarissime, & me porrò mutuâ amicitiâ complectere. Basileae 3. April. Anno 1620.

* Vide ad Epist. XXVII.

EPISTOLA LXXXVIII.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Buxtorfio

S. D.

CUm noviſſime literis tuis reſponderem, Vir clariſſime, adſcripſi locum ex libro יוחסין Rabbi *Abrahami Zachuth*, in quo ſunt verba ea, quae in commentariis meis de Rep. Hebraeorum pag. 177. citaveram, quae tibi non licuiſſe videre ſcripſeras, & ut notarem petebas. Significabam autem extare eum locum pag. 54. iu eodem libro ejuſdem Rabbini. Simul & gratias egi pro commentario tuo Maſorethico, quem mihi miſeras, ut is ſymbolum amicitiae inter nos foret: & judicium meum addidi de his, quae pro punctorum antiquitate attuliſti. Eae literae an tibi redditae ſint, equidem haud ſcio. Certe nihil reſponſi ex eo tempore accepi. Nunc alia ſcribendi cauſa oborta eſt, quae penitus differri non poteſt. Obiit diem ſuum cum magno omnium luctu D. *Thomas Erpenius*, quem Hebraeae linguae ordinarium Profeſſorem habuit Academia noſtra. Ad hujus munus in ea profeſſione obeundum cum ſit aliquis propediem vocandus, nobiliſſimi Academiae Curatores ſuper hac re ſententiam clariſſimae facultatis Theologicae, aliorumque profeſſorum, qui eas literas intelligunt, exquiſiverunt. Eſt autem hoc ejuſdem facultatis & noſtrum omnium judicium, eam profeſſionem tibi deferri oportere. Quod omnino apud Curatores efficiemus; futurumque eſt, ut rite ac per legitimos tramites ad nos voceris, ſi, antequam de ea re amplius cum iisdem Curatoribus agamus, certò ex te intellexerimus, quid animi futurum tibi in hoc negotio ſit. Quare ex collegarum voluntate conditionem ejus muneris tibi ſignificabo. Stipendium Profeſſoribus linguarum adſignatum eſt ſexcentorum florenorum Carolinorum: interdum etiam ſeptingentorum. An ad octingentos rem perduci Curatores velint, haud adfirmaverim. Si tamen aliqua via id fieri poſſit, quod plane ſperamus, opera tibi noſtra ad id conficiendum non deerit. Pro impenſis viae & migrationis numerari ducenti floreni ſolent. Porrò centum floreni Carolini apud nos efficiunt quadraginta Daleros Imperiales. Locus tibi in Senatu Academico atque inter ordinarios Profeſſores foret,

ex

ex quibus Rector Magnificus, Adsessoresque, & facultatum Decani suffragiis collegarum quotannis eliguntur. Ad haec, ex Doctorum, & Licentiatorum, Magistrorumque promotionibus emolumenta sunt, quae communiter ad omnes perveniunt. Et pro togarum ac cuniculorum jure *quadraginta floreni* annui solvuntur, praeter id, quod ex studiosorum inscriptione ad singulos redundat, praeterque honoraria, quae Rector atque Adsessores pro sua quisque functione ex aerario Curatorum percipiunt. A vectigalibus, quae cerevisiae, vino & sali imposita sunt, immunes sumus. Si quis privatis discipulorum collegiis, eorumque institutioni dare operam velit, quod in Academia nostra & arbitrarium est, & fieri crebrò solet, non est ea res sine honesto lucro. Illud tibi fidenter spondere audeo, te vehementer gratum acceptumque omnibus collegis fore, qui tua in rempublicam literariam merita, virtutemque tuam & incomparabilem doctrinam ita, ut debent, aestimabunt ac colent. Equidem ego judicio tuo prudentiaeque, quantum voles, tribuo: Sed nullam divinare causam possum, quae te dubium faciat, quid in hac re statuere debeas. Neque excusare te aetas potest, cum illud nobis pro certo sit relatum, non esse te annis 53 aut 54 majorem. Meminisse autem debes eam esse Academiam nostram, quam excellentium virorum, qui in ea sunt, fama ac celebritas nobilitat, inter quos spectari neque injucundum tibi, neque inglorium erit. Nos ad haec responsum tuum exspectabimus: quod ut ad nos transmittas ea via, qua perferri & celeriter & tuto poterit, etiam atque etiam te rogamus. Ubi sententiam tuam scripseris, caetera, quae apud Curatores peragenda restant, promptissimè expedientur. Vale, vir clarissime, & me porrò ama tui studiosissimum amantissimumque. Leidae Batavorum 4. Junii. Anno 1625. stylo novo.

EPI.

EPISTOLA LXXXIX.

JOHANNES BUXTORFIUS

D. Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Epistolam tuam, vir clariss. & amice honorande, 4. Junii scriptam, accepi, quae duplicis fuit argumenti. Ad unum nunc respondebo, ad alterum Deo volente, post octiduum. Quod epistola tua praecedens manus meas effugerit, doleo: gratissimum enim mihi fuisset, judicium tuum cognoscere, etsi in genere illud ex libro tuo satis patet. Quod locum in R. *Abraham Zachut*, fol. 54. notatum attinet, is non adducitur ab authore, ad probandum quicquam de punctis vel accentibus, sed ad Targumi originem & authores investigandos. Istam enim materiam ibi tantummodo & prolixe pertractat ex Talmudicis sub historia Rabban *Gamalielis* senis, quod is jam Targum Jobi legatur habuisse, & per consequens jam tum Hagiographorum Targum extiterit, quod tamen longe post R. *Joseph luscus* (*Saggi Nehor* per antiphrasin dictus) putatur vulgo scripsisse. Facit tamen etiam locus iste ex Nedarim adductus, ad probandum Accentus tempore Esrae fuisse. quod Esra cum suis collegis textum Hebraeum juxta accentuum rationem legerint. Hoc fine adducitur ab *Elia* in praefatione tertia, & a me in Tiberiade fol. 86. & deinceps. R. *Abraham* autem adducit eum ad probandam originem Targum, de quo ibi agere propositum habet. Haec materia non epistolam, sed prolixum Tractatum postulat, unde eam hic abrumpo, & alias prolixius ex Hebraeorum sententia & authoritate eam, si Deo placuerit, pertractabo.

Quod vero ego post Tiberiadem meam, nihil amplius evulgaverim, fecit quorumdam insolentia, qui manum meam depulerunt. Non tamen semper otium egi. Lexicon meum quievit aliquandiu in litera ר, & inde novas Concordantias Hebraicas feci, & perduxi ad literam פ, perfecturus eas, ut spero, ad autumnum. Disponuntur in formam Lexici, ut quaelibet vox, qua forma, & quoties in tota Scriptura extet, primo intuitu vel levi momento inveniatur. Sic erit quoque Masora perfecta & illustris, ejus Masorae, quae hodie extat, innumerabiles defectus & et-

errores detegens. Multos locos, qui hactenus in Concordantiis defuerunt, addo. Confusionem corrigo in radicibus veluti הנה ponitur in נה: Quiescentia & Defectiva secundâ radicali plerumque sunt confusa, veluti ירד & דור, item נדר & דור. Sic כלה & כלל confusa, נמל & מול, ירק & ריק, & aliae radices plurimae, quae in Concordantiis sunt confusae. Haec omnia distinxi & quodque suo loco dispono. Plurimos etiam errores typographicos invenio, & leves & graves, censura dignos. Magni usus & momenti hic liber apud posteritatem erit, si modo lucem videre possit. Ingentes labores in Lexico & hoc libro pertuli, sine ulla compensatione, & sine ullo praemio, utinam non etiam sine aestimatione. Bono publico studui & studeo, cum jactura rei familiaris. Crescunt liberi, crescunt sumptus, augetur caritas in omnibus, praetium suis mercibus, operis & laboribus quisque pro lubitu imponit: solis doctis virtutem & eruditionem suam teruncio cariorem aestimare, denegatum. Ita nunc sunt tempora, ita mores. Sed illucescet propediem Phoebus benignior. Filius meus viginti quinque annorum, adhuc juvenis & sine officio ordinario, praeter studium Theologicum, incepit novam versionem libri More Nevochim, & majorem partem absolvit. In hujus versionis dexteritate me superat. Hujus libri & ejus authoris laudem, vel solum *Scaligeri* p. m. judicium ita celebrat, ut majori non sit opus. Si absolvere possit, quod sperat, insigne erit industriae specimen. Praecipue iste liber Theologiae inservit, & ex parte, Philosophiae, quatenus ea Theologiae famulatur. Extat ejus versio Latina antiqua, a Judaeo semilatino perfecta. Iste Judaeus loca difficiliora plerumque praeteriit, alia summo pede leviter transiliit, obscura longe obscurius Latine expressit, multa pravè reddidit, & falsa pro veris substituit. Longe alia haec versio filii mei erit, satis perspicuè & Latinè proposita, cum difficiliorum idiotismorum & vocum sive Theologicarum, sive Philosophicarum explicatione. Ejusdem Lexicon Chaldaicum & Syriacum puto vos in Belgio vidisse. Ex quo apparet, ipsum in Hebraicis, Chaldaicis, Syriacis & Rabbinicis, non degenerem esse a patre filium. Haec scribo, non ut laudem, sed ut affectum utriusque nostrum erga rem literariam promovendam cognoscatis, quem si non mundus ingratus, Deus certe sua benedictione aliquando coronabit. Tempore Synodi ipse vestram urbem & Academiam vidit, & multis innotuit, ac

per

per Angliam & Galliam deinde cum nostris Theologis domum rediit. Postea etiam per annum Genevae substitit, linguae Gallicae addiscendae caussa, & tam Professores quosdam, quam Studiosos, in linguis dictis, privatim cum fructu & laude informavit. Theologiae tamen ipsum praecipuè destinavi, & ecclesiae, in qua etiam se concionando exercet, etsi nondum in officio ordinario, quod primum ipsi dabitur, ubi vacaverit.

Caeterum ad alteram quaestionem respondebo proxime. Academiae nostrae & Magistratui politico sum obligatus. Sine ipsorum scitu eam obligationem rescindere, me non decuit. Unde cum petitionem vestram Senatui Academico proponerem, negotium ad Magistratum politicum delatum est, a quo responsum exspecto. Quod cum accepero, prima occasione vobis per literas significabo. Vale, vir clarissime, & quem coepisti amare, amare pergito, qui tui sum amantissimus. D. *Heinsium* amicum per literas veterem officiose & amanter saluto. Perscripsi Basileae 24. Jun. Anno 1625.

In calculo aetatis meae a vobis erratum: ingressus enim sum annum sexagesimum primum, sed firmis adhuc ex Dei gratia animi corporisque viribus.

EPISTOLA XC.

JOH. BUXTORFIUS

D. Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

REctè mihi ultimas tuas esse traditas, 24. Junii literis per nobiliss. D. *Brederodium* transmissis, significavi. Acciderat biduo ante, ut Senatus Academicus una cum Dd. Scholarchis frequentes, de Professore Medico in locum *Bauhini* p. m. eligendo consultarent. Tunc & tuae epistolae argumentum deliberandum ipsis proposui. Non enim sine offensione publica, potui in ea causa vel aliquid denegare vel promittere. Senatus Academicus conclusit, me sine publico studiorum damno, & summo Magistratus despectu dimitti non posse, adeoque necessarium maxime fore, ut Dd. Scholarchae hanc rem ad Senatum politicum deferant. Proponebam ipsis sex potissimum causas suas orias, inter quas maxime eas urgebam, quae commo-

dum literarum publicum ſpectabant, quod per me per hanc vocationem inſigniter promoveri poſſet. His poſt deliberationem opponebant incommoda, & gravamina, mihi neutiquam contemnenda. Haec erant praecipua, Aetas gravior, uxoris & liberorum ex ſolo natali in terram peregrinam translatio, aëris, victus & temperamenti naturalis mutatio, itineris, variis hoſtibus undique circumſepti, pericula certiſſima & inevitabilia, bellorum continuorum in omni vitae ſtatu & modo incommoda, & difficultates inde graviſſimae, ejusque generis alia, mihi non praecipitanter, ſed maturè conſideranda. De his tamen ſe nihil ſine ſummi Magiſtratus authoritate vel conſilio mihi praeſcribere, vel determinare velle. Aliquot diebus poſt, hoc negotium Ampliſſimo Magiſtratui propoſitum, a quo concluſum, me non eſſe dimittendum. Sic Dominis Scholarchis negotium commiſſum, ut de mediis extraordinariis cogitarent, quibus me & honeſte retinerent, & arctius devincirent. Hic incidit annua & ſolennis Magiſtratus mutatio, officiorum publicorum curatio & renovatio, & alia negotia politica, ut reſponſum mihi hactenus datum non ſit, etſi hoc urſerim, ne diutius vos ſuſpenſos detinerem. Si media haec talia fuerint, quae honeſte repudiare non poſſim, colligere tibi promptum eſt, quantum de me tibi polliceri poſſis. Si praeter votum alia, jus mihi integrum reſervo, ea rejicere & vocationem aliam ſequi. Interea te hoc latere nolim, D. *Scaligerum* b. m. non longe ante finem vitae ſuae de me aſciſcendo ſerio laboraſſe & cogitaſſe, & me de octingentis veſtratibus florenis impetrandis, certum reddidiſſe. Niſi valde fallor, D. *Heinſius* ejus adhuc conſcius erit. Liberale hoc per ſe: at, dixerunt alii mei amici, ſi aedium conductio ex eo fiat, quae ibi ingentis pretii, & reliquae annonae fiat comparatio, noſtra horum locorum ſtipendia Belgicis non ſunt inferiora. Sed de hoc nihil quicquam nunc agere mihi propoſitum eſt. Exſpecto enim adhuc reſponſum ampliſſimi Magiſtratus noſtri, quod in ſingulos dies mihi promittitur. Hoc per proximam poſtam habebis. Haec praemittere volui, ut omni negligentiae ſuſpicione apud te carerem. Tu verò, ut coepiſti, me amare pergito, qui tui ſemper ero amantiſſimus. Salutat te officioſe filius meus, qui etiam literis ſe cupit in tuam amicitiam inſinuare. Videbis quandoque ejus verſionem Latinam Commentariorum Hebraeorum in Prophetas minores, ibi, ubi Mercerus ſubſtitit. Vale. Perſcriptum Baſileae 8. Jul. Anno 1625.

EPI-

EPISTOLA XCI.
PETRUS CUNAEUS
Joanni Buxtorfio
S. D.

Basileam.

VIR Clarissime. Binas a te literas accepi, quas 24. Junii & 8. Julii ad me dedisti. Priores neque spem dabant nobis aliquam, te potiundi, neque omnem auferebant. Posteriores satis significant quae sit sententia amplissimi magistratus Basileensis, cum is hoc negotii dedit Scholarchis vestris, ut te auctioribus stipendiis illic retinerent, atque ut honori Academiae consulerent. Id an recte, atque ita, ut cupis, facturi sint, proximis literis te indicaturum promittis. Sed non est magni ingenii, cogitatione aliquanto ante divinare quid in hac re facturum sit,

Omnia praecepi atque animo mecum ante peregi.

Nunquam enim illud dedecus in se admittent proceres vestri, ut munificentia aut liberalitate erga te nobis inferiores fuisse videantur. Quare exspectabimus decretorum responsum. Ac magnopere cupimus aliquid praeter opinionem illic occurrere, quod nos voti nostri compotes faciat. De octingentis florenis nostratibus, etsi dubitanter scripseram, tamen jam certo affirmabo. Ad haec, cum foederati provinciarum nostrarum ordines ex sententia Dordracenae Synodi versionem sacri textus Hebraici in Belgicum sermonem demandaverint septem primariis Ecclesiae Theologis, qui post paucos menses ejus rei causa sedes suas publicis eorundem Ordinum impensis in hac Academia ponent, significavit mihi vir Cl. *Festus Hommius*, S. Theol. Doctor, ac collegii ordinum Bataviae apud nos praefectus, qui hoc interpretationis munus una cum aliis suscepit, optimam hanc fore occasionem, per quam rebus tuis commodisque accedere insigne augmentum possit. Omnino enim fore, ut de locis difficilioribus saepissime te consulant, tuaque opera utantur; neque id negotium paucorum mensium, sed plurium annorum futurum. Confidit autem se facile effecturum ut foederati Ordines tuum in hac causa studium industriamque quotannis liberaliter ac honorifice agnoscant. Concordantias tuas ut absolvas, edasque etiam atque etiam te

te rogo. Summa est apud me istius operis exspectatio. Filium tuum, veram vivamque paternae virtutis imaginem, amo aestimoque. Quam sint praeclara omnia & luculenta futura, quae in More Nevochim, atque in vertendis Hebraeorum commentariis in Prophetas minores praestabit; non possunt ii dubitare, qui Lexicon ejus Chaldaicum & Syriacum viderunt. Peto, ut eum meis verbis salutes, eique adfirmes nihil mihi gratius jucundiusque fore, quam si ita, ut scribis, literis me suis subinde compellaverit. Ego nunquam committam, ut in ullo officii genere cessavisse videar. Vale, vir clarissime, atque ita tibi persuade, neminem me uno esse tui observantiorem. Lugduni Batavorum 15. Augusti 1625. stylo novo.

EPISTOLA XCII.

JOHANNES BUXTORFIUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

VIR Clarissime. Duabus meis praecedentibus literis, tandem hanc tertiam addo & negotium concludo. Unanimiter Senatui nostro Academico placuit, me nullo modo ab Academia nostra esse dimittendum, quod consilium Amplissimo magistratui per Dominos Scholarchas postea fuit propositum. Idem à Magistratu conclusum, & Dominis Scholarchis commissum, ut de honesto auctario stipendii mei cogitent, & de caussis simul, quibus mihi mansionem persuadeant. Factum id, etsi voto meo tardius; quo factum, ut & vestro voto tardius, sine dubio, respondeam. Auctarium triplex gratiosè mihi additum, in pecunia, in frumento, in vino. Causae similiter graves propositae, & publicae & privatae; quae tandem, deliberatione seria praemissa, mansionem persuaserunt. Hinc est, ut vestro voto consilioque hoc tempore annuere & respondere non possim. Inclinavi, fateor, non leviter, vobis annuere, sed Magistratus clementia, uxoris & liberorum, pericula metuentium, ardens instantia, me vicerunt, & discessum dissuaserunt. Est mihi socrus octogesimo anno proxima, unde & haereditas & lis exspectatur, quae vel sola me absentem revocasset. Nam duae filiae meae maritatae, his discernendis non sufficerent. Quinque praeterea, duo filii & tres filiae, consilio & ope parentis care-

re

re non potuissent. Sed nil juvat de his & aliis causis hîc disputare. Quod satisfacere vestrae de me exspectationi non possim, rogo etiam atque etiam, ne aegre feratis. De vestro interea perhonorifico de me judicio, vestraque erga me benevolentia, gratias immortales ago, agamque dum vivam, & me vestro favori, amori & honori studiosè commendo, qui vestri semper studiosissimus & amantissimus ero. Vale, vir Clarissime. Scripsi Basileae 22. Jul. Anno 1625.

EPISTOLA XCIII.

JOHANNES BUXTORFIUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Epistolam tuam, amice honorande, 15. Aug. scriptam, 14. Sept. stylo veteri, accepi, ex qua intellexi, te tertiam meam eo tempore nondum accepisse. Redditam eam paulo post esse, non dubito, cum priores duae adeo tuto iverint. Ex ea intellexisti, quomodo Magistratus noster amplissimus triplici auctario, pecuniae, vini & frumenti, me de novo obligaverit, cum amplissima gratiae suae erga me & liberos meos oblatione, repetitis gravissimis causis, quae mansionem persuaserunt. Res haec non leviter certè toto hoc tempore me perturbavit. Obtulit Deus occasionem, qua longè fructuosius mea opera uti voluit, quam in hoc loco ea impenditur. Obstitit Academia, obstitit Magistratus argumentis auctoritate & pondere gravissimis, his passum sum me vinci, nec tamen sine curis. Quid enim jucundius, quam multis cum gratia & applausu prodesse? Hinc meorum studiorum fructus, extra Basileam extendere in publicum conatus sum, & in eo totus adhuc sum. Operi vestro Biblico, uberrimam Dei gratiam & benedictionem toto animo precor. Non dubito, quin ad pium hoc Opus viri undequaque doctissimi, & in linguis sacris potentes, & maxime industrii sint delecti. Me illis longe inferiorem judico. Si quid tamen possim, & si meum judicium, utut tenue, quandoque tentare libuerit, volupe erit ad tam divinum opus aliquid in medium conferre. In Concordantiis meis procedo in litera ש. Quando & ubi imprimi aliquando possint, nondum scio, sed reliqua omnia subsidia desunt. Industriam editio requiret non

non levem. Spero tamen Deum subministraturum de editione consilium & media. Mars nunc Artem supprimit, Typographi languescunt, de immensis sumptibus & librorum immota mole anxie queruli. Sed orietur aliquando post haec nubila Phoebus laetior. Filio meo suasi, ut epistolio aliquo in tuam quoque familiaritatem se insinuaret. Id hîc adjunctum, quod amica manu capies, & favebis. Deum toto pectore rogo, ut Academiam vestram florentissimam conservet, & Rempublicam in pace. Vale, amice honorande. Basileae 15. Sept. An. 1625. stylo veteri.

EPISTOLA XCIV.

PETRUS CUNAEUS S.

Joanni Buxtorfio

S. D.

Basileam.

NOvissimis meis literis, quas 16. Octobris superiore anno ad te dedi, dolorem non meum duntaxat, sed omnium nostrûm tibi significavi, quem cepimus, cum nullis te conditionibus illinc dimitti posse scriberes. Simul & ad literas filii tui, juvenis lectissimi & incomparabilis, respondi, quae incredibilem in modum gratae mihi jucundaeque fuerant. Ex eo tempore literas tuas videre mihi non contigit, ego interim, id quod res ipsa atque ratio suadebat, non cessavi etiam atque etiam eniti, ut, cum te sibi vindicare Academia nostra non posset, saltem filius tuus in eam publice invitaretur, qui paternis, quas repraesentat, virtutibus, desiderium tui nobis leniret. Qua de re licet nihil adhuc constitutum a Curatoribus nostris sit, propterea quod indigenae quidam impense muneris hujus honorem ambiunt, tamen neque desperare possum, &, ubi omnia sedulo gnaviterque fecero, si quidvis tentanti nihil procedat, voluntatis optimae, atque in Academiam propensissimae conscientia perfruar. Quod Concordantiae tuae Publicae hactenus non prodierint, penuria eorum hominum puto fieri, qui illos excudunt. Si tam grande & pulchrum doctrinae tuae vigilantiaeque depositum committere nostratibus velis, est in promptu penes nos typographia Erpeniana, characteribus Hebraeis exquisitissimis instructa; neque deerunt, opinor, qui ferre sumtus tantae rei pares velint. Vale, Vir clarissime, atque a me omnia officia ex-

specta,

ſpecta, quae proficiſci poterunt ab homine tui ſtudioſiſſimo amantiſſimoque. Lugd. Bat. 26. Septemb. 1626.

EPISTOLA XCV.
JOH. BUXTORFIUS
Petro Cunaeo, *V. C.*
S. P. D.

Leidam.

QUod hactenus in ſcribendo pigrior fui, fecerunt cauſae privatae & publicae. Nil attinet, illis exponendis te fatigare. Ultimae tuae mihi ſunt redditae, amici tui erga me & filium meum animi teſtes. Sic hae meae viciſſim erga te inviolatae amicitiae ſint teſtimonium Pro honeſto tuo de filio meo judicio, inſignique benevolentia, gratias ago immortales. Eſt ille à Deo Patre coeleſti donatus facultate docendi, tam in Eccleſia, quàm in Scholis, quod non omnibus eadem menſura datum. Dei providentiae committo, an in utroque aut alterutro, ipſius opera uti velit. Docet in Eccleſia, ſed nondum in ſtato officio, quod intra duos menſes expectat. Vacant in urbe duo, & tertium in agone extremo eſt. Ad unum ſine dubio promovebitur. Quod ſi ſpes fuerit inanis, ad alia vel meliora vel majora ipſum Deus reſervat. Ejus ſola providentia nitimur, cui etiam in ſolidum haec committimus. Meo monito Verſionem More in manus reſumpſit, & librum primum munde deſcripſit, ſtylo plano, dilucido & terſo. Ad hanc ſemidocti Judaei verſio tenebrae ſunt. Sed nunc ita ſunt tempora, ut pene ludibrium mundi ſint, qui his literis operam dant. Tamen cum Deus ingenia excitat & conſervat, qui linguarum donum in Eccleſia propagare ſtudio habeant, potius Dei conſilium, quam mundi judicium nobis ſequendum eſt. Ego Concordantias abſolvi, & iis cum ſummo oblectamento utor. De imprimendis nondum ad manus media ſunt. Noſtra typographia Hebraica ſopita eſt, quam tamen reſuſcitare typographus ad aeſtatem cogitat. Sed ſine meo conſilio & opera nihil poteſt. Indies ipſe de meis laboribus & ſudoribus lucrum habet, & ego indies ſummam ab ipſo ingratitudinem malitioſam experior. Sic vix ſpes eſt, ut hic excudantur. Neceſſe erit, ut iisdem typis excudantur, quibus hîc & Venetiis olim excuſae ſunt. Iis Erpeniani non reſpondent, quantum hactenus vidi. Puto *Plantinum* habuiſſe eundem,

sed nescio an ad *Raphelengii* manus isti devenerint. Typographiae Venetae idem fatum accidit, quod multis aliis. Flos pristinus emarcuit, & sine succo jacet. In manibus mercatorum quorundam Christianorum est, qui inter album & nigrum non norunt discernere, ut celebris Rabbi Venetus ad me perscripsit. Inquiro in Auctorem Concordantiarum, & scio quid *Sixtus Senensis* notaverit, sed non satisfacit. Simul etiam quis Biblicum textum Latinum in capita distinxerit. *Balaeus* id Anglo cuidam suo adscribit, alii aliis. De his vellem in Praefatione monere, cujus capita mihi jam sunt designata. Sed erit tempus, ut alias de his latius conferamus. Interea, ut coepisti, amare nos perge, qui tui sumus studiosissimi & amantissimi. Vale, optime, & D. *Altingium*, à quo filius meus accepit ante biduum literas, per occasionem amanter a me saluta. Basileae 8. Martii 1627.

Tuus.

EPISTOLA XCVI.

JOHANNES BUXTORFIUS Fil.

Petro Cunaeo.

Leidam.

S. in Christo Pl. Si temere ago, Vir Cl. quod ignotus ego literis meis te compellare, & amicitiae tuae fores pulsare non erubesco, ignosces. Novi equidem probe meo me metiri modulo, neque ejus me esse conditionis, ut in tantorum virorum familiaritatem ingerere me facile debeam. Ut vero tuam amicitiam quaererem caussas habui, quae me spero ab omni vel temeritatis & audaciae, vel ambitionis suspicione liberabunt. Non hîc adducam communitatem quasi studiorum, cujus quoque nomine familiaritatem tuam quaerere me potuisse mihi videor. Nam quia apertae Musarum debent esse januae, neminique discendi cupido clausae, quidni doctissimarum Musarum tuarum Hebraicarum fores mihi quoque pulsare liceret? Cum publico scripto, doctissimo, inquam, illo tuo de Repub. Hebraeorum Commentario, eas universo mundo aperueris, nemini seorsim eas te occlusurum arbitror. Non etiam prolixe commemorabo summam tuam erga parentem meum benevolentiam, ab aliquot nunc annis privatis litteris luculenter comprobatam, inprimis vero ultimis tuis quibus nomine Academiae vestrae, Vocationem ad

Pro-

Professionem Leydensem ipsi significasti. Sanè ea tanta est, ut illius nomine me quoque summopere tibi obligatum sentiam, atque merito omnia mea studia & officia offerre debeam. Utinam vero, utinam Pater meus vobis hîc satisfacere vel potuisset, vel adhuc posset! Sane non minus suo & meo, quam vestro id fieret cum voto. Quid vero eum moretur, & impediat, ex ipsius credo litteris intellexistis. Potissima & praecipua, quae nunc me ad scribendum impulit, caussa, est postrema tua ad Parentem meum Epistola, quâ Tuum in me quoque affectum tam abunde es testatus, ut jam nihil amplius dubitârim omnem metum excutere & seponere, atque, incomptis licet, meis litteris amicitiam ac favorem tuum mihi conciliare. Quare ut id dextre interpreteris, atque me non in Amicorum, sed discipulorum & clientum numerum recipias & cooptes, etiam atque etiam rogo. Nullam ego unquam praetermittam occasionem omni officiorum genere devotum meum erga Te animum declarandi. Ex litteris Parentis mei credo intellexisse Te, quae studiorum meorum sit ratio. Lexicon Chald. a me editum tanti non est, ut laudem aliquam mereatur. Studiorum meorum est tyrocinium, atque in privatum tantum meum usum a me collectum erat. *More Nevochim Majemonidis* ante biennium, consilio Parentis mei, in Latinum sermonem transferre incepi. Sed itinere Gallicano opus illud ad tempus interruptum fuit. Magna tamen ex parte absolutum. Liber sane est reconditae sapientiae & doctrinae, unde multa in scholas nostras Theologicas transferre possumus. Inprimis vero perplacent illae explicationes vocabulorum homonymorum in iis, quae per ἀνθρωποπαθίαν de Deo dicuntur, ut primo libro. In secundo libro prae caeteris digna lectu sunt illa capita, in quibus de Prophetia agit. Reperitur inter illa quoque ratio cur Danielem, Davidem & Salomonem non inter prophetas referant Hebraei, cujus rationem a Judaeis nunquam esse expositam scribis in Rep. tua Hebr. p. 491. Legitur id in More parte 2. c. 45., ubi de diversis prophetiae gradibus agit, in gradu secundo. De illius valore non dicam. In parte tertia illius libri prae caeteris excellunt priora capita, in quibus agit de Visione Ezechielis, & circa medium illius libri complura, in quibus rationes singulorum fere praeceptorum Mosaicorum reddit. quae omnia si concinne transferri possunt, nullum est dubium, magnum inde fructum rediturum. Sed longius

gius feror quam decet, & quam volebam. Si gratas tibi meas fore litteras, ut promisisti, intellexero, alias de aliis tecum conferre gratissimum mihi erit. Te Vir Clariss. ut me meaque studia tibi commendata habeas, & promovere satagas, etiam atque etiam rogo. Deus Opt. Max. te quam diutissime, Ecclesiae & Scholarum bono salvum & incolumem conservet. Dabam raptim 12. Sept. Bas. An. 1625.

EPISTOLA XCVII.
PETRUS CUNAEUS
Joanni Buxtorfio Juniori
S. D.

Basileam.

ANnus ferme est, Clarissime juvenis, cum literis tuis, quas recens acceperam, respondi. Eae, ut erant humanissimae, & amoris tui erga me plenae, ita vehementer animum meum accenderant, ut plane cuperem crebriores deinceps a te epistolas videre, pro quibus promptissime totidem tibi aut plures reponerem. Sed fecit vel tabellariorum perfidia, vel viarum per bella Germaniae incertitudo, ut nihil ad me perlatum sit. Id enim credere malim, quam te nostri oblitum esse, aut minus diligentem in his erga amicos officii videri. Locus ille, in quem vocatus V. Cl. pater tuus erat, adhuc apud nos vacat. Ego id enixe operam dedi, ut istius muneris conditio tibi offerretur. Quod jam pridem factum fuisset, nisi multis amicorum intercessionibus eum honorem appeterent ambirentque nostrates quidam, qui neque illis ingenii monumentis clari sunt, & fortasse, ut inclarescant, efficient nunquam. Quid facturi Academiae nostrae Curatores nostri sint, haud divinare possum. Opera certe mea studiumque ad eam rem, quam coepi, conficiendam non deerit. Scis non semper optimis conatibus eventum respondere. Sed tamen non committam, ut aliquid neglexisse videar, quod ad commendationem excellentis virtutis tuae, & ad publica saeculi commoda pertineat. Versionis *More Nevochim*, quam adornare te scribebas, magna apud omnes exspectatio est. Quare ut inceptum opus consummes, edasque permagni interest ad existimationem nominis tui. Vale, meque tui amantissimum & esse, & fore perpetuo crede. Lugd. Bat. 26. Septemb. 1626.

EPI-

EPISTOLA XCVIII.
JOHANNES BUXTORFIUS, JUN.
D. Petro Cunaeo.

Leidam.

Litterae tuae, Vir Clarissime, quas 26. Septemb. ad me dedisti, vigesimo octavo Octob. h. e. ante triduum mihi redditae fuerunt, quae ut erant humanitatis & benevolentiae Tuae in me plenissimae, ita sane mirifico me affecerunt gaudio. Unum in iis maximopere dolebat, quod nempe priores tuae, quarum mentionem facis, pari fide ad manus meas non pervenerint. Primae fuerunt istae, quas a Te accepi, Vir Clariss. & quae mihi laetum attulerunt nuntium, in amicorum Tuorum numerum me receptum & cooptatum esse. Quare ante omnia de silentio meo apud Te excusari cupio. Nulla Tui oblivione id quaeso factum existimes, vel meâ negligentiâ. Nihil antiquius habeo, quam in Virorum doctorum notitiam devenire, eorumque amorem, ac benevolentiam mihi tum conciliare, tum conservare. Ut perpetuo annitar Nomen & Famam Parentis mei continuare & conservare : ita quoque ejusdem Amicos debita observantia semper colam & observabo. Reliqua Epistolae Tuae quod attinet, ea tot signis & argumentis Tuum in me affectum mihi aperuerunt, ut nesciam, quâ ratione mutuum meum affectum & cultum erga Te exprimere vel possim vel debeam. Quod enim tam gratam Tibi scriptiunculam meam fuisse significas, ut porro crebriores a me cupias videre, id amori Tuo & humanitati Tuae unice adscribo. Scio enim nihil tale ex suo merito meas mereri potuisse litteras. Quandoquidem autem ita Tibi placet, habebis inposterum, spondeo, frequentes, & toties quoties occasio litteras transmittendi se offeret. Quid enim mihi magis honorificum esse posset, quam de tantorum virorum familiaritate posse gloriari ? At vero quod jam in ipsis primordiis Amicitiae nostrae, eousque progrederis, ut non solum litteris, sed & corpore me Tibi conjunctum, & quidem in Amplissimo honestissimoque loco desideras, atque ita ad summam, quam optare possem, dignitatem me evehere, nimis magno honore me afficis, nimio beneficio me Tibi obstringis. Honori quippe mihi duco, quod a tanto Viro, tanto munere dignus judicor:

ho-

honori summo mihi cedit, quod a Te, tantis Viris, Academiae vestrae proceribus de tam honesta nota commendor. Quicquid est, negotium Deo committo, & Tuae prudentiae ac benevolentiae. Tu facias, quod è re Tibi esse videbitur. Ambitiosum foret à me istud munus ambiri: sed parum quoque conveniens videtur tantam benevolentiam plane respuere & repudiare. Incertus quippe sum adhuc; quò me fata trahant. Paratus sum sequi, quò fert Divina voluntas. Linguis equidem, Hebraicae nempe & Chaldaicae imprimis, earundemque variis dialectis, hactenus operam dedi, & natura quantum ad eas inclinem & propendeam dici non potest. Sed agnosco quoque multa requiri ad publicum munus obeundum. Studia mea nondum certa & fixa sunt, prout conditio. Versionem *More Nevochim* quod attinet, coepta illa est à me ante quatuor annos: sed tum peregrinationibus, tum aliis studiis alio me trahentibus saepe interrupta & retardata. Major & melior illius pars, Dei Gratia, absoluta. Suadet Parens meus, ut cum ob dictas causas, & operis ipsius quoque summam difficultatem diutius editio illius differenda sit, specimen illius dem in primae partis editione, & fere persuasit, quia admodum illud ab Amicis, quibus spem ejus feci, efflagitari video, ut aliquo modo fide mea me liberem, & ostendam, me dum in otio vivo, non plane otiosum esse. Statui quippe hac hyeme, Primam operis partem denuo cum Textu Hebraeo conferre, & ad Typographiam adornare, ut proxima aestate, si Deus vires & vitam mihi continuaverit, lucem videre possit. De Typographo autem res incerta est. Nescio an hîc imprimi posset, vel etiam an velim! Tu si propositum istud quoque approbaveris, quaeso significa, & simul, an apud vos quis esset, qui illud vellet suscipere. Nam forte non abnuerem. Haberem etiam alia quaedam, quae praelo committere possem, aliud agendo sub manibus mihi nata sunt: sed libenter premo, usque dum mihi constet, malum esse. Neque etiam nunc sunt tempora. Latet penes nos quoque Versio Latina *Zoharis* in Genesin MS libri, ut nosti, abstrusissimi &, (si ullus alius est) difficillimi, *Guilelmi Postelli*, cum ejusdem Notis. Si quis otio vacaret, credo multum utilitatis inde ad Rempub. Litterariam derivari posse. si cum Hebraeo conferret & in ordinem redigeret. Opus est satis ingens. De *Martino Raymundo*, ex quo *Petrus Galatinus* opus suum compilavit, jam dudum forte intellexisti, illum quoque penes

penes nos esse. Ederetur, si tempora essent magis tranquilla. De Parentis mei studiis nihil addo: ipsemet enim de iis ad Te perscribet. Fiet id proxima occasione. Nunc enim inopinato aliis negotiis obrutus est. Nunc, ne modum epistolae excedam, finem facio, de aliis alias Tecum collaturus. Nunc Vale, Vir Clarissime, & vive quam diutissime Ecclesiae Scholarumque Christi bono, & me porro, ut hactenus, Tibi commendatum habere perge. Dabam Basileae Cal. Nov. Ann. 1626.

EPISTOLA XCIX.

JOHANNES BUXTORFIUS F.

D. Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

TRimestre circiter est, Vir Clarissime, quod litteras Tuas 26. Sept. superioris anni datas accepi, & ad easdem quoque respondi. Quia autem ab eo tempore nihil a Te litterarum vidi, nescio an meae recte tibi traditae sint. Interim quia de Tua in me benevolentia certo mihi constat, non dubitavi iterum ad Te, hac per nundinas Francofortenses occasione, scribere, atque ita continuato hoc litterarum commercio perpetuam meam erga Te observantiam testificari. Etsi vero mihi ampla scribendi materia non suppetat, neque ea ego eruditione imbutus sim, ut inde aliquid judicio Tuo dignum proferre possim; tamen quia novi Te Antiquitatis, inprimis Sacrae & Judaicae singularem esse amatorem, non improbatum abs te iri spero, si meum conatum in simili studiorum genere videas. Nosti quae Hebraei scribant de septem praeceptis datis filiis Noae, quorum mentionem facis in lib. tuo de Repub. Heb. cap. 1. Leguntur in Talmud Sanhed. p. 56. Col. 1. in fine & apud R. Bechai fol. 12. col 2. In ea praeteritis diebus inquisivi ex occasione Proselytorum. Scribit enim *Schindlerus* in Lexico suo, in radice גר haec praecepta imposita fuisse proselytis, qui Legem recipere & circumcidi volebant. Hoc cum apud Hebraeos investigarem, contrarium deprehendi. Scribit enim *Majemon* in Halach. אסורי ביאה, haec praecepta imposita fuisse *Proselytis incolis*, qui neque circumcidebantur, neque baptizabantur. Quare vel ipse *Schindlerus* hic errasse mihi videtur, vel Typographus, ut *volebant* fit

po-

positum pro *nolebant*, Videri poteſt *Majemon* dicto Tract. cap. 13. & 14. Proſelytos porro illos incolas גֵּרֵי הוֹשָׁב dicit *Majemon* appellatos fuiſſe ita, quia ipſis habitare concedebatur inter Judaeos in terra Iſraëlis, & de illis quoque dicunt, quod ſint חסידי מאומות העולם *Relligioſi ex gentibus mundi*. Unde ſuſpicio mihi nata, an tales intelligantur Actor. 2. 5. ubi dicitur, Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς. *Habitantes* tantum *Judaei in Hieruſalem Judaei*, *viri relligioſi*, & porro quoque additur, *ex omnibus nationibus ſub coelo illos fuiſſe*, & verſ. 14. ejuſdem capitis, ubi diſtincte ponuntur Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ. Non ignoro tamen Judaeos diſputare, an in Urbe permiſſum ipſis fuerit habitare? & quoſdam illud negare, eo quod de illis in Levitico dicatur, עמך ישב *Tecum habitabit*; *Tecum*, non, In Urbe ipſa. Caeterum in Proſelytorum receptione notabilis ceremonia mihi videtur, quod poſtquam circumciſi fuerunt, Baptizati fuerint quoque. Ex hac enim deſumptam eſſe Baptiſmi noſtri Sacramenti N. T. ceremoniam à Chriſto, probabile eſt, hincque originem habere, reliquis duobus Circumciſione & Sacrificio, quae magis ceremonialia ſunt, abrogatis. Sic etenim ex ritibus Paſchatis ortum habet alterum Novi foederis Sacrramentum, Coena videlicet. Haec quod attinet, cum nuper Inſtitutionis illius verba conſiderarem, & cum Paſchate conferrem, quoque Chriſtus reſpiciat, dum ait de calice vel de ſanguine, *qui pro vobis effunditur* diſquirerem, facile equidem animadvertere potui, illum ad mactationem agni Paſchalis, quae ſine ſanguinis effuſione fieri non potuit, & ad aſperſionem poſtium in Aegypto ſanguine agni paſchalis factam, reſpicere. Verum quia haec ceremonia particularis erat, & in primo tantum Aegypti paſchate obſervabatur, & prior nimis generalis, ad aliquid aliud Chriſtum reſpexiſſe mihi videbatur. Itaque inveni apud *Majemon* Tract. de Paſchate inter reliquos ritus Paſchatis & hanc, *Sanguinem agni Paſchalis debere effundi è regione fundamenti altaris*, quod ipſum etiam in Talmud reperitur, & tanquam ſpecialis & neceſſaria obſervatu ceremonia requiritur. Huc igitur in ſpecie Chriſtum reſpexiſſe & locutionem ſuam hinc deſumpſiſſe certum eſt. Caeterum hîc miror interpretes, qua ratione multis Legi contrarium quid Chriſtus feciſſe videatur, cum dicitur, illum diſcumbendo Agnum comediſſe? quemadmodum etiam ipſe *Beza* Matth. 26. 20. hanc ſibi objectionem fingit, cum ſcri-

scribit : *Atqui Exo.* 12. 11. *jubet Dominus a stantibus &c. comedi.* Nam istius ceremoniae in specie nulla mentio neque in Exodo, neque apud Hebraeos. Tantum per consequentiam, quia cum festinatione & accincti edere illud jubentur, inde deducitur: cum tamen haec omnia discumbendo quoque potuerint observari. Verum excedo modum leviculis istis. Studia mea quod attinet, adornavi hac hyeme primam partem *More Nevochim* ac de novo revidi, ita ut sperem illam viris doctis non ingratam fore. Si nihil aliud obstet, hac aestate, Deo favente, una cum Textu Hebraeo edetur. Interim & ad reliquas duas partes accedam, ut brevi, si Deus voluerit, tota translatio illius habeatur, nihilque aliud, nisi absoluto hoc opere, aggredi decrevi. De studiis Parentis mei, non est quod tibi referam. Ipsiusmet enim litteras simul accipies. Sed desino, & quis Tuus, Academiaeque vestrae sit status a Te exspecto, Deum Opt. Max. rogans, ut Tibi Tuisque clementer benedicat. Vale, meque ut coepisti, Vir Cl. amare perge. Dabam Bas. 4. Mart. An. 1627.

Reverendo Viro D. D. *Altingo* officiosam salutem adscribo, cujus litteras, datis jam praesentibus, demum accepi. Rescribam proxima occasione & ad ipsum.

EPISTOLA C.

JOHANNES BUXTORFIUS JUN.

D. Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

SEsquiannus, ni fallor est, Vir Clarissime, quod nullae mihi ad te sunt datae litterae, non sane, quod minus hactenus tuam aestimaverim, vel animo excoluerim, amicitiam; ea enim nihil mihi magis gratum, jucundum, honorificumque potest contingere, sed alias, tum privatas, tum publicas ob caussas, quae scripturienti calamum saepe è manibus excusserunt, vel etiam remissiorem aliquando ad scribendum reddiderunt. Quid enim coram Amico dissimularem? Contigit mihi ab eo tempore tum ab Amplissimo nostro Magistratu, Deo ita gubernante, honorifica ad Ministerium in hac Urbe vocatio: tum (ut nec hic reticeam) quod plerumque vocationes solet insequi,

quandoque etiam ab Amicis & Parentibus obtrudi, honestum matrimonium. Haec duo studia mea non raro abruperunt, vel potius interruperunt: Nam abrumpi, quam diu Dei gratia vivo & valeo, nunquam patiar. Non desiderabis credo silentii mei caussas plures, pro ea, quae inter nos est, amicitia. Studiorum meorum rationem quod attinet, licet à litteris Hebraicis nonnihil Ecclesiastici officii conditio me avocet, tamen, quandocunque & quotiescunque dies aut horae vacantes conceduntur, illas arripio, & in hoc unum converto. Ita hactenus coeptam *Majemonidis* Perplexorum libri translationis telam Dei gratia ad finem perduxi, ac si eidem placeat, proximis nundinis typis evulgatam videbitis. Utinam vero tam vehementi doctorum Virorum cum applausu excipiatur, quam ego commodo publico ea inservire volui! Ut tum magis notus hinc inde fiat liber, tum aliquam suis exspectationem gignat, tum etiam gratiam aliquam ante sibi conciliet, Titulum nunc aliquo modo delineandum, & Viris Doctis exhibendum judicavi, ut tum illorum judicium interim audiam; & si quid forte ad ornamentum & utilitatem libri posset adjici, ab illis percipiam. Hunc in finem, & tibi, Amicorum in Belgio principi, exemplar ejus transmitto, humiliter rogans, ut illud aequi bonique consulas, quid tibi de proposito meo & de ipso opere videatur, candide aperias, aliisque etiam horum studiorum amatoribus communices, ac si dignum videatur, commendes. Accipies simul Titulum Concordantiarum Hebraicarum Parentis mei, quas commendare nolo. Commendabit se ipse, cum è tenebris Musaeoli ipsius lucem hujus Mundi aspiciet, una cum Lexico Thalmudico & Chaldaico ante viginti annos inchoato, nunc etiam absoluto, aliisque operibus. Ipse, ni fallor, ad te aliosque Academiae vestrae Proceres litteras est daturus. Unde nunc quidem pluribus tibi molestus esse nolo. Deus Opt. Max. te cum reliquis Academiae vestrae ornamentis, illaque adeo tota, toto quoque Belgio, florentes, viventes, conservet. Tu vero, Vir Clariss. ut fecisti, amare me perge, ac, nisi grave sit, D. *Riveto*, D. *Altingio* officiosam meo nomine salutem dicere, non dedignare. Bas. 3. Sept. 1628.

EPI-

EPISTOLA CI.
PETRUS CUNAEUS
D. Johanni Buxtorfio Juniori
S. D.

Basileam.

DOlorem meum, quem ex diuturno tuo silentio ceperam, Vir clarissime, solata est novissima epistola tua, qua mihi significas, & sacri ministerii functionem honorifice tibi ab amplissimo urbis vestrae Magistratu delatam esse, & insuper conditionem matrimonii ex voto tibi obtigisse. Equidem ego longo jam tempore nihil intellexi, quod mihi gratius jucundiusque fuisse memini. Id quod facile credere poteris; si cogites, quam te vehementer amem charumque habeam, ac quanti jam ante fecerim praeclaras illas & excellentes animi doctrinaeque dotes, quas in te summus Deus collocavit; quae si nunc in celsiore loco, atque in spectatissimi muneris dignitate elucebunt, quis est, qui seculo nostro non gratuletur? Opto etiam atque etiam, voveoque, ut idem ille Deus optimus maximus beneficiis his suis faveat, ac tibi tuisque, & nobis omnibus hoc, quodcunque tibi contigit, laetum faustumque & fortunatum faciat: Titulum *More Nevochim*, quem mihi misisti, collegis meis, aliisque, qui has literas amant, exhibui. Judicia eorum, si exquiras, possum vere illud tibi scribere, uno ore omnes omnia bona dicere, ac laudare inceptum tuum. Quare te hortamur mirum in modum rogamusque, uti id opus prodeat. Nosti omnem moram iis molestam esse, qui impatienter aliquid exspectant. Non poteris nos ulla re magis beare, quam si cunctationes omnes rescindas, eaque celerrime edas, quae omnium fidem & admirationem excedent. Etiam ante a te petii, ne versionem Latinam *Zoharis* in Genesim, neve *Martini Raimundi* commentationes, quas penes vos esse jam pridem scripsisti, diutius delitescere patiaris. Quod attinet ad Concordantias Hebraicas Cl. V. parentis tui, ex titulo, atque ex primis initiis, quae nuper a te accepimus, constare nobis potuit, opus id accuratae incredibilisque diligentiae atque industriae esse, neque quidquam utilius posse reperiri ad sacri codicis pervestigationem. Si is liber una cum Lexico Talmudico & Chaldaico publici juris fiat, magnus cumulus accedet ad immortalia summi ejus viri beneficia, quibus jam ante ille

rem literariam publicam ſibi devinxit. Id ut incomparabili parenti tuo ſignifices, atque ut ei verbis meis officioſam dicas ſalutem, peto. Vale, Vir reverende & praeſtantiſſime, & me, ut coepiſti, ama. Lugduni Batavorum Cal. Novemb. 1628.

Literas D. *Andreae Riveti*, collegae noſtri, ad Cl. V. parentem tuum his meis adjunxi. ſcribam ei propediem per otium.

EPISTOLA CII.

JOH. BUXTORFIUS Fil.

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

SErius reſpondeo amiciſſimis tuis litteris, Amice pl. honorande: ſed per occupationes varias aliter non licuit, ac hoc tempore vix licet. Nam praeter officii mei munera in hanc uſque horam per totam hyemem, typographicis quoque negotiis (quae, ut noſti, ſunt taedioſa ac laborioſa) varie diſtractus fui. Non ſolum enim Tranſlationem meam libri *More Nevochim* edendam curavi, ſed recuſa ſunt alia quoque Parentis mei ſcripta, Theſaurus ſcilicet Grammaticus & Epiſtolaris Inſtitutio, quorum omnium cura mihi incubuit. Deplorandum eſt, nos nullos hîc in linguis eo poſſe promovere, ut vel correcturae Typographicae librorum noſtrorum curam alicui concredere poſſimus. Tantus hîc eſt contemptus & neglectus linguarum. Exemplar libri *More Nevochim* tibi offero, rogans ut ſerena fronte illud accipias. Tu, Vir Clariſſ. inter eos quoque fuiſti, qui literis & hortationibus tuis ad illud me inſtigaſti. Utinam vero tuae & aliorum Virorum Doctorum exſpectationi ſatis feciſſem. Sed, quod illic deeſt, benevolentia veſtra ſupplebitis, ac difficultati operis aliquid etiam adſcribetis. Otium ad litteras ſcribendas ſubripuit mihi adjunctum ſpecimen Concordantiarum, quod abſolvendum erat, ut Typographus Francofurtum ſecum ſumere poſſit. Nam ut tantò melius ratio totius operis conſtet, duo integra folia imprimi curavimus, quo plenior habeatur materia. Hîc imprimentur, & propediem continuatis operis procedent. Quaedam enim praeparatoria adhuc ad apparatum operis requiruntur. Brevitatem itaque nunc excuſa. Plura

ta per proximam, quae se offeret, occasionem. Salutat Te officiose Pater meus. Vale. Dabam raptissime Bas. 20, Mart. 1629.

EPISTOLA CIII.

PETRUS CUNAEUS

Joanni Buxtorfio juniori

S.

Basileam.

VIR Clarissime, literas tuas 20. Martii ad me datas sero admodum, hoc est praecipite jam mense Novembri, demum accepi, cum exemplari libri *More Nevochim*. Ego vero plurimum tibi pro eo munere debere me profiteor, atque omnino operam dabo, ut si minus ad referendam gratiam satisfacere possim, ad praedicandam certe & habendam satis tibi faciam. Interpretatio tua opinionem meam superavit. Qui enim exspectaveram, ut Latine Hebraea redderes, tam significanter sine ullo apparatu aut molimine omnia vertisse te video, ut pene commentarium nobis dederis. De Parentis tui viri incomparabilis obitu, tristissimus nuntius ad aures meas pervenit, & mirum in modum me perculit. Non monebo te, ut quae aliis solatio tute adferre in hujusmodi luctu soles, ea tute tibi subjicias, atque apud animum proponas. Ipse enim nosti optimum esse pati, quod emendare non possis, & Deum, quo auctore cuncta haec eveniunt, sine murmure sequi. Equidem ego, cum causam publicam, & omnium nostrum commune damnum intueor, non possum tamen quin dolorem meum mitigem, cum cogito te nobis superesse, veram vividamqne tanti patris imaginem, in cujus unius virtutibus jam omne praesidium habebit res literaria Hebraeorum. Si molestum non erit cum sacri ministerii functione professionem Hebraismi conjungere, plane futurum auguror, ut praeclaris tuis meritis deferat paterni nominis dignitatem amplissimus magistratus Basileensis. Absit enim a seculo nostro istud opprobrium, ut de alio quoquam cogitet. Quid ejus rei futurum sit, valde scire cupio. Lexicon Thalmudicum & Rabbinicum & Concordantiae Cl. V. parentis tui ut tandem prodeant, etiam atque etiam te rogamus. Vale, vir reverende & clarissime. Lugduni Batavorum 3. Decemb. 1629.

EPISTOLA CIV.

JOH. BUXTORFIUS, J. Fil.

D. Petro Cunaeo.

Leidam.

HAud parum sane litterarum mearum fatum doleo, quod illae tot mensium spatio detentae, ac tam sero tibi redditae fuerint, prout ex Tuis 3. Dec. datis intellexi. Suspicabar equidem tale aliquid, quod nullum responsum acceperim. Gaudeo tamen, licet sero, redditas esse, ut inde videas me officio meo non defuisse. Parentis mei p. m. obitus, quantum me afficiat, dicendo non sum. Non ideo, quod privatum meum damnum praecipue deplorem. Novi enim hoc fatum mihi cum aliis commune, ac subeundum aliquando, vel praecedendum fuisse. Litterarum Hebraicarum jacturam, tantorum laborum relictorum sortem deploro, quae parente carent. Concordantias lugeo, in quarum natalibus ipse obiit; Non enim nisi sex prima folia impressa vidit. Sed qui aliis prospicit Deus, providebit etiam his. Providentiam ejus in hoc animadverto & celebro, quod me grassante hac pestis contagione, ita conservaverit, ut operi praeesse semper potuerim, meque inter varias occupationes eis viribus instruat, ut huic tamen typographico labori taediosissimo pariter & laboriosissimo sufficere possim. Ea industria opus promovemus, quanta fieri potest. Versamur nunc in littera Gimel, cujus finem quoque seq. septimana me visurum spero. De Professione quid futurum sit, quaeris. Qua de re certi nihil ego adhuc respondere possum. Rogatu DD. Professorum ego una cum Ministerio vicaria opera eam provinciam hactenus administravi, & porro quoque administraturus sum, donec de ordinario deliberetur, quod brevi fiet. Non dubito eam mihi oblatum iri: sed an ejusmodi conditionibus, quibus ego possim acquiescere, de eo nonnihil dubito. Eo enim vix adducar, ut Ministerium deseram: & si hoc mihi persuaderent, de novo stipendio esset agendum, quia longe lautiori nunc stipendio fruor in Ministerio, quam vero in Professione. Ut cum Ministerio conjungant, suas habebit difficultates, neque ego magnopere id curo. Unumquodque enim officium per se integrum requirit hominem. Intra paucas septimanas eventum videbimus. Eo major pars Professorum spectat, & inclinat, ut in ipsorum numerum coopter.

coopter. Ipsorum ergo erit de mediis cogitare: Lexicon Talmudicum Parentis p. m. absoluto Concordantiarum opere caput exseret. Proximis nundinis, Deo volente, specimen ejus videbitis. Nunc plura non licet. Virum Clariss. D. *Rivetum* officiose meô nomine haud gravatim saluta. Vale, & me eo amore & favore, quo coepisti, complecti perge. Dabam raptim. prid. Cal. Ann. 1630. quem Annum tibi faustum precor, & toti vestro Belgio.

EPISTOLA CV.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Buxtorfio, Joh. Fil.

S. D.

Basileam.

VIR Reverende & clarissime. Cum *Andreas Cargerus*, popularis vester, insigni virtute & doctrina juvenis, a nobis abiret, nolui eum sine litteris meis dimittere: sciscitatus ex illo sollicite sum, an maximo parenti tuo nemo adhuc successor datus sit. Sed nec ille quicquam se ex patria Basilea accepisse de ea re ajebat, & ex quo tempore novissimae litterae tuae pridie Cal. Januar. datae ad manus meas pervenere, nihil certi ab aliis relatum mihi est. Imprudenter faceres, si professionis obeundae causa sacrum Ecclesiae ministerium desereres, cum sit ejus muneris spectatissima amplitudo dignitasque. Sed cur jungi utrumque non possit, equidem non video. Certe apud nos D. *Franciscus Junius* cum Theologiam simul & sanctam linguam diversis separatisque lectionibus profiteretur, etiam Ecclesiae Gallicae erat pastor, plane ut ei triplex incumberet functio. Et jam hodie quoque D. *Joannes Polyander* & *Andreas Rivetus*, ut Theologiam in Academia docent, ita ambo sacras literas pro concione interpretantur populo. Adeo harum rerum non esse dissentaneam indolem, sed summam conjunctionem atque similitudinem existimant Batavi nostri. Et fortassis non errant. Utut est, si uterque honos tibi non deferatur, ex alia potius causa id fieri credam, quam quod minus bene tibi velit Senatus, aut urbanus aut Academicus. Extant enim ingentia atque praeclara cum incomparabilis parentis tui, tum tua quoque in utrumque Senatum merita. Quae ignorare nec praesens nec futura potest aetas. Concordantias Biblicas multum processisse,

ac pene ad finem esse perductas autumo. Ubi eae prodierint, non desinam te vehementer rogare, ut Lexicon Talmudicum publici juris esse finas. Aut, si precibus & bonitate causae id a te impetrare haud potero, pertinacia tamen extundam. Deus Opt. Max. diu te, vir reverende, secnlo huic nobisque omnibus incolumem servet. Lugduni Batavorum 18. Augusti 1630.

EPISTOLA CVI.

JOHANNES BUXTORFIUS

D. Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Diu est, Vir Clarissime, ex quo suavissimum hoc literarium commercium, feliciter olim inter nos coeptum & inchoatum, temporum horum partim injuriis, partim variarum occupationum distractionibus, cessavit & quievit: viguit interim constanter amor & affectus, qui nunquam nisi una mecum cessabit & morietur. Quibus in studiis ab aliquot annis occupatus fuerim, intellexeris forte ex aliis. Id unice hactenus operam dedi, ut Lexicon Chald. Talm. & Rabbinicum à Patre meo b. m. à tot annis promissum, & a Viris doctis tanto ardore expetitum, absolverem, & juris publici facerem. Laboravi hactenus quantum potui, & laboranti ita allaboravit Deus, ut & privatim perfecerim, & publico quoque bono praelo committere potuerim. Mediam fere partem attigimus, literam Mem propediem Deo juvante absoluturi. Unum restat, ut quod feliciter coeptum, hactenusque continuatum est, felicem quoque ad finem perducere Divina concedat gratia. Pro qua eum quotidie invoco precibus meis, & omnes boni, spero, mecum. Ad praesentem scriptionem excitavit me potissimum honestissimus iste, qui has tibi exhibiturus est, juvenis, *Jacobus Brandmyllerus Basileensis.* Agit ille Jurium studiosum, & post peragratas Galliae & Angliae Academias, Belgium quoque, & in eo praecipue celeberrimum vestrum literarum Emporium, Belgii totius ocellum, adire & visitare, consilio & voluntate parentum decrevit. Natus est is honestissimis in hac urbe Parentibus, mercaturam exercentibus, & ex celebri Brandmyllerorum, Theologorum olim in hac urbe praestantissimorum, familia: unde nihil magis in vo-

tis

tis habet parens, quam ut ille quoque majorum ſimilis evadat, & magnas impenſas, quas in ipſum facit, quamoptime collocet. Rogavit itaque me, ut dignarer eum uni & alteri ex DD. Profeſſoribus apud vos de meliore nota commendare, quod cum ei denegare non potuerim, Tibi quoque, Jurium antiſtiti praeſtantiſſimo, eum commendandum cenſui. Rogo itaque, ut honeſti Juvenis rationem habeas & ipſe, & aliis quoque obſervandum cures, dirige eum quaeſo conſilio & auxilio, ubicunque opus habuerit; admitte eum ad tuam converſationem & familiaritatem, ut inde quoque & doctior & melior evadat: ſi forte juventutis vitio deviet & exorbitet, monitis ſaluberrimis eum revoca; ut loco & hoſpitio utatur honeſto, author ipſi eſto, maxime apud aliquem ex DD. Profeſſoribus; quinimo apud teipſum, ſi fieri poſſet. Si quid in ipſum beneficii contuleris, gratus agnoſcet ipſe & Pater, qui largiter ſatis ipſi ſumptus ſubminiſtrat; ego quoque ipſe mihi factum putabo, & data occaſione referre ſtudebo. Vale, Vir Clariſſime, & hanc veteris noſtrae amicitiae refricationem aequi bonique conſule, atque me amare perge. Dabam raptiſſime. Baſileae 18. Jun. 1637.

EPISTOLA CVII.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Buxtorfio Joann. Fil.

S. D.

VIr Clariſſime Magna me voluptate affecerunt literae tuae, quas ante duos menſes tradidit mihi *Jacobus Brandmyllerus*. Eae enim ſignificabant haud penitus tibi excidiſſe mei memoriam, veteris, ut ſcis, amici tui, qui te ſemper jure meritoque fecit plurimi. Et jam dubitare incipiebam, quo animo erga me eſſes, quandoquidem jam ſeptimus abiiſſet annus, ex quo noviſſime tibi ſcripſeram, ac literas *Andreae Cargero*, populari veſtro, egregia virtute & doctrina juveni, tradideram. neque adhuc a te venerat quidquam reſponſi. Equidem ego, qui ſacrum Eccleſiae miniſterium te conjungere cum ſummi parentis tui vacua profeſſione optabam, mox cum id fieri non poſſe intellexi, utrius muneris functionem elegiſſes, vehementer ſcire deſideravi. Nunc cum in honore Academicae profeſſionis te

acquievisse audio, omnino ut ea res tibi tuisque, & nobis omnibus, ac reip. Christianae bene ac feliciter eveniat, Deum Opt. Max. supplex quaeso & veneror. Certe sive nominis tui celebritatem spectes, sive id etiam agas, ut ex lectissimis tuis lucubrationibus fructus ingens non ad unam urbem Basileam, sed ad omnes, qui ubique terrarum sunt, eruditos homines perveniat, nihil potuisti rectius facere meliusve. Et jam certior me majorque spes tenet fore, ut in beato isto otio monumenta doctrinae tuae in publicum evulges quam plurima. Inter quae profecto Lexicon Chaldaicum, Talmudicum, & Rabbinicum, quod patris auspiciis coeptum consummasti penitus absolvistique, sicut principem locum tenebit, ita a me exspectatur avide admodum, & paene impatienter. Enimvero, etsi ad juris professionem ante multos annos traductus, quotidie nunc occupationibus quibusdam modo ex muneris Academici necessitate, modo ex consulentium interpellatione enascentibus, otium pene omne meum scrupulatim dividi video, tamen nondum ita ex literarum vestrarum amoenitate exarui, quin libentissime interdum ad ea studia remigrem, quae in pervestigandis Hebraeorum commentariis, atque in Sacri Codicis enodatione versantur. Es autem tu inter caeteros omnes unus solusque, a quo multa discere & possum, & percupio. Ad *Brandmyllerum* vestrum quod attinet, dabo operam, ut sentiat commendationem sibi tuam apud me valde profuisse. Etsi enim ipse per se insigni modestia, morumque elegantia, & praeclaris industriae dotibus amorem omnium eruditorum promeretur, tamen constitui tua causa amplius quiddam ei praestare, quam soleo caeteris, qui ad me accedunt peregre. Et vero rogavi eum, ut me viseret frequenter, atque ut in omnibus, quae pertinere ad se existimaret, ope mea consilioque & promptissimo studio uteretur familiariter. Vale, vir clarissime, & seculo nostro diu perenna. Lugd. Bat. 15. Octobr. 1637.

EPISTO-

EPISTOLA CVIII.

JOHANNES BUXTORFIUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

Litteras tuas, Vir Clarissime, *Schönawerus* noster mihi reddidit, ex quibus non sine magna voluptate cognovi, te adhuc mei non solum esse memorem, sed & amantem. Silentium diutusculum causatae sunt partim temporum horum calamitates, quibus litterae non ita tuto deferri queunt, partim etiam occupationes indies crescentes, quae & ipsae non raro vel calamum excutiunt, vel animum dejiciunt. Vivit interea & viget amor in te meus constanter, nec aliter de Te mihi persuadeo. Ita est, me gravibus de causis, & Superioribus ita à me flagitantibus, Ecclesiastica functione resignata, Academicam Professionem solam amplexum esse, in qua, hactenus quid egerim, patebit, si Deus mihi dederit Lexicon Chaldaico-Talmudico-Rabbinicum, usque ad litteram ק jam editum, plane absolvere & ad finem perducere. Deus solus novit, qui vel mihi intra aliquot annos in hoc opere sint exhausti labores, praeter 20. integros annos à Patre p. m. in eo colligendo insumptos: agnoscent spero viri docti,& paulo profundius in his literis tincti, inter quos Tu, Vir Clarissime, & alii apud vos. Specimen illius exhibere poterit Vir iste doctissimus, qui has tibi offert. Cum enim ad singulos amicos seorsim non potuerim mittere, ne eum nimis gravarem, duernionem ipsi tradidi, viris doctis monstrandum, ex quo videre possint, quousque hactenus progressi simus. Longe avidius & impatientius ego finem, quam quispiam alius, exspecto. In tertium jam annum protrahitur editio, & ante annum vix sperare possum finem. Operarum typographicarum laboramus penuria, ut citatiore cursu progredi non queamus, si maxime velimus. Bella haec Germanica una cum typographiis omnes quoque operas dissiparunt & absumpserunt, adeo ut metuendum sit, nisi Deus pacem tandem aliquando restituat, Typographias omnes plane pessum ituras, & magnam apud nos barbariem introductum iri, quod clementer avertat. Caetera, quae de meis studiis vel statu meo scribere possem, referre poterit tibi is, qui has afferet, *Rodolphus Wetsteinius*. Is cum praeter spem, cum ob

pro-

propriam eruditionem & induſtriam, tum Parentum magna in hac urbe merita, nuper ad Profeſſionem Graecam in hac Academia vocaretur, & hactenus ob turbulenta iſta tempora non potuerit commode exteras Academias perluſtrare, hoc tempore id compenſare & effectum dare voluit. Hanc itaque aeſtatem Galliae, Angliae, & Belgii provinciis & Academiis perluſtrandis deſtinavit, inter quas omnes cum veſtra principem locum teneat, eam quoque prae caeteris viſitare & lumina illius videre geſtit. Cum proinde & Te ob nominis tui celebritatem ſalutare cupiat, hac ei epiſtola aditum aperire volui, rogans, ut benigno tuo aſpectu & alloquio frui poſſit. Obligabis ipſum & me, ſi quid humanitatis ei praeſtiteris. Nunc, Vir Clariſſime vale, & me amare perge. Dab. Baſ. 24. Martii An. 1638.

EPISTOLA CIX.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Auberio Maurerio

Chriſtianiſſimi Galliarum ad Foederatos Belgas Legato.

Hagam.

SAEpe ego antea, maxime Legate, praedicari audiveram ſummam eruditionem tuam, quae in illuſtri dignitate atque in honorificentiſſimo munere tuo, tanquam lumen quoddam, effulget. Sciebam enim bene te atque ſubtiliter de Literis, deque omni diſciplinarum genere judicare. Sed qui te jam dudum hoc nomine mirifice admirabar ſuſpiciebamque, nondum tamen credere amicis quibuſdam meis poteram, qui identidem mihi affirmarent, nihil eſſe te comius, nihil moderatius ad omnem rationem humanitatis. Memineram enim profecto, id quod res eſt, valde rarum hoc, ac prope inuſitatum eſſe in veſtri ordinis proceribus. Nunc vero tandem penitus mihi fidem hujuſce rei fecit *Gevartius* tuus, juvenis longe eruditiſſimus, qui tuis verbis mihi ſalutem dixit. Nihil circuitione utar, ſumme Legate: Statim, ut eum audivi, piguit puduitque memet ipſum mei, qui Tibi, tali viro, & tantis virtutibus praedito, ad quas te excellens natura tua armavit, nunquam hactenus obſervantiam meam ullo officii genere teſtatus ſum. Equidem ego omnino in poſterum, Divine Maureri, nomen meum profitebor inter eos, qui te colunt reverenturque:

atque

atque adeo efficiam mehercule, ut te decus omnium eruditorum esse & nunc intelligant homines, & in posterum memoria teneant. Ad hanc ego rem tibi mea studia, curas & cogitationes polliceor. Interea libros hos meos de Republica Hebraeorum tibi mitto, qui pridem a me scripti, nuper tandem prodierunt. Saepe ego constitueram eos tenebris damnare, propterea quod in hoc mundi senio, postquam ineptiendi libido quaedam mortalium animos pervasit, nulla paene scripta lectorem reperiunt, nisi quae Scholasticas quaestiunculas, aut vernilia Sophistarum nugamenta promittant. At nobis non tanti erit, placere multitudini. Quoniam tamen superesse adhuc prisci seculi indolem existimabamus in paucis quibusdam, penes quos nunc splendor omnis majestasque est rectae probaeque eruditionis, sane ut ab his saltem legeremur, operae pretium videbatur isthaec edere, quae nullis adstricti magistrorum legibus, solutissima commentatione, scripsimus. Tu, summe Legate, cujus est eruditio candorque incomparabilis, inspice haec, obsecro, & munus nostrum, quod tibi mittimus, boni consule, atque ita existima, nihil mihi jucundius fore, quam si animum eum erga me retineas, quem habere coepisti. Hoc autem ut facias, more magis, quam quo te admonendum puto, rogo. Neque enim fieri poterit, ut ab humanitate tua descīscas, aut te ipse retexas. Lugd. Bat. VI. Maji CIↃIↃCXVII.

EPISTOLA CX.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Aub. Maurerio.

Hagam.

VIr. Illustrissime. Ita me penitus abdere in Bibliothecam meam soleo, nihil ut fere earum rerum, quae aut Hagae, aut in urbe hac contingunt, rescīscam. Quare qui tibi nuper objectus est tristissimus & inopinatus casus, forte nondum ad aures meas pervenisset, nisi eum mihi D. *Rivetus* significasset. Equidem certus sum, Vir maxime, in hoc tam ingenti luctu tuo plurimos e proceribus quotidie ad te adire, atque ea officia abunde tibi repraesentare, quae salutantium humanitas, & mos publicus dictat, a quorum magnitudine etsi procul abest mediocritas mea, tamen cum is sim, quem tu pridem ante singulari quadam benevolentia

tia, non in aedes tuas modo, ſed in animum quoque recepiſti, nihil inepte me facturum credidi, ſi hac epiſtola teſtarer, inſigniter mihi atque vehementer doluiſſe matronae omnium lectiſſimae, praeſtantiſſimaeque, uxoris tuae, obitum. Caeterum quoniam longe acrioribus ſtimulis animus tuus, quam omnium noſter agitur, danda utique etiam opera eſt, uti ne moeſtae voces noſtrae vel exſuſcitent triſtitiam tuam, vel etiam adaugeant. Non ego hîc luculenta illa & praeclara Sapientum monita, tibi ob oculos ponam, quae tibi, Viro ſapientiſſimo, adeo non ignota ſunt, ut ea a te alii petere debeant. Lugd. 28. Octob. CIƆIƆCXVII.

EPISTOLA CXI.
PETRUS CUNAEUS
D. Benjamino Auberio Maurerio.

Hagam.

Etſi nihil quidquam mecum ferre ſoleo eorum omnium, quae valere ſolent ad conciliandas magnorum virorum amicitias, tamen ex quo tempore ad tuam humanitatem, ultro omnibus literatis obviam, aditus ſemel mihi patuit ſine parario, nunquam deinceps mihi tuam ſummam benevolentiam defuiſſe, memoria teneo. Quare equidem fiducia facilitatis tuae peccabo paulo audentius in publica commoda: &, qui identidem cum Hagam venio, ſermonibus meis morari tempora tua ſoleo, quae negotiis Chriſtianiſſimi regis impendis, is nunc etiam literis te adire, maxime Legate, non verebor. Intellexi eſſe Lutetiae Profeſſorem quempiam, qui publica voce libros noſtros de Rep. Hebraeorum confutet, atque etiam ſcriptionem adverſus nos paret. Quis ille ſit, quave indole, aut quo eruditionis praeſidio, mirum in modum ſcire cupio, idque ſciſcitatus ſum de *Caſperio Gevartio*, cliente tuo, qui illic commendatione tua in familia * cujusdam e magnatibus urbis degit.

* *Errici Memmii*, ut ipſe ſcribit mox Epiſt. cxx. & *Cambdeno* Epiſt. CCIII. & *Valer. Andr.* in Biblioth. Belg. p. 131. & Pariſiis edidit *Electa ſua* hoc ipſo anno: An, 1618, Lugduni vixit contubernalis *Jacobo Golio*, & edidit Papinianas lectiones, teſte *Gronovio*, in Oratione funebri *Golii*. *Meurſii* diſcipulum ſe profitetur Epiſtola inter Gudianas CCX: & poſtea

degit. Quare etsi oneris tibi imponere quidquam nec debeo, Vir Maxime, tamen (quod sine molestia tua fieri possit) vehementer te rogo, ut has literas jungere tuis digneris. Utique in nostris erroribus notandis, si quis suum velit exercere judicium, magnam is a me inibit gratiam. Primum enim maximumque animi nostri bonum veritas est, cujus indagatio cum sit multis obstructa difficultatibus, sane plerique, qui in interiora sacraria admissos se putant, in vestibulo haerent. Nunquam illa rerum domina toto sinu se pandit, semperque, ut ait ille, Eleusina aliquid servat revisentibus. Quare, qui sequor probabilia, nec ultra id, quod

postea in legati *Maurerii* contubernium transiisse ex eadem epistola, & ex his *Cunaei* apparet. Ejus Pater *Joannes Gevartius* fuit, cujus vitam habet *Valer. Andr.* p. 506. qui anno 1607. Hagam missus cum *Walravio Wittenhorstio*, ad tentandos Belgarum animos de pace. vide *Miraei* Chronic. Belg. ad A. 1607. p. 456. & *Thuanum* lib. CXXXVIII. pag. 1267. Edit. in 8. *Miraeus* in scriptoribus secul. XVII. obiisse A. 1613. narrat., quem secutus est *Morerius*. *And.* vero *Valerius* A. 1623. In alterutro vitium operarum esse debet. *Wittein* diario sequitur *Valerium*. Hic *Caspar* obiit cum tota domo & posteritate una die, ex esu fungorum, funesto & posteris memorando exemplo, A. 1666. vid. Cl. *Graevium* ad Cicer. de Officiis I. Cap. 39. unde apparet *Graevium* illas notas A. 1667. jam scripsisse. nam anno superiori obiisse docet & *Wallii* epistola ad *Heins.* XXIV. & *Graevii* ad *Heins.* XXVIII. Praesagiisse virum clarissimum sibi mortem didici ex scheda a Cl. *Graevio* mecum communicata, in qua vaticinatus sibi paucos dies ante obitum his duobus versibus mortem est:

Mortalisque, senexque brevi moriture, Gevarti,
Septuaginta anni quem grave lassat onus;
Adjunctis binis, parvo cur tempore multa
Moliris? Voti contrahe vela tui.

Adscripserat Cl. *Graevius: Obiit Antverpiae* X. *Calend. Apriles* MDCLXVI. *post paucos dies a fuso illo lugubri tetrasticho, Cantator Cygnus funeris ipse sui. Anima candida, amica, bene sit ibi; nos, qui avia adhuc peragramus loca, ordine, quo Deus jusserit, te sequemur.* De ejus postumis notis in Manilium & Antoninum Aug. multis saepe cum *Heinsio* agit *Graevius* in epistolis; & plura de eo in mutuis *Heinsii* & *Gronovii*, quarum indices consuli possunt. Haec occasione opportuna, vulgo non omnibus nota, hîc in memoriam doctissimi viri publicari non ingratum literatis fore confidimus.

quod verisimile occurrerit, progredi soleo, omnino & refellere sine pertinacia, & refelli sine iracundia paratus sum. Neque vero ulla res magis excitare ingenia nostra possit, quam haec judiciorum libera concertatio: quam ii ferunt animo iniquo, qui ad quamcunque sunt sententiam quasi tempestate delati, ad eam, tanquam ad saxum, adhaerescunt, eaque necessitate constricti sunt, ut etiam quae non probare soleant, ea cogantur constantiae causa defendere. Equidem magnopere cupio, aliquem exsurgere non ex infima plebe eruditorum, qui sese nobiscum componat. Responsum enim a nobis feret perquam honorificum. Quod si quem vaecordia aut insana libido praecipitem in mea scripta egerit, nae ille malo suo discet, quanto satius fuisset ungues ab hac prurigine continere. Et sunt vero non pauci, maxime Legate, qui ex ruinis alienae existimationis gradum sibi ad famam struant, reperiantque fatuos, qui laudent. Juvat quippe eos perversitas saeculi, quo nulla vendibilior merx vulgo est, quam petulans & protervus liber. nosti illud,

Cum vitia prosunt, peccat qui recte facit.

Ego id operam dabo, ut eruditioni aliorum, praeclarisque in litteris meritis pretium apud me sit; utque etiam virtutem in quovis homine positam ingenua simplicitate suspiciam atque venerer. De scientia autem mea adeo nihil magnifice sentire possum, ut quotidie cogar cum Socrate dicere, me hoc tantum scire, quod nihil scio. Et tamen aliquid semper molior, ut, si inscitiam expugnare non queo, saltem illam inultam non sinam. Illud quidem unum paulo ambitiosius affecto, ut Tibi, tuique similibus, inusitata eruditione atque animi praestantia viris, non displiceam. Et, si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Vale, Vir summorum summe. Lugd. Bat. 7. Martii 1619.

EPISTOLA CXII.

PETRUS CUNAEUS

Auberio Maurerio. S.

Hagam.

VIr illustrissime. Etsi saepe antea insigniter mihi testatus sis benevolentiam tuam, quam in summa dignitate dictat tibi humanitas tua pene incredibilis, tamen nunquam clariora ejus rei documenta percipere potui, quam cum nu-

nuper prandio me comiter acceptum, bona ſpe atque ingenti fiducia plenum dimiſiſti. Incidebat forte ſermo inter nos de iis viris, qui hoc tempore Jurisprudentiam, diſciplinarum caeterarum dominam, pro majeſtate ornarent augerentque. Plane autem meum, id quod res eſt, judicaſti, inter hos omnes *Antonium Fabrum*, ſupremi Senatus Sabaudici Praeſidem, ita longe eminere, nihil ut ille in ulla juris parte videretur praeteriiſſe, quod quiſquam inuſitato ingenio, acerrimiſque ſtudiis ac maximo uſu cognitum & perceptum proponere aliis & tradere poſſet. Mox, cum etiam illud mihi concederes, nihil eſſe, quod ad ſe animos tam alliciat, & tam attrahat, quam ſtudiorum curarumque ſimilitudo, quae hoc quoque efficit, ut eos, quos nunquam vidimus, amemus, eoſque nobis adſciſcamus quaſi propinquitate & natura conjunctos: addebam ego jam diu me mirifice appetiviſſe amicitiam tanti viri, qua apud animum meum nihil carius haberem: ſed quaerenti mihi etiam atque etiam, nondum repertam fuiſſe aliquam viam, qua ad id, quod impatienter cupiebam, pervenirem. Ibi tu, Illuſtriſſime Legate, quae eſt fuitque ſemper tua erga me propenſiſſima voluntas, ſponte mihi operam tuam obtuliſti, effecturumque te pollicitus es, ut literae illi meae non injucundae forent. Sciebam ego quanta eſſet autoritas tua, & gratia apud eum futura, ſi illuſtre nomen tuum ad hanc rem mihi accommodares. Itaque ſcripſi, & in ipſis litteris, ita ut debeo, ſignificavi, feciſſe me hoc auſpiciis ampliſſimae dignitatis tuae. Reſtat, ut ſpei mei fructum exſpectem, quem profecto ſi conſecuturus fuero, non prius quieſcet animus meus, quam ſe expleverit perpetua recordatione tuorum erga me meritorum. Enimvero memini equidem incomparabilem eum virum, ad quem mihi aditus tua interceſſione patebit, non ita eſſe in flagrante JCtorum noſtrorum favore, ut virtus ipſius, & ſumma ingenii vis meretur. Sed quo magis cauſas ejus rei intueor, eo ardentius concupiſco, ut me voti compotem facias. Nam primum quidem urit id ignaviam & ſupinitatem multorum, quod intelligant aut hanc, quam ille adeptus eſt, gloriam ſibi praereptam, aut ſuam veterem oppreſſam eſſe, poſtquam reſtituere multa in jure ac mederi vomicis earum opinionum auſus eſt, quae venenarunt animos eruditorum. Et praeterea, illuſtriſſime Legate, vetus illud, non novum, ſeculi vitium eſt, quod praeſtantiſſimos quoque viros, dum adhuc vivunt, longe minor hominum, quam

 debet,

debet, existimatio prosequatur, ita enim ingenium plebis est,

Quae redit ad Fastos & virtutem aestimat annis;
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.

At nos, ut dignum nobis est, longe longeque remotos esse a vulgo decet. Quare cum nemo tam ingrata mortalium judicia expertus sit, quin aliquando sera posteritas decus illi suum ex vero rependerit: profecto, quod allatura est tandem ipsa diuturnitas, id praevertere consilio, animique aequitate debemus, neque exspectare temporis beneficium, quod repraesentare ratione possimus. Lugd. Bat. Calend. Febr. 1620.

Epistola ad *Fabrum* mox n. 135. sequetur.

EPISTOLA CXIII.
PETRUS CUNAEUS
Aub. Maurerio
S. D.

VIR illustrissime. Cum hodie aliud agerem, casus nescio quis obtulit oculis meis luculentissimum Dionysii Longini locum, quem ego tibi nuper laudabam, cum forte obortus inter nos sermo esset de vetustissimis quibusdam & maximi nominis auctoribus, quorum divina ingenia, ut supra omnem hominum mediocritatem sunt, ita interdum propter improvisos quosdam lapsus venia opus habent. Quos ego viros tamen nequaquam propterea postponendos putabam aliis accuratissimis tersissimisque scriptoribus, quorum sunt monumenta ejusmodi, ut, cum peccata omnia sedulo effugerint, nullas etiam virtutes assecuti sint. Quare nec Homeri mendis ita offendor, ut admirari eum desinam, quem Plato atque Aristoteles, & quotquot sunt cordatiores Graeci, patrem principemque omnis ingenii & eruditionis existimarunt, & multo minus hercle iis assentior, qui cum Sophistis quibusdam Musaeo, Colutho, Tryphiodoro postposuerunt, in quibus nihil reperias, nisi rotundum carminis sonum, aut ἐννοίας aliquot argutas; magna cura anxie excogitatas. Utique Plinii Secundi vox de quodam amico suo in illis locum habet, *eo peccare ipsum, quia nihil peccaret.* Communis enim & pene plebejae indolis est, nusquam labi, cum id totum a studiis & cura potius, quam ab ingenio proficiscatur. Quare qui id operam dederunt, sane

fane illi magis vitiis carent, quam ut aliquam magnam laudem fint adepti. Sed haec omnia longe melius tibi Dionyfius Longinus nofter edifcet, qui autor quoniam nondum ex Graeco Latinus factus eft, dedi operam, ut eum locum Latine verterem ac tibi, Illuftriffime Legate, viro noftrarum literarum amantiffimo, infpiciendum darem. *Scaligeri* epiftolas nequaquam eo animo miferam, ut ullo tempore ad me redirent. Ac ne nunc quidem id fieri cupio. Nam & fine moleftia iis carebo; & non potero haec tam exigua tibi imputare. Nifi enim alia majora praeftitero, nulla pars vel minima compenfabitur fummae tuae erga me humanitatis. Deus te, Illuftriffime Legate, diu fofpitem & incolumem fervet. Lugduni Batavorum 28. Maji 1620.

Adjectus erat huic epiftolae longus Dionyfii Longini locus ex Cap. 33. Latine a *Cunaeo* verfus, quem nobis praetermittere, cum jam in omnium manibus is liber, Latine etiam redditus, verfetur, eft vifum.

EPISTOLA CXIV.

PETRUS CUNAEUS

Aub. Maurerio S.

Hagam.

VIR illuftriffime. Quod Plautus tuus tarde & fero ad te venit, bibliopolae culpa eft, a quo vix poft decimum & quartum diem pertinaci efflagitatione impetravi, ut eum librum compingeret. Editio, ut voluifti, formae elegantioris eft, typis majufculis protuberantibus. Notae funt *Taubmanni*, qui mira fedulitate, & fide optima in compendium contraxit, quicquid in hanc rem annotatum ufquam effet ab eruditiffimis interpretibus. Ego quo penitius hos commentarios infpicio, tanto magis adducor, ut credam effe hunc quendam rei literariae & venuftatis Romanae thefaurum. Si enim tranfilias moleftam hîc illic obfervatiunculam, de lectionum & emendationum diverfitate, reliqua omnia pulcra & luculenta erunt. Sane vero, Illuftriff. Legate, non potes animum tuum, negotiis regiis perpetuo intentum, ulla alia re melius reficere, quam Plauti lectione, in cujus leporibus olim non quidam e plebe homines, fed Scipio, & Laelius, atque alii Romani proceres fuaviffime conquieverunt. Quoniam autem & pretium adfcribi juffifti, conventum eft, ut foret VI. florenorum

renorum, & 18. affinm. Gaudebo, Illustrissime Legate, si plura nobis etiam atque etiam majora imperaveris. Reperies enim nihil tam promptum tibi paratumque esse, quam in omnibus rebus, quae ad te pertinent, studium meum, fidem, & diligentiam. Non enim vereor tibi, de operâ meâ illud spondere, quod Publio Septimio de civium fortunis Antonius,

Quid concupiscas, Tu videris;
Quod concupiveris certe habebis.

Vale, Vir maxime. Lugd. Bat. 15. Junii 1620.

EPISTOLA CXV.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Aub. Maurerio.

Hagam.

Recte omnino atque ex mente Plauti, Illustrissime Legate, intellexisti locum illum in Scena secunda,

Amphitruo subditivus eccum exit foras
Cum Alcumena uxore usuraria.

Subditivus enim Amphitruo, est Jupiter, qui in Amphitruonis locum se subdidit, ejusque formam adsumpsit, ut absente illo rem interim cum uxore ejus gereret: plane quemadmodum de Mercurio, qui se in Sosiae vultum induerat, alibi dicitur,

Namque de illo subditivo Sosia mirum nimis est.

Ubi pariter Sosia subditivus est, ὁ ὑποβολιμαῖος, sive is, qui habitum Sosiae mentitur. Dein de *uxore usuraria* quod additur, omnino ita est, ut scribis, Illustrissime Legate. Eam enim Plautus designat, qua Jupiter uteretur pro uxore ad aliquod tempus. Unde & in argumento fabulae illud extat,

In faciem versus Amphitruonis Jupiter,
Cum bellum gereret cum Teleboïs hostibus,
Alcmenam uxorem cepit usurariam.

Scilicet hoc voluit, uxorem Amphitruonis propriam fuisse, Jovis autem usurariam. Quanquam profecto vix est, ut hanc lectionem ferat Romani sermonis genuina vis. Certe quidem JCti nostri eam damnarent, ac potius dicerent scripsisse ita Plautum,

Cum Alcumena uxore usuaria.

Sicut

Sicut enim *usurarium* est quicquid sub usuris habetur, ut cum accessione sors reddatur : ita *usuarium* cum dicimus, non alias cogitare res possumus, quam quarum nudo usu, sine ulla mercede, fruimur ad tempus duntaxat, ne in universum inutilis esset proprietas, semper abscedente usu. Ac de his quidem ita tecum sentio. Caeterum rem jucundissimam mihi feceris, Vir maxime, si quae tibi deinceps observatu digna occurrerint, significare mihi velis, non hercle quod quidquam me adferre posse confidam, quod te fugiat, cujus esse in toto hoc genere magnam judicii, industriae, & exercitationis vim saepe jam perspexi; sed ut studia nostra, animique alacritatem exsuscites. Sane enim, quae ab ingenio meo haud impetrare possum, ea me debiturum esse genio tuo spero. Vale, Illustrissime Legate, 10. Julii 1620.

EPISTOLA CXVI.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Auberio Maurerio.

Hagam.

PUto rem tibi jucundam facere eos, qui animi tui cogitationes quacunque via, ad otii quaedam oblectamenta abducunt: Ac multo minus hos peccare, qui tibi viro literatissimo, si non luculenta quaedam, at saltem vel ineptias literarias mittant, quas transverso oculo leviter inter tot seria inspicias. Rogatus nuper sum ab Academiae Curatoribus, ut juventutem ad veterum quaedam studia capessenda excitarem oratione publica, quam audiverunt ipsi, volueruntque a me in lucem edi. Ego, qui gloriolam captare ex re minima haud cupio, petitioni tamen eorum obtemperandum existimavi, ne ad honestissimas, & laudatissimas artes provehendas denegavisse illis operam meam viderer. Si has nugas, Illustrissime Domine, legere non recusaveris, occurret quidem nihil sacratissimis curis tuis dignum, sed intelliges tamen, summo studio id me cupere, & adniti, ut incorruptae antiquitatis reducatur exemplum. Utique si fato mihi is existimationis fructus reservatur, ut hoc, quod cupio, efficere possim, habebo quod caelo imputem. Quod si conatum nostrum successus destituet, at saltem non inglorium erit bene de seculo mereri voluisse. Deus te, Illustrissime Legate, diu Gal-

liae tuae nobisque incolumem servet. Lugd. Bat. 16. Januarii. 1621.

Intelligit Orationem quintam, sive exercitationum Oratoriarum, quae Auctoritate publica in Academia institutae sunt, inaugurationem habitam x. Novemb. CIↃIↃCXX.

EPISTOLA CXVII.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Auberio Maurerio.

Hagam.

VIr Illustrissime. Apologiam illam, quae Venetiis prodiit, in officinis pluribus quaesivi: neque reperire potui. Ajunt bibliopolae omnes nulla exemplaria se accepisse, sed ne quid praetermitterem, quod ad eam rem pertineret, nundinarum Francofurtensium duos catalogos perlustravi, quorum alter superiore autumno, alter nunc recens editus est. Nusquam autem ejus tituli vel vola vel vestigium apparet. Tum & ex collegis, quos rogavi, alii non viderunt, alii vidisse se ibi ajunt, ubi & mihi videre contigit. Equidem non desinam porro operam dare, Illustrissime Vir, ut illud scriptum alicunde conquiram: & ubi nactus fuero, ita ut voluisti, mittam tibi. Interim significanda haec tibi duxi, ne per ignaviam tam diu cessavisse, aut indiligenter egisse ea viderer, quae tibi grata jucundaque esse intelligerem. Fama hîc recens est, eaque omnium tristissima, nefando parricidio interemptum esse Regem Christianissimum. Quae res animum meum mire perculit, dejecitque. Sed quia incerto autore haec feruntur, confido falsa esse, majoremque nobis laetitiam ex summo metu fore. Idque ut vere augurer, Deum Opt. Max. supplex rogo, qui te, illustrissime vir, regi tuo superstiti florentique diu incolumem servet. Lugd. Bat. 1621. 21. Junii.

EPISTOLA CXVIII.

PETRUS CUNAEUS

Benjamino Auberio Maurerio.

Hagam.

VIr Illustrissime. Mitto tibi eam gratulationem, quam à te acceperam, & pro lectione ejus, ita ut debeo, gra-

gratias ago. Misissem citius, nisi ab urbe paulo diutius abfuissem. Quid ea scriptione voluerit autor, haud obscurum est. Non obtusa pectora gerunt Patres Antenoridae. Quare qui *Sanazario* pro exiguo epigrammate olim grandem pecuniae summam dederunt, plus oratori; quam poëtae, deberi intelligent. Et jam judicavisse eos audio, dignum eum videri, qui equitum ordini insereretur; quem ego nominis titulum mihi, caeterisque meae fortunae hominibus esse oneri existimarem: *Nil moror officium, quod me gravat* —— Vidi in oratione tumorem Dithyrambicum, & grandes ἰννοίας, sed affectatas. Multa obscurissime dixit de artibus, quibus labefactantur respublicae, quae quo pertinerent non intellexi. De caeteris ita judico, majorem partem non cohaerere, & arenam sine calce esse. Saepe interserit sophistica acumina, in quibus masculos aut rotundos sensus frustra quaeras. De Henrico Magno quod adnectit pag. 57. luculentum quidem ac verum est, sed praeter exspectationem incidere, & veluti διονυσίς esse censeo. Nosti illud Flacci, Illustrissime Legate,

Inceptis gravibus plerumque & magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus.

Quare recte adjicit idem Flaccus,

Sed nunc non erat his locus.

Utique argumentum, in quo versatur, grave est & majestatis plenum: sed in eo ipso ingenium Graeculum, & abjecta adulatione detritum non magis latere potuit, quam asinus ille in Apologo, qui capite in vepreta immisso reliquum corpus bene tegi putabat. Non convenit libertati isti, quam tantopere praedicat, assentatio. Jam pridem ingenuos spiritus exuerant, & servituti adsueverant Romani, cum illud in scena quaestus est Syrus:

Vitium fuit, nunc mos est adulatio.

Maxime autem illud indignum cive nostrae reip. est, quod pag. 55. ait, *naturam Venetis maris ejus, quo cincti sunt, imperium, aliis autem usum concessisse.* Id ego, si dixissem, magno redemptum velim. Refert quidem *Bartolus* ad l. 13. §. *si quis me*, de Injur. Venetos dicere, ex longa consuetudine se habere Jurisdictionem in mare Adriaticum: Quemadmodum & Genuenses mare Ligusticum sibi servire volunt. Nec defuerunt, qui fronte gravi, & tristi supercilio contra leges & jura hoc eis persuaserint. At nemo tamen omnium fuit, qui id jure naturae aut gentium

tribuere eis ausus sit. Adeo id ridiculum, & cum summa imperitia conjunctum fuisset. Vide quam a recto transversos agat homines studium placendi. Nihil hîc circuitione utendum censui, Illustrissime Legate, cum sciam, quale libertatis jus apud te mihi sit, semperque fuerit. Quod tamen ita usurpo, ut magis a te permissum, quam vendicatum a me videri velim. Caeterum, quod toties te rogavi, id iterum nunc, more magis, quam quod moneri debeas, rogabo, ut porro me ames, interque tuos numeres. Deus te, Vir Illustrissime, diu incolumem servet. Lugd. Bat. 24. Septemb. 1621.

Censura haec acerbior est in Gratulationem a *Daniele Heinsio* scriptam, de foedere inter Serenis. Venetorum Rempub. & Ill. ac Praepot. Ordines Foederatos contracto, quae legitur inter Heinsii orationes pag. 49. editionis 1658. cujus paginas hîc notavimus.

EPISTOLA CXIX.
PETRUS CUNAEUS
Benj. Auberio Maurerio.

Hagam.

VIR Illustrissime, qui liberis tuis erudiendis praepositus est, ex literis tuis mihi retulit, commendasse te serio causam eam Quaestori *de Bye*, de qua obnixe te rogaveram. Quo quidem nomine multum me debere summae humanitati tuae & singulari in me meosque benevolentiae agnosco, ac gratias habeo jure merito maximas. Sed qui ex plurimis aliis iisdemque gravissimis causis obstrictus tibi sum, non ante me vel ullius beneficii obligatione exsolvi posse credam, quam pro omnibus simul gratias, non verbis sed re, atque opera ipsa, retulero. Quod uti fiat tandem aliquando, capessenda occasio quaedam erit, quae nec excellentibus meritis tuis virtutibusque, nec nomine meo meisque studiis sit indigna. Equidem ego, quia decrevi procul a rep. aetatem agere, nihil quicquam pro me ipso petere a te volui; sed affini meo, ut eodem animo esset, persuadere non poteram. Nunc postquam intellexit, quam sit res taedii & laboris plena ad ejusce generis honores eniti, monenti mihi, ut spero, obtemperavit, praesidiumque rerum suarum in iis artibus ponet, quibus sine ambitione, ac sine prensationibus summa

cla-

claritudo paretur. Deus Opt. Max. te, Vir Illustriss. diu Regi tuo, nobisque omnibus incolumem servet. Leidae 28. April. 1622.

EPISTOLA CXX.

JANUS CASPERIUS GEVARTIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIR Clarissime. Non excidit profecto mihi, qua benevolentia me apud vos agentem saepe excepetis, & quo testimonio nugas nostras litterarias & juveniles conatus prosecutus sis: eundemque affectum tuum in me absentem etiamnum perdurare ex nuperis Illustris Viri *AUB. MAURERII*, Legati Regii litteris cognovi, qui sese levia quaedam epigrammata nostra, in Curiae Parisiensis incendium effusa, tecum communicasse, nec tibi displicuisse scribit. Itaque cum Vir Clarissimus *Pet. Puteanus*, in suprema curia Advocatus, *Claudii* Senatoris filius, cujus infinita exstant in litteras ac litteratos beneficia, ad vos proficisceretur committere, non potui, quin has ad te exararem, quibus meum in te affectum pariter & observantiam testarer. *Puteanum* autem tui studiosissimum, rogo, iis officiis ac humanitate excipias, quam virtus & dignitas viri exposcunt. De me, ac rerum mearum statu si scire aves; ago hîc in familia Illustris Viri *ERRICI MEMMII*, Praetoris Urbani. Nepos ille est summi Viri *ER. MEMMII*, aevi sui omnium eruditorum Maecenatis: cui *Turnebus*, *Auratus*, *Lambinus*, non parum debent: & in primis *Joh. Passeratius* qui duodetriginta annis in ea familia degit. Perhonorifice ille me habet, & annuo mille florenorum stipendio afficit. Habeo hîc modo sub praelo tres Electorum libros, & Manilii Astronomicon; quibus omnibus te participabimus cum erunt affecta. Plurimos hîc tui studiosissimos reperi, qui clarissima ingenii tui monumenta unice aestimant & amant. Inter eos autem ut me semper adnumeres, ac perpetuum clarissimarum virtutum tuarum praeconem credas, unice te rogo. Vale, Vir Clarissime. Raptim Lutet. Parisior. XXI. Julii CIↃIↃCXIIX.

Vid. ad Epist. CXI.

EPISTOLA CXXI.

PETRUS CUNAEUS

Jano Casperio Gevartio

S. D.

Parisios.

ADeo fuit miserum in modum turbata civilibns dissensionibus respublica nostra, Clarissime Gevarti, ut me literarum studiorumque atque etiam mei ipsius oblivio ceperit. Quare veniam mihi dabis, si ad literas tuas, quas ante plures menses accepi, nihil respondi, quem alioqui scire debes ad haec humanitatis officia fuisse semper, atque etiam fore deinceps paratissimum. Amorem hercle tui nulla dies mortis nobis auferet; ita me totum conciliavit summa virtus tua, atque admirabilis eruditio, quam in te elucere summus Deus voluit. Equidem non vereor, ne assentatiuncula quadam aucupari gratiam tuam videar, cum hoc, quod res est, dico. Nam neque Tu is es, qui quid sis, ignoras; & nobis constat, eos potius, qui te non praedicent, invidos, quam eos, qui laudant, ineptos dici debere. Manilii Astronomicum & libros tuos Electorum, de quibus scribis, etiam atque etiam exspecto, ut ex lectissimis observationibus tuis aliquid in usum meum seponam, recondamque. Habebis me certe inter eos, qui a te discere multa, atque ea mox tibi ingenue accepta ferre, non erubescent. Nos ad duos Pandectarum titulos de Pactis, deque rebus creditis, aliquid commentamur, quod publici juris faciemus, tibique, quem his etiam studiis apprime teneri scimus, mittemus. Dictum mihi a *Cluverio* atque ab aliis est, esse Lutetiae Professorem quempiam, qui publicis lectionibus confutet libros meos de Rep. Hebraeorum & scriptionem etiam parat. Sed quis ille sit, quo ingenio, quave eruditione, nondum intelligere potui. Utar igitur jure amicitiae nostrae, & peto quid ejus rei sit, mihi significes. scio me hanc contagionem ex mortalitate contraxisse, ut sim multis magnisque erroribus affinis: neque tam sim mei amans, ut me reprehendi aequo animo non patiar. Quare si eam modestiam adhibuerit, quam debet, responsum a me honorificum feret. Pulcherrima enim erit haec judiciornm nostrorum concertatio; & rationibus utrinque excussis melius patenti via ibitur ad verum. Quod

si

ſi indoctus quiſpiam ineptusve aut malevolus ſit, ſilentio eum ulciſcar, aut hercle jocis & multo ſale eum defricabo. Vale, Clariſſime Gevarti, & me, ut facis, ama. Lugd. Bat. 25. Februarii 1619.

EPISTOLA CXXII.
PETRUS CUNAEUS
Arnoldo Vinnio
S. D.

Hagam.

NON poteras apud alium tutius deponere animi tui cogitationes, Clariſſime Vinni, quam apud me, qui ſum, fuique ſemper tui ſtudioſiſſimus. Itaque certo ſcias, vehementer me id cupere, quod tu cupis. Etſi enim conditio illic tibi perquam honeſta obtigit, ex qua melius rem facere, quam ex Academica functione poteris, puto tamen praeclaram ingenii tui indolem debere in loco magis illuſtri enitefcere. Quare ſi quid apud Ampliſſ. D. *Honertium*, aut apud alios valebo, (exiguum autem id eſt, & nihil arrogare mihi auſim) non deſinam tibi teſtimonium ejuſmodi perhibere, quod deberi ſummis illis virtutibus exiſtimo, quas in te Deus collocavit. Equidem omnino futurum intellexi, ut feudorum Profeſſor quiſpiam conſtituatur. Et praeterea exauctoratum heri eſſe ajunt D. *Cornelium Sylvium*. Tuum eſt advigilare, & videre, an per ampliſſ. D. *Vosbergium* aut alios, qui gratia & auctoritate florent, efficere aliquid poſſis. Non poſſum de eventu divinare. Totum enim illud quantumcunque eſt, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. Sed tamen ſcias, nullam iis omnino ſpem eſſe, qui nihil tentant aut moliuntur. Tum & ea eruditionis documenta, quae nuper publicis lectionibus in Academia dediſti, magnum momentum habebunt ad nominis tui commendationem. Haec tibi ingenue ſignificanda duxi. Vale, amiciſſime Vinni, & occaſioni, quam in aula praeſens per amicos capeſſere & urgere potes, ne deſis. Me quidem ſemper conatuum tuorum conſiliorumque adjutorem habebis. Leydæ Cal. Septembr. 1619.

EPISTOLA CXXIII.
ARNOLDUS VINNIUS
Petro Cunaeo JCto
S. D.

Leidam.

INtellexi ex D. *Pavio*, clariſſime D. Cunaee, negotium iſtud noſtrum in proximum conventum eſſe rejectum. Spero me aliquanto fructum aliquem cogitationum mearum conſecuturum. Sed dum ἐυελπιςία me conſolatur, ſollicitant me voces iſtae, quae falſo jactantur, ac quorundam animos, quos ſuſpicor eſſe commotos, vehementius incendere poſſunt. His, qua ratione ſatisfaciam non video, niſi auctore, qui mihi iſtam invidiam impoſuit, indicato. Purgavi me tamen omnibus, ut potui. Mihi conſcius ſum, nihil à me dictum eſſe, quod vel te vel illos offendere debeat. Quod ſi forte, ut inter familiares fieri ſolet, cum virtutes quorundam inter ſe conferrentur, apud alios majorem uſum juris civilis eſſe non negaverim, alios contra literatiores eſſe aſſeruerim: id, ſi à me factum eſt, incogitanter factum eſſe non diffitebor: verum non quo laudes cujusquam extenuarem, ſed omnino ut augerem tuas: ſi modo ad celebritatem tui nominis addere quidquam vox noſtra poteſt. Equidem me tuarum virtutum praedicatorem ſemper eſſe voluiſſe, tuumque judicium cum in omnibus rebus, tum in civili ſcientia magni ſemper feciſſe, multis meritiſſimiſque argumentis, ſi opus ſit, probare poſſem. Unum illud eſto (nec tu hoc ignoras) quod in hac prenſatione id maxime egerim, ut tu cauſae noſtrae ſuffragarere. Caeterorum quidem ſtudia, ut par eſt, in hoc officio expetivi: nihil autem ſine conſilio egi tuo. Mediocria homo mediocris ſperavi: ſumma nec concupivi unquam, nec deberi mihi exiſtimavi. Et tamen ego ſum ille arrogans petitor, qui non ferendis cogitationibus pectus impleam, qui me unum & litteratum, & juriſconſultum jactitem. Cur igitur non primas partes mihi depopoſci? cur non eas ſaltem, quae aliis aliquando mandatae fuerunt, quos & aetate nunc ſupero, & caeteris forte rebus non ſum inferior? Sed haec tralatitia ſunt. Facile offendit amator, facile petitor. horum quaevis offenſiuncula pro crimine eſt. Quaeſo D Cunaee, exue, ſi quam habes, iſtiusmodi ſuſpicionem, & priſtino tuo ſtudio & amore me

com-

complectere, ut non minus velle te mea causa, quam posse exploratum habeam. Memoriam hujus beneficii semper conservabo. Illud porro omni cura & diligentia me effecturum bona fide promitto, ut, si unquam Spartam istam nactus fuero, vos ipsi judicare possitis, non minus in me esse praesidii ad eam tuendam, quam ab aliis expectatum fuit, quibus ante me eaedem partes tributae fuerunt. Officiis vincam expectationem omnium: nec unquam committam, ut observantiae aut tibi aut Dominis Collegis tuis debitae minus satisfacere dici merito possim. Vale. Hag. Com. XV. Kal. Sept. MDCXX.

Nihil reperio in Actis Academicis hujus anni, quod *Vinnium* spectet. Sed hoc eodem anno *Bernh. Sutholtius* petierat, ut liceret sibi feriis canicularibus publicas in Jure lectiones habere, quod concessum; sed cum tempus sibi prorogari post ferias postulasset, negatum. uti etiam, cum petiisset, ut sibi praesidere in Juridica disputatione liceret, facultas non data fuit. Conjicio vero aemulos fuisse *Vinnium* & *Sutholtium*. *Vinnius* vero, cum privatis Scholis Leidae instituеret juvenes, nec ex voto ipsi succederet prensatio Professorii muneris, Hagam concesserat, ibique Gymnasium rexit, vid. mox epist. CXXVII. donec An. 1636. Leidae Juris professionem est consecutus. Videtur autem ex hac epistola de *Cunaeo* male opinatus fuisse, quasi ille magis Humanitatis studiis addictus, Juris Romani prudentia cederet aliis, qui se totos illi studio dedunt. Quae quotidiana Legulejorum, & qui ex compendiaria & jejuna Jurisprudentia quaestum captant, calumnia nondum exolevit. Magis vero *Sutholtio* favisse *Cunaeum*, quam *Vinnio*, ex epistolis ad utrumque scriptis facile expendenti verba patebit.

EPISTOLA CXXIV.

ARNOLDUS VINNIUS

D. Petro Cunaeo JCto.

S. D.

Leidam.

RUmoris nescio quid afflaverat, vir clarissime, primo quoque tempore successorem D. *Swanenburgio* designatum iri: eamque ob causam DD. Curatores intra paucos dies iterum conventuros. Etiam in spem veneram fore, uti aliqua nostri ratio haberetur, propterea quod ex non-

nonnullis audiveram; honestam superiore conventu mei mentionem factam fuisse. Sed lentius res procedit, quam vellem. Quaeritur vir omni exceptione major. Recte quidem atque ordine. Sed quid audio? ἄτιμοι Ἀθήνησιν οἱ αὐτόχθονες. Extra Atticam itur. Quae Regio aut quae gens illum dabit Hectora vobis? Gallia, inquies, aut Germania: nam Alpes quidem aut Pyrenaeum saltum neminem transiturum. Quam vellem, vir clarissime, nihil me molitum esse. Rectius consuluissem existimationi meae, qua salva nunc mihi videor repelli non posse. fortassis παρὰ λόγον. Sed ignosce quaeso aegritudini. Metuo, ne qua mala avis jam ex Gallia aut Germania advolaverit. Bisne ergo repulsam? ἀπ᾽ ὕατος ἄγγελος ἔλθοι. Quamdiu tu me sperare jusseris, animum non despondebo. περὶ μετιόντων τῶν ἡμεδαπῶν ut securior sim, tibi maxime acceptum fero. Obsecro te, etiam reliquam solicitudinem mihi exime. Potes quidem certe. Quid enim tu non posses, ὦ ἄριστε Ἀχαιῶν; Adnitere modo, & conatus nostros, sicut adhuc fecisti, porro adjuvare ne desine. Deum testor, vir clarissime, te esse unum maxime, cujus fidei meque remque meam committo: cui etiam, voti compos si unquam fiam, maxime & agam gratias & referam. Hoc ut tibi certo persuadeas, etiam atque te rogo. Vale. Dat. Hagaecomitum IV. Idus Decemb. CIƆIƆCXXX. Commodum haec scripseram, cum ad me nonnihil venaticae carnis Eindhovio à fratre meo praefecto arcis venit. Ejus te participem fieri volui. Accipe, quaeso. hoc a me φίλιον. Iterum vale.

EPISTOLA CXXV.

PETRUS CUNAEUS

D. Arnoldo Vinnio

S. D.

Hagam.

Constitueram Hagam venire superioribus diebus, ac coram gratias tibi pro muneribus tuis agere, Clarissime Vinni, sed negotiis quibusdam impeditus destiti a proposito. Quare quod unum restat, epistola hac tibi profiteor plurimum me debere humanitati tuae, quam demereri porro officiis omnibus, quibus potero, etiam atque etiam cupio. Quod peregre Germanum aliquem aut Gallum quaeri scribis, audiveram ab aliis quoque, sed haud certo sciebam. Multo

Multo tutius indigenarum ingeniis fiditur, quorum ante perspici & cognosci virtus potest. Et fieri interdum solet, ut qui ex longinquis oris magna omnium exspectatione accersiti sunt, ubi advenerint, & publice dicere coeperint, turpiter se dent, atque omnino repraesentent χῆμα παρ' ὑπόνοιαν. Equidem ego, etsi verisimile erat id agi, ut tentaretur exterorum aliquis, nunquam tamen vel levissima animi significatione obnitendum duxi, ne aut cujusquam virtutem formidare, aut plus praesidii in aliorum comparatione, quam in mea mihi diligentia, cura, atque studio reponere viderer. Caeterum si eorum, qui foris quaeruntur, nemo venturus sit, cur tantopere animum despondeas, non video causam. Quoties enim de his, qui muneri huic se offerunt, sermo incidit, inter primos te memorari, ac de praeclara doctrina tua bene atque honorifice existimari intelligo. Enimvero, cum plures esse video, qui hunc locum appetunt, e quibus sunt quidam mihi amicissimi, illud semper temperamentum servabo, ut neque pro ullo proceres nostros prensem, neque adversus quenquam moliar aliquid, sed judicium meum, si id forte flagitetur, efferam libere, ac virtutem cujusque & merita agnoscam ex vero. Vale, Vinni clarissime, & me tui perquam amantem crede. Lugduni Batavorum 22. Decembr. 1630.

EPISTOLA CXXVI.

PETRUS CUNAEUS

D. Rocho Honertio

S.

Hagam.

VIr Amplissime. Venit ad te *Bernardus Suthblt*, Juris Doctor, quem D. *Cornelius Brederodius*, Foederatorum Ordinum ad Germanos Principes legatus, nostratibus compluribus, amicis suis, commendavit. Is etsi ad tuam humanitatem, ultro omnibus, non tantum eruditis, sed & eruditorum amatoribus obviam, aditum capessere poterat sine parario, voluit tamen, qua est modestia, meas literas ad te deferre: quas negare illi non potui, ne cogerer fateri minus mihi juris esse apud te, quam ille existimabat. Accipe ergo hanc non commendatricem, sed nomenclatricem epistolam; testimonium ipse multo certius de se praebebit. Rogo autem etiam atque etiam, ut de eo

tem-

tempore, quod ſtudiis tuis reſervaſti, aliquam partem hujus colloquio non male impendi arbitreris. Vale, Vir Ampliſſime. Lugd. Bat. I. poſtridie Calend. Junias. 1620.

EPISTOLA CXXVII.

PETRUS CUNAEUS

Rocho Honertio

S.

Hagam.

VIr Ampliſſime. Niſi antea ſemper crediDiſſem, ſummam eruditionem tuam, quaſi lumen aliquod, in ſanctiſſima curia veſtra elucere, poteram vel nunc ita exiſtimare, poſtquam tuum de * *Frederico Lindenbrogio* judicium mihi tuum ſignificaſti, quem ego autorem tibi non aliorum praedicatione commendatum, ſed perſpectum penitus perlectumque ex certo animi ſenſu mirifice placuiſſe intelligo. Quare quod voluiſti, ut de illo ſententiam meam ad te perſcriberem, etſi feceris magis pro humanitate tua, quam quod ita neceſſe eſſet, cum in literarum atque in juris noſtri cognitione nemini plus credere, quam tibi ipſi debeas, tamen quoniam nihil tam promptum tibi paratumque eſſe cupio, quam in omnibus rebus, quas deſideres, ſtudium, operam, atque induſtriam meam; ſumpſi mihi aliquantum temporis ad illuſtrandum etiam atque etiam pleraque, quae in barbaras illas leges exquiſito & cultiſſimo commentationis genere ſcripſit autor ille: &, ut circuitione non utar, vehementer probavi. Deprehendi in eo antiquitatis Roma-

* Egregium hac epiſtola *Lindenbrogii* doctrinae & meritis teſtimonium dat *Cunaeus*, cujus rationem hîc habitam eſſe ignoraſſe videtur diligentiſſimus *Widerius*, qui nuper inter illuſtrium Hamburgenſium vitas etiam *Lindenbrogiorum* edidit, Teutonica lingua; quae ſumma diligentia ex ſcriptis, & praecipue Epiſtolis doctorum virorum collectae, docere poſſunt, quantum utilitatis ad Hiſtoriae literariae peritiam ex Epiſtolarum editionibus redundet. Plura edere meditabatur vir induſtrius, Urbis Hamburgi Archivarius, ſed hanc ſpem occiſam eſſe ſimul cum ejus morte, quam proximi anni menſe Octobri obiiſſe ad me perſcripſit vir omni eruditionis & humanitatis laude celebratiſſimus, *Joh. Chriſt. Wolfius*, cujus amicitiam mihi; cum nuper Leidae verſaretur, & Bibliothecae publicae ſcrinia excuteret, conciliatam eſſe gratulor & triumpho.

manae, Graecaeque, atque omnis rei literariae maximum usum: juris vero legumque scientiam ejusmodi, quam in paucis admireris. Nisi omnia me fallunt, manebit scriptum illud perenne plus uno seculo. Et tamen non stat his finibus commendatio nominis ejus. Nam & in titulos aliquot codicis commentarios confecit. Et praeterea Ammianum Marcellinum, Statium Papinium, Terentium, Heliodori Æthiopica, Hieronymum de SS. Trinitate, Historiam Longobardorum Pauli Diaconi, & aliorum, tum & Epicteti Dialogum, ac M. Valerium Probum Grammaticum de notis Romanorum, & postremo Virgilii Catalecta cum observationibus edidit. Haec ego omnia, ubi otium fuit, inspexi, & ubique eundem eruditionis genium nativum vividumque reperi. Plane uti animum gerat supra populares suos Germanos, quibus hominibus ferme nunc summa laudis est oscitari in apicibus nescio cujus ostentatoriae doctrinae, eaque scripta quotidie evulgare, quae lentore & frigore suo nihil aliud cordatioribus, nisi gravedinem & tussim ferant. Patria illi Hamburgum est, ubi honoribus, gratia & autoritate floret, interque eos, qui civitatem consiliis regunt, primum locum tenet. Viderunt illum e nostris quidam superiore anno hac transeuntem, cum a magnae Britanniae rege rediret, ad quem ab Hamburgensibus, atque ab aliis foederatis civitatibus reipublicae causa missus erat: Idque munus identidem apud alios Principes obivisse, magno civium bono, dicitur. Annus jam est vicesimus & tertius, ex quo cum fratre *Henrico*, Ducis Holsatiae nunc Bibliothecario, vitam in disciplinarum studiis egit in hac Academia, ad quam si remeare nunc professionis Juridicae causa vellet, nae ille ordini nostro ingens lumen adferret. Et certe, cum apud animum cogito, quantum cura, prudentia & sedulitate vestra, atque insuper Illustrissimi Principis literis, & intercessione effici possit, nihil desperare audeo. Sed e diversa parte metus rursus, ne homo, civitatum negotiis, & reipublicae regundae assuetus, recuset ex illa luce in hanc umbram descendere, quisquiliasque antinomiarum ruspari, & pedibus fimum scalpturire, unde nullum granum eruitur. Accedit illud insuper, quod qui intelligunt, quam honorifica & fructuosa apud Germanos juris civilis sit professio, ii haud ignorare possunt, omnia Leidae diversa esse. Utique antea quidem ita comparatum fuit, ut apud eos, quibus commissa rerum Academicarum cura fuerat, nullus ordo neglectior

con-

contemptiorque, quam noster, fuerit. Certum autem est, eo impendi laborem, unde emolumentum & honos speretur, nihilque a quoquam expeti, nisi cujus fructus antea providerit. Quae si quis neget defuisse insigniter per superiorum temporum labem, is ejus rei documenta clarissima haec habeat, quod & ante e nostris unus sui muneris pertaesus ad ferulam, & ad scholae regimen se redegerit: & nunc cum locus honestus, Institutionum professio, vacat, nemo quisquam ambire dignetur, praeter * ludi magistrum, cui scholae negotium male procedit. Sed enimvero postquam ex reip. instauratione etiam Academiae mutatio quaedam coepit incessere, rectius ominamur. quippe identidem obversata cogitationi nostrae est Cornicula Capitolina, quae meliorum rerum exspectatione

Est bene non poterat dicere, dixit erit.

Cujus hercle spei ac voti fiduciam & robur assumpsimus, postquam te, Summe Senator, virum juris omnis consultissimum, &, quod caput rei est, decoris publici apprime studiosum, accepit Academia Curatorem. Itaque omnino fore existimamus, ut ordini nostro ornamenta sua redeant, atque ut tales collegae nobis adjungantur, qui non minus dignitatis huic muneri concilient, quam ex ipso accepturi sint. Quod ego te per dextram tuam, per quicquid tibi charum est, obsecro & obtestor, ut quibuscunque modis opus erit, efficere velis. si quid pro me ipse cuperem, verecundia praepediret, quam haud velim cum omni eruditionis laude commutare. Nunc cum causam publicam ago, fidenter peto, ut hac in re studium nobis tuum, operamque commodes, utque ita existimes, magnam tibi & collegis tuis, Viris nobilissimis, amplissimisque occasionem obtigisse, qua salvam ac sospitem juris prudentiam sistere in sua sede liceat, atque ejus rei fructum percipere, quem petitis, ut dicamini optimi status Autores. In fine illud adjiciam, si rogationi meae, quam pro Academia facio, locum apud te esse intellexero, meum erit, vicissim efficere, ut in te ingens praesidium scientiae legum jurisque fuisse, & nunc intelligant homines, & in posterum memoria teneant. Vale, Senator Amplissime, & me, ut facis, ama. Lugd. Bat. 21. Januarii. 1620.

EPI-

* *Arn. Vinnium* puto, qui Hagae ludo literariae hoc tempore praeerat, Vid. ad Ep. CXXIII. alter an *Cornelius Sylvius* sit, certo non scio, sed credo tamen.

EPISTOLA CXXVIII.

ROCHUS VANDEN HONERT

Petro Cunaeo.

Leidam.

ACtutum ſcire te volui, habita eſſe ante meridiem de capite tuo comitia; cum enim nobis eſſet renuntiatum, illuſtriſſimos Selandiae ordines, de ſupplendo Senatorum in noſtro collegio numero, acturos: placuit, ne, re non integra, obtruſum nobis aliquem conquereremur, incommodum illud praevenire. Solennem igitur morem ſequuti, nomina quinque Juriſconſultorum, obtulimus, ex quibus unus eligi debeat: in illorum quoque numero te imprimis, cujus utinam nomen caeteros antecedat. Ne autem quorum juxta te ratio eſt habita, ignores; nominati ſunt *Moermontius* Dominus de Zuytlant, *de Jongh*, uterque Zuricaeus: *Crom-om* praeterea, & *Boreel* advocatus collegii Orientalis Indiae. Religioſiſſime hac in re nos agere dubitare te nolo: cum tamen ſcirem ſaeculi noſtri ambitionem tua etiam intereſſe judicavi, ne ab iis praeoccupareris; quorum fortaſſis in hoc negotio cum quibusdam major eſt conſuetudo. Nolim tamen, honeſtiusque tibi futurum eſt, ne quis haec a me tibi manifeſtata reſiſcat: tuaeque adeo hoc fidei committo. Dominos Ordines Selandiae in proximam ſeptimanam conventum indixiſſe audio. Vale, & num has receperis, fac ut ſciam. Dat. Hag. Com. 21. Jul. 1626.

EPISTOLA CXXIX.

PETRUS CUNAEUS

Rocho van Honert

S. D.

Hagam.

PRiores tuae litterae, vir ampliſſime, quas 13. Septembr. ad me dederas, ſpem mihi fecerant adventus tui, neque quidquam jam magis cupiebam, quam ut tenuem noſtrum larem viſeres, &, cujus animum pridem occupaveras, ejus tandem aedibus & hoſpitio uteretis. Sed fruſtra me fuiſſe video & dolui. Quare quod factum non eſt, id

saltem in posterum fieri, quoties Leydam venire dignaberis, desidero. Quod quidem profecto magna fiducia, atque etiam jure quodam a te petere nunc audeo, postquam filium tuum, carissimum amoris tui depositum, apud me esse voluisti. Eum porro quod ita operose mihi commendas, supervacuum est. Nihil enim comminisci poteris, quod sponte & sedulo facturus non sim, si ita porro semper, quemadmodum nunc coepit, juri nostro litterisque operam dabit. In Zelandia nondum de Senatore vestri ordinis constitutum aliquid certi erat. Quod plane praeter opinionem meam evenerat. Credideram enim fore, ut in iis comitiis, quae recens habita ante adventum meum erant, finiretur hoc quidquid est negotii. Ni ita existimassem, profectionis abjecissem consilium, ne venisse ambiendi causa viderer. Quanquam certe eam suspicionem facile amovi, postquam a quibusdam e procerum gente liberaliter & honorifice acceptus, nihil tamen petii. *Manmaekerus* pro jure Principis nitebatur, a quo eligi oportere contendebat unum e tribus, qui rite designandi Ordinum suffragiis forent. De ea re diu disceptatum est, & amplius deliberandum sequentibus comitiis videbatur. Inter *Moermontium*, *Junium*que, & *Boreelium* omnis concertatio est. Vale, vir amplissime, cum lectissima uxore, cui plurimam salutem dico. Lugd. Bat. 20. Septemb. 1626.

EPISTOLA CXXX.

ROCHUS VANDEN HONERT

Petro Cunaeo.

Leidam.

NUlla mihi fuit occasio conveniendi Dominum *Somersdyckium*, *Pauvio*que fuit. Ego cum eo liberaliter de Hebraicae Linguae in illustrissima hac Academia necessitate: qua in re cum illi mecum facile conveniret, de *Buxtorphio* juniore sermonem injeci. neque quicquam quod ad ejus personam pertinere videbatur omisi. Ille & suam mentem & voluntatem manifestabat erga virum optimum; sed & angustias aerarii causatus, nescio quid de *Golio* interfatus, huc tamen inclinare videbatur, ut de *Buxtorphio* cogitandum esse fateretur. De comitiis, quae extra ordinem indictum iri putas, nullam mentionem fecit. Illud me

me monuit, de quo nihil inaudiveram, etiam de successore sibi dando cogitari, idque inter articulos, de quibus Domini Ordines deliberaturi sunt, comprehensum esse, & ad Civitates relatum. Non fuit mihi otium inquirendi, ecquid ea de re actum sit. Quo tamen Leydenses tendant facile animadverto: nempe ut Curae tempus ad triennium redigatur, ita ut e tribus curatoribus singulis annis singuli mutentur. Quod eorum consilium neque probare ego possum, neque id aut vos, aut ejus rei experientes probaturos unquam certo scio: multum denique illis, nisi fallor, molestiae exhibebit. sed ipsi viderint. Ego si qua in re Academiae, quam tanquam matrem meam amo, consulere potero, & requisitus & non requisitus, officiosissime id praestabo. Filium meum tibi commendatissimum esse volo. Si his feriis aegritudinem ex studiorum molestia contractam apud me ad aliquot dies lenire placet, summa me affeceris voluptate; hospitem certe promitto, qui tanti amici adventum, in partem suae felicitatis sit imputaturus: cum de te loquor, puto te intelligere, uxorem etiam tuam vocari. Forsitan & hoc ad promotionem vocationis Buxtorphianae aliquid faciet; erit enim tum occasio ea de re cum Domino *Somersdykio*, quantum placuerit, agendi. Vale, doctiss. Domine, & si quid nos amas, petitionis nos tam aequae compotes effice. Dab. Hag. Com. 23. Decemb. 1626. Dominus *Pauwius*, quod omiseram, a me petebat, ut prima commoditate super Buxtorphiano negotio etiam cum D. *Sommersdyckio* agerem, ego non negligam, si quid hac in re prodesse potero.

EPISTOLA CXXXI.

PETRUS CUNAEUS

Rocho Honerdo.

Hagam.

QUod alii officiosis salutationibus, Vir amplissime, coram faciunt, qui te cottidie nunc adeunt, id ego per epistolam hanc absens agam, ne tempora tua morer, quae haud dubie negotiis Reipublicae nostrae impendis. Reditum tuum non tam tibi, quam nobis omnibus & patriae nostrae, gratulor, cum ex ea Legatione, cujus caput atque princeps eras, redditus tandem nobis es post longam felicitamque omnium exspectationem. Enimvero etsi ho-

 norem

norem hunc tibi jure meritoque ab Illustrissimis Ordinibus delatum gaudebam, propterea quod publice interesse existimabam, ut spectata illa tua maximis rebus prudentia finem aliquem tanti & tam difficilis belli inter cognatos reges inveniret, saepe tamen, ut debui, casus humanos & incertos eventus valetudinis tuae, & naturae communis fragilitatem in tam longo itinere, atque inter gentes pene barbaras extimescebam. Quo mihi jucundius gratiusque fuit, ex filii tui literis & prosperum adventum tuum incolumitatemque percipere, & simul de negotiis a te gestis ea summatim intellexisse, quae Legationem vestram nec infructuosam esse, & pacem non omnino desperari significant. Utique quidquid ex ea re commodi ad Rempublicam nostram redundabit, id omne iis sapientiae dotibus, quas in te collegisque Tuis Deus collocavit, acceptum feremus. Vale, Vir summe. Lugd. Bat. xv. Junii CIƆIƆCXXVIII.

EPISTOLA CXXXII.

ROCHUS VANDEN HONERT

Petro Cunaeo.

Leidam.

DOctissime, consultissimeque Domine. Hodie literas a filio, 20. Decemb. datas Genuae, recepimus: quibus se plenae libertati, a summo Romano Pontifice restitutum scribit: seque & fidejussorem, quem dederat, cautione liberatum. Quod ego pro beneficio ejusmodi accipio, ut si eum a latronibus, aut piratis dimissum audirem. Etsi enim Religionis nostrae cultus, pro haeresi ab istis habendus esset, cum inter nos tamen commerciorum libertas; & commeandi utrimque facultas permittatur, quo jure hominem adolescentem retinere potuerint, non video. nullo praesertim, ut hoc genus monstrorum loquitur, quod Dominicanos appellant, scandalo verbis, aut re dato. Spero eum propediem domum reversurum, id enim sibi in animo esse disertis verbis, & ex mea sententia scribit. Piget me molestiarum, & aegritudinum, quas ejus causa sustinui. Ego ipsum Romanum Pontificem, ne totam quidem Romam tanti facio, ut vel unius noctis insomnium, cum ejus semestri aspectu posthac permutari velim. Dii deaeque omnes Porcos istos, & Thuscae glandis apros, hoc est monachos, mille potius crucibus affligant, quam me

me ulterius sollicitum teneant: & tanqnam fato Meleagrio absentem exurant. Unum est, quod in tota hac re, aliquomodo mihi oblectamento fuit; animadvertisse scilicet, parem bonorum omnium promptitudinem & studium, me in hac calamitate adjuvandi: de iis loquor, a quibus res civiles administrantur. Nam inter Theologos, ne unus quidem fuit, praeter Dominum *Walaeum*, qui me ullo consolationis modo est dignatus. quod tamen ab illis erat expectandum mihi: aequum namque erat in afflictione patrem positum, quae illi ab educatione filii in Religione orthodoxa supervenit, spirituali aliqua recreare allocutione. Sed ego haec inter nos ridendi causa: nam illi tam pium educatorem eodem forte habent ordine, quo Genuenses filium, pro haeretico accusatum. Verum de his satis. Curatorum mutandorum deliberatio omissa est: aut potius ad proxima comitia remissa. *Sixtus* noster inter nominatos ad Rationum publicarum cognitionem Principi oblatus est. Nos eum, & nonnulli amici satis serio commendavimus: eventus in ambiguo est. tantaquippe competitorum ejus est importunitas, ut de gratia nostra subvereri prope cogar. quod tamen ut faciam, ominis causa, mihi persuadere nolo. Salutant Te & uxorem tuam familiares nostri; utque causa filii nostri, nobis gratemini, optamus. Doctiss. atque Consultiss. Domine, Domino opt. max. te commendo. Vale. tert. Kalend. Febr. 1632.

Ignosce literis a festinanti factis: etsi enim ante biduum sint inceptae, hodie tamen, hoc est Kal. Feb. ut plurimum eas pertexui; ipsa interruptione etiam nescio quid inaequalitatis in stilo ac re ipsa causante.

EPISTOLA CXXXIII.

PETRUS CUNAEUS

Rocho vanden Honert

S. D.

Hagam.

NObilissime & amplissime Senator. Quod epistola tua mihi significas de Theologis istis, bene mones. Etsi enim nihil hactenus illis de ea re dixi, constitueram tamen per occasionem apud eos non dissimulare, quam mihi displicuisset haec eorum cessatio in eo officii genere, quod ab

cis maxime exspectari poterat. Nunc, quoniam ita vis, silebo, & eos moribus suis relinquam. Quod functionem annui istius muneris mihi gratularis, pro insigni tuo in me amore facis. Ego, qui pridem eo honore delectabar, nunc eum ex animo aversor. Ea est Academiae, & rerum, quae se hic offerunt, conditio. Alias si eam dignitatem appetivissem, quid mihi antiquius fuisset, quam animi mei desiderium exponere tibi, viro autoritate & gratia florentissimo, & quod caput rei est, apprime nobis faventi? Non putavi tamen per amicos quidquam contra faciendum aut deprecandum esse, ne forte ἀκκίζεσθαι & specie recusantis flagrantissime cupere viderer. Sed nec credebam me commeruisse, ut a magistratu Leidensi commendarer. Ac postremo existimavi me satis tutum esse, quod duos adjunctos haberem Theologos, quibus me praeponi potuisse mirum est. De cognato meo D. *Sixtio* pro summa competitorum contentione, non possum non esse sollicitus. Dabis mihi veniam, quod literis meis causam ejus hodie impense commendaverim nobilissimo viro D. *Mylio*, quem & apud principem efficere plurimum posse, & meo rogatu multum facere velle, certus sum. De Curatorum mutatione, si ita res est, non despero aliquid fieri posse; quod sit ex voto nostro, Certe operam dabo, quantum in me est. Vale, vir amplissime. Salutem officiosissimam adscribi lectissimae uxori tuae liberisque jusserunt uxor & socrus. Lugd. Bat. 7. Februarii. 1632.

EPISTOLA CXXXIV.

PETRUS CUNAEUS

Rocho vanden Honert

S. D.

Leidam,

NObilissime & amplissime vir. Filio tuo, lectissimae indolis summaeque spei juveni, quidquid operae studiique promisi, id omne libens meritoque exsolvam, neque quidquam ei apud me deerit earum rerum omnium, quibus promovere optimos ejus conatus possim. Utique si nihil apud me, nisi maximi parentis merita obtenderet, haberet me sui studiosissimum amantissimumque. Nunc cum etiam insita quadam animi virtute ad omnem laudis doctrinaeque excellentiam contendat, habet ex se ipse quod

quod mirum in modum aestimem amplexerque. Domino *Mathenesio*, dum ad VIII. hujus mensis apud nos esset, rem omnem exposui, quae in fine epistolae a te attingitur, dixique omnia, quae Professorum ordo ex publico Academiae bono desiderat, flagitatque, & quam nostra omnium intersit in hac Curatorum mutatione atque surrogatione, reddi tandem nobis cum virum, cujus auspiciis ductuque vires suas & decus recipit Academia nostra. Dixit ille se idem sentire, & adfuturum in hac re nostris votis. Consulum & Syndici sententiam non sustinui nisi oblique tentare; Nosti quid spectare potissimum soleant, amplissime Senator, & quid agant; si ante comitiorum finem Hagam venero (nam solent haec in extremo fere tractari) faciam apud paucos quosdam urbium Legatos quicquid potero. Quod tristissimos illos casus, qui familiam meam adflixerunt, dolueris, ex insigni tuo in me amore est, & paene pars levaminis est, quod te solicitum habuerit nostra calamitas. Ego summae Dei munificentiae acceptum fero, quod inter tot pericula me meosque ad hunc usque diem tutatus sit, ne quid luis ultra ad nos pertingeret. Heri tamen ex alia longe causa maximus me invasit maeror; Quippe inter quartam & quintam horam matutinam nutrix infanti, cum altius obdormivisset, interclusum uberum & brachiorum compressu spiritum extinxit, latamque culpam ac socordiam suam multis lachrymis multoque gemitu deprecata ex aedibus nostris abiit. Accesserunt calente adhuc & livente puerulo vicini omnes & amici, ac funestum casum doluerunt nobiscum planxeruntque. Plura non possum. Vale, vir amplissime. Lugd. Bat. 15. Februarii 1635.

EPISTOLA CXXXV.
PETRUS CUNAEUS
D. Antonio Fabro, Praesidi
S.

ADmirabilis est quaedam in nostra Batavia tui nominis veneratio, amplissime Praeses, amorque erga te singularis omnium cordatiorum, propter inusitatam illam legum scientiam, ad quam te excellens natura tua, & summa ingenii vis armavit. Intelligunt enim, id quod res est, fato quodam hunc tibi esse existimationis fructum reserva-

tum, ut salvam ac sospitem jurisprudentiam sisteres in sua sede, ejusque rei gloriam perciperes, quam petis, seculi ut nostri Papinianus esses. Non vereor, ne assentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar. Nam neque tu is es, qui, quid sis, nescias; & nobis constat, eos potius, qui te non admirantur, invidos, quam eos, qui laudant, ineptos dici debere. Sed qui jam pridem illustres virtutes tuas impense colebam, diu tamen scire non potui, quo adfectu aut animo in eos esses, qui alloquiis aut literis testatam tibi facere observantiam suam cuperent. Cogitabam enim, ut fit, molestum tibi in summi muneris functionis fore, si reip. aut sanctissimo Senatui vestro aliquod tempus nostra causa subtraheres. Caeterum mox, cum diligenter eos, qui istinc veniebant, percunctatus essem, omnes narrarunt id, quod prope divinum existimavi, nihil esse te comius, nihil moderatius ad omnem rationem humanitatis. Ac tandem vero *Benjamin Auberius Maurerius*, Christianissimi Galliarum Regis ad Reip. nostrae Ordines legatus, vir excellenti dignitate, atque incredibili doctrina, & literarum studio, sponte sua pollicitus est, omnino se effecturum, ut literae nostrae tibi non injucundae forent. Itaque qui sine tali ac tanto parario nunquam te audivissem, nunc id facere optimis auspiciis sustinui. Enimvero sum is ego, Praeses maxime, qui cum antea multam, & sedulam operam in re literaria illustranda atque exornanda posuissem, mox divinis ingenii tui monimentis excitatus, atque ad Juris civilis professionem in hac Lugdunensi Batavorum Academia traductus, te unum ob oculos mihi ponere, tuisque adhaerescere vestigiis praecipuum studiorum meorum fructum judicavi. Utique, etsi nullum tibi adjicere incrementum nostra potest opinio, neque ullum virtutum tuarum praemium dignum ipsis extra ipsas est, tamen si delectare magnorum hominum mentes haec cogitatio solet, quod reputent, se profuisse quam plurimis, libens meritoque nomen ego meum inter eos profiteor, qui omnia tibi debent. Idque ut & nunc intelligant mortales, & in posterum memoria teneant, sedulo etiam atque etiam efficiam in iis commentationibus, quas paro. E quibus prae caeteris maturare studeo tractatum de juris & facti differentia, cujus rei subtilem esse divisionem ait Imperator in L. *Donationes* 25. C. de Donat. int. vir. & uxor. Eum librum, ubi in lucem prodierit, ad te, Praeses amplissime, JCtorum omnium prin-

principem, & dictatorem mittam; Nam libros quidem nostros, de Rep. Hebraeorum. atque alios insuper literarii generis commentarios ante a me editos offerre tibi non audebam, propterea quod peccare eos in publica commoda credebam, qui sacras curas tuas vel paululum a jure civili ad alias res diverterent. Utinam vero, post exantlatos feliciter tot illustribus scriptis labores, consummare etiam ea posses, quae novissime consilio sapientissimo suscepta a te sunt. Juris Prudentiam Papinianaeam & Rationalia dico. Cujus profecto incepti ea est in utroque genere utilitas, ut quod sua aetate de Philosophia ajebat Aristoteles, merito nunc de Juris prudentia liceat dicere, tantam paucis annis accessionem factam esse, certa ut sit spes, brevi tempore absolutam eam fore. Ad eam ego rem tibi annos de meis annis largiri, si liceret, cuperem. Nam ut te summus dignitatis apex, quem virtute duce, comite fortuna adeptus es, acquiescere partis ante laudibus jubeat, id vero fieri posse haud opinor. Scis enim certe non debere te naturae injuriam facere, quae, postquam omnibus te dotibus cumulavit, suo jure exigit, ut universas sibi repraesentes; Et insuper meminisse potes, haud esse ullam satietatem ejus gloriae, quae homini ingens adfert solatium mortalitatis. Enimvero, Divine Praeses, cum & aetas nostra oppido brevis sit, & fortunae atque honorum ista insignia fere cum corpore cadant, sola illa vita, quam ingenii nobilitate quaeris, sacratum te in omnia secula posteritati dabit, quae annis adeo non consumetur, ut vires sit ab illis acceptura, & tempore ipso major meliorque futura. Multo autem minus frangere excelsi animi tui indolem illud debet, quod iniqua quorundam ingenia experiris, qui reprehensione tui inclarescere, quam rectissima inventa tua comprobare ingenua assensione maluit. Utique ego quidem, cum eos video, saepe illud de te, ceu de Nestore Homeri dixi, *ὦ γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαχηταί.* Sed recedit rursum ex pectore meo indignatio, cum mecum reputo, neque illos ea nominis existimatione esse, ut febriculosa eorum scripta ferre aetatem queant, & veterem mortalium esse morbum, eminentes virtutes per invidentiam lacessere, atque eorum affectare simultatem, quorum desperant similitudinem. Quare hos tu patres esuritionum non alia re acerbius, quam contemptu vindicabis. Nam triumphum agere, res magnitudini tuae ingloria foret, cum vincere eos non minus facile possis, quam Hercules

ridi-

ridiculos apud Philostratum Pygmaeos, quos ille omnes correptos leonis pelle involvit. Et novi ego ex illis quosdam, quibus unum hoc aegre est, quod, cum omnia tentarent, nondum hoc assecuti sint, nominari ut a te contigerit. Equidem ego, Praeses amplissime, ita velim de me existimes, nihil mihi in omni vita prius aut carius fore, quam ut nominis tui assertor sim acerrimus. Ejus rei etsi plurimos habebo sive socios, sive aemulos, tamen cupiam hîc, si quid valebo, primas tenere. Deus opt. max. te & filios tuos, virtutis paternae veras, ut audio, imagines, diu nobis & seculo incolumes servet. Lugduni Batavorum Calend. Februarii. 1620.

EPISTOLA CXXXVI.
PETRUS CUNAEUS
Joanni Onuphrio
Libero Baroni de Swartsenberch S.

GEnerose Baro. Ex literis tuis, quas sero admodum accepi, libenter intellexi, constantem esse te in suscepto mei amore. Praeter opinionem istud erat, quod viderem te sedem posuisse Rostochii: memineram enim, cum a nobis discederes, propositum tibi fuisse Marpurgum adire. Sed tamen quoniam tristes Germaniae motus propositum tuum mutarunt, non poteras alibi melius studiorum causa, quam Rostochii, commorari. Nam & nostrates complures novi, qui juris civilis scientiam illic mirum in modum feliciter assecuti sunt, & Academias fere non urbium & vicorum nitor, aut amoenitas, sed Professorum nobilitat claritudo. Quod e doctoribus, qui illic sunt, *Thoma Lindemanno* familiariter uteris, recte facis. sed autor tibi sum, ut & D. *Cotmannum*, & D. *Griphium*, eximia eruditione JCtos, in pretio habeas. Tum & rem gratam feceris, si D. *Griphium*, cum quo per occasionem aliquando una hîc esse mihi contigit, meis verbis salutes. Puto peregrinationis fructum apprime magnum in eo positum esse, ut, si qui uspiam sint, qui laude aliqua & virtute praecellant, invisantur atque compellentur: tum & ut in moribus cujusque gentis, quid singulare & pulchrum maxime sit, observetur, ut inde sibi quisque, suaeque reip. quod imitetur, capiat. Sed ad haec monitore opus non est tibi, qui jam pridem animo constituisti, non ad oblectatio-

nem hoc iter, sed ad fructum, atque ad prudentiae usum conferre. Ego, qui tui amantissimus semper fui, eodem animo in posterum esse non desinam, ac literas interdum tuas exspectabo, ex quibus quid agas, aut ubi locorum sis, & quibus studiis oblecteris, certior fiam. Deus Opt. Max. Generose Baro, diu te incolumem servet. Vale. Lugd. Bat. pridie Cal. Quintiles. 1621.

EPISTOLA CXXXVII.
PETRUS CUNAEUS
D. Bernhardo Sutholtio
S. D.

Harderovici.

ORationem, qua professionem tuam exorsus es, amicissime Sutholti, magna cum voluptate perlegi, & sic omnino judicavi, esse eam egregium eruditionis tuae & ingenii monumentum. Quare & pro eo munere gratias tibi habeo, & recte, atque ordine te fecisse existimo, cum haec instituti tui praeclara auspicia in lucem emiseris. Sane si & conatibus meis, & tuis honestissimis desideriis optatus eventus respondisset, jam pridem te nobis collegam habuissemus. sed quod hactenus fieri non potuit, id ut tandem aliquando fiat, operam in posterum etiam atque etiam dabimus. Fortassis autem commodius faciliusque, & cum majore nominis tui existimatione id impetrabimus absenti, quod praesens obtinere tot amicorum intercessione non potuisti. Caeterum, mihi crede, ad eam rem tempore opus est. Nam neque tibi decorum fuerit stationem eam, quam recens nactus es, e vestigio deserere, & nullum periculum esse puto, ne hoc anno alius quispiam, te praeterito, ad Institutionum professionem vocetur. Interim praeclara ingenii tui indoles in hoc loco tam illustri, atque in publico munere, magis indies magisque inclarescet. Quae res ad tui commendationem maximum habebit momentum. Quod si tamen Academiae nostrae Curatores citius, quam nunc opinor, negotium istud urgere intellexero, certo scias omnia me sedulo facturum, quae ab homine tui studiosissimo amantissimoque expectare potes. Vale Lugd. Bat. 20. Julii 1622.

EPISTO-

EPISTOLA CXXXVIII.
PETRUS CUNAEUS
B. Sutholtio
S. D.

Harderovicum.

BInas tuas literas accepi, vir clarissime, quibus de *Barclaji* Satyra, quae Argenis appellatur, scribis. Eam ego nunquam vidi, nec prodiisse scio. Sed neque *Scriverius* noster a me compellatus quidquam de ea re audiverat, tantum abest, ut clavis aliqua reperiatur, qua reserare possis tam horribile arcanum. nunquam ego probare eorum consilium potui, qui commendationem scriptis suis ex obscuritate quaerunt, & res saepe frivolas sub aenigmatum involucris tractant, ut vulgi admiratio excitetur, & pro magnifico habeatur, quidquid occultum est. Quod cum clarissimo Viro Dn. *Pontano* multus es, gratulor tibi. Et si potest in candidum pectus livor cadere, etiam tibi invideo tantae rei fructum. Commentationes tuas, quaecunque a te prodibunt, avide exspectabo, optime enim scio, quam sint omnia praeclara ab isto ingenio tuo exspectanda. Quod nuper Leida abiisti me insalutato, non admitto quidquid praetexis causae: Cur enim excusare, quam non peccare maluisti? Non eram vates, ut divinare potuerim, quo momento venturus esses. At tu, simul ut veneras, abiisti, vel, ut melius dicam, tantum veneras ideo, ut abires. Id ne fiat in posterum tuum est videre. Non enim hoc erat pro amicitia nostra. De professione Institutionum nihil constitutum adhuc est, &, ut opinio mea est, non ita cito quidquam decernetur. Vale, amicissime Sutholdi, & me ama Lugd. Bat. 5. cal. Februar. 1623.

EPISTOLA CXXXIX.
PETRUS CUNAEUS
Bernardo Sutholtio
S. D.

Harderovicum.

PRo munete, quod mihi misisti, gratias tibi habeo maximas, clarissime Sutholti. Quid de commentationibus tuis judicem, non debes nunc a me rescíscere, qui jam

jam ante ex pagellis, quas a te acceperam, tibi significavi, quam bene & praeclare de hoc tuo instituto sentirem. Illud recte fecisti, quod non Theses, sed dissertationes inscripseris. Multa enim sunt luculenta admodum, & non plebejae pulpae, quae mihi adeo placuerunt omnia, ut uno spiritu totum scriptum perlegerim cum summa non oblectatione tantum, sed & cum admiratione industriae tuae & inusitatae eruditionis. De lectionibus communibus per ordinum foederatorum universam ditionem decernendis, novissimo Curatorum conventu nihil fere actum est, quia nec D. *Honertus* aderat, & caeteris serio ac dedita opera de re maximi momenti pleniore consessu proxime ad VIII. Novembris deliberandum videbatur. Ego interim sedulo enitar, ut laudabili vestrae voluntati, qua succurrere cupitis labenti rei literariae, satisfaciam, atque ut intelligatis, idem nos vobiscum & velle & facere. Sane si conatibus nostris vestrisque successus non defuerit, ingenti beneficio demerebimur hoc seculum. Vale, vir clarissime. Lugd. Bat. 27. Augusti. 1623.

EPISTOLA CXL.

PETRUS CUNAEUS

D. Bernhardo Suttholtio.

Vir Clarissime. Gratulor tibi ex animo amoris tui successum, ac Deum Opt. Max. supplex rogo & veneror, ut matrimonium tibi laetum faustumque faciat, ac ex conjunctione tam auspicata sobolem nobis det, tali patre ac tam praeclaris virtutibus dignam. Gavisus hercle sum, cum silentii tui justam causam intellexi. Nam quid comminiscerer nesciebam, neque ullo modo suspicari poteram, excidisse tibi nostri memoriam, aut quidquam imminutum esse de propensissimo tuo erga nos adfectu. Cupio amicitiam nostram quotidie in majus meliusque procedere. Certe nisi id fiat, in te culpa omnis erit. Me quidem promptum paratumque ad omnia humanitatis officia reperies. De professione Institutionum ita constitutum est, ut verbo tibi novissime significaveram. Etenim praeter exspectationem appetiit hoc munus curiae Hollandiae advocatus *Nicolaus Dedel*, qui & fratrem haberet ejusdem curiae Senatorem, & consanguineos propinquosque numeraret multos ex Consulibus aliisque Magistratibus Leydensibus. Is

casus

casus mirifice obstitit votis tuis. Sed nondum omnium dierum soles occiderunt. Nosti quam facile occurrere praeclara aliqua occasio possit, quae te in Academiam nostram traducat. Equidem ego nullam temporum aut rerum opportunitatem negligam, ut tu tandem, quod & tu cupis, & ego ardentissime desidero, consequaris. Exspectabo interim tractatum tuum de Jurisdictione, quem ego accuratissimum, &, ut sunt omnia tua, incomparabilem fore auguror, si mihi otium esset, recognoscerem ea, quae de juris & facti causis tumultuatim commentatus sum. Nunc nondum vacat. Sed quocunque tempore id fiet, valde gaudebo, si te judice probabuntur quae scripsimus. Accepi his diebus literas humanissimas & amoris plenas a Cl. V. *Bacchovio*, quibus inclusa erat haec ad te * epistola, quam tibi nunc mitto. Vale V. Cl. & amicissime, & cum conjuge suavissima diu felix ac prosper vive. Lugd. Bat. 6. Novembris. 1624.

* Vide infr. Ep. CLIV.

EPISTOLA CXLI.

BERNHARDUS SUTHOLT

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIr Clarissime & Consultissime. Redditae mihi sunt propridie hujus diei literae tuae, quae uti jam à multo tempore mihi cum desiderio sunt exspectatae, ita me, supra quam credas, exhilararunt: idque hoc potissimum nomine, quod videam, ob mutatam à me religionem nihil te de pristino in me affectu atque amore remisisse. Si ea essent aequitate alii, jam Leidae tibi adessem, & veteres amicos reviserem. Serenissimus enim Princeps meus comitem me esse voluit ejus legationis, quam suscepit ad Potentissimos Belgii Ordines noster Marescallus *Baro de Spieringh*, atque eo nomine postulavit mihi pridem commeatum tum a Serenissima Infante, tum & ab Ordinibus, & Brandeburgicis. Processi cum legato nostro Vesaliam, inibi expectaturus diploma a Brandeburgicis; sed frustra fui. Ita enim istos homines in me asperavit mutatio religionis, ut contra fas gentium commeatum mihi non erubuerint denegare. Hinc adeo turbatae sunt multum res meae; de-

stinatum

ſtinatum enim mihi erat per occaſionem hanc & amicitias veteres focillare, & ſimul conſummare in Belgio ſperatum diu matrimonium; quando vero fide publica ire non fuit datum, ingratiis debui Veſalia pedem retro ferre, inque tuta patriae hujus redire. Ne tamen per id ſperata mea relinquatur ſqualori & malis, queiſcum luctata per tempus eſt, impetravi à legato noſtro, uti paranymphus ſponſam meam e Belgio Duſſeldorpium ſecum abducat, una cum uno & item altero e cognatis ipſius, ut ita hîc & in leges matrimonii convenire, & totum negotium conſummatum ire poſſimus denique. Spero ſponſam ea in re obtemperaturam neceſſitati; ſi enim mihi in intima Belgii penetrare licuiſſet, non laboraſſem de illa evocanda; nunc quando per aliorum iniquitatem ita facto opus eſt, nollem ſponſam meam vel ſibi vel mihi deeſſe. Sed iſta jam miſſa facio. Quod videam, parum abeſſe quin credas, ambitione me vel lucri ſtudio alias partes ſecutum, id vero vehementer me urit. Haberem tibi reſpondere, Cl. Vir, quod S. Auguſtinus Secundino Manichaeo: *Si mihi accommodares credendi benevolentiam, quoniam latebras animi mei arguis, quas utique promere ad oculos tuos & demonſtrare non poſſum, facilè de ipſo mutares ſententiam.* Sed apud te, qui ingenium pernoſti meum, tanto minus debebam iſta ſuſpicione laborare: Si enim lucro metiri voluiſſem ſtudia, & bonis fortunae inhiare, elegiſſem ante multum tempus, cui me parentis etiam voluntas dudum deſtinarat, forenſe vitae genus, ut quod magis facit πρὸς τὰ ἄλφιτα. Jam vero ego & parentis & aliorum conſilio neglectim habito, Academicum vitae genus, utpote innocens & meo accommodum genio, elegeram, uti procul negotiis innocenter vitam agerem, nulli adverſus, & amoena ſtudiorum ſectarer, caetera ſecurus. Et jam tum, cum Catholicis mentem meam & conſcientiae abdita aperuiſſem, quidvis aliud cogitabam, quam ſtationem iſtam deſerere, & ſcholam aula permutare. Paulo poſt enim ab Archiepiſcopo Salisburgienſi ad Profeſſionem Pandectarum invitatus, vel ideo tam cupide ipſi operam meam, tempore mihi nimis importuno, addixi, uti ne ab Academiis, quae apud Catholicos in Germania ſunt rariores, abſtraherer, atque adeo cum longius locus iſte abeſſet, quam ut ſupellex mea ſine magno ſumptu & moleſtia eo tranſportari poſſet, magnam librorum meorum partem, non minimo damno, divendidi; ſed cum ſponſa mea nullis moveri poſſet rationibus; ut eo conce-

deret, neque mihi in Academia Catholica vicina temere pateret locus, passus fui, me in gratiam sponsae in aulam detrudi, & ne jam quidem, licet in fragranti sim apud Serenissimum meum gratia, & obvius mihi sit omnium aulicorum favor, tantoperè mihi probatur aula, ut in ea cupiam consenescere. Neque despero, quin olim adhuc eadem nos sit habitura Academia; nec enim adduci possum ut credam, ei, qui in antiquitate qua Ecclesiastica, qua prophana tam diligenter versatus est, improbari posse religionem catholicam. In discursu meo Coloniae nuper publice instituto, tria tantum attigi, nempe de Ecclesia, de judice controversiarum, de moribus Ecclesiae Catholicae, quia illa capita, quod ingenue fateor, me moverunt potissimum; quae adduxi firmandae meae sententiae ex S. Scriptura & sanctis Patribus sunt deprompta, ut qui haec accusat, ipsum S. Augustinum & Cyprianum accuset necesse sit; neque ego videre possum, cur non vel eo nomine debeat cordato cuilibet suspecta esse *Calvini* doctrina, quod ipse eam quinque amplius a nato Christo seculis in Ecclesia viguisse affirmare audeat, impudentiae columen. Sed manum de tabula; nolim enim divergere ad discursus minus gratos. Si licuisset tibi coram adesse, insusurrassem tibi in aurem, de quibusdam magnis JCtis & fama & doctrina tibi notis, brevi in nostra quoque transituris castra. Horum * est qui nuper inter caetera ad me scripsit in haec verba: *Quod attinet* (recito bona fide verba hominis doctissimi & tibi amicissimi) *doctrinam de purgatorio, invocatione*

* *Bachovium* intelligi puto, quem fluctuasse admodum in religionis negotio constat. a transitu ad Papismum infra se Cunaeo purgat Epist. CLVI. sed ex Epistola CLXXII. defecisse tandem videtur: quamvis nihil certi de eo repererim nec ipse *Gundelingius* in Otiis suis part. I. c. V. ubi de *Bachovii* vita agit, certi affirmare aliquid audet, nisi ex conjectura, quod à *Maximiliano* Bavaro Heidelbergensi professioni restitutus sit; nec an obierit Pontificiae sectae addictus, scire se fatetur. *Sutholdum* vero ejurasse sacra puriora satis ex his literis constat. neque tamen meliori & feliciori loco res suas collocasse docent nos Miscellanea Leibnitiana, ubi pag. 146. haec leguntur. *Sutholdus ad extremum consiliarius Neoburgicus, pene pro fatuo & ad res tractandas inepto habitus est, rectiusque Daventriae Professor mansisset: credo Harderovici* debuisse scribi, ubi Professor Juris fuit, nescio an & Daventriae.

ne sanctorum, sacerdotum caelibatu, jejuniis statis, necessitate baptismi, meritis bonorum operum, libero arbitrio, &c. si abusus tollas, & ut hodie à PP. Societatis explicantur, cum ab antiquissimis Doctoribus Ecclesiae ea probata videam, facile assenserim. Et saepe desidero frontem, & impudentiam miror Calvinianorum & Lutheranorum, quod Patres in suas partes trahere audeant, cum hoc unum agere videantur, ut nihil illis cum prisca Ecclesia sit commune: & veteres Doctores omnes hic errasse, nunquam mihi patiar persuaderi. Quod incepit Deus boni operis in isto viro doctissimo, & in lectione SS. Patrum jam a multis annis versatissimo, dignetur provehere ad nominis sui gloriam. Ad juvanda juris nostri studia, Clarissime mi, ego porro nescio an quid conferre possim; nescis enim quam sit negotiosa vita aulica. Cancellariae ut glebae adscripti sumus; ibi continuamus quotidie horas octo aut amplius, & saepe occurrunt, quae vel tyro juris possit expedire, potissimum quae in facto posita sunt. Ecce quanta est ista miseria homini, ad alia nato & natura prono, & tamen existimare quis ausit, istam me miseriam redemisse cum cauterio conscientiae; quin contra, certo tibi velim persuadeas, Clarissime vir, omnes istas adversitates, quae mihi ob mutationem religionis obvenere nec paucae, nec leves, ista me una re solari semper potuisse, quod sim in gremio ejus Ecclesiae, extra quam nulla salus. Vale etiam atque etiam, vir auree, & patere me animam tuam quotidianis meis precibus Deo nostro commendare, id quod facio sedulo. Salutem adscribo Clarissimis Collegis tuis, quos, uti feci hactenus, & colo & veneror. Dabam propere Dusseldorpii 4. Maji. 1616.

Qui has ad te perferet, Clarissime vir, in aula quoque nostra vivit, quem ad sponsam jussi ire, & meo nomine quaedam ei oretenus exponere, hic si quid porro de rebus meis tibi narraverit, fidem merebitur. Vale iterum, charissime, unanime (utinam fas sit per omnia dicere) mi, & rescribe propediem. Vale tertium, amice magne, & bene omnem rem age.

EPISTOLA CXLII.
PETRUS CUNAEUS
Cornelio Pynackero
S.

SCriverium tuum, postquam diu ab urbe absuisset, ac bis vocatus esset, tandem ad me venientem ac sedulo se excusantem, non desii etiam atque etiam monere, ut bonam fidem agnosceret, nec pateretur judicio se ad id compelli, quod jam pridem facere sponte sua debuisset. Respondit ille, etsi praetextu debiti restitutio rei commodatae non probabiliter recusari possit, tamen immitius secum, & inhumanius agi, quod in judicium vocetur, qui ipse ex eadem causa ob Genealogiam quandam gentis *Scaligerae*, olim tibi commodatam, litem Tibi movere possit; quod ille scriptum sibi fuisse charissimum, ac nunquam postea in his provinciis fuisse conspectum, ait: neque tamen propterea tibi ullam molestiam ante factam à se esse, quod haec amicorum officia mutuis constare praestationibus existimaret. Addidit insuper, paratum se esse, ut Chronicon Hollandiae manuscriptum, quo jam abunde usus est, e vestigio restituat. Caeterum in statutis Voorniae quaedam adhuc restare, quae describenda, aut certe diligentius inspicienda sint. Quare petere se ab humanitate tua, ut eum librum aut retinere adhuc aliquantisper, aut certe pretio aliquo tolerabili emere a te possit. Rogavit porro me, ut haec tibi significarem, antequam ulterius secum lege & judicio ageretur. Denique syngrapham se tibi daturum promittit, qua perpetuo commodatum repetere, ac tabulis obsignatis agere secum possis. Tuum est videre, vir amplissime, utrum judicio rem persequi, an viam hanc leniorem, quae minus offensae dare inter amicos solet, eligere malis. Me quidem consultore ad ea, quae facturus sis, nihil opus habes, cum nihil adferri possit, quod tibi sponte cogitanti non occurrat promtissime. Sed tamen cuperem hoc quicquid est negotii cum bona vestra gratia amice componi. Lugd. Bat. 28. August. 1623.

EPISTOLA CXLIII.
HECTOR BOURICIUS
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

Literas tuas 24. Martii ad me datas doctissimus Vir *Martinus Wibinga* mihi reddidit, in quibus raras quasdam eximiae in me humanitatis & benevolentiae notas deprehendi, atque animitus mihi sum gratulatus de pectore tam candido & amico, quod ut hoc aevo rarissime cuipiam obtingit, ita me perpetua quadam sui veneratione devinxit. Ac, principio quidem, quod ad gratulationem attinet, de novo munere, quod cum honestissima profitendi Jus civile functione commutavi, amicas tibi, prout par est, gratias habeo: non ignarus eam esse genuinae amicitiae indolem & condicionem, ut non minus amicorum, quam suis bonis laetetur & applaudat. Et quidem, uti scribis, Eruditissime Cunaee, non contemnenda functio, in collegio Justitiae supremo assidere, & partium jura ex ore suffragantium Senatorum excipere, in acta redigere, & edicere pro tibunali, sed haec omnia longe vincebat tranquillitas in studiis anteacta, nisi me invitum quasi & reluctantem ad expetendum hoc munus domesticae rationes perpulissent. Cave enim credas, Amplissime Vir, illam esse temporum nostrorum sectam, aut morum in Frisia nostra incorruptam disciplinam, ut sine petitione aliquod obtingat? Novercante enim fati necessitate superiori aestate accidit, ut socero meo acerbissimum vulnus infligeretur, quod etiam constantissimum quemque de gradu dejicere ac deturbare potuisset, denata socru fidelissima conjuge, & tot pignorum lectissima matre; adhaec domestica mihi orbitas, quam grandaeva mater ex obitu parentis mei, viri optimi, experitur, affectus uxoris & rerum quoque mearum status, Leoverdiam me ablegabant, natale solum, & quod alioquin Academiae lubens posthabuissem; Itaque induci me passus sum, ut peterem, sed ea lege, ut studiose caverem, ne quid in legem ambitus committerem. Est enim, ut tu unus omnium optime nosti, longè aliud honorem petere suffragio aut fiducia virtutis, & quod caput rei est amicorum, aliud per sordes & impudentissimas prensationes ad magistratus eniti. Atque utinam quod tu auguraris, vir

Clarissime, Frisii nostri veram & incorruptam virtutem sectarentur, minusque tribuerent favori, saepe per flagitium emendicato, in conferendis honoribus: id si fieret fallor, aut multos virtute & eruditione praestantes viros Respublica numeraret, nec videret Nonios subinde in Curuli; sed haec hujus non sunt loci. De Domino *Wibinga* quae adscribis, ultro lubens illi mea officia, si quae sunt, devovissem, nisi Ordines nostri hanc petitionem matura vocatione praevortissent, designato mihi successore Domino *Hoffmanno*, in Academia Heydelbergensi, dum res & fata sinebant, ordinario Professore. Extorserat quoque singularis modestia & eruditio * *Everardi Balck* Daventriensis mihi praerogativam suffragii, sed cujus petitionis spes jam decollavit. Itaque si quid de tertio fieri possit, cum socero agam diligentissime, non tantum ob id, quod populari favere aequum est, quem dotes quoque suae commendant, sed quia tu, vir Amplissime, cujus amicitiae totum me offero (tantum abest ut quidquam negem) eum tam honesto elogio & amica commendatione dignaris. Bene vale, Amplissime & Consultissime Cunaee, atque ita existima nihil esse, quod quidem a me aut meis proficisci poterit, quod in tui gratiam non sim paratus omni industria & contentione perficere. Leoverd. 3. Kalendas Apriles MDCXXIV.

* Hic Professor Juris Hardervovicensi in Academia fuit, & obiit 1. Mart. 1628. Vide *Revii* Daventr. lib. VI. p. 673.

EPISTOLA CXLIV.

HECTOR BOURICIUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

QUod nuper contestatione quadam animi mei feci, offerendo tibi orationem funebrem, dictam a me honori & memoriae † Clarissimi Collegae, illud nunc meliorem occasionem nactus per ornatissimum Juvenem *Balthasarum Thomae* Silesium facio, ac me amicitiae tuae, Vir Cl. insinuo: quam quemadmodum tacita quadam veneratione antidhac am-

† *Timaei Fabri* Juris Professoris, qui obiit XIII. Kal. Octobr. CIϽIϽCXXIII. vide Valer. Andr. Bibl. Belg.

ambivi, ita uti inter nos bonis ominibus coiri possit, unice peto. Accedit huc hereditarium quodammodo vinculum amicitiae, quod cum *P. Regemortero* Viro, ut nobilissimo, ita mihi amicissimo contraxi, plane ut nullus dubitem, quin in communionem honesti affectus sis admissurus, quem tam constans jam ab olim cognati seu avunculi nexus copulavit. Patieris ergo hac in parte communem me quodammodo amicitiae hereditatem cernere; praesertim cum accidat communium studiorum par professio, in qua quemadmodum anteiri me a tantis viris volupe est, ita non desinam adlaborare, quamdiu amicitiam non extorsero. Ei rei testandae quoque alterum ocii mei argumentum mitto, orationem de Ambitu, qui utinam a Republica alioquin summa exularet, quam uti amice suscipias te rogo, & me in amicos adlegas cujuslibet admissionis. Vale, Vir Cl. & Eruditissime, & me ama. Franekerae Kalend. Majis MDCXXIV.

EPISTOLA CXLV.

HECTOR BOURICIUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

Accepi literas tuas, vir Amplissime, & consultissime Domine & amice honorande, meram benivolentiam spirantes & affectum, quo nomine maximas tibi ago gratias, tametsi enim nullus dubitabam, quin, quae tua erat jam ante mihi depraedicata humanitas, argumentum scriptionis meae ceu amicitiae oblatae tesseram laeta fronte esses excepturus, tamen gratulatus sum mihi illud, quod ultro venabar, tam feliciter successisse, itaque inposterum tanti amici accessione auctus, non committam, ut aliquid, quod ad amicitiam conservandam atque augendam pertinet, in me sis desideraturus. Quae autem tibi placuit in commendationem levidensis istius munusculi literarii addere, tametsi facile intelligo ex affectu proficisci, nihilque in me agnosco tali laude dignum, tamen ita interpretor, ut stimulum & calcar mihi addant, inoffenso posthac pede, in literario hoc cursu progrediendi: nec enim me latent, quam aut cura subactum, aut industria limatum & perpolitum esse debeat, quod hoc seculo tam docto & delicato, concoquendo aetatis nostrae fastidio par esse valeat. Ego, quod jam

ante professus sum, vir maxime, in te illas dotes animi & ingenii suspexi, quibus jam dudum effecisti, ut tam luculento omnium literarum instrumento dotatus, solus hac tempestate labantem juris nostri politiem, & ad barbariem suam, quae illam pessime superiori memoria exceperat, properantem, cum laude qua par est, & ad genium priscae disciplinae ornare ac tractare possis. Itaque non desperabo, amplius classico quasi nominis tui excitus, aetatem in hisce studiis ponere, postquam conatus nostros tenues & inconditos vobis, viris hujus seculi primariis, non omnino displicere intelligo, molior jam diu, materiam Legis Juliae de ambitu diffusius tractare, inspersis ac signatis, non ex Romana antiquitate tantum, sed & Graeca, quae eo pertinere videntur, vestigiis; si quid hic subsidii ex reconditae doctrinae tuae quasi myrothecio sit, ultro & gratissima mente agnoscam. Vides, vir praestantissime, quo evadam, ac ut intelligas, quam mihi in tua amicitia fiduciam collocarim, qui amicitiae tuae me ipsum ingessi, nunc alios quoque tuae benivolentiae commendare non vereor. Est hic, quem vides, adolescens *Arnoldus Penninck*, aliquamdiu in Academia nostra versatus: versatus autem ita, ut modestiae & doctrinae laudem suo merito retulerit, is cum ad vos iret, studia juris absoluturus, aditum sibi ad notitiam, & si meretur, amicitiam quoque tuam per me dari petiit, id quod libenter feci, rogatus ut illum commendatissimum habeas, ac si quid ad nos perferri velis, illi concredas. exequetur, qua praeditus est humanitate, fidelissime. bene vale, Clarissime Cunaee, literarum & jurisprudentiae nostrae ornamentum, ac me, nobilissimo Equiti D. *Regemortero*, si qua fieri possit, serio commenda. cujus amicitiam Vir Ampliss. socer meus, non sine jucunda & grata memoria solet recolere, in tanta hodie verorum amicorum penuria. Collegis quoque tuis, & inprimis Clarissimo *Bronchorstio* ac *Swanenburgio*, ut me officiose commendes, etiam atque etiam peto. Dabam festina manu praestolante tabellario, postrid. Eid. Quintilis MDCXXIV.

EPI.

EPISTOLA CXLVI.

PETRUS CUNAEUS

D. Hectori Bouricio

S. D.

Franekeram.

QUod literis tuis, quas postridie Eid. Quintilis ad me dedisti, vir Clarissime & amicissime, hactenus non responderim, initio per occupationes quasdam factum est, quae otium mihi omne paene abstulerunt. Mox subsecutae feriae nostrae sunt. Quo tempore cum ab urbe secessissem, reversus deinde neminem e studiosa juventute reperi, qui iter ad vos faceret. Nunc autem commode se offert ornatissimus hic juvenis, vester *Cornelius Buttinga*, quem sine literis meis dimittere nolebam. Sane equidem non arbitror cessationem hanc anxie excusari debere apud te, qui, cum in amicorum tuorum numero me esse voluisti, meminisse potes, permultum esse, quod amicis liceat, ut etiam peccare interdum ex amoris fiducia tutum sit. Gavisus inprimis sum certum tibi esse explicationem L. Juliae de ambitu diffusius exsequi, eamque ex antiquitate Graeca & Romana illustrare. Quod nemo quisquam te uno rectius accuratiusque facere poterit, cum tibi abunde in pectore eruditissimo consultissimoque situm sit, quicquid ad eam rem, quae sane luculentissima est, pertinebit. Quare supervacuum esset, si facerem id quod petis; hoc est, si quid suggererem tibi, viro oculatissimo, καὶ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν ἀπηκριβωμένῳ. Sed nec vereri debes, ne cum hoc malum veris vivisque coloribus depinxeris, reprehendisse id vitium videaris, cui ipse obnoxius sis. Intelligo enim, (quod etiam admiratus sum) cum omnia tibi adsint, quibus ad alios honores atque ad rei publicae regimen eniti possis, te in his disciplinarum studiis libenter aetatem agere, quibus sine prensatione, ac sine ambitu, summa nominis claritudo paratur. Utique si dignitatem muneris nostri ex vero aestimamus, non exigua res est legum scientiam profiteri, ac de jure consuli & respondere. Saepe mihi in mentem venit id, quod relatum a Pomponio est in l. 2. §. *post hunc* de orig. jur. Labeonem consulatum sibi ab Augusto oblatum sprevisse, quod in hoc studii genere versari honorificentius credebat: & Massurium Sabinum, cum in Tiberii flagrante gratia esset, eaque consequi omnia posset, quae

per mortales avide cupiuntur, in hujus muneris amplitudine conquievisse. Itaque rogo te, vir amicissime, ut in proposito vitae genere, ita ut coepisti, pergas, atque ut tua ope jurisprudentia nostra ornetur, & stabiliatur, quae hac labe temporum ita strata atque perculsa jacet, praedicetur ut ab omnibus ostentandi, credo, gratia, a paucis intelligatur. Vale, φιλτάτη κεφαλή, & me subinde per otium literis tuis vise. Salutem tibi adscribi voluit avunculus meus *Regemorterus*, qui nuper mihi adfuit, ac nunc rursus in Angliam profectus est. Iterum vale. Lugd. Bat. 17. Octobr. 1624.

EPISTOLA CXLVII.

HECTOR BOURICIUS

Petro Cunaeo

S. P.

Leidam.

DEdi ad te non ita nuper literas, quibus & tuis, ut tum res meae ferebant, eram enim totus in migrationis molestiis, humanissime ad me datis respondi, & quis mearum rerum status esset, abunde tibi significavi. Inprimis gratias tibi egi, pro insigni, quae tua est, humanitate, qua mihi gratulari dignatus es de Graphiarii munere nuper suscepto; scripseram tum temporis id, quod res erat, vir Cl. me privatis magis & domesticis rationibus adductum, quam quod ex eo munere mihi aliquam dignitatis accessionem fieri rebar, ad commutandam cum honestissima functione Academica hanc provinciam accessisse; utpote & in qua consenescere mihi non inglorium duxissem, & caetera genio meo sic accommoda, ut si domesticas rationes excipias, fortissimam ad expugnandum animum machinam, prae levissima honoris ostentatione, aetatem in Musarum sanctissimo larario, ceu portu tranquillo, ab omni strepitu semotus conquiescere & morari exoptassem. Illas an acceperis ambigo; spondet enim singularis tua humanitas, licet optimis quotidie occupationibus districta, te candidum Amici, quamvis longo intervallo imparis, ingenium haudquaquam fuisse aspernaturum. Inter alia cum, tu vir cl. mihi virum Doctissimum D. *Wibinga* de meliore nota commendasses, feci id quod amici inprimis serii & constantis

esse

esse arbitrabar, ut prius ea de re, quid animi esset Amplissimis Dominis Curatoribus, tecte investigarem; quam hominem, sola tua commendatione mihi amicum, ad ambiendam professionem sine ulla certa spe impellerem; Caeterum longe aliter judicia Dominorum Curatorum affecta deprehendi. Postquam enim me Academiam reliquisse, ex soceri & Amicorum voto, nunciatum est, mox de instauranda Academia non perfunctorie cogitarunt, praevio praesertim funere tristissimo magni & ingentis sollertiae viri Domini *Sib. Lubberti*, in cujus exequiis, etiam magnam partem exequias Academiae nostrae iri, viri sagaces augurabantur. Itaque serio in illam curam animatis Dominis Curatoribus, eo res perducta est, uti non nisi de viris celeberrimis in hanc Academiam asciscendis Illustres Ordines cogitarint, adductis in hanc sententiam summo illorum annixu Proceribus, ut quos pari celebritatis fama, hanc spartam exornaturos confiderent, eosdem praemiis quoque & stipendiis condignis ornarent. Itaque cum verba fecissent Amplissimi Domini Curatores, de fama Academiae propaganda, substituendisque idoneis Professoribus, agentibus hoc in primis Amplissimis viris Domino *Sacchma* & socero, quos notos tibi scio, velj ex Avunculi viri nobilissimi & politissimi commendatione, honoraria extra ordinem decreta luculenta, & quae mystas scientiae suae ornare possint. Cum autem de Celebri JCto ageretur, tu quoque inter primos extitisti; qui dignus visus es, ut in Academiam nostram, dummodo de voluntate tua aliquatenus constare possit, invitareris. Non sum ego nescius, Cl. Cunaee, quam tibi abunde ibi satisfactum sit, tum fama nominis tui, qua Europam paene conturbasti, tum merita Amplissimorum Hollandiae Ordinum benignitate. hoc tantum volui indicare, ut si mille ducentorum honorarium, ceu operae & migrationis annuum precium tibi adlubescat, si Clarissimorum Virorum de te luculenta judicia aestimes, possis hîc, in amaeno & tibi olim cognito & infesso loco, bene de studiis Jurisprudentiae mereri. Nec vero hîc de commoditate loci, de annonae vilitate, caeterisque privatae ac domesticae rei compendiis agam. Hoc tantum spondere ausim, nullibi virtutes tuas, atque ingenii dotes melius habitaturas. Coles hîc humanitati tuae ancillantes municipes, & maximis iisdemque humanissimis viris gratus, procul ab omni aemulatione, ambitu, sorde Cunaeum, hoc est virum doctissimum & optimum, bonae ac serae posteritati

ritati commendabis. Atque haec a me ſcripta ita velim interpreteris, Vir Cl. quaſi ab eo profecta, qui non incertis neque adeſpotis rumoribus, hanc rem actam & confectam praevideat, optet certe: modo tu Judicii tui exactiſſimum calculum adjeceris, agetur enim tum porro, & conditiones tibi non poenitendae, ut ſpero, transmittentur, quam primum de voluntate tua per me Ampliſſimis Dominis Curatoribus conſtabit, non quod hac in re quicquam certi auſim affirmare, ſed quoniam rariſſimas ingenii & doctrinae tuae dotes, hoc merituras autumo, ut nihil omiſſuri videantur Ordines, quod faciat ad illorum Academiam exornandam. Bene Vale, Ampliſſime Cunaee, & ſi occupationes permittent, quamprimum quid agas, quid mediteris, aut denique quo animo erga nos affectus ſis, fac ſciam. Leoverdiae 5. Kalend. Octobris MDCXXV.

EPISTOLA CXLVIII.
PETRUS CUNAEUS
D. Hectori Bouricio
S. D.

Leovardiam.

DOleo, Vir Ampliſſime, non eſſe tibi redditas poſtremas literas meas, quibus tibi ſignificavi vehementer mihi probari eas cauſas, ob quas te maluiſſe intelligebam in curia Juridica luculentiſſimum munus obire, quam in Academica functione, quae ſatis per ſe honeſta eſt, aetatem agere. Equidem ego, cum te pridem depraedicabam, quod profeſſorio munere contentus viveres, haud fui ſane hoc animo, ut nollem te eam dignitatem ſuſcipere, quae foret homini juriſperitiſſimo maxime accommodata. Illud duntaxat laudavi, quod inter illos non eſſes, quibus quaelibet occaſio prenſandi populi placet, ut aliquam partem Reip. gerundae capeſſant, atque ut ea adipiſcantur, quae ſicut nihil, niſi lucrum, & vana quaedam honorum inſignia habent, ita animum hominis, etiam cordatiſſimi, longe non tantum a Jurisprudentiae, ſed ab omni etiam literarum ſtudio abducunt. Nunc cum in illud collegium translatus es, in quo eſt flos delibatus eruditiſſimorum hominum, quos integritas ſua & ſanctimonia, atque in primis legum noſtrarum excellens quaedam ſcientia in ſublimi poſuit, rem te obtinuiſſe, quae ſit virtutibus tuis digniſſima, exi-
ſtimo,

ſtimo. Quod de celebri aliquo JCto in Academiam veſtram adſciſcendo Illuſtres Friſiae ordines cogitant, omnino e re publica eſt. Caeterum inter eos, quos nominis fama, in hoc ſtudii genere ſeculo commendet, neutiquam me agnoſco. Etſi enim quaedam commentari coeperim, ac jam penitus ad finem ſit perductus commentarius noſter de Cauſis juris & facti earumque differentiis, nihil tamen horum editum a me in vulgus eſt, cum ſint quaedam, quae me morantur. Sentio interim pulchrum mihi & glorioſum illuxiſſe illum diem, quo nuper immerenti mihi, ac nihil tale exſpectanti graviſſimum judicii ſui teſtimonium dederunt viri ampliſſimi & incomparabiles, D. *Hillema*, ſocer tuus, & D. *Sacchma*. Cum enim omnes ſic exiſtiment, quaſi lumen aliquod in veſtra curia elucere & religionem & doctrinam eorum, cogitabunt eos neque gratiae cauſa iſtud mihi tribuiſſe, qui religioſiſſimi eſſent, neque judicio temere potuiſſe falli, quod ab eruditionis ſuae ſenſu proderent. De migratione & muneris mutatione quid animi futurum mihi ſit, dabis, uti ſpero, mihi veniam, vir ampliſſime, ſi nunc per has literas reſpondere nondum tibi poſſum. Communicanda enim conſilia erunt cum amicis meis, quos habeo in hac provincia, atque in ipſo Curatorum Academiae conſeſſu, optimos fidiſſimosque, quibus inconſultis deliberare, nedum ſtatuere velle, imprudentiae eſſet. Pulchrum eſt, ut noſti, in patria vivere, ubi majores honores appetere ſi non velis, at non prohibearis tamen; ſi velis. Nondum me Profeſſorii muneris pertaeſum eſt. Quod ſi taederet, jam inter candidatos eſſem, poſtquam nuper ſupremus Senatus Juridicus Hollandiæ, Zelandiæque pro more ſuo ordinibus Zelandiae trium JCtorum nomina propoſuit, e quibus unum in Senatoris Zelandi vacuum locum ſubſtitui poſſe judicaret. Inter quos & me eſſe voluit. Hoc & antea factum ſemel eſt, ſed neque ea tempeſtate aliquid tentavi, neque nunc ut id faciam, inducere animum poſſum, etſi res integra adhuc eſt. Quid tamen ſcio, an qui nunc nihil ejusmodi concupiſco, creſcente aetate per aliquam hujusmodi occaſionem majora dignitatis incrementa ſectaturus non ſim? Haec tibi ſcribo, non ut quidquam glorier, ſed pro ea libertate, quam mihi amicitia noſtra dat. Adhaec cum de mille ducentorum honorario annuo ſcribas, ac inſuper addas, fore ut porro agatur, & conditiones mihi non poenitendae tranſmittantur, quamprimum de voluntate mea con-

constabit, cuperem paulo explicatius ex te rescifcere, quae sint eae conditiones, quae exspectari possint. Scire autem debes, Vir Amplissime, satis me benigne hîc haberi, cum ex aerario publico mille trecenti quotannis mihi numerentur, quibus accedunt multa emolumenta, quae communiter senatui Academico, & in primis facultati Juridicae obveniunt. Ut taceam posse facile a Curatoribus Academiae nostrae majorem summam mihi decerni. Cujus rei fidem pene certam sponte sua mihi ante fecerunt. Igitur ex responso tuo, quae ad muneris illius apud vos conditionem pertinent, exspectabo, ut deinde cum amicis meis deliberem, atque animi mei sententiam tibi perscribam. Illud tibi spondeo, quicunque futurus est hujus rei exitus, semper me tui fore studiosissimum. In quo etsi plurimos habebo socios, cupio tamen hîc, si quid valebo, primas tenere. Caeterum nihil faciam insolenter, neque te hortabor, ut qui optimo semper affectu erga me fuisti, eadem voluntate porro sis. Scio enim non posse te a temet ipso descifcere, sed in eo quod coepisti, non solum humanitatis, sed etiam constantiae tuae causa perseveraturum. Vale, vir amplissime. Lugd. Bat. 23. Octob. 1625. stylo novo.

EPISTOLA CXLIX.

PETRUS CUNAEUS

Hectori Bouricio

S. D.

Leovardiam.

VIr Amplissime. Ad literas tuas, quas 5. Calend. Octobr. ad me dedisti, mox tibi prolixiori epistola respondi, quam nautae Leowardiensi *Petro Houviges* commisi, ut non dubitem, quin recte eam acceperis. Ex ea te perspexisse arbitror, quam sit exiguum aut pene nihil, quod de me sperare debeas. Interim neque literas a te accepi, neque ex aliis intelligere potui Jurisconsultum quenquam in Academiam vestram ascitum esse. Quare quoniam omnia adhuc esse integra existimo, non cessabo tibi significare, quod maxime e re vestra futurum existimo. Scio apud vos non obscurum esse nomen summi acutissimique Jurisconsulti *Reinardi Bacchovii*, qui Heydelbergae jus civile cum maxima laude profitetur. Is, ut saepe ante perquam fami-

miliariter ad me ſcribere ſolet, ita noviſſimis literis ſuis conqueſtus eſt, magnam Academiae iſtius mutationem à Bavaro parari, qui nullos deinceps Profeſſores ferre velle videtur, niſi plane ὁμοδόξους, qui ſacrificio iſti incruento, quod opinionis ſibi errore finxerunt, intereſſe velint. Quod à ſe nunquam impetrari poſſe ait. Itaque ſe locum circumſpicere, qui ſe illinc ejectum recipiat: & dum cogitat, quo ſpes ſuas mittat, occurriſſe Belgium noſtrum, & in eo Lugdunenſem Academiam noſtram, ubi patere ſibi exſuli locum ſperat, ut liceat ſaltem privatim operam dare ſtudioſis. Haec ille totidem verbis; ac poſtremo ſententiam meam exquirit, & ſcire cupit, an nobis gratus ſit futurus. Mihi crede, vir ampliſſime, vehementer animo commotus fui, ut praeclari hominis tam iniquam ſortem cognovi Quare per dextram tuam, per quidquid tibi charum & jucundum eſt, etiam atque etiam te obteſtor & rogo, ut de ejus viri ornamentis & commodis cogites, neu tam bonam occaſionem elabi patiaris, qua ordinem Juridicum Academiae veſtrae conſpicuum ſupra omnes, & illuſtrem facere poteſtis. Ego ei reſpondi, haec me ſignificaturum vobis. Idque ut facerem, ſuaſerunt mihi D. *Camerarius*, & D. *Altingius*, viri praeſtantiſſimi doctiſſimique, quos in Comitatu ſuo Rex Bohemiae habet. De ejus viri humanitate, deque benigna & optima indole, ac denique de ſincera religione non vanis & incertis ſermonibus, ſed incorruptis judiciis teſtimoniiſque credere eorum hominum poteris, qui apud vos nunc ſunt, ac diu cum eo in publico munere vixerunt. Inter quos D. *Altingius*, Theologiae quondam apud Heydelbergenſes Profeſſor, primas tenet, qui animum vobis omnibus explebit. Aliud quod tibi ſcriberem hoc tempore nihil erat. Iterum te rogo, ne Academiae veſtrae deeſſe nunc velis. Vale, Vir ampliſſime, & me ama. Lugd. Batavorum, poſtridie Calend. Januarii. 1626.

EPISTOLA CL.

PETRUS CUNAEUS

Hectori Bouricio

S. D.

Leovardiam.

Vir Ampliſſime. Cum in Zelandiam nuper profecturus eſſem, *Gulielmus Stakemannus*, popularis veſter, ſalutem

tem mihi tuis verbis dixit retulitque, id quod nondum intellexeram, jam te in ordinem supremi senatus juridici allectum esse. Eo nuntio nihil jucundius gratiusque longo tempore ad aures meas accidit. Quare quod per susceptum iter facere mihi hactenus non licuit, id nunc domum reversus jure merito facio, eamque dignitatem ex animo tibi gratulor, quam tibi non incertus populi favor, sed summa virtus tua & spectata omnibus eruditio attulit. Enimvero non alia re Frisia vestra magis solari damnum suum poterat, quod ex amplissimi viri D. *Hillemae* obitu acceperat, quam cum ille successore tali genero decessit, qui reip. universas eas animi dotes repraesentabit, quae in socero elucebant. Ante octo menses, cum novissime ad te scriberem, causam D. *Bachovii* Heydelbergensis tibi commendavi, qui deteriorem Academiae suae statum pertaesus facile ad vos emigraret, si qualicunque conditione Franequeram vocaretur. Equidem ego vos pro sapientia prudentiaque vestra tam bellam occasionem haud praetermissuros arbitror sine gravi aliqua causa, quae forte nos latet. Nam quod vulgo fertur, id ei nunc officere, quod identidem a nobili JCto, D. *Lyclema*, aperte dissenserit, levius videtur, quam ut valere apud vos, acerrimos libertatis hujus vindices, possit, qui condonandum aliquid ingeniis, praesertim in juris civilis interpretatione scitis. Quod si saltem Groningae aut alibi locum ei posse esse credis, rogo te ne ei deesse velis apud illos, apud quos efficere aliquid autoritate aut consilio poteris. Illud certe affirmo, nullam me hîc rem privatam agere. Una tibi mihique ac denique omnibus, qui doctrinae sensum aliquem habent, communis ac publica causa est, ne praeclaros praestantesque viros in egestate vivere, aut animi dolore torpescere sinamus. Vale, vir amplissime, ac diu reip. incolumis vive. Lugd. Bat. 6. Octobr. 1626.

EPISTOLA CLI.

H. BOURICIUS

Petro Cunaeo.

S. D.

Leidam.

AD literas tuas humanissimas, vir Cl. jam diu prout oportuit responsum tulisses, nisi vis quaedam major hîc inter-

terceffiffet: facile enim, quae tua eft humanitas, per te judicare potes, quantum mors Ampliffimi Soceri mei non rebus tantum domefticis meis, fed & ftudiis noftris mutationis & intertrimenti attulerit; obiit quidem ille gravis aetate, feffus curis, vitae etiam fatur, fed obiit liberis fuis, quos omnes minores reliquit, immaturus: itaque tota illa moles in me incubuit nefcio an parem, & tota domus coepit nunc onus effe meum. Caeterum cum divinae voluntati reluctari, fummae effe fciam aut infcitiae aut temeritatis, conor emergere & parem me fi non facere, faltem praeftare oneri, non fponte fufcepto. Illud apprime me delectat, quod filios reliquit paternarum virtutum germanos, fi fata deusque finent, heredes, quorum fenior juvenis viginti & quod excurrit annos natus ea pietatis, modeftiae & induftriae indicia toto triennio, quo in Academia patria vixit, edidit, ut haud dubie ad optimam frugem fit perventurus; reliqui duo aetate minores fpe nos opima fovent fore, ut paternam virtutem aemulentur. Conftitui illos ad proximas Kalend. Maji Lugdunum ablegare, ut a tua fuada penduli humanitatis ftudia cum civili fapientia conjungant. Nullus dubito quin ob memoriam patris, illis, quae nemini negare foles, pro tuo candore benivolentiae & humanitatis officia fis tributurus. Habitant nunc in convictu viduae Domini *Raphaëlis Clingbii* Med. Profeff. quondam: atque haec hactenus. Dolui ferio fortem Cl. JCti *Bachovii*, cujus in jure excellentem eruditionem faepe fum admiratus. Itaque ferio quantum potui id mihi negotii dedi, quo poffet illius viri ratio haberi apud Dominos Curatores. Rem tibi dicam; Cl. Cunaee, negotium hoc facillimos explicatus habuiffet, nifi laeva mors falcem injeciffet, & Ampliff. *Lyclamae*, & focero, utrique Curatori. Illorum deceffu Collegium Dominorum Curatorum mutatum eft, afcitis in id Collegium tribus novis, quorum facile primus Dominus *Saeckema*: apud eum cum verba feciffem de illo viro, deprehendi illum literis Domini *Aitfma*, qui nomine Illuftriff. Ordinum penes Anfeaticas commoratur, praeoccupatum, ac de vocando *Petro Ryfenbergio* cogitare: nam quod de minutiis altercationum fcribis, tantum abeft, ut illi impedimento futuras fuiffe crediderim ut, fi τῷ μακαρίτῃ *Lyclamae* dicendum fuiffet fuffragium, primum in defignando Profeffore Domino *Bachovio* fuiffe futurum confidam. Licuit hoc femper viris doctis, nec faciunt hoc fine magnis exemplis. Apud Groningen-

ses rem eo perduxerim, ut nisi Dominus *Mathaeus* jam ordinibus nostris obstrictus, iniqua quorundam aemulatione retroactus, spem adventus sui elusisset, jam decreta fuisset Domini *Bachovii* vocatio. vides, Amplissime & Doctissime Cunaee, quam iniqua virorum doctorum hoc seculo sors sit. Testatus sum palam in senatu, cum ejus rei mentio incidisset, offerri Ordinibus patriis hoc tempore occasionem vocationis, quam frustra in posterum sibi pollicerentur. Quod de successione in dignitatem Soceri mihi gratularis, facis tu pro solita humanitate. Illud certe, si nihil aliud, gaudio mihi fuit, quod necquicquam frementibus multis & tribunitio more huic Senatusconsulto intercedentibus, Civitatum delegati concordi suffragio propalam in Comitiis, mihi illam dignitatem imposuerunt; Deum precor, ut mihi mentem divini & humani juris intelligentem largiatur, quo omnia mea consilia, dicta facta ad illius gloriam, ad Reipub. salutem dirigantur. Habes verbosam epistolam, Vir Ampliss., & profectam a febrili manu, quam lapsantem alibi excusa & vale, delicium literarum, tuaeque professionis primarium ornamentum. Leoverd. 8. Kalend. Novemb. MDCXXVI.

EPISTOLA CLII.

PETRUS CUNAEUS

** Coelestino Misleutae*

S. D.

VIR clarissime, Exercitationes tuas Lexicologicas & Criticas ad Ezechielis locum cap. 33. accepi, &, ut mos meus est, avide perlegi: gratias tibi ago maximas pro tam insigni munere, quod ex omni parte luculentam & inusitatam auctoris sui ostendit eruditionem in eo genere literarum, quod ego apprime semper amavi atque amplexus sum. Rogo te ut porro id facias, quod te & excellenti ingenio tuo dignum est, hoc est, ut bene mereri pergas de saeculo hoc nostro, ac plura nobis edas ejusmodi monumenta. Libros meos de Rep. Hebr. omnes jam pridem distraxit typographus, qui de nova editione cogitat. Alioquin exemplar

* *Misleuta* hic Professor Theologiae Regiomontanus fuit, cujus vitam vide apud Reinh. Henr. Rollium in Biblioth. nobilium Theologorum, Sect. 1. Cap. 1. §. 21. p. 180.

plar tibi misissem, cui haud displicuisse commentationes nostras gavisus equidem sum vehementer. De D. *Georgio Polkein*, qui in Academia hac nostra studiorum causa aliquamdiu vixit, vere affirmare possum, esse juvenem promptissimi & elegantissimi ingenii, qui literarum studiis non modo gnaviter, sed feliciter etiam incubuit, plane ut futurus sit aliquando patriae ac Reip. magno usui ac ornamento, si deinceps eodem ardore in optimarum artium disciplinis versetur. Caeterum, ut est pectore candido & aperto, facile fieri potuit, ut non semper pari constantia evitaverit eas adolescentiae lubricas vias; quae transversas agere interdum solent etiam rectissimas optimasque mentes. Ego, cum ejus rei aliquid subtimescerem, pro meo in illum affectu operam dedi, ut optima instituta sua persequeretur. Quod ille fecit bona fide, & monenti obtemperavit. Si diutius hîc apud nos mansisset, omnia, quae proficisci à me potuissent ad laudabiles ejus conatus juvandos, ea ipsi prompta ac parata fuissent. Nunc, cum visere parentes constituerit, id, quod unum superest, faciam, ac te, vir clarissime, rogabo, ut studiis ejus faveas, atque ut parentes ejus ex te intelligant, quam debeant omnia praeclara ab ejus ingenio exspectare, si ad exitum ea perduxerit, quae tam pulcre occoepit. Vale, Vir clarissime, & me, ut facis, ama, tui amantissimum studiosissimumque. Lugd. Batavorum, 25. Maji 1624. stylo novo.

EPISTOLA CLIII.

PETRUS CUNAEUS

Aelio Everardo Vorstio,

Collegae honorando.

VIR Clarissime. Intellexi quartum Consulem hodie ad comitia profectūrum, atque etiam *Burgersdicium* jam ab urbe discessisse. Quod tibi significandum duxi, non ut a meridie ad rusticum praedium tuum abires, quod constituisse heri videbaris; sed quo intelligeres tanto magis nunc me cupere, ut in judicio Academico adesse nobis velis. Scis enim quanti consilium tuum faciam, quo nullum ego rectius, nullum in consessu nostro esse liberius aut prudentius memini. Etsi autem per quorumdam absentiam fortasse

nulla ſententia feretur, tamen, quoniam * *Voſſii* junioris cauſſa diſceptari incipiet, eam tibi bene probeque cognitam ac perſpectam eſſe noſtra omnium intereſt. retulit mihi Chirurgus vulnus noſtri vigilis, qui nuper laeſus a ſtudioſo eſt, cum magno fluxu arteriae & vehementi febre ſubito revulſum hodie eſſe ad diem criticum. Qua in re quid facto opus eſt, mature deliberandum eſt. Quare etiam atque etiam te rogo, Vir Clariſſime, ne te hodie fruſtra exſpectem. XX. Junii CIϽIϽCXXIV.

* *Joannes* vocatus, qui non ea diligentia in ſtudia incubuit, qua reliqui fratres, licet natu eſſet maximus. poſtea in Angliam tranſiit, & fuit ſocius Collegii cujuſdam Cantabrigiae. Deinde in Indiam abiit, & Fiſcalis Advocati munus conſecutus. vide paſſim Epiſtolas Patris in Selectis CXXVIII. & ſeq. CLIII. CLX. CLXVI. CCCX. & CCCLIV. Cauſſa, de qua in hac epiſtola agitur, non fuit magni momenti: petulantius aggreſſus videtur Voſſius cum ſodali aliquo quoſdam Germanos, Leidae operam ſtudiis navantes, quare a Praetore vocatus ad judicium fuit, ſed eum damnatum fuiſſe acta non indicant: vel deciſum cum Praetore, vel intermiſſam accuſationem crediderim.

EPISTOLA CLIV.

REINHARDUS BACHOVIUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

SCripſit ad me ſemel atque iterum D. *Bernhardus Sutholt*, qui hactenus in illuſtri Gymnaſio Harderovicenſi publicum profeſſorem egit; & quoniam ſubveritus ſum, ne ex ſilentio, neglectis aut parum ſinceriter cultis amicitiis me reum ageret, cum nulla alia curandi epiſtolam hanc occurreret ratio, viſum eſt ire ad Te, cujus inſignis eruditio, quam nunquam non comitatur humanitas, jam literato innotuit orbi. Ea tua fortuna eſt & mea, praeſertim hoc afflictiſſimo rerum noſtrarum ſtatu, ut nihil reperire poſſim praeter verba, quibus animum hujus officii memorem promitto. Gratus eſt, inquit ille e Stoa ſapiens, quisquis bono animo beneficium accepit, bono debet. Confidentius hoc a Te peto, quod ex ἐυφημία libelli D. *Sutholt* praefero, notum eum tibi & amicum eſſe intellexi. Ignoſce, Vir Ampliſſime, huic interpellationi, & has literas ad D. *Sutholt* cura. Ita Deus Opt. Max. procellas & fluctus illos, qui-

bus

bus Academia nostra pene obruta est, longe arceat a vestra, & Te Collegasque tuos, & in his Clarissimum imprimis *Heinsium* & Dn. *Meursium*, ante XVI. annos mihi Heidelbergae cognitum, bono publico sospitet & conservet. Ita voveo. Vale, Amplissime D. & salve, ex Musaeo Heidelbergae 16. Septembris 1624.

EPISTOLA CLV.

PETRUS CUNAEUS

Reinardo Bachovio Echtio,

JCto & Professori Heidelbergensi

S. D.

Heidelbergam.

AMplissime & clarissime vir. Diu jam est, cum cogitanti mihi de iis viris, qui hoc seculo jurisprudentiam, disciplinarum dominam, pro majestate ornant augentque, unus tu occurristi, qui illustribus tuis monumentis ita inter omnes eminebas, ut existimarem nihil a te in ulla juris parte esse praetermissum, quod quisquam inusitato ingenio, acerrimisque studiis, ac maximo usu cognitum & perceptum proponere aliis, & tradere possit. Non ignoras utique quantam vim ad conciliandos animos habeat studiorum curarumque similitudo, quae hoc quoque efficit, ut illos, quos nunquam vidimus, amemus, eosque nobis adsciscamus quasi propinquitate & natura conjunctos. Itaque cupiditate incredibili, neque, ut ego arbitror reprehendendâ, amicitiam tuam appetebam, eaque apud animum meum nihil esse carius poterat. Sed quaerenti etiam atque etiam nulla adhuc reperta erat via, qua ad illud, quod tam impatienter cupiebam, pervenirem, donec tandem tuae ad *Sutholtium* literae commodam occasionem praebuere, per quam simul me quoque humanissima atque amicissima epistola tua compellavisti. Enimvero is dies longe mihi jucundissimus illuxit, quo intellexi benevolum erga me affectum ejus viri, quem inter praecipua seculi decora existimabam. Audeo tibi bona fide spondere, si deinceps in amicorum tuorum numero me esse velis, omnia tibi apud me prompta atque parata fore, quae exspectare ab homine tui observantissimo poteris. Equidem ego, etsi in caeteris rebus omnibus, ac praesertim in scientiarum studiis amplificandis egregie cessator sim, & fatali languore pene obtor-

torpescam, valde tamen sedulus esse in ea parte soleo, quae ad amicos pertinet. Hos enim postquam semel colere coepi, non modo constanter, sed sollicite etiam ac tenerrime affectari omnibus officiis annitor. Ita meus mos atque indoles fert, idque si vitium dicendum est, eo me non carere fateor. Caeterum non desinam te rogare, vir clarissime, ut quemadmodum hactenus scriptis tuis, quae incomparabilia sunt, eos omnes tibi devinxisti, qui rectam utramque legum interpretandarum rationem amant, ita porro tui similis esse pergas, ac ope tua consilioque jurisprudentiam nobis omnem in solido constituas, quae a tua unius industria plurimum & praesidii exspectat, & accessionis. Coepi per otium nuper commentarium scribere de Causis juris & facti, earumque differentiis. Quae res tractationem habet non inutilem. Eum librum, simulac prodierit, ad te mittam. Vale, vir amplissime, & me in tuorum numero pone. Lugd. Bat. pridie Cal. April. CIↃIↃCXXV.

EPISTOLA CLVI.

REINHARDUS BACHOVIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

MUltae inter nos sunt terrae, multi montes, quae difficile & incertum faciunt commercium literarum. Et quae humanitas est tua, quam undique, quas ante hos sex menses ad me dedisti literas, spirabant, certo scio, Te responsurum fuisse meis, si recte curatae fuissent. Itaque itero scriptionem & repeto, hunc diem me signasse albo lapillo, qui primus mihi aperuit amicitiis tuis fores. Quantus in literis sis (nihil auribus tuis hîc datur) quae in publicum dedisti, ostendunt. Itaque, si quid monitoris eges tu, etiam atque etiam te moneo & rogo, ut ne invideas studiosis, quae ad jus nostrum & pro Jurisprudentia excolenda moliris: utinam vero liceat, in tuos & Clarissimi *Heinsii* (in cujus me olim pene a puero adhuc, vulgata Tragoedia, *LIBERTAS AVITA* rapuit admirationem) & aliorum, quos Belgica vestra terra dives alit, coram ruere amplexus, dextrae jungere dextram, & veras audire & reddere voces. Me quidem jam pridem cepit taedium & satias hujus coeli, hujus soli: & quem vero non capiat? faciem miserrimam hujus terrae, hujus urbis & Academiae im-

imprimis, si vetera conferuntur, nemo fando satis explicare & describere posset. Et forte etiam ingratiis migrandum erit? conantur enim Bavari nostri moliri omnino reformationem hujus Academiae. Crediderit quis forte nullum mihi esse periculum. Et scio sane de transfugio meo ad Pontificios late, & fortassis etiam ad vos, & imprimis ad Collegam meum D. *Altingium*, pervasisse famam. Sparserunt hanc illi, quibus Pontificii & Antichristi (ita enim loqui amant) mancipia audiunt, qui nullius addicti jurare in verba magistri, sive *Calvini*, sive cujuscunque tandem, improbare vel non omnino probare audent aliqua, quae ipsi pro oraculis & foliis Sibyllae habent. Profiteor ingenue, ex quo, etiam ante has turbas, paulum evolvere caepi veteris Ecclesiae Doctores, quos magno numero habeo, submirari me caepisse, qua fide & qua fronte plerique nostrum ex patribus plurima dogmata, ceu recentia inventa Antichristi Romani, & doctrinas Romanorum traduxerint, quae ego deprehenderam in Ecclesia, toto orbe diffusa ante hos mille & ducentos annos & amplius, & a Doctoribus istius Ecclesiae, quibus aevi nostri nomen Sanctorum invideat, recepta & probata fuisse, cum Antichristus Romanus necdum natus, & cum adhuc non ens esset. De his dum paulo liberius dissero, quae tamen, si necessum sit, facile premere possem, calumniandi istis hominibus praebui occasionem. At enim Pontificii non ferent, nisi plane ὁμοδόξοι, qui sacrificio illi incruento, quod opinionis sibi errore finxerunt omnes, interesse, & Numen ab ipsis confectum & creatum ab omnibus adorari volunt, quod a me nunquam impetrabunt. Itaque circumspicio locum, qui me hinc ejectum recipiat. Et dum cogito, quo spes meas mittam, dum omnia collustro, occurrit Belgium vestrum, & in eo celeberrima Lugdunensis Academia. Patebit, ut puto & spero, exuli ibi locus, & licebit saltem privatim operam dare studiosis; ceteroquin quod ex patrimonio mihi reliquum fecerunt miseriae belli, vix alendo mihi in alterum annum sufficiet. Hoc an sperare mihi liceat, rogo ut uno verbo facias certiorem. Vale, Vir Clarissime, & Clariss. *Heinsium* saluta, itemque Amplissimum Dn. *Casparum Vosbergium*. Vidi proscriptione nominis ejus frontem orationum Heinsii munitam. Ille ante XXVI. annos in hac Academia, & in aedibus parentis commensalis mihi & amicus summus fuit: quae viri humanitas est, spero hanc veteris amicitiae refricationem ipsi non fore ingratam. Ite-

rum Vale, vir Amplissime, & fave tui observantissimo. Heidelbergae XXII. Octobris CIↃIↃCXXV.

EPISTOLA CLVII.
PETRUS CUNAEUS
Reinhardo Bacchovio
S. D.

Heidelbergam.

Litteras tuas, Vir Amplissime, quas XXII. Octobris ad me dedisti, accepi. Nam priores illae, de quibus scribis, redditae mihi non sunt. Ad quas certo scire debes, me statim responsurum fuisse, si in manus meas pervenissent. Equidem ego rebus vestris adversis tristibusque magis indolescerem, nisi intelligerem per hanc causam fieri posse, ut quemadmodum coepisti, ita porro animum inducas ad nos venire, atque in his terris sedes ponere. Utique si professionis Juridicae aliquod munus hîc vacaret, nihil mihi facilius foret, quam apud eos, ad quos haec res pertinet, efficere, uti honesto aliquo stipendio ad nos invitareris. nunc, cum cesset haec occasio, adfirmare tibi possum, si, ut scribis, apud nos vivere constituisti, fore uti summam omnium nostrum experiaris humanitatem atque benivolentiam, utque in oculis, atque in admiratione sis florentissimae & cultissimae juventutis. Caeterum quia te, virum insigni dignitate & maximis laudibus perfunctum, privatae vitae sors non decet, quae tibi honorifica esse, neque adferre rebus tuis idoneum emolumentum potest, recte atque ordine me facturum existimo, si tentavero an alia via prodesse magis tibi queam. Jam duo menses sunt, ex quo Ordines Frisiae professionum pandectarum, quae in *Franequerana* Academia vacat, mihi obtulerunt, promisso in eam rem stipendio mille & ducentorum florenorum, ac simul significaverunt se porro alias conditiones non poenitendas transmissuros, quamprimum de voluntate mea constaret. Egi illis gratias, quia & liberalius me Batavi excipiunt, & multae me rationes hinc vetant discedere, ubi amicorum plurium ac propinquorum fruor consuetudine. Igitur haec tanta tam praeclari rei oportunitas ne a me praetermissa videatur, confestim ad summum amicum meum D. *Hectorem Bouricium* scribam, qui nuper ex juris professione Graphiarius Curiae factus est, & socerum habet D. *Hillemannum*,
Curiae

Curiae ejusdem Senatorem primarium, ac Academiae Franequeranae Curatorem. Is, si ea professio nondum alii demandata sit (quod nondum factum arbitror) facile pro singulari sua & prudentia & eruditione intelliget, quam possit magno lumine Academiam illam perfundere nominis tui celebritas. Hoc & collega tuus vir clariss. D. *Altingius* vehementer probat: &, ut ita facerem, hortatus est. Quod ad calumnias attinet, de quibus scribis, nemo hîc fere audivit, certe nemo credidit. Constantiae autem tuae, & optimo in religionem nostram adfectui luculentum apud omnes testimonium D. *Altingius* perhibebit; de quo ut certus sis, literas ipse suas meis nunc jungit. Ubi ex Frisia aliquid intellexero, perscribam ad te sedulo. Vale, vir Amplissime, & me, ut facis ama: Salutat te clarissimus D. *Heinsius*, & amplissimus *Vosbergius*, quos habes nominis tui & dignitatis studiosissimos. Lugd. Batavorum 7. Decembris 1625. stylo Gregoriano.

EPISTOLA CLVIII.

REINHARDUS BACHOVIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

Literas tuas 7. Decemb. Anni 1625. scriptas, longo post intervallo & demum 17. Martii anni sequentis accepi, quibus adhuc a lectione quasi calentibus respondi. Equidem ad utramque fortunam, ita se quemque comparare decet, ut nec rebus secundis extollatur, nec frangatur adversis: & hi bellici tumultus multos magnosque viros, magnis exutos dignitatibus, in privatae vitae deduxerunt statum, quem illi & fortunae novercantis injuriam excelso animo ferunt: possim & ego ferre privatae vitae sortem, maxime si in Academia liceat mihi per Professores studiosae juventuti privatim operam navare. Nam quod spem facis Professionis apud Franekeranos, frustra est. Ad vacantem eam professionem jampridem *Joh. Goeddeus* Marpurgo, & *Phil. Hofmannus* Argentina, ubi jam privatim vivit, evocati fuerunt. Clariss. *Gruterus*, qui pro me laboravit, & non unam eâ gratiâ epistolam in Belgium; & ad eos, qui plurimum Franekerae possunt, misit; significavit quid obstiterit, quominus ea functio mihi deferretur. Sed jam ex Clarissimi . . . . ad *Gruterum* literis intellexi, obstare mihi

quorundam occulta odia & invidiam, cur hactenus litare non potui. Itaque cum & Tu tacite dissuadere videaris iter meum in Belgium, hîc mihi haerendum, aut alio spes cogitationesque mittendas intelligo; quamquam quo mittam vix habeam; cui nec apud Danaos usquam locus, insuper ipsi Dardanidae infensi. vix enim est, imo non est, ut cum Pontificiis, aut cum Calvinianis plane sentire possim. Vidi Epistolam Clarissimi *Altingii*, Collegae mei, scriptam ad fratrem, quâ narrat incidisse se in literas meas, quibus studiose ego purgem & Apostasiae crimen, & suspiciones criminis illius. Non arbitror eum alias vidisse literas, quam quas ad Te; & iis hoc tantum scripsi, injuriam mihi fieri ab his, qui omnino in castra Pontificiorum me transivisse criminantur. Ceteroquin nunquam dissimulavi, in non paucis me sentire cum Pontificiis, in quibus scilicet ipsi sentiunt cum veteri Ecclesia, & cum ejus Doctoribus priscis, quos ipsi Calviniani & Lutherani (liceat mihi interim uti his nominibus) Sanctorum elogio ornant. Neque ego hîc temere credulus aliis: nec desugient auctoritatem patres, ex quibus (& eos pene omnes in mea Bibliotheca habeo) quae dico confestim probabo. Et quî igitur, ut maxime velim, etiam a suspicionibus me purgare possim apud eos, qui omnia placita sua pro oraculis, & qui ab illis dissentiunt, pro Apostatis haberi volunt? Sed istud ἐν παρέργῳ. Ego illi, qui supra nos negotia curat, haec omnia & me totum permitto, quod non fors feret, sed quod ille volet, aequo feram animo. Ego interim, Vir Amplissime, pro affectu, quo me amplecteris, gratias ingentes me tibi debere fateor. Paria facio, quâ possum, verbis & animo. Gratus est, ut ille e Stoa sapiens ait, quisquis bono animo beneficium accipit, bono debet. Ego vero debeo, & Te bono Reip. literariae quam diutissime procul ab istis turbis, quae nos exagitant, superstitem esse & incolumem, ex animo voveo. Heidelbergae Id. Martii 1626.

EPISTO-

EPISTOLA CLIX.

PETRUS CUNAEUS

D. Reinhardo Bacchovio JCto.

Heidelbergam.

VIR Amplissime & Clarissime. Ad literas tuas, quas Id. Martii scripseras, mox statim tibi respondi, & abunde tibi, ut opinor, animum explevi, ne crederes me tibi voluisse dissuadere iter tuum in Belgium. Ex eo tempore non potui intelligere quo jam loco sint res tuae. Equidem ego de professione Franequerana, de qua frustra cogitari scribis, nondum despero. Per varias enim moras pene ad consilii inopiam redacti Frisii sunt, dum nihil eorum, quae hactenus tentavere, succeffit. Enimvero postquam *Goeddaens* & *Hofmannus* conditionem ejus muneris aspernati sunt, tandem ad *Antonium Matthaeum*, qui Groningae nunc vivit, itum est. Is cum benigne respondisset, atque etiam illis se addixisset penitus, missionem tamen impetrare a Groningensibus non potuit. Quare quo se vertant, aut quem solicitent, vix sciunt. Interim puto cessare nunc occulta quorundam odia, quae tibi obstitisse significas. Ea enim unde fuerint, dum exquiro, causam ex eo natam audio, quod D. *Marcum Lyckeman a Nieholt*, JCtum, Academiae ejus Curatorem, cujus scripta quaedam evulgata sunt, paulo acrius reprehendisti. Sed profecto invidiam eam, si quae fuit, mors ejus viri exstinxit, cum is jam ante menses aliquot obiit diem suum, neque liberos ullos, aut consanguineos reliquit, qui pro illo induant iram offensamve, in ea praesertim gente, quae hujus libertatis se vindicem fert, & cum in aliis disciplinis, tum vel maxime in juris civilis interpretatione scit esse plurima, quae condonari oporteat dissentientibus. Scripsi his diebus serio ad amicum meum D. *Bouritium*, qui curiae supremae Senator factus nunc est, atque ad alios, qui gratia & autoritate florent apud Frisios, monuique ut etiam atque etiam de te cogitent, neu tam bonam occasionem elabi patiantur, qua nunc Academiam suam supra omnes facere conspicuam & illustrem queunt. Quid ejus rei sit futurum, cito intelligam. Sane si successerit, erit quod tibi mihique & reip. nostrae gratuler. Vale, vir amplissime, & amicissime. Lugduni Batavorum 6. Octobr. 1626.

EPI-

EPISTOLA CLX.
REINHARDUS BACHOVIUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

Literas, quarum, initio posteriorum tuarum 6. Octobr. scriptarum meministi, vidi nullas, (alias tamdiu silentium non tenuissem) itaque spem illam omnino deposui, & animum meum composui ad quietem: Et caepi meliora sperare de rebus nostris, postquam videtur jam gravissimorum istorum motuum ἀκμὴ & praeteriisse, & res spectare ad declinationem; sed quia lenta ea res est irem sane, quo me melior fortuna vocaret. De Dn. *Lyklama* recte conjectasti, & jam pridem significavit Dn. *Gruterus* eum solum obstitisse. Et facile manum do clarissimo illi viro: sunt enim, quae scribimus, & in publicum damus, fructus ingeniorum, quos longe impensius, quam parentes liberos suos, amamus, eo nos reprehendi ferimus quam impatienter. Et hoc vitium mihi esse non negassem, ut liberius alios reprehendam, & fortean in eorum vitiis & erroribus cernam acutum, mea oculis videam inunctis. Scilicet vitiis nemo sine nascitur: & Tu, Vir Amplissime, humaniter in eorum numero id ponis, quibus venia dari possit. Mortuum esse Dn. *Lyklamam* ex eodem *Grutero* intellexi, sed ille, si non liberos, at forte amicos, successores odii reliquit. Sed enim sortes nostrae in manu Domini. Ego ex consilio Ciceronis optabo & sperabo optima, cogitabo difficillima, & feram quaecunque erunt. Ex quo Jurisprudentiae operam addixi, hunc scopum mihi propositum habui, professionem in Academia, quem etiam pertinaciter ursi semper, quae & in aula & alibi offerebantur, neglectis conditionibus, & ea gratia iis studiis, quibus hanc spartam ornare possem, pro tenuitate mea animum instruxi, ubi ubi ero, operam meam accusari non sinam. Dicam audacter; cum his, quos Franequeram vocatos intelligo, stadium hoc facile me decurrere posse. Sed quicquid futurum est, feram aequo animo, quo si in re mala utare, adjuvat. Interim Tibi, Vir Amplissime, pro studio & affectu tuo, ingentes me tibi fateor debere gratias: Nec habeo, quod reponam, nisi verba, cum quibus simul & animum tibi devoveo meum. Gratus est, inquit Seneca, quisquis bono animo beneficium accipit, bono debet.

Ego

Ego vero debeo & debebo dum vixero: Vale, Vir Amplissime. Ex Museo Heidelberg. 7. Decemb. stylo Gregor.

EPISTOLA CLXI.

PETRUS CUNAEUS
Francisco Villerio
S.

CUpio tibi pro amicitia nostra significare, praestantissime Villeri, quam mihi curae sit literarum decus. Videbam eos omnes, qui ex disciplina tua ad Academiam nostram veniunt, ita institutos formatosque esse ad omnem doctrinae cultum, ut magno animo capessere sublimiorum artium studia possint: cum caeteri fere, qui ex aliis urbibus huc accedunt, a Graecis Latinisque literis mire imparati sint, ut pene frustra scientias eas attentent, quae optima fide apud nos traduntur. Itaque Academici Senatus intercessione apud Illustrissimos Ordines Bataviae effeci, uti omnia gymnasia, quae uspiam in his nostris urbibus sunt, ad eundem modum, atque ad similem docendi rationem componerentur. Quae res uti felicius procederet, datum id negotii nobilissimis Academiae nostrae curatoribus est, uti quosdam e primariis scholarum Rectoribus publica autoritate convocarent, quorum de hoc negotio sententia exquireretur. Ibi cum me praesente inter eosdem DD. Curatores sermo incidisset de pluribus vestri ordinis, quos in consilium adhiberi oporteret, nemo omnium tam & splendide & honorifice nominatus est, quam tu, vir amicissime, qui solus nobis videbaris instar omnium esse. Nihil insolenter faciam, neque te tali ingenio & natura praeditum rogabo, ut cum ad nos veneris, serio juvare velis tam grande seculi commodum. Tute enim ipse per te hoc facies: neque te ipse retexere, aut a praeclaris virtutibus tuis descïscere poteris. Illud te non celabo, cum in eodem Curatorum consessu de professione Graecae linguae ageretur, quam *Meursius* noster sub primam aestatem relinquet, saepius atque serio judicatum esse, posse te hanc provinciam non tueri duntaxat, sed etiam unice ornare. Quare vehementer ex te scire velim, quid tibi animi foret, si hoc munus tibi deferretur. Certe si locum mutare, & in hac Academia vivere nobiscum recuses, at saltem autor tibi essem, ne diutius apud te detineres filium tuum natu maximum,

veram

veram vivamque doctrinae & virtutis paternae imaginem. Multo melius in hac eruditorum hominum luce inclarescent magnae illae ingenii dotes, quas summus Deus in ipso collocavit. Equidem ego, si illum ad nos mittere velis, ut saltem ad tempus cum Professoribus, amicis tuis, consuetudo aliqua ei sit, futurum tibi spondeo, ut brevi admodum tempore quaedam & lauta vitæ conditio ipsi obtingat, quam anteponere praefecturae trivialium Scholarum possit. Quid facturus sis, rogo, ut ad me perscribas quam celerrime. Vale, vir eximie, & me ama. Lugd. Bat. 25. Jauuarii 1625.

EPISTOLA CLXII.
PETRUS CUNAEUS
D. Henrico ab Essen
S. D.

VIR nobilissime & amplissime. Cum nuper jussu tuo nepos tuus ex fratre me adiret, rogaretque an JCtum aliquem tuae Ampl. significare possem, qui in illustri Gymnasio vestro Hardevicensi professione juris bene recteque fungeretur, mentio inter nos incidit *Reinardi Bachovii*, Professoris quondam Heydelbergensis, a quo literas pridem me accepisse nepos tuus intellexerat, quibus ille Germaniam relinquere, ac maxime in his nostris regionibus honesta aliqua, si fieri posset, conditione deinceps vivere se velle scripserat. Sed cum jam biennium elapsum esset, neque scirem, quo nunc loco res ejus essent, dixi, si quis mihi alius e JCtorum ordine occurreret, haud me id celaturum. Equidem ante caeteros omnes statim cogitavi de juvene praestantissimo D. *Gerardo Broncborstio*, Cl. Viri D. *Everardi Broncborstii*, collegae quondam nostri, filio. Sed an is Leyda nostra, & Batavia excedere vellet, dubitabam. Nunc cum id ei haud difficile fore ex sermonibus ejus accepi, non vereor tuae Ampl. affirmare, adeo insignem esse in eo juvene indolem animi, industriamque & eruditionem, ut augere Gymnasii vestri ornamenta & commoda possit. Accedet paterni nominis fama, quae auspicium pulcherrimis ejus conatibus faciet, faventemque omnium concitabit existimationem. Si professio aliqua juris in hac Academia vacaret, promptissimam propensissimamque Curatorum Academiae voluntatem fore scio; ut neminem alium requirere cu-

cuperent. Haec omnino scribenda tibi duxi. Deus Opt. Maximus te, Vir Amplissime, reip. nostrae diu incolumem servet. De me autem existima, esse me tui nominis observatissimum studiosissimumque. Lugd. Bat. 6. April. 1628.

EPISTOLA CLXIII.
PETRUS CUNAEUS
D. Johanni Isacio Pontano
S. D.

Harderovicum.

Vir Clarissime. Scripsi nuper ad nobilissimum virum D. *Henricum ab Essen*, illustris Gymnasii vestri Curatorem, eique significavi, quam sit praestanti doctrina, animique indole & industria D. *Gerardus Bronchorstius* JCtus, clarissimi viri D. *Everardi Bronchorstii*, collegae quondam nostri, filius, plane ut e re, atque ex honore Illustris vestri Gymnasii fore videretur, si is apud vos professione juris publica fungeretur. Idem ut ad te nunc scriberem, fecit summa humanitas tua, qua fretus etiam atque etiam a te peto, ut pro ea, qua vales, gratia & autoritate praeclarum hunc juvenem ornare, collegisque tuis, viris clarissimis, commendare velis. Rem feceris non modo mihi gratissimam jucundissimamque, sed etiam Illustri Gymnasio vestro apprime utilem. Nam & ad famam ejus momentum aliquod habebit paterni nominis splendor, & ipse vigilantia sua ac propriis animi dotibus, ut confido, omnium explebit exspectationem. Vale, vir celeberrime, & clarissimum collegam tuum D. *Henricum a Diest* meis verbis saluta. Lugd. Bat. 9. April. 1628.

EPI-

Haec Epistola edita a Cl. *Matthaeo* in Sylloge sua n. XXXVII. & adjecta responsio *Pontani*, unde apparet *Ger. Bronckhorstium* simul cum *Antonio Matthaeo* ad Professionem juris vocatos fuisse.

EPISTOLA CLXIV.
JOH. ISACIUS PONTANUS
Petro Cunaeo J. C.
S. D.

Leidam.

CLarissime Vir. Literis tuis humanissimis, quibus me dignatus es superiori mense Aprili salutare, ac simul commendare de nota meliori D. Doctorem *Gerhardum Bronchorstium*, collegae vestri τ͂ μακαρίτυ filium, ut in locum defuncti collegae nostri, legum Professoris, D. *Balckii* surrogaretur, nunc demum, re feliciter & ad optatum vobis nobisque finem perducta, respondeo. Est enim a Velavicae tetrarchiae Deputatis nostrique Gymnasii Curatoribus atque ephoris, consentientibus omnium suffragiis, electus ac designatus ad juris atque ethices ordinariam professionem D. Doctor idem *Gerhardus Brunchorstius*, ut & D. Doctor *Antonius Mathaeus*; utrique Clarissimorum Jurisconsultorum, & hic quidem praestantissimi parentis *Antonii Mathaei*, qui hodieque in vivis agit; ille defuncti Clarissimi Doctoris *Everbardi Bronchorstii*, Professoris olim, dum fata Deusque sinebant, Academiae vestrae, filius. Nec dubitamus, quin & quisque eorum, si non, ut inquit ille, passibus aequis, saltem aemulatione & affectu omni sequetur ac referet patrem. Quod reliquum est, Deus Opt. Max. conatibus ipsorum ac studiis adsit, eaque ad nominis sui laudatissimi gloriam, ac juventutis multifarium profectum dirigat ac promoveat. Qui & te, vir clarissime, incolumem ac florentem diu servet ac prosperet. Resalutat quam diligentissime, quam salutatum volebas, collega noster Doctor *Diestius*. Dabam Hardewici 13. Maji stili veteris. Anno 1628.

EPISTOLA CLXV.
PETRUS CUNAEUS
D. Gerardo Niportio
S. D.

Ultrajectum.

VIr Amplissime. *Justus Lyraeus*, vir omni doctrinae laude cumulatus, scholam Middelburgensem summa

&

& industria & prudentia plurimos annos ita rexit, ut, (quod magni interest ad decus ejus civitatis) saepe istud, quod ingenue praedicare soleo, experti mecum confessique sint etiam Collegae mei, Academiae hujus Professores, ex ea urbe quam plurimos adolescentes ad nos transmitti, quorum est pectus bene recteque instructum, ad ea omnia capessenda, quae in gravioribus hisce nostris disciplinis, atque in artium sublimiore tractatione versantur. Cujus rei magnam profecto inopiam in plerisque aliis, qui aliunde quotidie huc veniunt, persentiscimus; Is, etsi apud Middelburgenses publice privatimque in flagranti gratia est, tamen cum nunc regimen gymnasii vestri literarii vacet, muneris istius functionem magis sibi expetendam existimat, ejusque sententiae justissimas causas habet, quas amicis suis omnibus probavit. Rogo te, vir Amplissime, ut D. Consuli parenti tuo, caeterisque civitatis vestrae Magistratibus, apud quos autoritate valebis, etiam atque etiam hunc virum commendes, efficiasque, ut intelligant apprime illud ex re atque ex honore gymnasii vestri fore, si ei apud vos praefectura rei literariae committatur. Vale, Vir Amplissime, & nobis, atque adeo publicis omnium commodis hanc, obsecro, operam da. Equidem ego spondere tibi audeo nunquam futurum, ut te ejus rei poeniteat. Iterum vale, & me, ut soles, ama. Lugduni Batavorum 4. Junii. 1630.

EPISTOLA CLXVI.
PETRUS CUNAEUS
D. Joanni Niportio JCto.
S. D.

Ultrajectum.

VIr Clarissime. Intellexi id nunc a magistratu urbis vestrae agi, ut illustre condat gymnasium, in quo praeter literas artiumque disciplinas theologia etiam & jurisprudentia tractetur: atque insuper serio de evocandis ad eam rem viris doctis cogitari. Ego, etsi consilium suggerere reip. vestrae moderatoribus, viris sapientissimis, & prudentissimis, nec debeo nec possum: tamen vehementer te rogo, ut ex te intelligant, *Joannem Cabeljavium* JCtum, literarum & jurisprudentiae studiis egregie excellere, atque eruditissimis seculi nostri hominibus *Erycio Puteano*, *Clau-*

dio Salmasio, *Danieli Heinsio*, aliisque quam plurimis de meliore nota cognitum probatumque esse, atque omnino id ex gymnasii vestri honore publico fore, si is apud vos professione juris fungatur. certe quicquid hîc effeceris, in eo non tantum rem mihi praestiteris jucundam, sed etiam de gymnasii vestri causa bene praeclareque merueris. Vale, vir clarissime, & amplissimo Senatori fratri tuo salutem a me dic. Lugduni Batavorum postridie Calend. Januarii. 1634.

EPISTOLA CLXVII.

JOANNES NIPORTIUS
D. Petro Cunaeo J. C.
S.

Leidam.

Mitto tibi, Vir Cl. Athenaei nostri Inaugurationem unà cum Orationibus & Poëmatibus inauguralibus, quae in unum corpus collecta edi ac divulgari Ampliss. Magistratui nostro visum fuit. Volui citius, sed non potui propter Typographorum sive tarditatem, sive penuriam. Nam Dissertatiuncula mea ante menses aliquot impressa jacuit, socias exspectans: quippe incomitatam prodire nolebam, quamvis cothurnata non sit, sed humi repat sermone pedestri. Habes hîc satis multa, quae legas ubi molestum non erit, ubi voles, ubi tempus tibi erit. Sed cum venia legi peto, quae ego meditatus horis subsicivis, ut anser inter olores effutii rogatus; hoc est, ut ego interpretari soleo, jussus a Dominis meis. Rude opus, neque tuarum aurium, in quo non pauca haud dubie reperies, ubi ad emunctissimi judicii tui obrussam exegeris, censoria virgula castiganda. Decoctius aliquid meditari per occupationes non licuit, ut nec, id quod rude, expolire. Prodeunt igitur eadem quae dixi. Ne tamen mihi controversia moveatur ex illo capite, quod plus dictum forte quam scriptum; ingenuè fateor me monitum ab amicis currente prelo expunxisse paucula, quae fortassis ab iniquis observari, & a malevolis rapi in pejorem partem possent. Ego enim, sicut meus est mos, liberius paulo processeram, dum me quorundam pigebat taedebatque. Illud etiam vehementiam stili exasperaverat, quod recentia quaedam animo meo oberrabant exempla vitiorum, quae intacta transire non poteram.

teram. Neque tamen aperte rem ipsam locutus, sed circuitione aliqua usus eram. Scrupulum nihilominus injiciebant ne unus & alter, quorum magna autoritas est, dictum in se inclementius existimarent, neve id gravius ferrent, aut aliorsum, atque ego, illud acciperent. Ita enim comparatum est hac tempestate, ut quae vitia reprehenderis, malevolentia & invidia dicta putent. Ad hoc cum morosiora plerumque sint legentium quam audientium judicia, metuebam ne offenderent nonnulla, quae forte aures auditorum praetervolarant.

Sic ego majoris fugiens opprobria culpae,

prorsus a me opinionem hanc amotam volui: nam nec mihi animus quempiam laedere, nec id velle videri volui. Itaque imperavi egomet mihi, ut illa omitterem, e quibus aliam mentem mihi possent affingere ex sua mente. Non videntur haec & talia a nobis, qui aliquam Reip. particulam attingimus, tuto proferri posse, quae a vobis & vestri ordinis hominibus aequis animis accipiuntur. Vide quam libere agat D. *Voetius*, insigne Gymnasii nostri ornamentum, carpens eos, quos tu olim concitaveras, in eamque rem te quoque autorem laudans. Valetudo mea, ut & dulcissimae conjugis jam confirmata: (Deo propitio dixerim) sane nostra amborum vita in dubio fuit, uti te quoque intellexisse arbitror. Vale, Vir Cl. & me, si placet, ama. Ultrajecti a. d. IX. Decembris A. CIƆIƆCXXXIV.

EPISTOLA CLXVIII.

PETRUS CUNAEUS

Joanni Niportio JCto

S. D.

Ultrajectum.

ILlo ipso tempore, cum acciperem dissertationem tuam, qua illustre Athenaeum vestrum inaugurasti, Vir clarissime, durus quispiam atque improvisus casus familiam meam adflixerat, quem te ex aliis satis intellexisse opinor. Ea res effecit ut magnitudine periculi exterritus, ac subinde ab urbe abesse coactus, multa intermiserim officia, quae repraesentare amicis solebam promptissime. Nunc, postquam tantae luis metu me liberavit summa Dei benignitas, nihil mihi antiquius fuit, quam ut & chartas tuas a bibliopego repeterem, & eas perlustrarem accurata lectione. Gratias

tibi ingentes ago pro munere tuo, in quo ab omni parte elucet cum admirabili dicendi vi eruditio tua & prudentia. Mihi vero nihil quidquam novi hîc se obtulit, qui jam a longo tempore cognitas perspectasque habui praeclaras illas animi ingeniique dotes, quas in pectore tuo ad publica seculi nostri commoda & ornamenta Deus opt. max. collocavit. Quare vehementer patriae tuae gratulor, quae ostentare eximiam indolem tuam doctrinamque inter prima gloriae suae decora potest. Quod te pedestri & inculto sermone usum esse scribis, id alii mecum tribuunt modestiae tuae, quae caeteras virtutes tuas ideo consummat, quia haec una praestantissimos mortalium deest, & a Deo immortali aestimatur. Ita vere sentio, neque hinc aliquid diffindo. Quid quantumve dixeris de ordine illo, quem vitio vacare, ac caeteris specimen esse oportet, non satis scio. Certe quae edita a te extant, paucis verbis rem ipsam, & rectissimum animi tui sensum continent. De D. *Voetio* quid dicam? Variam ejus diffusamque per plurimas disciplinas scientiam, probitatis pietatisque propagandae studium, & summam in castigandis turpissimis moribus libertatem amo mirum in modum aestimoque. Adeo ubique gravitatem, masculamque fiduciam, & ingenuos vividosque spiritus habet ejus sermo. Videtur mihi alter aliquis Hercules natus esse, qui Augiae stabulum perpurget, & immania vitiorum monstra proterat vincatque. Equidem ego virum eum, etsi Leidae aliquando vixit, nunquam tamen de facie me novisse memini. Cupio autem eum propius nosse, ubi per occasionem potero. Nunc, ut meis verbis amanter eum salutes, te rogo. Sed & petere non verebor, ut amplissimis viris, parenti tuo, fratrique Senatori, & D. *Holick* Consuli offeras officia mea omnia. De periculo vitae tuae, lectissimaeque uxoris retulit mihi dudum *Haymannus* adfinis meus, atque ex eodem restitutam utrique valetudinem accepi. Quod ex animo vobis gratulor. Vale, vir clarissime & amicissime. Lugduni Batavorum 13. Februarii 1635.

EPI-

EPISTOLA CLXIX.

JOANNES NIPORTIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

HAbes hîc, Vir Cl. Inaugurationem recentis Academiae nostrae, una cum Orationibus inauguralibus. Videbis ibi meam quoque, quam legi velim cum venia: Nunquam enim minus composito animo ad scribendum fui, quam cúm illam meditarer, impeditus tum infirma valetudine, tum crebris, imo infinitis interpellationibus, quae me saepissime scriptum e manibus deponere coëgere. Equidem nihil molestius mihi videtur, quam si quid orsus avocaris alio, faciliusque absolvis instituta, quàm abrupta confers. Cum tamen a me peteretur ut Illustr. Ordinibus publicas, Civitatis nomine, gratias agerem, dixi pauca, quae grata mens suppetebat, quaeque a loco & tempore non aliena videbantur. Mos nempe gerendus erat iis, qui non modo impetrare, sed & imperare possunt quicquid mihi in manu est. Quae erant igitur meae partes? autoritatis tantum, quantum in me Magistratus esse voluit, usus aut exercitationis pauxillum, ingenii vix quicquam. Itaque cum nihil aliud possem, voluntatem attuli prolixam, atque id consecutus sum, ut qui eruditionem in me requirent, utique conatum & navatam operam agnoscent; & benigni rerum aestimatores eo facilius veniam dabunt, quod oratio omnis non meae fuit autoritatis, sed publicae. Quippe ab ampl. Senatu denuo in proscenium extrusus, ut in tragoedia comicus, personam sustinere debui in ore atque oculis tantae frequentiae, auditores habens multos, spectatores plures, qui ad novum hoc Athenaeum inaugurandum incredili multitudine confluxerant. Principio silentii satis impetrabam, sed cum postea admittendis advenis, qui plurimi serius appulerant, fores templi aperiuntur, simul irruunt pueri, mulieres & ex infima plebe innumeri, qui novitatis studio commoti convolant, tumultuantur, vociferantur, pugnant de loco. Atque ita simili usi fortuna, ut in Principatibus aliisque id genus Inaugurationibus, quorum sacra sine tumultu constare non solent. Qui me secutus, eruditissimus *Æmilius*, clamore summo, cum labore maximo, elegantissimam Orationem suam recitavit

partim, quae integra jam quoque prodit. Vides quemadmodum vobiſcum conſpiremus in accommodandis iis, quae ad optimis artibus imbuendam juventutem ſpectant; quo nomine Proceres noſtros ſine invidia laudem inventuros confido. Te certe huic inſtituto favere certus ſum Reip. literariae cauſa, quae hac ratione etiam promovetur. Neque mirum ſi amor patriae urbis & Academiae me nonnihil transverſum rapuit; eique errato non gravate ignoſces ſcio, qui tuus eſt in literas amor; praeſertim cum nemini interdictum ſit optima ſeculo augurari; aut cogitatione praecipere. Non minimum Athenaeo noſtro decus accedit admirandis verſibus nobiliſſimae doctiſſimaeque civis noſtrae. Plurimum quoque debemus eximio D. *Barlaei* ingenio, quem rerum noſtrarum praeconem nactos eſſe nos ſerio triumphamus. Vale, Vir Cl. & me, quod facis, ama. Ultrajecti poſtridie Calend. Majas Ann. cIↄIↄcxxxvI.

EPISTOLA CLXX.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Niportio, JCto.

S. D.

Ultrajectum.

Cum amicus meus, D. *Joſephus Vorſtius*, Curiae veſtrae patronus eruditiſſimus, reditum ad vos aliquantiſper differret, fecit ea res, ut tardius tibi reſpondeam. Redditae mihi ſunt litterae tuae una cum diſſertationibus, quas adjunxiſti. Inter quas haec, quae tua eſt, tantum elegantiae, gravitatis, & prudentiae ſupra caeteras habet, ut excellentis induſtriae viris, qui mox te excepere, praerepta, non praebita a te dicendi facultas ſit. Quare quod te excuſas, ſane in eo *εἰρωνείαν* tuam agnoſco. Scis enim tute ipſe, quam praeclare in hoc genere exuberes. Sed quicquid cauſatus fueris, ſervabo tamen morem meum, & ſummam tuam eruditionem atque exprompatam ad omnia facundiam apud alios honorificentius, quam apud te, praedicabo. Hoc enim & modeſtiae tuae & meae verecundiae eſt conſentaneum. Ut coepta veſtra huic ſeculo ad doctrinae & literarum incrementum ad decus proficiant, ex animo voveo. Etſi non deſunt, qui ſecus ominantur, & ex tam multis inter finitimos vicinoſque Academiis naſciturum fortaſſe aliquod credunt bonarum artium faſtidium.

De

De causa tua, quae Middelburgi pendet, ita apud affinem meum judicavi, ut te niti optimo certissimoque jure ex me intellexerit. Ultra autem aliquid a me fieri neque petiveras, & haud ex re tua videbatur. Adeo est obfirmati propositi is, quem curatorem uxor tua habuit, & omne sibi momentum esse positum putat in pactione, quae facta a te cum D. *Perrio* est. In quo fallit illum vehementer ratio, si quid ego tecum recte sentire didici. Vale, vir clarissime, & vestrae florentissimae civitati diu perenna. Lugduni Batavorum 12. Junii 1636.

EPISTOLA CLXXI.

PETRUS CUNAEUS

D. Gerardo Bronchorstio

S. D.

Harderovicum.

VIr Clarissime. Quod literis tuis, quas ad me 22. die Januarii dedisti, enixe petis, id ego tecum una opto vehementer cupioque, neque in ea re deerit tibi studium meum, & propensissima voluntas, ut illud consequaris, quod tibi & jura civilia publice in illustri loco profitenti, & celeberrimi antecessoris filio debetur. Video equidem hactenus nihil effectum esse, propterea quod per Gallias Germaniamque quaerebatur aliquis, qui ex locis procul hinc sitis lucem aliquam & splendorem secum adferret in hanc Academiam, sed frustra tamen eam operam fuisse apparet. Quare nisi morbus D. Praesidis, & alia quaedam fortuita impedimentum fecissent, hoc nupero Curatorum concessu decretum peractumque fuisset, quicquid id est, quod ad nostrates pertinet, qui huic muneri se offerunt; nunc mora intercurret, sed brevis. Quippe intra paucas septimanas conventui tempus constitutum est Non debes porro ignorare nomen tuum esse apud eos carissimum, qui Academiae nostrae praesunt. Adeo causam tuam luculenter commendant multi Reip. nostrae proceres, quorum & fides & autoritas est longe maxima. Vale, clarissime Bronchorsti, & me ut coepisti ama, tui tuorumque omnium amantissimum studiosissimumque. Lugd. Bat. XI. Februar. 1631.

EPISTOLA CLXXII.
JOACHIMUS CAMERARIUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

VIr Clarissime. Confisus veteri benevolentiae tuae audeo sine ampliori prooemio in commoda simul publica & tua hac potissimum de causa peccare. Intellexit Pater *Reinhardum Bachovium* JCtum non ita pridem ad te dedisse * literas, in quibus cum caetera consideratione aliqua digna, tum quaedam sint, quae cum defectione ejus & castrorum, in quae transiit, disciplina non omnino congruant. Est autem vir ille etiam propinquitate nobis junctus, & ut ad nos non exigua pars tam acerbi casus spectavit, ita laetaremur, sincerioris pietatis & fidei semina in illo non prorsus fuisse extincta. Quicquid illud sit, nisi literae de illarum sunt genere, quas propalare religio est, enixe petimus, ut participibus esse liceat eorum, quae scire nostra quasi intereſt. Rem praestabis, vir humanissime, patri meo inprimis gratam; caeterum quae me, qui jam ex illo tempore, quo vestra me Academia & comitas tua beatiorem fecerunt, plurimum tibi debeo, arctiori adhuc obligationis vinculo constringet. Vicissim autem à nobis, si quid possumus, si quid valemus, aut quod viribus nostris negatum est, à promtitudine & studio quaeso exspecta. Vale, vir Clarissime, & fave. Hagae 28. Martii 1631.

* Vide supr. Epist. CLVI.

EPISTOLA CLXXIII.
PETRUS CUNAEUS
D. Joachimo Camerario
S. D.

LIterae D. *Reinhardi Bacchovii*, quas a me petis, juvenis nobilissime, ante plures annos ad me scriptae sunt, cum nondum ille a causa religionis nostrae descivisset. Quare ab hoc crimine, quod vulgi sermonibus jam tum circumferebatur, se purgat, & nunquam se ad Pontificis Romani sacra accessurum significat. Caeterum ita totam eam rem attingit, ut tamen haesitasse eum, & mutavisse non obscure appareat. Si quid postea secus, quam cordatum

virum

virum decuit, factum ab eo sit, necessitati temporum id ab illo datum esse, & rectae bonaeque mentis semina in eo adhuc superesse, existimo. Equidem ego tunc id enixe operam dabam, ut Franequeram ad professionem juris, quae vacabat, accerseretur. Sed ne id feliciter succederet Frisiorum quorundam scrupulosa effecit superstitio, qui cum a D. *Marco Lycklama* JCto liberius paulo & acerbius dissensisse indignati sunt. Literas eas, de quibus scribis, ad te mitto, ut videas nihil esse, quod tibi negandum putem. Illustrissimo Viro, parenti tuo, Regis Serenissimi Legato, officia omnia, & promptissimam observantiam debeo, cui ut me commendes, etiam atque etiam te rogo. Vale, nobilissime juvenis, & me tui amantissimum crede. Lugduni Batavorum. Calendis April. 1631.

EPISTOLA CLXXIV.

JOACHIMUS CAMERARIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIr Clarissime. Remitto, quorum mihi copiam humanitas tua fecit, cum actione gratiarum, quanta equidem possum. Volebam cum aliqua etiam quasi compensatione eorum, quae non ita pridem Sereniss. Rex in agro Megapolitano prospere gessit, novo in illa temporis asperitate exemplo. Sed & horum praecipua jam in omnium sunt manibus, & ego nunc quidem quibusdam occupationibus & curis in valetudine utriusque parentis distineor. Matrem pedis malum, ex quo reliqua est gradiendi difficultas, hactenus lecto affixit; patrem vero die Lunae praeterita acrior febris non sine solicitudine periculi invasit, cujus cum jam viderimus declinationem, expectemusque certiorem, remiserit insuper capitis gravedo & virium debilitas, in benignitate Dei de sanitate ejus bona nobis spes est. Quae literis suis *Bacchovius*, ea memini me saepius ex ejus ore totidem paene verbis audire, quamvis non tanta tum cum nutatione, quae paulatim virum in casum dedit. Horribile vero sacrificium, ad quod sese tandem etiam cum pompa duci passus est, scio non semel fuisse execratum. Quo studiosius videntur cavenda esse hujus praecipitii principia, curandumque, ubi non omnia inter illos, qui in re etiam sanctissima humani aliquid pati solent, nobis placere possunt, ne cum periculo communium sacro-

rum & nostro majori dissentiamus, exeamusque paulatim ut ita loquar, de nostra & eorum, quae nos antea retinebant, potestate. Abyssum esse misericordiae divinae sacris monemur literis, quo & ego rem totam refero.' Nec plura nunc licet. Salutat te diligenter carissimus pater. Te, V. C. mei amantem esse & gloriae mihi duco & felicitati. Hagae 5. Apr. 1631.

Ex hac epistola conficeretur *Bacchovium* a sacra puriora ejurasse, & transiisse in Papistarum castra, & adorasse numen ab illis creatum & confectum, quod negaverat supra Ep. CLVI. se unquam facturum. Dubitatum de hoc ejus transitu fuisse vidimus ad Epist. CXLI.

EPISTOLA CLXXV.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Meursio

S. D.

Soram.

VIr Clarissime. Historiam rerum Danicarum, quam admirabili successu contexere coepisti, atque item Denarium Pythagoricum, ambos ingenii tui luculentissimos foetus, ex munere tuo tradidit mihi Collega noster amicissimus * D. *Vossius*. Nihil mihi fuit gratius jucundiusque, quam penitus perspicere veterem illum summae tuae eruditionis genium, quem pridem, cum apud nos esses, colui suspexique. Gratias tibi ingentes pro donis tuis habeo, ac, ut referre aliquando possim, opto. Gavisus vehementer sum, constantem esse te in suscepto semel mei amore; in quo debes credere, mutuum facere me, neque in affectus sinceritate tibi concedere. Rogo te, ut de seculo nostro bene mereri, ac rem literariam praeclaris scriptis tuis & commentationibus augere pergas. Cum enim amplius aspectu tuo alloquioque perfrui nobis non liceat, unum illud superest, quo lenire poterimus tui desiderium. VV.CC. *Vossius* & *Barlaeus* a nobis Amsterodamum abeunt. ubi discesserint, idem in illis, quod in te nobis continget. Absentes subductosque quaeremus frustra, ac vitio humani ingenii praesentia dona apud nos eviluisse dolebimus. Quid porro agas tentesve scire aveo. Quippe res a moribus atque ab institutis tuis alienissima otium est; & me, aliosque mei similes, qui per ignaviam consenescimus, in rubo-

* Vide Vossii Epist. Select. CLXIII. & CLXIV.

borem das. Vale, vir clarissime, & me ama, ac subinde ad me scribe: Ego in eo officii genere nunquam cessabo. Lugduni Batavorum pridie Calend. Maji 1631.

EPISTOLA CLXXVI.
JOANNES MEURSIUS
Petro Cunaeo

Leidam.

VIx credere possis, Vir Clarissime, quam conspectae literae tuae animum exhilararint; cum constantiam mutui in me amoris testarentur: quam deinceps ut retineas, etiam atque etiam rogo. *Danicam Historiam* meam, *Denarium Pythagoricum*, placuisse, in majorem modum gaudeo. Nempe eorum, quos amamus, dona quoque grata habemus. Sed, judicium quanquam optem, de quo plane nil affectus delibaverit; tamen gratum illud etiam, si affectus se adjungat. Neque quicquam est quod vetat recte sane judicare etiam de iis rebus, in quas animis propendemus. Sive tamen error iste est, seu judicium, cuperem sic omnes tecum judicare, aut errare. *Vossium* nostrum, & *Barlaeum* Amstelodamum commigrasse, maxime miratus fui: neque enim quicquam minus exspectaveram. De *Barlaeo*, fateor, jam intellexeram: sed de *Vossio*, ne per somnium cogitaveram. Doleo vicem Academiae, quae non parum obscuratur, his luminibus subtractis: neque facile reparare damnum erit, si quid video. Nempe fere usu venit, ut praesentia contemnamus, aut non aequo satis pretio aestimemus: ac sublata doleamus, quanquam sero, & quaeramus. Pars felicitatis quaedam est haud exigua, bona sua non ignorare. Magna laude digni Amstelodamenses, qui ostendunt, & amare se virtutem, ac doctrinam; & vero pretio aestimare didicisse. Quod de studiis meis quaeris; nunc *Solonem* incepi edere: quem typographus, satis lentus, cum absolverit, exemplaria vobis mittam. Comites quoque illi venient, *Piraeeus*, *Reliqua Attica* & *Familiae* item *Atticae*. Sed tu, quando *Josephum* dabis? Debes, publice promissum; & ut fidem liberes, vide. Vale, vir clarissime; & amare me, quod facis, constanter perge: ego certe operam dabo, ne hic quicquam in me desideres. Sorae, ad diem IV. Junii CIƆIƆCXXXI.

EPI-

EPISTOLA CLXXVII.

JOANNES MEURSIUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

VIr Clarissime. Quanquam scriptione dignum nil haberem, tamen, occasionem nactus, committendum non putavi, quin vel pauca ista verba ad te darem. Mitto nunc Solonem meum, qui probare utinam se tibi possit. Descripsi etiam Cretam insulam, illam olim, uti nosti, ἑκατόμπολιν; investigavi regnum ejus antiquissimum, atque reges omnes ordine: tum rempublicam subsequutam, quae Minois legibus administrata, & antiquitates alias, atque statum item insulae universum, per successionem temporum. nullus dubito, quin hanc operam tibi, ac similibus tui, id est, doctis adeo omnibus, admodum sim probaturus, nisi nimium me amo. utinam occasio edendi detur; nam typographi hîc nostri nihil nisi quaestum captant, ut & vestri. Non jam *Aldi* ulli supersunt, non *Frobenii*, aut *Oporini*; neque *Stephani*, aut *Plantini*. dudum ad plures abiere illae vere seculi aurei reliquiae: sed quid volumus? haec nostrorum temporum fata, quae multo rectius ferimus, quam accusamus. Scis *Scaligerum* quoque patrem, at quantum virum! cujus nos vix umbra quidem ulla sumus, suo tempore lucubrationibus suis, vere aureis, vix typographum invenisse. Durum est, sed levius fit patientia, quicquid corrigere est nefas: ut haec Lyrici usurpem. Isthic desino; & te rogo, Vir Clarissime, ut me porro, quod fecisti hactenus, amare velis. Uxor mea tibi, & lectissimae uxori tuae, salutem officiosam dicit. Vale, Raptim, Sorae Danorum, ad diem XXVI. Aprilis. CIↃIↃCXXXII.

EPISTOLA CLXXVIII.

PETRUS CUNAEUS
D. Joanni Meursio

S. D.

Soram.

VIr Clarissime. Etsi nihil habebam, quod ad te perscriberem, tamen cum ex *Elzeviriis* nostris aliquis ad te iter pararet, nolui in suscepti semel officii ratione videri cessa-

cessavisse. Qui enim veteris amicitiae observantiaeque inter nos cultum esse perpetuum cupio, haud peccare me posse existimavi, si qualibet occasione id tibi significarem. Nescio an intellexeris vocatum ad nos esse *Claudium Salmasium*; qui Parisiis huc commigraturus est, non ut lectionibus publicis operam Academiae nostrae navet, sed ut commentationes suas, quas ad scriptores historiae Ecclesiasticae parare coepit, consummet porro edatque. D. *Rivetus* a nobis mense Majo Hagam abit, titulumque retinebit professoris honorarii. An historiam Danicam pertexas, scire aveo. Certe non debebas intermittere tam praeclari operis inceptum. Quod si horum temporum componere annales velis, excitare divinam animi tui indolem poterunt ea, quae magno ausu, & admirabili successu in Germania nunc geruntur. Vale, vir summe, & me inter eos numera, qui te impensissime colunt. Lugduni Batavorum. 27. April. 1632.

EPISTOLA CLXXIX.
PETRUS CUNAEUS
D. Joanni Meursio
S. D.

Soram.

EX quo tempore, vir clarissime, literas meas ante biennium ad te pertulit idem hic *Elzevirius* noster, nullum a te responsum accepi. Quare si moram meam culpes, erit quod regeram. Sed puto nos ambos fiducia potius amicitiae cessasse, quam ex ulla mutati animi causa. Scio quippe eam esse arctissimam conjunctionem, quam nulla levioris officii intermissio abrumpit. Ego ea ipsa tempestate, cum paulo ante ad te scripsissem, Solonem tuum accepi, sed sine literis. Pro quo munere cum gratias tibi agere constituissem, neminem reperi, qui iter ad te faceret. Enimvero pro luculentissimo illo munere, ut gratias tibi ago maximas, ita plurimum tibi debet Jurisconsultorum ordo, eorum praecipuè, qui leges Romanas illustrare cupiunt ex Atheniensium antiquissimo jure. Nihil jam a multo tempore edidisse te memini, quod magis adjuvet causam Jurisprudentiae nostrae. Utinam leges Atticas jam pridem a *Scaligero* collectas evulgarent tandem illi, qui epistolas ejus, praeter auctoris mentem ac fortasse etiam contra amicitiae aequissimas leges, publicaverunt.

Va-

Vale, vir clarissime, & diu reip. literariae sospes ac incolumis vive, meque ut facis, tui observatissimum amantissimumque redama. Lugduni Batavorum Calendis Maji. 1634.

EPISTOLA CLXXX.

JOANNES MEURSIUS

Petro Cunaeo

Leidam.

Libentissimus certe vidi literas tuas, Vir Clarissime; quas ferebat *Elzevirius*, cum ad nos negotiorum caussâ accederet. Etsi vero, ut dicis, nulla facta cessatio à mutatione animi, sed fiducia amicitiae, quam mors sola finitura est. Gratulor mihi, quod Solonem ita placuisse scribas; magis etiam, quod obstrictum ordinem Jureconsultorum. Commune mihi tecum votum est, ut *Scaligeri* leges Atticas evulgarent etiam illi, qui malo jure, malo more, Epistolas ejus, praeter mentem τοῦ μακαρίτου, amicitiaeque leges, quas inviolatas esse oportebat, in lucem publicam protrusere, ut tu quoque recte censes. Sed defectum hunc supplebit aliquando mea *Themis Attica*; sive, *De legibus Athenienfium*, opus: quod conscribere coepi. faxit Deus, ut perficere, & in lucem edere, possim. Jam progressus aliquousque, molior porro, quantum occupationes aliae id patiuntur: minime sane quieturus, dum absolvam. quod ut liceat, iterum summum numen precor. *Gulielmus Blavius*, typographus Amstelodamensis, Opera mea universa, in quatuor tomos distributa, edere parat. In illis erunt multae etiam lucubrationes novae, nunquam hactenus vulgatae: quarum indicem ne hîc repetam, si existimabis tanti, inspicere poteris in epistola, quam nunc scripsi ad communem amicum nostrum, *Adolphum Vorstium*. Vale, vir clarissime, & me amare, quod facis, perge. Uxor mea tibi, ac tuae, salutem adscribit plurimam. Sorae Danorum, ad diem XXVI. Octobris CIƆIƆCXXXIV.

EPISTO-

EPISTOLA CLXXXI.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Meurfio

S. D.

Soram.

SOleo ego diligenter, vir Clariffime, pro ea, quae inter nos eft, amicitia, ex omnibus, qui ifthinc veniunt, de te tuisque fcifcitari. Omnes autem ea referunt, quae intelligere vehementer cupio. Ad nos quod attinet, quanta calamitas ex lue peftifera terris noftris, ac praefertim huic Leydae incubuerit, ignorare neutiquam ex fama potes. Abfui ab Academia, & partim in Zelandia, mox in praedio prope Delphcs cum familia vixi per menfes integros quinque, & quod excurrit. Pariterque ex ordine noftro fecefferunt, ut fe fubducerent ingruentibus malis. Caeterum fingularis in Academiam Dei benignitas effecit, ut incolumes evaferint omnes, etiam qui muneris fui functionem non intermiferant. Et jam utique tanta omnium ex diverfiffimis regionibus ad hoc Lycaeum adfluentium multitudo eft, ut ad ftabiliendas augendasque Academiae res praeceffiffe triftis ille & miferabilis cafus videatur. Quare nihil jam aliud Deum Opt. Max. rogo, nifi ut fummis muneribus fuis addat perpetuitatem. Haec tibi, cum nihil, quod fcriberem, effet, fignificanda duxi, vir amiciffime, propterea quod nec *Elzevirium* fine literis meis dimittere volui, & te quam optime velle patriae tuae fcio. Hiftoriam tuam Danicam omnes exfpectant, qui, quae ante edidifti, jure meritoque admirantur. Salutamus te uxoremque lectiffimam, & liberos tuos ego, uxor, liberique. Vale, vir fumme. Lugd. Bat. 13. April. 1637.

EPISTOLA CLXXXII.

JOANNES MEURSIUS

Petro Cunaeo.

Leidam.

GRatae mihi majorem in modum, Vir clariffime, literae tuae, quas per *Elzevirium* tuum ad me mittere voluifti: nam valere te, tuosque omnes, recte, & conftantem amorem veftrum, nuntiabant, de quo quamvis nil omnino dubitarem, tamen voluptati mihi non exiguae, de-

nuo

nuo post intervallum quoddam temporis illud ipsum intelligere. Pestem nihil Academiae nocuisse, serio gratulor; & Deum opt. max. precor, uti porro illam servet, ac vos omnes in eadem. Sialandia nostra vehementer nunc laborat; Hafniaeque aliquot millia sunt extincta. Nos, per Dei gratiam, adhuc immunes tanti mali; &, ut deinceps item praestet, merito illum veneramur, quaesumusque. * Historia Danica, quam tam avide exspectare omnes scribis, nunc excuditur; sed typographus lente admodum progreditur: quanquam spero, nunc majorem tandem diligentiam adhibiturum. Nostri itidem hic desiderant, & mature editionem absolvi vellent. *Vossius* noster sedulus est ἐργοδιώκτης, nec urgere virum cessat: sed & ipse cruciatur, quod ex voto non procedat. Certe jam est quadriennium, quod nos trico ille differt, ac procrastinationi semper aliquid praetendit: & haec quidem, si praescissem, nunquam illi lucubrationes meas tam multiplices excudendas permisissem; nunc ferendum patienter, quod nequimus emendare. Scripsi aliquoties *Vossio*, ut remitteret, quae misissem; sed, ut viri optimi quique sunt facillimi, patitur se blandis verbis, & composita in speciem excusatione differri. nec accuso virum longe amicissimum, optime mihi, publicoque, cupientem. Vale, Vir clarissime, & amare me constanter perge. Salutamus te, uxoremque lectissimam, & liberos tuos, ego, uxor, liberique. Raptim, Sorae Danorum, pridie Kal. Octobris cIↄIↄcXXXVII.

* Vide Epist. Select. *Vossii* CCCCI. & CCCCXIV.

EPISTOLA CLXXXIII.

FRIDERICUS LINDENBROGIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

QUod litteris ad te meis inviso, gemina causa est. Una, quod juvenis hic procudendi ingenii causa ad Athenaeum vestrum proficiscens, tibi a me commendari maximopere expetiit: altera, ut in causa testamentaria sententiam meam exactissimo tuo tuorumque collegarum exami-

ni

ni atque judicio submitterem. Dabis igitur hoc, ut confido, nomini nostro; dabis ipsi Justitiae & causae meritis, ut & juvenem, quem dixi, favore atque benivolentia tua dignum censeas, & sententia mea, collato cum collegis tuis, Viris eruditissimis, consilio recensita aut adprobetur, si recta dixi: aut si erravi, ut refutetur. Utrumque si a te impetrari patieris, summo me beneficio devincies, vicissimque in omnibus, ubi ubi occasio erit, me tui studiosissimum experieris. Feliciter. Datum Hamburgi Kal. Maji, Anno Christi CIↃIↃCXXXI. Honorarium pro opera impensa si forsan domini collegae postulaverint, id quale esse oporteat, me certiorem ut facias rogo. Iterum vale.

Lindenbrogiorum vitas nuper edidit vir egregius *Wilerius* Hamburgi 1723. ubi §. XVIII. de lite hac mota circa testamentum Consulis *Sebastiani Bergii*, & consilio hoc late agitur. Si has Epistolas *Cunaei* vidisset vir industrius, inter *Friderici* amicos sine dubio *Cunaeum* retulisset, & quid de eo in Academiam Batavam evocando actum fuisset, ex Epistola ad *Honertium* CXXVII. prodidisset.

EPISTOLA CLXXXIV.

PETRUS CUNAEUS

Frederico Lindenbrogio

S. D.

Hamburgum.

Literae tuae, Vir Nobilissime, his diebus mihi redditae fuerunt, quibus juvenem ingenuum *Vincentium Fabricium* mihi commendas. Non debes dubitare, quin gratissimi & jucundissimi mihi sint omnes, qui illinc a te veniunt. Adeo nihil mihi magis curae est, quam ut perspicias in omnibus rebus, quae ad te tuosque pertinent, studium meum, operam, atque diligentiam. Responsum tuum in causa testamentaria legendum atque excutiendum ordini nostro proposui. & omnia exactissimo tuo judicio, & praeclarae legum scientiae, atque ipsi aequitati consentanea esse censuimus. Quare ea suffragiis nostris comprobavimus, ac solenni more signata transmittimus. De honorario frustra sollicitus es. Effeci enim apud collegas, ne quid sibi deberi existimarent. Rogo te ut, quemadmodum coepisti, ita me porro ames tui amantissimum, atque ut

omnia humanitatis officia cumulate a me exſpectes. Vale, Vir Clariſſime. Lugd. Batavorum 21. Junii. 1631.

EPISTOLA CLXXXV.
FRIDERICUS LINDENBROGIUS
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

QUANDOQUIDEM mea commendatione adjutus humanitatem tuam ac benivolentiam affatim adeo nuper expertus eſt *Vincentius Faber*; quaeſo eadem etiam uti frui *Petrus Rentzelius* ut poſſit, a te impetrari ſinas. Sanguine junctus eſt Viro Cl. *Johanni Brantio* J. C. & Reipub. hujus Senatori, amico meo ſummo; cujus etiam rogatu factum, ut litteris hiſce aditum illi ad te patefacere voluerim. De ſtudiis nil addo: ipſus frugem eorum periclitaberis, & ad meliora dirigere, ubi ubi opus erit, haud grave, ut confido, putabis. Sed & *Fabrum* noſtrum porro adjutare, manumque data occaſione illi praebere ut velis, ſummopere obſecro. dolendum enim foret, fundamenta non male jacta fortunarum haud adeo amplarum culpa ſubrui, aut quidquid illis hactenus ſuperſtructum eſt, transverſim rapi debere. Ceterum, Vir amiciſſime, gratias tibi pro opera optime nuper in negotio teſtamentario collocata, permaximas ago: viciſſimque bene de te, bene de collegis tuis, quos pariter officioſiſſime ſaluto, merendi occaſionem mihi dari opto. Feliciter. Hamburgi Kal. Octobr. An. CIↃIↃCXXXI.

EPISTOLA CLXXXVI.
PETRUS CUNAEUS
D. Frederico Lindenbrogio
S. D.

Hamburgum.

VIr Nobiliſſime. *Rentzelius* veſter, inſigni modeſtia & ſingulari virtute ſua, adeo ſemet ipſe omnibus probat, ut ad affectum meum promerendum nihil opus habuerit parario. Nunc cum etiam literas tuas mihi tradidit, efficiam ut non parum ſibi profuiſſe tanti viri ſentiat commendationem. Senatoris ampliſſimi D. *Johannis Brantii* JCti praeclara

clara in remp. vestram merita neque apud nos ignorantur, & nuper cum legatus ad Caesarem missus est, magnam accepere accessionem. Quare cupio ut ex te intelligat, fore me ad omnia, quae proficisci a me poterunt, paratissimum promptissimumque. *Vincentius Faber*, de quo & ante scripseras, & nunc iterasti, meliore fortuna dignus est, neque defetiscar ego unquam experiri, donec aliquid, quod ad illum juvandum pertinet, effecero. Video ingenium ejus esse literis artibusque apprime excultum, cujus nascenti laudi & optimis conatibus rem angustam obstare ingens foret seculi dedecus. Qui hanc epistolam tibi traditurus est, popularis vester est, *Petrus Hartzwichus* JCtus, qui multo rerum usu longaque peregrinatione, & eximia doctrina ut nobis omnibus jucundissimus gratissimusque fuit, ita civium suorum pronum favensque studium, uti spero, persentiscet. Non enim delitescere aut negligi in patria sua poterit tam exculta animi indoles. Vale, vir nobilissime, & me, ut coepisti, ama. Lugduni Batavorum, 18. Novembris 1631.

EPISTOLA CLXXXVII.
PETRUS CUNAEUS
Friderico Lindebrogio
S. D.

Hamburgum.

VIr Nobilissime, humanitatis tuae & benevolentiae grande percepi documentum ex literis consultissimi viri D. *Hartzwichi*, qui commendationem meam apud te tanti fuisse momenti scripsit, ut quae tibi nulla prece rogatus liberrimo animi judicio significaveram, ea apud proceres Reipublicae vestrae publicare neutiquam veritus fueris. Equidem ego certo futurum auguror, ut fructum hujus rei capiat ille aliquando uberrimum, cum neque pro animi tui religione quidquam gratiae dare soleas, neque alienae praedicationi tantum confidas, quin multo magis credas tibi, virtutum ipse omnium judex acerrimus certissimusque. De *Fabro* tuo etiam atque indies cogito, neque ulla se hactenus obtulit occasio, per quam digne consulere potuerim tam praestanti indoli. Nam quod ad ea attinet, de quibus ille fortasse ad te scripsit, haud satis conveniunt meritis ejus, si tamen interim his se solari velit, aliquod dies,

fero, offeret, quod inopinatum erit. Eruditissimum & accuratissimum consilium tuum typis excusum accepi & gratias tibi pro eo ago. Idemque faciunt collegae mei, qui mecum sese omnes tui amantissimos profitentur. Vale, vir amplissime. Lugd. Bat. 9. Maji 1632.

EPISTOLA CLXXXVIII.

PETRUS CUNAEUS

D. Casparo Barlaeo

Cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Clarissime vir, & cognate dilectissime. Cur literis tuis hactenus non responderim, caussam, quae tua est humanitas, facile suspicari potuisti. Absens enim fui per hos dies, cum me Hagam evocassent Delegati Ordinum, ut de caussa quadam, juris responderem, de qua ex Anglia ad Foederatos Ordines scripserat legatus noster. Ea re factum est, ut officio defuerim meo, cum nec ipse ignores quam gratae mihi fuerunt tuae. Dedi enim operam quamdiu hic esses, ut intelligeres neminem esse, qui vel pluris ingenium faciat tuum, vel majori benevolentia te prosequatur, quam ego, πάντων ἐλάχιστος eruditione, ut nosti, & scientia, sed candore animi & sinceritate paucis fortasse inferior. Quo magis scire potes nihil esse, quod malim, quam vel literas saltem videre tuas, cujus olim conspectu tam libenter fruebar. Etiam illud fuit multo gratius, quod non ἀσύμβολος ad nos venias, sed cum literario munusculo epigrammatis de habitatione tua, & epithalamii in nuptias D. *Polyandri*. Video ista tibi in numerato esse, & aliud agenti excidere, quae alii cum magna cura moliuntur, & vix extundunt ab infelici indole, id tibi, praeter caeteras animi dotes, ac praeter summam tuam eruditionem, singulare est & praecipuum. Quod adhuc omnia ad docendum imparata te reperisse scribis, non puto tibi incommodum fore. Frui enim interim beato otio poteris. In caussa lectionum vestrarum publicarum, quae judicio utriusque Curiae permissa est, nondum fieri litis contestatio potuit. Quare exitus ejus rei intra mensem non exspectatur, cum nondum est factum litis initium. Senatus noster Academicus civitati Leidensi in hac causa nuper se junxit, & con-

consortem litis se fecit. Quod puto te intellexisse. Quod ad eam epistolae tuae periodum pertinet, quam perire inter nos vis, scio haec a propensissimo tuo erga me adfectu proficisci. Honorificum & gloriosum mihi est tam bene de me sentire & loqui Senatores quosdam vestros, viros amplissimos, & ut audio, eruditissimos simul atque eruditorum omnium perquam amantes. Dabis illud modestiae meae & verecundiae, si ad caetera, quae addis, nihil respondeam. nosti quid semper dixerim & judicaverim. De jure hospitii quod scribis, mutuum a te & petii ante, & nunc obnixe contendo. Si ad alium quenquam divertere te uxoremve tuam, aut liberos contigerit, fiet id contra eam amicitiam & necessitudinem, quam inter nos summa animorum conjunctio, & vinculum sanguinis constituit. *Casparum* tuum exspectabimus, ut per hoc festum publicum, quod propediem apud nos erit, filiolo nostro nobisque adsit. Viro Clarissimo & Amicissimo D. *Vossio* salutem dico. Quaeso ut eum roges, ne *Persinii* nostri oblivíscatur. Si verbo eum monueris, sciet quid velim. Vale, carissime cognatorum, cum uxore & liberis, qui omnes a me & uxore mea salveant. Lugduni Batavorum, 28. Maji. 1631.

Responsio est ad editam Barlaei Epist. CLXXIX.

EPISTOLA CLXXXIX.

PETRUS CUNAEUS

D. Casparo Barlaeo, Cognato suo

S.D.

Amstelodamum.

VIr Clarissime & cognate amicissime. Recens poëmatum tuorum editio, quam ad me misisti, longe elegantissima est, neque poteras melioribus typis eam evulgare. Quare pro isto munere tuo gratias tibi ingentes ago, majores etiam habeo. Memini spem nobis a te factam olim fuisse de Sexto Empirico; quem si adornare coeperis, rem aggredieris praeclara tua indole dignissimam. De *Salmasio* eadem mihi significaverat vir nobilissimus, a quo tu haec accepisti: ac mox etiam ille scripsit mihi omnia ista iteratis Parisiensium literis confirmari, ac vehementer ple-

rosque illic mirari esse in Curatorum numero hîc * aliquem, qui ista ignoret. Quid futurum sit, divinare nequeo; res enim nondum penitus confecta est. Quod scribis, eruditorum hominum majorem e longinquo reverentiam esse, domestica autem & quae ad manum sunt, vilescere, ac minus aestimari, vitium est non unius seculi. Quid tamen Academiae profuerit insignem virtutem praesentium conculcari, ipse tu exemplo esse poteris cum Cl. D. *Vossio*, postquam ambos vos amisimus. Neque hanc jacturam resarciet *Salmasius* hac lege arcersitus, ut vocem ejus nunquam excipiant subsellia publica. Opus est viva desertaque dicentis oratione, ut eximias artes & disciplinas capessat audientium ardor. Si decem *Salmasii* Amsterodamum ad commentandum & scribendum, non ad docendum vocati fuissent, nunquam vobis litem movisset magistratus Leydensis. De induciarum aut pacis spe utinam verum scriberes. Ego necessitatem quidem & utilitatem video summam, at affectionem & studium quorundam, qui consentire debent, non video. Metus nescio quis & speciosa tergiversandi causa obtenditur: Veram autem rationem neque ego scribam, & tu facile intelligis, pro prudentia tua. Vale, cognate carissime, & uxorem liberosque meis verbis saluta. Lugduni Batavorum, 22. Julii. 1631.

Responsio est ad Barlaei Epist. CLXXX.
* Praesidem *Cromhoutium.*

EPISTOLA CXC.

PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, Cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

Literae tuae, Clarissime Cognate, in causa *Houerdi* nostri consilium praebuerunt optimum, quod ego adeo probavi, ut statim eam epistolam ad Patrem praeclari Juvenis transmiserim, eique suasor fuerim, ut hanc capesseret viam, quam pro prudentia tua ostendis. Pro scripto, quod a te accepi, gratias tibi habeo. Quoniam autem pretium tibi nullum persolvi vis, faciam, quod unum superest, & totum hoc adscribam munificentiae tuae. Quisquis ille auctor fuit, bene accurateque rem omnem elocu-

tus

tus eſt. *Joannes Perſinius*, avunculi noſtri Senatoris *Perſinii* filius, natu maximus, acerbo & immaturo fato heri extinctus eſt, cum ante paucos dies audiendis rationibus quaeſtorum Hollandiae praefectus fuiſſet. Quod mecum dolebis, credo, quia & plurimum ſe tibi debere profitebatur, & tui tuorumque erat ſtudioſiſſimus. Vale, Cognatorum dilectiſſime, cum uxore liberisque. Lugduni Batavorum, 27. Octobr. 1631.

Reſponſio videtur ad *Barlaei* Epiſt. CXCI. licet nota temporis videatur eam poſteriorem facere, forte vitio operarum. agit credo de *Thoma* Filio Senatoris *Rochi Honerti*, Genuae ab Inquiſitione in carcerem conjecti. Vide ſupr. Epiſt. CXXXII.

EPISTOLA CXCI.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo, cognato ſuo,

S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime & dilectiſſime cognatorum. Literis tuis, quas mihi *Zeyſtius* noſter attulit, ſtatim reſpondiſſem, niſi eo ipſo tempore, cum illae reddebantur, caſus quiſpiam intervenisſet, qui me impediit. Sororem enim uxoris meae morbus ille tandem extinxit, qui diu eam miſerum in modum adflixerat, cujus exequiis peragendis, ſolennibusque rite explendis dies aliquot abſumti ſunt. Quid autem mox me detinuerit, non poſſum te celare. Enimvero cum aliquantum otii nactus eſſem, nihil habui antiquius, quam ut recta via ad * virum ſummum, & tibi mihique amiciſſimum proficiſcerer, in quem novis animis inſurrecturos ſcribis eos, quibus aegre eſt hic conſpici hominem invidendis virtutibus ſubnixum. Multa ille de te percunctatus eſt, multa de re literaria, deque ſtudiis eruditorum hominum, penes quos nunc in Europa doctrinae decus & majeſtas eſt, locuti ſumus. In remp. autem eo animo illum eſſe reperi, quo eſſe debent omnes boni cives, qui patriae incolumitatem, cum dignitate & juſta libertate conjunctam amant. Carmen virulentum & maledicum iſtius † aretalogi vehementer

Reſponſio ad *Barlaei* Epiſt. CXCII.

* *Hugonem Grotium.*

† *Weſterburchii*, adjectum theſibus *Polyandri.*

menter execror abominorque. Qui eo ingenio sunt, indolem ac spiritum Dei Dominique nostri Jesu Christi non resipiunt. Causa judiciaria, cujus mentionem facis, quem exitum habitura sit, incertum adhuc est. Audio suspensos esse Senatorum animos, & maluisse rem componi transactione. Sed id hactenus tentatum frustra est. Quid pactioni obstiterit, neque ex Delegatis quaesivi, neque scire admodum laboro. Scio autem, quicunque erit exitus, bene tibi & V. Clar. D. *Vossio* futurum, cum civitatis vestrae proceres virtutem praeclarorum hominum aestimare ex vero, praemiumque illis dignum ponere & velint, & possint. Vale, Vir Clarissime, & charissime, & uxorem liberosque, ac Cl. D. *Vossium* saluta. Lugduni Batavorum, 29. Novembr. 1631.

EPISTOLA CXCII.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Clarissime & dilectissime cognate. Responsum meum ad literas tuas, quas affini meo *Zeyslio* dederas, puto te accepisse. Ex eo tempore nihil ad te scripsi, propterea quod te his feriis ad nos venturum significaverat nobis matrona optima, *Arminii* vidua. Sed mutasse te consilium, ac eam spem frustra esse, ex eadem nunc intelleximus. Equidem ego cum a vidua *Brugmanni* serio & amanter rogarer, ut filiae nuptiis, quae heri celebrari coeperunt, interessem, paene me exorari passus eram, non ob aliam magis causam, quam quod vehementer cupio te videre. Sed tot ingruentium quotidie tempestatum inclementia, & uxoris partus vicinus non sinebant me longius exspatiari. Libri mei de republica Hebraeorum bis hac hyeme recusi sunt. Si quid in iis ulla parte mutatum, vel auctum, aut detractum esset, mitterem amicis exemplaria. Nunc cum omnia & singula sunt eadem, ac nec praefatio quidem nova accesserit, neminem potui beare tam vili munere. Exemplar tamen tibi hoc mitto, non ut gratiam mihi debeas, sed ut ipse veniam a te petam, qui priorem editionem elegantioribus ac majoribus typis evulgatam abstuli tibi ante biennium, & nunc hanc repono, cujus est dispar nimis pretium.

tium. Tu quaeso pro animi tui aequitate hoc quidquid est, aequi bonique consule, neque solvisse me debitum, sed duntaxat confessum esse crede. Quod mali summo amico nostro eventurum novissimis tuis literis augurabaris, id omne ei accidit, neque dubito quin mecum pariter dolueris. Quod autem post tempestatem hanc adfore Alcyonia scribebas, id nec ego despero. Exitus causae judiciariae, de qua solicitum fuisse D. *Vossium* ais, non amplius pertimescendus vobis est, postquam Curiae utriusque sententia litem nunc secundum vos dedit. Quare carebis posthac jucundo illo otio, quo abundabas cum mea paene invidia. Ego, ut tibi muneris publici functio bene & feliciter eveniat, opto ex animo, precorque. Vale, charissime cognatorum, & uxorem tuam, liberosque atque etiam Cl. D. *Vossium* meis verbis saluta. Lugd. Batavorum, 24. Decembris 1631.

EPISTOLA CXCIII.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Literas tuas, cognatorum dilectissime, quas 28. Decembris ad me dedisti, octavo demum die, ex quo scriptae erant, accepi. Non judicabam eas responso celeri opus habere. Quare hoc distuli, donec navigationi pervius foret lacus. Quod mirari quosdam scribis, in sculptura tituli librorum meorum de rep. Hebraeorum, Mosen a sinistris, Aaronem autem a dextris stare, nescio, utrum a typographo sit casu an studio ita factum. At plane me & inconsulto & ignorante factum esse scio, cum nec unquam ante intellexerim picturam titulo accessuram, & inter excudendum nulla totius operis pagina a me conspecta, nedum correcta, fuerit. Adeo universam eam rem commisi typographo, qui nihil aliud a me petiit, nisi ut permissu meo recudere eum tractatum sibi liceret. Accedit quod sententia mea super πρωτοκαθεδρείας jure, ac super principum ac regum potestate in rebus sacris non ex picta editionis hujus fronte, sed ex libri primi capite decimo quarto adeo manifeste appareat, ut haec res etiam invidiam mihi & quorundam indignationem pepererit. Et sane etiam currente praelo ad-

 monuit

monuit me amicus meus, non infimi ordinis Theologus, an non possim probare *Francisci Junii* versionem super amiculo Sacro Ebiatharis pontificis, quod sibi David applicavit 1. Sam. cap. XXX. vers. 7. cum eam versionem reprehenderim in dicto cap. XIV. lib. 1. Attuli autem ei graves & justas rationes, cur in sententia mea contra eam interpretationem adhuc persisterem. Vide, quaeso, locum & excute. Non enim ibi scriptum est לדוד, *Le David* (quod forte posset verti, *in Davidis gratiam.*) sed אלדוד, *el David*, *ad Davidem.* Sed de his alias. Gratulor tibi initium susceptarum lectionum, & ut feliciter porro procedat, precor. Quod optas, ut instituto isti tale decus adferre possis, quale adferri a Professore par est, id totum modestiae tuae adscribo. Nemo enim est, qui nescit, quam possint omnia praeclara ab excelsa tua indole & eximia doctrina proficisci. De Sexto Empirico fac ut scribis. Nihil est, quod magis huic seculo debes. Avunculus meus *Regemorterus* jam pridem discesserat. Quare doleo ex ejus ad nos adventu aliquam moram proposito tuo injectam fuisse. Nunc te exspectabo, ut primum ad nos per lectiones vestras venire poteris. Uxor mea nudius tertius filiolam mihi peperit. De tua idem intelligere cupio, nisi forte masculam prolem malis. In qua re votis tuis faveo. Et scis te hac re a me vinci, qui tribus masculis subnixus sum. Vale, vir clarissime, & cognate conjunctissime, & uxorem tuam, liberosque saluta. Lugduni Batavorum, 12. Januarii 1632.

Haec Epistola edita inter Ecclesiasticas praestantium virorum n. DVI. pag. 765. est vero responsio ad *Barlaei* Epist. CXCIV.

EPISTOLA CXCIV.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

POëmation tuum, dilectissime cognatorum, in illustris Scholae vestrae inaugurationem accepi, quod veterem auctoris sui genium, & incomparabilem indolem omni parte refert. Pro eo gratias tibi ingentes ago: ac simul peto, ut novo munere facias me iterum tibi debendi reum, postquam nunc recens e praelo exiit oratio tua, quae a te habita publice est. Quod majore fiducia scribo, quia jam ante

ante missurum te novissimis literis tuis pollicitus es. Ego & de oratione illa, & de lectionibus tuis luculentissima audivi multorum judicia, qui te jam aliquoties illic publice dicentem ex cathedra audiverunt. Appellationi, quam Leydensis Magistratus a judicibus delegatis ad delegantes interposuit, iterum se junxerat Senatus Academicus. Quo exitu id factum sit, scio te intellexisse. Filium tibi natum ex animo gratulor: Memini quippe, nihil tibi jucundius esse, quam ut augeat familiam tuam praestantior ille digniorque sexus. Faxit Deus Opt. Max. ut paternas virtutes ille repraesentet universas. Uxor mea tuae rursus mittit medicamentum, quod ante impertiit. Confectionis autem modum tunc significabit, cum *Arminii* vidua aliquando ad vos redibit. Nam nunc quidem subito, & nobis insciis illa abiit. Non potest autem tantae artis documentum ἄνδ αὐτοψίας capi. Magna ingenia saepe in occulto latent. Magis hoc quotidie verum video. Nesciebam me habere tam doctam lecti sociam. Quare jam superbire incipio. Vale, vir clarissime cum uxore liberisque. Lugd. Batavorum, 2. Februarii 1632. Rogo ut Cl. Virum *Vossium* salutes, cui gratias debeo pro oratione, quam ex ejus munere tradidit mihi hodie studiosus quidam.

Responsio ad *Barlaei* Epist. DIII.

EPISTOLA CXCV.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

Clarissime cognatorum & conjunctissime. Literae tuae, quas 14. Februarii ad me scripsisti, meis binis respondebant, nullo autem agebant responso meo. Quare silui aliquandiu. Nunc cum magno meo dolore ex aliorum sermonibus rumor est, te valetudinis causa a publicis lectionibus abstinuisse. De qua re dum curiosius scitor, omnes omnia praeclara & honorifica de lectionibus tuis referunt, sed addunt amici tui, te nescio qua animi tristiore cogitatione credere, non esse te muneri isti parem. Equidem ego vehementer gavisus sum, cum nihil aliud causae subesse audio. Nam & sanguinis melancholici motibus quibusdam eam opinionem ante novem annos tibi obortam

ortam esse, & mox brevi recessisse scio. Id vitii magnis & divinis animis saepe adhaerescit. Sed ipse novisti, novimus omnes, qui te amant & aestimant, posse hoc, quidquid est, ratione & consilio vinci, quod tamen etiam sine ratione & consilio vincet dies & temporis exigui decursus Quid autem est, mi cognate, cur quod longinquitas temporis minuet atque molliet, id non praeripere prudentia tua malis? Noli te oblivisci Barlaeum esse, & eum, a quo alii petere praecepta bonae mentis solent. Res nimium te indigna est, exspectare a tempore medicinam, quam statim repraesentare ratio possit. Quare vehementer te rogo, ut huic rei sapientia tua occurras, atque ut ne desis tibi, lectissimaeve matronae uxori tuae, aut carissimis liberis tuis, amicisque omnibus. Quid est, quaeso, cur te publicis lectionibus sufficere Amsterdami non credas, cum ante multos annos in Academiae Leydensis subselliis tam praeclare rem gesseris? An res majores & eruditis magis auribus dignas Amsterdami conari debes? Innata tibi est admirabilis dicendi facultas. Et quaecunque in illa Philosophiae parte tractari apud adolescentes debent, etiam illud agendo exequi soles. Crede modo te posse, & poteris. Non est opus, ut de veterum Philosophorum celebrioribus Sectis, Academica, Stoica, Epicurea, Peripatetica, ex ultima antiquitate cum magno labore multa arcessas. Dic quae ex Aristotele tuo semper tibi in labiis oberrare etiam somnianti solent: & omnium exspectationem implebis. Molesta res est nimium molimen. Majore cum fructu juventus capiet quidquid obvium & familiare tibi est. Haec tibi scribenda duxi pro jure amicitiae nostrae; & pro eodem jure ut mihi respondeas, peto. Nunquam hodie effugies, nosti caetera. Ego, quisquis erit rerum tuarum status, quaecunque fortuna tua tuorumve, semper omnia & dicam & sedulo faciam, quae ab homine tui amantissimo exspectari poterunt. Vale, vir clarissime, Lugd. Bat. 9. Martii 1632.

Responsio est ad *Barlaei* Epist. cxcv.

EPI-

EPISTOLA CXCVI.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, Cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

Clarissime & conjunctissime cognatorum. Litteris tuis, quas his diebus ad me dedisti, ideo magis delectatus fui, quod in hoc morbo tuo nullas a te exspectaveram. Video ingenium tuum, elegantiam scribendi, ac caetera, quibus abundare soles, omnia eadem esse; nihil autem in te desiderari posse, nisi animi fiduciam. Ea autem quod nunc abest, morbi tui pars est, imo morbus ipse, quem melior haec aura, & securior quies brevi pellent. si fidejussorem cupis, me accipe. Certo enim certius id tibi eventurum spondeo. Quid est melancholia, nisi tristitia & metus, magnarum animarum familiare malum? Fac quod saepe promisisti, & ad me excurre, ac mecum per dies aliquot vive. Faxo ut a me non tristior recedas. Quod si id impetrare a te nequeo, saltem illic operam da, ut totum te otio & oblectamentis des. Non est tibi, nec deerit unquam Consulum Amsterodamensium, virorum praestantissimorum, & tui amantissimorum, summa benevolentia. Adeo autem nihil cupio, quod cum molestia tua aut cura conjunctum sit, ut nec respondere te mihi velim, si id grave tibi est. Ego Deum optimum maximum pro te & salute tua obnixe orare non cessabo. Tu bono animo sis, & coelesti numini fide. Scis quantis rerum documentis favorem tibi suum inter multa saeculi incommoda, atque inter haec reip. nostrae mala, significaverit Deus. Idem ille, quin porro rebus tuis favens & propitius adfuturus sit, non dubito. Vale, vir clarissime. Lugduni Batavorum, 15. Martii 1632.

XII. Aprilis, 1632, ipso festo Paschatis. cum eodem die literas a D. *Barlaeo* accepisset Cunaeus, haec respondit inter caetera.

De summo amico nostro quod scribis, & intellexi, & vehementer tecum dolui. Sed tamen puto nondum omnem spem periisse. D. *Heinsio* cras tuis verbis gratias agam, &c.

EPI-

EPISTOLA CXCVII.
PETRUS CUNAEUS
Caſparo Barlaeo, cognato ſuo,
S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime & conjunctiſſime cognatorum. Cum nuper de renaſcente valetudine tua mihi ſcripſiſſes, ſtatim tibi de re tanta tamque jucunda gratulatus ſum iis litteris, quas tibi tradidit *Reygersbergius* noſter. Ex eo tempore deinceps tuo mandatu nunciatum mihi ſaepius eſt, omnia tibi in melius procedere, ac quotidie te magis magisque reſtitui tibi. Enim vero memini pridem me ſcripſiſſe, id certo certius eventurum tibi eſſe, ut morbum iſtum melior haec aura & ſecurior quies brevi pelleret. Quod ſi fidejuſſorem cuperes, memet ipſe obtuli. Nunc video fidem meam liberatam eſſe, neque ullum eſſe mihi periculum ab illa ſponſione. Frequenter literis ſuis ex me quaeſivit de incolumitate tua nobiliſſimus *Mylius*, pro inſigni ſuo in te adfectu. Cui ego identidem reſpondi quae intellexeram. Eadem fuit etiam ſolicitudo aliorum amicorum, quorum eſt ingens multitudo per omnem Bataviam. In primis vero illud mihi gratiſſimum fuit, quod * *Overbeecquius* noſter, ac noviſſime etiam filiola tua, mihi retulerunt ad lectiones privatas reverſum te jam eſſe. Ex qua quidem re etiam de reliquis, quae vehementer cupimus, bene ſperare licet. At plane jam auguror nequaquam te eo animo eſſe, ut curam abjicias ſuggeſti publici. Utique quando id facere aut poſſis aut debeas, totum id prudentiae tuae, tuique judicii erit: ſed facturum te tamen praeſentit mihi aliqua divinatione animus. Et, ſi quid preces apud te meae valent, etiam ut facias rogo. Vale, clariſſime cognate, cum dilectiſſima uxore liberisque, & ſi libet licetque, fac quaeſo, ut literas tuas videam. Salutat te amanter *Vorſtius* noſter. Lugd. Bat. 23. Maji 1632.

EPI-

* *Matthias Overbeekius*, in pago, quem a Caſtris Albinianis volunt nomen ducere, viventem elegiam ſcripſit *Barlaeus* lib. II. Eleg. p. 85.

EPISTOLA CXCVIII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

CLarissime cognatorum & amicissime. Quod novissimis tuis literis, quas 25. Maji accepi, rediturum te ad lectiones publicas scribis, gratissimum mihi fuit, atque id animi propositum, ut bene & feliciter tibi tuisque omnibus eveniat, Deum Opt. Max. supplex quaeso & veneror. Caeterum pro illo jure, quod mihi longo amicitiae nostrae usu constitutum est, non verebor te rogare, ne te nimium curis meditationibusve fatiges, neu nimis cum molimine in redintegrandis his lectionum muniis sublimia omnia, aut ab aliis praeterita consecteris, sed ea tractes, quae cum olim in celebri Academia facilitate & promptitudine summa e suggestu publice dicebas, neque vires corporis attrivisti, & omnium tamen excitasti admirationem. Id si feceris, magis & studiosam juventutem juvabis, quae commentationes longe arcessitas non capit, & tibi ipse familiaeque tuae commodabis plurimum: scio quidem me haec talia fere etiam ante tibi scripsisse. Sed nulla me res vetat ταυτολογεῖν, dum prodesse tibi cupio. Quid si vero ego etiam homo legulejus tibi medico consilium dem, ut qui artis tuae peritissimus es, & aliis ejus leges praescribere, sed ipse haud sequi solebas, nunc accuratiore diaeta utaris, atque id omne in cibo potuque vites, quod fuligines, faecesque gignit, neque sinit ex praeceptis vestris corpus esse ὑγρὸν καὶ εὔπνουν. Cum nuper ad te scripsi nesciebam filiam tuam abiisse, quae semel nos adierat, & saepius se dixerat accessuram; mox autem nobis insciis ac nec opinantibus ante solennes & festos Leydensium dies discessit. Ea res caussam dedit, ne id factum a me fit, quod requirebat & mos meus, & ipsa humanitas. Noli enim credere, me ullam benevoli animi significationem potuisse omittere propter prandii unius atque alterius impensas. Vale, amicorum optime, cum uxore, liberisque, & Clarissi. *Vossium* meis verbis saluta. Lugd. Bat. 10. Junii 1632.

EPISTOLA CXCIX.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo,

P. C. S. D.

Amstelodamum.

CLarissime & conjunctissime cognatorum. Quemadmodum nihil magis a te expetivi, quam ut ad lectionum publicarum munia iterum accederes, ita hercle, postquam nunc capessere ea rursus coepisti, mirum in modum curiose percunctatus sum ex iis, qui illinc veniunt, quam bene & feliciter ea res cederet. Caeterum uno ore omnes praedicant pristinam tibi virtutem penitus in dicendo disserendoque restitutam esse, & te jam animosius cordatiusque publica subsellia personare, longeque magis audientium & studia & alacritatem excitare, quam ullo ante tempore fecisti. Quod ipsum hodie etiam, cum in Professorum Senatu essem, plures certo audivisse intellexi. In quo agnoscere utique summam Dei benignitatem debes, qui animi tui ardorem aliquantisper incommoda valetudine tardavit, ut inde vegetior erectiorque temet ipse efferres, ac de seculo nostro praeclare pergeres mereri. Hanc ego tibi sortem tuam serio gratulor, atque omnino a te peto, ut qua animi fiducia nunc coepisti, eadem deinceps velis ἀριστεύειν, atque ut existimes, totum istud, quod tibi ipsi aliquando diffisus es, non rationis, sed τῆς φαντασίας esse vitium, quod recta ratione grandibusque & masculis cogitationibus vincere haud unquam difficile est. Tempestas haec frigida & aspera si corpori tuo nihil nocet, plane athletica jam virium firmitudine est. Rogo te ut, cum per ferias vestras poteris, fidem tuam liberes, ac me visas. Vale, Amicissime Vir, cum uxore & liberis, ac Cl. *Vossium* saluta. Lugduni Batavorum, 17. Junii 1632.

EPI-

EPISTOLA CC.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

DE malo illo, quod tibi acrior catarrhus attulerat, cognatorum dilectissime, aut de lectionibus tuis ex ea causa prolatis, nihil quicquam ad aures meas pervenerat. Quo magis sortem tuam tibi gratulor, quem morbus ille ita cito deseruit, ut nec venisse intellexerim. Rogo te etiam atque etiam, ut curam valetudinis tuae geras, atque ut cibi, potusque, & maxime vini defaecati delectum habeas. Ea enim jam aetas tua est, ut etiam accuratissima medicinae vestrae praecepta spernere non debeas. A Cl. V. *Hugone Grotio* nuper literas Hamburgo accepi. Hospitium is nunc in ipsa urbe habet apud mercatorem, ut audio, non illiteratum, dictum *van Sorgen*, Advocati Hagiensis fratrem. De Rege Sueciae quod scribis, tristissimum sane est. Voces immoderatae insolentesque multorum persaepe mihi displicuerunt, qui plus quiddam huic Principi, quam homini convenit, tribuerunt. Quae res saepe summi numinis excitat iram, ut haec, quae rerum magnitudine sortem mortalem excedunt, coelo imputemus, atque illuc omnia principia, illuc omnes referamus exitus. Equidem ego animum despondere non possum. Spero enim fore, ut Dei benignitas virtutem animumque aliis sit datura Ducibus, qui in Germania tantarum rerum coepta perficiant. Vale, cognatorum amicissime, & uxorem tuam liberosque saluta. Lugduni Batavorum, 8. Decembris 1632.

Responsio ad *Barlaei* Ep. CCII.

EPISTOLA CCI.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo:

Leidam.

VIr Clarissime ac cognatorum dilectissime. Cohabitavit mihi ante annos aliquot *Jacobus vander Straten*, Harlemensis, juvenis probae indolis, spectatae probitatis, nec

vulgaris doctrinae. Idem aliquando ex ore tuo pependit, & collegio tuo oratorio interfuit. Danaën, ut scis, istam ambivit, quam etiamnum custodit Acrisius noster. Hic proxima aestate Hamburgum profectus fide conjugali se obstrinxit egregiae ac opulentae virgini *Susannae Greviae*. At, quae viri sors fuit, statim à sponsalibus febre correptus vitam cum morte commutavit, & mihi testamento legavit Chiliadem, non Adagiorum, sed Florenorum. En, ut dormienti Dii bona conficiant. Sane documentum praebuit non leve suae in veterem hospitem ac praeceptorem pietatis & gratitudinis. Dignus mihi visus fuit, quem aliquo * encomio prosequerer. Et cum nihil non nugarum mearum tibi obtrudere audeam, mitto pauculos versus, quos dignissimi & optimi convictoris manibus inscripsi. Mones, ut diaetae ac victus rationem habeam. Facio hoc quam studiosissime. Verum ita, ut secundum Hippocratem, subinde ad insolita deflectam. A vino minus defecato abhorreo, tanquam à re pessima. Odi filiam permixtam matri, ut ad Belgicismum nostrum alludam. Te, qui valetudinem meam curas diligenter, pari cura annare & perennare jubeo. Vale, vir clarissime, & amicorum integerrime. Uxorem, socrum, liberosque officiose saluta. Amstelod. XII. Decemb. CIↃIↃCXXXII.

* Legitur id carmen lib. III. Heroicor. p.498.

EPISTOLA CCII.

PETRUS CUNAEUS

D. Casparo Barlaeo, Cognato suo

S D.

Amstelodamum.

UT mortem optimi illius juvenis, de quo scribis, dolui, clarissime cognatorum, ita ex animo tibi gratulor insperatum illud donum, quod tibi ille moriturus reliquit. Certus sum, si quis amicorum apud illum in tua causa vel leviter vigilasset, eadem liberalitate & facilitate tibi eum legaturum fuisse quadruplo majorem summam. Adeo eum memini fuisse in te animo propenso. & quota opulentissimae hereditatis pars fuisset tantilla delibatio? Ajunt rivales aliquos, qui spe sua exciderant, ex compacto magnis culullis invitum, & ex recenti morbo debilem ursisse, ac mero torsisse, donec vis morbi recurreret. Mirum

rum scilicet commentum, & turpe ultionis genus adolescentulis Hamburgensibus placuit contra juvenem longiore vita dignissimum. Epicedium tuum pro veteri autoris genio est, hoc est, admirabilem venustatem elegantiamque habet. Gratias tibi pro eo ago, idemque faciunt amici, quibus illud tradi voluisti. Danaë illa, quam in epistola tua nominas, ante biduum Hagae per sententiam supremi senatus juridici a sponsalium priorum obligatione est liberata. Quare jam certatim plures eam expetent. Etiam erunt credo, qui te sollicitabunt; quoniam gratia & autoritate vales apud eos, qui in hac re poterunt praestare quamplurimum. Spero tamen haud fore, ut optimo & praestantissimo amico nostro, quem Hagae nosti, per occasionem desis, aut ut causam ejus destituas. Vale, amicorum integerrime & optime. Lugd. Bat. 29. Decembris 1632.

EPISTOLA CCIII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo S. D.

Amstelodamum.

CLarissime & amicissime cognatorum. Pro dissertatione tua in Machiavellum gratias tibi ago, atque agunt etiam amici, quibus id munus tradi voluisti. Omnes ita judicant, ut res est, praestare multis aliorum prolixis commentationibus scriptum hoc tuum, in quo efficacissimis solidisque argumentis, & summa dictionis elegantia exsecutus es quicquid tractari potuit in hoc genere. Bene de seculo meritus es, qui hoc tempore, cum sub religionis & boni publici obtentu religio virtusque bene omnis conculcatur, tetros hos mores insectatus es. In qua profecto re illud praecipue felicitatis tuae erit, quod etiam illi ipsi, quos scribis Machiavelliζειν, institutum tuum palam laudabunt vel contra animi sui sententiam. De confectione instrumenti illius, quod haud satis scio num calathum muliebrem, an alio nomine appellare debeam, nummos erogatos mittit tibi uxor mea, tres florenos, quos huic chartae inclusi; Respondisset illa uxori tuae, sed dum solenni tempore emundat purgatque domum, inter haec anniversaria sacra quidlibet marito suo imperat, & silentium suum excusari posse credit apud uxorem tuam, cui maximas gra-

tias jussit agi. Quod te humaniter a me exceptum esse ais, si ad animum meum refers, bene est, sin caetera spectes, ideo impensas nullas feci, ut scirem, qua lege velim hospitio tuo uti, cum ad te venero. Neque aliter constare hanc rationem debere puto inter eos, qui sunt adfectu conjunctissimi. Vale, vir amicissime, cum uxore liberisque, quibus plurimam salutem adscribimus omnes. Lugd. Batavor. 12. April. 1633.

Responsio ad *Barlaei* Epist. CCVIII.

EPISTOLA CCIV.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, Cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

CLarissime cognatorum. * Naeniam lugubrem in carissimae conjugis obitum tradidit mihi D. *Heinsius*, ut per occasionem ad te transmitterem. Eam igitur adjunxi mercibus vel sarcinis, quas illuc ad filiam tuam asportandas curavit *Arminii* vidua. Addidi & alterius auctoris epicedium in ejusdem matronae mortem. Quod etsi adservare in Bibliotheca mea poteram, (donatum enim mihi est), tamen, quia facile eo carere possum, tibi mitto. Non possum satis mirari poëtarum ingenia, quibus ex re tantilla, & tam obvia surgit tam grande carminis argumentum. Ego, quoniam in sacra illius ordinis admissus non sum, obscurus ignotusque cum uxore & liberis moriar, ac communi plebejorum hominum sorte ac fato me solabor, si per haec tam ambitiosa officia

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu
Faxit

Vale, cognatorum optime, & jocis nostris ignosce. Lugd. Bat. 25. Octobris. 1633.

* Vid. *Heinsii* Odas pag. 123.

EPI-

EPISTOLA CCV.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, Cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

QUae in * *Dionysii Vossii* obitum, & in nuptias *Gravii* diversissimo argumenti genere scripsisti, cognatorum amicissime, accepi. ac gratias tibi pro utroque munere habeo. Exemplaria utriusque carminis dedi amicis, non quibus voluisti, sed quibus potui. Non enim ea *Overbeecquius* mecum partitus est, ut jussisti. Epithalamii enim exemplaria quinque, Epicedii tria mihi misit. Utique si triginta illius Epicedii exemplaria in manus ejus venerunt, jam Hercules ex Cunaeo factus sum. Decumam enim partem mihi dedit. Idque ad divinos honores refero. Sin pauciora ille accepit, jam modestior ero, & intra humanum fastigium consisto, ac me fraudari potuisse sentio ab homine Mercuriali. Ut a jocis recedam, vehementer dolui mortem immaturam tam praeclari juvenis, qui tantam de se exspectationem concitaverat. De *Heinsii* versibus bene judicas. Et jam ante *Vorstio* nostro, & aliis amicis dixi, me satis mirari non posse τὸ ἄτοπον. Sextus Empiricus tuus ut strenue procedat, tua interest, & nostra omnium. Quare hanc operam seculo nostro da, & moras omnes rumpe. Vale, cognatorum clarissime, cum uxore liberisque. *Vorstii* familiam etiam Variolæ invaserunt, ac filiolum ejus exstinxerunt natu maximum: Iterum vale. Lugd. Bat. 7. Novemb. 1633.

EPI-

Est Responsio ad *Barlaei* Ep. ccxxiv. licet illa notam temporis ut post hanc scripta, praeferat.

* Vide *Barlaei* lib. III. Eleg. p. 143. & 182.

EPISTOLA CCVI.

CASPAR BARLAEUS

D. Petro Cunaeo, Cognato suo

S. P. D.

Leidam.

COgnatorum dilectissime. Fui hisce feriis Pentecostes Dordraci, ubi me hospitio suo humanissime excepit amplissimus *Catsius*. Non videram urbem istam, ex quo de meo & aliorum capite istic habita sunt comitia. Expertus sum mitiores in me plurium procerum animos. Adeo me Rhenensi rore adsperserunt, ut difficile mihi fuerit cum Gallo meo redire in gratiam. Crede, amicissime, non solum animam, sed & gulam seduci, posse. Offendi illic D. *Golium*, & consulem *Paetsium* cum uxoribus Dordracenis. *Grotius* Francofurti est, ab *Oxensternio* vocatus. Ajunt illum nomine regnorum Sueciae in Galliam iturum, Legati titulo. Non male sibi consulent Suecones, si tanti viri rationem habuerint, quem summa virtus eruditioque jam pridem magnis rebus destinaverunt. Ratisbona obsessa est a Bavaro, sed liberationis spes affulget ab adventu Ducis *Vinarii*, qui praedam istam suam sibi eripi non sinet. Adventat iterum cum exercitu Infans Cardinalis. Dux Arschotanus dicitur culpam & factorum veniam apud regem suum deprecari, malo omine. *Oxensternius* in Anglia parum adhuc promovit. Princeps noster militem praesidiis evocat. Heri ex urbe nostra Gorcomium abiit cohors ducis Wiltii. Prope Axeliam hostis novis munitionibus aggeres suos tutatur, ut nostrorum in Flandriam, excursionibus occurrat. Non erunt hujus aestatis motus valde magni. Ærarii inopia utriusque partes principes mediocritatis admonet. Filia mea *Adriana* cum sorore proxima hebdomade vos inviset, eo consilio, ut filiam tuam *Adrianam* secum hac adducam. Vale, cognate charissime cum uxore & liberis & socru. Salutant vos uxor mea liberique. Raptim Amstelod. XVI. Jun. CIↃIↃCXXXIV.

D. *Vorstium* meis verbis saluta.

EPI-

EPISTOLA CCVII.

PETRUS CUNAEUS

Caspario Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Literas, tuas, Cognatorum amicissime, superiore Martis die reddidit mihi *Bastingius*, quibus mihi significas te Dordraci fuisse, a *Catsio* atque ab aliis proceribus bene benigneque exceptum. Ego id ante ex aliis intellexeram, ac miratus etiam fui, non licuisse nobis te vel euntem vel redeuntem videre. Utique non debebas inter tot magna nomina eorum, qui nunc tuam consuetudinem appetunt, aspernari mediocritatem veteris amici. Vel illud ipsum, quod de adventu filiae tuae *Adrianae*, ac ejus, quae natu proxima est, nobis scripseras, cur non procedit? Falleris vehementer, si minus nobis & gratas & jucundas eas fore credis. Quare ter rogamus ut veniant. *Vincentius Fabricius* epistola sua, quam Hamburgo XVII. hujus mensis ad me dedit, Dominum *Grotium* abiisse Francofurtum scribit. Sed addit nescire adhuc familiares ejus, utrum reversurus, aut quando sit, ac epistolam ejus exspectari quotidie. Ea res facit ut dubitem, quid de legatione illa ad Galliae regem credi oporteat. Certe omnes boni virum eum summum tanto honore dignissimum judicant; ac tu mecum, scio, hunc illi exoptas. Vale, cognate carissime, & uxorem tuam liberosque saluta: atque item *Cl. Vossium*, & praestantissimum D. *Vickevortium*, Lugduni Batavorum, 25. Junii 1634. Peto a te, ut *Corvino*, uxoris meae cognato, omnia amicitiae officia repraesentes. Etsi enim quaedam sunt, quae tibi displicent, & ego non probo, tamen, ut tute scis, Vir est optimus & eruditissimus. Iterum vale.

EPISTOLA CCVIII.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

AMplissime vir & cognatorum charissime. Veniunt ad vos filiae meae, ea fiducia, ut tuorum vel tuarum aliquas secum huc adducant. Oportet, amicitiam, quae inter parentes hactenus stetit & viguit, in liberos porro derivari. Venissent meae citius, sed moram injecit infantuli mei morbus, qui nondum convaluit. Videtur dentire, quod naturae bonum non sine doloribus & febriculis confici solet. Noli diutius hasce hospites detinere, indulsi ipsis octiduum. Cum nuper Dordracum irem, nullas urbes obivi, sed recta Woerdam, Veteres aquas & Schoonhoviam transivi. Eadem via mox redii. Diebus canicularibus forte me videbis, si spem feceris te hic videndi. Nuper festinabas nimium. Appulerunt in portus Texelae, Vliae, Goerae naves Societatis Indiae Orientalis septem, diti omnes saburra onustae. Ad Occidentem res sic satis feliciter procedunt. Jam novae militum cohortes eo mittuntur, ut cum Hispano Novum orbem partiantur. Vale, cognatorum charissime, & uxorem, socrum liberosque saluta. Raptim e Museo nostro, XXVIII. Jun. 1634.

D. Vorstium saluta.

EPISTOLA CCIX.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo, cognato suo charissimo
S.P.D.

Leidam.

REversae sunt domum filiae meae incolumes & bene habitae, quo nomine gratias tibi agunt & agimus nos maximas. Debent culinae tuae, à qua aegre avelli potuerunt. Culpam longioris absentiae in te transfers: verum, si calculum bene posui, non detinuisti invitas. Illud me male habuit, quod secum non adduxerint tuarum aliquas. Sed spem facis, uti post confectum in Zelandiam iter, nos invisant. Hoc fieri amice peto. Mitte, quos vel quas velis. Turgent jam Eois mercibus receptacula publica. Videbunt Indorum opes, quas vel natura illic, vel hominum so-

ſolertia efformavit. Audio uxorem tuam novam Tibi prolem promittere, quod felix fauſtumque ſit generi humano & tuis. Sed rogo, imo pene impero, ut vel me vel uxorem patiaris in id tempus fungi officio ſuſcipiendi è ſacro lavacro infantis. Ita inter nos nuper convenit. Non ſinam me in alia tempora & occaſiones rejici. Nunc agendum hoc. Expectabo, ut me iſto titulo evoces, ubi arcanum illud naturae depoſitum in dias luminis oras prodierit. Princeps caſtra ſua repetiit, poſtquam de belli ſubſidiis cum Ordinibus deliberatum. Videtur grande aliquid animo agitare. Sunt qui putant, illum acie experiri velle, quod non probo. Alii eum Brabantiae vel Flandriae interiora petiturum antumant, ut hoſtiles copias Trajecto & Moſa avocet. quae loca caſtellis muniit hoſtis, ut minus excurſionibus noceant Trajectenſes. Sed is malorum providus jam Moſam deſerit, & Brabantiam ſuam repetit. Ratisbona nondum ceſſit Caeſari. Proſpectum urbi dicunt à novo milite & commeatu. Magna ſtrage fuſi Caeſareani in Sileſia. Gallus antiquum obtinet, hoc eſt, adventat. Interea nuptias Filii ſui cum filia Ducis Saxoniae celebrat Danorum Rex, maximo undecunque Principum confluxu. Illi * Epithalamium ſcripſi hortatu Ampliſſ. Doctiſſimique viri *Fred. Guntheri* Secretarii Regii. Mittam propediem. Vale, cognatorum chariſſime, & uxorem, ſocrum liberoſque ſaluta. etiam D. *Vorſtium*. Ipſis Cal. Sextil. CIↃIↃCXXXIV.

* Titulus eſt *Venus Cimbrica*. vid. *Barlaei* Heroic. lib. I. pag. 73. ad *Guntherum* vero eſt elegia lib. III. Eleg. p. 118. & miſc. II. 460.

EPISTOLA CCX.

CASPAR BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato ſuo S. P. D.

Leidam.

DE Epiſtola illa vel diſſertatione in meum caput directa, nihil hactenus inaudivi, Cognatorum dilectiſſime. Primus tu hujus rei mihi indicium facis. Ultrajecti amicos habeo plurimos, inimicum nullum, niſi forte occultum. Nec ſcio me juſtam offenſae cauſam ulli noſtratium dediſſe vel ſcriptis vel verbo. Et cur facerem? non ſum ſecur otii mei, ut libeat Bacchis adverſarier. Hoſtium offenſas non moror, quibus placere non ſtudeo. Dubito an

verum fit, tale aliquid in me fcriptum effe. Significaffent hoc amici *Buchelius*, *Petitius*, aliique quos illic in me propenfiffimos habeo. Quicquid fit, fufque deque habeo malevolorum morfus. Laedant, ego non laedar; cum viro bono nihil praeftandum fciam, praeter culpam. Socrus tuae obitum doleo, utpote matronae optimae & honeftiffimae, cujus memoriam charam habui, ob foceri tui, viri fummi & eximii, praeclara in Rempublicam noftram merita. Habes Venerem Cimbricam, cujus nuper mentionem feceram. Scribis fuaviter, omnes exiftimaturos me poëfin εἰς τὴν πορειστικὴν convertere. Exiftiment, per me licet. Si id fecero, nihil factitabo infolens. Θεολογικὴ, ἰατρικὴ, & quotquot funt difciplinae, res fuas agunt διὰ τὸ πόρον. Ipfa Bibliorum verfio facer alioquin labor, nuper licitando veniit. Injurii fuerint, qui folos poëtas cupiunt gratis fcribere, & cum Eumolpo, apud Arbitrum, lacera vefte incedere. Non puduit Horatium Maecenati fcribere: *Nec fi plura velim, tu dare perneges.* Nifi ab ifto Heröe fubinde rediiffet unctior, nunquam fcripfiffet iftos choriambos, *O & praefidium* &c. Memini me ex Viro docto, & plurimorum librorum dedicationibus hîc & alibi celebri audiviffe: *Mufae funt natae propter nos, non nos propter Mufas.* Dicebat ille verum, quod alii lucripetae diffimulant. Poëta honeftior laboris fui praemium non petit, nec tamen, fi quod à Principum liberalitate offeratur, fuperbe refpuit. Verum ut propius tibi conftet facti mei ratio; Non fcripfi hoc poëma mea fponte, quid enim mihi negotii in Dania? fed hortatu eorum, quibus hoc officium denegare improbum fuiffet. Iterum tibi moleftus fum exemplarium diftributione. Expectamus hîc liberos tuos, quos fi ob aviae obitum jam venire minus commodum putas, nundinis Amftelodamenfibus mitte. Quae ad petitionem meam de fufcipiendo Infante, ὁ μέλλει ἔρχεσθαι, refcripfifti, placent. Vale, cognatorum clariffime & uxorem liberos & affines faluta, etiam Doctorem *Vorftium*. Amftelod. XXII. Aug. CIↃIↃCXXXIV.

EPI-

EPISTOLA CCXI.
CASPARUS BARLAEUS
Petro Cunaeo.

Leidam.

AMplissime vir & amicorum charissime. Discedente hinc *Couwenhovio* nostro jussi te officiose per ipsum salutari. Cumque nihil haberem, quod scriberem, hoc tamen volui scribere, me heri ex viro consulari intellexisse; D. *Charnassè* jam Caleti esse : de copiis Gallicis transvehendis Hagae deliberari : naves praeparari : septingentos & quinquaginta jam a Rege mitti; reliquos 750. missurum proximo mense Novembri. *Pauwius* jussus est istic adhuc manere, ut lentum alioquin Gallum urgeat incitetque. Scripsit idem se magna istic negotia confecisse, & futurum propediem, ut montes (ita ego interpretor) parturiant. Qui Namurcum Gallo tradere per proditionem in animum induxerant, detecta proditione, capite ibidem plexi sunt. Milites nostri in hyberna abeunt. *Oxensternius* Francofurto Moguntiam concessit, cum impedimentis omnibus. Metuo ne ulterius cogatur abire. Minus oportuna accidet *Grotio* nostro haec migratio & rerum perturbatio. Vale, charissime, & uxorem liberosque saluta. Mitte cum voles & quos voles. Raptim, 8. Octob. 1634. *D. Vorstium* saluta.

EPISTOLA CCXII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

COgnatorum Clarissime. Quae de publicis Belgii nostri & Germaniae negotiis mihi scripsisti, ea epistola, quam mihi attulit *Couwenhovius* vester, magis mihi metum, quam spem auxerunt. Adeo & Suecorum dissipatae vires videntur, & Gallus cunctando rem perdit, & in Saxone parum aut nihil praesidii est, qui facile pacem in leges suas conficiet. Quod autem quidam a Dano in maximo principum legatorumque conventu sub specie nuptiarum magnum ali-

quid

quid posse effici ad componendas Germaniae res opinantur, mihi verisimile non fit. Domus Austriaca epularum ludorumque apparatibus opes Principum exhauriri, majus omni victoria credit. De *Grotio* tecum doleo. Cui enim otium cum dignitate optandum semper fuit, omnia nunc incerta & turbida occurrunt. Filia tua ad te redit, quae, postquam liberi mei ex Zelandia reversi fuerunt, in praedio rustico legati *Brasseri* prope Delphos cum *Overbeecquii* uxore commorata est. Quare rarius eam videre nobis licuit. D. *Salmasius* bene se Amstelodami exceptum fuisse mihi retulit, ac humanitatem vestram mirifice praedicat. Vale, cognate amicissime, & uxorem lectissimam liberosque meis verbis saluta. Lugduni Batavorum 13. Octobris 1634.

EPISTOLA CCXIII.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo, cognato suo S. P. D.

Leidam.

JAm ante de morbo ancillae tuae nonnihil intellexeram, cognatorum charissime. Ideo curiosius inquiri jussit uxor de morbi successu & eventu. Non parum enim iste familiae tuae casus nos sollicitos habuit, partim quod ad plures serpere potuerit malum, partim quod sororis opera utendum propediem sit uxori tuae, partui jam vicinae. Ante annos aliquot eadem vos terruit calamitas. Metuo, ne nimis vicinus sis istis aedibus, ubi pauperum demortuorum exuviae oppignorari solent. Et est ea mali istius indoles, ut laneis & lineis pannis magis adhaerescat, ob corporum raritatem & haerentem in villis aëra, quam saxis aut ferro. Scio te providum satis esse & metuentem futuri. Ideo non suadebo, ut alexipharmacis utaris: ut non jejunus exeas: ut theriacae aliquid naribus affrices: trochiscis utaris aromaticis: suffitibus ex aceto in ferventem lapidem fuso, vel baccis juniperi accensis cubicula recrees: liberos domi quoad fieri potest, detineas. Novisti enim haec melius me. Et vivis istic inter Æsculapios & Machaonas. Orabo Deum opt. max. quod unum possum absens, ut porro à vobis avertat procul jaculantem Apollinem. Nostra urbs à contagio isto, per Dei gratiam, immunis adhuc est. licet cloacis, sordibus, camarinis abundet.

det. Non alienus ſum ab illa ſententia, peſtem ab aſtrorum malo influxu eſſe, licet illi excipiendo forte opportunus magis ſit aër ſordidus, quam purus & defecatus. Dico forte, nam Neapolim, Venetûm urbem, Maſſiliam, Graeciae Inſulas, Cayrum, frequentiſſime afflat iſta lues, loca, mari, flumine vel in totum vel ex parte cincta. Vale, vir clariſſime & metue prudenter. Nec enim ſubitae ad iſtiusmodi caſus conſternationes nocere non poſſunt. refugientibus quippe ad interiora ſpiritibus & ſanguine, propellitur verſus partes vitales τὸ κακόν. Uxorem liberoſque ſaluta. Illi facilem & benignam precor Lucinam. D. *Vorſtius* ſalveat. Raptim. XIV. Nov. CIↃIↃCXXXIV.

EPISTOLA CCXIV.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo

S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime cognatorum. Literas tuas 14. hujus menſis ad me datas accepi, in quibus de indole τοῦ φθοριοῦς καὶ λοιμοῦ ea mihi ſcribis, quae te, hoc eſt, accuratiſſimum philoſophum & medicum decent. Ego, ut inter Æſculapios & Machaonas hîc vivo, ita tua conſilia longe pluris & aeſtimo, & libenter ſequar, ac pro iis gratias tibi ingentes ago. De *Ryckewardi* filio, juvene eruditiſſimo, ſcripſerat mihi cognatus uxoris meae *Corvinus*, eumque in Rectoris Roterodamenſis, qui ad vos migravit, locum ſubſtitui cupiebat. Neſcio an ſatis mentem ejus intellexerim. Certe ex poſterioribus ejus literis longe ſum factus incertior. Nam cum in prioribus ſignificaſſet, velle ſe eam cauſam a quibusdam Academiae noſtrae Profeſſoribus magiſtratui Roterodamenſi commendari, adderetque te ad *Heinſium* de ea re ſcripſiſſe, reſpondi ei, Rectoris munus jam *Swaerdecronio* delatum eſſe, idque me ex conſule *Hartochſeldio* intellexiſſe, cum de filii ſui negotio, quod apud tribunal noſtrum pendet, mecum loqueretur: quare rem non integram eſſe. Caeterum me juveni praeſtantiſſimo favere impenſe, atque in alia re quavis velle ei praeſtare quaecunque poſſem. Mox iterato ſcripſit mihi, vacare tamen Conrectoris munus, ac cupere ſe eum juvenem a *Hartochſeldio* ad iſtud ſaltem promoveri. Enimvero *Heinſius* ullas ſe literas

teras super hac a te accepisse negat. Et ego vero non potui percipere, utrum *Corvinus* eam causam ab *Heinsio*, atque a me commendari magistratui Roterodamensi, an vero privatim ad *Hartochfeldium* de hac a me scribi velit. Prius illud facillime efficiam, si vel pauca verba ad *Heinsium* exaraveris, nihil enim ille magis studet, quam aliquid facere, quod gratum tibi & jucundum sit. Ut autem *Hartochfeldium* solus epistola compellem, non credo a me peti. Nam nec ego ulla re unquam mihi eum devinxi, & incognitus etiamnum mihi foret, nisi de filii causa, quae fori nostri est, subinde me convenisset. Eam autem occasionem capessere, ac per illam aliquid ab ipso efflagitare, etiam te judice, haud consentaneum verecundiae meae est. Haec ut cognato nostro *Corvino* pro prudentia tua & animi aequitate referas, etiam atque etiam te rogo. Salutem tibi uxorique & liberis tuis, atque etiam *Corvino* ego, uxor, liberique adscribimus. Lugduni Batavorum, 19. Novembris 1634.

EPISTOLA CCXV.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo S. D.

Amstelodamum.

Liberavi fidem meam, amicissime cognatorum, ac postridie, quam a nobis discesseras, misi tibi literas ad Consules Roterodamenses, quas *Heinsii* & mea manu signari voluisti. Ex illo tempore tristissimus casus adflixit familiam meam. Quippe *Nicolaus* filius meus, postquam die Veneris ante meridiem cum dolore quodam ex levi tumore sub alteram aurem ex Schola domum rediisset, nec periculi quidquam subesse initio medicus chirurgusque judicassent, ad vesperam ingravescente morbo extinctus eodem die est, paulo post horam decimam. Malum id contraxisse in Schola dicitur, quoniam qui ei adsidebat eadem lue contactus eodem tempore abiit, decumbitque. Hîc tu momenta paterni affecti nosti in puerum optimae promptissimaeque indolis. Nihil memini in omni vita mihi luctuosius accidisse. Sed tamen id ago, ut piis & cordatis cogitationibus pectus meum impleam, ac Deum, quo auctore haec fiunt, sine murmure sequar. Vale, vir clarissime cum uxore liberisque, &, si quid humanitus mihi contigerit, me-

memineris (quaeſo) amicum te amiſiſſe, qui officiis & opera praeſtare, quantum vellet, haud potuit, at tui fuit amantiſſimus longiſſimo tempore ſtudioſiſſimusque. Lugduni Batavorum, x. Decemb. 1634.

EPISTOLA CCXVI.
PETRUS CUNAEUS
Caſparo Barlaeo, cognato ſuo
S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime cognatorum. Quod uni & ſoli Deo optimo maximo acceptum ferendum eſt, vivimus adhuc omnes ſani incolumesque, ex quo tempore filiolus meus obiit. Haec pauca verba tibi jucundiora eſſe longo literarum circuitu ſcio. Faveat porro idem ille Deus beneficiis ſuis, tantoque muneri addat perpetuitatem. Si quenquam noſtrum eadem morbi vis attigerit (quod Deus avertat) ſignificabo id tibi, aut, ſi id ipſe facere nequeam, per alios, quibus mandavi, intelliges. Alioquin ex ſilentio omnium noſtro omnes etiam bene recteque valere tibi perſuade, nec incertis rumoribus, qui ſpargi fere in tali re ſolent, fidem habe. Quod animum tuum perculit caſus noſter tam repentinus & miſerabilis, pro ſummo tuo erga me meosque adfectu eſt. Idque mihi gratum fuit, & paene pars levaminis fuit condoluiſſe. Conſilium amicorum, ut partem familiae meae alio transferrem, aut ut ipſe in proximos pagos ſecederem, quod & tibi placuiſſe video, ſequi non potui, etſi inde *Vorſtius*, hinc *Bontii* vidua villas ſuas offerrent: Adeo multae undecunque circumſtabant difficultates, quae nec me ab uxore puerpera, nec ab alterutro parente divelli liberos ſinebant. Ego, ut pericula etiam minima ſubtimeſcere didici, ita ſcio quoque non deeſſe illis ſummam Dei clementiam, qui bonae mentis fiducia in re crepera & ancipiti conſtantiam haud exuunt cordati patris familias. Interim ut Deum tuis pro me precibus ſolicites, mirum in modum te rogo. Vale, cognatorum amiciſſime, cum uxore liberisque. Lugduni Batavorum, 17. Decembris 1634.

Videtur reſponſio ad *Barlaei* Ep. CCLXVII. licet illa tempore poſterior data eſſe ibi legatur: reſpondet vero *Barlaeus* huic Ep. CCLXX.

EPI-

EPISTOLA CCXVII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

EX literis tuis, cognatorum clarissime, quas ad XI. superioris mensis accepi, illud commodi ad me redundavit, quod non tantum jocoso argumento inter summos dolores meos vehementer recreatus sim, sed etiam ex illis ipsis salibus multa seria valetudinis tuendae praecepta selegerim, quae mihi accuratissimo tempestatum & diaetae custodi prodesse deinceps poterunt. Video ingenium tuum & inusitatam animi indolem ubique elucere, sive ludos tibi agere, sive res tractare graves lubeat. Ex omnibus praeceptis, quae mihi dictitasti, nihil aeque in hac hyemis inclementia secutus sum, quam quod diligenter foco adsederim. Non semel autem dolui vicem tuam, quod tam saeva tempestate omittere lectionum publicarum munia, atque Academiae nostrae exemplum sequi tibi non licuerit. Scio id collegae tuo imputandum esse, qui malo more maloque exemplo sibi tibique & successoribus aufert illud jus, quod nunquam vobis negavisset Magistratuum Amsterodamensium summa aequanimitas humanitasque. Ex quo tempore nuper ad te scripsi, imo jam ante, ex quo filium carissimum amisi, prospera omnes & singuli valetudine usi sumus, idque totum quantumcunque est, divinae gratiae & benignitati acceptum ferimus. Quaeso ut has literas *Corvino*, cognato meo, tradi cures. Scripsit is mihi mirum in modum id sibi cordi esse, ut Magistratui Amsterodamensi, a nobiliss. *Heinsio* atque a me commendetur *Ryckewardus* vester. Quod non ignave fecimus, ut ex literis ad *Grotenhuysium*, quas apertas reliquimus, ut mox claudantur, perspicere poteritis. salutamus te uxoremque, ego, uxor, liberique omnes. Etiam tibi ex animo salutem adscribi voluit nobiliss. D. *Heinsius*. Vale, Lugd. Bat. 6. Februarii 1635.

Responsio ad *Barlaei* Epist. CCLXX.

EPI-

EPISTOLA CCXVIII.

C. BARLAEUS

D. Petro Cunaeo, cognato suo

S. P. D.

Leidam.

COgnatorum Chariſſime. Infans meus, quem e ſacro lavacro ſuperiore anno ſuſcepiſti, heri circa horam ſextam matutinam vivere deſiit. Die Veneris circa quartam pomeridianam convulſionibus Epilepticis, quod genus morbi pueris eſt familiare, corripi coepit, quae mira pertinacia, absque intervallo, per totam noctem, tenellum corpuſculum adeo afflixere, ut hora ſexta puerulum confecerint & extinxerint; magno noſtro luctu. Erat quippe γελωτοποιὸς valde, & Davus inter ſuos. Ita alii aliis fatale nuncium tranſcribimus, & funeribus noſtrorum implicamur, donec & ipſi tandem funus erimus. Acquieſcendum, mi cognate, voluntati divinae, iis praeſertim, qui mortem melioris vitae praeludium eſſe firmiter credunt. *Ryckwardus* noſter Conrectoratum nondum impetravit. Dicam cauſam. Curatores nobis tres ſunt. Primus *Hoofdius Ryckwardo* favet prorſus, alter *Schaepius Cellarium* quendam, Germanum, a Palatinatu profugum, pertinaciter urget. Tertius *Albertus Conradi* Hagae eſt. Hic ſi ſuffragari cupiet *Ryckwardo*, voti ſui fiet compos, ſin *Cellario*, exciderit ſpe. Vale, cognatorum dilectiſſime, & uxorem, liberos affineſque ſaluta. Illud de filioli mei obitu velim ſcire viduam D. *Arminii*, ut illa ad *Overbequium* referat. Raptim VI. Non. Mart. CIϽIϽCXXXV.

EPISTOLA CCXIX.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo, cognato ſuo

S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime cognatorum, quanto dolore ex literis tuis intellexerim mortem filioli tui, quem parente amiciſſimo conjunctiſſimoque natum ex ſacro lavacro ſuſcepi, facile tute cogitare potes. Nemo autem eſt ex omnibus minus ad te conſolandum accommodatus, quam ego. Nam & luctu domeſtico adhuc perculſus ſum: & nunc inopi-

natus iste casus, qui te adflixit, ingenti aegritudine veterem maerorem meum auxit. sed quoniam acrioribus stimulis nunc recenti funere animus tuus paternus agitur, statui nostrae necessitudinis esse illud duntaxat tali tempore te rogare, ut firmiter tibi ipse repraesentes ea omnia, quae nuper non semel ex sapientiae praeceptis prudenter mihi & cordate suggessisti. Quod tibi haud difficile factu erit, si cogites longe & majora & duriora esse, quae mihi contigerunt, neque ullam esse solatii promptiorem rationem, quam ubi sortem tuam cum aliorum conditione, quae deterior est, comparaveris. Hoc tibi unum, ut quod ad nos communiter pertinet, scribere possum, longe satius esse sobolem susceptam sic amisisse, quam non suscepisse: cum non exigua res sit, ex honestissimi conjugii satu animam esse beatorum coetui adscriptam, & Christo Servatori nostro sociatam. In *Ryckewardi* negotio displicet mihi vehementer haec mora. Vestrum est, pro ea, qua valetis, gratia apud magistratus urbanos quidlibet agere, ne ille spe sua nunc lapsus frustra mox alibi idem petat. Quaeso ut uxori tuae dolorem meum uxorisque ex acerbissimo funere vestro significes, illique nostris verbis impertias multam salutem. Lugduni Batavorum, 9. Martii, 1635.

EPISTOLA CCXX.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo, cognato suo charissimo
S. P. D.

Leidam.

QUi hasce Tibi literas exhibet, Cognatorum charissime, *Abrahamus* est *Wickefort*, frater *Joachimi Wickefortii*, cujus hîc in me officia humanitasque maxima sunt. Puto vos meminisse, huic viro deberi a Senatu Academico Doctoratus literas & insignia. Ea jam petitum venit. Quamobrem rogo peramanter, ut operam tuam illi commodes, ne necesse sit hac de causa longius istic ipsum haerere. Statutum illi coram Curia hac nostra causas dicere, uxoremque. quam Parisiis duxit, huc transferre. Fasciculum tibi tradet Orationnm mearum de Animae admirandis. Titulum praefixi speciosum, tanquam hederam vino minus forte vendibili. D. Doctori *Vorstio*, *Screvelio*, nec non D. *Boxhornio* vellim exemplar per ancillam mitti. D. *Heinsio* &

& *Salmasio* dabit ipse *Wickefortius*. Vale, cognatorum charissime, & uxorem, liberos affinesque saluta. Nos per Dei gratiam valemus recte. Sed recens ob amissum filiolum luctus uxori altius insedit. Amstelod. XI. Mart, CIↃIↃCXXXV.

Subjectum erat huic epistolae epigramma in filioli *Jacobi* tumulum, quod legitur in Poëmat. lib. II. miscell. p. 465.

EPISTOLA CCXXI.

CASPAR BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo charissimo S. P. D.

Leidam.

Excidit, pro dolor, spe sua & expectatione *Ryckwardus* noster. Habuit fautores suos, sed Curatorum unus acerrime obstitit, fucco Contraremonstrantium imbutus. Hic non alium promotum cupiebat, quam Ecclesiae & puriori, ut vocant, doctrinae addictissimum. Intercidêro & alia, de quibus coram loqui malim, quam multa scribere. Nescio etiam quo fato, hoc ipso tempore, Curatoris se munere abdicaverit Praetor *Grootenhuysius*, qui *Ryckwardo* favebat quam maxime. Cui cum successisset alter iste, partibus Theologorum addictior, praelatus illi fuit Medicinae Doctor aliquis, ingenio doctrinaque longe inferior, homo ab elegantioribus studiis imparatus. quem infelicior praxis in hoc Dionysii fatum coëgit. Credamus ambo dominari etiamnum vitia illa, parvis magnisque civitatibus communia, ignorantiam recti & invidiam. Expectamus hic proximo die Lunae adventum D. *Honerdi*, qui una cum Consule *Bickero* in Poloniam abit. De Legationis successu multi desperant. Cum enim afflictae satis sint Suecorum in Germania res, animosior erit Sarmata. Nos ad bella accingimur, quae secundet exercituum Deus. Metuo, ne qui hostem hactenus experti sumus Hispanum, novis propediem cum Caesare bellis implicemur. Hoc debebimus Gallo, qui nos, ut ajunt, communes secum hostes habere vult. Cognatus tuus *Corvinus* aedes Consulis *Bickeri* conduxit. Habitabit angustius, quam ante. Princeps Auriacus me ducentis florenis annuis beavit. Recreavit illum lectio Orationis meae de Animae admirandis, Gallice reddita. Vale, cognatorum charissime, & uxorem li-

berosque omnes ſaluta. Literas quibus ſuper obitu filioli mei nobis condoles accepi. Revocavi ad animum, quae ſuggeris ſolatia. Non quieſcit ille, niſi Deo ſanctiſſimaeque ejus voluntati acquieſcamus. Amſtelod. xx. April. CIↃIↃCXXXV.

EPISTOLA CCXXII.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo, cognato ſuo

S. D.

Amſtelodamum.

CLariſſime cognatorum. Non illud de nihilo fuit, quod mihi vehementer diſplicuit diuturnior illa in *Ryckewardi* negotio mora. Quippe ex epiſtola tua video qui curſus rerum, qui exitus fuerit. Egi, qui juvenem illum ante ſemper feci maximi, longe nunc acrius in ejus amorem accenſus ſum, ex quo tempore bis me nuper adiit, doctrinamque mihi ſuam & ingenuam erectamque indolem probavit. Ducentos illos florenos annuos, quibus te princeps Auriacus donavit, gratulor tibi ex animo. Utique nihil tibi tam grande tribui poſſe reor, quod non exſuperet virtus tua. Et rurſum ſummus ille populi ductor apprime rem glorioſam & ſe dignam fecit, cum ex luculentiſſima diſſertatione tua excellentiam animae humanae aeſtimavit, ac inuſitatae doctrinae tuae pretium poſuit ex vero. De rebus Galliae Germaniaeque, & noſtris, quid optem ſcio, quid ſperem neſcio. adeo multum caliginis habent res eae, quae nunc aguntur, quas juvare uno modo poſſum, ſi precibus votiſque Deum pro ſalute reipublicae ſolicitem, & curas, quibus impar ſum, fato permittam. Puto autem te, ut in aliis cauſis, ita etiam hic mecum ſentire. Vale, amicorum integerrime, & uxorem tuam liberoſque ſaluta. Lugd. Bat. 27. April. 1635.

EPI-

EPISTOLA CCXXIII.

C. BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo conjunctissimo

S. P. D.

Leidam.

HActenus tristes moestasque voces tibi transcripsi, Cognatorum clarissime. quippe ita hîc se dabant res, pro quibus magni atque humiles sumus. Aliquot retro diebus meliuscule se habuit uxor, ut morbi vis desaeviisse per Dei gratiam videatur. Terruit ille nos gravissimis symptomatis, quae jam remissiora sunt. Brachium uti & crus dextrum denuo movet & attollit, licet cum molestia & dolore pars quoque animae dignior, ratio inquam, vegeta, magis est, & expedita. Lentis passibus convalescit. convalescit tamen. ut sopitam aliquamdiu in me valetudinis spem non leviter erexerit divina bonitas. quam rogo, uti solidam illam firmamque largiatur conjugi. Illustrissimus *Oxenstiernius* magnifice a Senatu hujus urbis exceptus superiori hebdomade Hamburgum & Saxoniam Inferiorem petiit. Opus est Atlante, qui labantes Principum Germaniae animos suffulciat. Adfui illi in prandio, a Magistratu nostro invitatus, uti & collega meus. εἶδος habet ἄξιον τυραννίδος. Cum hinc abiret Amplissimus *Honerdus*, meque convivio excepisset, uti est facetus, Nihil habebimus, inquit. Quare Epigrammate uno aut altero abeuntem prosecutus fui. Uxorem, liberos & affines peramanter saluta; uti & D. *Vorstium*. Salutat vos uxor & liberi. Amstelod. XII. Junii CIϽIϽCXXXV.

Epistolas aliquot ultro citroque missas omittimus, quia nihil nisi de morbo uxoris *Barlaei* continebant, quae legi hodie nihil refert. huic epistolae epigrammata aliquot erant subjecta in legationem *Rochi Honerdi*, & Collegarum in Poloniam, quae leguntur lib. III. Eleg. p. 168. & seq.

EPISTOLA CCXXIV.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Clarissime cognatorum. Quod morbum uxoris paulatim remitti, ac desaeviisse gravissimorum symptomatum vim significas, gratum mihi vehementer jucundumque fuit, Deumque optimum maximum, ut hanc vitae sociam tibi porro sospitet, atque ut ejus valetudo procedat in melius quotidie, ex animo precor. Ego per aliquot dies gravedine & catharris, & faciei ad sinistram partem mirabili tumore laboravi, sed, postquam fasciis linteisque obvolutus, tanquam μορμολύκειον aliquod, diu desedissem, liberatus tandem restitutusque priori formae sum. *Oxenstiernium* Hagae, cum per curiam ad salutandos foederatos Ordines solenni ritu deducebatur, vidi in transitu. Tibi autem non adspectum modo ejus, sed & alloquium gratulor. Credo illum, postquam salutationum & responsionum peractae formulae essent, haud multa verba vobiscum commutasse, etsi literis doctrinaque praecellit. Sed ea est illius ordinis gentisque majestas, & Batavis nostris, imo Belgis omnibus, insueta. Carmina in *Honertii* legati abitum, plenissima felicitatis & elegantiae, hoc est, tua, libenter legi. Caeterum quaerere ex te libet, quid de illa *Ryckewardi* epistola, deque notis commentatoris existimes? Certe *Heinsius*, cum istud scriptum mihi adferret, in fermento totus fuit, neque comminisci potuit, quo suo merito haec fierent. Placavi eum quantum potui. Sed tamen ipse (opinor) mecum sentis, summam fuisse illius juvenis incogitantiam. Salutamus te uxoremque & liberos tuos ego, uxor, meique omnes, atque etiam D. *Vorstius*. Vale. Lugduni Batavorum, 17. Junii 1635.

EPISTOLA CCXXV.

C. BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo charissimo

S. P. D.

Leidam.

COgnatorum clarissime & charissime. Memini me non ita pridem tibi scripsisse, morbi istud genus, quo laboravit uxor, fallax esse. Id verum esse docuit tristissima catastrophe. Videbatur convalescere in dies conjux, jamque bacillo nixa per aedes ambulabat, omniaque pristinam valetudinem promittebant, praeterquam quod minus vegeta adhuc esset ratio: cum enim heri hora duodecima novo paroxysmo correpta, sive is apoplexia fuerit fortis, ut ego judico, sive catarrhus suffocans, ut censent medici, intra bihorium extincta fuit. aderat summa pectoris oppressio, stertor magnus, sensus, motus rationisque privatio. Nihil intra istud tempus locuta, placide statim à secunda pomeridiana, in Dómino obdormivit. Accidit hic casus praeter meam, medicorum, ac amicorum omnium opinionem. Sum attonito similis. Videnturque haec per somnium domi meae gesta. Ut divinae voluntati acquiescam, suadent pietas ac juxta fatalis horae necessitas. Dolorem meum liberorum causa dissimulare cogor & moderari. Unum superest, quod Te per amicitiam nostram & cognationis jura rogo, uti digneris funus charissimae uxoris, quod efferetur die Veneris, sive XXII. Junii, hora prima pomeridiana praesentia tua cohonestare, & extremum hunc honorem defunctae praestare. Peto idem à filio tuo *Johanne*, ut comitem quoque itineris habeas. Divertes, si ita visum, vel apud me, vel apud cognatum tuum D. *Corvinum*. Erit hoc arbitrii tui. Adde hoc officium reliquis tuis erga me meritis. Non patiar, ubi ita ferent res, ullum humanitatis officium in me desiderari. Triste hoc nuncium velim significari D. *Overbequio*, & D. Rectori *Screvelio*, quos spe valetudinis uxoris meae recreavi. Vidua D. *Arminii*, quae uxori convalescenti gratulata fuit, Ultrajecti jam est, ubi periculose dicitur aegrotare *Noortwicius*. Uxorem, liberos affinesque saluta.

Raptim summo mane, 20. Jun. 1635. Amstelod.

Libellum istum Commentatoris anonymi in *Rykwardum* legi. Offendit me non parum, quod ipsius incuria in sce-

nam istam popularem fimus pertracti plures. Illud impatienter omnino tuli, quod minus reverenter & honeste de clarissimo *Heinsio* loquatur, ac pro praestito officio malam viro summo gratiam rependat. Reprehendi ipsum serio: nec video colorem, quem obtendere possit literis suis. Credat vir celeberrimus me voces istas mali commatis tum scriptoris, tum commentatoris, odisse cane pejus & angue. Miserat literas ad cognatum, qui cum alteri amico legendas tradidisset, & hic alteri, tandem inciderunt in manus eorum, quibus volupe fuit ita commentari. Collegam meum valde offendit directa in ipsum parenthesis. De autore notarum nihil mihi constat. nec satago scire.

EPISTOLA CCXXVI.

CASPAR BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo,

S. P. D.

Leidam.

GRatissimae mihi fuerunt literae tuae, cognatorum charissime, quibus significas te intra decem dies aut citius forte huc venturum. Confabulabimur, ubi veneris, liberius & uberius, quam per literas fieri potest. Inveniemus etiam amicos alios, quorum colloquiis fallamus nostra otia. Verum illud te scire cupio: me à filiis Consulis *Gravii* vocatum esse & invitatum Beverovicum. Pagus is est illustris altero lapide Harlemo in Kermariis distans. Eo concedam die Veneris proximo, hoc est crastino, reversurus, Deo permittente, die Mercurii sequentis septimanae. Si isto die Leida discesseris, deveniemus ambo domum nostram, & amicas dexteras jungemus. Distulissem tua causa istam excursionem, nisi me promisso adstrinxissem, & illi me expectarent desideratius. Nec volui te hoc ignorare, ne me forte absente solus hîc esses. Itaque mihi istos dies indulge, ut postea totus tibi vacem. Liberorum tuorum adventum in autumnum expectabimus. Opportunum omne amicitiae tempus, dies omnis, hora omnis. Non amat illa magnos strepitus & majores culinae fumos. Collegae meo Cl. D. *Vossio* gratias egi tuis verbis pro opere Grammatico. Quam multa hactenus ignoravimus, veteri aevo bene, male dicta. Aut vehementer erro, aut mecum mavis vivere antiquis moribus, & verbis loqui praesentibus.

ſentibus. Vale, cognatorum clariſſime, cum conjuge & liberis. Deus Opt. Max. vos omnes ſoſpitet, & afflato malis ſideribus aëre vobis ſit ἀνπερόπαιος. D. *Vorſtium* aliosque amicos ubi commodum ſaluta. Raptim. XVIII. Jul. CIↃIↃCXXXV.

EPISTOLA CCXXVII.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo, cognato ſuo

S. D.

Amſtelodamum.

COgnatorum clariſſime. Literis tuis tardius reſpondeo, propterea quod allatae tunc fuerunt, cum ex adfinis mei *Sixti* praedio Hagam ſeceſſeram, atque ibi per plures dies haerebam. Ex illis valetudinem tuam tuorumque laetus lubenſque intellexi. Quoniam autem etiam de nobis pro tuo in nos amore ſolicitus es, me quoque & uxorem liberóſque meos omnes praeſtitit huc uſque incolumes Deus optimus maximus. Cauſa cur nec liberorum meorum aliquos ad te miſerim, nec ipſe venerim, haec eſt, quod ſaepe qui aërem in hac temporum contagione mutant, periculum aut aliis inferunt, aut ſibi arceſſunt: tum quod me abſente liberi duo natu majores cuſtodiam aedium mearum, quam illis commiſeram, deſerere non debuerunt. Ego vero, qui nuper nec die condicto te adire propter abſentiam tuam, nec reverſum inviſere ob negotia derepente mihi oborta potuerim, ſtatim mox deinde in Zelandiam profectus ſum, ubi per ſeptimanas octo commoratus, cum Hagam rediiſſem, ex conſilio amicorum ſedem otii mei villam hanc elegi, ut illic aliquantiſper eſſem, donec frigidior paululum aëris temperies luem, quae inter Leydenſes graſſatur, faciat minus noxiam ſanis integriſque corporibus. Veſtram vero nobis ex animo gratulor ſortem, quae, etſi immunis plane a contagione non eſt (& quam, obſecro, Bataviae partem intactam dixeris?) non tamen eam ſentit pernicioſam adeo, nec tam late pervadentem. Quae προφυλακτικὰ addis, non negligo, atque omnia caveo etiam minutiſſima. Sed noſti in his malis aliquid eſſe, quod omnium ſuperat induſtriam prudentiamque. Quare ad preces ſaepe confugio, ac Deum ſupplex rogo, ut te, meque melioribus temporibus ſervet, atque ut mihi te videre & amplecti aliquando,

do, & ἀγαθῶν καὶ ἐλλογίμων διατελεῖν ἐστιῶν liceat. Quam infeliciter res nobis bellica hoc anno cesserit, nec ego satis dicere queo, & tu mecum non semel haec animo ante peregisti. Et nunc tamen de induciis aut pace aliquid ominari audent. Utinam vero tam bonam nobis καταστροφὴν propitius favensque Deus daret. Si quid certius resciveris, noli mihi hunc tanti gaudii iuvidere fructum. Vale, vir amicissime, cum liberis tuis, quibus salutem plurimam a me meisque nuntia. Scribebam ex agro Voorschotiano 21. Octobris 1635.

Responsio est ad Barlaei Epist. cccv.

EPISTOLA CCXXVIII.
CASPAR BARLAEUS
Petro Cunaeo, cognato suo dilectissimo S. P. D.

Leidam.

GRatulor Tibi natum filium, Cognatorum amicissime. Faxit Deus Opt. Max. uti in patrias virtutes adolescat. Operam dabo, ut die Sabbathi mature istic sim. Verum spero me non difficulter ab aequitate tua impetraturum, ut amicorum aliquem in meum locum substituam, qui pro me in templo respondeat, sive affinem tuum Doctorem *Zeystium*, sive *Screvelium* Rectorem, sive *Vorstium*, aut alium, quem voles. qua de re deliberabo tecum, cum istic ero. Non est alienum a jure vestro per procuratorem res agere. Et quod quis per alium facit, ipse facere putandus est. Apud me non sunt tanti controversiarum capita, ut propterea publicis sacris interesse recusem. Verum offenderem valde Remonstrantes infirmiores, qui apud vos durius jam habentur. Nec possent me isto in loco publico adspicere Contraremonstrantes sine sibilo. Sed de his coram latius. Petiit insuper uxor à me, ne hoc facerem. *Ryckwardi* filium commendavi Consuli *Couwenhovio*. Verum pene de successu despero, ob causas, quas coram apud Te eloquar. *Heinsio* super hac re non scripsi. ut nesciam qua fiducia istud tibi scripserit *Corvinus*. Expecto Roterodamo responsum. Forte opus erit testimonio vestro. Vale, cognatorum charissime. Uxori puerperae meis verbis bene precare. *Gratias* vobis agit uxor pro unguento, & gratulationem suam meae jungit. Amstelod. XXIX. Novemb. CIↃIↃCXXXV.

EPI-

EPISTOLA CCXXIX.
PETRUS CUNAEUS
Caspаro Barlaeo, Cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

QUod significas, cognatorum dilectissime, te rarius nunc ad me scribere, & minus memorem esse amicorum, quia intercursant identidem cogitationes sodalitatis suavissimae, quam conjugium vocamus, nescio quid sit hercle, aut quo pertineat. Nam ut te novi matrimonii honestam aliquam conditionem quaerere credam, vix animum induco, cum pro jure arctissimae amicitiae nostrae jam pridem me consiliorum omnium feceris conscium. Et rursus si de priore luctu id accepero, fieri non potest, ut, qui recenti funere nunquam amicis defuisti, nunc plus tribuas inveterato dolori, quem in dies levat magis temporis diuturnitas. Adhaec, scio te & aetate & viribus florere, ut nondum ex omni amoenitate exarueris: Rogo te, ut sine circuitione quod sentis, dicas, nec obhaerendum mihi putes ἐν αἰνίγματι. Quippe Davus sum, non Oedipus. Literae illae Curatorum consulumque, quas miror per totam fere Bataviam, etiam in circulis tonstrinisque, in sermonem hominum venisse, alium longe habuerunt exitum, quam vulgus opinatur. Effectum enim tandem est, ut, post cognitas absentium causas, etiam praesentibus significatum sit, ne Leydae manendum esse sibi existimarent, si suae suorumque incolumitati metuerent ex conscientia. Nemo tamen omnium secutus mox ex tam longo intervallo nos est, qui statim initio secessimus. Neque nostra refert profecto; quia nobismet ipsis duntaxat consulere, non sectam facere, studuimus. Sane inter vacuas Academiae sedes, nullo publico bono, periculum vitae subire neque gloriosum putavimus, &, si quae laus est, nescio quomodo eam minus appetimus, qui nunquam ambitioni diximus sacramentum. Credo, te vidisse *Scriverii* ad *Joannem Polyandrum* jambos genii & venustatis plenos, quos in hanc rem conscripsit. Nos, cum nuper ei in convivio in praedio vicino Woelwicensi aderamus, affatim risimus. Itiones istae crebrae *Muschii* Graphiarii, & mansiones diutinae ejusdem in Brabantia, de quibus scribis, animum meum exspectatione erigunt bonarum rerum; nisi forte

arcis

arcis Bilandiae expugnatio fiduciam illis nunc addiderit, quos ad protrahendum bellum concitat quaelibet occasio. Sed melius ominamur. Rem mihi gratissimam facis, quod me non ignarum esse finis eorum, quae geruntur. In quo ut perseveres, vehementer te etiam atque etiam rogo. Vale, vir amplissime & conjunctissime. Ex agro Voorschotiano, 27. Novembr. 1635.

EPISTOLA CCXXX.

C. BARLAEUS

D. Petro Cunaeo, cognato suo

S. P. D.

Leidam.

NOn de nova, cognatorum charissime, sed nupera sodalitate verba mea intelligi cupio. Hujus, quippe non illius, cogitatio me coquit & versat sub pectore fixa. Scribis valde emphatice, ea me esse aetate & viribus, ut nondum ab omni amoenitate exaruerim. Sed neque tam mihi videor athleta, ut cum Alcmenis aut Hecubis congredi audeam. Quod si per humanam imbecillitatem ad secunda vota transeundum mihi erit, de quo nihil prorsus statui, nec statuam temere, effundam in sinum tuum quicquid erit hujus non horribilis, sed amabilis secreti. Ac terrent me, ut verum fatear, aliorum exempla, etiam illorum, qui te propius tangunt, qui minus felici eventu liberis superinduxerunt superciliosam aut querulam novercam. Non quod à noverca mihi meisque metuam, sed ab epitheto Maronis, quod quale sit non ignoras. Gaudeo apud Leydenses magis magisque desaevire luis vim. Desaevit & hìc per Dei gratiam. Census Libitinarius hebdomadae superioris fuit CCCCLVI. Privigna Doctoris *Tollii*, nubilis virgo, quae huc cum matre concesserat, tanquam in locum tutiorem, fatis cessit. Eadem dies & sanam vidit & mortuam. Magistratus noster legibus coërcuit funerum apparatus. Cautum ne quis lugubri pallio comitetur funus. Cautum, ne quis è pompa conscendat coemiteria. Cautum, ne quis domum aut officinam aperiat, intra sex hebdomadas ab exequiis; ne quis atria investiat pullo velamine, & quae sunt alia optimis consiliis sancita. Sunt qui cautelas has rident; utpote ejus opinionis, pestem a Deo immitti, inevitabili hunc potius quam illum tollendi decreto. Quid dicam? a Deo immitti non diffiteor, sed preci-

bus

bus & feriae resipiscentiae studiis placabili, quique naturam patitur corrigi medicina, remediisque & cautelis ab eadem providentia monstratis. Nostri hic non levem spem conceperunt, futurum, ut intra breve tempus arcem Schenkianam recuperemus. Etiam erigit plurimos Induciarum non vana, ut creditur, expectatio. At metuunt Societatis Indicae, quae ad Occidentem militat, praefecti, ne boni publici causa partis excidant. Ego Occidentis domitores juberem plorare, modo nobis pax esse possit, & rerum tum publicarum tum privatarum major securitas. Haec omni saccharo dulciora sunt, quod barbarorum cannis extunditur. Versus clarissimi *Scriverii*, quos notas & laudas, non vidi, sed videre desidero. Vale, amicissime & valetudinem tuam tuorumque cura diligenter. Quia versuum mentionem feci, mitto * Hendecasyllabos, quos heri ad Satrapam Muydensem scripsi, ut credas me nondum ab omni amoenitate exaruisse. Uxorem liberosque & quos praeterea istic habes amicos saluta. Amstel. tert. non. Decemb. CIↃIↃCXXXV.

* Ex responsione patet esse, qui leguntur lib. I. Miscel. p. 330. quibus gratias agit pro perdicibus donatis.

EPISTOLA CCXXXI.

PETRUS CUNAEUS

D. Casparo Barlaeo, Cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

Gaudeo me tandem ex literis tuis, cognatorum amicissime, intellexisse apertius sensum verborum tuorum, in quibus antea inerat plurimum ambiguitatis. Equidem ego hunc modum tenui, ut propositum tuum neque laudaverim, neque improbaverim in hanc aut illam partem, ac nec judicium ullum meum interposuerim. Nam & sciebam te ea animi prudentia esse, ut secundas nuptias flectere etiam ad consilium, atque ad tuos liberorumque tuorum usus posses. Et rursus quam esset invisa res noverca, & quam bigami etiam in veteri Ecclesia fuerint odiosi, non ignorabam. Etsi sane pleraque, quae operose de his disceptata olim sunt, ex locis sacri textus perperam acceptis profluxisse arbitror. Hendecasyllabis tuis delectatus mirifice

fice ſum & pene ſalivam mihi moverant iſtae perdices. Verſus Cl. *Scriverii* vidi legique, ſed deſcriptos nondum mihi eos dedit, etſi promiſit. Certe qui ruri vivimus, & vicini pene proximi ſumus, tamen tam longo pagorum intervallo disjungimur, ut facile excuſationem admittat haec procraſtinatio. Audio tamen eum ex praedio ſuo *Woelwicenſi* familiam nuper in urbem tranſtuliſſe, ipſum autem Amſterodami eſſe. otium illud, quod in agris nunc per hiemem dego, multis circumſeptum eſt difficultatibus, quas ciborum penuria, viae lutoſae, & prata aquis tecta augent. Quare cum peſtem maximam ex parte inter Leydenſes exſtinxerit Dei benignitas, & Curatores conſulesque nos rogaverint, ut periculo jam ceſſante non deeſſemus Academiae, ac caeteri jam omnes, qui diſceſſerant, redierunt in urbem, ac lectiones ſuas redintegrare caeperint, conſtitui non diu admodum omittere ea, quae exigit a me muneris publici ratio. Quoniam tamen ex feſtinatione praepropera aliquid mali adhuc metuere mihi meisque poſſum, in novi anni auſpicatiora exordia reditum meum differam, ac poſt illud tempus operam dabo, ne defugiſſe videar partes meas. Quae ſancita publice apud vos eſſe ſcribis, ne latius proſerperet contagio, ſummam magiſtratus veſtri ſapientiam arguunt. Sed & tecum deteſtor, execrorque eos, qui quicquid de fato providentiaque, arcanis Dei conſiliis; perſcriptum in ſacro codice extat, illuc detorquent, ut adverſus peſtem & alia id genus mala nullum cautioni diligentiaeque & piis curis precibusque, quae paſſim a Deo mandantur, relinquant locum. Quorum ego opinionem omni peſte exiſtimo pernicioſiorem. De induciis ſi quid agitur, omnia ſecreto fiunt citra ſciolorum quorundam & curioſorum conſcientiam. Ajunt tamen exſpectari Legatos regis Poloniae, qui negotium hoc reip. noſtrae utiliſſimum ope conſilioque & interceſſione ſua juvare, ac praeclaram nobis rependere vult gratiam. Quod ut bene recteque procedat, & feliciter nobis eveniat, Deum opt. max. ſupplex quaeſo & veneror. Vale, vir conjunctiſſime, & liberos tuos ſaluta. Scribebam ex agro Voorſchotiano 22. Decembris 1635.

EPISTOLA CCXXXII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

Literas tuas, clarissime cognatorum, quibus me super filii dulcissimi obitu solaris, lubens perlegi, ac vehementer eas mihi fuisse gratas profiteor. Caeterum non leviter ante dolebam memoriam nostri amoremque tibi penitus excidisse, propterea quod longo tempore nunquam mihi responderas. Quare cum tibi novissime ad XXVI. hujus mensis de casu nostro domestico tumultuatim Belgico nostro idiomate perscriberem, de cessatione hac tua, pro libertate, quae esse inter nos debet, te incusavi. Nunc video te epistolam eam praevenisse, atque officium istud explevisse. Equidem nescio an caeteris meis vitiis id annumerare debeam; sed tamen hac esse me indole video, ut quos semel diligere coepi, amem constantissime, atque ut ipse exigam invicem ab amicis benevolentiam mutuam. De republica quod scribis, etiam ego tecum vereor. Quicquid tamen resciveris, etsi parum laetum foret, quaeso fac ut intelligam. Nam inter eos hîc vivo, quibus ob vanissimarum & incertissimarum rerum ineptissimas rationes credere vix possum etiam vera dicentibus. Vale, vir amicissime, & liberos tuos saluta. Lugduni Batavorum, 30. Januarii 1636.

Responsio ad *Barlaei* Ep. CCCXV. & respondet *Barlaeus* Ep. CCCXVII.

EPISTOLA CCXXXIII.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

Dissertationis tuae exemplaria, cognatorum amicissime, 10. Martii accepi, eaque omnibus, quibus voluisti, misi, qui mecum tibi gratias agunt singuli, & rerum a te observatarum momenta, & asperam gravissimae tractatio-

ni

ni amoenitatem venustatemque, quae omnes etiam philosophiae imperitos capit oblectatque, mirifice depraedicant. Cupio, ut petis, propediem ad te excurrere. Sed tardant me negotia quaedam, ne id sub initium sequentis hebdomadae facere possim. Quare constitui ad proximum Veneris diem, qui erit vigesimus octavus hujus mensis, aut certe pridie Aprilis, ad te venire. Neque puto, etiamsi lectionum vestrarum initium Aprilis faciat, adeo te consuetis recitationibus adstrictum occupatumve iri, quin per biduum aut triduum horas aliquas subsecivas impendere amico & possis & velis. Caetera in sermones nostros rejicio. Vale, vir clarissime & conjunctissime, & liberos tuos saluta. Lugd. Batavorum, 22. Martii 1636.

Responsio ad *Barlaei* Ep. CCCXVII.

EPISTOLA CCXXXIV.

C. BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo charissimo
S. P. D.

Leidam.

Literis tuis non parum exhilaratus fui, cognatorum charissime, quibus adventus tui certam spem facis, qua elapsa proxime aestate excidi. Uxorem una adducas, itineris sociam, nisi a currus agitatione metuas gravidae. Liberos jam non invito, quibus gratius fuerit circa festum Pentecostes venire, cum floribus omnique amoenitate rident horti & agri. Nihil tamen praescribo. quoscunque aut quascunque adduxeris, amplectar & excipiam amice. Sed audi rem novam & memorabilem. Hoc mane appulsae e Lusitania naves, quae referunt magno terrore concussam Olysipponem, ob victam a nostris, exustam, penitusque deletam classem Hispanicam, quae in Sinu, ut vocant, omnium Sanctorum, anchoras jecerat. Perpetratum facinus a navibus, quae a Societate Indiae Occidentalis nuper missae ob Africi pertinaciam in Angliae portubus diu haesere, tandemque flante Euro tempestive trajecere. Pugnatum fuit ferocissime, & Hispanorum praetoria prima arsit. Si vera sunt, quae scribo, actum putant de Sinu supradicto & Civitate S. Servatoris. Istis argumentis extorquendae Hispano Induciae. Vale, cognatorum charissime

fime & uxorem liberosque & amicos omnes faluta. Doleo fereniffimos hofce dies tibi perire. Amftel. 25. Martii 1636

EPISTOLA CCXXXV.

PETRUS CUNAEUS

Cafparo Barlaeo, cognato fuo

S. D.

Amftelodamum.

EX quo tempore nuper, clariffime cognatorum, a te benigne amanterque exceptus Leydam redii, nullas literas meas vidifti, propterea quod fic inter nos convenerat, ne in ceffationis culpam alter noftrum incurreret, fi forte nullam fcribendi caufam nactus illud ipfum fiduciae amoris veterifque amicitiae acceptum ferret, quod nihil fcriberet. Sed hoc filentium cum jam pene moleftum effe coepiffet, obtulit fe commodum epiftola tua, quae & de tua tuorumque valetudine certum me fecit, & adjunctos habuit elegantiffimos verfus, quibus arcis * Schenckianae expugnationem, & puellae Trajectinae literatiffimae indolem digne profecutus es, & in *Seldeni* mare claufum jocofe fatis ludis. Quae omnia adeo mihi grata & jucunda fuerunt, ut nulla me res proximis his diebus aeque recreaverit. Peftilentiae contagionem in urbe veftra latius proferpere videri, ac graviora metui mala, cum dolore fummo ex te intelligo. Nam nec ignoro quam pertentet in hujusmodi periculis animum tuum paternum cura numerofae familiae, & fcio quicquid civitati, per totius orbis commercia celeberrimae, infeliciter evenerit, in damnum redundare univerfae reip. noftrae. Si tamen aëris haec nimium ficci infueta intemperies abierit, omnia meliora auguror. Uxor mea nudius tertius filium mihi peperit, qui cum matre fua valet optime. Id ut viduae *Arminii*, & cognato noftro *Corvino* per ancillam veftram fignificetur, peto a te. Pharmacum καθαρτικὸν ex confilio *Florentii* ante octiduum fumpfi, quod peffime mihi ceffit. Quippe in ὑπερκάθαρσιν cecidi, & ventris fluxu mire laboravi deinceps, ac viribus pene dejectis fui, donec affidua medici ejufdem cura heri me levavit

Refponfio ad Barlaei Ep. CCXXV.

* Vide Heroic. lib. II. p. 346. & III. Eleg. 173. & 242.

vit: tempore tamen aliquo opus est, ut pristinus corpori redeat vigor. Certe ea res facit, ut plura scribere molestum mihi sit. Quod liberi mei ad te non venerint, non de ea causa fit, quod nimis sim meticulosus, sed quod filia mea *Adriana* non admodum recte valeat. Frater autem ejusdem natu maximus literarum & juris studiis artem mathematicam jungere coepit, quotidie operam magistro dat, nec se avelli ab incepto patitur. Rogo te summopere, ut liberi tui, postquam uxor mea puerperarum statis solennibus perfuncta fuerit, nos visant: neque vices ullas ad vulgi morem numeres. Quippe mei totum hoc, quantumcunque est, confundent sedulo. Vale, amicissime cognatorum, & liberos tuos saluta. Etiam virum praestantissimum D. *Vickefortium*. Lugduni Batavorum, 31. Maji 1636.

EPISTOLA CCXXXVI.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

QUod pro necessitudine nostra veterique amicitia fieri oportuit, factum a te abunde est, clarissime cognatorum, cum me super funere filioli mei solatus es novissimis litteris tuis. Quo nomine gratias tibi ago maximas. Quod scribis apud vos incrementa capere pestem, vehementer doleo: cum sciam interesse Bataviae nostrae, ne porro florere totius orbis commerciis vestra desinat civitas. Animadversiones censoris † Daventriensis in Epigramma tuum, quod *Judaeo Manassi Ben Israël* scripsisti, non vidi, & pauci oppido sunt, quibus inspicere hic licet tam horribile arcanum. Sed tamen, si in vindiciis, quas mihi misisti, bene relata omnia criminationis capita sint, nae ille potuisset ungues continuisse ab ista prurigine. Ego, cum librum suum Amsterodami post funus carissimae uxoris tuae offerret mihi *Manasses* vester, carmen illud, ut caetera tua omnia, cum voluptate legi, neque in eo quicquam reperi,

Responsio ad Barlaei Ep. CCCXL.

† *Vedelii*, vid. Barlaei Epist. CCCXXXVIII. & CCCXL. & inter Epistolas Ecclesiasticas DXLIV. Epigramma vero legitur in *Barlaei* Misc. lib. II. p. 466. quod multas id auctori turbas excitavit. Vide *Baylii* Lexic. t. I. pag. 451.

ri, quod esset Christiano indignum. Sed nec amicorum meorum, hominum eruditissimorum, qui hic vivunt, & liberrime mecum loquuntur, ullus fuit, qui aliquam hujus carminis partem displicuisse, aut sibi aut aliis dixerit. Enimvero sciunt illi, scio etiam ego, ita te & vixisse & sensisse semper, ut nec sacram priscae & incorruptae Ecclesiae fidem, nec recepta pridem Christianorum Symbola temerare aut convellere studueris. Quare vel illorum vel mea causa non erat opus istis vindiciis. Et vero existimant plerique ex praecepto Dei Dominique nostri Jesu Christi ad officium istius dissertatoris pertinuisse, si quid illum in tuis versibus offendisset, epistola privatim prius te monere atque animi tui exquirere sententiam, quam te per omnium ora traducere publice. Autorem omnes, quotquot audivi, & inter hos etiam Theologi, credunt esse *Vedelium*. Placet autem omnibus & mirifice laudatur ingenua illa in Vindiciis & rotunda professio, partium ducem aut sectatorem te nec publice, nec privatim esse: Antitrinitariis favisse nunquam: credere te sola fide in Christum servari quotquot servantur: De meritis & satisfactione Christi, & rursus de impiorum morientium poenis perversa *Socini* dogmata minime te sequi: Ordinum foederatorum decretis paruisse, neque aut patriae tuae aut Ecclesiarum, quae publice vigent, turbare pacem. Equidem ego arbitror non modo ad stabiliendam, sed ad augendam etiam ὀρθοδοξίας tuae gloriam criminationes istas Anonymi praecessisse: &, si quid forte in Scazonte tuo aspere in convitiantem dixeris, totum hoc, quantumcunque est, dandum esse justo dolori tuo. Vale, vir amicissime, cum liberis tuis, quos verbis nostris saluta. Lugduni Batavorum, 21. Septemb. 1636.

EPISTOLA CCXXXVII.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

COgnatorum amicissime & clarissime. Homiliam tuam in diem natalem Dei Dominique nostri Jesu Christi, summa

Responsio est ad Barlaei Epist. CCCXLVIII.

V 2

summa & pietate & dictionis atque sententiarum elegantia scriptam esse judicant mecum omnes amici tui; atque inter hos apprime ii, quibus exemplaria tradi hic voluisti. Quid illic dignum occurrat reprehensione vel severissimi animadversoris, nemo quisquam, quod sciam, reperit. Scripta vero ea, quae nuper in te prodierunt, sic optime & re & factis consutari credunt, si per silentium isthaec transmiseris, quae modeste spreta cito exolescunt. Ille ipse patientiae Christianae magister, cujus cunabula praedicavisti, documento tibi sit, ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Certe quoniam nullam ejus rei mentionem in literis tuis fecisti, visus mihi es magno animo totum hoc, quidquid est, aspernari. † Epigramma istud, quod de accessione celsioris istius tituli condidisti, dignum omnino & benevolentia Christianissimi regis, & ingentibus principis nostri Auriaci virtutibus est. Deum opt. max. rogo, ut, quemadmodum facile apud nos incrementum capiant potestatis & honorum nomina, ita porro in majus meliusque efflorescat reipublicae nostrae stabilitas. Admodum me uxoremque meam serio & humaniter ad nuptias suas Amsterodamum in diem hujus mensis XXIIII. hujus mensis invitavit filius consulis vestri *Bassii*. Sed haec acris hyems, aërisque mutabilitas, & multa alia itineris incommoda justam mihi legitimamque excusationem praebuere: Alias dulce mihi fuisset ad te hospitem divertere, tuoque aspectu & alloquio perfrui. In qua re positum mihi pretium viae existimassem. Vale, vir amicissime, & cum liberis tuis novum hunc annum multosque insequentes bene ac feliciter exige. Lugduni Batavorum, 19. Januarii 1637. Cl. V. *Vossium* meis verbis saluta. Iterum vale.

† Vid. lib. II. Miscell. pag. 491.

EPISTOLA CCXXXVIII.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

EX quo tempore literis tuis, quas 25. Julii acceperam, respondi, ac valetudinem tibi restitutam gratulatus sum, plane te intermisisse mutua haec scribendi officia dolui, vir cla-

clarissime & amicissime. Sed interim tamen cum solicitus semper de te essem, neque eam curam, quae ad te pertinet, unquam deponerem, ex omnibus, qui istinc venerunt, sciscitatus etiam atque etiam sum, quam recte ferres hanc insitatam aëris intemperiem, quae per aliquot jam menses infesta mire corporibus etiam firmioribus fuit. Et vero referebant omnes de te omnia laeta, quae cupiebam maxime: Donec tandem Hagae Comitum hodie reversus, ex Amsterodamensibus quibusdam intelligo, supersedere te publicis Lectionibus, propterea quod eae pectoris & lienis obstructiones tibi recurrunt, quae animum tuum tristioribus implent cogitationibus, ac plane te abducunt a suavissima amicorum consuetudine. Mihi eam libertatem vetus nostra amicitia ac officii etiam necessitudo pridem peperit, ut monere te audeam, ne cesses ex Medicinae tuae praeceptis remedia adhibere omnia, quae fibrarum meatus aperiant, & faeces fuliginesque tollant, quae ex restagnatione melancholici humoris natae nihil objiciunt menti nostrae, parti omnium principi, nisi falsas rerum imagines. Petam & illud a te, ut nec curis studiisque nimium vel solitudini temet ipse des, & ut in accuratissima diaetae victusque ratione magnum tibi reponas in amicorum sermonibus praesidium. Ad haec, si mecum reputes, quam te saepe his malis liberaverit summa & pene inaudita Dei benignitas, scio tibi, homini & christiano, & apprime pio, illud semper curae esse futurumque, ut ab illius propitio numine omnia exspectes, quae tibi familiaeque tuae exoptanda sunt. De me autem ita credere debes, quidquid a me operae, studiique & vigilantiae desideres in ulla re, quae prodesse tibi lectissimisque tuis liberis possit, id tibi tuisque promptum paratumque apud me fore perpetuo. Vale, cognatorum dilectissime, cum liberis tuis: & identidem mihi perscribe de valetudine tua. Lugd. Bat. 15. Novemb, 1637.

EPISTOLA CCXXXIX.

CASPAR BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo charissimo

S. P. D.

Leidam.

LOngo tempore silui, cognatorum charissime, quia quod apud te loquerer, non erat. Interea Bredam, favente Numine, armis Foederatorum, ductu Celsissimi Principis, oppugnavimus & expugnavimus. Triumphat patria, triumphat Princeps, triumphamus & gaudemus singuli. omnium victoria est, omnes quoque applausus manent & gratulationes. Habui hic orationem de recepta Breda, quae tardius excusa est, ob obitum uxoris *Blaeuwii* typographi. mittam, si Deus volet, intra dies pauculos. Quae de morbo meo perscribis, verissima sunt. Veteri lienis affectu & hypochondriorum obstructione jam nuper laborare coepi, usque adeo, ut à lectionibus & attentiori meditatione abstinere inpraesentiarum cogar. Novisti morbi istius indolem & genium. Quae mihi pro amicitia nostra sufficis consilia & solatia revoco & revocabo usque ad animum. Non desit roganti divini numinis clementia, quae alias afflictissimum pristinae valetudini restituit. Cum judicamur, à Domino judicamur, ne cum mundo pereamus. Ego me precibus tuis tuorumque commendo. Scriberem plura, sed non patitur valetudo. Vale cognatorum amicissime cum uxore & liberis. XVI. Nov. 1637.

EPISTOLA CCXL.

C. BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognato suo dilectissimo

S. P. D.

Leidam.

VIr clarissime & cognatorum charissime. Non finit valetudo, ut longiore sermone vel me vel te fatigem. quicquid scribo, a me invito impetro. adeo pigritiam omnem suadet morbi indoles. immersa est faeculentae materiae melioris aurae particula. quam ut illa exolvat divina benignitas votis precibusque assiduis contendo. utor quoad licet amicorum convictu, utor Doctore *Verboevio*, medico expertissimo,

tiſſimo, qui alias eodem morbo laboranti medicam manum adhibuit. Manet eodem fere ſtatu morbus, neċtit inter convaleſcentiae & decidentiae, ut loquuntur, ſtatum. nondum per Dei gratiam me leċto affixit. eo, ambulo, quod unicum ſupereſt praeſidium, reſpirandi maxima difficultate laboro ob hypochondriorum pondus. Mitto exemplar orationis meae. exemplaria adjunċta per famulam velim exhiberi iis, quibus inſcripſi. Vale, cognatorum dileċtiſſime, & uxorem liberosque ſaluta. mei meaeque vos omnes amice ſalutant. Amſtelod. xx. Nov. 1637.

EPISTOLA CCXLI.

PETRUS CUNAEUS

Caſparo Barlaeo, cognato ſuo

S. D.

Amſtelodamum.

Vir clariſſime. Ex binis tuis literis, quas ad diem 18. & 22. hujus menſis accepi, perſpicio ſummum illum & acerrimum ingenii tui vigorem nondum ita eſſe adverſa valetudine conſopitum, quin ubique in ſingulis pene verbis *Barlaeum* meum, hoc eſt, inuſitatam & divinam induſtriae tuae vim, agnoſcam. Panegyricus autem tuus, quem mihi miſiſti, apud omnes, quibus juſſu tuo exemplaria a me tradita ſunt, illud plane effecit, ut etiam nunc temet ipſe & veteres virtutes tuas exſuperaviſſe videaris. Maċte vero hac ſorte tua eſto, cognatorum chariſſime, cui rara felicitate contigit ex corporis languore vires animi augere, & latentem coeleſtis Spiritus partem certius apertiusque exſerere. Pro tuo munere, ego caeterique omnes, gratias tibi agimus maximas, & ut ſaepius ad nos tam illuſtria indolis tuae monumenta tranſmittere poſſis, optamus. Quod ex *Verboevii* prudentiſſimi medici, legibus & vivis & curas, reċte atque ordine facis: atque ea res, ut bene tibi liberisque tuis eveniat, Deum Opt. Max. precari non deſinam. A te autem enixe peto, ut quo ſit loco tua valetudo, interdum, ubi commodum tibi erit, ex te intelligam. Vale, vir amiciſſime, cum leċtiſſimis tuis liberis. Lugd. Bat. 25. Novemb. 1637.

EPISTOLA CCXCII.
C. BARLAEUS
D. Petro Cunaeo, cognato suo dilectissimo S. P. D.

Leidam.

QUi prae frigore hactenus & brumae saevitia obriguit calamus, cognatorum amicissime, jam veris adventu resolvitur & ad officium redit. Cum Phoebo & sole erigor, & dum ille properat ad aequinoctium, ego ad aequam mentem contendo. Rasi terram, quamdiu rasit ille, & accisо lumine diurno latui in tenebris, nec visus sum tibi. Tandem prodeo, velut e latibulo, satur ἐχεμυθίας & silentii, cujus culpam serio deprecor, quamquam nesciam, an in culpa sim, quem morbi vis elinguem fecit, & magis mutum, quam piscem aut Seriphiam ranam. Saepius me monuere filius & filiae, uti scriberem, & paucis lineis de valetudine mea te certiorem redderem. Sed non audit inferiorum mandata Imperator; nec ego ἀπὸ ἐξουσίας monentium liberorum. Ignosce, mi cognate, & crede, voluntati violentius imperare latentem hostem, quo minus illa velit, quae ut velle debeam, suadet ratio. Valeo & non valeo, aut si me verum sinis dicere, cuperem valere validius. Per intervalla surgo & cado, nunc erectior, nunc dejectior, prout seditionem movet viscus istud, quod nominare exhorresco. Non ignoras, lentis successibus ejus tyrannidem edomari. Et forte majus est ab affecta imaginatione malum, quam ab hypochondriorum obstructione, licet mutuas sibi operas praestent, & in me conspirent minus amice. Ab aëris clementia praesidium non leve speramus, at majus ab illius clementia, qui hanc ipsam aëri coeloque largitur. Tuis me literis doctissimis, cordatissimisque non parum erexisti. licet voces hîc illic inspergas, quas modestiae meae est aversari. Doceo per Dei gratiam & docui per hybernos menses, licet non ea animi alacritate; qua ante. Nebulas, fumos, caliginem, & quicquid mali nominis & ominis menti ab inferis offundit lien, fusque deque habeo. Cum leone Mattiaco luctor inter procellas & emergo. Tu luctantem animo porro & affectu juva, & in sacris votis memor esto,

De

De te pendentis, te respicientis amici.
;alvere Te, conjugem liberosque jubet septenarius meus, ujus qui agmen claudit *Antonius* tertiana febre laborat. Ego te, amicorum cordatissime, cum familia omni diutissime valere & vivere opto. Amstelod. Ipsis Cal. Mart. CIↃ IↃCXXXVIII.

EPISTOLA CCXLIII.

PETRUS CUNAEUS

Casparo Barlaeo, cognato suo

S. D.

Amstelodamum.

JAm decimus dies est, ex quo literas tuas, Calendis Martii ad me datas, clarissime cognatorum, accepi postridie, ex quibus magna cum voluptate intellexi vigorem animi, & alacritatem instaurari tibi hac verna aura, cujus est summa vis, & in corpora haec nostra acerrimus influxus. Sed is morbi tui tam prosper eventus ut mihi auditu jucundissimus fuit, ita certe nihil novum aut inopinatum attulit: sciebam enim nihil hoc totum esse nisi παροξυσμὸν quendam, qui ex restagnatione bilis lienisque subinde magnas animas capit, ac pene eas ex intervallo dejicit; ut mox in miraculum usque majoribus virtutibus exurgant exultentque. Non potes ignorare quid Aristoteles tuus, naturae verique certissimus autor, sentiat, dum omnem in hominibus excellentiam, & quicquid boni pulcrique a communi naturae conditione recedit, in humoris melancholici varietatem sola collocat: Etsi huic indoli adhaerescere interdum quaedam ἀῤῥωστήματα, sed ἡρωϊκὰ utique ait, quae Socrati, Platoni, & aliis fere omnibus, qui aut in sapientiae studiis, aut in regunda rep. eminuerunt, evenisse tradit. Quod te literis meis subinde erectum fuisse scribis, nihil in ea re feci, nisi quod a me jure suo postularet arctissima illa necessitudo, quae semper tibi mecum fuit. Peto a te, ut ad me venias, mecumque aliquot dies exigas. Scis quantum aëris & loci mutatio habeat in hac re momentum. Jam saepe ad te excurri, & usus hospitio tuo sum. Quod a te factum nunquam est; qui, quoties huc venis, *Overbeec-*

beecquium, hominem Mercurialem, & vix * eruditorum amantem, amico praefers & veteri, & literarum disciplinarumque studiosissimo. Etiam insuper rogo, ut liberos tuos adducas tecum, aut, si id fieri hoc tempore non possit, ut saltem paulo post invisant nos, & officia ea, quae liberi mei praestiterunt, mutua exhibeant. Vale, vir amicissime, cum dulcissimis liberis tuis. nam *Antonii* tui morbum jam decessisse spero. Salutant te D. *Vorstius* & *Heinsius*. Lugduni Batavorum, 11. Martii 1638.

* Hujus & mentio facta supra Epist. CXCVII. & passim in *Barlaei* & *Vossii* Epistolis summo cum honore memoratur. praesertim ob liberalitatem, qua quotannis tenuioribus adolescentibus, qui studiis operam dabant, stipendia & sumptus suppeditabat. vide *Voss.* Epist. CCLXXV. & *Barlaei* Epist. LII. & LV. Inter alumnos, ejus largitate sustentatos, fuere *Calixtus* & magnus ille *Conringius*, ut saepe mihi Cl. *Graevius* narravit. Sexennio saltem in Batavis vixisse ipse in Conringianis testatur; & favisse *Arminianis*, nec *Lutheranis* admodum addictum fuisse, ut nec *Barlaeus* & *Overbeckius*, colligi potest ex Epistolis *Barlaei* CCXXXIII. & CCLXV.

EPISTOLA CCXLIV.

CASPAR BARLAEUS

Petro Cunaeo, cognatorum dilectissimo S. P. D.

Leidam.

Ex quo Leida discessi, cognatorum summe, reliquos, quos habebam a Paschalibus feriis, dies transegi Ultrajecti, ubi me perhumaniter excepit vir amplissimus & veteri mihi consuetudine junctus D. *Petitius*, aliique amicorum, qui nullum officii genus, quod impendi amicis solet, omisere. Dies, illic cum essem, expertus sum Martios magis, quam vernos, imo hybernos pene, nive & glacie nocturna horridos, quos tamen amicorum convictus suavitasque leniit & edulcavit. Domum reversus te cum uxore expectavi indies. Ita enim promiseras, venturum te ocyus & invisurum nos. Memor quippe humanitatis ejus, quam prolixe & nuper & alias erga me explicuisti, ingratus sim, nisi pari te tuosque affectu prosequi & amplecti

in

in animo habeam. Vives ex praefcripto tuo. nec enim is fum, qui opiparis conviviis aut excipi curem, aut excipere. nec tu is, qui amicitiam apris & mullis, hoc eft fumptuofo apparatu, aeftimes. Divertes apud hominem, fummum virtutum tuarum cultorem, qui officiorum defectum fupplebit fincero tui amore & veneratione. Quare veni, cum commodum tibi erit, & ex liberis adduc, quos voles. *Jofina*, filia mea, meliufcule habet. Deferuit illam febris, fed nondum reliquus a febri languor, & ἀνοςεξία. metuo illi a recidiva, nifi & hoc ipfum metuere fit morbidum. Ego valetudini meae praefidia omnia quaero, a diaeta, exercitio, & non uno medicamine. Convalefco per Dei gratiam, fed lente. Cuperem effe alacrior, ut te frui animitus poffem. Vale, cognatorum chariffime & uxorem, liberos, affinem & amicos faluta. Vos officiofe falutant filii filiaeque. Amftelod. 5. Non. Maji. 1638.

EPISTOLA CCXLV.
PETRUS CUNAEUS
Cafparo Barlaeo
S. D.

Amftelodamum.

CLariffime cognatorum. Iter meum uxorisque impediit hactenus filii mei natu minoris morbus, qui identidem, ubi abiiffe videtur, recurrit, & me, pro fummo meo in puerum illum amore, folicitum valde tenuit. Si per eam caufam non ftabit, venturus ea feptimana fum, quae feftos fibi dies a Pentecofte adnumerat. Quo tempore cognatos meos primum, qui Harlemi funt, mox & te Amfterodami vifere cupio. Faxit Deus, ut laetum te fanumque reperiam, aut certe ut conferre aliquid opis confiliive poffim ad valetudinem tuam atque ad animi tui alacritatem. Quod filiae tuae *Jofinae* metuis a recidiva febri, facis quod folenne tibi eft, hoc eft omnia tuta times. Semper enim fequi hujusmodi morbos languor & ἀνοςεξία folet, neque ab ea re quidquam periculi eft, fi renafcentem corporis male adfecti vigorem accurata juverit diaetae ratio. Scis quam ingens corporibus praefidium adferant decocta & apozemata ex illis herbis, quas benigne nunc fert genitabilis ifthaec veris aura. Sed mox potius, ubi tecum ero, libebit mihi vel φιλιατρεῖν vel φιλοσοφεῖν. Utrumque enim, nefcio qua ingeni

genii mei indole, vehementer semper amavi. *Vickefortius* tuus me adiit, & dolui quod per summam festinationem prandere apud me non potuit. Vale, vir amicissime τῷ πάντων μέγα φέρτατι. Salutamus te liberosque tuos ego, uxor, & liberi. Lugduni Batavorum, 9. Maji 1638.

Respondet ad hanc *Barlaeus* Ep. CCCLXVII. in qua epistola N. N. est *Joachimus Wicquefortius*, ut vidi ex ipsa *Barlaei* manu, & ex hac *Cunaei* responsione patet.

EPISTOLA CCXLVI.
PETRUS CUNAEUS
Casparo Barlaeo, Cognato suo
S. D.

Amstelodamum.

QUod desaevii sse aestum tertianae febris, quae uxorem meam corripuerat, novissimis meis literis tibi significavi, cognatorum clarissime, id adeo verum fuit, ut etiam cessare mox penitus morbum contigerit. Caeterum non multo post recursavit languor primum, ac deinde febris etiam per vices suas, sed remissior. Tandem vero ante octo dies me quoque invasit similis tertiana, quae initio neglecta vires & robur sumpsit, & jam non domi duntaxat me detinet, sed etiam in lectum dejecit satis strenue. Et quis vero par sit tam valido luctatori? *Schrevelius* noster Medicus, ex cujus imperiosis legibus nunc vivo, vacare omni periculo eas febres autumat, quae intermissionem habent tam manifestam tamque longam. Si Dei optimi maximi benignitas me his malis liberavit, cupio, ut statueram, cum uxore te visere. De *Wickefortio* tuo vehementer gaudeo. Nihil honoris deferri ei vel a maximis principibus potest, quod non exsuperet virtus ejus. Ego plures mercatores literis egregie imbutos novi: sed nemo omnium est, cujus & indoles & humanitas magis emineat supra illum ordinem. nosti alterum * quendam, hominem & locupletem olim, & etiam nunc tibi familiarem, sed qui largas opes in perniciem ipse suam, atque in cognatorum vexationem insumit, eaque molitus est, & molitur indies, ad quae invitus aliquando retorquebit oculos. Miratus etiam

Responsio ad *Barlaei* Epist. CCCLXVII.

* *Overbeecquium* credo.

tiam atque etiam, sum nulla ex parte epistolae tuae potuisse ne intelligere, quo in statu sit valetudo tua. Et tamen neministi quam de ea solicitus semper fuerim. Faxit Deus, t omnia lacta ex literis tuis, cum ad me scribas, propeliem percipiam. Interim te, vir amicissime, cum liberis uis valere jubeo. Salutant te tuosque mei omnes. Ludduni Batavorum, 14. Junii 1638.

EPISTOLA CCXLVII.

PETRUS CUNAEUS

D. Gerardo Joanni Vossio

S.

Amstelodamum.

VIr Clarissime. Rogaveram nuper cognatum meum *Barlaeum*, ut is te moneret, ne *Basirii* nostri oblivisceris. ed eo ipso die, antequam significare quidquam ille tibi pouit, literas a te humanitatis & amoris plenas accepi, in juibus erat *Rosencrantii*, optimi & praestantissimi juveiis, commendatio. His cum respondere constituissem, dies aliquot intermisi, ut si forte interim *Barlaei* adnonitio aliquid literarum a te pro *Basirio* impetrasset, eadem pera gratias tibi agerem. Nunc etsi illud non successit, labo tamen operam, ne claudicasse videar in ulla officii arte. *Rosencrantium* cum Ephoro *Mullenio* recipere in aeles meas non potui, propterea quod socrus cum affinibus necum vivit, & liberi mei adolescunt, quibus pene angula est domus. Ut apud *Hubertium* advocatum degerent iortatus sum, sed persuadere non potui. Obtuli ipsis opeam meam & propensissimam voluntatem in iis rebus, quas tudiis suis prodesse existimabunt. Enimvero illud sedulo efficiam, ut intelligas omnia apud me promta & parata iis esse, qui veniunt a te, viro amicissimo, & mihi officiis, uu, atque consuetudine conjunctissimo, cujus virtutes atjue incomparabilem doctrinam semper & suspexi coram, & nunc depraedicabo absens. De *Andrea Riveto* nescio an ntellexeris. Rogatu principis Auriaci Leidam relicturus est, ut in aula cum Filio moretur, & spei atque educationi llius praesit. Ita non unum vulnus brevissimo tempore iccepit haec Academia. Nam quantum damni ex abitu uo passa sit, video nunc fateri quosdam, qui te absentem ubductumque quaerunt frustra, & vitio humani ingenii

prae-

praesentia bona apud nos eviluisse dolent. Filium tuum inter Advocatos civitatis Amsterdamensis contra Academiam hanc stetisse, acceptum hîc iniquo animo est. Ego id excusavi, & ex officii necessitate fieri dixi, cum is jam ante enatam hanc controversiam receptus inter Advocatos ejus civitatis fuerit sub stipendio annuo. De uxore tua, matrona lectissima, solicitudinem mihi injecerunt quidam, a quibus relatum est, non posse eam coelo isti adsuescere, nec loci ferre mutationem. Quid ejus rei sit scire desidero. Non desinam pro jure amicitiae nostrae etiam atque etiam a te petere, ut renascentem *Basirii* nostri virtutem literis semel tuis fovere velis. De qua re toties ante & tam serio coram locutus tecum sum, ut, quibus verbis amplius utar, non reperiam. Quando Academiae Curatores conventuri sint, dubium est. Certe nemo eos ante diem octavum Augusti exspectat. Vale, vir clarissime & eximie cum uxore, ac cognatum meum *Barlaeum* meis verbis amanter saluta. Lugd. Bat. 22. Junii 1631.

EPISTOLA CCXLVIII.

PETRUS CUNAEUS

Viro Gerardo Joanni Vossio

S. D.

VIr Clarissime atque amicissime, mitto tibi literas D. *Pharnabii*, quas ex Anglia heri accepi. Pro epistola, quam ad *Basirium* scripsisti, gratias tibi maximas habeo. Facile enim inde perspexi, quam nihil negare mihi velis, quod etiam conjunctum sit cum tua molestia. Non ignoro quantum momenti ea res huic juveni ad nominis commendationem allatura sit: cum tu pene unus in Belgio nostro sis, de quo in Anglia omnia praeclara & sentiant & loquantur ii, qui literis & eruditione illic praecellunt. De qua re avunculus meus, *Petrus Regemorterus*, qui ex Anglia nunc ad me venit, & plerisque proceribus familiaris est, adeo multa mihi retulit, ut tuae meaeque verecundiae convenire arbitrer, si ea apud alios praedicare, quam tibi exponere maluero? De filii tui advocatione in causa, quae ad publicas lectiones vestras pertinet, nunquam audivi, ex quo tempore tibi nuper scripsi, nisi quod semel ejus rei mentionem injecerit Syndicus *Wevelichovius*. Sed is excusationem adeo prompte admisit, ut nihil tibi amplius significandum duxerim.

n. Quod per hoc otium, quamdiu nondum docere puice aggressus es, schedas tuas digeris, id in nostra omnium ommoda, ut auguror, redundabit. Rogo te ut de seculo ıstro bene mereri, ac rem literariam eximiis scriptis tuis commentationibus augere pergas. Si sub adventum Cutorum huc excurras, etiam atque etiam a te peto, ut ad e divertas. Habebis hospitem, qui non multo cibo, sed berali & hilari vultu te excipiet, neque quenquam repees aeque tui observantem amantemque. Vale, vir summe, & amicissime, cum uxore liberisque. Lugduni Bavorum, 22. Julii 1631.

Responsio ad Vossii Epistolam CLXXV. & respondet *Vossius* epi-XXIII. quae est inter selectas stola, quae illam praecedit.

EPISTOLA CCXLIX.

PETRUS CUNAEUS

Gerardo Joanni Vossio

S. D.

Amstelodamum.

VIr clarissime, quod literis tuis silentium tuum excusas, id minime pro arctissimae nostrae conjunctionis jure faere videris. Solent enim hi, inter quos aliqua amicitiae ducia est, facile in istis, quae leviora sunt, cessare, & fficii aliquid intermittere. Infirmo vinculo ille affectus onstat, qui scrupulosa & anxia diligentia pensitatur, quia lus studii & curae in illo inest, quam masculi roboris. Nosti illam Plinii Secundi querelam de quodam amico suo, deo peccare ipsum, quia nihil peccaret. *Vinnius* Hagam rofectus erat, cum epistolam tuam acciperem. Itaque nox statim illum adii, &, quae voluisti, quaesivi. Ait lle in aedibus suis nullum locum esse: sed apud viduam roximam vicinam vivere quendam adolescentem honestissimum, qui ad mensam suam quotidie accederet, eademque commoda omnia perciperet, quibus fruuntur caeteri lomestici. Id significare amplissimo Cos. *Bickero* poteris, cui officia omnia, quaecunque a me proficisci poterunt, romptissime offero. Nosti etiam *Antonium Hubertum* Adocatum, virum optimum & integerrimum, convictores quosdam admittere. Cl. V. *Salmasii* consuetudo longe mihi

hi jucundissima est, eumque inter amicorum primos numero aestimoque. Heri cum visere illum & salutare verbis tuis cuperem, etiam ad aedes meas, ut solet frequenter, accesserat. Sed neuter alterum reperit. Quare propediem illum compellabo. Panegyricus, quem mihi misisti, mirum in modum mihi probatur placetque. Estque illud grande & illustre monumentum, quo inclarescere filii tui poterit industria, eruditio, & vigilantia. Ego ab illius inusitato ingenio summa omnia exspecto, eumque autumo summi parentis fore magnum incrementum. Rogo, ut & illum, & spectatissimam matronam uxorem tuam, meis uxorisque meae verbis peramanter salutes. Vale, vir clarissime, Lugd. Bat. 28. Januarii 1633.

Responsio ad Vossii Ep. CCCII.

EPISTOLA CCL.

PETRUS CUNAEUS

D. Gerardo Vossio

S. D.

Amstelodamum.

DE obitu * filii tui, juvenis praestantissimi, atque ad summas laudes evecti, aliquid ex vagis rumoribus primo, ac novissime nunc omnia certa ex cognati nostri D. *Barlaei* literis accepi. Is casus, tam tristis, & inopinatus, quam acribus stimulis animum paternum egerit, facile cogitare possum, cum etiam mihi ingentis doloris acerbitatem attulerit, ut me vehementer commoverit. Praeterquam enim quod pro necessitudine nostra & animorum conjunctione, quidquid tibi luctuosum est, nos amicos tuos aliqua ex parte tangit, illud etiam non exiguum est, quod ad publicam seculi causam pertinet. Qui enim prima juventutis spatia ingressus, illustribus ingenii monumentis jam nunc promeruerat faventem omnium eruditorum existimationem, quanto majora deinceps de se exspectanda relinqueret, nemini dubium fecit. Et ille quidem gloriae suae vixit satis diu, quod tibi tuisque esse solatio potest. Quod autem earum rerum, quas perficere & consummare ad literarum decus poterat, spes omnis abscissa nobis abrepta-

Edita inter Ep. ad Vossium CLXXXIII. quae inter selectas CCLXXI.

* *Dionysii.*

reptaque sit, nostrum magis, quam tuum est damnum! Sed non debent haec apud te praedicari, qui unus omnium optime scis, quantum amiserimus omnes. Ego inter tot officia, quae tibi hoc tempore repraesentat amicorum humanitas, quemadmodum penitus quiescere aut tacere non potui, ita illud te duntaxat rogabo, ut nihil aliud ob oculos ponas, nisi luculenta illa & praeclara sapientum praecepta, quae tute ipse in hujusmodi malis suggerere aliis soles, uti cogites viri boni esse praebere se fato; ad hoc nihil novi tibi accidisse: usui quaedam nobis, at nihil mancupio dati. Et pro ea ipsa exigui temporis usura grates agendas esse summo Deo, qui & hoc munus tibi hucusque concessit, & alios tibi superstites adhuc servat liberos, quibus meliores optare nec ipse posses. Caetera non addam, & jam plus fortasse dixi, quam apud te opus fuit. Nescio an intellexeris etiam D. *Vorstii* domum nunc functam esse. Obiit enim filiolus ejus natu maximus ex hoc epidemico morbo. Vale, Vir Cl. cum lectissima uxore liberisque. Lugd. Bat. VII. Nov. CIↃIↃCXXXIII.

EPISTOLA CCLI.

PETRUS CUNAEUS

Gerardo Joanni Vossio

Amstelodamum. S. D.

VIr Clarissime. Ante paucos dies, cum me D. *Barlaeus* cognatus meus invitasset, constitueram ad vos excurrere, ac tibi gratias coram agere pro libris tuis de Arte Grammatica, quos ex munere tuo accepi: caeterum mox casus aliquis inopinatus me hîc detinuit, fecitque ut per literas praestare cogar hoc quidquid est officii. Utique si quisquis grate munus accepit, jam gratiam retulit, exiguum est, quod aut ego debeam tibi amplius, aut tu a me desideres. Etenim nihil quidquam mihi a multo jam tempore accidit jucundius. Sed quia longe satius est re, quam verbis aut sola mente rependere officia, angit cruciatque me inertiae meae conscientia, quod in publicos usus nihil vulgem, neque sit, unde par pari dare hostimentum tibi queam. Ego, dum opus illud tuum hîc illic inspicio, plurima reperio, quae majoris operae, curaeque sublimioris sint, quam promittit titulus. Quod autem Aristarchum noluisse te inscribere ais, in eo εἰρωνείαν tuam agnosco. Certe primum librum sine intermissione perlegi cum summa admiratione, & percurram evolvamque saepius.

 Adeo

A deo ubique ingens ubertas lectissimarum observationum & reconditae cujusdam doctrinae illic est. Ex ceteris, quos ordine perlegere nondum potui, illud tamen summatim didici, haud satis me Latine scire, multaque esse, quae male dudum percepi. Quaesivi in his solicite an aliquid de recto usu particulae *citra* traditum exstaret, sed non inveni. Pertinet autem ea investigatio ad Jurisconsultorum controversiam, quae oritur ex verbis Diocletiani & Maximiani in l. 18. C. de Transact. Quippe *Cujacius* lib. VI. Observ. cap. II. & lib. XIX. cap. 39. Item *Goveanus* lib. I. Var. Lect. cap. 30. atque alii plures statuunt ea voce exceptionem significari, ut de nullis criminibus publicis, quae sanguinis poenam non ingerunt, transigere liceat, praeterquam de falsi crimine. *Brissonius* autem lib. III. de Verb. signif. in voce *citra*, & in libro singulari ad L. Jul. de Adult. & *Racvardus* lib. IV. Var. Lect. cap. 6. omnino negant idoneos scriptores Latinos ea voce sic usos unquam fuisse, idque passim ex legibus etiam nostris, atque ex aliis constitutionibus ostendunt. Quare vocem eam pro *sine* accipiunt, ut ex ipsa illa lege nemo de criminibus, quae sanguinis poena carent, transigere possit, quin ex transactione illa in crimen falsi incidat, plane ut sine falsi crimine transigi de his nequeat. Disceptatio haec omnis ex usu ejus vocis pendet. Et certe, nisi ex notitia Latini sermonis vox *citra* exceptionem quandoque denotet, & pro *praeterquam* accipi posset, salva est *Cujacii* & *Goveani* opinio. Nam exemplum, quod ex l. unica C. de Rei Uxor. Act. §. 13. circa finem adfertur, non multum ad rem facit, cum is locus exstet in novissimis Justiniani Constitutionibus, qui ex seculi vitio saepe loquitur barbare, nec illam secutus est Linguae Latinae puritatem, quae superfuit adhuc Diocletiani & Maximiani tempore. Si propediem ad vos venero, cupio ex te intelligere quid sentias, Vir Clarissime, quem Latinitatis habeo auctorem optimum certissimumque. Vale, & uxorem tuam liberosque saluta. Lugduni Batav. 27. Jul. CIↃIↃCXXXV.

* Edita inter Vossianas Ep. CCXXIV. quae inter selectas est CCCLI.

EPI-

EPISTOLA CCLII.

JOHANNES WALAEUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIr Clar. Tua, qua me prosequi dignatus es, benevolentia, suadet ut has ad te mittam litteras; ne absentia mea diuturoque silentio fiat, ut situm contrahat: non ita tuae benevoentiae diffido ut metuam, ne diuturnitas eam temporis deeat; sed eam mihi semper vividam opto: quare non adıodum sum sollicitus, qualis litteris sit materia, modo id mihi raestent officii. Jus civile, nisi privatim, hîc non doceır: Canonicum tres profitentur Professores; *Johannes Dar-ıs*, *Johannes Picardus*, & *Gabriel Bouthillier*: Verum pauissimos habent Auditores, quod Sorbonici & Jesuitae, qui Theologiam moralem praelegunt, eandem fere tractent maeriam. Duo sunt Hebraeae linguae Professores Regii, *'ohannes Mu:sius* & *Sebastianus Flavigny*: unus aliarum oientalium *Gabriel Sionita*: Graecarum litterarum *Johannes 'alens*: Rhetoricae sive Latinae linguae *Johannes Granierius*: Ita ut ad bona jacienda in litteris fundamenta, adumenta hîc sint optima, & praesertim in quibusdam collegiis, ubi Graeci & Latini authores bene explicantur: in aliis acilius Gallicam, quam alias linguas docuerint: Nullos hacenus invenire potui, qui aut Antiquitatem aut Chronologiam historiasve sectentur: nullos, qui ad Eloquentiam xercitiis Oratoriis manuducant: Multos tamen, praesertim nter Medicos, hîc reperias, qui in bonis authoribus sint 'ersatissimi: haec enim hic jam regnat haeresis, eos doctioes esse, qui plura authorum possint citare loca. Tres ıic sunt Bibliothecae publicae: una in S. Victoris templo; ıpud Franciscanos altera; tertia Bibliotheca Regia proprie /ocatur, & sola id nomen meretur: quae libris MS. est intructissima, Bibliothecarius est D. *Nicolaus Rigaltius*, vir ıumanissimus, quique librorum usum nemini honesto denezat. Ille litterarum status est, hic est regiminis Galliae. Non solummodo Rex sequitur Cardinalis de *Richelieu* consilia: sed & ut omnia dirigat permittit. Hujus quoque sequi consilia cogitur Parlamentum; nomen adhuc pristinum ogatae jam statuae obtinent. Revera, qui sine affectu ju-

 dicant,

dicant, non infelices esse Gallos arbitrantur, quod omnia ab uno gerantur: arcana enim regni sic non dilabi, quae, cum a pluribus scirentur, solebant emanare: quod a tali viro ducantur, cujus parem aliquot seculis Gallia non vidit. Solum id dolent, Ærarii Tribuno *Deffiato* lubricas esse manus: qui ideo Trajani esse lien non desinit. Omnia in ipso regno pacata sunt, offensi quidem sunt aliqui; verum formidine poenae continentur in officio: Rex dicitur gubernamen Mediomatrici vicinorumque locorum Comiti *de la Valette* reliquisse, ne pater ejus Dux *Espernonius* gubernator Aquitaniae res novas moliretur. Cum exteris regibus pace fruitur: cum Hispano, quod aliis distineatur: ne tamen Belgium a fratre ejus excitatum aliquid monstri alat, exercitus in Picardia sub Duce *d'Angolesme* colligitur. Fratris discessus in Belgium, Bavarique ad partes Imperatoris inclinatio Galliae Regem Regi Sueciae arctius devinxit: quare in Germaniae confinibus sub D. *de la Force* haesurum esse exercitum plaerique existimant. Cogit regem quoque invigilare domus Austriaca, quod per *Leopoldum* aliquot in Rhaetis invaserit loca: cui Ducem *de Rohan* opposuit, cujus tria millia militum in duodecim excretura promittuntur. Rex Mediomatrico Parisios redit spe, ut putant, frustratus aliquid in Argentinenses obtinendi. Alia quae addam non habeo, sin suppeditare mihi scribendi tibi materiam placeat, aliquid mandando experieris, quod sim Vir Clarissime, Tuus ubique ad quaevis officia paratissimus. 13. Februarii CIϽIϽCXXXII.

EPISTOLA CCLIII.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Walaeo, Doctori Medico, S.

Lutetiam.

PRaestantissime & eruditissime juvenum. Literis tuis, quas 13. Februarii ad me dedisti, mirum in modum delectatus sum. Cum enim praeclarum ingenium tuum, singularesque virtutes cum eximia eruditione conjunctas semper amaverim, dubitare non debes, quin mihi gratum jucundumque sit quidquid a te proficiscitur. Ex his, quae de statu Academiae Parisiensis perscribis, facile intelligo multa ibi ad decus doctrinae & literarum comparata esse. Sed non puto tamen tibi prae Parisiis evilescere Leydam nostram.

ſtram. Illud mihi riſum movit, quod iſtic inter medicos nemini pretium eſſe ſignificas, qui non plurimos autorum locos recitaverit. Crede mihi hunc eſſe ſeculi morbum non ubique, ſed apud Gallos, qui etiam in foro juridico cauſas reorum malunt ambitioſa Plutarchi aut Ariſtotelis allegatione, quam legum & edicti praetorii inconcuſſa autoritate defendere. Tantum oſtentatio cujuſdam eruditiunculae poteſt. ſed tu & ego novimus, norunt omnes, qui bonam mentem reſectis ineptiis amant, neque morbos luminibus orationis curari, & fruſtra his decidi cauſas juris. De ſtatu reip. quod ſentis bene eſt. Etiam nos hîc de regis Chriſtianiſſimi conſiliis, & de rerum Germanicarum ſucceſſu ſperamus optima omnia. In fine illud addo, in omnibus cauſis, quae ad te ornandum pertinebunt, ſedulo & diligenter me ſemper facturum, quicquid ab homine tui amantiſſimo & ſtudioſiſſimo exſpectari poteſt. Id enim ego debere me profiteor & ſummis illis animi dotibus, quas in te Deus optimus maximus collocavit, & arctiſſimae neceſſitudini, quae mihi eſt fuitque ſemper cum reverendo & clariſſimo viro parente tuo. Vale, juvenum decus. Lugduni Batavorum ipſis calendis Martiis 1632.

EPISTOLA CCLIV.

FRANCISCUS GOMARUS

Petro Cunaeo Rectori, totique Academiae Leidenſis Senatui

S. D.

Leidam.

NOn dubito, Magnifice D. Rector, & graviſſimi Academiae Senatores, domini mei obſervandi, quin illuſtriſſimi illius herois, ac literatorum principis, D. *Joſephi Scaligeri* memoria, tanti apud vos ſit momenti, ut indigne non immerito feratis, novam Euſebii illius (immenſa ſtupendae eruditionis opera locupletati) editionem, Trojano bello, longe diutius protelari. Ac mihi ſane peracerbum eſt, fidem meam (cui ea cura, Teſtamento τῦ μακαρίτυ, legata) nonnihil ſuſpicione gravari: quaſi mea incuria id accidiſſet. Verum quum ante multos annos Commeliani haeredes, operis illius editionem, mihi ſerio promiſſam, eſſent aggreſſi, pari ſimiliter induſtria ac fide progreſſuros, minime ambigebam. Sed tandem, falſum me

opinione, percepi: ideoque Leydam profectus, Doctissimum D. *Burgesdicium* (tum temporis Rectorem Magnificum) pro arctissima inter nos amicitia salutans, rogavi, ut sua auctoritate apud Comelinianos, negotium hoc meum commendare dignaretur: quod, pro insita humanitate sua, & mutua erga me benevolentia, fecit sedulo. Atque in *Abrahamo* quidem, Comelinianorum fratrum natu maximo, egregiam animi, ad officium praestandum, propensi declarationem cognovimus: *Isaacus* vero, morae auctorem, tergiversatione sua, non obscure prodidit: sed promisit tandem, se, rebus ad eam rem necessariis prius comparatis, opus maturaturum. Verumtamen, nihil adhuc confectum, audio: sed ab eo, & mihi, & Domino *Burgersdicio* saepius multumque urgenti) promissa tantum inania (quasi esset Antiochus ille δώρων) data. Atque ita (proh dolor!)

Unus homo nobis cunctando destituit rem.

Quod superest igitur, quum omnia sint frustra tentata, ad Magnificentiam vestram (tanquam ad asylum) confugio, opemque vestram, ac sanctissimi Senatus Academici imploro, ut auctoritate vestra Comeliniani fratres evocati, operis illius editionem, in se susceptam ac coeptam, pro fide debita, continuare, ac primo quoque tempore conficere jubeantur. Ne sinite, quaeso, ut cum intoleranda, in illustrissimum heroëm μακαρίτην injuria, & maxima reipublicae literariae, jactura, & frequenti doctorum virorum querela, per *Isaaci Comelini* remoram, divinus ille, reconditaè eruditionis, thesaurus, diutius indignis tenebris supprimatur; sed ut, typis ferventibus expressus, in lucem (publico gaudio excipiendus) revocetur. Quod ut a Magnificentia vestra, & amplissimo Senatorum Academicorum consessu, mihi spondeo, sic vicissim, gratam hujus beneficii memoriam, meaque pro tenuitate, ministeria atque observantiam offero. Ita Deus clementissimus, & vestram Magnificentiam, & vestram Amplitudinem, quam diutissime, incolumem ac florentem, conservet. Groningae, Anno CIↃIↃCXXXII. Nono Calendas Aprilis.

In actis Academicis vidi de hac Epistola relatum fuisse a Rectore *Cunaeo* ad Senatum, sed nihil decretum fuisse, & in aliud tempus rem rejectam.

EPI-

EPISTOLA CCLV.

HENRICUS A FRISEN

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIr summe. Dum incertis adhuc sedibus vagor, neque in hoc rerum mearum aestu evolvere possum quid primum, quid deinde inceptem, fatali quodam veterno ita contactus sum, uti animum, desultorium in modum huc illuc transvolantem, vix ad ullum scribendi officium appellere possim. Quo magis excusatum apud te abiturum me confido, si te, virum tantum, ac censu atque aestimatione facile principem amicorum, serius paulo compellem. Reverentia dignitatis tuae atque publici muneris, cui praepositus es, auctoritas pudorem nostrum protelavit, quominus amplissimis negotiis tuis, in quibus curas tuas cogitationesque defigis, superstruere sustinerem molestiam legendi epistolas nostras, nihil ut plurimum praeter proletaria ac inania verborum adsportantes; unde genius tuus immane quantum discrepat. Et profecto, si recte rationem puto, iam nunc quoque sufflaminandus essem; nisi obnixam verecundiam nostram blanda quadam saevitia expugnaret insignis humanitas tua, qua me, nihil tale unquam promeritum, non veluti unum e multis effusissime complecti es solitus. Equidem quotiescunque prolixissima illa benignitas tua animo recursat atque obversatur, tanta me voluptate dico percuti sentio, uti praecipuam felicitatis meae partem in eo putem, quod hic homo, caetera nulli rei neque ullis ingenii doctrinaeve praesidiis subornatus, emunctissimo judicio tuo tantopere imponere quiverit, uti me. fato an felici errore quodam! in amicorum tuorum haud postremae admissionis numerum cooptare non sis dedignatus. Quo ego honore, quantuscunque est, tantundem mihi consecutus videor, quantum Grypi possident, qui aureos montes colunt. Fruor mehercle votis ad invidiam felicibus. Nihil enim perinde mihi amplum atque honorificum duco, quam in flagrantissima gratia eorum hominum vivere, quibus aetas omnis fasces submittit ac lubens assurgit; qualem te, jam pridem factum est, cum saeculo atque cordatissimo cuique probasti. Mea sic est ratio, at-

 que

que ita animum induco meum, pluris esse hanc palmam, quam omnes trabeas ac laurus, quibus persaepe exitio gravi demersa est incauta mortalitas. Mihi pauci Catones, imo unus sufficit. Vulgus imperitum nulli moramur. Non enim tam male nobiscum agitur, uti ad miseras preces decurrere, aut votis pacisci debeamus, quo imae caveae plausum emendicemus. Vale, Vir Maxime à tui observantissimo; qui quanti abs te fiam permagni semper ad existimationem meam interesse putabo. Festinabundus scribebam Parisiis. Kal. April. CIↃIↃCXXXII.

Hujus *Henrici à Frisen*, nobilis Saxonis, multae laudes leguntur in Epistolis doctorum virorum hujus temporis, *Buchneri* discipulus, & hic Leidae *Dan. Heinsii* & *Cunaei*, magnam ingenii & eruditionis famam reliquit. ejus filius deinde Cl. *Graevium* audivit, cujus celeberrima mentio in epistolis *Graevii* & *Nic. Heinsii* occurrit. Nepotem denique Ultrajecti etiam operantem Musis inter auditores meos numerare licuit.

EPISTOLA CCLVI.

PETRUS CUNAEUS

Nobilissimo Juveni Henrico de Frisen S. D.

Parisios.

Literae tuae, nobilissime Juvenis, quas Parisiis Kal. Aprilis ad me dedisti, sero admodum traditae mihi sunt, sed longe jucundissimae mihi gratissimaeque fuerunt. Quid enim esse mihi dulcius potest, quam ea cernere, quae a te proficiscuntur, juvene omnium, quos pridem novi, lectissimo, & ad omnem virtutis & doctrinae excellentiam nato? Enimvero quidquid a me tibi, dum hic esses, tributum fuit, id non gratiae apponi volo, sed totum hoc praeclaris illis dedi animi ingeniique tui dotibus, quas in te collocavit coeli benignitas. Ingentibus quippe rerum documentis summam doctrinam tuam cum singulari industria judicioque conjunctam perspexi, ut omnino mihi acerbum fuerit carere ea voluptate, qua frui ex alloquio tuo adspectuque soleo. Nimirum id unum tota vita operam dedisse mihi videris, ut non modo ipse persentisceres, sed aliis quoque omnibus exemplo tuo significares id, quod pauci ea domo atque fortuna nati capiunt, quam sit pulchra res literarum jurisque & legum studiis inclarescere, ex quibus ad pa-

atalium splendorem vera nominis atque existimationis di-nitas accedit. Non ego ex alitum volatu, aut è cantu o-cinis augurari didici, nec unquam mathematicorum coelum erambulavi, sed tamen habeo alia signa, quae observem, onge certiora, quae minus habent vel obscuritatis vel er-oris, ex quibus futurum arbitror, ut non modo familiam ose tuam, sed & patriam universam ac remp. vestram ma-na luce perfundas. Ac plane de me tibi spondeo, ut virtu-es tuas praesens amavi, ita me semper fore praestantissi-nae tuae indolis studiosissimum. In quo etsi plurimos ha-ebo socios, cupio tamen hîc, si quid valebo, primas te-ere. Vale, juvenis nobilissime. Lugd. Batav. VII. Jun. 632.

EPISTOLA CCLVII.

HENRICUS à FRISEN

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

QUae gaudia iis ex rebus, quarum momento defluit ac senescit dignitas, mortalium mentibus sortis indulgentia ffundit, nugas meras puto, prae ut qua nunc laetitia lu-entiaque mactus incedo, postquam per literas interpretes ımmum tuum erga me amorem ac benevolentiam, quam ninime mendacibus indiciis jam ante cognoveram, tam enigne declarasti. Diceres Attalicas mihi conditiones ob-enisse, aut haereditatem effertissimam sine sacris alicunde uic homini objectam, ita luxuriante gaudio diffluo pene c liquesco. Sibi equidem sceptra sua habeant reges; sibi ivites in altum exstructas opes servent, sibi hortos ac uburbana regio luxu instruant, denique agrorum spaciis & ıto quantumlibet foenore exuberent: jam dudum de invi-ente, nî fallor, prospectum est. Quippini? cum pluri-us illa magis exitio steterint, quam bella, quam fames norbive, quaeque alia, ceu dirum mortalibus omen, immа-i peste terris incubuerunt. Equidem ego abunde felicita-em reor, si te judice, inter eos haud postremas tulero, qui e affectu tuo haud falso gloriari queunt. Caeterum ma-na heîc me difficultas circumstat; Neque enim quatenus nmensas laudes, qua me immeritum extollis, admittam; eque rursus quonam verborum honore pro tam eximio

munere grates refundam, cum omnia circumſpecto, evolvere ſatis promtum eſt. Cogor itaque damnare averſi genii noſtri infelicitatem, cujus nunc copias opesque adeo in arctum coactas eſſe ſentio, uti ad hanc provinciam adſpirare non audeat. Enim dotes ipſe meas contemtim deteram? una opera judicio tuo multum demſero, cui omnia deferri debere, lubens facio uti exiſtimem. Porro autem dictis ſperem condignas tibi gratias agere? Nae ego largiter erravero, ſi tantum honorem ulla dicendi majeſtate aequatum iri autumem; quippe quae tantum infra magnitudinem meritorum tuorum jacet, quantum tu gloria ac virtute invidiam viciſti. Uno tantum colore, quantum conjecto, defendi poſſum, quod benevolentiae tuae muneribus obniti flagitium longe maximum augendaeque invidiae putavi. Itaque ergo hoc quoque uti caetera gratiae tuae debiturus ſum, uti quanquam impar tantis laudibus, quarum fulgore perſtringor, illuſtre tamen judicium tuum indignitati noſtrae dehinc praeſtruere poſſim; quo ſi propriis ac domeſticis bonis parum valuero, iſthoc ſaltem ſchemate ac tam ſplendido fuco adornatus aliorum quoque judicio ſpecioſe imponere poſthac queam. Ac in aliis quidem rebus bonum nomen eſſe, ut mos meus fert, non ceſſabo, heic ne benignitas tua, & facilitas optimorum fere ingeniorum contubernalis, te fruſtra habeat, male metuo; neu paupertini ingenii noſtri tenuitas deſtruat faſtigium ingentium meritorum, ac multum de cumulo illarum laudum demat, quas tam prolixe tenebricoſo nomini noſtro circumfundis. Per me tamen diutius non ſtabit profecto, quominus ipſe omni arte atque cura ſedulo me verſem atque excutiam, ac ſi genius non refragabitur, per generoſos auſus atque ardua tentamenta inviis quoque atque inacceſſis gradum inferam. Quod ſi quid unquam in noſtra indole haud prorſus poenitendum enituit; in hoc me jacto, in hoc me magnifice effero atque unice triumpho, quod nemini mortalium ſim conceſſurus, uti ſplendidiſſimi ingenii tui, doctrinae ſapientiaeque dotes prorſus coeleſtiſſimas religioſius adorare videatur. Huic ego merito, aliarum rerum haud ambitioſus aeque, facile palmam do; cujus indolem is quotidie magis magisque inflammat ardor, uti iis indiciis, quibus te meque dignum eſt, venerationem tibi meam teſtari queam.

Ne tempora tua diutius morer, quibus vel ſic ſatis proterve illuſi, uno verbo adjicio, Fratrem Regis aliquot turmis

nis succinctum in Provincia agitare, late, qua incedit, errorem atque pestem circumferre. Spes tamen est futurum, uti simul Rex cum justo exercitu ducem, vagum & atrocinii potius quam belli more incursantem, consectabitur, turbae istae, quae licentia fervent, tanquam frigore perculsae dicto citius considant, ac veluti amisso aculeo torpeant.

EPISTOLA CCLVIII.
HENRICUS à FRISEN
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

FActum est à me oppido quam negligenter, Clarissime Cunaee, Amicorum summe, quod tam diu scribendi munus subterfugerim. Itaque & me quoque jam propemodum silentii suppudet, cujus rationem tamen, fallor, aut sine precatore tibi probare potero. Quo enim, sodes, periculosa scriptione occupare & invadere otium tuum, quod ubivis rectius perdere potes? Apagesis mihi istos ineptiarum institores ac mangones, qui ubique ambitiosas naenias & exquisita nugarum fercula fastidiose ingerunt, ubique lepidum quid ex blanditiarum myrothecio allinunt; denique dum nimias exhibent argutias, nihil quicquam pro sanis faciunt. Sciti aedepol parasitastri, si Diis placet; ac digni, medius fidius, qui mimico illo ac veteratorio schemate caudam trahant, ac scaenarum ostentatione traducantur. Nulla igitur nobis, si exquiratur usque ab stirpe auctoritas, tam intima silendi causa fuit, quam quod interventu literarum curas tuas morari religioni duximus. Nunc ne plane me decoxisse in animum inducas; neve sanctissimum illum cultum, quem intemerata religione ac fide tibi devovi, putes nonnihil refrixisse, abrumpendum silentium fuit, & redintegranda memoria amicitiae nostrae, quam ego, mentiar, nisi jucundissima subinde imagine, quoties secreti licentiam nactus sum, quasi in me paulum seductus, tota cogitatione retractare aggredior. Quae quidem cogitatio tam blanda saepe voluptate afficit animum & allectat, uti aliarum rerum sensum usquequaque illi demere aut minuere videatur. Quid quaeris? Haud aliter atque loti dulcedine captus, aut vi carminis excantatus, ita suavi illa contem-

pla-

platione defixus haereo, caeterasque omnes solicitudines cum dicto protinus depono ex animo deleoque. Caeterum ea in urbe nunc sum, in qua neque otii sane neque negocii ratio mihi constat: neutro enim potiri datur. Denique jam in nervum ire decretum est potius, quam isthoc veterno diutius contabescere; misere enim heîc frigetur profecto. Usque adeo quidem, uti vix quenquam, meo animo, reperias (ab uno atque item altero si discesserim) cum cujus consuetudine solitudinem tuam permutare velis. Ut omnia tamen alia desint, unius certe consuetudine ita devinctus teneor, uti reliquorum amicitias prae illa haud magno ambitu appetam, imo aequissimo animo negligere queam. Is est *Hugo Grotius*, inter praecipua rarissimae doctrinae virtutisque documenta memorandus; quem ideo edidisse mihi natura videtur, ne saeculo nostro vel exemplum deesset vel convicium. Nosti eum qui vir sit; Quem ego uti ne viderim, auri montes mereri nollem. Prorsus hic unus omnium mihi instar est. Itaque nunquam unum intermitto diem, quin ad eum invisam, sermonibusque illis (doctis, Jupiter? atque eruditis) qui sub manum ei nascuntur, memet expleam, fruarque votis ad invidiam felicibus. Saepe inter fabulandum frequens atque apprime jucundus de te sermo incidit, multo cum honore atque commemoratione laudum tuarum atque virtutum plane singularis exempli, quibus saeculum tibi obstrinxisti; & porro mirum in modum obstringes si, quod jamdiu praeclare minaris, Josephum tuum deterso ignorantiae situ, atque ea labe, quae aetatis vitio laborat, exceptum ingenii tui luce perfundere ac publice exhibere non recusaveris. Unicum hoc Maximi *Hugonis* votum est; cui & ego, quanquam tanto intervallo impar, meum aggregare minime erubesco. Frustra te fabulae malignantium terreant aut tardent; Te, qui supra ipsam invidiam caput effers; Et Vaejoves istos, si qui molesti esse audebunt, nae tu, si sacra tua commovere lubeat, pulchre exarmare & magnifice tractare queas. Tum qui istud opus pro digno explicare queat, neminem, praeterquam te unum, exstare, ausim, vel te judice, quovis pignore contendere. Nunquam hercle desugies auctoritatem. Sed nolo me heîc diffundere. Ego, cum omnia apud nos modo essent tumultuosissima, commodum statui in hac urbe subsistere tantisper, quoad turbae istae consilescerent. Interea loci summus atque Augustissimus Sueciae Rex illustri atque decretoria pugna victis ac fugatis hostibus, in ipso,

nehercles, articulo, veluti ad condictum, adfuit atque nos omnes praesentissimo exitio subterduxit. Nunc postquam ejus ope viam nobis munitam intelligo, cis, arbitror, paucas tempestates, iter ad meos, quantum pote, arripiam. Ii, qui pugnae interfuerunt, ita narrant; illud proelium, quo ante annum ad Lipsiam concursum est, ludum jocumque esse, prae quam ut nunc utrinque certatum fuit. Verum heu mihi! ut male formido, ni nimio nobis forte haec victoria constet. Sunt enim, sunt nonnulli, qui literas Berlino, Brandeburgo, Witteberga, Magdeburgo acceperunt, quibus fertur Regem ipsum, cum ex more inter primos pugnam cieret, infelici ictum globo paulo post ex vulnere obiisse. O crudele fatum! ô fortunam semper insidiose benignam atque inter ipsa officia metuendam! Adeo nullum tam sincerum mortalibus gaudium obtingit, quod non aliqua vicissim contaminet aegritudo; atque est nescio quae arcana invidia, quae felicitati nostrae subinde obtrectat, & spes mortalium ad magna surgentes ipso in flore praecerpere sibi voluptati habet. At enim Philosophiae plus satis. Ego uti fabulam istam (atque utinam vates sim) tollere nondum audeo; ita subesse aliquid monstri haud injuria subvereor. Rex enim, ut semper fuit immoderatissimi adversum se imperii, nec labori nec periculo usquam pepercit, quo minus inter ancipitia claresceret, & salutem illius capitis, in quo tot millium spiritus vertebatur, vilem sibi haberet. Quaeso inter nos pereat tam horribile secretum; donec omnia magis certa atque explorata sint. Non est tamen periculum ne erres, si Cl. D. *Heinsio*, eximio atque intimo nostro, illud quicquid est credere volueris: quem uti à me quam amantissime salutes, rogo. Scribendi facultatem temporis nunc angustiae eximunt; proxima occasione ei diligentiam, ut spero, nostram probabo. Salvebis & tu quoque plurimum a Principe amicorum, *Hugone Grotio*; qui in hac urbe hyemare decrevit. Vale, Vir Magnifice, atque styli nostri intemperantiam boni consule. Si quid literarum ad me curatum voles, quod unice te oro, ad aedes hasce, quarum insigne est civitas Embdensis deferri eas, nisi nevis, jubeto. Hospes enim istarum aedium eas porro ad me sine mora transmittet. Sine, quaeso, hac spe tui fruar. Datum Hamburgo x. Kal. Dec. CIↃIↃCXXXII.

Regem Sueciae nobis fuisse, pluribus documentis constat, quam vellem. Hem! spes nostra! quo recidit?

Ger-

Germaniae nunc me ex animo miserescit, quae iisdem fluctibus resorbebitur, unde sese vix aegre emersit.

EPISTOLA CCLIX.

PETRUS CUNAEUS

Henrico de Frisen

S. D.

Hamburgum.

QUod literis tuis, nobilissime Juvenis silentium tuum excusas, magis pro humanitate tua fecisti, quam quod justa ulla ratio id exigeret. Nam & cum in itinere diu haeseris, multa tibi objicere impedimenta potuit locorum mutatio: & postquam Hamburgi consedisti, etsi tibi in illo otio non statim scribere libuit, aeque tamen me diligi a te credo. Solent enim hi, inter quos aliqua amicitiae fiducia est, facile in istis, quae leviora sunt, cessare & officii aliquid intermittere. Infirmo vinculo ille affectus constat, qui scrupulosa & anxia diligentia pensitatur. Apud Dionysium Longinum inter vitia sublimis & heroicae dictionis existimatur τὸ ἀδιάπτωτον καὶ ἀναμάρτητον εἶναι. quia plus studii & curae in ea re inest, quam masculi roboris. & Plinii Secundi querela de quodam amico suo fuit, ideo peccare ipsum, quia nihil peccaret. Quod viri amplissimi D. *Hugonis Grotii* adspectu & alloquio quotidie frueris, ex animo tibi gratulor. Quippe in uno illo viro repraesentatur tibi, quicquid pene eruditorum hominum habet nostra haec aetas. Quare jam vix fore puto, ut facias, quod abiturus promittere videbaris, hoc est, ut gressum ad nos referas. Qui enim istud Bataviae depositum in Germania tua jam reperis, leniter tolerabis, opinor, nostri desiderium. Literas ab eo nuper accepi, quibus D. *Hartzwigium* JCtum Hamburgensem, juvenem praeclarum ad nos redeuntem, mihi commendabat. Illi ego respondi, atque impense eum rogavi, ut te tuamque eruditionem & inusitatam virtutem inter prima nobilitatis Germaniae decora aestimaret. De commentationibus meis, ut eas aliquando in lucem emittam, bene mones. Faxo ut omnes intelligant, me bonae menti operam dedisse, atque etiam publicis seculi haud defuisse commodis. Sed causa adhuc est, quae me aliquantisper continet. Partem illam epistolae

lae tuae, quae de morte Regis Sueciae est, viro clarissimo, amico tuo, vel nostro potius, praelegi, ita ut voluisti. Sed ille, ut omnia, quae a fortissimo hoc bellatore gesta sunt, in majus accepit, & laetis ejus successibus nimis se extulit, ita nunc immodice dejicitur luctuosa ejus morte, ac pene ad desperationem formidine properat. Ego, qui summam Divini numinis benignitatem in restituenda Germaniae libertate hactenus adfuisse, atque etiam acerbissimum hunc casum esse cum insigni victoria conjunctum video, illud temperamentum tenebo, ut confidam principes ducesque Germanos & Suecos consilia animosque & vires juncturos, & ejusdem Dei auspiciis consummaturos tantarum rerum coepta. In quo omine desino. Vale, juvenum nobilissime & praestantissime. Lugduni Batavorum, 17. Decembris 1632.

EPISTOLA CCLX.

HENRICUS A FRISEN

Petro Cunaeo

S.

JAmpridem, Vir Maxime, literarum tuarum desiderium impatientissime fero. Quid enim mihi putas animi esse, cum a consuetudine tua, qua quondam pastus unice fui, direptus, pertinacissimo insuper silentio tuo ita differor & excrucior miser, uti, postquam nomen tuum veluti in vasta quadam solitudine frustra imploravi, prope ad invisissimae hujus lucis taedium adigar? Nolo sane fidem tuam & affectum, cujus experimenta habeo prorsus luculentissima, iniqua suspicione suggillare; Scio id genus officiorum, queis amicitiae sacris operari mos tenet, non peti, sed praestari solere. Estque literarii hujus commercii indoles ea & conditio, uti ratio ejus decoquat, si scrupulose nimis disputetur. Perraro enim ex formula respondet, aut ad praescriptum quod ex pacto convento procedit. Neque quisquam tam a naturali lege desciscit, aut strictissimis illis nexibus libertatem suam arctari patitur, uti praefinito & veluti ad demensum aut loqui velit aut scribere. Quare si hoc postulem, protervus merito ac stulte ineptus audiam; neque cuiquam, arbitror, satis pro sano facere pol videbor. Quae, malum, igitur ista intemperies sit, sanctissimum jus fasque ami-

amicitiae atque inviolabiles modestiae leges, quas virtutum tuarum reverentia in hoc animo sanxit, impudentissima profecto expostulatione temerare velle? Ego vero etsi facere nequeo, quin graviter & impense doleam, literarum tuarum voluptatem, quarum pretium inaestimabile semper sum arbitratus, diutius quam sperassem, defatigare ac suspendere expectationem nostram: haudquaquam tamen eo dilabor, uti peculiarem tuum erga me & candidissimum amorem incommoda usquam opinione violare audeam. Id peto duntaxat & enixius rogo, uti hoc extorqueri ab animo tuo atque excudi patiaris, quo proximis comitiis nostri ratio habeatur: nisi si forte, quod ne cogitare quidem de te fas puto, memoria nostra apud te aut exolevit aut eviluit. Ambitiosius hoc abs te contenderem, nisi parcius tecum & restrictius fabulari, mea quidem apprime, sed & tua non parum aedepol interesse autumem. Nam neque me decet argutias heic serere; & tu, quem in illo fastigio, in quo te excellentissimis meritis & divino prope ingenio collocatum videmus, publica sibi vendicant totum, molesti carminis moram negotiis tuis inferi non pateris. Porro ecquid hîc agam, quidve struam, quanquam ad nullam curarum tuarum partem illud pertinet, obiter tamen indicabo. Singula vero quae hîc ab aliquo tempore sumus perpessi, annales utcunque ampli ac vasti vix ceperint. Nec attinet sane ea omnia retexere, quaeque ipse miserrima vidi, & quorum pars magna fui; quis talia fando! nosti enim caetera. Illud in universum dixisse sat habeo, neminem apud nos superesse, quem belli foedissima haec calamitas non invaserit ac propemodum adflixerit. Periniqua profecto belli haec ratio est, aut potius insania, quod indiscretim omnes ordines sortitur: summos, imos, medioximos nullo discrimine arripit. Quantum instar in admiranda unici Regis virtute fuerit, nunquam manifestius, quam ab ejus morte deprehensum est. Sed illa felicitas aliquandiu nimis laeta sese ubertate extulit; tanto citius collapsa, ac nescio quâ peste contacta, extabuit: haud aliter atque semina quaedam, quae summo sparsa solo non penitus immissis innituntur radicibus, celerius utique se effundunt, & solidissimas ementitae spicas herbulae inanibus aristis ante messem flavescunt. Certe si gloriae suae adhuc supervíveret invictissimus Heros, spes esset brevi futurum, uti aegra respub. quae nunc lapsantibus incertisque vestigiis oberrat titubatque, pulchre constabiliatur. Inter haec conor ego quacumque

que ratione, uti a partibus atque ſtudiis reip. quam longiſſime abſim, atque dum procellas horreſco, litus legam quantum poteſt, ubi tutiſſima irato quamvis mari ſtatio eſt; magnam utique mei partem fortunae jocantis ludibrio ſubducturus: Wittebergae enim ago; utque interibi Muſarum mearum conſuetudine devinctus non inſuaviter me oblecto, aulae de induſtria fugitans, quae fronte blanda quantum, Dii boni! malorum tegit & obvelat. Tandem autem ſerio animum ad Juris ſcientiam appuli: cujus amore nunc captus atque deditus haud ſpernendam temporis partem ad eam omni ratione excolendam ſeponere decrevi. Niſi ſi forte vis quaedam major praeclariſſimum hoc ſtudium e manibus nobis excutere coeperit. Et verum quam metuo, ne aetas noſtra ſordidiuſcula illa ambitione & negociis obruatur prius, quam omnia eo ſtudio ac labore perveſtigare queam ita, uti opto, atque uti me haud degeneris animi indoles hortatur. Eniti tamen juvet, & nobiſcum contendere, vel in hoc, uti quatenus progredi in hoc ſtadio nobis fas ſit, experiamur. Nam etſi ad ſupremum, quod affectamus, culmen adſpirare haud detur, & ad praeclariſſima quaeque obſtructus nobis aditus ſit; non id tamen confeſtim debilitare ac refringere animum curamque deflectere atque ingenii impetum ſufflaminare debet. Eſt enim quatenus prima nobis ſors invidet, in ſecundis quoque tertiisque haud poenitendus neque inglorius induſtriae noſtrae locus relictus. Illa ſe jactet in aula. Sicuti vero praeclarum eſt, ad maxima ubique exempla ſe dirigere; ita ingenio refragante aut caſu, tantum in iis ſequi quantum conſequi poſſis minime faſtidiendum reor. Perperam vero atque aſpere in me conſuluit fortuna, quod facultatem tui audiendi videndique nobis ademerit: cujus jactura ita acriter me pungit, ac remordet, uti concoquere eam citra doloris ſenſum vix poſſim. Profecto enim non exemplum tuum duntaxat, terſiſſimique judicii integritas, atque ignea vis quaedam, cujus fiducia tu metuenda aliis & praerupta peradis, ad eximia quaeque nobis incitamento foret: ſed & ſermones exculti & uberrima doctrinae copia abundantes, permagna procul dubio adjumenta nobis afferre, & ad ea quae cupimus percipienda, viam praeſternere facile poſſent. Nunc animi hercle diſcrucior, inter eos me latitare, qui niſi paululum ſubbiberunt, atque ingenii ſui ſolum pluſculum irrigarunt flore Liberi, haud temere quicquam ſufferti tinniunt. Paucos tamen quosdam hinc excerpo, qui

se, quantum licet, a contagione saeculi intactos atque immunes praestant. Ab his ubi descesseris, idem omnes reliquos error habet, & sub eadem causa obruit. Sed non id nunc ago, nimirum, uti mores saeculi infamem. Tu, quaeso, si me amas, per literas etiam, qui potes, ingenii tui consiliique lucem porrige laboranti. Nam pragmaticorum ineptias nullus moror; quas equidem, si in auctione venum irent, cassa nuce non emerim. Eant sane & populo obtrudant, quas commenti sunt, fabulas; apud me quidem tesseram confregerunt. Digni, medius fidius, quos catamidiandos sibi excutiendosque vesticipes pueri sumant; digni qui cum stercoreis ineptiis suis, quas exitiosissimo publico in Scholas introducunt, foras quatiantur. Verum quo me ago? Vale, decus nostrum, & expecta quam mox ego dupondii legulejum hinc expromam tibi. D. *Heinsio*, primario amicorum, observantiam quaeso & affectum a me, nisi ne vis, nuncies. Fui, humanitatis tuae fiducia, prolixior; tu si ignoveris, perbenigne aedepol ac more tuo solens feceris. Wittebergae. Non. Jan. CIↃ. IↃC. XXXIII. quem annum ex omni parte felicissimum tibi ex animo voveo. Dabo operam, si qua omnino fieri potest, uti vos revisam cum zephyris & hirundine prima: atque inde rursus per Gallias, terrarum omnium reginam Italiam quoque perlustrem. Nihil tamen certi adhuc constituere possum.

EPISTOLA CCLXI.
PETRUS CUNAEUS
Henrico à Frisen
S. D.

Wittebergam.

EX literis tuis, nobilissime juvenis, quas Wittebergae Non. Januarii ad me dedisti, intellexi nondum pervenisse ad manus tuas epistolam meam, quam 17. Decembris ad te scripseram, atque Hamburgum ad summum amplissimumque virum * D. *Hugonem Grotium* transmiseram. Ego vero in ea gratulabar tibi adspectum & sermones incomparabiles istius viri, in quo uno repraesentari tibi posse sciebam quicquid pene eruditorum hominum habet nostra haec aetas. Simul & ipsum *Grotium*, τὸ πάνυ, rogaveram im-

* Vid. supr. Ep. LVII.

mpense, ut te tuamque eruditionem & inusitatam virtutem nter prima nobilitatis Germanicae decora aestimaret. Caeera, quae addidi, exciderunt nunc pene mihi omnia. Neque dubito quin sint interim ad te perlata nunc ea, quae scripsi. Quare neque in illis repetendis immorabor, & hoc pso tempore, quoniam proficisci Hagam cogor, neque editum meum exspectare nuntius vester potest, illud tibi breviter significabo, gaudere etiam atque etiam me, cum ntelligo te mentem penitus ad jurisprudentiam nostram adjecisse. Nihil enim praeclarius, nihil excellenti tua & divina indole dignius facere potes. Enimvero meminisse potes olim in Rep. Romana, qua nulla nec major, nec sanctior unquam, nec bonis exemplis ditior fuit, semper viros principes, primoresque populi hanc scientiam in sua possessione retinuisse: quam Plato regiam appellavit, propterea quod ad Reges rerumque Dominos, atque ad eos, qui cum his quotidie sunt, pertinebat. Nescio quid efficere apud te preces meae possint: sed tamen rogo te, ut in hoc animi proposito constanter perseveres, atque ut de omnibus, deque singulis, in quibus aliquid opis consiliive a me desideras, rotunde & familiariter pro jure amicitiae nostrae perscribas. Meum erit efficere, ut nulla in re defuisse tibi officia animi promptissimi addictissimique videantur, si modo ubi locorum sis, & quibus tradi literas oporteat, scivero. Vale, juvenum nobilissime. Lugduni Batavorum, 2. Martii 1633.

EPISTOLA CCLXII.

HENRICUS à FRISEN

Petro Cunaeo

S.

Leidam.

IN turbine hoc & tempestate rerum nostrarum, quâ omnia divina humanaque in deterius labuntur, nemo magis dirum Martem exsecratur, nemo pacem fervidius exoptat, quam ego. Sed pacem eam, quae speciosum illud nomen re & factis comprobet; cui nihil subest fraudis aut insidiarum. Patriae quidem meae, quae furias suas cottidie pascit, & ab hoste invicem atque civibus raptatur, ex animo me miserescit. Adeo ab omni parte laboratur; neque ulla malorum facies nobis deest. Inprimis vero literarum no-

ſtrarum miſerrimum fatum quis pro indignitate rei ſatis deploret? quibus quidem, niſi auguria me fallunt, exilium alicubi circumſpiciendum eſſe arbitror; ne faſtidia inimiciſſimorum heic experiri cogantur. Mihi ſane, ut rem loquar, cum his moribus haud belle convenit: neque adeo conveniet, ſi mihi quicquam credis. Idcirco de ſede mutanda ſerio mihi deliberandum eſſe ſtatuo. quod conſilium cum nuper pene ad effectum ſpectaret, omni ratione & conſilio valentior fortuna diſcuſſit: qui caſus ut ſpem profectionis meae abrupta & praepropera rerum vertigine haud parum dejecit, ita cupiditatem incendit; & flagranti ſua ſponte animo acres veluti faces ſubjectat, uti, quantum poteſt, loca quieti atque otio adverſa & infeſta relinquere mediter. Non equidem ita heic deſpectus vitam dego, quin magnatium cupiam decus libertatis meae nuncupare poſſem: neque deeſſent fortaſſean pretioſi emtores, qui conditionem praecipiti feſtinatione raperent. Sed mihi non eſt animus pretio depaciſci, ut ſplendide ſerviam. Ita ſum factus à genio, uti Principes viros facile dormire ſinam; nulli verniliter adulari, nemini per ambitum aut indecoras prenſationes importunus eſſe, nemini ſervilibus & obnoxiis ſtudiis adrepere, per omnia certus ac tenax. Sane vero, cum ad id exemplar animatus ſemper fuerim; nunc demum ex quo me fortuna frigore ferire coepit, magis etiam comperio, nihil tam in lubrico eſſe, quam quod plerique ingenti votorum certamine exoptant. Itaque nihil admodum moveor cenſus atque facultatum jacturis; quippe quae mobilitate caſuum humanorum puncto temporis ſaepe huc & illuc transferri queunt: illud ſaltem lugeo, quod aetatis meae pars longe optima, inter irrita ſtudia, atque inertiſſimas curas, dum loquor, pene mihi effluxit. Sane quidem ex quo heîc ſum, nihil quicquam moliri licuit; quod ſpe ac voto erectae indolis nec degeneris animi dignum ſit. denique cum me quaero, haud invenio. Nimio hercle ſatius foret in piſtrino ſtrenue molere; aut curſuta vel ad languorem uſque exerceri, quam ignavia heîc tabeſcere. Mea ſic eſt ratio. Plane igitur triumpharem, ſi quovis interim terrarum potius, quam heîc, inter tot bona mentis impedimenta, verſari contingeret. Non alius tamen locus, ut nunc haec ſunt, efficacius animum allicit, aut inflectit ſenſus, quam Leyda veſtra; imo & mea. Quippini? quae Muſas noſtras tot per annos amoeniſſimo complexu ſuo ac felici magnarum animarum cultu, circumdedit ac fovit à

Quo-

Quorum beneficiorum, quoties magnitudinem secreta aestimatione perpendo, nescio quae statim dulcedo subit, & penitus permanat ad venas animumque; uti eadem mihi sedes magis magisque prae reliquis adlubescat. Cui vel tua causa immensum me debere plus semel intellexi: Qui ut me quondam indignum fortassean, at non irreligiosum tamen virtutum tuarum aestimatorem, ad cultum tuum admisisti: ita tam prono deinceps & benevolo affectu ilico prosecutus es, ut & votorum meorum modestiam promtitudine quadam humanitatis praeverteris, & meritum omne meum, si quod uspiam fuit, longe vicisse haud dubie videaris. Quod quia semel tibi, feliciore meo fato quam merito, sic placuit, Deum quaeso, ut aeterno & mansuro animorum nexu perstet amicitiae haec compages; ne qua labes aut calamitas tam sancto foederi ullo tempore interveniat. Prorsus autem hoc me abs te impetrare posse confido, uti interea loci, si quid residui temporis gravioribus negociis tuis diripere potes, literis tuis invicem me complecti per otium velis: quibus etiam justae velut accessionis nomine accrescere fines, quicquid à digressu meo ex abdito atque inexhausto ingenii & doctrinae tuae penu aut in publicum jam se prorupit; aut adhuc intra liberalem custodiam domi & in scriniis tuis attinetur. Scio nihil me tibi ex parte mea vicissim imputare posse, praeter putida nugamenta aut molestas fabulas, quarum vel illic affatim vobis erit, ne tam longe scilicet accersere opus sit. Verum quae tua est facilitas, & benignitatis quoddam quasi prolubium erga homullum tibi deditissimum, non invidebis tibi ex hoc facto gratiam, quam eo nomine semper apud me integram flagitare poteris. *Salmasius* vester, vir minime in transgressu nominandus, ut in quadam ejus ad *Opitium* epistola perspexi, Batavi coeli morositate atque intemperie pluscolum offendi videtur. Est is quidem valetudine tenuiuscula; sed tamen paulatim & aërem vestrum ferre discet. Notitiam viri in omni, sed Graeca praesertim antiquitate atque eruditione mirifice versati, magno hercle, si liceret, emtam vellem. Et adeo haud mediocriter doleo, quod cum in Galliis essem, per ejus invaletudinem, qua tum conflictabatur, nulla mihi notitia cum eo intercedere potuerit; quamvis id unice optarem. Ast ego temere nimirum & inconspecte facio, qui tam longo sermone te morer. Tu vero mihi vale, venerandum pariter, & amicum caput; dum de nobis arbitria sua fata peragunt: quae, utcunque du-

 ra

ra & perpessu aspera, ferenda sunt. Optimum enim qua urget necessitas, sponte aut praeire aut sequi; neque frustra recalcitare, καὶ μὴ θεομαχεῖν. Certe de his regionibus nihil in posterum firmi aut quieti praesagit animus, &, quia semel Graecissari coepi, κακῶν ὁ τάλας πέλαγος εἰσορῶ &c. Salvebis plurimum à Cl. Viro *Aug. Buchnero*, qui te inter primos veneratur, e scriptis tuis sibi notum: &, nisi fallor, non ita pridem affectum suum per literas sibi transmisit. Unde & ingenium viri ad unguem facti; & singularem eruditionem, quae summorum hominum amorem facile meretur, cognovisse te omnino persuasum habeo. Quare, quod addam praeterea, nihil habeo; nisi ut valeas & nos ames. Scribebam raptissime Wittebergae a. d. XXIX. St. Vet, XIX. st. n. Sept. CIↃIↃCXXXIII.

EPISTOLA CCLXIII.

PETRUS CUNAEUS

Henrico de Frisen

S. D.

Wittebergam.

ETsi ex tot tantisque calamitatibus, quas civilium bellorum impetu incumbere in Saxoniam tuam scribis, nobilissime juvenis, dolorem ingentem capio, illud tamen apprime me solatur, quod ex hac causa ad nos redire, & Leydam nostram, studiorum tuorum quietissimam pridem sedem, repetere constitueris. Nosti utique inter media arma hîc pacis artes vigere, atque in regione, quae militiae strepitu circumsonat, tutam jucundamque requiem omnibus esse, qui operam bonae menti dant. In qua re singulare fatum Bataviae nostrae est. Cum enim in Germania vestra, atque alibi passim, belli fulmina, quacunque pervadunt, vastitatem & solitudinem faciant, ac literarum & artium superesse ferme nec volam, nec vestigium sinant, apud nos eximia quadam Dei benignitate, inter hostiles impressiones atque inter libertatis nostrae discrimina, ex ipso pene bello nata Academia est, & mox quo plures majoresque emerserunt reip. difficultates, tanto major indies pulcriorque effloruit. Cum D. *Salmasio*, de quo mihi scribis, magnus mihi usus est. Praelegi ei nuper partem epistolae tuae, quae de ipso est: ac de praestanti eruditione tua locutus cum illo sum honorificentius, quam tibi referre pro mo-

deſtia tua poſſum. Ubi ad nos veneris, reperies virum fama etiam & exiſtimatione hominum celſiorem. Si in hac ora maritima ad inconſtantiam aëris, atque ad alia coeli incommoda, cum quibus adhuc conflictatur, ſemel obduruerit, multam lucem ingenii ejus monumenta affundent Bataviae. Quod clariſſimum D. *Bucknerum* excitaveris, ut ad me ſcriberet, gratiſſimum jucundiſſimumque fuit, atque eo nomine habes me debendi reum. Vir eſt, quem excellens animi indoles ad omne doctrinae & laudis decus armavit. Quare eum inter primos amicorum coluiſſe rem putabo glorioſam mihi atque illuſtrem. Vale, nobilitatis delibate flos. Lugd. Bat. 9. Decembr. 1633.

EPISTOLA CCLXIV.

HENRICUS à FRISEN

Petro Cunaeo

S.

Leidam.

FAtaline credam vaecordia, an quo alio vitio eveniſſe, quod anno, ſi rite recordor, abhinc plus integro, nihil prorſus tecum literarum commutare in animum induxerim, nequeo ſatis conſtituere mecum, Vir Maxime. Enimvero toto ſuperiore tempore itineribus incertiſſimis per diverſa jactatus, nec animo minus, quam ipſo corpore vagus: conſiſtere interea vix unquam, nec adeo ad ſcribendum componere memet quivi. At effugere tamen non poſſum, quin culpae hujuſce partem non exiguam indiligentiae meae patiar impingi: certe eo nomine incuſo memet ac damno ſaepe, quod ullam mihi importunitatem paſſus ſim obſiſtere, quo minus, te praeſertim haud faſtidiente, frequentior paulo eſſe laboraverim in eo officii genere, cujus cultus ſine rubore aliquo aut nota deſeri a me vix poſſe videbatur. Verum de iſthoc me plane ſecurum eſſe jam nunc jubent mores tui ad exquiſitae humanitatis laudem penitus facti. at ſi ulterius etiam ceſſavero, quae porro preces, quaeve purgatoria ſacra tam deformi noxa caput hoc ſat piaverint? Quanquam ſane plus mihi videor vel hoc ipſo peccare, quod peccatum adeo prolixe deprecor. quippe ex ſilentio noſtro, nullum tibi negocium aut labor: ſimul parcere poteramus occupationibus tuis, minuſque moleſtiae tibi tacendo creare: cum detrimento affectus ac ſtudii fortaſſis ali-

quo: nullo certe judicii; ac nonnullo etiam cum compendio pudoris. cui nunc praeponderare amorem atque observantiam nostram erga te prorsus ineffabilem, libenter, ut solet, comitas tua admittet. Pacem nunc haec loca habent: quam firmam aut diuturnam incertum: quam necessariam, infelix patria testis est: cui post miserabile discidium, diraque civilium armorum fata, & infames rapinas eorum, qui malis nostris fruebantur, vix alio praesentiore remedio succurri potuit. Nondum tamen quiescit Septemtrio, discordiis nostris potens & cladibus ferox: nec cessat arma opponere quieti nostrae, pro qua sese arma nobiscum sumsisse olim gloriari consueverat. Princeps noster nihil reliquit intentatum, quo consilia eorum, quos penes summa rerum est, in melius flecti posse sperabat: ne in suos quondam amicos atque socios optime de se meritos, quibus illi duris temporibus auxilio venerant, nefarias manus vertere ac ferrum stringere potius, quam foedus porro & amicitiam nobiscum colere mallent: oblatae conditiones honestissimae, auri pondus immane militi in stipendium promissum, id donec persolveretur, pignoribus caveri placuit; breviter quicquid modo aequum visum est, quicquid salva republica tribui potuit, datum esse constat; ne sese per fidem a nobis circumventos postea queri ausint. quae omnia spreta ab illis rejectaque hucusque pertinaciter sunt: neque ullis rationibus ut bello desisterent, & exercitum de finibus nostris sine maleficio deducerent, obtineri potuit. quo haec? nisi forte parum etiam propinqui sanguinis per civilem hanc amentiam totis campis undare vidimus; neque satis adhuc in fratrum cognatorumque visceribus impios mucrones tepefecimus. Hoc nempe restabat, ut post omnia, postremo etiam cum sociis nostris gladiatorio animo committeremur. Omnes profecto, qui modo ipsum humanitatis sensum non penitus dedidicerunt, tam foedos & cruentos ludos mirum in modum perhorrescunt, & in hostium capita despuunt omen. Bene tamen, quod per nos non stetit, quo minus omnia semper ad pacem & concordiam forent quam integerrima. ipsi viderint, qui (nec quemquam heîc privatim incuso) auctores rupti foederis frustra nos invidiose clamant; cum ipsimet pacis jura temerarint. Interea Sereniss. Princeps noster publicis literis severe edici curavit, uti quotquot ex nostrate juventute adversis in castris stipendia merent, simul notitiam habere coeperint istarum literarum, statim ejurent militiam, e vestigio-

ſtigioque domum redeant. Deus triſtiora avertat. Ex veſtris provinciis quoque non ſatis laeti nos rumores adflant: praeter enim improſpere hoc anno mota in hoſtem arma, contactum coeli vitio aërem late per eas regiones contagionem vulgaſſe, magnoque per ſingulas pene civitates ſtrage ſaeviiſſe audivimus: cujus mali diritatem te quoque ſenſiſſe, erepta dulciſſima conjuge liberorumque nonnullis, cum ex juvene quodam non ita pridem inde ad nos remeante intellexiſſem, ita ut par fuit, ex animo perdolui. eo tamen viciſſim laetus, quod ex tanto periculo ſuperſtitem te nobis literisque ſervavit manifeſtus Numinis favor: cui ſalus tua, quo ſalvo bonis eruditisque omnibus magnopere opus eſt, haud fruſtra tunc cordi fuit profecto. Si quid loci eſt apud te precibus noſtris, quaeſo quid rerum gerant, quid moliantur clariſſima ſtudia tua, quid potiſſimum agat haud infima doctorum cura nec paucis hactenus deſideratus Joſephus tuus, an lucem propediem ſperare audeat, ne differas ſcribere. Clariſſimum *Salmaſium*, cujus variam admirabilemque in omni eruditionis parte ſcientiam tot magni autores, felici curioſitate ſummoque judicio ab ipſo reſtituti illuſtratique, intra gloriam ſtare non ſinunt, multa etiam nunc, ut eſt indefeſſus plane ſtudii, praeclara minari credibile eſt: quorum ne fama quidem per hos tumultus ad nos perlabitur. Narrabat mihi ferme abhinc anno *ὁ πάνυ* illuſtriſſimus *Grotius*, cujus virtus praeſenti ſaeculo major (ut hoc obiter affectu nomen viri proſequar) quanta olim apud populares gloriae ipſius obliquos invidia laborabat, tantis nunc opibus ac ſplendore apud exteros culta ornataque, ingratis civibus publicum judicii dedecus vitae fortunaeque dignitate quotidie exprobrat. Is igitur Clar. *Salmaſium* parare inter alia ajebat novam Anthologiae Graecorum Epigrammatum editionem; quam utrum editurus ſit propediem, permitte ſodes ex te ſciam. Eundem ſcripſiſſe anno ſuperiore, ad Epiſtolicas Quaeſtiones *Beverovicii*, niſi nomine fallor, Medici veſtratis, quibus ille principum in eruditione virorum ſententias de Termino vitae Humanae fixo an mobili paſſim exquiſivit, librum ſatis copioſum, ubi quid quisque antiquorum philoſophorum de Fato ſcripſerit ſenſeritve accurate exponit, ab eodem mihi *Grotio* compertum. Sed quia liber publici juris non eſt, velim ſcire, ſiquidem lectus tibi ſit, an plane ineditum relinquere *Salmaſius* decreverit librum, quam doctae & reconditae, tam frugiferae tractationis; cujus ſane vellem ſaliva nun-

quam mihi mota fuisset: patientius omnino nesciri poterat, quam nunc ab sciente desideratur. Vale, Vir & Amice incomparabilis, meque amare perge; simul epistolae hujus molem inconcinnitatemque ne graveris oro: quod impetrasse me tum demum confidam, ubi literas tuas meruero. Dabam Rochlizii ex Arce. Eid. Nov. CIƆIƆCXXXV.

Non evades, humanissime Virorum, quin unam etiam molestiam mei caussa subeas. Curae mihi est auctoribus nonnullis, qui in jus civile aut ejus partes, docte cordateque ac luculenter scripserunt, Bibliothecam meam instruere. Inornatam illam inconditamque doctorum Semibarbarorum turbam, & hamaxariorum moles, operosas legentibus potius quam utiles, nihil moror. Lectos imprimis, ipsumque ut ita dicam florem desidero: quorum tractatio non juvet duntaxat, sed & pene necessaria sit foro aut curiae se paranti; quos quidem plerosque omnes percognitos familiaresque esse oportebat quintum jam lustrum pulsanti; sed alia, utilitatis & ipsa haud poenitendae, tenuerunt me plusculum: at ne nunc quidem serum ad solidiora progressum fore autumo. Unum oro, quia tuo potissimum judicio hac in re utendum duxi, uti auctores ipsos, quos in istum censum adscribi adrogarique dignos tute existimas, verbo mihi saltem notare ne defugias. Ego sane non alio potius auctore, quid in hoc lustro eligam maxime, didicisse velim, & ipsi me hercles libri honorem judicii tui agnoscent.

EPISTOLA CCLXV.

HENRICUS à FRISEN

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

QUod servuli olim errones ac fugitivi factitant, idem plane & mihi usu evenit, eruditissime Cunaee. Nosti consuesse istos bonos viros, ubi diu & ad satiem usque heros fefellerunt, fessos tandem misero errore, ultro iisdem dedere semet ac fortunas suas, nihil oneris vel servitutis deprecantes, dum pacatos quovis modo dominos habeant sibi, quorum indignationem noxa sua sciunt se provocasse.

Jam

Jam pridem factum est, amice incomparabilis, cum & nos emansores fuimus, & quantulo minus, obsecro, quam transfugae partium illarum, quas & amicitiae leges & debitae tibi observantiae religio cum primis a nobis exigebat. Nunc anno demum postquam vincula ista rupi, ni fallor, quarto tanquam ex longa aberratione & fuga iterum sisto memet in viam atque ad officium redeo. Nec aram tamen aut precatorem aliquem paro mihi, cujus conciliatu clementiam tuam eblandiri tentem. Ipse venio; fretus singulari humanitate tua atque erga me benevolentia: ut quantum unquam amore & gratia valere apud te potui, nunc experiar. neque vero aliud luculentius ejus rei documentum ceperim, quam si per silentii nostri culpam nihil tamen intellexero decessisse de summo tuo propensissimoque erga hominem hunc affectu. Et certe absolves me, auguror, ubi perpendere volueris tecum, literarum tantummodo illam fuisse intermissionem; non observantiae, non illius cultus, quem eximium neque desiturum perpetuo deferre amicitiae tuae decrevimus: cui ut ego me longe imparem meritis esse scio, ita fide, candore, constantis & aversi à falso animi dote eam aequabo. Praestiturus abunde, si, cum alia omnia ad promerendum favorem tuum mihi desint, saltem intelligere satis possim, quantum illud sit, quod a me debeatur tibi pro tam illustri munere, cujus memoria extabit semper & victura est in animo meo, una cum veneratione profunda virtutum tuarum. nolentibus nequicquam invidis, maximarum, eminentissimarum, celebratissimarum gratis famae praeconiis per universum terrarum orbem. quarum sublimitas ac splendor, qui nigras & rubiginosas animas male urit, si quoties admirationem a me exprimit, toties id tibi praedicare possem, jam constaret profecto tibi, nihil me aut habere antiquius, aut frequentius meditari solere, quam ingentes illas & palmarias animi tui dotes, quae tot praestantia clarissimaque, & quod caput est, nihil aut ex vario aut aliorum obtrectatione trahentia decora tibi & jure & merito compararunt. dum laborum tuorum non aliud praemium affectas, quam ut latissime prosis bene praeclareque, cum de nostra aetate, tum de saeculis omnibus merendo. Quod sicut pauci eorum, qui hodie literas tractant, propositum habent; ita paucioribus haec res feliciter satis expetit. vel quod magna pars minime parati veniunt ab iis artibus, quas nisi attuleris, operam luseris; quasque in te praesens aetas stupere cogitur: vel

quod

quod plurimi etiam morbo quodam τῆς κακοηθείας praecipites sunt; dum se sic demum doctos & vere eruditos probatum iri confidunt, si aliis quam virulentissime & cofidentissime maledixerint: quae scabies hoc aevo sacrum ordinem cumprimis incessit, quos nihil pudet ferme (bonos hîc & probos viros non tango) conviciis potius, quam argumentis pro veritate dimicare, & probra invicem sibi ingerere, vix cauponibus nautisve aut lenonum pueris digna. Sic altercando veritas amittitur. Sed enim relinquere eos satius est cum istis moribus. Saeculi isthaec corrupti vitia sunt: cui emendando tu tuique similes nati estis: quod facis, dum veram eruditionem rara quadam candoris & probitatis laude citra imminutionem cujusquam strenue is promotum. de quo cum alia multa, tum fidem optime faciet, spero, simul publicum videbit, Josephus tuus. quem utinam fineres aliquando effringere privatae custodiae clathros, quos jamdiu gestit erumpere. Nihil facere & ad existimationem tuam praestantius, & ad desiderium eruditissimi cujusque exoptatius posses. Et tamen reipublicae literariae vel maxime interest, ne diutius fraudetur illo opere, cujus perfecti edolatique gloria ad te solum, utilitas ad omnes in universum literas profitentium uberrime permanabit. Certus sum nullum unquam autorem secundiore applausu exceptum iri, quam eum, de quo sermo est. quippe cujus super propriam nobilitatem, tuum etiam meritum pretium accendet. Memini in eadem sententia esse illustrissimum heroëm *Grotium*, τὸν θαυμάσιον, cum ante hos aliquot annos Francofurti sermo nobis de hac re ortus esset: cujus & judicium & auctoritatem scio te minime contemnere solere. Et sane si quem alium, hunc praecipue novisse videor judicem talium longe ἀκριβέστατον. Solebam quondam creberrimas ad eum literas dare; nunc ex quo bello miserrimo isthaec nobis diremta commercia sunt, diu est cum nihil de eo accipi. Beabis, nos si quid de rebus ejus comperti ad nos perscripseris. Nam ultimas illius ex Galliis ante hoc biennium accepi, cum primum eo se conferret Legati munere ad Regem Christianissimum functurus. Postea vastum inter nos silentium tenuit armorum tumultu increbescente. τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. D. *Salmasium* τὸν δαιμόνιον multa nova muginari audio, neque cujus argumenti ea sint tamen, certi quicquam adhuc intelligere potui. Tu, nisi molestum ducis, id optime mihi explicabis. Non potest sane quicquam, nisi magnum atque excellens, procudi ab in-

ingenio admirationem parere nato; tam insuper stupenda rerum ac scientiarum penu copiosissimo, ut nihil ferme in omni antiquitate videatur adeo irrepertum aut abditum esse, quod is non ilico in numerato habeat. Magni aestimarem amicitiam ejus, si qua daretur eam nancisci: id, nisi praesens praesentem aliquando complecti potero, nunquam mihi perfectum existimabo. Omnino confido hujus voti me fore compotem, simul per bellicos fremitus, queis undique adhuc territamur, licuerit mihi eam, quam destinavi, profectionem suscipere. Liber enim sum; omni ambitu aversus ac solutus sum: cetera denique juris mei, nisi quatenus optimis atque aequissimis parentibus salvis adhuc, (& ut diu sint precor) lenibus eorum imperiis cedere sponte, pium ac decorum arbitror. Alioquin nullius publici officii necessitudine sum constrictus; nec nisi difficulter potero adduci, ut honorificae hujus servitutis fraeno os praebeam. cum tanti mihi fuerit hactenus libertas mea, ut eam oblatis etiam & ingestis ultro apud Principem honoribus, quibus apiscendis alii fortasse omnia facerent, nunquam mutare voluerim. Sed, ut revertar ad *Salmasium*, scio, cum primum in urbem vestram se conferret, non optime ipsi convenire cum *Heinsio*; inimicitiis eo periculosioribus, quo magis opertis: quae tamen non est ut tuam notitiam effugere potuerint, cum ad nos quoque ex tanto intervallo sint perlatae. Fortasse tamen & huic rei longa dies medicinam fecit, animosque causis nescio quibus divulsos redigere in unum potuit: quod dubium est, sperare magis debeam an cupere, pro eo honore, quo eos ambo prosequor, alterius etiam non vulgari amicitia, quod non ignoras. Quare scire per te, quicquid est ejus, sane quam aveo. Nos interea meliora piis ominabimur. Si quid novi enixae sunt Musae vestrates, quas scio nunquam non aliquid parturire, id mihi significabis valde cupienti. Apud nos magna ejusmodi annonae caritas est. Omnia artium honestarum literarumque praesidia bellum nobis eripit; cujus immanitate Musae etiam ipsae quodammodo ἐκβαρβαροῦνται. Excusarem longitudinem epistolae hujus, nisi serum jam foret excusare id, quod in potestate mea erat ne excusandum esset. Pol credo te existimare id opera conducta a me actum his literis, ut ab earum lectione te non ante quam lassum confectumque dimitterem. Da nobis hanc veniam, obsecro, ne graviter feras nostram hanc tecum garriendi familiaritatem, & ut voles, nobis vicissim utere. Tui enim

fumus; nec mutabimus. Vale, mi doctissime Cunaee, &, ut dixi, nos totos tibi habe. Dabam Dresdae. Mens. Apr. Ch. CIϽIϽCXXXVIII.

Literas, quas reponere mihi volueris, quando visum erit commodum, ad *Buchnerum* diriges; inde porro ad me certo itinere perrecturas. idem quoque ad Cl. *Heinsium* scripsi.

EPISTOLA CCLXVI.

HENRICUS à FRISEN

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

SOllicitat iterum diligentiam meam, Cunaee Clarissime, studium erga te meum, & a scribendo adhuc recentem ad easdem rursus retrahit partes. Nam etsi videar omne argumentum exhausisse iis ad te literis, quas proxime longissimas dedimus; ne tamen ullam occasionem testandae erga te observantiae meae sprevisse videri queam, vel spissare officium lubet, dum ignaviae suspicionem hoc pacto a me amittam, simul ut ex temet ipso sciam, utrum redditae tibi sint superiores istae, quibus excusare tibi aggressus sum pristinum silentium meum, adeo hercle intemperanter & prolixe, ut, cum te utique occupatissimum norim, nisi & humanissimum pariter ac summe praeterea nostri amantem te perspexissem, laborandum mihi esse heic putarem, ut illud ipsum excusem, quod excusari tibi tam nervose voluerim. Quis publicae rei nostrae status sit, narrare supersedeo. neque enim id sine multis questibus & acerbo gemitu abiret. Quid autem attinet te in regione profundissima pacis alumna amplecti beatissimum illud & fertilissimum bonae frugis otium, si tamen effugere non possis, quin armorum nostrorum fremitu ac sonore ego subinde felicitatis tuae tenorem interpellem? Frustra in sinum illum altissimae quietis a bello recessisti, si tamen belli mala ingratiis audienda tibi sunt aut accipienda literis nostris. Proinde nolo te, summe Amicorum, in earum miseriarum partem vocare; quas non minus tibi forte molestum intelligere sit, quam nobis fuit easdem pertulisse. Tandem id dico, non aliud temere fuisse tempus, quo tot invicem

casi-

casibus commistis, magis ac nunc in ancipiti spei ac metus haesitaverint res nostrae. Quantum momenti detraxerit partibus nostris Reinfeldiana clades, & in ea tot praecipuorum ducum captivitas, sentiunt etiam qui palam fateri indignantur. In iis partibus, quae nostris exercitibus infestae, paulo felicius administratae res sunt; neque tamen absque notabili copiarum detrimento, quae in vasto & spoliato Pomeraniae solo, misera fame & cunctis necessitatibus circumventae, laceras & debiles cohortes ac destitutas aquilas aestivis reddunt; eo potissimum tempore, quo, si integrae ipsis vires superessent, tentare aliquid in hostem possent. Quod si pars quaedam Gallassiani militis ex Pomerania abduceretur, ad Rheni limitem contra vim Gallorum tutandum; (id quod multis non sine causa in metu) quis dubitat, quin hac repente incubiturus sit Suecus, qua validissimis legionum ab reliquo corpore abruptis, apertum sibi latus, & minores ad resistendum vires adspexerit? Quod si fit, magno haud dubie erit malo nostro, qui huic aleae vicini; nullam nisi in supremo Numine spem ponimus, cujus est expedire κἀξ ἀμηχάνων πόρους: alia enim infirma sunt. Quam vellem nunc tecum, eruditissime Cunaee, in sacro illo Musarum tuarum secessu abditus degere; ubi a tantis patriae meae calamitatibus seductus ac liber, quotidie possim aliquid audire ex te ac discere, unde & a doctrina paratior, quam sum, & a sapientia fieri instructior! Quis enim ea, queîs haec res constat, te uno vel docere δεινότερος? vel ad haurienda ediscendaque doctissima oracula tua, me avidior? Vale, sapientissimum pectus, & nos in tuis habere nunquam desine. Dabam Dresdae a. d. XVII. Kal. Maj. A. CIƆIƆCXXXVIII.

EPISTOLA CCLXVII.

RODOLPHUS DE MAN

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

OCcasione destituto, virorum Amplissime, uti plerumque fit eo tempore, quod visendis amicis datur; (quo alterius potius quam nostri sumus) atque adeo praepropera deinde discedendi oborta necessitate prohibito catalogum hunc librorum excerptorum de manu in manum restituere

ſtituere tibi integrum non fuit: quem nunc ecce his incluſum damus. Equidem profecto errorem commiſſum animus ipſe noſter mihi dictat. & habes confitentem reum. Etenim cum humaniſſima liberalitas tua, & liberaliſſima ſimul humanitas dignata me foret honore impartiendi indicii iſtius, quo ſummo adoleſcenti *Oxenſternio* gratificatus fueras, certe negligentia, aut potius ingrati declinare notam animi nulla exceptione poſſem, quin tenerer manifeſto, abſque iis foret, quibus nitor, adminiculis. Nempe illius quidem culpae cauſam qualemcunque ſupra poſui; ſi modo ejus rei honeſte praetexi poteſt aliqua, cujus omnis, vel ſpecioſiſſima, etiam turpis eſt allegatio; cujus uti nullam opus ſit adferre, rationem ego ſemper habendam duxi maximam. Hujus vero mea me abſolvit conſcientia, quam Deus immortalis nunquam ſinat uti nos ejuremus: cujus tanta vis, tantum tamque pertinax in mentem animi ac ſenſus noſtros eſt imperium, uti confeſſionem rerum officientium, nedum acceptarum, etiam exprimat nolentibus. Eam utique qualem in modum devinctam eſſe tibi oporteat, dubitare tu non potes, qui ſcis, quam bene de me ſis meritus. Utriusque ſane, quam teſtatam mihi facere tibi placuit non ſemel, benevolentia tua ſingularis ac facilitas. Lubet, ſi licet, detortis huc venuſtiſſimi Venuſini Poëtae verbis concludere:

Peccatum fateor, tibi quod non tempore juſto
Reſtitui tabulam, ſed des veniam bonus oro.

Si licet, inquam. Vereor namque, ne recte & ordine faciam atque lenitate quadam largiter peccem in Domini obſervantiam, qui tantum mihi permittam. Verum enimvero ſcio ego haec taliaque, quaſi ſcintillas quaſdam & ſpecimina erectioris indolis, non omnino diſplicere tibi, praeſertim in iis, quibus quaſi muneri conceſſum aliquando fuit eſſe tam felicibus, uti verſati ſint ſub te magiſtro: quibus contigit primis iſtis annis, non dicam, imitari (quod fruſtra quidem ego ſemper ſum conatus, & vix quiſquam aſſequatur) ſed mirari modo, non adſcitum, ſed innatum illud oris tui decus, atque elegantiam ſtyli, in quo (citra adulationem loquor) omnes colores omnia pigmenta, totum denique, quantum eſt, myrothecium Veneris & Gratiarum conſumere atque exhaurire te, diffiteri nemo poterit, qui ſine odio, ſine ſtudiis ingenue judicabit. Id quod neſcio an latiorem confidentiae meae feneſtram aperuerit. Nae ego, quoties uſu venit, refici aliquatenus me ſen-

tio,

tio, si quando obliterata memoria, in scribendo, hinc inde quid suggerat eorum, quae occasione, ut jucundissimi, ita vere utilissimi studii, quod sub ductu tuo exercebamus, lustrare & colligere solebam. Nimirum habet hoc, si non semper pretii ac fructus (qualis non degeneribus optandus foret animabus) saltem solatii omnis exercitatio atque dulcedinis, uti non nisi cum voluptate meminerimus ante-laborum. Est profecto, est occulti quiddam, nescio quid, cujus nos fugit ratio, uti, quum eo certis quibusdam delabi contingit intervallis, modum excedamus; nec temperemus nobis, quod in omni negotio est apprime pulcrum: haud secus atque illis evenire solet, qui violentia atque aestu fluminis ducti delatos se ad ripam aliquam vident citius, quam vehi. Sane in me id ego deprehendo, nec nisi sero. ; terimur quasi, non imus prae impetu, qui nos urget atque impellit; imo abripimur nec sentimus. Atque adeo fit, uti τοὺς δ' πρέπω limites fervore quodam non advertamus prius, quam egressi simus.

Conscripsit * *Erycius Puteanus*, Stateram Belli & Pacis, quae in ore ac manibus hominum versatur; stylo, si quid video, Lipsiano aut non usquequaque dissimili; cujus audivi sectatorem fuisse aliquando, & postea successorem. Argumentum amplum & diffusum. In quo, quia tecte atque artificiose interdum, nonnunquam vix felix, partibus suis studet, dextre excusat alibi, se juxta regulas idem non tractasse. Ferunt autem Clariss. Domine; te illius Staterae examen pressiori quasi brachio examinandum sumpsisse, atque adeo in lucem aut edidisse, aut certe editurum quam proxime. Quod etsi fieri poterit, ut neutiquam te fugiat (quem summorum virorum undecunque, etiam a remotissimo orbe, communicatio vix finit praeterire quidquam) existimavi tamen, quae mea est semperque fuit, in nomen dignitatemque tuam propensio, per hasce literas minime committendum, uti te celarem. Nimirum id quoties contingit, tum demum animum meum explesse mihi videor; (quanquam hercle ego utrumque aliis forte satisfece-

* Hoc libello periculum sibi magnum pene conciverat *Puteanus*, de quo ex epistolis *Vossii* & *Barlaei* omnia diligentissime fatis congessit *Baylius* in Lexicum suum Histor. Crit. in *Puteano* t. III. pag. 2397. Ubi & de Anti-*Puteano*, ab anonymo contra hanc stateram scribente, agitur. Vid. & *Verton* des Satyres qui portent le titre D'Anti, t. II. p. 256.

fecerim, mihi ipse nunquam satisfacio) &, si non solvisse, quibus artissime constringor, acceptorum beneficiorum vinculis, at laxare quodammodo eadem me, nescio qua persuasione, semper ego credidi. Equidem licet hoc ab hominibus non infimi loci atque ordinis acceperim, inducere tamen in animum non potui fidem uti adhiberem meam, nescio quo obstaculo. Potest autem ut fallar. Ut ut est volui saltem intelligere te, curae mihi fuisse, uti nescius ne esses. Et sicut ad nomen statim Cunaei ardor animum cepit videndae istius tuae operae, ita respondi ex intimis affectibus, attamen vere si visum tuae dignationi foret, subtrahere tantillum otii summis occupationibus, & calamum cum animo, omnium capaci, paulisper commodare excutiendae isti scriptiunculae (ut autor vocat) perspicue & dilucide visuros deprehensurosque nos exactius examen, atque adeo verius aequilibrium istius Staterae: conjunctum cum elegantissimo genere scribendi judicium subactissimum & uberrimam rerum copiam. Utinam videamus! Sed manum de tabula. Iterum impingo ad illud Saxum, unde, nisi ictus, non caveo. Studium in te meum, vir Ampliss. & multis nominibus colende, facit, uti longior sim, quam aut me decet aut tua fert conditio. Fateor equidem sufflaminandum me, ubi incalescit animus; quo fere modo argutissimus Augustus reprehendebat suum istum oratorem. Libertatem, quaeso, boni consulas, qua utor, aut abutor verius, dum potestatem ac licentiam, quo jure, quave injuria, mihi tribuo tam familiariter tecum agendi.

Ego omni officio, ac potius pietate tibi me devinctum esse & sensi semper, & qualibet occasione (quam offerri gestio) non obscuris documentis testabor, quoad vivam. Velim, hercle, persuasum tibi habeas; sine fuco me loqui. Verbis, medius fidius, dici non potest, quam ab istoc hominum genere mea semper ratio indolesque abhorruerit, qui

—— *composita dicta pectore evolvunt suo*,

& diversum ab eo quod sinu claudunt, lingua promunt. Sollennibus aut conceptis non utor. Sed, si quid, non dico artem, sed propensissima voluntas mea atque studium, quod in dignitatem tuam sane est quam maximum, effectum tibi dare poterit, compertum spondeo, nunquam fore, uti te poeniteat vago errantique digitum intendisse ad viam, aut operam male collocasse. Vale & salve vir Clariss. Delphis Batav. VII. Eid. Quintil. CIↃIↃCXXXIII.

EPI-

EPISTOLA CCLXVIII.
PETRUS CUNAEUS
D. Rudolpho de Man
S. D.

Delphos.

Vir praestantissime. Literae tuae, quas nudius tertius accepi, mirum in modum jucundae & gratae fuerunt. Nihil enim esse mihi dulcius potest, quam ea cernere, quae a te proficiscuntur, quem & praesentem ob ingenium ad omnem virtutis & doctrinae excellentiam natum vehementer amavi, & absentem absens honorifica semper laudatione prosecutus sum, qui existimem aliquid te eo nomine mihi debere. Quoties enim indolem quamcunque rectam & praeclaram justo affectu amplector, non id gratiae apponi volo, sed totum hoc moribus meis tribuo, & sponte facio, neque aliud ejus rei cupio pretium, nisi fecisse. Nimirum ita res est: postquam in hoc mundi senio plerosque putidissimarum rerum invasit studium, videor mihi quasi avem albam videre civem aliquem, bene de vero literarum & jurisprudentiae cultu sentientem. In ea autem re cum judicium tibi & singulare & eximium sit, gratulor tibi has animi dotes, quas in te collocavit coeli benignitas. Quod intellexisti me aliquid in *Erycii Puteani* stateram commentari, somnio simile est: nunquam quippe de eo cogitavi. Sed & imprudenter facerem, si quid hîc tentarem. Abunde enim multas rationes non ignorant illi, qui regundae reip. nostrae praesunt. Id modo optandum est, ut eas ex bono & aequo, positis partium studiis, sequantur. Quod si quid horum, quae celari satius est, in vulgum proferas, quidquid tetigeris, ulcus est. De D. *Barlaei* in illam stateram judicio aliquid ex aliis audiveram, sed cum mihi familiarissimus sit, neque quidquam significaverit, vix credo. Vale, vir praestantissime, &, ubi Leydam veneris, me vise. Lugduni Batavorum, 12. Julii 1633.

EPISTOLA CCLXIX.

R. DE MAN

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIrorum Amplissime. Literae tuae redditae mihi sunt 11. hujus mensis. Ruri per aliquot dies fuimus animi recreandi causa; unde factum est serius me ad eas respondisse. Gratas & jucundas fuisse tibi, id mihi fuit tam gratum, quam quod gratissimum. Nihil enim esse mihi dulcius potest. Quod scribis te, eo tempore, quo (ut Persio utar) sub docto pollice tuo ducebam vultum aliquem literarum & Jurisprudentiae, qui modo cadere in duritiem nostram poterat, amasse me praesentem, & absentem merita laudatione semper prosecutum atque adeo non displicuisse me tibi; id gratulor mihi, utpote tali viro. Etenim tam

Eximiis placuisse viris non infima laus est.

Gratulor, inquam, sed mihi tantum non tribuo. Etenim id ego ita sum, interpretatus, qui mihi maxime notus sunt ac conscius; cui adeo, parum admodum superest, ut nihil sciam; commonefacere & exhibere me mihi volueris, non qualis forem, sed qualem esse oporteret eum, qui sub te duce militasset verae, non simulatae Sophiae; ac veluti emansorem revocare, atque excitare segnem calcaribus bonae mentis. Etsi autem nihil a me exigas eo nomine, tamen profecto is ego sum, qui nihilominus existimem, & existimavi semper, me tibi debere plurimum. Nec unquam efficiet tua humanitas, uti ego mihi persuadeam fecisse satis; aut soluto apponam id, quod liberaliter remittis. De Statera *Puteani*, video jam facile errorem fuisse in agnomine *Barlaei* & *Cunaei*, qui tamen satis est crassus. Nimirum ita res est. Multum decipimur plerumque rumoribus! minimaque pars eorum, quae agitamus quotidie in colloquiis, in consortiis, vera est. Tum quod divulgatum est semel, vires statim sumit eundo; nec consistit ibi, unde cepit. Mihi utique commentum non placebat, nec fiebat verisimile, si te nossem. Equidem testatum tibi facere volebam, curae mihi serio fuisse tui observantiam; cujus, ego me cultorem profiteor fuisse semper, & futurum.

rum. Vale, Vir Ampliss. & me favore tuo atque propenso adfectu amplecti porro dignare. Delphis Batavorum, 21. Julii 1633.

EPISTOLA CCLXX.

JOHANNES CABELJAVIUS

Petro Cunaeo

S. P. D..

Leidam.

De novis illis Athenis, Cunaee Clarissime, multi ad me multa. Ego vero indies exspecto, quid Amici praestituri sint. inter quos cum tu equidem haud postremus es, non immerito de tua fide mihi quidvis polliceri pergo. Dubitas, an satis mihi honorificum putem, tali munere fungi. Quid dicam? Prout mihi, tu & noster *Heinsius*, consulueritis, ita me componam. Nihil agam aut admittam, in studiis praesertim, nisi vobis suasoribus. Interim Socer meus valde mihi commendat ejusmodi stationem. Nosti, qua mente fiat. Utut fuerit, nihil persuaderi mihi sinam, nisi quod cum laude & honore sit conjunctum. Gratiam tibi summam habeo, qui de existimatione nostra tam sollicitus sis. id enim, nisi ab animo Cabeljavii tui studiosissimo, non promanat. Utique me ad majora accendis, qui majoribus me dignum existimas. Et hoc est, quod scribis, te ita rebus meis prosperis favere, ut etiam cuperes, si posses, majoris mihi fortunae faber esse. Quo nomine tantopere laetor, ut triumphare non dubitem, me a Cunaeo, id est, Viro divinis virtutum omnium ac scientiarum laudibus dignissimo, amari. Ut scribit *Baudartius* noster, ita tu in rem quidem meam, ut profecto potuisti maxime. Sed & hoc luculentissimum tui in me adfectus argumentum est. quod jure magni facio, exosculorque. Illi, queis me commendasti, summo te loco habent. ut dubitandum non sit, quin petitioni tuae gratificaturi sint, Non dedignaberis mihi significare, quid praestiterint, vel ideo, ut sciam, quos nomine tuo colam. Eruditissimus *Rivetus*, etiam tuo exemplo usus est. Noluit & noster ille *Heinsius* hac in parte claudicare videri. Ut profecto vos omnes certatim videamini uni promissioni desudasse. Superi nunc porro adspirare velint! In quo voto subsisto. Esse multos, qui invideant mihi matrimonii nuper initi conditionem,

 quid

quid mirer? ita enim mortales passim comparati sunt, ut aegre felicitatem alterius ferant. Nemini benedicit Deus, cui non continuo maledicat Livor. Non sic umbra corpus, ut iste successus meliores comitatur. Felicem esse, & invisum simul, ne regi quidem contigit. Obstaculo habetur, quicquid eminere videtur. quinimo,

Ut alta ventos semper excipiunt juga.

Ita quoque semper Deorum munera humanis calumniis objecta sunt. adeo mox inofficiosum putatur, quod proximo accedit. Hoc unde, nisi, quia nemo sua sorte contentus est? quisque cumulari gestit. nemo legem Naturae sustinet. semper restat, quod curtae adhuc rei additum oporteat. Nunquam fortuna tam benigna, quae omnino satisfecisse praedicetur. Semper alteri plus indulsisse reputatur. Qua opinione ducti, facile tacitis invidiae facibus incandescunt. &, ne frustra se macerare videantur, plerumque eo simul incumbunt, quo demum etiam ignominiae, si possint, involvant, quem mersum cupiunt. Quod evenire hodie, admirandum minus, quam dolendum est, postquam nunc seculo premimur gravi, & magis indies ac magis

Collecta vitia per tot aetates diu
In nos redundant.

Qui meam mihi Conjugem invident, nimis mecum inhumaniter agunt. Si quid exinde sese laesos arbitrentur, mihi saltem imputari non potest. Cum Dîs, si ausint, expostulent. Coelitus enim mea mihi obtigit. & quid isti boni me opima dote habeant indignum, quando sic in fatis fuisse nemo neget? Quis jure Cabeljavio portum invideat,

Qui toties crudas Arctoo sidere noctes
Pertulit infelix, sollicitasque vias,
Invictus solo Dominae, quo carpitur, igne
Spes inter dubias, sollicitosque metus,
Codanosque sinus, infestaque milite castra,
Quaeque mari ac bello saeva minatur hyems?

Nec est, quod Invidia praesidium aliquid ab Heroïna mea expectet. Duxi generosam, & amantem sui Cabeljavii,

Βαρεῖαν ἐχθροῖς, καὶ φίλοισιν εὐμενῆ.

Inconsulto itaque faciunt illi, qui mea caussa frustraneo livore contabescant. Sed, & quorsum? Nil profecerint. Jam pridem enim didici, vel aliorum exemplo, injuriam perferre. Quando mihi bene conscius sum, nihil prorsus inctuo, quicquid alii effutiant. Non propterea repudiabi-

tur

tur virtutis ſtudium, ſi vel maxime me urgeant. quinimo potius tanto animoſior incumbam, quo per alta mundi ſpatia ſublimior diffundar. Interim non deſinam degeneres oblatrantium conatus vel ridere, vel patientia elidere. Caeterum, quid profuſior eis, quae me non tangunt, immoror? Finio ergo, & te plurimum ſalvere jubeo. Vale, Vir Incomparabilis, & me ama ſolito. In Nuclano nobis inviſo. Calend. Febr. CIƆIƆCXXXIV.

Hunc *Cabeljavium* ſup. Epiſt. CLXVI. commendaverat Ultrajectinis *Cunaeus*. Quis ille fuerit pene ignoro. in *Valerii Andreae* Indice *Joannem Cabillavium* video indicari, ſed in ipſo opere fruſtra quaeſivi . . . prodiit Hafn. 1626. ipſius centuria Epiſtolarum, & deinde Leidae 1632. quae ſcriptoris genium declarant. De his Epiſtolis videtur mihi agere *Vinc. Fabricius* Epiſtol. p. 270. ubi Chiliadem adhuc promittere ait, nec benigne admodum de auctore ſentit, noſque iis carere potuiſſe, judicare videtur. Caeterum *Cabillavii* multi ex Flandria in Patriam noſtram, per Tyrannidem Hiſpanorum ejecti tranſiere, quorum poſteri adhuc variis in locis florent. ex hac gente, domi nobiliſſima, fuit etiam Vir Reverendus *Johannes Cabillavius*, Collegii Ordinum hîc Leidae olim Rector, Theologus inſignis & doctiſſimus, cujus Filius *Petrus* hodie vivens, mecum communicavit *Joannis Jacobi Chifletii* Epiſtolam ad *Joannem Cabeljavium* noſtrum, qua Senatus Gandenſis teſtimonium de nobilitate & ſplendore gentis *Cabeljaviae* ipſi mittit, ſcriptum A. 1631. XI. Junii, & Secretarii ſigillo munitum. Ipſe *Chifletius Joannis* noſtri Patrem *Abrahamum*, & Avum *Joannem*, eorumque uxores, etiam ex nobilibus gentibus ortas, illius *vander Meer*, hujus *vander Bruggen*, & avias etiam & proavias, recenſet, gentiumque inſignia, quibus conſpicuae erant, addit. Maxime vero floruiſſe *Cabeljaviam* gentem Aldenardae, ubi Sepulchra gentilitia ſunt, docet *Marchant*. lib. II. Flandriae p. 268. qui memorat ſub *Philippo Audaci* Comite Flandriae *Joannem Cabeljavium* inter nobiles. An vero hae literae editae ſint ignoro. prima enim Centuria non eſt ad manum. in altera vero non inveni.

EPISTOLA CCLXXI.

JOHANNES CABELJAVIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

QUam desultoria sit vita hominum, Vir Clarissime, non est, cur aliunde discam. Ipse mihi documento sum. Quod utinam esset aliter! Modestior mihi genius, quam cui aestus ille vehementer placeat. tamen, ut paret, nondum apricari licet, solas litteras amanti. Nuper meus eram, nullis humanarum jactationum undis immersus. Nunc vero, postquam uxorem duxi, facile ea intercurrunt, quae sublimitatem cogitationum vel sternant, vel remorentur. Etsi gloriari interim non erubesco, eam mihi obtigisse conjugem, quae, cum omnibus animi ac ingenii virtutibus, quas admittit iste sexus, eminet ac excellit, tum vero maxime vitae meae convenit. Quid dicturus igitur? quid facturus? Decurrendum hoc stadium, quo fatorum arbitrio licebit. Interim pergo litterarum studiis nomen nostrum extendere. minus tamen feliciter, quando hactenus à te, mi Cunaee, à caeteris, abesse cogor. Miraberis, quid his in oris tamdiu sedeam. fit illud, crede mihi, invitis Musis nostris. Decreveram, hoc plane mense, redire in Hollandiam. Et jam eo totus desudavi. Sed, quae incumbit nobis, non patitur, Provincia. Clarissimus atque candidissimus mortalium, *Baudartius*, qui has tibi tradet, rem totam enarrabit. Hoc licet ita sit, nolim tamen propterea, Cabeljavium vel negligi, vel obscurari. cum primis vero te rogo, ne solito nos amare desinas. in eo enim maximam felicitatis meae partem colloco. neque immerito. quippe tu ille es, qui si meorum quisquam, serio mihi cupit, meaque studia promovere amat. Quod facile nuper, cum me ex Germania reducem amplectereris, perspexi ac cognovi. Non omnes ita mecum agunt. Multi, multa mihi. Sed, quo eorum fides aut candor liqueat, praeter magnifica verba, nihil. Quales sufficere putant, si vel blanditiis ac promissis amicitiam frequentent. quod ut aulicum habetur, ita tandem auctori nocet maxime. neque id secus esse potest. qui enim mendacio utitur, mendacio plectitur. Ut non mirum sit, qui te prae caeteris, ob can-

candidiſſimum tuum erga me adfectum, & amiem, & colam, & aeſtumem. Noſti meum in te animum, noſti pietatem meam. Blandiri videar, ſi vel tuam pluribus ingenuitatem praedicem, vel meam commendem. Novimus nos inter nos. Quod ut perennet, Deum meum precor. Ultrajecti, ut audio, novae extruuntur Athenae. Non negarim, eis militare. vel ideo, quo tandem unam tecum arenam fatigare liceat. Quid celem? te quidem, cui non obſcurum eſt, quorſum ſtudia noſtra potiſſimum aurigentur. quamquam fortaſſis praeſtaret, alio adſpirare. Quod ideo loquor, quando non ignarus ſum, quam ingloriis modis noſtrates ſoleant ſpartam ejusmodi ambire. Nuper vidi, nuper expertus ſum. ut exinde propemodum decretum fuerit, nunquam poſthac amplius commendatas nuper vices iterare. Ita ſciolis iſtis obſtaculo non fuero, quos vel res anguſta domi premit, vel ſtulta urget ambitio. Nobiliora Muſarum ſacra eſſe reor, quam quorum cultus illotis ac jejunis cedat ingeniis. Quod dum hodie ſusque deque habetur, quem non ſeculi hujus morum taedeat? quis Academiarum Curatores valde laudet, qui hac in re ſe exorari ſinunt? Plura non addam, quae tamen plura novi. ne ſaltem videar, bile magis, quam juſta ratione, commoveri. Noſti, mi Heros, noſti, quid in re tali committatur. Sed deſino ego tollere pallium. Ad priora redeo. Igitur, ſi me tanti putas, qui cum laude litterariam iſtam Provinciam ſuſtinere poſſim, à te, cui progreſſus noſtrorum ſtudiorum noti, nullo modo commendari graver. Quod plerique hac in parte primum aeſtumant, non me quidem inflammat. Vel gratis auſim bono publico prodeſſe. Sed neque ideo talem ſtatum cupiam, quo ſplendidior mihi fama creſcat. Idem & privato mihi ſperare liceat. Etſi nulla hactenus cathedra Cabeljavium ſonat, fortaſſis ea tamen monumenta domi ſunt, quae, ſi quandoque limare detur, noſtrum nomen in mare Creticum non deferant. quod, citra arrogantiam, dictum eſto. Sola igitur, quae me trahit, ratio eſt, quo demum voce pariter ac ſcripto, eis proſim ac deſudem, in quorum virtute atque eruditione potiſſimum Reipublicae ſeminarium conſiſtit. Ita me Muſae omnes, ut ex animo ego haec loquor. Tu, quia fidem mihi vel injurato habes, conatus noſtros promove. Noſter ille *Werdenhagius*, aulam miſit. Prudens, qui in tempore. utinam modo probe ſaginatus! Nae ego hominis tam candidi ac docti vices deploro. Ut ſubiti Principum

motus! ut lubrica eorum gratia! Quis itaque sublimi vertice ferre amet astra, ut tanto post gravius decidat? quis non malit sua se virtute involvere, vel Sapientiae studiis intentus, vel rebus aliis honestis, minoribus licet ac minus splendidis, quam cum cura ac periculo terrarum Dominis inservire? Quod dum nonnulli non attendunt, misere semetipsos suffocant honoribus. Ut mihi rescribere digneris, te vehementer rogo. Clarissimus *Baudartius*, si quisquam, facile ac fidenter curabit ad me transferri, quicquid litterarum dederis. Ita vale, mi Cunaee, & me ama. Bremae. XVII. Septemb. CIϽIϽCXXXXIII.

EPISTOLA CCLXXII.

PETRUS CUNAEUS

Joanni Cabeljavio JCto

S. D.

Bremam.

BRemae te per hanc hyemem detineri, Clarissime Cabeljavi, dolerem, nisi intellexissem te illic rem familiarem augere, dum dotis nuper acceptae causam meliorem uberioremque facis. Quare non puto te serio loqui, quod displicere tibi illam desultoriam vitam scribis. Quid enim est profecto, quod novo marito & bono patrisfamilias esse jucundius potest, quam opulenti matrimonii accessiones, praedia & possessiones, persequi? Certus sum multos esse, qui hanc molestiam & curam invideant tibi; si eos exceperis, quos summus erga te amor nihil tibi invidere sinit, inter quos ego sum, qui, ut rebus tuis prosperis vehementer faveo, ita cuperem tibi majoris etiam fortunae faber esse. Ultrajectinos ordines novas extruere Athenas velle audivi quidem ante annum, sed nunc ab eo proposito recessisse videntur, postquam solus magistratus primariae urbis, quae Provinciae nomen dat, id pertinere ad se existimavit, ut illustre gymnasium conderet, in quo praeter literas artiumque disciplinas Theologia etiam & Juris prudentia tractarentur. Ego an satis tibi honorificum putes tali munere fungi, dubito. Quod si maxime id putes, quantum tua causa facere velim, scio, quantum autem possim, nescio. Nemo enim consulum, nemo decurionum notus mihi est. Quidquid tamen potero, mi Cabeljavi, tibi potero, cujus vir-

virtutes ignobili otio haud marcessere interest seculi & nostra omnium. Vale. Lugd. Bat. prid. Cal. Novembr. 1633.

EPISTOLA CCLXXIII.
JOH. CABELJAVIUS
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

MAerorem nostrum ex communi Amico nostro *Baudartio* intelliges. Quando Trajecti nihil successit, & jam * Herdervici, ubi prima studiorum fundamenta jeci, professio Juridica patet, non possum, quin te iterum compellem. Clariss. *Pontanum* nosti. Si grave tibi non erit, velim me ipsi serio commendes. Multum siquidem eo loci valet, & me amat. Ut fortassis plus hîc, quam alibi, profeceris. Ego certe malim Herdervici, quam Trajecti, professorem agere. Quia mihi totus faves, desino fidem tuam prolixioribus sollicitare. Sed nec profundus animi dolor patitur multis inpraesentiarum diffundi. Salve itaque, mi Heros, & me amare perge. Raptim. In Nuclano nostro. XVIII. Martii. CIↃIↃCXXXIV.

* Sub *Joanne Wolphio*, & *Joanne Lavinio* Gymnasii Harderovici Ludimagistris tyrocinia deposuisse saepe in Epistolis suis ad eos datis, & alios profitetur.

EPISTOLA CCLXXIV.
JOHANNES BEVEROVICIUS
Petro Cunaeo εὐπϱάττειν.

Leidam.

QUamvis, V. C. ab eo tempore, quo assiduus auditor tuus fui, cujus longinquitas nec eorum, quae eruditissime super Caesares Suetonii disserebas, memoriam delere potuit, nec minuere reverentiam & cultum, quem ob merita & meliorem animi cultum tibi debeo, semper incredibili desiderio flagraverim, ut, quod olim adolescenti contigit, praesenti heroïcam suavissimi oris majestatem venerari liceret, nescio quae fata votis contraria nostris id hactenus prohibuerint. Tandem vel ὑπὲρ μόρον omnes obices rumpendos & recta te adeundum esse existimavi. Igno-

sces

ſces Vir humaniſſime vel ἀπειροκαλίᾳ, vel impudentiae quod ignotus plane compellare audeam te virum ubivis terrarum fama & meritis celeberrimum. Vel de Satyra tua id teſtari poſſum; neminem vel mediocriter eruditum in Gallia, Italia, Germania fuiſſe, dum illic agerem, qui eam non in deliciis haberet, ac ſummo applauſu exciperet, illi videlicet diſſimili, quo primum prodeuntem excipiebant eſuritionis candidati, quos jam tum οἰμώζειν jubebant omnes illi, quibus de meliore luto finxerat praecordia magnus ille Prometheus. Quantum habere genium graviora cenſes, ſi luſus tuos ubique admirantur viri doctiſſimi? *Catzius* noſter, cui Muſae Belgicae multum debent, & brevi debebunt *Latinae*, hîc typographiam inſtituit. A cujus operibus exprimendis ne quid ceſſarent quandoque operae, & me in hanc arenam neſcio an vi, an precario pertraxit. Amico flagitanti ne refragarer, ab Oratione de laude Med. tota pene olim puero ſub Cl. *Voſſio* ſcripta, & Epiſt. Quaeſt. de Vitae termino Medicam telam ordiri volui, & earum fatum experiri. Proſperrimum jam conſequutus, ſi tu, Vir celeberrime, eruditionis tuae latice nos aſpergere, & aliquot Graecis, ſive Latinis verſibus hunc libellum condecorare non dedignaberis. Pluribus id petere verecundia vetat, cujus terminos jam me tranſgreſſum eſſe ſentio. Eruditiſſimus Conſul Beverius, qui ne tibi plane ignobilis eſſem Heinſium τὸ πάνυ ſe praeſente praeſtitiſſe mihi retulit, cultum & officia tibi defert. Conſultiſſime, & incomparabilis vir vale, & diu ac foeliciter vive ad patriae & ſaeculi gloriam. Dordrechti XIX. Oct. CIↃIↃCXXXIII.

EPISTOLA CCLXXV.

PETRUS CUNAEUS

Johanni Beverovicio

S. D.

Dordracum.

TOties apud me, clariſſime Beverovici, virtutem tuam & inuſitatam doctrinam praedicavit ſummus amicorum tuorum *Heinſius*, ut, cum de facie nunquam te noviſſem, nec ad manus meas ingenii tui ulla perveniſſent monumenta, tamen jam pridem tacita admiratione ob excellentes animi dotes inter Bataviae decora te aeſtimaverim. Nunc ſcripta tua, quae in lucem edenda nuper ad me tranſmiſiſti, hanc epi-

opinionem meam non confirmarunt modo, sed etiam auxerunt. Adeo in his ubique ingens literarum cultus, rerumque pulcritudo, & judicii eminet ingenuitas. Quod te interfuisse adolescentem scribis iis recitationibus, quibus olim Suetonii Caesares publice interpretabar, ad tuum, non ad meum honorem pertinet. Cum enim inter primos eruditorum hodie locus tibi sit, ego autem ex conscientia ignorantiae meae vix in postremo ordino consistam, statim illud mihi occurrit. Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων. Ad quaestiones de fatali & inevitabili vitae humanae termino quod attinet, praecipitia scopulosque, & eorum, qui aliquid certum ex alterutra parte statuunt deciduntque, ratiunculas & conclusiones nulli obnoxius factioni video. quid autem illud sit, quod in re crepera & obscura difficultates omnes tollat, ac homini cordato animum expleat, non video. Scio equidem nihil sacris literis contineri, quod ex contrariis diversisque atque inter se repugnantibus sit conflatum. Id enim sapientiae divinae & inexpugnabili veritati consentaneum non est. Sed tamen in hac imperfecta vita, in qua etiam Divi Apostoli judicio ex parte tantum cognitio rerum nobis obtigit, non omnia a nobis intelligi aut enodari posse, id quoque scio. Galenus vester eos, qui omnia in medicina definire omnesque scrupulos tollere cupiebant, in id vitium incidere ait, quod ipse φιλολυσίαν appellat. Optarem etiam istud evitari in his, quae super Dei providentia & aeternis consiliis disceptantur. in quibus si & tenebras quasdam esse, & tamen iniquitatem nullam inesse, innocua simplicitate crederemus, longe rectius meliusque cum eruditis hominibus ageretur, atque hanc doctam quandam inscitiam & tutissimam ἐποχὴν dicerem. Rabbini Judaeorum illud vulgatum in ore habent *Elias veniet & nobis dissolvet*, התובה הקשות, *difficultates & obscuritates legis*. Hoc unum de hac re scribere possum homo legulejus, & caetera omnia inconditus rudisque καὶ μονονουχὶ ἐκβεβαρβαρωμένος. Amplissimo Consuli D. *Bevero*, cujus sunt illustria in rempubl. nostram merita, summam observantiam debeo, eamque officiis meis testatam ei facere cupio, quod ut ei significes, meque ei commendes, rogo te. Vale, vir clarissime, & me inter eos numera, quos semper habebis tui nominis honorisque amantissimos. Lugduni Batavorum, 6. Novembr. 1633.

Carmen Graecum vel Latinum tibi misissem, nisi jam pridem ex omni exaruissem venustate, & verba averso genio

nio in numeros cogere, rem esse existimarem miserrimam. Quare a multis annis nemini id praestare potui, & jam olim, cum id subinde facerem, nihil nisi tepor & lentitudo apparuit. Ego nefas non puto, Poëtam non esse, sed cum non sis, velle tamen versus scribere, dementiam nunc putem. Hac in re aetas me mea sapientiorem fecit. Utique, si me amas, non potest tibi gratum aut jucundum esse, si inepta scriptione ipse me traduxero. Iterum vale, vir clarissime.

EPISTOLA CCLXXVI.

JOH. BEVEROVICIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

GAudium, quod ex literis tuis V. C. maximum coepi, longe superavit nuperus nuncius, quem Haga e conventu Ordinum affert D. *Catsius* de proemio, quod tuis in patriam & literas meritis patriae proceres detulerunt. AEquum sane fuit te, cum pari fama decus Academiae cum heröe *Heinsio* sustineas, aequali honore inaurari. Ego tibi haec ἐρικυδέα θεῶν δῶρα ut propria sint, & iis Nestoreos annos fruaris, ex animo voveo. Quod ad literas tuas; qua fronte me eas legisse censes? Quemadmodum Sol non calidus (ut ajunt Physici) calefacit, ita illae, cum tamen erubescere literas ipsas neget Cicero, legentem erubescere fecerunt. ὅρα μήτις εἰρωνείαν φῇ, καὶ μυκτῆρα, οἷον τὸν Ἀττικὸν, αἰσχεῖναι τῷ ἐπαίνῳ. Sed qui sciam non esse Cunaei palpum obtrudere, & talia longe abesse à gravitate tua, & morum candore, affectui tribuere malo, quae mihi (cui, tenuitatis meae mihi conscius, nihil inesse tanto viro laudandum abunde novi) plena manu affundis, & adscribis μάλ' ὑπερβολικῶς. Maluisti igitur cum D. *Heinsio* affectu peccare, quod summo viro familiare est, quam non extollere eum, qui nugas suas tecum communicare ausus fuerat. Nugas dico. Quid enim aliud sunt Oratiuncula illa, & Epistola contra *Montanum*; imo & meae de vitae Termino? Cum in illis stilo rudi & inexercitato (qui possum aliter tot negotiis districtus?) ex aliis tantum quaeram, ipse nihil definiam.

Nam

Nam isti quidem hercle quaestioni Oedipo
Opus conjectore est, qui Sphyngi interpres fuit.

Et fortassis in ejus solutione tibi visi sunt Oedipi vel duo, vel nemo. Ego etiam nulli factioni obnoxius, (non enim majestas nostrae urbis, ut reliquarum &c.) cum omnes utrimque rationes ago cum animo meo & recolo, non invenio, quod difficultates omnes tollat,

Neque ad detexundam telam certos terminos.

Quid tamen nocet ab eruditis disquiri, quousque intellectum nostrum in hisce pervenire mortalis conditio permittat; & cum haeremus, admoneri imbecillicitatis nostrae, ne nimis altum sapere velimus, sed & vera agnoscamus, quorum caussas non capimus? Quod minus mirum in divinis; cum in naturalibus, & quae quotidie ante pedes, idem observemus. Meum tamen consilium, si tui prius particeps fuissem, repudiassem. Nunc jacta est alea, & doctorum interim responsa,

Quasi herba irrigua, succrevere uberrime.

Copiosum nuper misit D. *Rivetus*; copiosissimum D. *Salmasius*, quod postea altera parte se auxisse scribit. Excusa ubi erunt mittam. Vale, vir Amplissime, & me, virtutum tuarum cultorem, ama. Dordrechti XVI. Februar. CIϽIϽCXXXIV.

[d] *EPISTOLA CCLXXVII.*

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Beverovicio

S. D.

Dordraceum.

Vir Clarissime. Jam mensis & amplius est, ex quo epistolicas tuas de vitae termino quaestiones a typographo ad finem perductas accepi una cum literis tuis. Equidem pro eo muhere ut gratias tibi debeo, & ago, ita neutiquam in isto officii genere tam diu cessavissem, nisi totum id opus accurate mihi ante eventilandum esse credidissem. Non possum autem diffiteri ex ejus lectione voluptatem me maximam cepisse, atque etiam didicisse quam plurima. Erudita ubique & exacta in utramque partem se offert disceptatio, &, quanquam controversiam non tollit indubitata aliqua decisio rerum tamen gravissimarum lectissimarumque tractantur momenta, sed & apprime ingens in te elu-

cet prudentia, qui omnium sententias sic exquiris elicisque, ut doctissimos homines, & diversissima opinantes committas inter te potius, quam ipse aliquid statuas. D. *Riveti*, ac D. *Salmasii* uberiora responsa, de quibus scribis, exspectabo avide. Scio quippe haud plebejae pulpae fore quidquid aut ille ex sacris literis, aut hic ex Graecorum Romanorumque adferet commentationibus. Quod mihi de ordinum decreto gratularis, agnosco humanitatem tuam, & summam erga me benevolentiam. Ego, qui publicis seculi commodis prodesse me posse haud confido, affectum tamen studiumque excolendae Jurisprudentiae non deponam. Sed nec observare cessabo eos omnes, qui doctrina in hac republica nostra excellunt. Inter quos cum celebris sit tua, Vir Clarissime, virtus, meum erit efficere ne id quispiam ignoravisse me existimet. Vale. Lugduni Batavorum, 10. Aprilis 1634.

EPISTOLA CCLXXVIII.

AUGUSTUS BUCHNERUS

Petro Cunaeo JCto.

S. D.

QUi te a multis annis, Amplissime Cunaee, ob raram virtutem, & eruditionem orbi notam magni aestimare solitus sum, nondum tamen adire literis ausus fui, admirari contentus. Nunc cum Generosus Juvenis, *Henricus à Frisen*, decus ac ornamentum non modo Nobilitatis nostrae, sed universae patriae, mox & seculi quoque, quem ob inusitatas ingenii dotes, plurimum soles amare, subinde me instigarit, darem aliquando ad Te literas, Virum tam humanum, quam doctum, obsecutus homini amicissimo sum, & hanc scribendi aleam jeci. Praecipue cum Civis iste meus & domesticus hactenus, *Christianus Hartmannus*, in celeberrimam vestram Academiam, vitaturus patriae turbas, contenderet. Quem utinam ipse deducere, & illas Athenas alteras, Leidam vestram, invisere, ibique tot magnas ac divinas animas, *Cunaeum*, *Heinsium*, caeteros, commune humanitatis fastigium jamdudum supergressos viros, venerari coram; & quod exopto unice, amplecti possem. Sed cum me lenta aligent vincula, & lex meorum fatorum id non permittat, omnes

istas

istas partes literis dedi, quae meum cultum, & observantiam, qua divinam vestram virtutem & eruditionem incomparabilem prosequi soleo, ostenderem. Quae quo negligentius, ut fieri in festinatione solet, scriptae sunt, eo facilius, spero, fidem invenient mei summi in te, & tui similes, affectus. Non dignus tantorum virorum amicitia sum: & tamen cupio amari. Cui audaciae & impudentiae meae ut ignoscas, Cunaee, etiam atque etiam abs te peto. Simul & illud quoque, ut hunc, quem trado tibi juvenem liberali indole, & singulari modestia, Civem meum, commendatum tibi habere velis, eumque, ubi opus, consilio tuo operaque juvare. Cepit se dedere Juris studio: in quo se multum proficere posse sperat, te magistro ac duce, qui id tot annos cum maxima laude, & immortali nominis gloria publice profiteris. Suscipe itaque hominem, & dignum favore tuo aestima, quem tui non modo observantissimum, sed & gratum ac memorem beneficiorum, quae in eum contuleris, semper habebis. De me vero praeclare mereberis etiam, si Nobilissimum *Heinsium* nostro nomine quam officiosissime salutes. Cui commendassem quoque hunc meum, si tantum otii superfuisset. Nam simul accepisset noster Patris literas, conscendenda illico navis fuit, & eundum Hamburgum. Et Tu quam optime ad illum summum Virum parare aditum *Hartmanno* poteris. Vale, Amplissime ac summe Vir, & ita obtine, me nulli mortalium cedere, qui te quammaxime amant, colunt, venerantur. Wittenbergae Kal. Septemb. Anno CIϽIϽCXXXIII.

EPISTOLA CCLXXIX.

PETRUS CUNAEUS
Augustino Buchnero
S. D.

Wittenbergam.

CLarissime Vir, literas tuas ante mensem tradidit mihi juvenis moribus atque industria eximius *Christianus Hartmannus*, quibus perhumaniter a me petis, quod ego etiam nullius rogatu facere sponte soleo. Quoties enim ingenia recta & vivida justo affectu prosequor, non id commendationi cujusquam, sed moribus meis tribuo, neque aliud ejus rei cupio pretium, nisi fecisse. Igitur si *Hartmanno*

manno tuo id praestitero, quod indoles ejus meretur, peto a te, ne credas ex eo aestimandum fore, quanti te faciam. Majora quaedam & certiora esse cupio documenta summae meae in te observantiae. Nimirum ita omnes existimant, quasi lumen aliquod, in Germania vestra elucere doctrinam tuam, ac propemodum nunc te unum superesse, in quo literarum resideat decus & majestas. Ego ut inusitatas animi tui dotes diu ante fama percepi, ita nobilissimo juveni D. *Henrico Frisen* id nunc demum acceptum fero, quod amicitiae inter nos prima initia dederit. De hoc autem tam praeclaro conjunctionis nostrae parario quam honorifice ob singularem quandam cognitionis scientiaeque, quae in ipso est, excellentiam sentiendum fit, neque ego ignoro, & praedicare apud te non debeo, qui rerum harum optimus acerrimusque judex es, & quo magis propriis exuberas virtutibus, eo impensius diligis alienas. Vale, vir eximie, & me nominis tui crede studiosissimum, amantissimumque. Collega meus D. *Heinsius*, quae voluisti ex me intellexit. Is mecum in admirationem tui traductus est, atque omnia officia sua tibi cumulate defert. Lugduni Batavorum, 9. Decembris 1633.

EPISTOLA CCLXXX.
AUGUSTUS BUCHNERUS
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

CUr tibi potissimum, *Cunaee* Amplissime, hunc *Jonath. Hartwigium* nostrum commendem ac tradam, tum eruditio tua, tum humanitas facit. Quarum illa ut nostrum seculum mirifice sibi obligat, & in admirationem sui rapit; sic istaec nemini eorum concedit quicquam, qui propriam sibi unicamque hanc se fecisse laudem existimarunt. Agit hoc nempe *Hartwigius*, ut meliores literas cum Jurisprudentia conjungat. Qui a me nullum alium meliorem Ducem praeter te contingere sibi sane quam verissime existimaret, Tibi cum primis cum hinc pararet abitum, atque ad vos proficisci vellet, voluit commendari. Ac cum in iis, quos tibi tradidi hactenus, perquam bene ceciderit alea, non dubito equidem, quin hunc non minus praestantissimum Juvenem omni benevolentiae genere sis complexurus.

xurus. Et ita a natura factus, ita institutus disciplina formatusque es, ut & te bonis ac rectis ingeniis favere, iisque te perliberaliter dare velis. De *Josepho* autem & tuis in summum illum auctorem absolutissimis Commentationibus ecquid sperandum nobis tandem est? Quamdiu earum desiderio nos plane contabescere sines? Non mihi ignotum est póndus accuratissimi judicii tui & quam remotus longe ab levitate eorum agas, qui quicquid somniarunt hodie temere, id edunt in crastinum; nec edunt tantum, sed pro Oraculis & fortibusque divinis haberi volunt: non corrupit absolutissimos mores tuos hoc fastuosae vanitatis genus: intactus es penitus ab ista lue; & tamen cum tibi per ludum ac jocum talia excidant, quae eruditissimi quique doctissimique homines admirentur, quid, quaeso, est caussae, cur & nostra morari desideria diutius, & ipse gloriae tuae obstare tam contumaciter porro velis? Quae etsi major sinceriorque sequatur mortuos, jucundior tamen dulciorque accidit, cui nos contigit interesse. Nos lambimus cortices, & cum diu sudavimus, nihil extricari tamen possumus aut tuis dignum oculis, aut posteritatis, quae verum cuique pretium reddit. Accedit temporum diritas, quae & obturbat omnem studiorum ordinem & ipsum ingenium nostrum delet. Ab aliquot centum annis nulla alia gens atrociora passa est, quam nunc cottidie in nos statuuntur, quorum vel meminisse saltem animus horret. Nescio an ulla bellorum jura unquam excusent. Vale, vir maxime & ita persuade tibi, nos nullum unquam casum a virtutum tuarum admiratione ac cultu abducturum esse. Wittenbergae, Eidibus April. A. CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA CCLXXXI.

PETRUS CUNAEUS

D. Augusto Buchnero

S. D.

Wittenbergam.

EX literis tuis, vir clarissime, quae ante tres menses redditae mihi sunt, libenter perspexi esse te constantem in suscepto semel mei amore. In quo mutuum me facere, facturumque deinceps semper, scire certo debes. *Hartwigius* vester, quem mihi commendas, ea animi praestantia, & juris civilis peritia praeditus est, ut ubicunque fu-

turus sit, fortunam sibi ipse facturus esse videatur. Ego, etsi nihil in me reperio, ex quo fieri ad ejus doctrinam aliqua possit accessio, tamen id curae habebo, ut ad augenda ejus ornamenta & commoda nusquam illi defuisse, aut voluntatem meam aut promptissimam operam intelligas. De *Josepho* quod nondum explere multorum exspectationem potuerim, praeter opinionem meam contigit. Qui enim ante, cum libros de rep Hebraeorum ederem, literarum & antiquitatis pervestigationi totus deditus addictusque, existimaveram intra breve tempus edolari a me posse eas, quas caeperam in maximum & celeberrimum scriptorem commentationes, mox statim ad juris civilis professionem traductus, sensi occupationibus quibusdam, quae modo ex muneris Academici necessitate, modo ex consulentium interpellationibus nascuntur, otium pene omne meum interrumpi, ut ad prioris vitae meae oblectamenta oculos quidem interdum cum dolore retorqueam, caeterum haud penitus ad ea remigrem, nec me mihi vindicem. Sed profecto, οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς οὐδ' ἐνιαυτούς. Quare erit fortasse brevi tempus, cum ea omnia, quae caeptum opus tardant, discutiam amoliarque, ac tibi judici omnium, quos nunc novi, exactissimo, καὶ εἰς πᾶσαν παιδείαν ἠκριβωμένῳ, tuisque similibus, me ac mea probabo. Interim Deum Opt. Max. supplex quaeso & veneror, ut publicorum malorum tempestas, quae ex belli Germanici reliquiis in vos incubuit, tandem aliquando detumescat, atque ut placida pace lubeat tibi in publicos usus evulgare quicquid tibi inusitata eruditio tua & acerrima ingenii indoles suggessit. Nulla in re magis beare seculum hoc nostrum, & amicos tuos, quos ubique habes plurimos, poteris. Vale, vir clarissime, & me ut caepisti, porro ama. Lugduni Batavorum, 13. Octobr. 1637.

EPISTOLA CCLXXXII.

AUGUSTUS BUCHNERUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

FEcerunt Nobilissimi Domini *à Frisen* literae maxime, ut ad te, Amplissime *Cunaee*, istas darem. Nam cum misisset eas, uti curarem ad te, pudori equidem fuit, solas ve-

venire. Multum autem te amo, quod *Hartwigium* noſtrum, quem tradidi, tanta benevolentia complectendum tibi exiſtimaſti. Qui ut eruditionem tuam ſatis admirari ac depraedicare non poteſt; ita ſe nihil comminiſci dignum poſſe ſcribit ſumma illa humanitate, qua proſequi ipſum coeperis. Quae de *Joſepho* tuo ſcribebas proxime, dici non poteſt, quantum cumulum mihi puriſſimae voluptatis attulerint. Eam itaque ſpem, ut quamprimum nobis expleas, etiam atque etiam abs te peto. Quamdiu enim illius abſolutiſſimi operis editionem differes, tamdiu nos multas eximias maximasque res ignoraturos, obtinebis pro certo. Quod quam acerbum nobis & durum fuerit, per temet ipſe diſpicere potes. Neque enim quid magis excruciaverit animum ſciendi cupidum, quam praeſtantiſſima, quae haud fruſtra praeſumat, ignorare. Age igitur, Summe Vir, Rumpe moras omnes, & quicquid vinculorum pulcherrimis commentationibus adhuc necti videtur, abſcinde mature, nec patere nos diutius deſiderio earum contabeſcere, quin emori plane. Nos ſtrenua exercet inertia. Nam dum per diritatem noſtri temporis & afflictiſſimas patriae res nihil eſt, quod irritet ingenium ac moveat, totum nempe jacet & omnis elegantiae Muſarum obliviſcitur prope. Hamburgenſis negotiatio lente procedit: agunturque per ſilentium omnia: quaſi Eleuſinia ſua celebrant myſtae. Interim miles noſter in aeſtiva reducitur, quae pro hibernis ipſis in his provinciis conſtituta ſunt. Ex qua id fiet, ut quicquid reliquum nobis eſt, ex anni ſuperioris naufragio & tempeſtate, id totum in cineres abeat, atque vel cum pulviſculo auferatur. Quare obdurare animum oportet: ut, quamquam vix eſt, quod habeamus ſperare, nihil tamen interim deſperemus.

πληροῖ δὲ Θεῶν δύναμις, καὶ τὰν παρ' ὅρκον,
καὶ παρὰ ἐλπίδα, κοῦ-
φαν κτίσιν γε.

Vale, Ampliſſime Domine, & me virtuti Clariſſimoque nomini tuo addictiſſimum, amare perge. Wittenbergae ad d. XIIX. Aprilis A. CIↃIↃCCXXXIIX.

EPISTOLA CCLXXXIII.
CHRISTOPHORUS RICCIUS JC.
Petro Cunaeo
S. P.

Leidam.

CLariſſime ac Conſultiſſime Virorum! Poſtquam jam quindecim annos Inſtitutiones Juris publice docuiſſem, id tandem mihi in mentem fuit, ut correctionum petulantia optimus liber expurgaretur. & jam tum pene abſolvendi opuſculi rationes conlegeram, cum de doctorum judiciis ac cenſuris tardior penſiculatio ſubiret: ne difficiles & inutiles nugae, bonis horis impenſae, ludibrio aut contemptui exponerentur. qua cauſa pauca haec, quae Amplitudini veſtrae offero, praemittenda autumavi, ut vel Tua inprimis, Magne Vir, beer cenſura, a qua meos hos ſtare aut cadere juſſero labores: certus, quocunque ea flectat, à benevolentia nihil abituram; cui me, atque fratrem meum *Adamum Riccium*, qui has offert, unice commendo. Dantiſci prid. Kal. Octob. A. C. CIϽIϽCXXIII.

EPISTOLA CCLXXXIV.
PETRUS CUNAEUS
Chriſtophoro Riccio
S. D.

Dantiſcum.

PRaemiſſa vindiciarum juris, quae mihi miſiſti, accepi, vir clariſſime, ac pro eo munere, ut debeo, gratias tibi ago maximas. Opus aggreſſus es non tantum diffuſae doctrinae, ſed etiam ingentis animi. Nam & juris prudentiam ita tractaſti, ut certiſſimam tibi ſupereſſe rei literariae & hiſtoriae ſcientiam ubique oſtenderis: & praeclaro ſimul auſu arrogantiam retudiſti criticorum, qui, quoties rectum aliquem atque incorruptum juris noſtri contextum non ſatis intelligunt, ſtatim correctione eum temerant, conjecturiſque totum pervertunt. Ego, quemadmodum juris interpretationem plurimis vigilantiſſimorum hominum commentationibus jam ad ſummum evectam eſſe ſcio, ita exiſtimo iis omnibus, qui literatam juris prudentiam in-

tegro

tegro judicio sequuntur, hunc unum actum restare atque in hoc elaborandum esse, ut procul a legum libris arceant philologorum περιεργίας & ambitiosos conatus. Id autem cum felicissime tibi in his, quae caepisti, successerit, rogandus etiam atque etiam es, ut porro demereri seculum istud simili munere, nosque omnes beare pergas. Vale, vir clarissime, atque omnino crede, fratri tuo Adamo, juveni perquam erudito, prompta & parata fore, quaecunque a me proficisci poterunt officia. Lugduni Batavorum, 19. Decembris 1633.

EPISTOLA CCLXXXV.
ABRAHAMUS DOMINICI
Petro Cunaeo
S. D.

שלום לך מאלהים

Vir praestantiss. doctor clariss. Non tu mihi, minus ego tibi de facie sum notus; memini tamen, ni fallor, te ante annos 30. Leowardiae in aula Gubernatoris vidisse; post etiam in Academia Franequerana, uti suspicor, quod mihi nonnumquam sis visus: labitur aetas, labitur & memoria. Nuper bis terve tuas pulsavi fores nulli exaudita tuorum vota, salusque mea est; Alterius jam ope minus cum pudore, (erubescere enim literae ignorant) ignotus ignoto salutem offero : Quid dixi ignoto tibi? absit. tute medius-fidius te plus satis notum reddidisti, non saltem ex incomparabili linguarum exoticarum studio; verum multo magis ex S. S. LL. peritia nullibi non notus es; hanc omnes in te cum stupore non minus, ac illud admiratione agnoscunt. Ex ungue leo, ex radiis Sol, ex splendore coelum noscitur, ita tuam eruditionem, & studium in omni tum literarum, tum artium, facultatumque genere perfacile agnoscimus, juxta & re compertum habemus, ex unica illa indoctorum cum literatis contentione, habita in foro Menippeo, *sub praesidio celeberrimi Erasmi vestri*, imo nostri, quia Belga est: qui ut opus Dei singulare agnoscendus, ita quoque naturae potius miraculum, quam mortalis colendus est. Nusquam virtuti praemia desunt; sunt hic etiam sua praemia laudi: en praemiolum, ecce munusculum; tu, qui magni istius viri tam genium, & inge-

nium dextere depinxisti, quam laudes, & honores cultu debito decorasti, cuncta illius revera vivide expressisti, dignus es, commeritus es praesidis literatorum effigiem ex meliori aere ut habeas, vultum videas, eum ex tabella, uti ex literis cognoscas: imaginem viri non indocti, sed nostri addo, ut minori forma sic & fama, bonam ut accipias in partem rogo, ne quaeso pretium, sed animum respicias, signum mentis meae, non praemium opere tuo ex aequo dignum; absit, accipias; si gratum; mihi, non tibi gratularer, nec peto mei habeas rationem, sed juvenis: qui sub tua disciplina vitam colit, sub institutione leges Romanas discit, sub tutela civem Athenis Batavicis jam agit: Frisius est nomine *Dominicus* apud viduam chirurgi in platea lata, utinam ille, gratiam in oculis tuis nostin' phrasin Hebraeorum inveniat. Venae 27. Feb. 9. Mart. 1634.

Quod rogat, & orat

אני ואחיך

Abrahamus Dominici.

EPISTOLA CCLXXXVI.

PETRUS CUNAEUS

Abrahamo Dominici

S. D.

VIr reverende & eruditissime, quod nuper, cum in Batavia esses, frustra me quaesiveris, non mea aut meorum culpa aliqua factum est, sed, ut opinor, casu quodam contigit, idque mihi vehementer dolet. Utique, si bene me nosti, facile scire potes non aedes tantum meas, sed etiam animum meum patere omnibus, qui eruditionem & bonam mentem amant. Inter quos ut apprime tibi locum esse oportere censeam, justas causas habeo, cum ex cordatissimis cultissimisque literis tuis, tum ex honorifico D. *Barlaei* summi amici mei, de praeclara tua pietate, doctrina, & aequaminitate judicio. Pro imagine *Erasmi*, atque altera *Viglii Zuichemi*, gratias tibi ago maximas. Diu est, cum mihi nullum munus aeque jucundum allatum est. Praecipue autem gaudeo, non displicere tibi ea, quae quondam divinis virtutibus ejusdem illius *Erasmi* adscripsi. Equidem mihi pro certo constat, non potuisse haec a multis probari. Sed tanto major rectissimae mentis tuae sen-

ten-

tentiaeque sincerae laus est, cum nulla seculi in pejus euntis contagione adflatus incomparabili illi Batavo decus suum tribuis ex vero. De *Viglio*, ut mihi tecum, ita cum aliis, satis convenit, esse eum omnium Jurisconsultorum, qui unquam in Belgio fuerunt, principem, neque quidquam reperiri, quo jactare se magis potest Frisia vestra. Filius tuus adolescens est ea animi indole & vigilantia, ut luculentum aliquid de illo sperandum sit. Monui eum ne dubitaret crebro ad me accedere. Cupio autem omnia ei praestare, quae proficisci possunt ab homine tui studiosissimo. Vale, vir reverende. Lugduni Batavorum, 12. April. 1634.

EPISTOLA CCLXXXVIII.

PETRUS CUNAEUS

D. Joanni Brant, JCto, Reip. Hamburgensis Consuli S. D.

Hamburgum.

Vir nobilissime & amplissime. Ex quo tempore ad posteriores tuas literas respondi novissime, nihil quidquam sese obtulit, cujus causa interpellare deberem tempora tua, quae reip. impendis. Nam de *Rentzelio* vestro quid exspectandum esset, jam & ante non obscure ex me intellexisti, & ipse porro ita se tibi probavit, nihil ut egeat amplius nostro testimonio. Nunc, cum in patriam suam redeat *Vincentius Fabricius*, civis vester, qui aliquantisper apud nos vixit, libertatem hanc mihi summa tua dat humanitas, ut significare tibi non verear, esse eum tali indole juvenem, ut, praeter alia plurima animi bona, excellat in eo insitata quaedam eruditio, ex qua illi laus & fama surgit crescitque in dies. ob quam causam amant eum mirifice aestimantque omnes ii, qui hic apud nos rectis ingeniis decus suum ac pretium statuunt ex vero. Nihil insolenter faciam, nobilissime consul, neque te rogabo, ut hujus doctrinae ac virtutibus faveas, qui doctrinae & virtutum maximarum non fautor modo, sed etiam exemplum es. Quare scio te sponte tua, si quid ad ejus commoda & ornamenta pertinere intelliges, libenter ei praestiturum, qui hoc totum non aliorum precibus, sed tuis ipse moribus & excellenti naturae tuae tribuere soles. Deus optimus maximus,

ximus, te vir nobilissime, diu reip. vestrae, atque etiam nobis omnibus sospitem & incolumem servet. Lugduni Batavorum, 23. Maji 1634.

EPISTOLA CCLXXXVIII.
VINCENTIUS FABRICIUS
Petro Cunaeo
S. D.

Leidam.

Clarissime Vir. Cum semper & ubique ostenderis, quantopere me rationesque meorum studiorum ornandas juvandasque censeres, ne nunc quidem abhorrere a curis tuis itineris negotiorumque meorum successum arbitrabor. Quod felix itaque propriumque mihi eveniat, post diuturnum & molestissimum iter salvos omnes meos & incolumes inveni. Civitatis nostrae studia mirifica in me experior. Quid a Senatu exspectandum habeam, dies docebit. Consulem *Brantium* hodie vidi, insigni humanitate non minus quam doctrina conspicuum. Cui ut aliqua antea ratione notus fueram, ita hoc die propter te tantopere placui; ut non arbitrer aliquot annorum industriam tantum pondus conferre ad adipiscendam summi viri gratiam potuisse, quantum tua contulit epistola. Gratias heic agerem tibi, vir maxime, nisi tua benignitas, ut omnia mihi largita est, ita hanc agendi gratias necessitatem totam ex amicitia nostra sustulisset. Cl. *Grotius* discessit Francofurtum; nec equidem utrum reversurus aut quando sit, ipsius familiares sciunt. Epistolam tamen ejus quotidie exspectant. Pridie antequam adveneram, *Hartzvigius* noster eodem se contulerat. Non licuit itaque cum ipso agere, quae jusseras. Negotium Dominae *de Liera* qua ratione procedat, si ex te cognovero, nihil fieri poterit aut gratius mihi aut jucundius. Felicissime vale, vir clarissime cum universa familia. Hamburgi VII. Junii Anno Juliano CIƆIƆCXXXIV.

EPI-

EPISTOLA CCLXXXIX.
PETRUS CUNAEUS
Theodoro Graswinckelio
S. D.

Hagam.

VIr clariſſime. Tractatum tuum de Reip. Venetae jure & libertate, tradidit mihi Vir praeſtantiſſimus & eruditiſſimus cognatus tuus, D. *Gerardus Meermannus.* Pro eo munere gratias tibi ſtatim egiſſem, niſi totum id opus accurate mihi ante perlegendum eſſe exiſtimaviſſem. Nunc, cum ſumma ubique rerum graviſſimarum, & antiquiſſimarum momenta animum meum tui admiratione diſtineant, patieris me, donec de ſingulis juris illius, quod excutis, capitibus, plenius judicium feram, animum tantiſper tibi, eximiiſque illis dotibus, quas in te caeli collocavit benignitas, deditiſſimum profiteri. Ego Venetis nec beneficio nec injuria cognitus ſum. Vellem tamen illos reip. noſtrae tantundem re & ope univerſos ſimul praeſtare, quam tu illis induſtria tua & incomparabili vigilantia jam praeſtitiſti unus. Vale, vir clariſſime, & me tui ſtudioſiſſimum, amantiſſimumque crede. Lugduni Batavorum, 9. April. 1634.

EPISTOLA CCXC.[1]
V. FABRICIUS
Petro Cunaeo
S. P.

Leidam.

VIr Incomparabilis. Poſtquam Conſules Reip. noſtrae, alii item viri ampliſſimi principes, mihi ad ſuſcipiendam & ingrediendam diverſam ſtudiorum rationem, quam quae hactenus fuerat, exſtitiſſent; mutavi tandem ſententiam, & ad jus Civile diſcendum, quod tantopere ſuadebant, animum cogitationesque applicui. Quod ut Deus bene vertat, fortunetque, voveo ac precor. Neque enim committendum eſt, ut de me abjectius, quam tanti viri, ſentiam. In procinctu itaque eram ad Academiam veſtram, & ad Te maxime rediturus, cujus conſiliis infantia nuper nati ſtudii educaretur: Sed retraxit pene ex itinere vir illuſtris ac nobiliſſimus territorii hujus Toparcha, & perfecit, ut non invitus

vitus manerem. In aula itaque hac commodissime pariter ac honestissime habeor, donec adolescentes duos nobiles, Toparchae filios, ad vos proxima aestate deducam. Porro, quoniam, ut scis, alicujus molis est primis initiis Jurisprudentiae recte insistere, quod per literas potes, ope ac consilio adjuvare desideria mea ne graveris. Instituta sedulo evolvere coepi, quibus Theophili paraphrasin & *Wesenbecii* commentarium conjungo. Dum hoc ago, quo vadendum deinceps sit, tu tanquam Imperator stipendiis tuis militanti signum dabis. Spero, Vir maxime, eam te libertati meae veniam daturum, quam semper affectui meo soles tribuere. Neque enim potes a tam effuso & tibi proprio candore discedere, cujus tot indicia ac testimonia proferre me posse omnes norunt. Felicissime vale, Vir Cl., cum conjuge ac liberis. Ex arce Tundera. 22. Decemb. Anno 1634.

EPISTOLA CCXCI.

PETRUS CUNAEUS

Melch. Albhardtio

S. D.

Parisios.

EX literis tuis, eruditissime Albhardti, quas Parisiis 3. Junii ad me dedisti, libens perspexi esse te constantem in suscepto semel mei amore. Ego, ut praeclara ingenia amare impense soleo, ita singulari virtuti tuae & industriae favebo quam maxime. Quod declarationem L. *Gallus* 29. ff. de lib. & posthum. a me petis, id vero ejusmodi est, ut modum epistolae excedat, & opus habeat pene commentario. Adeo & varios, & ex jure veteri implicitos casus habet lex ista. Annus jam agitur duodecimus, ex quo eam publice interpretatus sum. Et erant tunc quaedam, in quibus mihi non displicebat divinatio mea. Quae nescio an evulgare unquam debeam. Certe per hoc tempus non possum. Interim non ignoras (puto) *Antonium Goveanum* duobus tractatibus exsecutum esse pleraque, quae ad eum textum pertinebant; ac insuper multa ad eum scripsisse *Antonium Fabrum* in libro nono & decimo conjecturarum. An & quatenus iis accedere velis, facile tute per te judicabis. Quae de causis juris & facti commentatus fui, non inspexi a multo jam tempore. Memini, nihil superesse, nisi

nisi ut intranscursu relegantur. Ad eam autem rem nondum a me impetrare tempus potui. Dabo tamen operam, ut aliquid otii mihi vindicem, exspectationemque tuam & aliorum, qui me amant, haud morer. Vale, eruditissime & praestantissime juvenis. Lugduni Batavorum, 14. Julii 1634.

EPISTOLA CCXCII.

PETRUS CUNAEUS

Melch. Albhardtio

S. D.

Ex literis tuis, eruditissime Albhardti, quas Parisiis semel atque iterum ad me dedisti, libens perspexi esse te constantem in suscepto semel mei amore. Ego, ut praeclara ingenia amare impense soleo, ita singulari virtuti tuae & industriae faveo quam maxime. Quare jampridem non cessavi tibi respondere. Sed literae meae, quas hospes tuus *Parivallius* a me efflagitaverat, & curandas susceperat, postquam per plurium manus oberrassent, propterea quod Parisiis nusquam repertus esses, tandem per Antwerpiensem nuncium, lacerae concisaeque ad me redierunt. Quod quaeris de his, quae super causis juris & facti commentatus fui, non inspexi ea a multo tempore: memini nihil superesse, nisi ut in transcursu relegantur. Ad eam autem rem nondum a me impetrare tempus potui. Dabo tamen operam ut aliquid otii mihi vindicem, exspectationemque tuam, & aliorum haud semper morer. De impensis quas pater filio studiorum causa praebuit, ita sentio, si verbis ab initio pater non expresserit, se eas credendi causa subministraturum, donandi animo eas factas videri, neque posse mox patrem illas aut in legitimam imputare, aut filio in testamento detrahere. Cujus rei rationes si scire desideres, videbis eas in tractatu *Vitalis* Nemausensis de collation. Quaest. XVIII. num. 21. & seq. atque apud *Christianum Krembergh*, de Sumpt. Studior. quaest. 1. num. 20. & 21. Caetera, de quibus quaeris, qua methodo locos communes confici, & quos autores potissimum legi oporteat, modum epistolae excedunt, & paene opus habent commentario. Quare ea sermonibus nostris & colloquio servabo, si aliquando huc redieris, meque viseris. Certo autem credere debes neminem ad me aditurum, cujus mihi conspectus jucundior gra-

gratiorque ſit futurus. Vale, eruditiſſime & praeſtantiſſime Albhardti. Lugd. Bat. 18. Martii 1635.

EPISTOLA CCXCIII.

PETRUS CUNAEUS

Dominico Molino, Patritio & Senatori Veneto

S.

Venetias.

SAEpe ego antea, Vir illuſtriſſime, praedicari audiveram caeteras inuſitatas atque excelſas animi tui virtutes, quae in potentiſſima florentiſſimaque rep. veſtra, atque in ſummo Venetorum Senatu, tanquam lumen quoddam effulgent. Tum & ſciebam bene te atque ſubtiliter de literis, deque omni diſciplinarum genere judicare; quod proficiſci demum ab accurata quadam conſummataque doctrina poteſt. Sed qui te jam dudum hoc nomine vehementer admirabar, nondum tamen credere amicis quibusdam meis poteram, qui identidem mihi adfirmabant, nihil eſſe te comius, nihilque moderatius ad omnem rationem humanitatis. Memineram enim profecto id quod res eſt, valde ratum hoc ac prope inauditum eſſe in veſtri ordinis proceribus. Nunc vero tandem penitus mihi fidem hujuſce rei fecit Clariſſimus *Vorſtius*, vir mihi longe conjunctiſſimus amiciſſimuſque, qui mihi immerenti, ac nihil tale opinanti diſceptationem *Pacii* JCti de maris Hadriatici Dominio, quae nuſquam apud nos exſtat, ſingulare quoddam, atque eximium munificentiae tuae ſummaeque erga me benevolentiae, monumentum attulit, atque etiam alia quaedam, quae ad Uſcochorum res pertinent, exſpectare a te juſſit. Nihil circuitione utar, illuſtriſſime Senator, ſtatim ut id vidi, piguit puduitque memet ipſum mei, qui tibi tali viro, & tantis virtutibus praedito, ad quas te excellens natura tua armavit, nunquam hactenus obſervantiam meam ullo officii genere teſtatus ſum. Ego vero & gratias tibi maximas ago, & omnino nomen meum profitebor inter eos, qui te colunt reverenturque: atque etiam operam dabo, ut te decus praeſidiumque omnium eruditorum eſſe & nunc intelligant homines, & in poſterum memoria teneant. Ad hanc ego rem tibi mea ſtudia, curas, & cogitationes polliceor. nihil porrò inſolenter faciam, neque te rogabo, ut animum eum erga me retineas, quem habere caepiſti: neque enim

fieri

fieri poteſt ut ab inſita atque innata tibi humanitate deſciſcas, aut ipſe te retexas. Vale, vir illuſtriſſime. Lugduni Batavorum, 4. Octobr. 1634.

EPISTOLA CCXCIV.

PETRUS CUNAEUS

Dominico Molino, Patritio & Senatori Veneto

S.

Venetias.

EX quo tempore literas meas, Vir Illuſtriſſime, reſponſo tuo dignatus es, nova rurſus erga me tua illuxit humanitas. Nam & quae de Uſcochis maximus ſanctiſſimusque reip. veſtrae aſſertor atque alii ſcripſeruut, tradidit mihi ex munere tuo V. Cl. *Adolphus Vorſtius*: & diſſertationes duas adverſus *Laurentium Molinum* Romanum de Venetorum juriſdictione in mare Adriaticum accepi noviſſime in Zelandia, quas nobiliſſimus *Mylius* ad me tranſmiſit ex mandato tuo. Quare qui pridem beneficentiae tuae multum debui, nunc iterata identidem liberalitatis tuae acceſſione totum me eſſe tuum profiteor mancupio & nexu. Promiſerat mihi idem amicus meus D. *Vorſtius* ſe praecipua rerum capita ex commentario de Uſcochis ſublecturum, ne tempus tererem in perveſtigatione Italici idiomatis. Sed minus id proceſſit, quia disjuncti locorum intervallo per aliquot menſes fuimus, dum patriam noſtram peſtis inſolita aliaeque calamitates adflixerunt, quae in Dei iram, velut ultima publicorum malorum, vertunt. Certe quae de Uſcochis tradita in illo tractatu exſtant, mirifice pertinere audio ad imperium illud maris, quod illuſtrium autorum quorundam aſſenſu & longo ſeculorum decurſu vindicat ſibi veſtra Reſpublica. Caeterum dabis (opinor) veniam verecundiae meae & ingenuae ſimplicitati, illuſtriſſime ſenator, ſi, dum plene nondum ſcripta haec omnia excuſſi, veterem Academicorum ſecutus fuero morem nec judicium meum ullum interpoſuero, ſed ex indole libertatis Batavicae id mox probavero, quod ſimillimum veri videbitur. Illud ſcio, non deeſſe in rep. noſtra ſummos eruditiſſimosque viros, qui hoc freti Adriaci dominium magis in Venetorum armis & virtute bellica, atque in vicinarum nationum patientia, quam in juris naturalis gentiumve aequitate, aut in legum civilium ſanctionibus poſitum

eſſe

esse autumant: & potentissimae urbi non proprietatem, sed ex situ & oportunitate loci tutelam ejus maris adversus piratas praedonesque, teterrimos generis humani hostes, tribuunt. Vulgata jam sunt & in omnium manibus versantur, quae incomparabili ingenio *Hugo Grotius* noster edidit de mari libero, cujus jus haud facile eripi sibi Hollandi Zelandique sinunt. Ad haec video *Graswinckelium* advocatum, cum acerrime nuper & felicissime causam reip. Venetae defenderet, abstinuisse prudenter ab hac controversia, ne forte minus se probaret nostratibus. Ego, quemadmodum sine partium studiis solam aequi bonique rationem sequi amo, de tota hac re accuratius cogitabo, daboque operam ut tibi, certissimo atque incorruptissimo rerum judici, quae sentiam, non penitus displiceant. Vale, vir maxime & illustrissime, ac diu reip. vestrae & huic seculo perenna. Scribebam ex praedio Voorschotiano prope Hagam Comitum, 9. Decembr. 1635.

EPISTOLA CCXCV.

ISAACUS BASIRIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

TRimestre propemodum est elapsum, ex quo postremas ad te dedi. Amplissime Domine: In quibus, de incredibili tua illa humanitate, candore item pristino, uti prolixe gratias agere conabar; ita, dato ut otio, tuis ad Dominum meum literis, secundam quam de me fovet, opinionem stabilire dignareris, efflagitabam. Dum Responsum opperior, duo me ad postulationem meam redintegrandam impulere. Primo metus incessit tabellariorum incuria superiores potuisse intercidere: Alterum, idque inpraesentiarum palmarium: Quoniam novi ego te nominis *Casauboniani* studiosum. (Ab eo quippe opera *Scaligeri* Posthuma accepisse te, dixti olim:) iccirco officii mei interesse ratus sum, uti novissimam * Domini mei in praecla-

* Intelligit *Thomam Mortonum*, Episcopum Dunelmensem, qui Epitaphium *Casaubono* in Westmonasteriensi templo erexit, quod in ejus vita ante epistolas legitur pag. 68.

claros viri laudatissimi manes, magnificentiam significarem. Scilicet, qua est in Reip. Literariae Proceres, pietate singulari, monumentum illustre marmoreum divinae magni *Casauboni* memoriae extruxit nudius tertius, in celeberrimo urbis, adeoque Westmonasteriensis Basilicae Sacrario: Impensas ad summam florenorum sexcentorum unus effudit. Hoc eo praedico, quo religiosam Domini mei in viros tui ordinis venerationem perspicias: simulque si tuae ad eum nondum sunt perscriptae, occasionem inde ut captes vel domesticam: utpote cum *Casaubonum* τ̃ μακαρίτην, familiarem tibi extitisse persuasum habeam. Tu, qua es perpetua judicii accuratione, prout erit visum, ansa hac utitor. Vale, vir summe, & me clientem tuum priscum amare perge. Datum ex Arce Aucklandiana in agro Dunelmensi x. Kal. Novemb. Anno ultimi temporis CIƆIƆCXXXIV.

EPISTOLA CCXCVI.

PETRUS CUNAEUS

D. Nicolao Cromboutio, Curiae Hollandicae & Zelandicae Praesidi

S. D.

Retulit mihi nuper ex mandato tuo *Heinsius* noster, nobilissime praeses, cupere te ex me scire, quantum emolumenti pervenire ad singulos in Senatu nostro quotannis soleat ab iis, quibus titulos & insignia doctrinae suae confert Academia. Quare quicquid duobus his annis ex ea causa percepimus, id ex rationibus meis conjeci in hunc indicem, quem epistolae isti adjunxi. Caeterorum annorum par fere reditus est: nisi quod postremi ubertas non admodum est frequens. Equidem ego totam eam causam, quae saepe tibi a nobis commendata est, cognoscendam tibi dijudicandamque esse mirum in modum gavisus fui, summe praeses. Quemadmodum enim illa, quae peracta feliciter jam ante in hoc negotio sunt, tua unius intercessione & auctoritate obtinuimus, ita plane fore confido, ut quaecunque porro hîc facienda adhuc restant, eodem studio & successu perficias, atque ut Senatui nostro jura sua & privilegia ex Ordinum Bataviae Statutis adferas, eaque in tuto colloces. Quod ego te, vir amplissime, per quidquid

tibi charum est, obsecro & obtestor, ut quibuscunque modis opus erit efficere velis. Si quid pro me ipso cuperem, verecundia praepediret, quam haud velim cum ulla eruditionis laude commutare. Nunc, cum causam publicam ago, fidenter peto, ut quam rem praeclare coepisti, eandem absolvas nunc consummesque. Nostrum erit vicissim operam dare, ut te decus praesidiumque omnium eruditorum esse & nunc intelligant homines, & in posterum memoria teneant. Ad hanc ego rem tibi meas curas & cogitationes polliceor: Idemque facient omnes, qui isto nomine obstricti tibi sunt: quorum est sane ingens multitudo. Sed ego, etsi plurimos habebo ejus rei sive socios sive aemulos, tamen cupiam hîc, si quid valebo, primas tenere. Vale, nobilissime praeses. Lugduni Batavorum, 4. Februarii 1635.

EPISTOLA CCXCVII.

JUSTUS LIRAEUS

Petro Cunaeo

S. P. D.

Leidam.

OFfero tibi V. Cl. panegyricas orationes, in gymnasii nostri inauguratione habitas; quibus alia quaedam non dissimilis accedunt argumenti. Ac simul te precor, quaesoque ut, qua olim fronte reges aquam cava manu e vicino haustam lacu accepisse, memoriae proditum est, eadem quoque munusculum hoc chartaceum suscipere digneris. Xeniolum fateor minutum est, teque indignum, si illud solum consideres; sed grande, si animum offerentis: illud ut accipias, hunc vero intuearis etiam atque etiam te rogo. Serius forte dices, ac dum molimur annum abiisse: verum non mea culpa. Primum enim typographus, simul & bibliopegus aliud ex alio causati, magno nos detinuerunt intervallo; ac deinde nuperi frigoris asperitas, atque incommodum navigationi tempus. Hanc itaque moram pro humanitate tua in meliorem te partem interpretaturum, ac porro non alio in me futurum animo, atque te jam antea sum expertus, plane confido. Ego ut gratiam habeo, quam possum, maximam pro opera mihi nuper praestita; sic vicissim meam opellam tibi tuisque, si forte qua in re servire possim, libens meritoque offero: ac si quicquam ex Juvenalibus illis curis, data occasione, mihi impertiri dignatus fueris, profecto

fecto in hominem nequaquam immemorem beneficium contuleris. Sed urget tabellarius; quocirca manum de tabula. Ultrajecti, Kal. Januariis. Anni Sospitatoris ∞ıↄcxxxv. Quem ut tibi fortunatum decurrere summus ille mundi arbiter velit ex animo apprecor. Vale, Vir clariss. & me amare perge.

EPISTOLA CCXCVIII.

PETRUS CUNAEUS

Justo Liraeo

S. D.

Ultrajectum.

EPistolae tuae jam ante rescripsissem, vir clarissime, nisi me negotia identidem nova vetuissent morem mihi gerere, quibus ego saepissime succensere cogor, quod multa me officia cogunt praetermittere. Peto a te, ut veniam des homini occupatissimo, cui illud in hac servitute tristissimum est, quod ea, quae amicis danda sunt, tempora non habet in sua potestate. Gratias tibi maximas ago pro dissertationibus istis, quas muneri dedisti mihi, e quibus tuam libentissime legi, qui optime memini quanti te tuaque aestimaverim. Certe acerbum mihi est arceri voluptate audiendi tui, qui jam olim ab ore tuo pependi puer. Quare cupio adesse aliquando istic, ac publice te dicentem audire. Sed differam aliquantisper hoc gaudium in tempus aliud, & fruar interim ipsa exspectationis mora. Nec enim dubito, quanquam solent initia se commendare & novitate & cura meditationis, quin semper responsurus sis tibi, & ita dicturus, quasi quotidie inciperes. De Juvenale faciam quod rogas, si & otii aliquid nanciscar, & in schedis meis reperiam, quod te meque dignum sit. Interim tibi ut munus professorium succedat feliciter, multosque des patriae discipulos tibi similes, opto & voveo. Vale, vir clarissime. Lugduni Batavorum, 15. Februarii 1635.

EPISTOLA CCXCIX.

PETRUS CUNAEUS

D. Thomae Mortono, Episcopo Dunelmensi, ac Comiti Palatino

S.

ADmirabilis est quaedam in nostra Batavia, Illustrissime Praesul, nominis tui veneratio, amorque erga te singularis omnium eruditorum, propter inusitatam illam sacrae Theologiae scientiam, quam tibi summa caeli benignitate, & acerrima ingenii vi obtigisse omnes ii intelligunt, qui luculentissima tua scripta evolverunt. Certe etsi nullum tibi adjicere incrementum nostra potest opinio, neque aliquod virtutum tuarum praemium dignum ipsis extra ipsas est, tamen si delectare magnorum hominum mentes haec cogitatio solet, quod reputent se profuisse quam plurimis, libens meritoque nomen ego meum inter eos profiteor, qui permultum lucubrationibus tuis debent. Caeterum qui jam pridem excellentem doctrinam tuam admirabar, diu interim vix credere potui iis, qui identidem mihi adfirmabant nihil esse te comius, nihilque moderatius ad omnem rationem humanitatis. Memineram enim profecto, id quod res est, valde rarum hoc ac prope inauditum esse in vestri ordinis proceribus. Nunc vero tandem mihi fidem hujusce rei fecit *Isaacus Basirius*, qui a sacris tibi est. Is juvenis, ut in familia mea ante plures annos vixit, & ob virtutes, animique indolem ac variarum rerum scientiam carus mihi admodum jucundusque fuit, ita quoties ad me scribit, tuam in se beneficentiam, quam quotidie sentit, praedicare mirifice solitus est. Rogo te etiam atque etiam, vir summe, ut animum eum erga hunc retineas, quem habere coepisti, atque ut ejus nascenti spei, commodisque & ornamentis porro faveas. quanquam hoc ipsum magis moris causa, quam quod ita necesse sit, facio. neque enim fieri potest ut ab insita atque innata tibi in omnes bonos doctosque affectione descifcas, aut ut te ipse retexas, qui doctrinae omnis & virtutum maximarum non fautor modo, sed exemplum es. Equidem velim ita de me existimes, nihil mihi in vita prius aut carius fore, quam ut tibi observantiam meam, quibuscunque potero modis, significandi

gnificem. Cujus rei etsi multos habebo sive socios, sive aemulos, tamen cupio hic, si quid valebo, primas tenere. Deus Optimus Max. te, illustrissime praesul, diu nobis & seculo incolumem servet. Lugduni Batavorum, xv. Julii 1635.

EPISTOLA CCC.

PETRUS CUNAEUS

D. Henrico Feytio JCto

S. D.

QUi te, vir amplissime, non modo inter summos Belgii nostri JCtos, sed inter eos etiam, qui literis, & varia eruditione praecellunt, locum tenere principem semper intellexi, nunquam tamen te adire, nec tempora, quae reip. impendis, interrumpere sustinui, nisi tunc, cum fretus summa humanitate tua D. *Jacobum Zevecotium* ante plures annos tibi commendavi, ut historiarum & eloquentiae professione in illustri gymnasio vestro fungeretur: Ego vero & intercessionem meam multum apud te valuisse sensi, & obtulisse me tibi cultissimae lectissimaeque doctrinae virum, qui publica gymnasii vestri commoda bene recteque auxit, gratulatus mihimet ipse sum. Idem ille mox ex eo tempore animum ad Jurisprudentiae studia adjecit, in quibus tanta industriae & ingenii contentione se circumegit, ut superiore anno titulum JCti cum ingenti Senatus nostri Academici admiratione meruerit. Rogo te, vir amplissime, ut existimes eum utilissimam promptissimamque juventuti vestrae operam in jure civili tractando explicandoque publice praestare posse, magnamque ex ea re lucem gymnasio vestro accessuram. Certe quantum praesidii ornamentique ex literarum & historiarum cognitione accipiat jurisprudentia nostra, si tu certissimus acerrimusque harum rerum judex sponte non fateris, dicendo evincere non cupio. Quare omnino confido, pro ea, qua vales, gratia & autoritate effecturum te, ut hujus praeclara indoles ad juris etiam publicam professionem adhibeatur, & , si quid meae apud te possunt preces, vehementer etiam atque etiam ut id efficias peto obtestorque. Deus opt. max. te, vir amplissime, diu reip. vestrae servet incolumem. Lugduni Batavorum, 5. Maji 1636.

EPISTOLA CCCI.

PETRUS CUNAEUS

Clarissimo Juveni Adriano Vettio JCto

S. D.

REdit ad te *Balsaci* dissertatio, Vetti clarissime, ex qua rectius jam intelligere coepi *Heinsii* nostri epistolam. Quo nomine gratias tibi ago. Equidem ego, etsi arbiter esse hujus controversiae nolo, tamen existimo potuisse aliquantum indulgeri Gallorum genio & libertati in ea censura, quam adeo verecunde & dubitanter peragit auctor, ut summa lenitate & modestia multo plura laudet, quam reprehendat, & quaerenti sit magis quam asserenti similis. Et quid ab illo aegre feras, qui in Sophoclis etiam & Senecae tragoediis curiosa indagatione reperit, quod non probaret? Ut caeteros omittam, a quibus continere haud sustinuit. Interim multa, quae ad Mariamnen pertinent, justam non effugiunt notam, & adhuc responsum exspecto plenius. De fratre tuo quod me rogas supervacuum est. Utinam vero juveni omnium, quos pridem novi, lectissimo, aliquid praestare possim, quod sit praeclaro ejus & nobili ingenio dignum. Sed ille quicquid hoc erit, quod a me proficisci ad optimos ejus conatus juvandos poterit, felicitate indolis suae atque industria singulari antevertet praecurretque. Quare nihil superesse video, nisi ut virtus ejus a me inflammetur, quoties ad me adierit. Id autem ut saepe faceret, petii. Vale, Vetti amicissime. Lugduni Batavorum, pridie Calend. Novembr. 1636.

EPISTOLA CCCII.

JOHANNES FRIDERICUS GRONOVIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

AMplissime Domine. Etsi non semel antehac observantiam erga Nomen tuum meam testari tibi & studia nostra commendare voluerim: tamen nescio quomodo ad hoc usque iniqua quaedam fortuna consilium meum impedivit. Quoties fere Leidae moratus sum, identidem accessi ad

ad aedes tuas: ſed aut domi te non reperi, aut ita occupatum, ut ipſe me vetarem indicari. Nec per literas vota mea fateri tibi ſum auſus, quod te inter graviſſimas curas ſcriptionibus rerum inanibus non magnopere delectari crederem; & ipſe omnis elegantiae expers, tum ignarus artium, quibus animi capiuntur, ſubterfugerem id conciliandi genus, quod ambiguum me faceret, nanciſcine ita gratiam poſſem tuam, an ipſo exordio eadem excidere. Nunc vero non potui mihi temperare longius, ſive quia animo meo parerem; ſive ut culpam, quam me judice ſilendo contraxeram, vel ſic ſero excuſarem; ſeu denique difficiles haſce nugas judicio tuo ſubmitterem. Accipe igitur peregrinum & humilem ſummarum virtutum tuarum cultorem, qui ſe abunde magnum religionis ſuae pretium conſecutum exiſtimabit, ſi ipſum amando hanc gratam eſſe tibi oſtenderis. Quod ut ſcires me nulla mei meriti, ſola humanitatis tuae fiducia abs te petere, comitem epiſtolae huic dedi libellum, quem his diebus in lucem emiſi: teſtem egregiae quidem ad juvanda ſtudia voluntatis, ſed a multiplici illa, quae ad hoc literarum genus requiritur, doctrina prorſus deſtitutae. Eum tunc legiſſe te putabo, quum veram de eo ſententiam feres, errores, quos hanc aetatem & ἀμαθίαν comitari fas eſt, notabis, & quae rectius ex te potueramus diſcere, ſi conſulere cortinam tuam ante auſi eſſemus, de iis nos candide monebis. Sive placebit tibi conatus noſter, amplecteris hunc hominem opinionis honeſtae ſuffragio: ſive diſplicebit, ſimplicitas favorem merebitur, quae me vetuit accedere ad te ſine inornatis illis ornamentis, quae tibi me, qualis eram, repraeſentarent. Vale, vir maxime, & gloria tua fruere. Hagae a. d. IV. Non. Jul. Anno Chriſt. CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA CCCIII.

PETRUS CUNAEUS

Joanni Frederico Gronovio

S. D.

Hagam.

NIhil tibi opus erat, Gronovi praeclariſſime, tam ſolicitam adferre excuſationem, quod conſuetudine mea uti aut non potueris ante, aut nunc velis. Nam & ego, qui omnium virtutum primam eſſe humanitatem autumo, nemini

mini unquam difficiles praebere aditus fuevi, & unus optime intelligo, nihil in me esse earum rerum, ob quas appetere familiaritatem meam quisquam eruditorum, hoc est tui similium, debeat. Quin haec ipsa tenuitatis meae conscientia fortasse efficit, ut mirum in modum prompta & obvia omnibus sit facilitas mea. Ad reliquam epistolae tuae partem quod attinet, sane, quemadmodum te jam pridem ante, licet nunquam visum, ex honorificis tamen aliorum de doctrina tua judiciis, amavi vehementer: ita nunc, postquam tuas in Papinium Statium notas excussi, permagni aestimare, atque admirari etiam coepi excellentiam illam ingenii industriaeque vim, quam in te elucere voluit summus Deus. Quare & pro eo munere gratias tibi ingentes ago, & varias lectiones tuas, ac caetera vigilantiae tuae monumenta, quae parata habes, ut brevi tempore evulges publicesque, etiam atque etiam te exhortor. Meum erit enixe id agere, ut virtutes in te positas ingenua simplicitate amplexer, atque ut praeclaris tuis in rem literariam meritis pretium apud me sit. Idque abunde tibi significabo quibuscunque in rebus studium tibi meum, operamque & curam prodesse posse intellexero. Vale, praestantissime Gronovi, & me, ut facis, porro ama. Lugduni Batavorum, 8. Augusti 1637.

EPISTOLA CCCIV.
JOHANNES FR. GRONOVIUS
Petro Cunaeo

Salutem & observantiam.

Leidam.

ETsi nolim, vir amplissime, occupationibus tuis gravissimis per me moram fieri, eaque de causa scripturientem calamum & plura cultus mei erga virtutes tuas testimonia exhibere tibi gestientem saepe inhibui: tamen quia res praesens ita exigebat, unius interpellationis post longum silentium gratiam facturum te mihi non illibenter speravi. Rogaveram antehac, uti quas haberes *Casauboni* & τῶν ad te epistolas, eas communicare nobiscum ne gravarere, dum in eo sumus, ut collectas a tot praestantibus viris, qui amicitia & μακαρίτου gavisi sunt olim, amicitiae memoria adhuc gaudent, & in unum corpus redactas ipsorum hortatu non semel instincti publicemus. Nec tu pro innata

ta

ta humanitate tua difficilem te nobis praebuisti: sed simul in manus tuas illae incidissent, sepositurum & petentibus concessurum promisisti. Adest ecce dies appellandi: ad literam enim P pervenimus: & cuperem vehementer tuo quoque nomine hoc theatrum ornari atque commendari. Quare supplico tibi, vir summe, ut velis hoc tibi a nobis beneficium deberi, & quascunque habes primo quoque tempore huc mittas. Autographa, siquidem illorum nos compotiveris, diligenter asservabuntur, & sine lituris aut maculis recipies. Quoniam autem semel allocutus te sum, ut de eodem oleo occasionem me docendi obtrudam tibi, non possum non explorare sententiam tuam de l. XXIII. D. de R. I. *Contractus quidam dolum malum duntaxat recipiunt, quidam dolum & culpam. Dolum tantum depositum & precarium: dolum & culpam mandatum, commodatum, venditum; pignori acceptum, locatum; item dotis datio, tutelae, negotia gesta. in his quidam & diligentiam.* Ultima verba me non intelligere fateor. Certe ut sensus integer sit repetendum ex praecedentibus *τὸ recipiunt.* Si ergo ut culpam, ut dolum recipiunt contractus, ita & diligentiam: sequitur diligentiam speciem esse ejusdem generis cum dolo & culpa, nempe vitiantium contractus. quod est absurdissimum. An scripsit Ulpianus: *in his quidam & negligentiam?* Notum est vocabulum *culpae κατ' ἐξοχὴν* ut plurimum accipi pro culpa levi. Id fit etiam in hac lege. Si enim significaret omnem culpam, depositum & precarium non possent separari ab illis contractibus, qui dolum & culpam recipiunt: quippe cum culpa lata in iis puniatur. quae sub dolo comprehenditur. Postquam igitur posuit contractus, qui dolum & culpam latam recipiunt, dein, qui etiam levem culpam; subjungit, in his enumeratis contractibus sunt quidam, qui etiam recipiunt levissimam, hoc est, simplicem negligentiam: quales sunt commodatum §. 2. Instit. quib. m. r. contr. ob. negociorum gestio §. 1. Instit. de oblig. quae quasi ex con. Negligentia simplex eadem, quae culpa levissima. Etsi enim §. 3. Inst. quib. mo. re contr. ob. negligentia dicitur culpa, & sic accipi possit pro culpa levi: tamen aut ibi vox culpae de utraque & levi & levissima potest intelligi; aut per negligentiae vocem intelligenda magna negligentia, quae culpa est l. 226. D. de V. S. quam appellando magnam, ostendit JCtus, aliud esse simplicem negligentiam. Sed de his tu judicabis & certiora me docebis.

 Vale,

Vale, vir magne & me ama. Hagae a.d. XVIII. Kal. Jul. A. Christ. CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA CCCV.

PETRUS CUNAEUS

Joanni Fr. Gronovio

S. D.

Hagam.

QUod coram ante saepe verbis, ac nunc postremo etiam literis tuis me rogasti, Gronovi clarissime, feci lubens, ac eas epistolas, quas a *Casaubono* acceperam olim, quaesivi admodum sedulo. Equidem sciebam paucas oppido eas esse. Quippe adolescens pene eram, cum enascentem primum jucundissimam mihi cum incomparabili viro consuetudinem luctuosa ejusdem mors abrupit. Caeterum e tribus, quarum meminisse possum, unam *Joachimo Morsio* Hamburgensi, nescio quid edere in publicum paranti, commiseram, cum *Drusii* aliquot ad me epistolis, nequeunquam recepi. Tertia, ut momenti nullius erat, ita quaerenti adhuc sese non obtulit. Quare hanc, quae sola mihi superest, amplissimus Senator *Scottus* tibi tradet, cui mox eam, ubi usus fueris, reddes. Magnam mihi voluptatem ea attulit epistolae tuae pars, ex qua perspexi in legum nostrarum pervestigatione operam te ponere. Crede mihi: res est literatissimis & sagacissimis hominibus, hoc est, tui similibus, digna, Jurisprudentiae tractatio. Quare ut magis magisque eam capessas, atque ut non dicis aut ostentationis causa, sed serio & bona fide totum te huic scientiae des, etiam atque etiam te rogo. Nihil tibi aut ad nominis famam, aut ad vitae plurima commoda poterit esse fructuosius. Quod attinet ad textum L. contractus 23. ff. de reg. Jur. non possum tibi assentiri, cum in illis verbis, *in his quidam & diligentiam*, aliquid mutas, ac legendum putas, *in his quidam & negligentiam*. Rectissima quippe est vulgata lectio, neque emendatione opus habet, si morem loquendi Jurisconsultis Romanis familiarem spectes. Enimvero in legibus nostris, quoties per hos gradus incedit oratio, ut *non dolum duntaxat & culpam, sed & diligentiam praestandam esse dicatur*, semper *diligentiae* vox eam significat speciem, quae plene & rotundis verbis alibi *exactissima diligentia*

tia appellatur, quam qui adhibere debet, *is leviſſimam culpam* praeſtare neceſſe habet. Ne multa loca citem, ſcis Ulpianum eſſe, cujus exſtant verba in d. L. *contractus*. 23. ff. de reg. Jur. atqui ipſe ille Ulpianus in L. *cum res legata* 47. §. *culpa*. 5. ff. de leg. 1. ad eundem modum ſcripſit, *culpa autem qualiter ſit aeſtimanda, videamus: An non ſolum ea, quae dolo proxima ſit, verum etiam quae levis eſt: an numquid & diligentia quoque exigenda eſt ab herede; quod verius eſt.* Et rurſus vero in L. *ſi ut certo* 5. §. *nunc videndum* 2. in fin. Commod. ait idem ille Ulpianus: *Commodatum plerumque ſolam utilitatem continet ejus, cui commodatur. Et ideo verior eſt Quinti Mucii ſententia exiſtimantis, & culpam præſtandam, & diligentiam.* Sed neque alius Juriſconſultorum mos eſt, cum poſt dolum & culpam, ſtatim mox ſuperaddunt *etiam cuſtodiam*. Quo caſu pariter *cuſtodiam* intelligunt *diligentiſſimam*, quae *culpae leviſſimae* opponitur. Certe Diocletianus & Maximianus in L. *ſicut*. 19. C. de pignor. & hyp. *ſicut vim* (inquiunt) *majorem pignorum creditor praeſtare non habet neceſſe: ita dolum, & culpam, ſed & cuſtodiam exhibere cogitur.* Et in l. 1. §. *ſaepe evenit*. 35. Depoſ. refert ex Juliano Ulpianus *ſi ſe quis depoſito obtulit, eum periculo ſe depoſiti illigaſſe: ita tamen ut non ſolum dolum, ſed etiam culpam, & cuſtodiam praeſtet, non vero caſus fortuitos.* Denique poſtremo idem Juriſconſultus ſcripſit in l. *ſi cum venderet*, 13. §. ult. ff. de pign. act. *venit in hac actione & dolus, & culpa, ut in commodato. Venit & cuſtodia. Vis major non venit.* Ex quibus omnibus illud efficitur, etſi alibi vulgo in legibus tam *diligentia*, quam *cuſtodia* gradus ſuos habeat, atque alia ſit *exacta*, alia *exactiſſima*, tamen ubi nuda haec vox per exaggerationis modum dolo & culpae adjicitur, *diligentiam & cuſtodiam* deſignari *accuratiſſimam exactiſſimamque*. Quae ſi ita ſunt (ut ſunt hercle) nullus jam ſcrupulus in d. L. *contractus* 23. reſtat. Etenim poſtquam dixerat, *dolum & culpam recipere mandatum, commodatum, venditum, pignori acceptum, locatum; item dotis dationem, tutelam, negotia geſta*, adjicit *in his contractibus*, quos ſcilicet enumeraverat, *quoſdam & diligentiam* recipere, ſed exactiſſimam utique. Hi autem contractus ſunt duo, mandatum & commodatum. Ea interpretatio textus illius, de quo ambigebas, indubitata eſt. Quod ſi conjecturam tuam ſequi malueris, vide quo exitura haec ſint. Nam & ad Criticorum remedia decurres, ubi minime neceſſe eſt, a qua re mirum in modum mea ſemper ratio indoleſque.

que abhorruit. tum &, cum negligentia varias ſpecies admittat, quarum alia aliam ſuperat, *L. cedere.* 213. §. ult. *L. magna* 226. ff. de verb. ſign. voce negligentiae non comparate, ſed ſimpliciter, ita ut vis, in locum vulgatae lectionis ſuppoſita, jam in eodem luto haeſitabis, & totam cauſam efficies aeque incertam. Vale, Gronovi praeſtantiſſime, & haec boni conſule. Lugduni Batavorum, 21. Julii 1638.

EPISTOLA CCCVI.

JOHANNES FREDERICUS GRONOVIUS

Petro Cunaeo

Salutem & Obſervantiam.

Leidam.

REdiiſſe te bona fide cum Hygeia in gratiam intellexi lubens, vir maxime, ac eapropter immortales Deo Opt. Max. ago gratias. Sane peſtifer, immo letifer, hic flexus anni multis, ut audio, popularibus tuis in Selandia fuit. Praeclare tamen nobiscum actum putamus, quod tu & ampliſſimus *Scottus*, hic Curiae, tu Academiae primarium ſidus, uterque reipublicae literariae σεμνὸν ἔρεισμα, commune periculum ſalvi effugiſtis. Iterum laudes gratesque ago τῷ δωτῆρι ἐάων, atque hoc proprium uti vobis bonum ſit, toto pectore voveo. Nuperam epiſtolam, in qua ὡς ἀκριβέστατα ad l. *Contractus* diſſerebas, gratiſſimam mihi & auro contra caram fuiſſe, quid ego multis tibi affirmem? Equidem indignus ſim unico meo voto, cognitione dico verae juriſprudentiae, niſi omnia tibi debeam, qui in re adeo crepera tam lucidam mihi facem extuliſti. Nihil enim in illa, quod non abunde ſatisfecerit: ita tu me ames, ita caſtis manibus haec ſacra tractem. Habeo exemplum, quid ego, ſi ſapiam, ex te proficere poſſim. Et non deſinam ſubinde dubitatiunculas meas ad te unicum horum myſteriorum epoptam allegare: ſic tamen, ut ne arduis occupationibus tuis ſim injurius. Toti enim illis in ſtudiis ſumus, ad quae tu & amanter & graviter me hortaris. Ingensque animo meo acceſſit augmentum, ex quo ſublevatus ſum moleſtiſſima cura publicandi operis, quod in pignus obſervantiae meae nunc ad te mitto. Amabis, ſpero, pietatem noſtram in manes viri ſummi, cujus ſola conſcientia pretium eſt mihi exantlati ingentis laboris. Nunc paullo

paullo me occupatiorem facit editio particulae ex Miscellaneis nostris, amici cujusdam officiosis imperiis aliud agenti mihi extorta. Sed hac paucis diebus defungar. Tum plura tecum de consiliis meis agam, quorum proram ac puppim te esse cupio, qui & pro prudentia tua optime suadere mihi potes, & pro benevolentia haud dubie voles. Vale, ἀνὴρ θαυμαστὲ cum tuis, & hoc munusculum benigno vultu accipe. Hagae a. d. XVII. Kal. Decemb. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA CCCVII.

PETRUS CUNAEUS

D. Henrico Altingio, *S. S. Theol. Doctori* S. D.

Groningam.

VIr Clarissime. Cum intellexerim Illustrissimos Provinciae Groninganae Ordines id agere, uti JCtum aliquem ad se evocent, qui in vestra Academia professione juris bene recteque fungatur, utar ea libertate, quam perspecta mihi pridem tua summa humanitas dat, ac te rogabo, ut credas excellentem esse animi industriam, & cum aliarum artium, tum in primis Jurisprudentiae cognitionem in D. *Cypriano Regnero* Zwollensi Transisylano, quem & tu ante aliquot annos Groningae novisti, & nos hic ante biennium supremo JCti titulo cum ingenti omnium admiratione donavimus. Equidem ego futurum omnino existimo, ut is Academiae vestrae ornamenta & commoda augeat, atque ut utilissimam promptissimamque juventuti vestrae operam in jure civili tractando explicandoque publice praestet, si pro ea, qua vales, gratia & autoritate, effeceris, ut ad juris professionem adhibeatur tam praeclara indoles. Id autem ut efficias, si quid me apud te possunt preces, vehementer etiam atque etiam te peto. Deus Opt. Max. vir reverende, diu te Academiae vestrae servet incolumem. Lugd. Bat. pridie Calend. Maji 1638.

EPI-

EPISTOLA CCCVIII.

HENRICUS ALTINGIUS

Petro Cunaeo

S. D.

Leidam.

VIr Ampliſſime. D. *Cyprianum Regneri*, quem mihi commendas, & ante novi familiariter, & ob eximias animi dotes, non uno ſpecimine comprobatas, in pretio habui. Nec dubito quin dignus ſit publicae profeſſionis axiomate, poſtquam eum, omnibus applaudentibus, ſupremo Juriſconſulti titulo decorandum cenſuiſtis. Sed D. D. Curatores noſtri Cl. D. *Matthaeo* eum ſucceſſorem dare voluerunt, qui non modo doctrinam, ſed famam quoque & authoritatem ad cathedram Juridicam adferre poſſet. Qualem jam Geneva decreto publico evocarunt; nempe Cl. Virum D. *Joh. Steenbergium*; jam ab annis pene xx. hac in palaeſtra publice privatimque verſatum, & ab Illuſtri Legato Suecico inſigni elogio ornatum. Erit tamen, ſpero, alias, ut de D. *Cypriano* quoque bene mereri liceat. Certe quicquid ab hac tenuitate proficiſci poteſt, honori ipſius atque commodis l. m. q. offero, conſecro. Tibi vero, Vir Ampliſſime, & pro indicio amico, & pro affectu benevolo reverenter gratias ago: Deum orans, ut ſtudiis tuis ac pro publico conatibus caelitus benedicat! Bene vale. Groningae, III. Nonas Maji CIƆIƆCXXXVIII.

EPISTOLARUM FINIS.

P. CU-

P. CUNAEI

J. U. D. ET PROF.

ORATIO

In obitum

B. VULCANII

Habita Lugd. Batav. in Academia

CIƆIƆCXXV.

Nunc primum edita.

ORATIO

In obitum

BONAVENTURAE VULCANII,

Linguae Graecae Professoris.

Recte olim clarorum virorum laudes, in funeris solennitate dicere, instituit antiquitas, quae quo propius aberat ab ortu & divina progenie, hoc melius ea, quae erant recta, cernebat. Sacram enim esse judicabat magnarum virtutum memoriam, & esse plures bonos juvabat; cum gratia bonorum non cum ipsis caderet. Hic mos a quo potius, quam a Collega, aut quando magis usurpandus colendusque est, quam cum rogatu Magnifici Rectoris, precibus amplissimi Senatus Academici ad parentandum homini celeberrimo, *Bonaventurae Vulcanio*, excitamur? De hoc Viro, ut multa dicam, pietas & merita illius suadent: ut brevior sim, quam fortasse decebat, luctus jubet. Inter haec velut in ambiguo destitutus, quoniam eligendum est, quid potissimum sequar, dolori meo potius parebo. Nescio enim quo pacto animus noster sibi ipse succumbit, & quicquid vox languescens aegre effert, involvere silentio amat. Curae parvae loquuntur, ingentes stupent. Amisit Academia Professorem, at ego amicum; cum quo perdiu sane una fui, atque sub eodem tecto vixi; a cujus ore pendere, quem audire adolescens senem gaudebam. Itaque cum ex illius morte ingens luctus ad universos pertingat, plus tamen est, quod me male afficit. Sentio me nimis ambitiosa praelocu-

tione usum, aliqua via hinc me expediam, & ne vestram exspectationem diutius morer, dicam ea omnia, quae non ordo, sed casus suggerit. Est mos quorumdam, cum defunctos solenni hujusmodi laudatione prosequuntur, ea cuncta recensere, quae in vita eorum fortunisque maxime fuere notabilia. Est enim in rebus hominum admiranda varietas, & nescio quae sors modo noverca, modo mater est; & dure alios, alios molliter, nunquam autem cunctos eodem pacto versat. quae si nunc persequi omnia vellimus, magna rerum series dicentibus surgeret. Est hoc eorum, quibus historiam narrare potius, quam laudare defunctos consilium est. Nobis satis erit breviter ea de sene nostro dixisse, quae ad commendationem eruditionis, quae summa in illo fuit, pertinere visa sunt.

Vetus opinio est, jam usque a mundi ortu, plurium sapientum firmata consensu, esse in natali solo aliquod momentum ad ingeniorum felicitatem. Id ego cum hactenus verum esse ideo credidissem, quia omnium concors judicium naturae vox est; tum vero idem multo magis nunc sentio, postquam optimum senem nostrum ea esse urbe ortum cogitavi, quae jam pridem hominum eruditissimorum fuit parens. Etenim uberem semper ingeniorum fructum Bruga dedit, & inter caetera sui honestamenta etiam *Vulcanium* nostrum jactat. In hoc celeberrimo oppido natus ille anno Christi CIƆIƆXXXVIII. die XXX. Junii, patrem habuit *Petrum Vulcanium*, de cujus summa eruditione nihil profecto majus luculentiusque dicere queo, quam quod *Erasmi* Roterod. epistolis, quae nunc exstant in manibus hominum, celebrata est. Credite mihi, Auditores, non exiguam aut vulgarem rem esse, *Erasmo* placuisse, qui vir profecto nihil ne ex ipsa quidem antiquitate probare

so-

solebat, nisi quod ab omni parte consummatum, & pene divinum esset. Adeo acre judicium Batavo illi fuit; neque habet profecto quicquam, quod illius industriae anteponat, aut insolens Graecia, aut rerum potens Latium. Non miramur in *Vulcanio* nostro ingenium ad doctrinam eximiam natum, cum talem tantumque habuerit parentem. Permultum potest indoles rite nutrita sub faustis penetralibus, & quadem naturae lege ita comparatum est, ut in juvencis atque in equis eluceat patrum virtus. neque unquam hercle factum est, ut generosa Jovis ales aquila imbellem columbam progeneraret. Statim adolescens optimis praeceptoribus a patre traditus, cum nondum sextum & decimum annum implevisset, summam spem civium, quam de eo jam puero habuerant, prima juventutis spatia ingressus, incredibili industria superavit. Non enim cum aequalibus modo, sed cum viris & senibus de literarum scientia contendebat, neque jam amplius homines, sed provocare res ipsas videbatur. Enimvero hoc beneficium tributum magnis excellentibusque animis à natura est: non magis quam flamma latere possunt, statim & ante diem virtus illorum emicat. Numerent natales suos illi, qui de plebe hominum sunt. Ingenium coeleste suis annis velocius surgit, & damnum non fert ignavae morae. Magnorum fluminum navigabiles sunt fontes, & generosissimae cujusque arboris statim planta cum fructu est: Postquam Lovanii in litterarum studiis aliquamdiu cum summa laude vixisset, in Hispaniam a *Joanne Paccio*, Philippi Catholici Regis historico, abductus est, ut cum illustriss. *Francisco Mendoza*, Cardinale & Episcopo Burgensi, vitam ageret. In hujus comitatu & aula per XI. annos fuit, cunctis illius florentissimi regni principibus rerum-

que Dominis, ob summam doctrinam perquam charus. Ibi D. Cyrilli libros de adoratione in Spiritu & veritate, primus Latio dedit. Ibi Nicolai Cabasilae Methonensis episcopi commentationes de vita in Christo, Graece scriptas, Romano sermone vertit. Et ne cuncta percurram, fecit ille, ut praeclare jam de Belgarum ingeniis sentiret, gravis illa & nunquam plebejae virtutis laudatrix, Hispanorum natio. Saepe ego cum sermonibus optimi senis interessem, audivisse ex illo memini, illustrissimum *Mendozam* sibi hanc curam demandavisse, ut exemplo *Pauli Jovii*, vitas clarorum atque eruditorum hominum luculento sermone describeret. Et jam huic rei manum admoverat, cum praeclari operis inceptum mors summi illius episcopi interrumperet. Paullo post relictis Hispanorum finibus, per Germaniam circumactus, peregrinis in locis, procul a patria cum esset, omnium studia in se concitavit, & Graecorum scriptis publicandis, magna dedit ingenii sui documenta. Ea res effecit, ut cum paullo post per Bataviam iter faceret, professio illi Graecarum litterarum jure merito oblata sit, in qua per triginta & tres annos ita se gessit, ut permultum illi Graeca deberet antiquitas, quae neglecta tunc, & pene dicam extincta, spiritum sub illo & robur accepit. Jacebant artes ingenuae, & juventus malis magistris usa, nihil antiqui moris retinuerat. Inepta quaedam barbaries plerisque, & nugae atque quisquiliae placebant. Vos ego appello, Clarissimi Professores, collegae mei. Ipsi enim vos, vos, inquam testes estis, nihil in ullo litterarum genere esse ab illo praeteritum, quod quisquam acerrimo ingenio atque indefessa cura proponere aliis & tradere posset. Certe extremo tempore, cum jam per senectutem nec manus nec pedes officium suum

fa-

facerent, & caeci jam oculi aspicere amplius splendidam diei lucem non possent, nihil sibi in hac aetate magis molestum esse querebatur, quam quod animi munia senectus tardaret. Itaque jam mortem optabat, quoniam quidem, ut ipse ajebat, jam inutiles demorabatur annos, & juvare publica commoda haud poterat. Ita illi diutius cupiditas laborum, quam facultas fuit; & cum otium illi natura dedisset, nondum tamen a se impetrare potuit. Dicam quid mihi nuper contigerit. Decimus & tertius dies est, cum optimum senem, ut saepe solebam, visitarem. Ibi ille multis sermonibus ultro citroque habitis, plane quasi sentiret adventare summum atque ineluctabile fatum, manum incertam aegre sustulit, &, mi Cunaee, inquit, prope jam adest, cum mihi natura finem vitae faciet, certus sum, non me videbis amplius. Vos igitur inter vos, juvenes, quibus aevi integer sanguis adest, vos, inquit, eja, agite inter vos, literarum dignitatem tuemini, & *Vulcanii* vestri memoriam semper reservate. Erat, cum haec diceret nuper, adhuc integra valetudine senex. Itaque profecto jam ferme adducor in hanc opinionem, verum illud esse, quod credidit vetustas, esse scilicet in homine quiddam praesentiens atque divinans tunc, cum mors in propinquo est, & animus noster propediem onerosi corporis ergastulo abiturus, ad coelum suum & cognata sidera iter parat. Jam tum enim, etiam in terris adhuc, frui divinitate sua incipit, & majore quadam vi agitur: ut ut haec sunt, non fefellit *Vulcanium* sua auguratio. Haud multo post enim mors consecuta est, sed mors placida, mors inexpectata, sine longo morbo, sine cruciatu. Quae profecto magna felicitas est, quam olim summis votis exoptavere reges quidam, principesque, cum pau-

paulisper superbiae suae obliti, in hanc cogitationem descenderent, homines se esse, & moriendum aliquando. C. Caesar Dictator cum apud Xenophontem legisset, Cyrum Persarum Regem afflicta valetudine longo sermone ad filios usum, de regno suo, de funere, deque aliis rebus multis, aspernatus est tam lentum genus mortis, & subitam sibi celeremque optavit. Quem imitatus non imperii modo sed paterni animi haeres Octavius, quoties audisset cito ac nullo dolore defunctum quempiam, sibi & suis similem sortem precabatur. Enimvero contigit illud seni nostro, quod isti rerum Domini non suum, sed Deorum munus esse intelligebant. Itaque a Diis petivere, & pauci assecuti sunt. hoc unum nec sibi nec aliis dare poterant, qui caetera omnia dono dabant, fortunam, regna, imperia, quae per mortales avide cupiuntur. Hesiodus, vetustissimus inter omnes Graecos scriptor, cum de aureo saeculo loquitur, fuisse illud maximum beatissimumque ait, quod leniter expiraverint tunc homines, velut somno domiti, cum ex vita hac ad Deorum religionem & sanctimoniam demigrarent. Quae cum ita sint, Audit. sic habetote, male quidem actum esse cum nobis, qui collega orbati sumus, cum rep. eruditorum, quae spectabili doctrina virum amisit: at cum illo hercle actum optime est, qui senecta pridem fessus, viribus destitutus, facili cursu in portum pervenit aeterna quiete placidum, in quo semotus a nostris rebus sejunctusque longe, neque miseriis exeditur, neque iis angitur incommodis, cum quibus nos quotidie, dum in terris sumus, luctamur. Non est tam optanda res vita haec nostra, quam fortasse multis videtur, quid enim habet boni? quid non potius molestiae & calamitatis? Haec conditio mortalium est, gravi quodam munere necessitatis omnes

per-

perfungimur, & dura atque aspera toleramus, unam tantum ob culpam, quia nati sumus. Non dicam jam quod primo statim die, ut in lucem editi sumus, vitam a ploratu auspicamur, pejora enim multo sunt, quae mox aetate confirmata sequuntur. Quid est enim homo? imbecillitatis exemplum, ait Aristoteles, temporis spolium, fortunae ludicrum, mutationis imago, calamitatis trutina, caetera pituita & bilis. Nullum gaudium est, quod non continuo contaminet aegritudo aliqua. Dolor & voluptas per vices quasdam cedunt sibi; & brevior quidem voluptas est. Neque his malis finem adfert longior aetas. Optimus enim quisque dies, primus fugit. Meliora praetervolant, deteriora succedunt. Quemadmodum in amphora gravissimum quodque turbidissimumque in imo subsidit, sic in vita nostra, ultimum quod est, pessimum est. Sed non lubet mihi deplorare conditionem mortalitatis, quod multi jam olim fecere perquam diserte. Nihil enim mali accidisse nostro seni puto. nobis accidit si quid accidit, quoniam abiit a nobis, non hîc visurus nos, non videndus nobis. Quamquam profecto, quid est caussae, cur abesse illum & inter nos non amplius vivere dixi, qui vivit vivetque in animis nostris, quem in tot illustribus scriptis praesentem intuemur, qui in ore famaque hominum semper erit? Non est haec vita nostra dicenda, quam in terris vivimus. Intercidit enim corpus fragilitatis caducae, exigui temporis breve donum. Nulla dies est, quae non aliquid ei auferat. Illa, inquam, illa vita est nostra, quae nos sacratos in omnia secula posteritati repraesentabit, quae annis non consumitur, sed vires ab illis capit, & tempore major meliorque efflorescit. Hoc illud est, quare olim ingenio & virtute praestantes viri summa ope & animi contentione pu-

publice prodesse studuerint quamplurimis: animum enim eorum erigens se seculorum futurorum quodam augurio movebatur, quasi cum excessissent e vita, tum denique victuri in oculis posteritatis essent, hoc eos excitabat, hoc solabatur. Et profecto nihil pulchrius est. Etenim caetera omnia, quae maxima credidimus, etiam aliis contingunt. At laus & ex Deo sempiterna gloria, Deorum est, aut eorum, qui Diis proximi censentur. Hic generosus ardor in maximis ingeniis, altissimisque animis & existit maxime, & apparet facillime. Non potest enim quidquam humile aut abjectum tentare, moliri, conari, facere, qui scit de ea semper loquendum. Praeclare Ennius, omni laude doctrinae excellens vir, cum vetuit lachrymis se decorari aut funera sibi fletu fieri, caussam addidit hanc, quod etiam post mortem vivus per virum ora volitaret. Marcus Varro, quo homine nemo plura scripsit, sola immortalitatis spe se tantos labores suscepisse significavit, cum celebre illud dictum, quod, in libris ejus legitur, publicaret, legendo & scribendo vita procuditur. Ita est profecto, M. Varro, breve & irreparabile vitae tempus cunctis est: sed factis & industria extenditur. Non potuit naturae iniquitas exiguum nobis gloriae curriculum circumscribere. Immensum est, sine fine est. Hic fructus talis tantusque gloriae Audit. Or. post mortem demum percipitur. Itaque magnum jam lucrum est mori. Prosequitur quidem claros viros etiam viventes adhuc fama & existimatio quaedam hominum. Sed ea & rara est, & plerumque minor, quam debet. Cujus rei caussam nobis indagantibus, reperta est sane non una. Est illud humani ingenii vitium, non agnoscere bona seculi. Virtutem praesentem negligimus; sublatam ex oculis

lis quaerimus inepti. Alexander Macedonum rex, cum occurrentem quendam cerneret tabellarium, qui res adferre laetas videbatur; Et quid, inquit, nuntias mihi? An Homerum revixiffe? Ut illud taceam, quam multos invidia, inseparabile malum, ad mortem usque comitata sit. Ipse Hercules, cum terras omnes perambulasset, cum immanes feras & tot monstra ingentia domuisset, solam domare hanc belluam non potuit. Nulla res illam placat, nisi magnorum hominum supremus dies. Accedit illud, quod ii, quorum animus ingenio excellit, tanto studio inter sese laudem industriae affectent, ut saepe illos ardentior affectus in quasdam contentiones transversos agat. Quicquid enim ejusmodi est, in quo pulcrum est tenere principatum, de eo fit plerumque tanta concertatio, animorum alienatio, ut offensae quaedam etiam inter conjunctissimos nascantur, & officiorum succedat atque amicitiae neglectis. Invenietur fortassis aliquis, qui de agris paternis velit cedere, at vero, qui ingenio velit cedere, reperietur nemo. Inter haec populus, pessimus rerum aestimator, hanc aut illam partem non judicio, sed affectu eligit, & quos sequitur, de iis omnia magna & divina sentit, quos damnat, eos paene in coelo antea positos, postmodum ad inferos trahit. Praeterea esse illud quadam fatorum lege agnatum cunctis mortalibus, ut dum corporis sensibus premimur, aliis quidem alia vitia, sed omnibus tamen aliqua adhaereant. solitudinem quaerat oportet, qui vult cum perfectis vivere. Atque haec quidem vitia in praestantibus viris magnarum virtutum interventu pensantur, sed has vix intueri hominum malevolentia solet. Non tam bene cum mortalibus agitur, ut res cunctas aspicere ab ea parte ament, quae melior est. Musca-

rum illud est sordibus & rebus scabris insidere; quae nitentia & glabra sunt praetervolare. In formosis saepe naevum aliquem aut verminam deridemus: & propter hanc divina illa spernitur pulcritudo, quae fusa per totum corpus est. Lacessere virtutem viventium, & malignis sermonibus sancta violare, morbus & furor improborum est, qui in coelum ipsum insaniunt, & jam pridem bonam mentem ejuraverunt. Praebebant venenatis malorum salibus materiam Plato, Aristoteles, Democritus, dum in vivis essent. At extincti iidem a civibus suis pene adorabantur. haec est rerum natura. Incorruptum judicium posteritatis est, & suum cuique decus ex vero rependit. Tum res demum recto oculo metimur, & qua major pars ingenii atque laudis stetit, illac de homine sententia fertur. Agite, viri eruditi, & praemia, sed magna, sed luculenta, a nepotibus vestris expectate. Alexandro haec summa voti fuit maximo Principi, ut ad vitam is rediret, cujus nunc nihil nisi nomen licebat venerari. Epictetum, divinum virum sua aetas paene ignorabat. At cum mortuus esset, ipsa illa lucerna, ad quam noctu scripserat, quam ille forte tribus emerat obolis, aliquot nummorum millibus vendita est. Non poterant ipsum Epictetum redimere. Abierat enim ad illa loca, unde negant redire quemquam. Igitur quod unum restabat, fracta illius vasa magnis impensis conquisivere, & desiderium suum hoc solum pacto solabantur. hoc est singulare fatum eorum, qui dum viverent, ingenium suum optimis artibus excoluere. Quare sic aestimate, eximiam & coelestem quamdam rem esse eruditionem, quam posteritas alit, quam senectus nulla debilitat, quam ipsa aeternitas semper intuebitur. Magna haec sunt, magna profecto; & tamen haec a me sic

dicun-

dicuntur, ut interim existimem, etiamsi omnia ista illa absint, nihilominus esse per se vehementer optandam doctrinam. Ipsa enim suis opibus pollet, & praesidium sibi in se habet. Nullum scientiarum praemium dignum ipsis extra ipsas est. Quantum enim illud esse creditis, maximarum rerum cognitione pasci! Aut quid suavius est, quam cum animus totus sibi intentus ea cogitat discitque, quibus melior efficitur? Fortasse erro, sed in hoc errore mori cupio. Mea enim sic est ratio, & sic semper mihi persuasi, cum genus hominum compositum ex corpore & anima sit, & alterum nobis cum Diis, alterum cum belluis sit commune, multo illos praeclarius facere, qui animum suum, hoc est, se excolunt, quam qui corporis muniis intenti, vitam veluti pecora transiere: non enim corpus hoc, non membra, non statura, sed animus cujusque, id est quisque. Hanc habuit vim praeceptum Apollinis, quo monebat ut se quisque nosceret. Res bruta est corpus, ex fluidis elementis contextum, ipsum sibi interitus caussa, ex alimentis suis vitium trahens, quorum modo inopia, modo copia rumpitur. Nimis male haeret & precarii spiritus est ista membrorum compages, quam Anaxarchus non corpus hercle, sed follem suum appellabat. Apud Platonem Socrates, cum in carcere venenum hausturus esset, & rogaret eum Crito, quo pacto vellet sepeliri, ille ad caeteros conversus, frustra, inquit, amici, operam consumpsi: Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc avolare, neque quicquam mei relicturum. Veruntamen, Crito, si me reperire poteris, utcunque tibi visum fuerit, sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum, cum hinc excessero, consequetur. Enimvero sensit Socrates, hominem esse ipsum animum, qui ex coelestibus i-

gnibus

gnibus ad terram devectus, in corpore tanquam in exilio vivit, & domicilium ibi habet, divinae naturae suae, aeternitatique contrarium. Illic sensibus gravatur, illic rerum cognitioni, qua maxime gaudet, tantum ex parte se dat. Itaque cum bene eveniat cunctis mortalibus, quod ex hac vita aliquando emittantur, tum vero maxime hoc illis optabile est, qui scientiae amore flagrantes, praeclaris curis se fatigavere. Etenim animus illorum jam sedibus suis, suaeque patriae redditus, nulla re impeditus amplius totum se in contemplandis rebus, perspiciendisque ponit. Beatum vero te, beatum ter quaterque, *Vulcani*, qui cum omnem vitam in disciplinarum studiis egisti, nunc, nunc inexplebilem cupiditatem tuam exsaturare potes, & ea inspicere, ea discere, quae nos cuncti ignoramus. Nunc inter coelestes orbes vero lumine te imples. Nunc noctem nostram & has tenebras, in quibus vivimus, miraris. Nunc procul dubio sedes illic, & hoc ipso momento ludibria cadaveris tui rides ex alto. Receptus es in eas sedes, ubi cum *Lipsio*, cum magno *Scaligero*, denique cum tot eruditissimis Viris dextram jungis, qui cum a nobis discederent, quod Socrates noster dixit, nihil sui reliquerunt. Et quid dicam amplius, aut quomodo dicam? aut quid omnino non dicam: Jam medius fidius cum istam sortem tuam cogito, propemodum dolet mihi, quod me antecessisti. Sed non patitur aut candor meus aut amor tui, ut tibi quidquam invideam. Igitur fruere tantis bonis, & felix nobis laetusque sis, mi *Vulcani*, atque aeternum Vale.

Dixi.

I N D E X I.

Eorum ad quos P. Cunaeus, aut qui ad eum Epistolas dederunt.

Ita

INDEX II
VIRORUM CLARORUM,
quorum mentio fit.

Erast.

Mor-

INDEX III.

RERUM ET VERBORUM.

A.

C.

D.

 Ec-

Mui-

ERRATA.

P. 16.	lin. 1. Petro Cunaeo	lege.	A. Scottus Petro Cunaeo.
17.	9. Nabuchodoſoro		Nubuchodonoſoro
	39. 19. Nabuch.		19. Nabuch.
33.	32. ininjuſta		injuſta
	38. peccario		precario
50.	34. Oramagden		Oromasden
52.	3. tunc		nunc
56.	20. Zozomenes		Zozomenus
80.	14. quamplurimum		quamprimum
	22. rota		rotas
82.	4. repetos		repeto
84.	32. ſi		ſibi
91.	11. quia		quin
106.	12. eſſem		eſſes
114.	1. fuiſſe		fuiſſes
139.	ult. rei		re
149.	not. 2. literariae		literario
196.	31. Pavioque		Pavio vero fuit. Egi
262.	23. Audiviſſem		Adiviſſem
225.	24. Clingbii		Clingbyl
235.	22. Lyckeman		Lyclamam
244.	12. deeſt		decet
250.	9. a		dele
262.	12. deſerta		diſerta
270.	not. 1. in pago		ad quem in pago
278.	33. hac adducam		huc adducant
292.	14. ego		egi
358.	5. & inviſum		nec inviſum
359.	not. 9. deinde		deinde altera
371.	10. &		dele

379. Epiſtola ccxc. praeponenda cclxxxix.

